

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

4/26

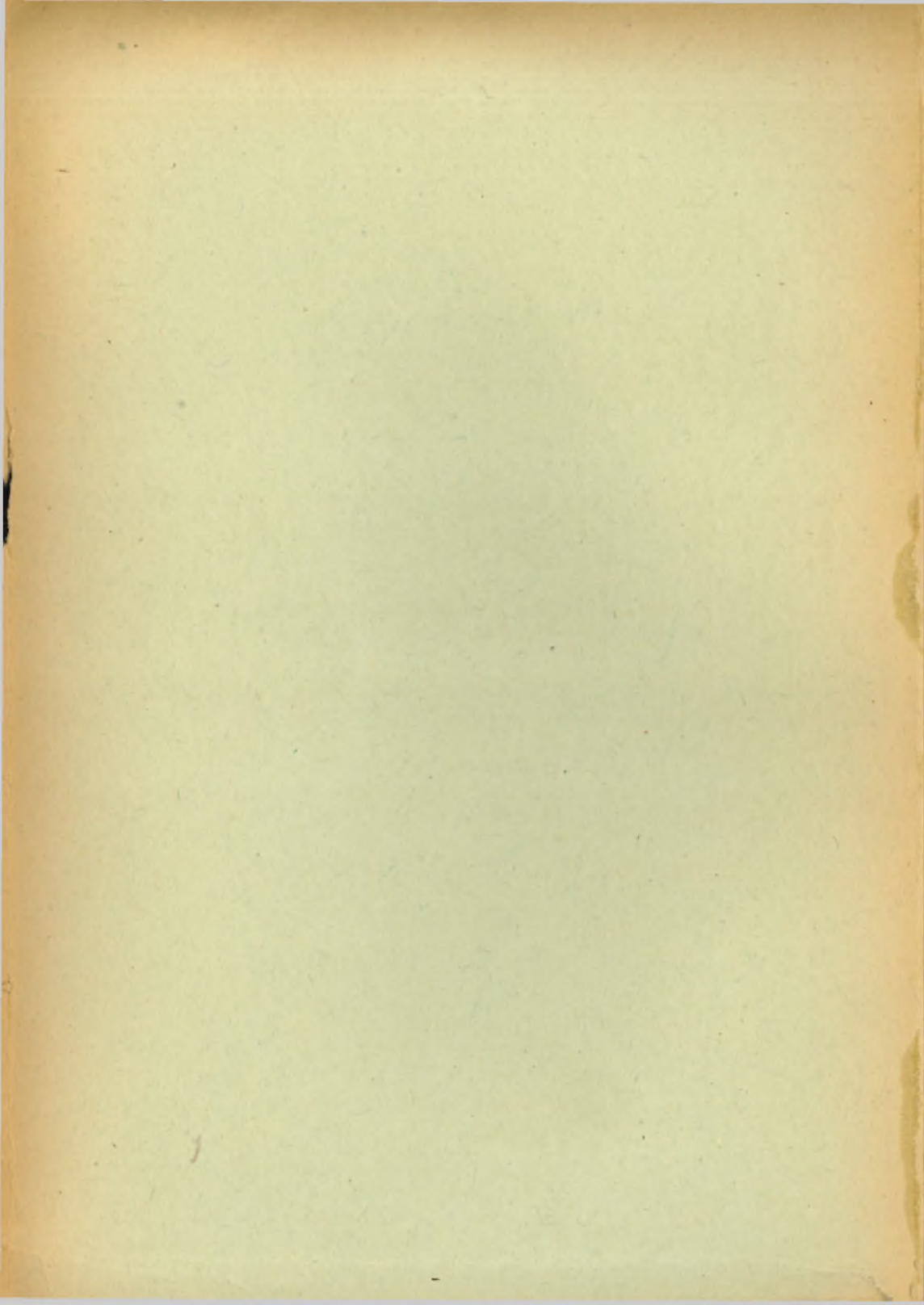

**ТРЕЋЕ
РЕДОВНО ЗАСЕДАЊЕ
ВЕЋА НАРОДА И САВЕЗНОГ ВЕЋА
(ДРУГИ САЗИВ)**

25—27 фебруара 1951

СТЕНОГРАФСКЕ БЕЛЕШКЕ

1951
БЕОГРАД

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

ТРЕЋЕ РЕДОВНО ЗАСЕДАЊЕ ВЕЋА НАРОДА И САВЕЗНОГ ВЕЋА (ДРУГИ САЗИВ)

25—27 фебруара 1951

СТЕНОГРАФСКЕ БЕЛЕШКЕ

1951
БЕОГРАД

ИЗДАЊЕ
ПРЕЗИДИЈУМА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

ВЕЋЕ НАРОДА

Secretariat Skupštine
deklaracije

Шеста седница

(25 фебруара 1951)

Почетак у 17,15 часова.

Претседавао председник Јосип Видмар (НР Словенија).

Претседник: Отварам шесту седницу Већа народа Трећег редовног заседања Народне скупштине ФНРЈ (другог сазива). Записник данашње седнице водиће секретар Скендер Куленовић.

Изволите саслушати Указ Президијума Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије о сазивању Народне скупштине ФНРЈ у Треће редовно заседање (чита):

На основу члана 74 тач. 1 Устава ФНРЈ, Президијум Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије доноси

У К А З

О САЗИВАЊУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ У ТРЕЋЕ РЕДОВНО ЗАСЕДАЊЕ

Народна скупштина Федеративне Народне Републике Југославије сазива се у Треће редовно заседање (другог сазива) на дан 25 фебруара 1951 године у 17 часова.

У. бр. 241

14 фебруара 1951 године

Београд

Президијум Народне скупштине
Федеративне Народне Републике Југославије

Секретар
М. Перуничић, с. р.

Претседник
др И. Рибар, с. р.

(Читање указа народни посланици саслушали су стојећи).

Изволите чути саопштења. Влада ФНРЈ поднела је Већу народа, у смислу чл. 63 Устава, на решење:

- 1) Предлог кривичног законика,
- 2) Предлог уводног закона за Кривични законик,
- 3) Предлог закона о укидању Закона о државној контроли.

Ови законски предлози упућени су одмах Законодавном одбору. Одбор је о свим овим предлозима поднео своје извештаје, који су штампани и подељени народним посланицима а ставиће се на дневни ред кад Веће о томе донесе одлуку.

Влада ФНРЈ поднела је Већу народа на одобрење уредбе донете у времену од 20 децембра 1950 године до закључно 22 фебруара 1951 године на основу Закона о овлашћењу Влади ФНРЈ за доношење уредаба по питањима из народне привреде.

Потврда ових уредаба ставиће се на дневни ред кад Веће народа донесе о томе одлуку.

Претседништво Президијума Народне скупштине ФНРЈ доставило је на потврду указе донете у времену између II и III редовног заседања Народне скупштине ФНРЈ (другог сазива). Потврда ових указа ставиће се на дневни ред заједничке седнице оба већа.

Отсуства народних посланика. Због болести и хитних службених послова тражили су отсуство са Трећег редовног заседања народни посланици: Хамза Џевдет, Лука Вујовић, Муча Керима, Добрила Ојданић, Франьо Будимир, Чедо Капор, Алберт Јакопич, Јован Поповић, Димитар Влахов и Војислав Срзентић.

Предлажем да се свима именованим народним посланицима одобри по четири дана отсуства. Одобрава ли Веће ова отсуства? (Одобрава). Објављујем да су одобрена отсуства именованима.

Прелазимо на дневни ред. Дневни ред данашње седнице је утврђивање дневног реда.

Предлажем Већу за дневни ред следеће:

- 1) претрес Предлога кривичног законика;
- 2) претрес Предлога уводног закона за Кривични законик;
- 3) претрес Предлога закона о укидању Закона о државној контроли;

4) претрес Предлога одлуке о одобравању уредаба Владе ФНРЈ донетих у времену од 20 децембра 1950 године до закључно 22 фебруара 1951 године.

Прима ли Веће овај дневни ред? (Прима). Објављујем да је дневни ред усвојен.

У споразуму са Претседником Савезног већа предлажем Већу народа да се претрес Предлога кривичног законика и претрес Пре-

длога уводног закона за Кривични законик обави на заједничким седницама. Прима ли се овај предлог? (Прима). Пошто Веће народа прима овај предлог, објављујем да ће се заједничка седница оба већа одржати сутра, 26 фебруара 1951 године, у 17 часова.

Саопштавам да Министар Владе ФНРЈ — Претседник Савета за промет робом жели да поднесе на заједничкој седници извештај о питањима садашњег система трговине. Ово ће се ставити на дневни ред заједничке седнице оба већа када то одлучи заједничка седница.

Извесни другови народни посланици упутили су Министру спољне трговине и Министру иностраних послова неколико питања. На заједничкој седници питаћемо другове министре кад желе да одговоре на ова питања. (Моша Пијаде: Да ли су питања писмено постављена?) Мислим да јесу. (Владимир Дедијер: Питања су постављена Одбору за иностране послове.)

Пошто је дневни ред исцрпен, закључујем ову седницу. Наредна седница Већа народа одржаће се одмах пошто се заврши претрес законских предлога на заједничким седницама.

(Седница је закључена у 17,30 часова).

SAVEZNO VEĆE

Šesta sednica

(25 februara 1951)

Početak u 17,20 časova.

Pretsedavao predsednik **Vladimir Simić** (*Izborni srez Beograd III, NR Srbija*).

Pretsednik: Otvaram šestu sednicu Saveznog veća Trećeg redovnog zasedanja Narodne skupštine FNRJ (drugog saziva). Zapisnik današnje sednice vodiće sekretar **Vida Tomšić**.

Izvolite saslušati Ukaz Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ o sazivanju Narodne skupštine FNRJ u Treće redovno zasedanje (*čita*):

Na osnovu čl. 74 tač. 1 Ustava FNRJ, Prezidijum Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije donosi

U K A Z

O SAZIVANJU NARODNE SKUPŠTINE FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE U TREĆE REDOVNO ZASEDANJE

Narodna skupština Federativne Narodne Republike Jugoslavije saziva se u Treće redovno zasedanje (drugog saziva) na dan 25 februara 1951 godine u 17 časova.

U. br. 241
14 februara 1951 godine
Beograd

**Prezidijum Narodne skupštine
Federativne Narodne Republike Jugoslavije**

Sekretar
M. Peruničić, s. r.

Pretsednik
dr I. Ribar, s. r.

(Čitanje ukaza narodni poslanici saslušali su stojeći).

Izvolite saslušati saopštenja. Vlada FNRJ, u smislu čl. 63 Ustava, podnela je Saveznom veću na rešavanje, i to:

- 1) Predlog krivičnog zakonika,
- 2) Predlog uvodnog zakona za Krivični zakonik, i
- 3) Predlog zakona o ukidanju Zakona o državnoj kontroli.

Sva tri zakonska predloga bila su upućena zakonodavnim odborima i Zakonodavni odbor Saveznog veća podneo je svoje izveštaje o zakonskim predlozima koji su mu bili dostavljeni na pretres, a koji su otšampani i razdeljeni narodnim poslanicima. Zakonski predlozi biće stavljeni na dnevni red kad Veće donese o tome odluku.

Pored toga, Vlada FNRJ podnela je Saveznom veću na odobrenje uredbe donesene u vremenu od 20 decembra 1950 do zaključno 22 februara 1951 godine na osnovu Zakona o ovlašćenju Vladi FNRJ za donošenje uredaba po pitanjima iz narodne privrede.

Potvrda ovih uredaba staviće se takode na dnevni red kad Savezno veće donese o tome odluku.

Prezidijum Narodne skupštine FNRJ dostavio je na potvrdu Narodnoj skupštini FNRJ ukaze koje je izdao u vremenu između Drugog i Trećeg redovnog zasedanja Narodne skupštine FNRJ (drugog saziva).

Potvrda ovih ukaza staviće se na dnevni red zajedničke sednice kad zajednička sednica oba veća Narodne skupštine FNRJ donese o tome odluku.

Dalje, Ministar Vlade FNRJ — Pretsednik Saveta za promet robom drug Osman Karabegović želi da podnese na zajedničkoj sednici oba veća Narodne skupštine izveštaj o pitanjima sadašnjeg sistema trgovine.

Ovaj izveštaj druga Pretsednika Saveta za promet robom biće stavljen na dnevni red zajedničke sednice kad ona o tome odluči.

Narodni poslanici Pero Kosorić, Ante Raos, Stanislav Dulkan, Milutin Morača, dr Jakov Grgurić i Milan Bingulac zbog bolesti i hitnih službenih poslova tražili su odsustvo sa Trećeg redovnog zasedanja. Predlažem Veću da se imenovanim narodnim poslanicima odobri po četiri dana odsustva. Da li Veće prima ovaj predlog? (Prima). Objavljujem da je imenovanim narodnim poslanicima odobreno po četiri dana odsustva.

Prelazimo na dnevni red. Dnevni red naše današnje sednice je utvrđivanje dnevnog reda. Predlažem Saveznom veću za dnevni red sledeće:

- 1) pretres Predloga krivičnog zakonika;
- 2) pretres Predloga uvodnog zakona za Krivični zakonik;
- 3) pretres Predloga zakona o ukidanju Zakona o državnoj kontroli, i

4) pretres Predloga odluke o odobrenju uredba Vlade FNRJ donetih u vremenu od 20 decembra 1950 godine do zaključno 22 februara 1951 godine.

Prima li Veće ovaj dnevni red? (Prima). Ima li kakvih drugih predloga u pogledu dnevnog reda? (Nema). Objavljujem da je Savezno veće primilo predloženi dnevni red.

U sporazumu sa Pretsednikom Veća naroda predlažem da se pretres Predloga krivičnog zakonika i Predloga uvodnog zakona za Krivični zakonik obavi na zajedničkim sednicama Narodne skupštine. Da li Savezno veće prima ovaj predlog pretседника oba doma Narodne skupštine? (Prima).

Prema tome, objavljujem da će se zajednička sednica oba veća Narodne skupštine FNRJ održati sutra, 26 februara, u 17 časova sa dnevnim redom:

- 1) pretres Predloga krivičnog zakonika i Predloga uvodnog zakona za Krivični zakonik.

Zaključujem današnju sednicu. Naredna sednica Saveznog veća održaće se odmah pošto se završni pretres Predloga krivičnog zakonika i Predloga uvodnog zakona za Krivični zakonik na zajedničkoj sednici.

• (Sednica je zaključena u 18 časova).

ZAJEDNIČKA SEDNICA SAVEZNOG VEĆA I VEĆA NARODA

Osmu sednica

(26 februara 1951)

Početak u 17,10 časova.

Pretsedavali: Predsednik Saveznog veća **Vladimir Simić** i Potpredsednik Saveznog veća **Franjo Gaži** (*Izborni srez Garešnica, NR Hrvatska*).

Pri ulasku u dvoranu, članove Savezne vlade na čelu sa Predsednikom Vlade FNRJ maršalom Jugoslavije Josipom Brozom Titom i članove predsedništva Saveznog veća i Veća naroda narodni poslanici pozdravljaju burnim aplauzom.

Pretsedavajući: Otvaram osmu zajedničku sednicu Saveznog veća i Veća naroda Narodne skupštine FNRJ. Zapisnik današnje sednice vodiće sekretar Saveznog veća drug Momčilo Marković.

Ova je sednica zakazana prema odluci Saveznog veća i Veća naroda sa sledećim dnevnim redom: pretres Predloga krivičnog zakonika i Predloga uvodnog zakona za Krivični zakonik i to za oba zakonska predloga jednovremeno, i u načelu i u pojedinostima.

Da li Narodna skupština FNRJ prihvata ovaj dnevni red o čemu je odlučeno posebno i u većima Narodne skupštine? (Prima). Konstatujem da je Narodna skupština FNRJ prihvatila predloženi dnevni red od strane Veća naroda i Saveznog veća i da je na dnevnom redu današnje zajedničke sednice: pretres Predloga krivičnog zakonika i Predloga uvodnog zakona za Krivični zakonik, jednovremeno i u načelu i u pojedinostima.

Izveštavam Narodnu skupštinu FNRJ da su predsedništva Veća naroda i Saveznog veća, preko Odbora za inostrane poslove, primila izvestan broj pitanja koja su narodni poslanici, članovi

Odbora za inostrane poslove, uputili Ministru inostranih poslova i Ministru spoljne trgovine s molbom da im se na njih dâ odgovor.

Tako je narodni poslanik dr Siniša Stanković uputio pitanje Ministru inostranih poslova: »Kakvo je gledište Vlade FNRJ povodom saziva četvorne konferencije i povodom predloga za dnevni red te konferencije, ukoliko su ti predlozi poznati?«

Drugo, narodni poslanik Lazar Mojsov postavio je pitanje, takode Ministru inostranih poslova: »Kakvi su izgledi za očuvanje mira u svetu?«

Treće, narodni poslanik Rako Bjelica moli Vladu FNRJ za obaveštenje: »Šta je preduzeto i sa kakvim rezultatima posle date izjave druga Kardelja na prošlom zasedanju a povodom odvođenja devetoro dece od strane rumunskih pograničnih vlasti među kojima četvoro iz Izbornog sreza Kula II, kao i šta se namerava preduzeti da bi se deca vratila svojim roditeljima?«

Četvrto, narodni poslanik Velimir Stojnić postavio je pitanje Ministru spoljne trgovine: »Da li ima nekih novih momenata u pogledu razvijanja naših ekonomskih veza sa inostranstvom, s obzirom na pregovore koji su u toku?«

Peto, narodni poslanik Vladislav Sl. Ribnikar uputio je isto tako Ministru spoljne trgovine pitanje: »Kako stoji sa poslednjim pregovorima s vladom Francuske i koji su uzroci što se ti pregovori tako dugo otežu?«

I, najzad, narodni poslanik Milijan Neoričić moli Ministra spoljne trgovine da mu da odgovor na pitanje: »U poslednje se vreme u našoj zemlji oseća nestašica hartije, — koji su uzroci tome i kakve mere treba preduzeti da bi se ovo pitanje rešilo?«

Po našem poslovniku, Pretsednikova je dužnost da pita ministre kojima su upućena pitanja da li žele i na koji način da odgovore na postavljena pitanja. To će se učiniti na narednoj zajedničkoj sednici Narodne skupštine. Prema tome, ova pitanja zajedno sa odgovorima nadležnih ministara staviće se na dnevni red onda kad zajednička sednica o tome bude donela odluku.

Prelazimo na dnevni red: pretres Predloga krivičnog zakona i Predloga uvodnog zakona za Krivični zakonik, i to jednovremeno i u načelu i u pojedinostima za oba zakonska predloga.

Pozivam izvestioca Zakonodavnog odbora Saveznog veća Narodne skupštine dr Josipa Hrnčevića da podnese izveštaj Zakonodavnog odbora Saveznog veća o Predlogu krivičnog zakona.

Izvestilac Zakonodavnog odbora Saveznog veća dr Josip Hrnčević (*Izborni srez Varaždin I, NR Hrvatska*): (Čita izveštaj Zakonodavnog odbora Saveznog veća. — Videti prilog na kraju knjige)

Drugovi narodni poslanici, izmjene i dopune koje je Zakonodavni odbor Saveznog vijeća unio u Predlog krivičnog zakonika ne mijenjaju principe na kojima je predlog zasnovan. Naprotiv, sve te izmjene i dopune idu za tim da te principe učvrste i da ih što pravilnije i što jasnije izraze, a isto tako da što pravilnije i što jasnije odrede elemente pojedinih krivičnih djela. Diskusije koje su vodene u Zakonodavnom odboru o pojedinim institutima krivičnog prava i o pojedinim krivičnim djelima unijele su još više svijetlosti u probleme našeg krivičnog prava, a kao rezultat tih diskusija pojavljuje se na mnogim mjestima pravilniji i precizniji izraz onog što je bila osnovna misao zakonskog predloga.

Ja se neću zadržavati na svim izmjenama i dopunama koje su učinjene u zakonskom predlogu, već ću se ograničiti samo na one izmjene koje imaju veću važnost za pravilno razumijevanje i primjenu našeg budućeg Krivičnog zakonika.

Prije svega, osvrnut ću se na izmjene u Općem dijelu Krivičnog zakonika.

Kao što se vidi iz izvještaja, član 1 zakonskog predloga je izmijenjen, a član 2 izostavljen. Sada su odredbe ova dva člana spojene u jedan član. Smisao člana 1 zakonskog predloga bio je taj, da se u uvodnim odredbama istakne šta zaštićuje krivično zakonodavstvo Federativne Narodne Republike Jugoslavije i na koji način se ta zaštita ostvaruje. U članu 2 stav 2 predloga bila je nabrojanjem općih objekata krivično-pravne zaštite izražena materijalna koncepcija krivičnog djela. Tokom diskusije u Zakonodavnom odboru Saveznog vijeća iskristaliziralo se mišljenje da ove dvije odredbe u suštini izražavaju jednu misao i da ih, prije svega, treba spojiti u jednu odredbu. S druge strane, Zakonodavni odbor, pretresajući Predlog krivičnog zakonika u načelu, došao je do zaključka, da zaštita koju zakonski predlog u cjelini i pojedinim svojim propisima pruža građanima nije u njegovim uvodnim odredbama dovoljno istaknuta niti posve pravilno izražena. Zbog toga je Zakonodavni odbor član 1 zakonskog predloga formulirao tako, da on, zadržavajući materijalnu koncepciju krivičnog djela kao osnovni princip Krivičnog zakonika, neposrednije ističe ličnost građanina, njegovu slobodu i njegova prava kao predkrivično-pravne zaštite.

Ova izmjena nužno je morala da se odrazi i na sistematiku uvodnih odredaba, tako da je pojam krivičnog djela u njegovom

najopćenitijem obliku dat u drugoj glavi koja sada nosi naziv: Krivično djelo i krivična odgovornost.

Značajnija je izmjena učinjena i u članu 5 stav 2 (sada 4 stav 2) zakonskog predloga. Prema prvobitnom tekstu bilo je određeno da nije krivično odgovoran tko učini djelo koje, iako sadrži obilježja krivičnog djela određena zakonom, predstavlja neznatnu društvenu opasnost zbog malog značaja i zbog neznatnosti ili odsutnosti štetnih posljedica. Zakonodavni odbor došao je do zaključka, da u ovom slučaju nije opravdano govoriti o isključenju krivične odgovornosti, već o nepostojanju krivičnog djela. Istina je, u najvećem broju slučajeva postojanje krivičnog djela povlači i krivičnu odgovornost, ali su to ipak dva odvojena pojma i kad se postavi pitanje da li je krivično djelo ono djelo koje predstavlja neznatnu društvenu opasnost, onda se, prema primjerima koji su isticali u diskusiji i koji su poznati u praksi, mora doći do zaključka da u takvom slučaju ne samo što je isključena krivična odgovornost, nego ne postoji ni krivično djelo. Ova odredba vezana je za odredbu člana 2 stav 1 zakonskog predloga, po kojoj je krivično djelo društveno opasno djelo čija su obilježja određena zakonom. Izloženom izmjenom člana 5 stav 2 i njegovim vezivanjem uz član 2 stav 1 zakonskog predloga (sada novi član 4) jasnije je određen opći pojam krivičnog djela i jasnije izražen odnos između društvene opasnosti krivičnog djela i njegove određenosti u zakonu.

U članu 42 predloga (sada član 10) bilo je predviđeno da sud može ublažiti kaznu, kad nade da je učinilac imao opravdanih razloga da smatra da je njegovo djelo dozvoljeno. Ovom odredbom bila je dakle predviđena mogućnost ublaženja kazne, ako se učinilac nalazio u pravnoj zabludi. Zakonodavni odbor, prihvatajući ovu koncepciju u osnovi, smatrao je da institut pravne zablude treba posebno regulisati i u izuzetnim slučajevima učinocu ne samo ublažiti kaznu, već ga i osloboditi od kazne.

U članu 13 zakonskog predloga bila je predviđena krivična odgovornost pravnih lica, tj. krivična odgovornost-ustanova, preduzeća, zadruga itd. Međutim, u Posebnom dijelu ni na jednom mjestu nije došla do izražaja ova odredba, jer ni za jedno krivično djelo nije predviđena odgovornost pravnih lica. U zakonskom predlogu je naglašeno da krivična odgovornost pravnih lica može biti samo izuzetna i da samo zakon može odrediti uslove krivične odgovornosti pravnih lica, odnosno propisati kazne koje se mogu izreći pravnom licu. Smisao navedene odredbe bio je taj, da u izuzetnim slučajevima omoguću kažnjavanje pravnih lica i da postavi osnovu za eventualno propisivanje odgovornosti u

posebnim zakonima. Međutim, i pored ovih razloga, Zakonodavni odbor smatra da nema potrebe za jednom ovakvom uopćenom odredbom, a ukoliko u budućnosti postane nužno da se predvidi odgovornost pravnih lica, to se može odrediti i bez obzira na to da li Opći dio Krivičnog zakonika ovakav propis sadrži ili ne. Pri tom bi se imalo riješiti i pitanje, da li pravna lica uopće mogu biti krivično odgovorna, ili je njihova odgovornost akcesorna, tj. vezana uz krivičnu odgovornost njihovih predstavnika kao fizičkih lica, kao i to koje bi se kazne mogle izreći pravnom licu i kakav je njihov karakter. Ovom izmjenom princip lične odgovornosti, tj. princip da samo onaj koji je učinio društveno opasno djelo može biti krivično odgovoran, sada je postavljen bez izuzetka.

Kazna strogog zatvora u zakonskom predlogu postavljena je kao vremena kazna, što je jasno došlo do izražaja u članu 29 predloga (sada član 28). Kao izuzetna mjera kažnjavanja, postavljeno je da se kazna strogog zatvora može izricati i u doživotnom trajanju, ali samo u slučaju kad postoji mogućnost izricanja smrtne kazne. Ova ista misao sada je još jasnije izražena. Odredba koja propisuje da je kazna strogog zatvora vremena kazna izdvojena je u poseban član 28, dok se o zamjeni smrtne kazne govori posebno u novom članu 29. Prema izmjenama koje su učinjene u ovom članu sada je očigledno da se kazna strogog zatvora u doživotnom trajanju može primijeniti samo kao zamjena smrtne kazne, i to u onim slučajevima gdje postoje opravdani razlozi da se smrtna kazna ne izrekne, iako bi je s obzirom na težinu krivičnog djela trebalo izreći.

U Zakonodavnom odboru vodila se svestrana diskusija o odredbi člana 38 predloga, koji sadrži opće pravilo o odmjerenju kazni. Važnost ove odredbe sastoji se u tome što ona predstavlja osnovno pravilo o tome kako će sud odmjeriti kaznu kad utvrdi krivičnu odgovornost učinioca. Zakonodavni odbor je išao za tim da ovo osnovno pravilo tako postavi da ono na što jasniji način izrazi vezanost suda na zakon, a u isto vrijeme da sudu ostavi mogućnost da odmjeri kaznu s obzirom na konkretne okolnosti svakog slučaja, lične prilike učinioca, itd. Zakonodavni odbor ni ovdje nije mijenjao osnovnu koncepciju zakonskog predloga, prema kojoj sud pri odmjerenju kazne treba da uzme u obzir sve okolnosti koje utiču da kazna bude veća ili manja, ali je tu koncepciju jasnije izrazio preciznijim navođenjem objektivnih i subjektivnih okolnosti koje sud po pravilu uzima u obzir pri odmjerenju kazne.

Značajna je izmjena koja je učinjena u članu 47 predloga. U ovom članu trebalo je pored ostalih pitanja riješiti i pitanje,

kako će se odmjeriti kazna licu koje učini krivično-djelo za vrijeme izdržavanja kazne ili za vrijeme dok se nalazi na uslovnom otpustu. Zakonski predlog je predviđao da se u takvim slučajevima, ako je u pitanju krivično djelo, učinilac uvijek ima kazniti bez obzira na ranije izrečnu kaznu. Zakonodavni odbor poslije svestrane diskusije postavio je kao pravilo, da se osuđeno lice u ovakvom slučaju ima kazniti po propisima o sticaju, a samo izuzetno, ako se s obzirom na težinu krivičnog djela ne bi mogla ostvariti svrha kažnjavanja, da sud može izreći novu kaznu bez obzira na ranije izrečenu.

Konačno, u Općem dijelu važnije izmjene učinjene su u članu 80 i 82 predloga, koji se odnose na zastarjelost krivičnog gonjenja odnosno na zastarjelost izvršenja kazne. U član 80 predloga unesena je odredba, prema kojoj zastarjelost krivičnog gonjenja traje deset godina za djela za koja se po zakonu može izreći kazna strogog zatvora od pet do deset godina, a u član 82 predloga unesena je odredba, prema kojoj zastarjelost izvršenja kazne traje također deset godina za djelo za koje je sud izrekao kaznu strogog zatvora od pet do deset godina. Posebno kod zastarjelosti izvršenja kazne postavljeno je, da se ova zastarjelost uvijek cijeni s obzirom na izrečenu kaznu, a ne s obzirom na vrstu krivičnog djela i visinu zapriječene kazne.

Izmjene koje su učinjene u Posebnom dijelu Predloga krivičnog zakonika mogu se podijeliti u tri grupe. Prvo, donekle je izmijenjen sistem Posebnog dijela; drugo, u zakonski predlog unesena su neka krivična djela koja u njemu nisu bila predviđena i, treće, pojedina krivična djela koja su bila predviđena u zakonskom predlogu sada su drukčije postavljena.

Što se tiče izmjene u sistemu Posebnog dijela, treba naglasiti, da grupe krivičnih djela kako su postavljene u zakonskom predlogu ni osnov za njihovo razgraničenje nisu izmijenjeni. I prema stanovištu koje je zauzeo Zakonodavni odbor, grupe odnosno pojedine glave krivičnih djela treba odrediti prema objektima krivično-pravne zaštite. Izmjena u sistemu tiče se poredaja ovih grupa. Dok zakonski predlog kao osnovu za postavljanje sistema uzima srodnost pojedinih grupa krivičnih djela, po mišljenju Zakonodavnog odbora, pored ovog momenta, treba uzeti u obzir i izmjenu koja je učinjena u članu 1, da bi misao o zaštiti ličnosti, prava i slobode građana jače došla do izražaja i u samom sistemu Posebnog dijela. U tom smislu krivična djela kojima se napada život i tijelo čovjeka, njegova prava, njegova lična sloboda prikazana su sada u sistemu odmah poslije krivičnog djela protiv naroda i države i krivičnih djela protiv čovječnosti i međunarod-

nog prava. Važno je, međutim, naglasiti, da ni sistem koji predlaže Zakonodavni odbor ne ide putem rasporeda pojedinih grupa krivičnih djela prema važnosti tih grupa, odnosno prema važnosti društvenih odnosa i ustanova koje su predmet krivično-pravne zaštite. Iako su, na primjer, krivična djela protiv službene dužnosti i oružanih snaga raspoređena na kraju Posebnog dijela, očigledno je, da oružane snage i pravilno funkcionisanje državnog aparata imaju veći značaj za zaštitu narodne zajednice i pojedinaca nego neke druge ustanove i odnosi zaštićeni propisima prethodnih glava Posebnog dijela Krivičnog zakonika. Ovakav raspored predložen je usljed specifičnosti navedenih grupa krivičnih djela.

Zakonski predlog je dopunjen sa četiri nova krivična djela i to: povreda autorskog prava (član 163), povreda pronalazačkog prava (član 164), povreda dobrovoljnosti članstva u zadruzi (član 241) i nadripisarstvo (član 310). Unošenje ovih djela u Krivični zakonik stoji na liniji koju sprovodi i zakonski predlog, a naime na liniji da Krivični zakonik obuhvati u pravilu sva krivična djela, tako da u posebnim zakonima krivična djela budu samo izuzetno određena. Nesumnjivo je da neka krivična djela ipak moraju biti predviđena u posebnom zakonodavstvu, a to će biti ona krivična djela koja su čvrsto povezana sa problematikom koju taj zakon riješava, koja nemaju opći karakter i koja se najčešće pojavljuju kao povrede odredaba pojedinih zakona. Takav je slučaj, na primjer, sa povredama odredaba iz Zakona o štampi i dr. Sva ostala krivična djela treba da sadrži Krivični zakonik.

U glavi o krivičnim djelima protiv naroda i države učinjene su dvije važnije izmjene. Iz te glave brisan je stav 3 člana 119 (ranije član 122) predloga, koji glasi: »Ko na osnovu razlike u nacionalnosti, rasi ili vjeroispovjesti uskrati ili ograniči prava građana utvrđena Ustavom Federativne Narodne Republike Jugoslavije, ustavima narodnih republika, zakonima ili drugim propisima, ili ko na osnovu ove razlike građanima daje povlastice i pogodnosti, kazniće se zatvorom najmanje tri mjeseca ili strogim zatvorom do pet godina.« Ovaj je stav sada unesen kao poseban član u krivična djela protiv ličnosti i prava građana, kamo sistematski i spada. U članu 121 (ranije član 124) predloga dodat je stav 2, koji propisuje, da se onaj koji je pripremao izvršenje krivičnog djela podriivanja vojne i odbranbene moći države, ubistvo pretstavnika narodne vlasti i društvenih organizacija i diverziju, ako je dobrovoljno odustao od izvršenja djela, može blaže kazniti, a može se i osloboditi od kazne.

Ova dopuna učinjena je stoga što, iako se pripremanje pojedinih krivičnih djela iz glave o krivičnim djelima protiv naroda i

države smatra svršenim krivičnim djelom, ono ipak ne gubi karakter priprema, i zbog toga postoji mogućnost da učinilac odstane od daljih priprema i ne izvrši namjeravano krivično djelo. U takvom slučaju treba predvidjeti mogućnost, da učinilac koji je dobrovoljno odustao od pripremanja bude blaže kažnjen, a prema okolnostima pojedinog slučaja i oslobođen od kazne.

U glavi o krivičnim djelima protiv čovječnosti i međunarodnog prava nije učinjena nijedna značajnija izmjena.

Kao važniju izmjenu u glavi o krivičnim djelima protiv života i tijela valja navesti unošenje u zakonik propisa o kažnjavanju žene za pobačaj. U članu 140 (ranije 244) dodat je nov stav, prema kojem se bremenita žena, koja sama izvrši pobačaj ili drugom dopusti da joj to učini, može kazniti zatvorom do tri mjeseca. U Zakonodavnom odboru o ovom pitanju vodila se opsežna diskusija. Izneseni su razlozi prema kojima bremenita žena ne treba da bude kažnjena za pobačaj, a tako isto i razlozi koji govore da bremenu ženu ipak treba kazniti za pobačaj. Kao razlozi da ženu ne treba kazniti za pobačaj isticali su, da ona u praksi nikad ne dolazi na optuženičku klupu, da je teško utvrditi ovo krivično djelo, da je nepravilno onemogućiti ženi da ona sama odluči da li će postati majka i da će se nekažnjavanjem žene lakše moći utvrditi odgovornost drugih lica koja vrše pobačaj. Nasuprot ovim razlozima iznosilo se, da je nekažnjavanje bremenate žene neprincipijelno, jer ona ipak učestvuje u izvršenju ovog krivičnog djela, da ovakav stav zakonodavca može otvoriti put vršenju pobačaja, da će se teže moći goniti lica koja vrše pobačaj, jer će žena, u pravilu, krivicu primati samo na sebe itd. Ocjenjujući sve ove razloge, Zakonodavni odbor je stao na stanovište, da su razlozi koji govore za kažnjavanje žene za pobačaj ipak pretežniji.

U glavi o krivičnim djelima protiv slobode i prava građana učinjene su izmjene u unutrašnjem poredaju članova, a osim toga ova glava je dopunjena sa tri nova člana.

Izmjene u redosledu članova izvršene su obzirom na podjelu krivičnih djela u ovoj glavi na krivična djela protiv slobode građana i na krivična djela protiv njihovih prava.

Kao nova krivična djela unesena su: povreda ravnopravnosti građana (član 148), povreda autorskog prava (član 163) i povreda pronalazačkog prava (član 164). Prvo od ovih djela, kao što je naprijed istaknuto, bilo je predviđeno u članu 119 st. 3 zakonskog predloga, dok su druga dva djela predviđena u posebnom zakonodavstvu. Krivično djelo povrede autorskog prava preneseno je iz Zakona o zaštiti autorskog prava, a krivično djelo povrede

pronalazačkog prava preneseno je iz Zakona o pronalascima i tehničkim usavršenjima.

U vezi sa ovom grupom krivičnih djela valja naglasiti, da je pretres ove glave izazvao u Zakonodavnom odboru naročito interesovanje i da je ova glava bila predmet posebne pažnje članova Zakonodavnog odbora. U diskusiji koja se vodila povodom ove glave svestrano je ispitivano, da li su krivična djela predviđena u ovoj glavi dovoljna da bi se zaštitila ličnost i prava građana. U diskusijama je vršena i analiza slučajeva poznatih iz naše prakse i poslije svestrane diskusije prihvaćena je ova glava sa naprijed navedenim dopunama.

Krivična djela protiv radnih odnosa bila su također predmet osobite pažnje u Zakonodavnom odboru i osobitog napora da se ona što jasnije i preciznije postave. Zakonodavni odbor je pozdravio koncepciju, da se ova krivična djela izdvoje u posebnu grupu krivičnih djela i složio se sa načelnim postavkama zakonskog predloga. Izmjene koje su učinjene u ovoj glavi tiču se postavljanja krivičnog djela nepreduzimanja higijenskih i tehničko-zaštitnih mjera predviđenog sada u članu 167. Ovo djelo postavljeno je sada kao kršenje propisa o pravima lica u radnom odnosu. Na taj način ovo krivično djelo odvojeno je od opće-opasnih krivičnih djela. Ukoliko naime uslijed nepreduzimanja higijenskih i tehničko-zastitnih mjera u radu dođe do teških posljedica, onda to djelo pretstavlja posebno krivično djelo iz glave o krivičnim djelima protiv opće sigurnosti za ljude i imovinu. Izmjena je učinjena i u odredbama člana 165 i 166 (ranije 267 i 269), koji kao krivična djela ustanovljuju povredu propisa o pravima lica u radnom odnosu i povredu prava iz socijalnog osiguranja. Sada se za postojanje ovih krivičnih djela ne traži namjera za uskraćivanjem ili ograničenjem prava koje nekom licu u radnom odnosu pripada; dovoljno je da učinilac svjesno krši propise o platama, radnom vremenu, godišnjem odmoru ili zabrani prekovremenog ili noćnog rada, odnosno prava iz socijalnog osiguranja.

U glavi o krivičnim djelima protiv časti i ugleda učinjene su dvije važnije izmjene. Izmijenjen je član 171 (ranije 273) i član 174 (ranije 276).

Izmjena člana 171 ima principijelan značaj utoliko što se krivično djelo iznošenja ličnih i porodičnih prilika izjednačuje u pogledu kazne sa krivičnim djelom klevete. Na taj način iznošenje ili pronošnje činjenica iz ličnog i porodičnog života obuhvaćeno je jednom kaznom, bez obzira da li je to iznošenje istinito ili neistinito. Time se daje sudu mogućnost da prema konkretnoj ocjeni krivične odgovornosti odmjeri kaznu učinocu, a isključuje se do-

kazivanje istinitosti onoga što se iznosi ili pronosi, a tiče se ličnih i porodičnih prilika nekog lica.

Izmjena člana 174, koji sadrži krivično djelo povrede ugleda države i njenih predstavnika, sastoji se u tome što je sužen krug državnih predstavnika koji se zaštićuju ovim posebnim propisom.

U glavama o krivičnim djelima protiv dostojanstva ličnosti i morala, protiv braka i porodice, protiv zdravlja ljudi Zakonodavni odbor nije učinio neke važnije izmjene.

Kao važniju izmjenu u glavi o krivičnim djelima protiv narodne privrede valja navesti unošenje krivičnog djela povrede dobrovoljnosti članstva u zadruzi (član 241), koji nije postojao u zakonskom predlogu, nego je preuzet iz Zakona o zemljoradničkim zadrugama. Sada su Krivičnim zakonikom obuhvaćena sva krivična djela koja su bila predviđena u Zakonu o zadrugama.

Od važnijih izmjena u krivičnim djelima protiv društvene i privatne imovine, kako ta glava sada nosi naziv, valja podvući izmjene u članu 249 (ranije 220) i u članu 254 (ranije 225).

U pogledu krivično-pravne zaštite predlog, u pravilu, ne čini razliku između društvene i privatne imovine, ali to ne znači da društvena imovina nije ipak posebno zaštićena i da se određeni napadi na društvenu imovinu ne shvataju i ne kažnjavaju kao teža krivična djela. Smisao člana 249 stav 1 koji ustanovljuje slučajeve teške krađe prema predmetu ukradene stvari, upravo je u tome, da se društvenoj imovini pruži jača krivično-pravna zaštita, jer kad se u tom članu kaže da teška krađa postoji kad neko iz fabrike, rudnika, radionice ili drugog radilišta ukrade mašinu, dio mašine ili tehničkog uređaja ili koje drugo važno oruđe za rad, onda je očigledno, da se to odnosi na društvenu imovinu u najvećem broju slučajeva. Zakonodavni odbor nalazi, da sa ovim predmetima u pogledu krivično-pravne zaštite treba da budu izjednačeni i predmeti vojne opreme veće vrijednosti, jer i ovakve krađe predstavljaju teško krivično djelo. Dosljedno tome, a s obzirom na izmjenu u članu 265 (ranije 236), pribavljanje, prikrivanje ili proturanje predmeta vojne opreme predstavlja također teže djelo prikrivanja, koje se može kazniti strogim zatvorom do pet godina.

Drugi propis ove glave, kojim se pruža naročita zaštita društvenoj imovini, jeste propis člana 255 (ranije 225). Taj propis određuje obilježja krivičnog djela pljačke. Nakon izvršene izmjene taj propis glasi:

«(1) Ko u pogledu životnih namirnica, industrijskih proizvoda, isprava za povlašćenu kupovinu predmeta ishrane ili industrijskih predmeta, kao i u pogledu drugih stvari društvene imo-

vine od naročito značaja za narodnu privredu, ili snabdevanje građana izvrši krivična dela iz člana 249—251 i člana 322 stav 2 ovog zakonika, ako je količina ukradenih ili proneverenih stvari tako velike vrednosti da očigledno pokazuje bezobzirnost prema zajednici, kazniće se strogim zatvorom najmanje dve godine.

(2) Ako su usled dela iz stava 1 ovog člana nastupile naročito teške posledice za narodnu privredu ili za snabdevanje građana, ili ako je delo izvršeno pod okolnostima koje ga čine izuzetno teškim, a naročito ako je izvršeno u sastavu grupe ili bande, učinilac će se kazniti stroгим zatvorom najmanje deset godina ili smrtnom kaznom.

(3) Ko kupuje, protura ili prikriva stvari za koje zna da su pribavljene krivičnim delom iz stava 1 i 2 ovog člana, kazniće se strogim zatvorom do petnaest godina.

(4) Pri osudi na kaznu težu od pet godina strogog zatvora, sud može učinioca dela iz ovog člana kazniti i konfiskacijom imovine.

Kad se uzmu u obzir ogromni naponi koje naši radni ljudi, često uz svakojaka lišavanja, ulažu u socijalističku izgradnju zemlje i za stvaranje uslova boljeg života, kad se uzmu u obzir teškoće s kojima se organi narodne vlasti bore da bi se obezbijedilo snabdijevanje naroda industriskom robom i predmetima ishrane, onda je posve očigledno, da se pljačka društvene imovine, koju mahom vrše neradni i drugi pokvareni elementi, mora strogo i najstrože kažnjavati. Izricanje najstrože kazne, međutim, zahtijeva da zakon jasno odredi uslove pod kojima se ona može izreći. Zbog toga u izmjene koje su učinjene u članu 255 idu za tim, da se ovim članom obuhvate najteža krivična djela protiv društvene imovine, tj. ona koja predstavljaju izuzetnu opasnost za snabdijevanje građana i narodnu privredu uopće, i da se jasno utvrde elementi ovog krivičnog djela, imajući u vidu slučajeve koje je zabilježila praksa našeg krivičnog pravosuđa. Strogim kažnjavanjem učinilaca ovakvih krivičnih djela upotpunjuje se zaštita građana i odstranjuju štetočinski elementi iz društvene sredine. Takvo kažnjavanje u današnjim uslovima je nužno.

Grupi krivičnih djela koja su u zakonskom predlogu imala naziv »Krivična djela protiv poretka«, izmjenjen je naziv tako da on sada glasi »Krivična djela protiv javnog reda i pravnog saobraćaja«. Novi naziv je određeniji i bolje odgovara prirodi ovih djela. Krivična djela protiv pravne sigurnosti predstavljaju krivična djela falsifikovanja isprava i njima slična krivična djela.

U ovoj glavi dodato je novo krivično djelo nadripišarstva (član 310). Ovo krivično djelo preuzeto je iz Zakona o advokaturi.

U krivičnim djelima protiv službene dužnosti važnija izmjena tiče se postavljanja krivičnog djela zloupotrebe u službenoj dužnosti, koje je predviđeno u članu 314 (ranije 172). Izmjena se sastoji u tome, što se za postojanje ovog krivičnog djela ne traži nastupanje određene posljedice, već to djelo postoji samim tim što službeno lice koristi svoj položaj, prekoračuje granice svog ovlaštenja odnosno ne vrši svoju dužnost u namjeri da sebi ili drugom pribavi kakvu korist ili da drugom nanese kakvu štetu. Pošto se krivična djela zloupotrebe službenog položaja i ovlaštenja mogu pojaviti kao disciplinski prestupi, postavlja se u ovom slučaju pitanje razgraničenja krivične i disciplinske odgovornosti. Prema mišljenju Zakonodavnog odbora, to razgraničenje ne treba tražiti samo u posljedicama, već prvenstveno u namjeri pribavljanja koristi odnosno nanošenja štete, dakle u subjektivnim elementima. Ako su pored toga nastupile i određene štetne posljedice, onda te posljedice predstavljaju kvalifikatornu okolnost, koja krivično djelo zloupotrebe čini težim.

Drugovi narodni poslanici, ove i druge izmjene koje je izvršio Zakonodavni odbor Saveznog vijeća u znatnoj mjeri poboljšavaju Predlog krivičnog zakonika, one jasnije određuju osnovna načela našeg krivičnog zakonodavstva i elemente pojedinih krivičnih djela. Uvjeren sam, da će usvajanjem zakonskog predloga i predloženih izmjena i dopuna naša socijalistička zemlja dobiti dobar krivični zakonik i da će taj zakonik biti podesno i efikasno sredstvo u borbi za suzbijanje i sprečavanje kriminaliteta.

Izjavljujem, da ću glasati za ovaj zakonski predlog. (Aplauz).

Pretsedavajući: Molim izvestioca Zakonodavnog odbora Veća naroda druga Bogdana Oreščanina da podnese izveštaj.

Izvestilac Zakonodavnog odbora Veća naroda Bogdan Oreščanin (NR Hrvatska): (Čita izveštaj Zakonodavnog odbora Veća naroda o Predlogu krivičnog zakonika i Predlogu uvodnog zakona za Krivični zakonik. — Videti priloge na kraju knjige)

U ime Zakonodavnog odbora Veća naroda molim Narodnu skupštinu da primi oba zakonska predloga.

Pretsedavajući: Molim izvestioca narodnog poslanika dr Maksa Šnuderla da saopšti izveštaj Zakonodavnog odbora Saveznog veća o Predlogu uvodnog zakona za Krivični zakonik.

Izvestilac Zakonodavnog odbora Saveznog veća dr Maks Šnuderl (*Izborni srez Maribor — okolina, zapadni deo, NR Slovenija*): (Čita izveštaj Zakonodavnog odbora Saveznog veća o Predlogu uvodnog zakona za Krivični zakonik. — Videti prilog na kraju knjige)

Drugovi narodni poslanici, ja neću da ponavljam razloge koji su ovde izneseni u vezi sa Uvodnim zakonom za Krivični zakonik, jer ne bih imao ništa da im dodam. Zato u ime Zakonodavnog odbora Saveznog veća predlažem da ovaj zakonski predlog usvojite.

Predsedavajući: Otvaram pretres Predloga krivičnog zakonika i Predloga uvodnog zakona za Krivični zakonik.

Reč ima Ministar pravosuda Vlade FNRJ Frane Frol. (Aplauz).

Ministar pravosuda Frane Frol (NR Hrvatska): Drugovi narodni poslanici, upravo prije mjesec dana imao sam priliku i čast da pred zakonodavnim odborima oba vijeća Narodne skupštine FNRJ, u ime Savezne vlade, podnesem iscrpnije obrazloženje uz Prijedlog krivičnog zakonika. Ovo obrazloženje dostavljeno vam je s novim, prečišćenim tekstom prijedloga i, prema tome, nemam namjeru, da opet govorim o Prijedlogu krivičnog zakonika, bilo u cjelini, bilo o razlozima za pojedina rješenja, koja su dana u tom prijedlogu, jer bi to bilo u suštini ponavljanje onoga što sam već istakao u svom obrazloženju.

Ovdje samo hoću, da se ukratko osvrnem na rad zakonodavnih odbora na Prijedlogu krivičnog zakonika i na izmjene koje su zakonodavni odbori u prijedlogu Savezne vlade učinili. Kod toga ne mislim ovdje ni u glavnim crtama iznašati te izmjene, niti navoditi razloge za njih, jer ste imali priliku da se s njima upoznate kako iz dostavljenog vam materijala, tako i iz iscrpnih i nadasve pažljivo i temeljito sastavljenih izvještaja, koje su vam podnijeli drugovi izvjestioci zakonodavnih odbora Saveznog vijeća i Vijeća naroda. Ja bih prema tome mogao samo da možda u malo drukčijoj formi u glavnim crtama ponovim ono, što su vam već drugovi izvjestioci iznijeli, a to ne bi imalo nikakve svrhe. Kad bih, pak, htio da iznesem ono što nisu rekli, ostalo bi mi, da vam u jednom zamornom nabranjanju iznosim razne sitnije izmjene u redosljedu riječi u pojedinim članovima, u interpunkciji i slično, što bi još manje bilo potrebno i umjesno.

Ja bih ovdje želio da u vezi sa radom zakonodavnih odbora na Prijedlogu krivičnog zakonika istaknem tri momenta.

Prvo, da su zakonodavni odbori oba vijeća Narodne skupštine u intenzivnom radu na pretresanju ovog zakonskog prijedloga proveli skoro mjesec dana. U povjesti našeg zakonodavnog rada

u Narodnoj skupštini Federativne Narodne Republike Jugoslavije to je dosada najduže vrijeme, koje je posvećeno raspravljanju jednog zakonskog nacrtu. Već sama ta činjenica pokazuje važnost tog zakonskog prijedloga, ali u isto vrijeme i to, da su zakonodavni odbori u punoj mjeri shvatili njegovu važnost.

Drugo, prijedlog u zakonodavnim odborima nije doživio nikakve bitne izmjene koje bi dirale u njegove osnovne principe, koje bi mijenjale ideje i liniju na kojoj je on izrađen. To pokazuje pravilnost njegovih postavki i osnovnih rješenja. Ali, još i mnogo veći značaj u tome je što ta činjenica pokazuje jedinstvo pogleda i shvaćanja Savezne vlade i zakonodavnih odbora našeg najvišeg predstavničkog organa državne vlasti Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije. Naše ustavno načelo — načelo jedinstva narodne vlasti — oživotvoruje se i konkretizira se, eto, i kod ovog važnog zakonskog prijedloga u jedinstvu misli, shvaćanja, volje i akcije.

Napokon, treće, što bih želio da ovdje naglasim, jest neprieporna činjenica, da je rad zakonodavnih odbora, ma da oni nisu — kao što sam netom istakao — mijenjali osnovna načela i ideje prijedloga Savezne vlade, da je taj rad bio veoma koristan i plodan. U mnogim slučajevima dane su bolje i preciznije formulacije, koje na jasniji način izražavaju određena rješenja i misli sadržane u prijedlogu, i na taj način otklanjaju eventualne sumnje. Ponegdje su dana i nešto drukčija rješenja nego što su bila u prijedlogu Savezne vlade, a ta rješenja su bolja, jer se bolje uklapaju u sklop ostalih rješenja, među kojima se nalaze. Zakonodavni odbori uvrstili su, dalje, neka krivična djela u prijedlog, za koja se prije mislilo da ostanu u posebnim zakonima, u kojima su se i prije nalazila. Na taj način upotpunjene su neke grupe krivičnih djela, koje predstavljaju posebne glave u Posebnom dijelu prijedloga, čime je dobijeno na cjelovitosti tih grupa. Napokon su u zakonodavnim odborima izvršene značajne izmjene u formulaciji prvog člana i sistematiki Posebnog dijela, kako bi se na taj način još jače istakla i naglasila zaštita prava građana i njihovih demokratskih sloboda, koja je već bila u prijedlogu Savezne vlade sadržana, a koja u prijašnjoj formulaciji člana 1 i sistematiki Posebnog dijela nije bila možda u dovoljnoj mjeri izrečena.

Još bih spomenuo, da su zakonodavni odbori pretresli i Prijedlog uvodnog zakona za Krivični zakonik. Zbog bogate problematike, koju taj Uvodni zakon ima riješiti, bilo je potrebno da se ona obuhvati u posebnom zakonu, koji ipak sa Krivičnim zakonikom tvori jednu cjelinu, i što je najvažnije, oba zakona u sadašnjoj etapi razvitka našeg materijalnog krivičnog prava,

pretstavljat će cjelovitu i potpunu kodifikaciju tog prava. I kod pretresanja Prijedloga uvodnog zakona za Krivični zakonik, zakonodavni odbori učinili su izvjesne korekture u formulacijama i sistematici.

Sve ove izmjene učinjene od strane zakonodavnih odbora u oba zakonska prijedloga, predstavljaju stvarne popravke i poboljšanja i ja sam slobodan da ih u ime Savezne vlade u cjelini prihvatim i da izrazim njezinu saglasnost sa učinjenim izmjenama.

Molim, prema tome, drugove narodne poslanike da oba zakonska prijedloga u cjelini prihvate i da tako dadu našim narodima jedno važno zakonodavno djelo koje će služiti zaštiti ličnosti, slobode i prava naših građana, koje će služiti unapređenju daljne izgradnje socijalizma u našoj zemlji, koje će služiti za odbranu naše državne zajednice od njoj neprijateljskih elemenata, koje će služiti za daljnje produbljivanje demokracije u našoj zemlji, a napose učvršćenju naše socijalističke zakonitosti i pravne sigurnosti.

Pretsedavajući: Reč ima dr Ivo Sunarić.

Dr Ivo Sunarić: (*Izborni srez travnički, NR Bosna i Hercegovina*): Drugovi narodni poslanici, donošenje Krivičnog zakonika, a napose odredbe Posebnog dijela ovog zakonika, od izuzetnog su značaja za organe pravosuđa, za naše narodne sudove. Narodni sudovi su čuvari i zaštitnici prava i interesa naših građana, oni štite nezavisnost i socijalistički razvitak naše države od svih neprijatelja i štetočina, od svake djelatnosti opasne po društvo. Oružje, koje sudije imaju u rukama u toj borbi protiv učinilaca krivičnih djela, jesu naši zakoni. Novim Krivičnim zakonikom mi dajemo našim sudijama u ruke još jedno pouzdano sredstvo, koje će im u velikoj mjeri olakšati ispunjavanje njihovih zadataka u ostvarenju našeg narodnog pravosuđa.

Naši narodi zadavali su u toku Oslobođilačkog rata smrtnu udarce svojim neprijateljima. Još u to vrijeme počelo je da se postepeno izgrađuje i naše novo krivično zakonodavstvo kao moćno sredstvo Narodne revolucije u uništavanju i uklanjanju izdajnika i ratnih zločinaca. Već u to vrijeme mnoge neprijatelje naših naroda stizala je narodna pravda.

Poslije pobjedonosnog završetka Oslobođilačke borbe, uporedo sa izgradnjom novog pravnog poretka, i naše krivično zakonodavstvo počelo se snažno razvijati. Patriotske snage naše zemlje, koje su pod rukovodstvom Komunističke partije vodile oružanu borbu protiv okupatora i njegovih pomagača, nastavile su i poslije oslobođenja zemlje borbu protiv klasnog neprijatelja,

protiv svih onih koji su pokušavali da ruše novo demokratsko državno uređenje i da ometaju izgradnju socijalizma. Plodove pobjeda, tekovina Narodnooslobodilačke borbe, valjalo je zaštititi i kaznenim sankcijama. Stoga je još prije konačnog oslobođenja cijele zemlje i u prvim mjesecima poslije oslobođenja doneseno nekoliko posebnih zakona o onim krivičnim djelima, koja su u poslijeratnoj eri predstavljala najveću opasnost za konsolidaciju, za obnovu i za izgradnju zemlje.

Zaštita nove državne tvorevine i njenog uređenja nalažala je, da se o tim djelima hitno donesu krivično-pravne odredbe, ne čekajući Krivični zakonik, u čiji sastav spadaju i u čiji sastav će sada i ući i sva ta djela. Odgovarajuća pravna pravila iz ranijeg jugoslovenskog krivičnog zakonodavstva nisu mogla biti korišćena, jer su ona baš u toj oblasti ne samo drukčija, nego upravo suprotna našem novom pravnom poretku i revolucionarno izmijenjenim društvenim odnosima. Stoga je, dakle, trebalo hitno donijeti posebne zakone, koji su naša narode i našu mladu državu štitili od krivičnih djela direktno uperenih protiv državnog i društveno-ekonomskog uređenja, izvojevanog krvlju i herojskim žrtvama naših najboljih sinova. Tim zakonima određene su kaznene sankcije protiv svih onih, koji bi pokušali da naruše ili unište osnovne tekovine Narodne revolucije. Stoga su ti zakoni bili od ogromnog značaja za razvitak i učvršćenje naše nove države.

Tako je u to vrijeme donesen Zakon o zabrani izazivanja nacionalne, rasne i vjerske mržnje i razdora, kojim su određene kaznene sankcije protiv narušavanja bratstva i jedinstva naših ravnopravnih naroda, te najdragocjenije tekovine Narodnooslobodilačke borbe. Dok je nove Jugoslavije naši narodi neće više nikada dozvoliti da iko izaziva i raspiruje među njima svađu i mržnju i da ih za tuđi račun razjedinjuje.

U isto vrijeme donesen je i Zakon o krivičnim djelima protiv naroda i države. Na osnovu toga zakona naši narodi su priveli zasluženju kazni ratne zločince i narodne neprijatelje i ujedno spreijeli svaku zločinačku djelatnost uperenu protiv temelja našeg novog državnog i društvenog uređenja, protiv vlasti radnog naroda. Taj zakon bio je jedno od najmoćnijih oruđa u rukama naših sudova protiv neprijatelja socijalističke Jugoslavije.

Dok su u većini država razni špekulanti i crnobertzijanci iskorišćavali teške poslijeratne prilike i na račun širokih narodnih masa zgrtali bogatstva, naša je nova država u zametku ugušila svaki pokušaj takve djelatnosti. Zakon o suzbijanju nedopuštene trgovine, nedopuštene špekulacije i privredne sabotaze strogo je primjenjivan protiv špekulanata i sabotera.

U cilju zaštite materijalne osnovice za izgradnju socijalizma i za poboljšanje blagostanja naroda, donesen je Zakon o krivičnim djelima protiv opštenarodne imovine i imovine zadružnih i drugih društvenih organizacija, čije su odredbe uperene protiv štetočinske djelatnosti grabljivaca narodne imovine.

Krivično-pravnu garanciju pravilnog funkcionisanja državnog i društvenog aparata od krivičnih djela službenih lica, koja ona čine koristeći svoj službeni položaj ili u vezi sa svojom službenom dužnošću, pružio je Zakon o krivičnim djelima protiv službene dužnosti.

Svi ovi i drugi posebni krivični zakoni, koji su do danas doneseni i koji su odigrali ogromnu ulogu u dosadašnjoj etapi razvika naše socijalističke Jugoslavije, ustvari sačinjavaju pojedine karike u postepenoj izgradnji Posebnog dijela jedinstvenog Krivičnog zakonika. Stoga krivično-pravni propisi sadržani u tim zakonima i ulaze u novi Krivični zakonik, dakako sa izmjenama i dopunama koje odgovaraju današnjim uslovima i stepenu našeg društvenog razvika.

Pored toga, predloženi zakon, kao kodifikacija materijalnog krivičnog prava, obuhvata krivično-pravnu zaštitu sistematski i pregledno, a pojedine odredbe međusobno su povezane i usklađene. I to će sudovima i ostalim državnim organima olakšati praktičnu primjenu zakonskih propisa a i građanima pružiti bolju i jašnju orijentaciju.

Predloženi Krivični zakonik kao socijalistički zakon izražava volju radnog naroda i, prema tome, odgovara interesima najširih narodnih masa. U rukama naših narodnih sudija, koji su se zakleli da će suditi po zakonu i vjerno služiti svome narodu, novi zakonik predstavljaće oružje upereno protiv neprijatelja, protiv zločinaca i kriminalnih elemenata, a u isto vrijeme ovaj zakon predstavljaće oružje koje štiti prava i životne interese, bezbjednost i sigurnost naših građana. Na taj način predloženi zakon dopriniće i učvršćenju naše socijalističke zakonitosti i jačanju pravne sigurnosti građana u svim oblastima društvenog, političkog i ekonomskog života.

Socijalistički zakoni u rukama dobrih narodnih sudija biće garancija zakonitosti i pravne sigurnosti u našoj zemlji. Stoga donošenje Krivičnog zakonika postavlja naše narodne sudije pred zadatak da odredbe novog zakonika u praksi primjenjuju onako, kako odgovara duhu i smislu novog zakona, kako odgovara volji narodnih predstavnika izraženoj u njemu. Upravo praktična primjena novog zakonika pokazaće u punom svijetlu napredni i demokratski karakter njegovih odredaba. Pored toga, praksa naših

sudova pokazaće da su te demokratske odredbe stvarnost i da su sve klevete naših neprijatelja i u tom pravcu samo proste klevete.

Naši sudovi kao vjerni tumači naših zakona primijeniće i odredbe novog Krivičnog zakonika striktno, pravilno i nepristrasno, upravo po zamisli zakonodavca. Pri tome će naročito voditi računa o tome da je oštrica našeg Krivičnog zakonodavstva uperena ne samo protiv delikata građana, nego i protiv zloupotrebe i protivzakonitosti počinjenih od strane državnih organa. Socijalistička zakonitost isključuje svaku samovolju i svako nepoštivanje zakona od strane službenih lica. Kao što je drug Tito rekao: »Samo stroga zakonitost učvršćuje povjerenje naroda u vlast, a samovolja i bezakonje ruše to povjerenje. Oni koji svjesno krše zakone moraju biti svjesni i toga da će snositi zakonske posljedice za takve postupke.«

Drugovi i drugarice, predloženi zakon kako u cjelini, tako i pojedinim odredbama svojim, stoji na liniji progressa i revolucionarnog preobražaja našeg života. Njegove odredbe imaju duboko demokratski i humani karakter, ali su one istovremeno uperene protivu klasnog neprijatelja, s kojim borba još nije završena. Bespoštedna borba protiv klasnog neprijatelja trajaće sve dotle dok god bude trajao njegov otpor protiv izgradnje socijalističke Jugoslavije. Zbog toga se u današnjoj etapi našeg društvenog razvitka naši zakoni, a prije svega Krivični zakonik, ukazuju kao jedno od najmoćnijih oružja diktature proletarijata. Kaznene sankcije ovog zakonika pogodiće u prvom redu one elemente koji ometaju izgradnju socijalizma u našoj zemlji.

Među glavne zadatke socijalističkog pravosuđa spada opšte vaspitno djelovanje. U skladu s time i kazne u socijalističkom krivičnom pravu, pored sprečavanja društveno opasne djelatnosti, vrše i funkciju vaspitanja i popravljanja. Predlog krivičnog zakonika vodi računa u punoj mjeri o ovom vaspitno-popravnom elementu, kao jednoj od glavnih svrha kažnjavanja. To potpuno odgovara pravilno shvaćenoj ulozi socijalističke zajednice prema pojedincima, a našim sudijama omogućuje da i na taj način ostvare jedan od osnovnih zadataka našeg pravosuđa: vaspitanje građana u duhu odanosti otadžbini.

Cjelokupno naše krivično zakonodavstvo, a napose predloženi Krivični zakonik, prihvatio je u svemu tekovine napredne krivično-pravne nauke principe marksističko-lenjinističke nauke o državi i pravu. Ti principi primijenjeni su na naše konkretne društvene odnose, na potrebe i shvatanja našeg radnog naroda. Ovaj zakonik predstavljaće stoga krupan prilog ne samo našoj pravnoj

nauci, nego će obogatiti naprednu nauku krivičnog prava u svijetu i podići još više ugled naše zemlje u očima naprednih i objektivnih ljudi širom svijeta.

Drugovi i drugarice narodni poslanici, časna je dužnost svakog građanina da se pridržava zakona naše socijalističke države i da se bori za jačanje i učvršćenje pune zakonitosti. Među zakonima socijalističke Jugoslavije Krivični zakonik zauzimaće vrlo značajno mjesto i upravo danas kada naše narodne mase vode gigantsku borbu za savladavanje svih teškoća i za očuvanje nezavisnosti, bezbjednosti i mira, Krivični zakonik predstavljaće moćno sredstvo u borbi protiv svih neprijatelja naše zemlje.

Uvjeren sam da odredbe predloženog Krivičnog zakonika izražavaju težnje naših narodnih masa i da u svemu odgovaraju njihovim interesima, stoga izjavljujem da ću glasati za predloženi zakon. (Aplauz).

Pretsedavajući: Određujem kraći odmor.

(Posle odmora)

Pretsedavao Potpredsednik Saveznog veća **Franjo Gaži**.

Pretsedavajući: Nastavljamo rad. Riječ ima narodni poslanik dr Vladimir Bakarić.

Dr Vladimir Bakarić (Izborni srez Zagreb VII, NR Hrvatska): Drugovi narodni poslanici, govorit ću za.

Uzimam riječ u ovoj raspravi uglavnom samo zato što sam — i ne htijući — prouzrokovao neke diskusije kako o nekim ispravkama u prijedlogu, tako i diskusije o »rascjepu« u ovom domu i sličnim glupostima. (Radio-Varšava je čak kazao da je jedan narodni poslanik pokrenuo pitanje koje je unijelo zabunu, jer nije bilo u Udbinom planu. Taj koji je »ometao Udbin plan« bio sam konkretno ja. Drugi su opet kazali da se moj prijedlog sastoji u unošenju buržoaskih elemenata u naše zakonodavstvo da bi se podvukao porast kapitalističkih elemenata u našem zakonodavstvu i naš definitivni prelaz u kapitalizam, da bi se podvukla restauracija kapitalizma kod nas).

Htio sam odmah naglasiti da se moje primjedbe nisu uopće bile odnosile na opći kurs ovoga prijedloga, i da sam se s tim kursom slagao, kao što se i sada slažem. Smatrao sam i smatram da je taj kurs pravilan i dobar. Htio sam samo upozoriti na neke neispravne formulacije i na neke teoretske nepreciznosti u Općem dijelu, a što je sve bilo protuslovilo osnovnom kursu samog zako-

nika ili barem nije bilo u punoj suglasnosti s njime. Brzo prihvatanje — barem u osnovi — tih primjedaba, pokazalo je da uopće nije bilo razmimoilaženja. Naprotiv, slagali smo se čak do te mjere da je i pitanje neispravnosti stare formulacije skinuto s dnevnog reda za takoreći nekoliko minuta.

Ipak mislim i ovdje kazati nekoliko riječi o problemima koji su doveli do formulacija o kojima se kretala diskusija. To su, međutim, sve problemi manje-više općega značaja i sasvim, tako da kažem, teoretske prirode. Uz opću, naime, pravilnu tendenciju Vlade u donošenju ovog prijedloga sva su konkretna pitanja osnovne kaznene politike ispravno riješena (barem u svojoj osnovi). Zato ovo što želim govoriti možda i ne spada toliko na ovo mjesto. Radi se, naime, o tome da sa stručne strane nije bio sasvim držan korak s vladinim intencijama, i da je stručna strana prijedloga, odnosno nacрта, u izvjesnoj mjeri zaostajala i šepala. Meni se i danas čini da ta strana i u ovoj konačnoj redakciji prijedloga u nekim pitanjima još uvijek ponešto zaostaje, i da neka pitanja nisu riješena na sasvim zadovoljavajući način. Ne mislim, međutim, sada stavljati primjedbe na sve ono što mi se čini slabim, jer bi diskusija o tim stvarima sigurno zahtijevala nešto dulje odlaganje donošenja samog zakona. To tim više što tu ima i takvih problema, koji još uopće nisu doživjeli marksističke obrade. Takvo pak odlaganje ne smatram ni potrebnim ni poželjnim. Svi se ti nedostaci dadu, ukloniti i drugim putem, putem naknadne teoretske razrade, koja će pomoći sudskoj praksi u pravilnoj primjeni zakona, i koja će naći načina da dađe i formalne popravke kad te stvari dozriju. Sami pak nedostaci nisu takvi da bi priječili pravilnu primjenu zakona.

Zato ću nastojati govoriti samo o nekim problemima u težišnji da previše ne oduljim i da previše ne zamaram, a neću vam zamjeriti i ako mi — ako budem dulji nego što vi smatrate potrebnim — oduzmete riječ.

Glavni problem o kojem je trebalo diskutirati bio je problem pravilnog izražavanja osnovnog kursa naše zakonodavne djelatnosti. Taj je problem izbio kod ovog zakona u prvi plan baš zato što se radi o jednom zakonu koji je eminentno »pravni«, u kojem tzv. »pravni režim« najviše dolazi do izražaja, radi se o jednom od tzv. »sudskih zakona«.

Istina je, tu se u prvom redu radilo o pravilnoj formulaciji člana 1, koji je manje više deklaratorne prirode i nema nekog sasvim neposrednog značenja za primjenu. Uza sve to on nije samo propagandistički paragraf bez bliže veze sa samim sadržajem čitavog zakonika. Njegov je zadatak da pomaže pravilnu primjenu

samog zakona, da pomaže sudovima u razumijevanju smisla pojedinih propisa i da im pomaže pri pravilnom stvaranju onih odluka koje ovise o ocjeni samog suda (na primjer, odmjeravanje kazne). Taj zadatak svakako nije malen.

Pokušat ću to objasniti na primjeru.

Osim vanjskih opasnosti porobljavanja zemlje, našoj društvenoj zajednici prijete dvije glavne opasnosti: prvo, mogućnost povratka na staro i, drugo, opasnost od stvaranja »vlastite birokracije«. Za Krivični zakonik interesantni oblici prve opasnosti jesu različite kontrarevolucionarne djelatnosti ostataka starih porobljivačkih klasa i pojave koje potiču iz kapitalističkih tendencija koje se radaju iz sitne robne proizvodnje i sličnih ekonomskih i društvenih ostataka staroga društva. Kazneno-pravno suzbijanje ove opasnosti dobro je riješeno u prijedlogu. I stara formulacija prvog člana mogla je upozoravati sud na ove opasnosti i mobilizirati njegovu pažnju na značenje takvih pojava.

Kod druge opasnosti nije takav slučaj. Stvar stoji sasvim obratno.

Nema nikakve sumnje da bi se i u našem društvu mogla učvrstiti birokracija i ostati drugo vremena kao čvrst društveni sloj odijeljen od društva i nad društvom. Naša je zaostalost vrlo pogodan teren za to, a na tu opasnost nisu upozoravali samo Marks i Lenjin, nego nas i živim primjerom upozorava praksa SSSR-a. To je za nas najveća, najrealnija opasnost. Ona je najveća baš zato što nas društvena stihija gura na taj put, i što nas od njega može spasti samo svjesna svakodnevna borba kako političkih i državnih organa, tako i najširih narodnih masa. Ranija formulacija prvog člana upućivala bi sud na zaštitu »socijalističkog državnog i društvenog uređenja«, te je tako — kako sam već napomenuo — bila dobro uperena protiv svih pokušaja povratka na staro. Ali na tome se i njena mobilizatorska uloga iscrpljuje. Njen glavni pogled ide natrag, a ne naprijed. U pogledu pojava, koje upućuju na onu drugu opasnost, ona šuti. Potrebna je vrlo visoka svijest i vrlo temeljito obrazovanje s mnogo dobre volje da se iz ovoga »socijalističko« shvati da se radi o procesu oslobođenja čovjeka itd., pa da se pod taj pojam supsumira i zaštita tih sve većih sloboda i prava čovjeka. Uz površno shvaćanje, naprotiv, djela, na primjer, jednog birokrate koji zloupotrebljava vlast u lične svrhe, ili se čak i ne koristi sasvim neposredno, »ne krade«, kako kaže naš narod, nego radi osiguranja svoga privilegiranog položaja samo ne radi na demokratizaciji i zakida druge u njihovim pravima, ta djela ostaju stvar rješavanja po jednom konkretnom propisu iz Posebnog dijela zakonika. Tu onda ovisi samo o

ličnoj snalažljivosti i obrazovanju suca da napravi razliku između onog činovnika koji prekrši zakon iz nesnalaženja, iz krivo shvaćene revnosti ili iz drugih razloga koji nemaju veze s njegovim ličnim položajem i takvog činovnika kojemu je lična korist i uvijekovječnije njegovog privilegiranog položaja osnovni motiv djelovanja. I jedni i drugi mogu često ići pod isti paragraf Posebnog dijela, a djelo ovog drugoga može dobiti izgled samo djela sa »otežavajućim okolnostima« ili djela iz nečasnijih pobuda, a da mu krivična kategorizacija ili »društvena opasnost« bude ocijenjena u biti jednako. I sada se sudu, koji nastoji čuvati »državno uređenje«, može učiniti da su to samo dva »nepoštena« birokrata, borba protiv kojih spada možda u borbu za »poštene i dobre« činovnike i da svi oni ne ugrožavaju »društveno uređenje« nego čine samo »bolesti« toga uređenja, i to vanjske bolesti. On na taj način ne može vidjeti da nije stvar u »dobrim« birokratima, nego da je ovaj drugi u krajnjoj liniji postao borac protiv likvidiranja birokracije uopće (a ne »rdave« birokracije) i da se iz ovakvih pojedinaca može početi okoštavati nova klasa, koja će težiti za podjarmljivanjem društva (u novim oblicima). Stara mu formulacija pomaže nalaziti i »opravdanja« da neke ovakve zloupotrebe položaja pomalo zataškava u cilju »čuvanja ugleda« vlasti i države. Jasno je da sve ono što otežava pravilno gledanje na ove stvari čini danas jednu od najtežih opasnosti za razvoj naše zajednice, pa makar ova kazneno-pravna borba protiv tih pojava i nije osnovni oblik borbe protiv tih opasnosti.

Ili drugi primjer.

Još odavno sam imao privatne diskusije s nekoliko naših drugova javnih tužilaca oko njihove manire da mnogom i najobičnijem kriminalu nastoje u optužnicama, i uopće u kazneno-pravnom tretiranju, dati izgled političkih delikata. Svaki je takav delikt dobivao obilježja »borbe protiv poretka« i bio premazan debelom političkom bojom. U staroj se Jugoslaviji smatralo dobrim državnim tužiocem onoga koji je umio prave političke »delikte« što bolje premazati u pravi kriminal. Zadatak je obrane bio da skine tu boju i pokaže političku suštinu djela, da bi se moglo demaskirati režim. Naši tužioci nisu shvatili zašto su stari rutineri lažnim bojama mazali svoje napade na revolucionarnu i progresivnu djelatnost. Oni nisu shvatili da je baš ono opće, ono društveno u pravnoj svijesti najširih masa shvaćeno kao nepolitičko, izvan političke domene. Progresivni su pokreti zato prikazivani kao opasnost po društvo i prava pojedinaca, a ne kao opasnost po politički poredak i uređenje. Iz kasnijeg će se izlaganja vidjeti zašto je to tako, i zašto treba s tim računati. Naša revolucija nije

promijenila tu pravnu svijest, a nije niti sasvim promijenila materijalnu podlogu te svijesti — kako ćemo vidjeti. Zato političko premazivanje kriminalnih djela slabi opći utisak žigosanja tih djela, a time slabi ne samo opći osjećaj sigurnosti, nego i osjećaj težine samog djela, a kazni daje lažni izgled momentanog političkog oportuniteta. Ranija je formulacija člana 1 pogodovala ovo pogrešno shvaćanje naših drugova, koji su do tog shvaćanja i došli baš zbog nekritičkog primanja sličnih formulacija. Nema potrebe dokazivati da te stvari imaju štetan utjecaj u izvršavanju zadataka kazneno-pravnih mjera.

Važnost ispravne formulacije člana 1 i drugih pomoćnih sredstava (na primjer, pravilna sistematika) za ispravno formiranje ocjena sudova mogla bi se pokazati na još nizu primjera.

Kako se vidi, osnovno pitanje diskusije ovdje se svodi na pitanje pravilnog formuliranja zadataka iz procesa društvenog oslobođenja čovjeka i — što je isto — razvoja odnosa čovjeka prema oblicima društva i državnoj organizaciji.

O osnovnom zadatku naše države i današnjeg našeg državnog i društvenog »uređenja« — o zadatku rada na likvidaciji klasičnog društva, države i stvaranja novog društva — ne može biti diskusije. O tom je zadatku govoreno češće i u ovom domu, doneseni su zakoni, koji su doprinos toj borbi itd. Pitanje je, dakle, obratno: zašto to nije našlo svog potpuno adekvatnog odraza i u tekstu člana 1 prijedloga ovog zakonika? To tim više što je inače na svim važnijim mjestima stvar pravilno postavljena.

Stvar je, izgleda, u tome što su drugovi formulatori mislili da se sve to sadrži u onoj riječi »socijalističko« u njihovoj formulaciji, a na to ih je mišljenje dovelo nekritičko čitanje sovjetskih profesionalnih pravnika. Ta je naime formulacija (približno) formulacija sovjetskih zakona i formulacija skoro svih »teoretskih« radova sovjetskih pravnika. Uvriježilo se pak da naši ljudi nekako radije čitaju te uglavnom primitivne šalabaktere nego malo težu klasičnu marksističku literaturu i klasičnu pravnu literaturu. Oni kod toga ne primjećuju niti nevjerovatno niski naučni nivo tih »radova«, a niti da je uniformisanje mozgova (i u pravnoj struci) u SSSR-u imalo određen cilj — cilj sakrivanja istine i odvrćanje ljudi od pomisli kuda etatizam SSSR-a vodi, i slično.

U teoriji države može se danas smatrati ovdje kao već sasvim vladajući postupak da se »država« smatra jednim tako samo po sebi razumljivim pojmom, koji sam objašnjava sva pitanja, a da se onda »država« dalje »dijeli« na robovlasničku, feudalnu, kapitalističku, socijalističku državu ili slično. Kod toga onda ostaje pitanje treba li nazvati te tako »podijeljene« države tipo-

vima država, ili ih još prije podijeliti na grupe, kao na pr. eksplo-
atatorske i socijalističku, kako to, na primjer, radi Denisov. Mi
smo kritizirali baš toga istoga Denisova, ali — po mom mišljenju
— nedovoljno. Takve »države« (ili pojma države) koja bi se
»dijelila« na grupe, tipove ili slično uopće nema. To je čista
»sovjetska« izmišljotina. Raspravljati unutar takvog postavljanja
stvari ne vodi ničemu, u krajnjoj liniji isto tako kao što nije vo-
dila ničemu poznata srednjovjekovna teološka rasprava koliko
andela može istovremeno plesati na vršku najoštrije igle. Da ne
citiram ovdje suvišno klasike upozoravam samo na drugačije po-
stavljanje stvari kod Engelsa u »Porijeklu porodice itd.« i Marksa
u »Kritici Gotskog programa«. (Usput bih napomenuo da je De-
nisov danas jedan od proganjanih ljudi i jedan od rijetkih prav-
nika koji je imao smjelosti, da se sa nekim postavkama nakon
rezolucije Informbiroa nije složio. O drugim šalabakterima koji
su mnogo, mnogo gori neću ovdje govoriti, jer bismo time samo
gubili vrijeme.) Marks ide čak tako daleko da kaže da ne postoji
niti »današnja država« i evo kako postavlja stvar:

»Današnje društvo« je kapitalističko društvo, koje po-
stoji u svim kulturnim zemljama, manje ili više slobodno od
srednjovjekovne primjese, manje ili više modificirano speci-
jalnim historiskim razvitkom svake zemlje, manje ili više
razvijeno. Naprotiv, današnja država mijenja se s državnom
granicom. Ona je drukčija u prusko-njemačkom Rajhu nego u
Švicarskoj, drukčija u Engleskoj nego u Sjedinjenim Drža-
vama. »Današnja država« je, dakle, fikcija.

Ipak, i pored sve šarolikosti, različite države različitih
kulturnih zemalja imaju sve zajedničko to što stoje na tlu
modernog buržoaskog društva, samo buržoaskog društva jače
ili slabije kapitalistički razvijenog. One imaju otuda i izvjesna
zajednička bitna obilježja. U tom smislu može se govoriti
o »današnjoj državnosti (Staatswesen)«, nasuprot onoj bu-
dućnosti u kojoj će njen sadašnji korijen, buržoasko društvo,
odumrijeti«.

Ne postoji za Marksa, dakle, niti takva stvar kao buržoaska
(»današnja«) država, akamoli takva država, koja bi se »dijelila«
na ovakve i onakve. Pa zašto se onda takve gluposti tako uporno
ponavljaju i toliko rastu da postaju vladajućim »vjerovanjem«
službenih teoretika tako velike države kao što je SSSR? To je
zato što se samo u tom obliku može istovremeno na riječima go-
voriti o odumiranju države (kad se prepisuju citati) i »ovjeko-
vječiti« država. Ima li šta jednostavnijega nego kazati: postoji

robovlasnička država, feudalna država, kapitalistička država i socijalistička država (upozoravam da ćemo istih termina naći i kod Engelsa, ali u drugom značenju), svaka je klasa imala i svoju državnu organizaciju, pa da se u tom »klasnom« relativizmu sasvim izgubi praktično pitanje: a što ti radiš da bi likvidirao državu, ili da se sasvim eskamotira pitanje što se konkretno, stvarno radi da nestanu klase, pa i politički aparat odvojen od društva?

U toj formulaciji sasvim nestaje specifična uloga radničke klase, proletarijata da ukine državu. Ostaje samo: svaka klasa ima svoju državu, svoje društveno uređenje i svoje pravo. Tako je »konačno« i pravo definirano. Dugo očekivana definicija prava ugledala je svijetlo dana u objavljenju novog proroka »socijalističkog« prava Višinskog. Ta djetinjarija glasi ovako:

»Pravo je skup pravila ponašanja koja izražavaju volju vladajuće klase, ustanovljenih zakonodavnim putem, a također i običaja i pravila zajedničkog života, sankcioniranih od strane državne vlasti i čija se primjena osigurava prinudnom silom države u cilju zaštite, učvršćivanja i razvitka društvenih odnosa i poretka, podesnih i korisnih za vladajuću klasu«.

Ta je »definicija« prava potpuno u skladu s navedenim shvaćanjima države. Po svom naučnom shvaćanju ona ide u red pozitivističkih »definicija« buržoaske naučne dekadanse. Takvih bi se »definicija« moglo naći po različitim mračnim kutićima te iste naučne dekadanse i kod onih ljudi, koji ne posjeduju kamen mudrosti kojim se Višinski hvali i koji po svom političkom uvjerenju nisu kominformisti, a Marksa ne priznaju ni u falsificiranom obliku.

Takva su shvaćanja države i prava »zaokružila« pojmove, osamostalila državu (indirektno) od njene podloge i napravila prekrasne kutijice s »čistim« pojmovima i u njima ubila svaki život, svako kretanje i napredak.

Zbog fraziranja o klasama, našim se ljudima učinilo da se radi o marksizmu, ili barem pretežno o marksizmu s možda malim pogreškama. Stvar, međutim, nije u tome. Ako hoćemo nešto marksistički analizirati, iako je to nešto iz društvenog života, onda se moramo sjetiti onoga što je bitno za marksizam. Marks sam o tome, u vezi s klasama, kaže:

»Što se mene tiče, meni ne pripada ni zasluga da sam otkrio postojanje klase u modernom društvu, kao ni to da sam otkrio njihovu međusobnu borbu. Davno prije mene buržoaski historičari izložili su historiski razvitak te borbe klase, a buržoaski ekonomisti ekonomsku anatomiju klase. Ono novo što sam ja učinio

sastoji se u tome što sam dokazao: 1) da je postojanje klasa povezano s određenim historiskim fazama razvitka proizvodnje, 2) da klasna borba neizbežno vodi diktaturi proletarijata, 3) da ta diktatura predstavlja samo prelaz k uništenju svih klasa i k besklasnom društvu». (U poznatom pismu Vajdemajeru od 5 marta 1852 godine).

Ne radi se, dakle, o klasnoj borbi, nego i njenom progresivnom kretanju. »Klasnom« relativizmu tu nema mjesta. Taj relativizam kastrira (škopi) živo kretanje društva u društvenim formacijama, oduzima mu baš ono što je najbitnije — zabašuruje kretanje naprijed. Iz ovih se Marksovih riječi vidi da je za marksizam bitno da je klasna borba počela (a ne da traje od uvijek), da vodi k diktaturi proletarijata (to jest, razvija se i napreduje) i da je diktatura proletarijata likvidira.

Uzevši sada na časak »sovjetske« teorije ozbiljno, mogli bismo kazati ovako: socijalističko pravo je izraz volje proletarijata, koju volju sankcionira državna vlast (to jest, opet proletarijat), a u cilju zaštite i učvršćenja onoga što je proletarijatu korisno. Lijepa teorija — nema šta!

Ali mogli bismo kazati i nešto drugo. Budući da je historiski zadatak proletarijata da likvidira sve klase (pa, dakle, i sebe kao klasu), da likvidira državu i pravo, onda je »volja vladajuće klase«; to jest proletarijata samo ono što vodi k toj likvidaciji, a sve ono zakonodavstvo što tome protuslovi nije »volja« proletarijata nego njemu strane sile, sile koja priječi izvršenje njegovih historiskih zadataka, a to čak i u slučaju kada bi te mjere formalno provodio baš i proletarijat. S »izrazom volje« i ostalim voluntarističkim glupostima je ovdje odmah svršeno, ali se teorija »sovjetskih« pravnika pokazuju odmah u pravom svijetlu kao teorije opravdavanja izdaje proletarijata.

Marks je još u svojim ranim spisima (1843 godine) pokazivao progresivnu ulogu u (društvenom) oslobođenju čovjeka, na primjer, buržoaske revolucije prema ranijem društvu.

Razradujući smisao i značenje takozvanih prava čovjeka u francuskoj Deklaraciji prava čovjeka i građanina, Marks je jasno ukazao i gdje je njihov napredak, u kolikoj je mjeri ostvaren, a istovremeno je otkrio i zabludu tadašnjih emancipatora, autora Deklaracije, koji su smatrali da su čovjeka konačno oslobodili. On je pokazao da je ono što su ti emancipatori smatrali prirodnim čovjekom za razliku od političkog čovjeka — građanina, zapravo buržua, pripadnik buržoaskog društva.

Da ne duljim, neću citirati te kod nas tako malo poznate misli i ograničit ću se samo na citiranje završetka tog razmatranja:

»...Politička je emancipacija bila istovremeno emancipacija buržoaskog društva od politike, od čak i samog privida jednog općeg sadržaja...

Konstituiranje političke države i raspad (dijeljenje) buržoaskog društva na neovisne individue — čiji je odnos pravo, kao što je privilegij bio odnos staleškog i cehovskog čovjeka — vrši se u jednom te istom aktu. Čovjek, kakav je on kao pripadnik buržoaskog društva, nepolitički čovjek izgleda stoga nužno kao prirodni čovjek. *Droits de l'homme* (prava čoveka) izgledaju kao *droits naturels* (prirodna prava), jer se svjesna djelatnost koncentrira na politički akt. Egoistički čovjek je pasivni, samodani (nadeni, vorgefundene) rezultat rastavljenog (raspalog se, ausgelöst) društva, predmet neposredne izvjesnosti (*Gewissheit*), dakle, prirodni predmet. Politička revolucija rastavlja buržoaski život u njegove sastavne dijelove, a da ne revolucionira te sastavne dijelove i da ih ne podvrgava kritici. Ona se odnosi prema buržoaskom društvu, k svijetu potreba, rada, privatnih interesa, privatnog prava, kao prema podlozi svoga postojanja, kao prema jednostavnoj pretpostavci (prosto, nicht weiter begründeten Voraussetzung), stoga kao prema prirodnoj bazi. Konačno vrijedi čovjek, kakav je kao pripadnik buržoaskog društva, za stvarnog (pravog, eigentlichen) čovjeka; za *homme* za razliku od *citoyen*, jer je on čovjek u svojoj čulnoj individualnoj najbližoj (najneposrednijoj, nächsten) egzistenciji, dok je politički čovjek samo apstrahirani, umjetni čovjek, čovjek kao alegorička, moralna osoba. Stvarni čovjek je priznat u obličju (*Gestalt*) egoističkog individuum, istinski (wahre) čovjek u obličju apstraktnog *citoyen*-a.

Svaka je emancipacija svodenje (povratak, *Zurückführung*) ljudskog svijeta, odnosa, na čovjeka samoga.

Politička je emancipacija redukcija čovjeka, s jedne strane, na pripadnika buržoaskog društva, na egoističkog nezavisnog individua, a s druge strane, na građanina (*Staatsbürger*), na moralnu osobu.

Tek kad stvarni individualni čovjek postane u svom empirijskom životu, u svojem individualnom radu, u svojim individualnim odnosima društveno biće (*Gattungswesen*), tek kad čovjek spozna i organizira svoje »*forces propres*« (vlastite snage) kao društvene snage i kad stoga društvenu snagu ne bude od sebe odijelio u obličju (*Gestalt*) političke snage, tek tada je ljudska emancipacija dovršena (*vollbracht*).«

Društveno oslobođenje čovjeka je, prema ovome, proces koji se završava time što će interesi i djelatnost čovjeka jednoga dana postati neposredno društvenim.

Razumije se da ovakvo shvaćanje države, koja u svom općem razvoju odražava ovaj proces oslobođenja čovjeka, nije pogodno za propagiranje teorije da će država »odumrijeti« u procepu svoga jačanja — što je danas dogma u SSSR-u. Stvorivši od države najprije jedan metafizički fetiš, ova je »teorija« onda samo logički zaključak. »Država« mora ili cijela jačati ili cijela slabiti. Metafizičari i ne mogu drugačije misliti. I čim im spomenete odumiranje, odmah će vam baciti u lice poznatu Buharinovu »teoriju« odumiranja i — već rjede — iscitirati Lenjinovu marginalnu bilješku uz tu »teoriju«, ali će smisao te bilješke odmah zabašuriti i praviti se kao da ne primjećuju da ta bilješka baš govori protiv njihovih »teorija«. (Buharin je u svojoj »teoriji« kazao da će vjerovatno u državi najprije odumrijeti vojska, pa policija, pa prisilna organizacija rada, itd. Lenjin je stavio kraj toga bilješku, koja otprilike glasi: »Treba da bude obratno«. Dakle, i Lenjin priznaje postepenost i mogućnost postepenog odumiranja.) Za njih se ljudi mogu udruživati samo posredstvom države itd. Istina, i tu se govori o većoj brizi za ličnost čovjeka, zatim o kulturno-organizatorskoj ulozi države itd., što mnogo više liči na eudemonizam policijskih (kako pravnici nazivaju) država recimo XVIII stoljeća, nego na bilo što drugo modernije.

Ostavimo, međutim, te stvari i obratimo se našoj stvarnosti.

Sadašnji tekst člana 1 izgleda mnogo drugačije. On je lijepo sastavljen — onako kako to već umije drug Moša Pijade lijepo formulirati stvari. Može li se, međutim, govoriti o njegovoj potpunoj preciznosti? Mislim da ne može. Na njegovu ulogu uopće ne treba tako gledati. Taj tekst treba da ukratko obuhvati ono što se mora neprestano mijenjati, pa se razumije da tu velika preciznost i nije moguća. Dovoljno je da on jasno označi o kakvom se procesu radi, pa da budemo s njim zadovoljni. Formulacija, po mom mišljenju, tome odgovara.

Ipak površno primanje te formulacije može ljude zavesti. Oni joj mogu dati smisao, kojeg ona nema i nama pripisati iluzije kojih mi nemamo. Htio bih ovdje samo upozoriti na neka shvaćanja, koja je već samo nabacivanje ovakve formulacije bilo izazvalo, iako sama formulacija, po mom mišljenju, dovoljno govori protiv njih.

Radi se naime o mišljenju da u ime humanizma mi sada možemo prilično »liberalno« baratati s »davanjem« sloboda i regu-

lacijom kažnjavanja. To je ostatak idealističkih shvaćanja i buržoaski humanizam u izopačenom obliku.

Treba odlučno skinuti veo s tih iluzija. Zaostalost zemlje, niska produktivnost rada ne samo da daje osnovicu za rađanje tendencija ponovnog klasnog ugnjetavanja, nego je i daleko od toga da bi omogućila toliku dobrobit ljudi, koja bi učinila potpuno nepotrebnim da se čovjek koristi svojim »bližnjim« i izbila mu sa svim iz glave takve misli. Ta (relativna) oskudica stvara i druge sukobe među pojedincima, koji se bez nje ili ne bi uopće rodili, ili bi se s najvećom lakoćom uklonili. Materijalni uslovi »popravljanja« ljudi rastu postepeno. U toj situaciji mi bismo, skoro bi se moglo reći, mogli s vagom u ruci odrediti količinu slobode koju društvo može dati pojedincu, a jednako tako precizno odrediti kakvim se sredstvima mogu pojedine štetne djelatnosti pojedinaca otkloniti. Granice su izbora tih sredstava prilično uske.

Što onda u tome čini neki krivični zakonik progresivnim i humanističkim, a drugi ne? Čini ga samo to, pomaže li on progresu ili ne, tj. pomaže li tendenciji podizanja općih produktivnih snaga i daje čovjeku sve ono što pružaju društvene mogućnosti; te shvaća li da čovjeku treba — tu su granice opet prilično uske, ali se svakodnevno šire — pomoći da i u svojoj svijesti savlada posljedice i prošlosti i sadašnje nerazvijenosti društva. I tu su date granice, koje se dadu — da tako kažem — materijalno utvrditi i mislim da ih je ovaj zakonik pravilno postavio i koristio.

I prema subjektivnom najljućem neprijatelju se može s najvećom blagošću i pažnjom postupati i bez obzira na njegovu »nepopravljivost«, ali samo onda kad je on skoro već došao u donkihotski položaj i kad je njegova djelatnost već samo vrijedna ili sažaljenja ili potsmjeha. Prije toga bi takav postupak značio ohrabrenje neprijatelja i protuslovio i samoj svrsi kaznenog prava.

Mislim da nema potrebe da još govorim protiv shvaćanja da nova formulacija člana 1 ne znači da mi smatramo kako smo već ostvarili društvo gdje je čovjek neposredno samo Marksov *Gattungswesen*, tj. prirodni čovjek. O tome je možda potrebno govoriti samo u obliku protiv praznog fraziranja o kaznenom pravu kao izrazu »klasne volje«, koje nas fraziranje odvaja od naše još jučerašnje prošlosti i katkada lijepim frazama zamazuje rane koje još krvare. Postojanje sitne robne proizvodnje, zatim činjenica da se društvena distribucija te robe vrši pomoću nadnica i novca, — iako je privatno vlasništvo glavnih sredstava proizvodnje ukinuto — ukazuje na ogromnu domenu izrazito pravnih odnosa među ljudima. To pokazuje ne samo da je put do *Gattungswesen*-a dalek, nego i da je u našem pozi-

tivnom pravnom sistemu ogromna uloga starog buržoaskog prava (kako je to Marks bio unaprijed dokazao). To buržoasko pravo ima i na ovaj zakon većeg utjecaja — i to s pravom — nego što to »teorija« izraza »klasne volje« pokazuje. O toj stvari, po mom mišljenju, vrlo je lijepo govorio drug Hrnčević. Taj će utjecaj nestajati s postepenim mijenjanjem sadržaja samog društva koje je osnovica toga zakona, a i samog zakona — kako je to već pravilo kod svih ovakvih »prelaznih« pojava. Priča o »volji« proletarijata je u najmanju ruku samo smokvin list koji pokriva neznanje i priječi naučno istraživanje. Meni se čini da je nova formulacija učinila sve potrebne ograde prema ovakvim shvaćanjima i da se ne treba dalje na to osvrutati.

Nabacao sam ovdje dosta općih problema da se možda dosta jasno vidi da je pred nama još široko neobrađeno polje naučnog istraživanja i da je prvi uslov za solidno istraživanje skidanje naočara, koje smo iz SSSR-a nabavili i natakli na nos. (Smeh).

Prelazim na pitanje onih slabosti, koje su — po mom mišljenju — ostale u tekstu prijedloga, a to su one koje nisu, mislim, tako važne da bi trebalo o njima voditi naročitu diskusiju.

Prvo je, na primjer, pitanje formulacija iz glave o krivičnoj odgovornosti. To je u pravnoj literaturi jedno od najkompliciranijih pitanja. Prvobitne formulacije nacрта su bile davale prilično jasnu sliku o teoretskom shvaćanju, koje su autori usvojili. Vidi se da je kao osnovica toga rada bilo uzeto jedno shvaćanje determinizma koje nije osamljeno u pravnoj literaturi. U nacrtu je čak (u čl. 6) postojala i jedna formulacija o kauzalnom neksusu kao »uslovu« krivične odgovornosti, koja direktno ukazuje o kakvoj se teoriji radi. I u daljim preformuliranjima ostala je konstrukcija te glave koja postavlja »uslove« krivične odgovornosti, što upućuje na jedan određeni vid kasnije teorije kauzaliteta. Ta su shvaćanja doduše dosta moderna u jednoj vrsti pravne literature, ali su u filozofskom pogledu zastarjela. Zbog njih je došlo i do niza nepreciznih novih pojmova kao »krivično odgovorno« lice i slično. Neke su od tih nepravilnosti uklonjene. Ne mogu kazati u kojoj mjeri, jer sam slučajno kasno primio najnovije tekstove.

Ne želim uopće ulaziti u stručnu kritiku ovog pitanja, jer bi to već sasvim odvelo u vode pravničkog naučnog predavanja. Upozorio bih samo da su to shvaćanja takozvanog anšaugsmaterijalizma, posmatračkog, kontemplativnog materijalizma s kojim se Marks obračunao u poznatim tezama o Feuerbahu.

To je pitanje dosada u marksističkoj literaturi potpuno neobrađeno.

Uprkos primjedaba koje sam učinio, mislim da ne bih smio završiti, a da nakon tih kritika ne odam komisiji i sastavljačima prijedloga puno priznanje na njihovom poslu. Oni su za razmjerno kratko vrijeme uspjeli u vrtlogu raznolikih, suprotnih, sumnjivih, dobronamjernih i nedobronamjernih teorija i naziranja naći u osnovi pravilan put i izgraditi novi zakonik, koji je u osnovi dobro sproveo pravilnu liniju i koji će dati zemlji dobar doprinos u nje-
noj daljoj izgradnji. (Aplauz).

Pretsedavajući: Ima riječ narodni poslanik dr Jerko Radmilović.

Dr Jerko Radmilović (Izborni srez Brač—Hvar—Vis, NR Hrvatska): Drugovi narodni poslanici, prije svega treba zaista odati priznanje Saveznoj vladi i svima onima koji su omogućili i učinili, da se u relativno kratkom roku izradi ovako cjeloviti predlog tako značajnog zakona kao što je Predlog krivičnog zakonika.

Kao i svako pravo, tako i krivično pravo ima klasni karakter i podvrgnuto je promjenama. Upravo u krivičnom zakonodavstvu klasni karakter prava najjasnije se očituje, bez obzira na mjeru i način na koji se klasni karakter želi da priкриje, kako to biva naročito u buržoaskom državnom i društvenom uređenju.

Revolucionarne promjene u vlasti, u društvenim odnosima i u položaju čovjeka i građanina koje su nastale u zemljama Jugoslavije još u periodu Oslobođilačkog rata i Narodne revolucije, uvjetovale su, da mi u toku Oslobođilačkog rata nismo mogli da prihvatimo krivično zakonodavstvo stare Jugoslavije već smo ga razorili i pristupili izgradnji novog krivičnog prava.

Revolucionarna smjena u oblasti prava i zakonodavstva u našoj zemlji našla je svoj pravni izraz u Odluci o ukidanju i nevažnosti svih pravnih propisa donijetih od strane okupatora i njihovih pomagača za vrijeme okupacije, o važnosti odluka koje su u to vrijeme donijete, o ukidanju pravnih propisa koji su bili na snazi u času neprijateljske okupacije, od 3 februara 1945 godine, a zatim, nakon donošenja Ustava FNRJ, u Zakonu o nevažnosti pravnih propisa donijetih prije 6 aprila 1941 godine i za vrijeme neprijateljske okupacije, od 23 oktobra 1946 godine.

Što se tiče izgradnje našeg novog pisanog, krivičnog prava, ta je izgradnja bila znatna. Započeta Uputstvima Vrhovnog štaba Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda od 29 decembra 1942, zatim Uredbom o vojnim sudovima od 25 maja 1944 g., ova je izgradnja nastavljena aktivnošću Trećeg zasjedanja Antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Jugoslavije odnosno Pri-

vremene skupštine u 1945 godini i konačno aktivnošću Narodne skupštine FNRJ u razdoblju od 1946 godine pa do danas.

Ove dosta obimne krivično-pravne odredbe i naša dosadašnja sudska i javno-tužilačka praksa dala nam je osnovni materijal, da uz pomoć napredne krivično-pravne teorije upotpunimo i sistematiziramo a time i da dovršimo — naravno, sa tačke gledišta naših sadašnjih društveno-političkih i društveno-ekonomskih dostignuća — izgradnju našeg novog krivičnog zakonodavstva u jednom jedinstvenom zakoniku, tj. u Krivičnom zakoniku.

Ipak sva ta naša dosadašnja znatna izgradnja krivičnog zakonodavstva iz vremena Oslobođilačkog rata i nakon oslobođenja ne mogu da zasjene zasluge onih faktora, koji su omogućili i učinili da se već danas nalazimo na završetku izgradnje cjelovitog krivičnog zakonodavstva. Bili su potrebni veliki stvaralački naponi da se to postigne, tj. da se izgradi Predlog krivičnog zakonika, koji će na sadašnjem stupnju našeg razvitka svojim odredbama zaštićavati od nasilja, samovolje, privredne eksploatacije i drugih društveno opasnih djela ličnost građana, njihova ustavom i zakonima zajamčena prava i slobode, političke, nacionalne, ekonomske i socijalne osnovice Federativne Narodne Republike Jugoslavije, njenu nezavisnost i sigurnost, njeno socijalističko društveno uređenje i Ustavom i zakonima utvrđeni državni poredak.

Treba imati u vidu činjenicu, da je u staroj Jugoslaviji za donošenje odgovarajućeg zakonika i za njegovo stupanje na snagu bilo potrebno preko deset godina, iako donošenje krivičnog zakonika u buržoaskim državama ne predstavlja neke naročite teškoće, obzirom na okolnost da se u najvećoj mjeri mogu da koriste već postojećim krivičnim zakonicima drugih buržoaskih država, pošto oni rješavaju pitanja krivično-pravne zaštite društvenih odnosa iste društvene formacije. Naprotiv, kod postavljanja Predloga krivičnog zakonika naše socijalističke domovine, mi se nismo mogli koristiti takovim prednostima, već smo morali poći od naših specifičnih potreba.

Osnovna pitanja koja pobuđuju našu pažnju jesu — s jedne strane — opći principi na kojima treba da se temelji kaznena politika naše zemlje i, s druge strane, u kojoj mjeri ovaj predlog zakonika pruža krivično-pravnu zaštitu odgovarajućim društvenim odnosima kao objektima svoje zaštite.

Želio bih, da ovom prilikom podvučem obim i značaj koji Predlog krivičnog zakonika pridaje načelu zakonitosti.

Naravno, treba odmah naglasiti, da ovo načelo — koje je došlo u potpunosti do izražaja u Predlogu krivičnog zakonika —

nije nešto izuzetno u sistemu naše državne zajednice. Načelo zakonitosti jeste osnovno načelo na kome su utemeljene sve strane državnog života naše socijalističke zajednice. Kao metod aktivnosti za sve organe državne uprave i pravosuda, ono je formulisano u stavu 2 člana 8 Ustava FNRJ: »Svi akti organa državne uprave i organa pravosuda moraju biti osnovani na zakonu«, a kao garantija za život, slobodu, za ličnost i uopšte za prava građana posebno je istaknuto u stavu 2 i 3 člana 28 Ustava FNRJ:

»Nitko ne može biti kažnjen za krivično djelo bez odluke nadležnog suda, donesene na temelju zakona kojim je određena nadležnost suda i krivično djelo.

Kazne se mogu ustanoviti i izricati samo na temelju zakona.«

Zato se, kada je riječ o načelu zakonitosti u Predlogu krivičnog zakonika, postavlja pitanje: u kojoj je mjeri i sa koliko je dosljednosti to načelo provedeno u ovako važnom zakonodavnom aktu.

Iz analize odredaba ovog zakonika proizlazi: da se načelo zakonitosti manifestira u svim vidovima, u kojima je to teoriski i praktički moguće, opravdano i potrebno. Prvo, načelo zakonitosti manifestira se u krivično-pravnoj odredbi po kojoj neka osoba može biti kažnjena samo za ono djelo koje je prije nego što je učinjeno bilo zakonom određeno kao krivično djelo. (Nullum crimen sine lege — Nema krivičnog djela bez zakona). S time u vezi isključena je u potpunosti analogija.

Drugo, načelo zakonitosti manifestira se u krivično-pravnoj odredbi, da se neka osoba za učinjeno krivično djelo može osuditi, tj. kazniti samo na onu kaznu, koja je bila zakonom propisana za djelo u pitanju, a ne nekom drugom, proizvoljnom kaznom. (Nulla poena sine lege — Nema kazne bez zakona).

Spomenuti osnovni vidovi načela zakonitosti izraženi su jasno i dosljedno u članu 2 Predloga krivičnog zakonika, gdje se ističe: »Niko ne može biti kažnjen za djelo koje, pre nego što je učinjeno, nije bilo zakonom određeno kao krivično djelo i za koje zakonom nije bilo propisano kako će se kazniti onaj koji ga učini«.

Treće, ono se manifestira u krivično-pravnoj odredbi, da je za krivičnu odgovornost odnosno kažnjivost neophodno da je učinilac krivičnog djela u vrijeme izvršenja odnosnog djela (a ne tek nakon izvršenja djela) dostigao zakonom propisani uzrast i da je bio uračunljiv, to jest da je upravo u vrijeme izvršenja djela bio u takovom psihološkom stanju koje mu je davalo mogućnost da

se ponaša u skladu sa društvenim pravilima. Ovaj stav posebno je podvučen u čl. 5 i 6 predloga zakonika, gdje su data obilježja uzrasta i uračunljivosti.

Četvrto, samo zakon je izvor krivičnog prava, a isključuju se kao izvori prava i običajno pravo, i sudska praksa, i pravne nauke.

Peto, samo u zakonom određenom postupku mogu se primenjivati kazne i druge mjere prema učiniocima krivičnih djela. To znači da su i metode i forme postupanja državnih organa prema učiniocima krivičnih djela također određene zakonskim propisima. Ovdje im se i za oblast krivičnog postupka — konkretno, u stavu 2 člana 1 predloga zakonika — podvlači načelo zakonitosti, to jest da se za međusobne odnose državnih organa i građana zahtijeva strogo poštivanje zakona. Uostalom, kao što je poznato, pravna konstrukcija postojećeg krivičnog postupka — metod i forme rada suda, javnog tužništva i isljednih organa, njihov odnos prema onim građanima koji učestvuju u postupku, kao i onih građana prema državnim organima, sagrađena je na ideji da se gone, osude odnosno kazne samo stvarni krivci a da se čestiti građani neosnovano ne gone i nezakonito ne kažnjavaju, odnosno da se ne ograničavaju u svojim pravima.

Apstrahujući od karaktera prava, posebno krivičnog prava, na raznim etapama razvoja ljudskog društva, treba reći da načelo zakonitosti ima prilično dugu historiju i da se ono u raznim vremenima različito očitovalo. U feudalnoj društvenoj formaciji nije se afirmiralo, iako su ponegdje postojale takove tendencije, i to kao izraz nastojanja pojedinih feudalnih vladara da pravosudnu funkciju podrede svojim težnjama u borbi protiv feudalne razdrobljenosti. Izgleda, da je u tome najdalje pošao srpski car Dušan — ako cijenimo ta nastojanja po sačuvanim pismenim dokumentima. Tako u članu 172 Dušanovog zakonika možemo naći i takove odredbe, kao što je ona: »1) neka sudije sude po zakonu, pravo kako piše u zakoniku, a ne da sude po strahu od carstva mi«.

Načelo zakonitosti dobilo je svoje puno značenje tek u Francuskoj revoluciji, kada je godine 1789 ušlo kao član 8 Deklaracije prava čovjeka i građanina, u formulaciji: »Zakonom se mogu ustanoviti samo kazne koje su očigledno i strogo potrebne; nitko ne može biti kažnjen osim na osnovu zakona koji je donijet i predložen prije izvršenog krivičnog djela i koji je zakonito primijenjen«. Ovo načelo prihvaćeno je bilo i u Code pénal od 1810 godine, odakle je uzeto od strane većine drugih država.

Iako je u buržoaskom društvu načelo zakonitosti imalo pozitivno značenje u odnosu na prethodni društveni poredak, na feu-

dalizam — ipak treba imati u vidu, da je ono sadržavalo i jednu prikrivenu tendenciju, tj. da je bilo izvor naglašavanog vanklasnog karaktera zakona. Kod sudova — a da ne govorimo o radnim masama — trebalo je podržavati i razvijati uverenje, da oni — ostvarujući načelo zakonitosti, primjenjujući zakon — ostvaruju općedruštvenu funkciju, a ne da su instrument eksploatorske klase. Ovo je bilo potrebno naročito iz razloga što svi nisu bili po svom porijeklu isključivo iz redova vladajuće klase.

Karakteristična je svakako činjenica, da je fašistički režim u Njemačkoj već pri svom prvom nastupu otstupio od načela zakonitosti ma da se radilo o njegovoj vlastitoj buržoaskoj zakonitosti, i to propisujući smrtnu kaznu za paljevinu sa retroaktivnim djelovanjem za izvršioca paljevine, ukoliko odnosna osoba u vrijeme stupanja na snagu zakona još nije bila osuđena. Radilo se o takozvanoj Leks van der Libe, i u vezi sa insceniranim paljenjem Rajhstaga. Nakon toga prešlo se na najširu analogiju — 1935 godine — tj. na kažnjavanje i za takovo djelo koje nije zakonom propisano kao krivično djelo, ali za koje učinilac treba da se kazni, »prema osnovnoj misli nekog krivičnog zakona i prema zdravom osjećaju naroda«.

Dokle je zatim dotjerao fašistički režim u Njemačkoj u pogledu otstupanja od načela svoje buržoaske zakonitosti, smatram da to nije potrebno posebno isticati: stigao je do najordinarnijeg banditizma.

Posebno mjesto u oblasti krivičnog pravosuđa zauzimaju informbiroovske zemlje na čelu sa SSSR-om, koje su u svojoj neprijateljskoj kampanji protiv socijalističke Jugoslavije pružile dokaza o poraznom stanju svog krivičnog pravosuđa. Za njih zaista vredi ona Engelsova: njihova kokodakanja stoje u obrnutom razmjeru prema veličini snesenog jajeta.

Gdje leži opravdanje da se u socijalističkoj Jugoslaviji u širokom obimu i sa puno dosljednosti provodi u oblasti krivičnog zakonodavstva načelo zakonitosti?

Takav stav proizlazi iz karaktera naših zakona uopće — kao zakona socijalističke zajednice, u kojima je izražena volja radnog naroda i zaštićeni njegovi interesi, u kojima su utvrđene tekovine naše Narodne revolucije i obilježeni putevi našeg socijalističkog razvoja, — uslijed čega mora biti osigurano poštovanje zakona, i to kako od strane građana, tako i od strane državnih organa i svih službenika.

Uostalom, drug Tito je jasno izrazio smisao naše zakonitosti, kada je, između ostalog, rekao: »Mi stvaramo zakone koje mora poštovati svaki građanin, naročito oni koji ih sprovode.

Samo stroga zakonitost učvršćuje povjerenje u vlast, a samovolja i bezakonje ruše to povjerenje. Neka nitko ne misli da naši obični ljudi dolje ne shvataju pojam socijalističke pravde, koja se zasniva na interesima većine naroda, odnosno na interesima radbenika, na interesima naše socijalističke zajednice. Prema tome, oni koji ponekad nepromišljeno čine teške nepravde neka ne misle da je to u skladu sa socijalističkom pravdom, da je to u skladu sa socijalističkom prirodom, da je to u interesu naše socijalističke zajednice. S druge strane, neka znaju svi oni prema kojima bi se postupalo nepravedno, da će na osnovu naših zakona uvijek naći zaštitu i ispravljanje učinjenih nepravdi.«

Posebno na etapi sadašnjeg našeg razvoja, u vezi s daljnjim produbljivanjem socijalističke demokratije, pitanje socijalističke zakonitosti dobiva sve veći značaj. Zato i drug Đilas — u »Savremenim temama« — podvlači mjesto koje socijalistička zakonitost ima danas u sistemu naše državne i društvene zajednice, i to ovim riječima:

»U borbi protiv birokratskih tendencija — kako je... istaknuto..., a naročito u govorima druga Tića i Kardelja u toku posljednje godine — najvažniji korak je učinjen u dva pravca: s jedne strane — stvaranjem radničkih savjeta, a s druge strane — naporima za dalje razvijanje veza narodnih vlasti s masama, za razvijanje demokratskih oblika njihovog rada i za čuvanje socijalističke zakonitosti.«

Sam Lenjin je još u vrijeme građanskog rata naglašavao potrebu, da se »kao svetinja čuvaju zakoni i naredbe sovjetske vlasti i da se pazi da ih svi izvršavaju«. »Najmanja nezakonitost — govorio je Lenjin — najmanje narušenje sovjetskog uređenja jeste već rupa, koju će odmah iskoristiti neprijatelji radbenika, jeste pomoć za pobjede Kolčaka i Denjškina.«

Ako načelo sovjetske zakonitosti vrijedi za sve strane državnog i društvenog života, onda ono pogotovo mora biti sa najvećom dosljednošću provedeno u krivičnom zakonodavstvu i u njegovoj primjeni u život. Ovo stoga, što je, prvo, kao što smo već naglasili, zadatak našeg krivičnog zakonodavstva da štiti od nasilja, samovolje, privredne eksploatacije i drugih društveno-opasnih djela ličnost građana, njihova ustavom i zakonima zajamčena prava i slobode, političke, nacionalne, ekonomske i socijalne osnove Federativne Narodne Republike Jugoslavije, njenu nezavisnost i sigurnost, njeno socijalističko društveno uređenje i Ustavom i zakonima utvrđeni državni poredak, i, drugo, što se ova zaštita ostvaruje primjenom prisilnih mjera, tj. primjenom kazna, mjera sigurnosti i odgojno-popravnih mjera nad učiniocima dru-

štveno opasnih djela, — a što pretstavlja postojanje takovog pravnog mehanizma, kojim će biti pogođeni samo stvarni krivci, i to na način koji odgovara pravilno shvaćenim potrebama jedne ovakve zemlje kao što je naša socijalistička Jugoslavija.

Dalje, već iz same činjenice, što je kod nas zakon izraz volje radnog naroda, jasno proizlazi neotstupan zahtjev da su organi krivičnog pravosuđa u ostvarivanju postavljenog zadatka pozvani i dužni da dosljedno primjenjuju zakon. Posebno, za osnovni organ ove državne aktivnosti, tj. za sud, treba reći, da samo pod pretpostavkom dosljedne primjene zakona sud može sa sigurnošću ostvarivati volju radnog naroda naše zemlje. U protivnom slučaju suđenje bi se moglo izroditi u izraz samovolje pojedinaca.

U vezi sa izloženim, smatram, da u svoj svojoj veličini iskrsava načelo socijalističke zakonitosti kao osnovni princip ovog Predloga krivičnog zakonika i čitavog našeg krivičnog zakonodavstva, a ujedno i kao velika potreba naše socijalističke zajednice.

Drugovi narodni poslanici, ne upuštajući se u podrobnu analizu i ocjenu Posebnog dijela ovog Predloga krivičnog zakonika, želio bih da podvučem samo neke momente koji privlače posebnu pažnju i koji moraju biti naročito pozitivno ocijenjeni.

Prvo, to je glava predloga zakonika u kojoj su sadržani opisi krivičnih djela protiv čovječnosti i međunarodnog prava. Ovdje se zauzima humani stav kako na liniji zaštite nacionalnih, etničkih, rasnih i vjerskih grupa, tako i odlučan stav protiv eventualnih učinilaca svakovrsnih ratnih zločina. Time izražavamo našu solidarnost prema međunarodnoj zajednici u njenoj težnji na suzbijanju međunarodnog zločina. Ujedno u pogledu sprečavanja i kažnjavanja zločina genocida prevazilazimo primljenu međunarodnu obavezu te prvi u svijetu i u najširem obimu ozakonjujemo u svom Krivičnom zakoniku krivično-pravnu zaštitu ove vrste.

Dalje, od posebnog je značaja glava Posebnog dijela o krivičnim djelima protiv radnih odnosa, kojom se svim osnovnim pravima osoba u radnom odnosu pruža još i krivično-pravna zaštita, što je svakako izraz one brige koju socijalistička Jugoslavija poklanja ovim specifičnim pravima trudbenika.

Treba istaknuti i to, što za vojna krivična djela nije predviđen poseban krivično-pravni režim u vidu posebnog vojnog krivičnog zakona — kako je to bilo u staroj Jugoslaviji i kako to obično biva u buržoaskim državama — već ta djela ulaze u sklop ovog predloga zakonika, u glavi o krivičnim djelima protiv oružanih snaga, tako da i ova djela pretstavljaju samo dio jedinstvenog socijalističkog krivičnog prava.

Ocijenjujući u cjelini Posebni dio, može se reći da se pruža dovoljna zaštita ličnosti građanina i njegovim pravima, kao i drugim važnim društvenim odnosima.

Ujedno, smatram, da će predložena sistematika krivičnih djela kako grupno po glavama, tako i unutar po članovima i oznakama krivičnih djela — znatno doprinijeti preglednosti i brzom snalaženju praktičnim radnicima u ovoj oblasti državne aktivnosti.

Kao što je poznato, smisao krivično-pravne zaštite ne iscrpljuje se samo donošenjem krivičnog zakonika već i njegovom dosljednom primjenom, — posebno njegovom dosljednom primjenom od strane sudova.

Ako se osvrnemo na dosadašnji rad naših sudova, treba reći, da se u korak sa razvojem Narodne revolucije i socijalističkim preobražajem naše zemlje očitovao i rad naših sudova, te da su naši sudovi, uglavnom, uspješno izvršavali povjerene im zadatke.

U toku Oslobođilačkog rata sudovi su (tada organizirani pretežno kao vojni sudovi u sastavu vojnih jedinica, ali pored toga i u sastavu narodnooslobođilačkih odbora) uglavnom očitovali svoju aktivnost u suđenju okupatorima i domaćim izdajnicima.

U periodu pred oslobođenje i neposredno nakon oslobođenja sudovi su djelovali kao instrument borbe za uništenje otpora eksploatora i reakcije: radili su naročito na razotkrivanju i kažnjavanju — u zajednici sa ostalim organima krivičnog gonjenja — izdajničkih vrhova buržoazije, kao i terorističkih i diverzantskih bandi koje su pokušavale da uz podršku međunarodne reakcije pruže otpor, očekujući stranu intervenciju i povratak na staro. Ujedno se rad sudova očitovao i u razotkrivanju i kažnjavanju špekulantskih elemenata, koji su htjeli da se bogate na račun radnih masa te da i na taj način koče obnovu ratom razorene zemlje.

Sudski procesi protiv izdajničke buržoazije završavali su se u ovom periodu redovno konfiskacijom imovine, tako da je ta imovina poslužila kao prvi materijalni temelj za izgradnju naše socijalističke ekonomike.

U periodu prelaza na ostvarenje prvog Petogodišnjeg plana razvitka narodne privrede FNRJ — a u vezi sa nacionaliziranjem privatnih privrednih poduzeća, daljim socijalističkim preobražajem naše zemlje i promijenjenim oblicima borbe protiv nove Jugoslavije od strane reakcionarnih elemenata, koji su po direktivama inozemnih imperijalističkih obaveštajnih službi usmjeravali svoju zločinačku aktivnost na podriivanje Petogodišnjeg plana, sudovi su također dali svoj značajan doprinos.

Posebno mjesto u ovom periodu zauzimala je borba protiv onih elemenata koji su bili okupljeni oko ratnih zločinaca i profe-

sionalnih izdajnika i špijuna, koji su zatim ubacivani u našu zemlju od strane inozemnih obavještajnih centara, ali koji su pri svom prvom koraku otkrivani od organa državne bezbjednosti i primjerno kažnjavani od naših narodnih sudova.

Ovome treba dodati da su u posljednje vrijeme, kao izraz neprijateljskog stava rukovodilaca informbiroovskih zemalja na čelu sa birokratskom kastom SSSR-a prema našoj domovini — nalazili epilog pred našim narodnim sudovima i razni deklasirani pojedinci i profesionalni špijuni, posebno oni koji su također ubacivani u našu zemlju u svrhu podrivanja socijalističke izgradnje i razaranja naše socijalističke domovine.

Nadalje, sudovi su u ovom periodu morali da vode još odlučniju borbu protiv kapitalističke špekulacije u trgovini, koja je imala za cilj ne samo bogaćenje na račun radnih masa nego i dezorganizaciju državnih mjera u oblasti osiguranja narodnih masa u snabdijevanju, kao i da razotkrivaju i kažnjavaju sve one pojedince koji su sabotirali i drugim štetničkim radom napadali na temelje naše socijalističke izgradnje, tj. one koji su napadali našu državnu i zadružnu imovinu. Uporedo sa spomenutom aktivnošću sudovi su ujedno razvijali svoju aktivnost u borbi na suzbijanju tzv. općeg kriminala. Svakako, značajno mjesto u radu sudova zauzimala su krivična djela nedozvoljene trgovine, nedozvoljene špekulacije te krivična djela protiv državne i zadružne imovine, a donekle i krivična djela protivu službene dužnosti.

Razlozi ovim pojavama leže u nastalim društveno-ekonomskim i društveno-političkim promjenama i uvjetima naše zemlje. Posebno u pogledu kriminala na sektoru socijalističke privrede, to nije samo izraz činjenice što se proširio socijalistički privredni sektor nego ujedno i dokaz o novim oblicima neprijateljske djelatnosti protiv naše socijalističke izgradnje. Ipak, iako su naši sudovi u cjelini pravilno izvršavali svoje zadatke, ne bi se moglo reći da u njihovom radu nije bilo nedostataka i grešaka.

Tako se, na primjer, na pitanju razumijevanja krivičnog djela i njegovog utvrđivanja nedostaci ispoljavaju pokatkad u doslovnom prepisivanju opisa djela iz optužnice, umjesto da se izreka presude dovede u potpuni sklad sa utvrđenim činjeničnim stanjem.

Što se tiče nedostataka i grešaka u pogledu izricanja kazne, najčešće se oni očituju u tome, što se ne ulaže dovoljno truda da se osvijetli ličnost učinioca krivičnog djela. Posebno, ukoliko u prvostepenom postupku sud dođe do izvjesnih podataka o ličnosti učinioca, ti se podaci ne bilježe u potpunosti, tako da viši sud nije u mogućnosti da donese pravilnu odluku o kazni.

Kao što je poznato, u javnosti se najčešće iznose prigovori o blagom kažnjavanju (naravno, ukoliko se uopće osvrće na rad sudova). Ne bi se moglo reći, da su ti prigovori uvijek i opravdani, pogotovo u onim slučajevima gdje se usljed preuveličavanja značaja osnovnog krivičnog predmeta preuranjeno angažira javnost, i to prije nego što je utvrđena suština predmeta ili kad predmet nije dobro izabran. Svakako je tačno to da je ponekad blagost u kažnjavanju rezultat činjenice, što još nije u potpunosti shvaćen značaj krivičnih djela protiv državne i zadružne imovine. Ovo ne znači da nije uopće shvaćen značaj društvene imovine, već to znači da se nije još u potpunosti saživilo sa njenim značajem. Korišten eventualnim blagim kaznama u predmetima krivičnih djela protiv društvene imovine leži prvo u tome, što se društvena imovina kao objekat zaštite shvaća apstraktno, i, drugo, što se ponekad zauzima sentimentalni stav prema učiniocima ovih krivičnih djela i njihovim ličnim i porodičnim prilikama.

U iznošenju prigovora na stav sudova u pravilu se zaboravlja da je odluka o kazni često rezultat shvaćanja porotnika a ne samo rezultat shvaćanja tzv. stalnih sudaca, jer po principima organizacije našeg narodnog sudstva svi suci u suđenju učestvuju na potpuno ravnopravnoj osnovi.

Nadalje, ponekad se zanemaruju propisi krivičnog postupka, kao da procesne forme nemaju značaj procesnih garancija. Tako se, na primjer, pokatkad sudovi ograničavaju na samo čitanje spisa iz isljedenja, čime se narušava načelo neposrednosti. U obrazloženjima presuda javljaju se pojave polemičkog i pristrasnog tona, a pokatkad se usljed forsiranog tzv. političkog dijela obrazloženja, u dobroj namjeri vulgarizira socijalistička izgradnja odnosno Petogodišnji plan. Naravno, nezavisno od dobre namjere, ovdje kao i za sve državne organe vrijedi ona latinska: »Ignorantia non est argumentum« (Neznanje nije dokaz odnosno opravdanje)!

Dalje, ima slučajeva kada nedostaci isljednog postupka imaju negativan uticaj na rezultate rada sudova. Ima pojava — iako u sve manjoj mjeri — da sudovi ne vode dovoljno računa o tome da se rasprava odredi na rok koji će omogućiti pripremanje odbrane. To se znade dogoditi i onda kad je isljedenje duže vremena trajalo, ali se zato rasprava pred sudom mora odrediti u najkraćem roku.

Ponekad se pitanju odbrane pred sudom ne poklanja puna pažnja kao da se ne radi o obliku zaštite prava građana socijalističke zemlje.

Naravno, ovim nisu iscrpeni svi nedostaci i greške koje se javljaju u radu naših sudova, ali bilo bi nepravedno i ne bi odgo-

varalo istini, ako ne bi podvukli činjenicu stalnog i uspješnog poboljšanja rada naših sudova; stalnu tendenciju podizanja kvaliteta njihovog rada, kao i svih ostalih organa koji učestvuju u krivičnom postupku, posebno organa javnog tužništva, isljedenja i branilaca u osobi advokata.

U analizi uzroka navedenih nedostataka i grešaka u radu sudova zauzimaju mjesto: neshvaćanje uloge sudaca odnosno sudskih kadrova, sudski kadrovi i strani uticaj.

Kad je riječ o sudovima, odnosno sudskim kadrovima, izgleda kao da svuda na terenu još nije potpuno jasna njihova uloga i značaj u sistemu naše državne organizacije. Izgleda kao da nije jasno da oni ostvaruju jednu od osnovnih aktivnosti države. Uloga i značaj sudske funkcije obavezuje da sudski kadrovi budu i u stručnom i u ideološko-političkom pogledu visoko uzdignuti, jer samo pod tom pretpostavkom biti će u mogućnosti da ostvaruju svoje zadatke.

U vezi sa pitanjem sudskih kadrova nameće se potreba njihovog čuvanja jer je formiranje sudskih kadrova dosta složen i relativno dugotrajan proces. Pri tome treba imati u vidu da je naše pozitivno pravo dosta složeno, da sudska problematika postaje sve teža, i to kako u odnosu na sve komplikovanije predmete, naročito u oblasti privrede i tehnike utvrđivanja činjeničnog stanja, tako i na stalno proširivanje nadležnosti sudova na razne strane društvenog i državnog života, kao i na dinamiku razvoja našeg prava u prelaznom periodu od kapitalizma ka komunizmu.

Kada se govori o stranom uticaju na rad sudova, obično se misli na odnos javnog tužioca prema sudu.

Sudovi i javna tužništva organi su iste vlasti. Oni su pozvani da rade, uglavnom, na ostvarivanju zajedničkih zadataka. Pošto su organi iste vlasti, a pri tome pozvani i da rade na ostvarivanju zajedničkih zadataka, spor ne može da bude oko pitanja da li između ovih organa treba ili ne treba da bude odnosa, jer nekih odnosa među njima mora biti. Spor može da postoji samo oko pitanja kakvi odnosi treba da postoje među njima. Uspjeh rada na ostvarivanju zajedničkog zadatka zahtijeva ravnopravnost ovih faktora, tj. takve odnose u kojima je ostavljeno svakom od njih da u granicama svog zakonskog djelokruga razvije punu inicijativu, postupa nezavisno i odgovorno.

Nezavisnost ne znači neku autonomiju sudijske ličnosti u društvu. Ona ne uzdiže suca iznad zadataka države na datoj etapi njenog razvitka i pravilnog rada drugih državnih organa, već nezavisno znači to da sudac samostalno i odgovorno ispituje kon-

kretno stanje, samostalno i odgovorno utvrđuje činjenice i samostalno i odgovorno primjenjuje zakon.

Polazeći od zadataka pravosuda, sudac mora biti uvjeren u zakonitost svoje odluke koju donosi, kao što mora biti u stanju i stvarno imati potrebnu smjelost da o stvari odlučuje samostalno, odgovorno i zakonito i to bez obzira na predmet suđenja.

Ostvarenje pravilno shvaćene ravnopravnosti ovih faktora, zavisi u prvom redu od ostvarenja odnosa povjerenja uz potrebnu mjeru shvaćanja za funkcije i metod rada suda i tužioštva.

Međutim, kada je riječ o međusobnom odnosu tužioštva i suda i o ocjeni tog odnosa trebalo bi, možda, imati u vidu jedan moment.

Svaki oštriji zaokret u opštoj državnoj aktivnosti nalazi svoj odraz i u oblasti suđenja.

Vjerojatno je da organi tužioštva, obzirom na njihove specifične zadatke a još više obzirom na sistem organizacije, — brže reagiraju, brže uskladjuju, prilagodavaju svoju aktivnost općedržavnoj aktivnosti. Ova brža promjena u aktivnosti uslovljava promjenu stava tužioštva po pojedinim pitanjima u odnosu na sud, tako da ta promjena djeluje, u izvjesnom smislu, iznenađujuće pa time pokatkad stvara pogrešan utisak kao da se radi o pritisku na sud.

Na kraju ovih izlaganja o uticaju na sud, treba ipak reći da, gdje god se javljaju nepravilne pojave, one su u suštini rezultat nepravilnog odnosa pojedinih političkih rukovodstava na terenu, a odnos jednog tužioca i drugih državnih organa prema sudu i sudskim kadrovima samo je vanjski izgled pomenutog odnosa.

Uglavnom, svemu je ovome korijen u neznanju i, uslijed neznanja, u nepravilnom shvaćanju uloge sudova i položaja sudaca u sistemu državne organizacije.

Tačno je da u novim društvenim uslovima naše zemlje nema potrebe da se prikriva ni određeni klasni karakter suda, kao instrumenta radnih masa, ni klasni karakter zakona, kao izraza volje radnih masa. Međutim, to ne znači da je dopušteno izjednačavati volju pojedinih rukovodilaca na terenu sa voljom radnog naroda izraženom u zakonu — niti se sud kao instrument radnog naroda može identificirati s instrumentom pojedinaca na terenu, tj. takovo oruđe koje bi bilo pozvano da podupire sva nastojanja bez obzira na općedržavni stav. Uostalom, sud nije kakav bilo instrument, već odgovarajući instrument u rukama radnih masa za ostvarenje specifičnih zadataka, — zadataka pravosuda.

Na kraju, ostavljajući po strani svu dosadašnju argumentaciju u pogledu značaja zakonitosti u državnom i društvenom ži-

votu jedne istinski socijalističke zemlje kao što je naša, dopušteno je reći još i sljedeće. Zakonitost nije ništa drugo nego dosljednost u postupanju državnog organa u ostvarivanju povjerenih zadataka. To je suglasnost prakse sa principijelnim postavkama, suglasnost između ostvarivanih djela i prethodno izgovorenih riječi; suglasnost između misli, riječi i djela. Dosljedno postupanje državnih organa i njihovih predstavnika rada i razvija kod građana poštovanje i povjerenje prema državnim organima i takovim predstavnicima, razvija veze narodnih masa sa organima svoje vlasti, snaži narodno-političko jedinstvo narodnih masa i uopće jača snagu socijalističke zajednice. Naprotiv, nedosljednost može da izazove samo ogorčenje građana i slabljenje snaga zemlje. Stoga je razumljivo što tako teško padaju prigovori onih pojedinaca, kada se žale na nedosljednost u postupanju pojedinih predstavnika. U mom kraju, — na Braču, Hvaru i Visu, kaže se: »Ne žalim se ja protiv dila, nego protiv krivog dila«.

Uvjeren da će ovaj Predlog krivičnog zakonika svojim odredbama pružati pune mogućnosti za ostvarenje svrhe krivičnog zakonodavstva i da će biti snažan prilog poboljšanju rada državnih organa, posebno organa pravosuda, izjavljujem da ću glasati za Predlog krivičnog zakonika. (Aplauz).

Predsjedavajući: Pošto je vreme već poodmaklo, današnju zajedničku sjednicu oba vijeća Narodne skupštine zaključujem a iduću zakazujem za sutra, 27 veljače 1951 godine, u 9 časova sa istim dnevnim redom.

(Sednica je zaključena u 20,15 časova).

ЗАЈЕДНИЧКА СЕДНИЦА САВЕЗНОГ ВЕЋА И ВЕЋА НАРОДА

Девета седница

(27 фебруара 1951)

Почетак у 9,20 часова.

Претседавао Претседник Већа народа Јосип Видмар.

Претседавајући: Отварам девету заједничку седницу Савезног већа и Већа народа Народне скупштине ФНРЈ. Записник данашње седнице водиће секретар Већа народа Скендер Куленовић. Изволите саслушати записник прошле заједничке седнице.

Секретар Скендер Куленовић (НР Босна и Херцеговина) чита записник осме заједничке седнице од 26 фебруара 1951 године.

Претседавајући: Има ли примедба на овај записник? (Нема). Пошто примедба нема, записник се оверава.

Прелазимо на дневни ред: наставак претреса Предлога кривичног законика и Предлога уводног закона за Кривични законик. Реч има др Јосип Брнчић.

Др Јосип Брнчић (Изборни срез Делнице, НР Хрватска): Другови народни посланици, наш народ је у току вјековних борби, а нарочито у Ослободилачком рату, високо изградио осјећај части, правде, слободе и демократије, те и наше социјалистичко законодавство носи на себи тај печат. Зато је оно саставни дио линије наше Партије, која досљедно на сваком кораку проширује демократичност и демократске облике наше народне власти, зато је оно саставни дио борбе за провођење у живот демократских принципа социјалистичког уређења, у којој смо борби дали низ крупних прилога ствари пролетерског интернационализма, са правилним принципијелним и досљедним ставом против

државно-монополистичких потпаљивача новог рата, Совјетског Савеза и његових сателита.

Кривични законик треба да буде у складу са том основном линијом и да задовољава два услова: прво, да буде демократичан и прогресиван, да креће теорију и праксу напред; друго, мора да даде потребну заштиту нашем степену развитка производних снага и свијести наших људи, мора да задовољи оне потребе које од њега тражи степен развитка социјализма код нас.

Приједлог законика задовољио је тим условима. Он је прогресиван јер даје прилог за правилно рјешавање теоретских и практичних проблема кривичног права. То слиједи из цијелог законика, а нарочито из члана 1, на коме ћу се задржати у дискусији.

Члан 1 одређује сврху кривичног законодавства, а тиме и сврху права уопће, у првом реду као заштиту личности и његове заједнице.

Са правно-теоретског гледишта поставља да је основни објект кривично-правне заштите личност и његова заједница, конкретно Федеративна Народна Република Југославија.

Право човјека стављено је на прво мјесто. То је оно хумано чему су тежили прогресивни и демократски покрети кроз историју, макар су њихове тежње остварене тек толико да су остале само декларације које су понекад стављане на прво мјесто у револуционарне буржоаске уставе. Право човјека излази из суштине марксизма-лењинизма, који претставља руководство за изградњу бољег живота радног човјека. Довољно је да узмемо само мало Марксово дјело „Прилог критици Хегелове филозофије права”, па ћемо тамо наћи неколико таквих мјеста као: „човјек је највише биће за човјека”, дакле категорички императив: да се сруше сви односи у којима је човјек унижено, угњетено, напуштено и презрено биће. Теорија може да прожме масе чим пружа доказе *ad hominem*, а она пружа доказе *ad hominem* чим постане радикална. Бити радикалан значи поћи од коријена ствари, а коријен човјека је човјек. Друг Тито је рекао у говору у Сплиту: „Људи су за нашу земљу, за нашу социјалистичку државу највећи капитал ког имамо”; а друг Кардељ у Марибору: „Социјализам уистину мора да да неупоредиво више личне слободе и личне иницијативе него што их је икада давала најразвијенија буржоаска демократија. Социјализам не даје само једну слободу — никоме не дозвољава да искоришћава другог човјека на рачун властитог цепа”.

Право личности и право заједнице не могу се одвајати. То нису двије антагонистичке категорије. То су двије стране једног те истог појма, које заједно чине стваралачко, дијалектичко је-

динство и борбу супротности, јер слабљење права личности неминовно доводи до слабљења заједнице, као и обратно, јачање права личности значи јачање права заједнице. У дјелу »Zur Judenfrage« каже Маркс да ће се човјек ослободити тек онда кад буде спознао и организовао своје снаге као друштвене снаге и кад његове друштвене снаге не буде лучио од себе у облику политичких снага, дакле, кад се интерес човјека буде поклапао са интересима заједнице.

На супротности између права личности и права заједнице још се у пракси наилази, али су те супротности увијек остатак и наслјеђу старог друштва које треба у социјализму чим прије да нестане. Међутим, много су чешћи случајеви привидне супротности личности и заједнице. Такве привидне супротности само су неријешени али рјешиви проблеми, проблеми који се могу и морају у социјализму правилно рјешавати, а њихово правилно рјешење неће бити никада на штету личности.

Такво прилажење проблему у оштрој је супротности с индивидуалистичким и либералистичким гледањима разних праваца, који се сви свode на неку апстрактну „слободу“, која неминовно доводи до анархије или пак постаје пуста фраза без икакве материјалне садржине. Слобода није нити може бити то, да сваки ради што хоће и како хоће. Она би тада била слобода за једнога, али истовремено неслобода и насиље за другога и за заједницу. Такво схваћање слободе забрањује и наш Устав кад у чл. 43 каже: „Незаконито је и кажњиво употребљавати грађанска права ради промјене и нарушавања уставног уређења у противдемократском циљу“. У истом дјелу »Zur Judenfrage« Маркс каже, да је слобода, право чинити све оно што другому не шкоди, а границе у којима то човјек може чинити одређује закон, па и овај наш кривични закон.

Назовисоцијализам информбироовских земаља толико се удаљио од хуманог и марксистичког гледања на човјека и његову заједницу, да су му они у теорији а нарочито у пракси далеко на посљедњем мјесту. Такозвани Стаљински устав из 1936 године говори о основним правима и дужностима грађана тек у десетој глави. Прије тога, у девет глава, он разрађује до у танчине сав државни бирократски апарат, а иза десете главе има још само изборни систем, грб, устав и главни град. Код њих човјек, његова права и слобода, жеље и интереси заједнице у пракси не претстављају ништа, уколико нису у складу са интересима врхова бирократске касте. Зато је тамо и могло доћи до монструозних обрачунавања са људима, до расељавања читавих група, заједница

и народа, до тога да се тамо диктатура класе претворила у диктатуру над властитом класом, у диктатуру и унутар саме касте, јер је довољно да нетко буде у кастинском реду само за ранг виши па да буде силеџија према свима нижима, али уједно и слуга свих виших.

За такав поредак нису се борили комунисти који су некада чампили по казаматима царске Русије, такав поредак одбацује сваки прогресивни човјек у свијету.

Правно-теоретско значење чл. 2 Приједлога кривичног законика је у томе да је непосредни објект кривично-правне заштите у првом реду личност, а затим политичке, националне, економске и социјалне основице Федеративне Народне Републике Југославије, њена независност и безбједност, њено социјалистичко уређење и уставом и законима утврђени државни поредак.

У Совјетском Савезу се до 1938 године у основи идентифицирало право с економиком, политиком итд. те је то доводило до ликвидације права. Од 1938 године даље, под правом се сматра скуп правила понашања, дакле норме... које заштићују друштвене односе и поретке. По нашем старом Опћем дијелу Кривичног закона, кривично дјело је претстављало напад на друштвени однос те је објект напада и правне заштите био, по теорији, непосредно друштвени однос, а не личност и заједница којима тај однос има да служи. Таквим постављањем, објект напада и правне заштите — човјек, у најмању руку није се јасно постављао.

Вишински је у свом реферату 1938 године громогласно напао буржоаску идеалистичку школу нормативиста, али је свеједно он сам, непосредно након што је дао дефиницију права која је званично прихваћена, даље рекао и ово: „... право је скуп правила понашања или норми, али не само норми већ и обичаја итд.“. Није одлучно да ли су објект напади или заштита правила понашања, норме, као што каже Вишински и буржоаска нормативистичка школа, или пак правни или друштвени односи, јер ови потоњи постају увијек правни односи чим их право регулише, — а то је онда буржоаска социолошка школа. Сасвим је свеједно да ли је објект напада и заштите неко правно добро, добро или интереси итд., као што су постављали неки наши и страни старији правни теоретичари идеалистичких праваца.

Правила понашања, норме, нека добра, правна добра, интереси, односи, били они друштвени или правни, нису никад били непосредни објект правне заштите. Никад ниједно право није њих непосредно штитило. Право није штитило власништво него вла-

сника. Право није штитило односе него њихове носиоце, људе. Са теоријама да право штити норме, правна добра, односе, били они правни или друштвени, јер потоњи, како је већ речено, нужно прелазе у правне чим их право регулише, сви ти појавни облици се свјесно или несвјесно идеализирају и уздижу до фетиша. Они постају тада неке објективне и апсолутне категорије изнад појединаца, заједнице, друштва и класа, наткласне категорије. Они постају свети, неприкосновени и непромјењиви, а све то зато да би се свјесно или несвјесно маскирао њихов класни садржај, као и класни садржај самог права, да би се кроз њих овековјечила нужност експлоатације по појединцу, класи или по бирократској касти у Совјетском Савезу.

Такво застрањивање у теорији доводи неминовно до застрањивања у пракси. Довољно је да узмемо за примјер фетишизирање државног власништва као тобожње социјалистичке категорије, као тобожње највише форме опћенародне имовине. Сличних примјера има и у најобичнијем животу: кад се, на примјер, врши арондација ради арондације а не ради људи и њихове заједнице. Стварање задруга ради задруга итд.

У буржоаском друштву правни теоретичари нису то ни могли друкчије постављати. Они се нису ни могли издигнути изнад интереса класе коју су претстављали. Али социјалистичком уређењу такве теорије су стране. У комунистичком друштву сигурно неће бити никаквих категорија које би биле изнад личности и његове заједнице, а ако данас још негдје постоје, онда је то остатак старог друштва који постоји али мора бити у процесу изумирања. На нашем степену социјалистичког развоја нужно постоје још категорије преузете из старог друштва које су у процесу изумирања. На примјер, држава. Њу наше право и кривично право штити и треба да штити и то у њеном процесу изумирања, али наше кривично право треба да јој даје и ону заштиту коју тражи степен развоја наше конкретне економије и свијест наших људи, водећи при томе рачуна и о нашем међународном положају. Наше кривично право штити по члану 1 и наше социјалистичко друштвено уређење и Уставом и законима утврђен државни правни поредак, али оно их штити у процесу њиховог развијања, у процесу наше конкретне изградње социјализма.

Али код тога се увијек мора водити рачуна да наше кривично право даје заштиту у првом реду човјеку и људима у њиховој друштвеној заједници, кроз одређена средства и то тада и утолико уколико је и кад је то корисно човјеку и највишем облику

његове данашње заједнице, социјалистичке државне заједнице, Федеративне Народне Републике Југославије.

Даљи прилог чл. 1 приједлога је у томе да из њега слиједи правилно објашњење принципа друштвене опасности и принципа »*nullum crimen sine lege*«, принципа законитости.

Буржоаски кривични закони немају посебно изражен принцип друштвене опасности. Он је први пут озакоњен у Совјетском Савезу 1922 год. у чл. 6 Кривичног законика Руске Совјетске Федералне Социјалистичке Републике а 1926 године увели су уз аналогију и принцип законитости. Наш Опћи дио Кривичног закона имао је посебно изражен принцип друштвене опасности и принцип законитости.

У досадашњој теорији, након разних тумачења, превладало је становиште да друштвену опасност одређује суштина дјела и да то има примаран карактер а протуправност секундарни. Да друштвена опасност претставља садржај а протуправност форму, те да заједно чине јединство садржаја и форме.

Међутим, ради се у основи о слиједећем:

а) Принцип друштвене опасности слиједи из класне сврхе сваког права. За буржуја је био „друштвено“ опасан човјек који је њега и његове интересе угрожавао. У социјализму је друштвено опасан човјек који врши насиље, експлоатацију, самовољу итд. Зато се друштвена опасност по садржају своди на сврху кривичног законодавства коју буржоаско право, не признајући класни карактер права, пречишћује, а социјалистичко право треба да је јасно изрази. Приједлог кривичног законика тако је и поступио те је у чл. 1 у сврси кривичног законодавства садржан имплиците принцип друштвене опасности.

б) Засебно формулисан принцип друштвене опасности имао је увијек карактер опће декларације, кроз коју се претварало повреде разних односа назначених у Посебном дијелу Кривичног закона, у повреде носилаца тих односа, људи, а тако је правна пракса и поступала. Он је уједно уносио потребан еластичитет и динамичност у пријему принципа »*nullum crimen sine lege*« кроз сваку конкретну повреду из члана Посебног дијела Кривичног законика. Али, увођењем принципа друштвене опасности није се могло повреди односа дати материјалистичко рјешење повреде људи као носилаца тих односа.

г) Разумљиво је да је принцип друштвене опасности озакоњен први пут у совјетском праву, кад су се још водиле дискусије да ли је право засебна научна дисциплина или не, кад су

право уопће па и кривично право и кривична правна репресија били у почетку свог развика у новом систему Совјетског Савеза. Онда је опћенито формулисан принцип друштвене опасности уз оскудан посебни дио и уз аналогију, углавном задовољавао потребе правне репресије посљератног периода. Али је и тада принцип друштвене опасности имао карактер декларације и изражавао је сврху репресије уопће, ону сврху коју је репресија увијек имала у праву и прије њега.

Принцип *»nullum crimen sine lege«* уведен је у Совјетском Савезу макар и уз аналогију онда, кад се правни поредак више учврстио. Приједлог нашег кривичног законика има принцип *»nullum crimen sine lege«* и без аналогије, која уопће није правна категорија. Јединство садржаја и форме постиже се ту у сваком конкретном случају повреде из Посебног дијела Кривичног законика, те управо зато нема нарочите потребе да се принцип друштвене опасности засебно истиче, а ако се то чини, онда се тиме још једном наглашава сврха кривичног законодавства. Пропис чл. 4 став 2 има само практичан значај за правилну примјену сврхе кривичног законодавства која се не би постигла кад би се кажњавала дјела малог значаја, гдје нема штетних посљедица или оне незнатне.

И на том се примјеру види правилно марксистичко постављање да је свако право док је уопће право, право неједнакости, то значи класно право — било оно буржоаско или социјалистичко. Суштина права и његов карактер увијек су исти те у том правцу нема битне разлике између буржоаског и социјалистичког права. Битна квалитативна разлика између социјалистичког и буржоаског права је у погледу носилаца заштите коме је право даје. Буржоаско право заштићавало је експлоататоре а социјалистичко право штити људе који изграђују социјализам у коме неће бити експлоатације. Зато је употреба термина „социјалистичко право“ у том правцу потребна и научно правилна. Из тог слиједи и то, да кривични законици могу имати сличне па често и исте форме, али се ради само о томе да ли такве форме одговарају сврси кривичног законодавства одређеног друштва или не.

И у том питању Приједлог кривичног законика стоји на марксистичким принципима, а совјетски Кривични законик не.

Из свега што је речено слиједи да у социјализму право и законитост јачају по свом садржају. То се хисторијски види и изражава у јачању принципа *»nullum crimen sine lege«*, када lex, закон правилно изражава сврху правне репресије и то: репресије према свима онима који угрожавају човјека и његову заједницу,

а нарочито према онима који угрожавају данас највише облик наше заједнице, социјалистичку Федеративну Народну Републику Југославију. Лењин је рекао да побједничком пролетаријату пријете двије главне опасности: од свргнуте буржоазије и од властите бирократије. Једно и друго су класни остаци без обзира на њихове носиоце. Управо зато је и наша правна репресија усмјерена против свих остатака класног друштва, били то разбијени остаци свргнутих класа или разни бирократи. Теорија и досадашња пракса потврђују нам да су и једни и други непријатељи социјализма, а тако је то поставио и Приједлог кривичног законика.

Са тим наш Приједлог кривичног законика дао је, нарочито чланом 1, прилог марксистичкој теорији кривичног права, прилог разобличавању идеалистичког схватања које у Совјетском Савезу постоји на низу теоретских подручја, између осталог и у кривичном праву. И кроз тај члан се види да се ту не ради о таквом или онаквом тумачењу, него да се ради о директном преласку на идеалистичке позиције и о негирању основних поставки марксизма у Совјетском Савезу и његовим сателитским земљама, без обзира на то да ли је неко тога свјестан или не.

Приједлог новог законика доказује да је наша правна теорија на правилном путу развита, јер одбацује оно што не ваља а прихвата оно што је добро и што одговара конкретном степену нашег развита, изградњи социјализма, а бирократски монополизам и идеалистичке концепције неопрагматистичког смјера Совјетског Савеза нужно воде унатраг у економици, науци, у праву па, како видимо, и у кривичном праву.

Кривични законик као цјелина садржи у себи оно прогресивно што креће теорију и праксу напријед, а уједно даје заштиту нашем степену развита производних снага, нашем степену развита социјализма. Зато Приједлог кривичног законика као цјелина претставља даљи прогрес и зато ће бити провођење рјечи новог законика у дјело, провођење социјалистичке законитости, нови прилог јачању социјализма код нас и прилог независности наше земље од потпаљивача новог рата, од Совјетског Савеза и његових сателита. Због тога ћу гласати за овај приједлог. (Аплауз).

Претседавајући: Реч има народни посланик др Макс Шнудерл.

Др Макс Шнудерл: Другови народни посланици, задатак Кривичног законика није само кажњавање учиниоца и спречавање чињења кривичних дела, него и заштита људских добара од кривичних дела, између осталог, у првome реду заштита људских

права. Људска права у најширем смислу речи заиста обухватају и право на живот, неповредивост тела, право имовинско; а природно, и право сваког појединца, као члана друштва, да сва друштвена добра буду неприкосновена и обезбеђена од злочиначких дела. Тиме је обухваћен читав Кривични законик.

Ја бих хтео да из овог обимног материјала изаберам само она специфична права која данас интересују свет уопште, да се задржим на оним питањима која су пробудила донекле и пажњу светске јавности приликом рада наших законодавних одбора, тј. на оним правима која су позната под називом права човека. Питање је, дакле, колико су права човека заштићена у новом Кривичном законнику Федеративне Народне Републике Југославије?

Права човека истакла је буржоаска револуција. Она се борила под том заставом и записала их у своје уставе. Прва је то чинила Америка, САД, а затим Француска револуција. Специфични развој у Енглеској већ је у дубоком феудализму, у борби сталежа против краља, принуђивао монарха да призна основна права човека. *Magna Carta Libertatum* из 1245 године и *Habeas Corpus Act* из 1679 године и други дали су чак и име за оваква права. Морални основ за заштиту тих права од сваке самовоље био је, да су ова права света, да су дата од бога, или, као што је рационализам доцније наглашавао, да су урођена човеку, да су неодвојива од људског бића. Међутим, ово схватање није спречавало буржоаско друштво да развија ropство над црнцима и да чак 1860 године ступи у рат за одржавање института ropства. Није спречавало неравноправност која је последица капиталистичког економског уређења, јер не може бити равноправности између богатог и сиромашног; није спречавало да се жени не признају једнака, „прирођена“ права са мушкарцима, иако су жене бића као они; није спречавало — а и још данас не спречава — расну дискриминацију. Права човека су у великој мери етикета која има да прикрије класни карактер буржоаског друштва.

И социјализам признаје права човека. Али то не на бази њиховог идеалистичког схватања, него због тога што су слобода личности грађанина, његова равноправност, слобода савести и потпуне политичке слободе основ социјалистичког друштва које због тога ова права признаје, учвршћује и штити. Ова права имају, дакле, свој основ у самој друштвеној заједници, њој служе, па их ми због тога и морамо штитити.

Кривичним законом друштвена заједница најдубље задире у живот људског бића. На једној страни ту је учинилац кривичног дела који ће бити кажњен због свога дела одузимањем имовине,

слободе или чак и живота, а на другој страни ту су имовина, неприкосновеност личности, права и живота других грађана, који се заштићују од кривичног дела учиниоца.

Што се тиче учиниоца, кривични закон не сме бити нечовечан и бруталан, не сме за незнатна дела прописивати драконске казне, а не сме ни одређивати казне које су блаже од тежине кривичног дела, — не сме, дакле, бити сентиментално хуман, јер би то била слабост.

Што се пак тиче добара које кривични закон има да штити, ту опет постоји слична дилема: с једне стране, није и не може бити свака повреда лица, ствари или права истовремено и кривично дело, него може бити прекршај или само грађански деликт; с друге стране, не сме остати без кривично-правне заштите оно што је од битне важности за човека и за друштво, јер друштво сачињавају људи.

На тај начин, рад на кривичном законнику сличан је крмарењу брода између Сциле и Харибде: мудро треба одмеравати значај дела и тежину казне и однос између значаја повређеног добра и потребе за његовом заштитом.

Питање заштите права човека у кривичном законнику појављује се, дакле, у два вида: прво, у односу кривично-правних одредаба према учиниоцу дела, и, друго, у односу кривично-правних одредаба према заштити људских добара од кривичних дела.

Ја овде не могу комплексно говорити о заштити свих људских права у односу на учиниоца кривичног дела због тога што Кривични законик није једини правни кодекс који решава ова питања, него и Закон о кривичном поступку и Закон о извршењу казни су они правни инструменти који регулишу знатан део овог односа. Али, уколико овај проблем улази у кривично право, могу тврдити да овај законски предлог и у лицу окривљеног гледа човека са свим људским правима које друштво признаје личности човека. Пре свега, он га штити од самовоље тиме што прописује да може бити кажњен само за оно дело које је Кривични законик унапред одредио као кривично дело, и да може бити кажњен само оном казном коју за то дело прописује закон. Поштујући живот човека као највеће људско добро, предлог због тешких времена у којима живимо мора још задржати смртну казну, али он ни за једно дело не прописује смртну казну апсолутно, него допушта да се може у сваком случају место смртне казне изрећи блажа казна, а и сама смртна казна може се заменити, ако друкчије није могућно, доживотним строгим затвором.

У погледу казне, нови Кривични законик потпуно одбацује казну принудног и поправног рада. У социјалистичкој Југославији постоји отада рад само као добровољни рад, који је част и морална дужност сваког грађанина, а не постоји више као казна. То учвршћује достојанство личности човека које му припада као носиоцу социјалистичке мисли. Рад у затвору постаје олакшица казне затвора као право осуђеног лица, за које оно добија награду, социјално осигурање, здравствену заштиту, право на један дан одмора у недељи, право на дописивање, примање посета и пошиљки.

Осуђеном се више не одузимају грађанска права, него се ова само ограничавају и то само при осуди на казну већу од пет година строгог затвора, ако се учинилац показао недостојним за учествовање у јавном животу. Ограничење се састоји само у одузимању бирачког права, права на стицање и вршење изборних функција у друштвеним организацијама и у удружењима и права јавног иступања за време док траје казна, по правилу не дуже од пет година по издржавању казне, а трајан губитак тих права изриче се само у случају кад се она фактички и не могу више вршити, то јест при осуди на смртну казну или на казну строгог затвора у доживотном трајању. Не постоје више казне које задиру у битна права човека, то јест казна губитка држављанства, казна протеривања, казна губитка родитељског права и губитка државне службе. Отада само се судском пресудом могу ограничавати грађанска права, а не актом управне власти.

Уводи се институт обавезне одбране код окружног суда; бранилац се неће казнити за непријављивање кривичног дела свој штићеника.

У многим се случајевима може, иако постоји кривично дело, учинилац ослободити казне. Постоји могућност крајњег ублажавања казне. Разрађен је и институт условне казне у корист осуђеног. Смртна казна се не може изрећи бременитој жени. Највећа је пажња посвећена примени казни према малолетницима.

Све то, а и низ других прописа, сведочи бригу закона о томе како се кажњавањем учиниоца не би без нужде вређала његова права као човека, како би казна одговарала учињеном злу и како би сама казна васпитно утицала и на њега и на друштво. Основна људска права нови Кривични законик штити, дакле, већ у самој личности учиниоца.

Кад ја ово наглашавам, то не чиним због тога што би то значило нешто ново за наш поредак уопште. Ново је то што ми резултате социјалистичког развоја у односу између друштва и појединача овим законом утврђујемо и учвршћујемо, што ми

њима дајемо разрађен и прецизан правни облик и тиме завршавамо значајну револуционарну фазу, фазу која је започела судовањем штаба партизанског одреда и народноослободилачких одбора без прописа и без судова, а која се завршава овим модерним кривичним кодексом који лежи пред вама.

А која су, даље, она људска права која нови Кривични законик нарочито заштићује?

Пре него што се са овим правима упознамо, треба да одредимо појам права грађана како их складно са Уставом назива Кривични законик. Појам грађанина није идентичан са појмом држављанина, па су, према томе, у појму права грађанина заштићена уопште права човека изузев она која се по својој природи, на пример, бирачко право, односе само на држављанина. Тиме је наш Кривични законик доведен у склад са настојањима Организације Уједињених нација која припрема међународну декларацију и статут о правима човека.

Строгом казном заштићен је живот члана претставничког тела од напада у намери подривања народне власти. Строго се кажњава и свако насиље према њему, пошто су грађани дужни обављати функције за које су изабрани, па их стога треба нарочито заштитити.

С обзиром на уставни пропис по коме је кажњив сваки акт којим се грађанима дају привилегије или се ограничавају права на основу разлике у народности, раси и вероисповести, и свако проповедање националне, расне или верске мржње и раздора, кажњава се по Кривичном законiku као и изазивање и распаљивање такве мржње пропагандом, вређањем или на други начин. Нарочито се кажњава ускраћивање или ограничавање права грађана утврђених Уставом, као и давање повластица и погодности, ако се то чини на основу дискриминације у погледу народности, расе или вероисповести.

Нарочито се штите права човека за време рата пред нечовечним поступањем.

Слобода савести кривично-правно се заштићује кажњавањем злоупотребе вере и цркве у политичке сврхе, против законитог вршења обреда венчања као и ометања верских обреда. Свештеник је ослобођен сведочења о чињеницама за које је сазнао на исповеди и не кажњава се за непријављивање кривичног дела за које је на тај начин сазнао.

Узимајући у обзир породичну повезаност, брачни друг, сродник по крви у правој линији, брат или сестра, усвојилац или усвојеник учиниоца не кажњавају се за непријављивање, припремање

или извршење кривичног дела; исто тако се не кажњавају за помоћ учиниоцу после извршеног кривичног дела. Изношење личних и породичних прилика кажњава се без обзира да ли су чињенице истините или не. У циљу учвршћења породице кажњава се дво-брачност, закључење ништавног брака, омогућавање закључења недозвољеног брака, ванбрачни живот са малолетним лицем, одузимање малолетника од законитих старалаца, промена породичног стања детета и његово злостављање и запуштање, неплаћање алиментације и родоскрвљење.

Једнакост пред законом штити одредба да се кажњава доношење незаконитог акта од стране службеног лица и гажење закона у намери прибављања какве имовинске користи. Нарочито је значајан пропис о кажњавању несавесног рада у служби: службено лице које у вршењу службе очигледно алкаво поступа или се свесно не придржава закона или прописаних правила, иако зна да могу бити повређена права грађана, казниће се, а ако су права грађана повређена, казниће се строже. У облику кривичног дела несавесног рада у служби кажњава се повреда уставом гарантоване неповредивости личности грађана. Ми можемо под ову одредбу супсумирати и следећа уставом гарантована права: задржавање у затвору без надлежног решења дуже од три дана; кажњавање за кривично дело без одлуке надлежног суда донесене на темељу закона којим је одређена надлежност суда и кривично дело; суђење лицу а да ово није по закону саслушано и на прописан начин позвано да се брани; протеривање држављанина ФНРЈ; ускраћивање права одкривљеном на одбрану и на браниоца; повреда начела равноправности жене с мушкарцима; повреда начела права уточишта страних држављана; повреда слободе научног рада.

Читава глава XIII, и то као прва иза кривичних дела против народа и државе, посвећена је кривичним делима против слободе и права грађана. Овде су заштићена следећа права: 1. равноправност грађана; 2. лична слобода (кривична дела принуде, противправно лишење слободе, изнуђавање исказа, злостављање злоупотребом службеног положаја или овлашћења, угрожавање сигурности); 3. политичка права (повреда бирачког права, повреда слободе опредељења бирача, повреда права жалбе, спречавање штампања и растурања штампаних ствари); 4. лична нематеријална права (ауторско право, проналазачко право); 5. нарушавање неповредивости стана и противзаконито претресање; 6. повреда тајности писама и других поштиљака; 7. забраном трговине белим робљем штити се основно морално достојанство људског бића.

Ми видимо, дакле, да су сва уставом гарантована права грађана кривично-правно заштићена, било непосредно било под видом

кажњавања повреди службене дужности. Тиме нови Кривични законик испуњава огроман задатак.

Међутим, ми не смео мислити да су самом кривично-правном заштитом коначно и ефикасно обезбеђена права грађана. Кривично-правна заштита само је један вид заштите, исто тако као што је и уставна гаранција само један облик јемства права грађана. Основно је пружити материјалну заштиту, а њу даје само социјалистичко друштвено-економско уређење, његов развој и његово учвршћење. У оној истој мери у којој ће се развијати и учвршћивати наша социјалистичка економска база, развиће се и учврстити и права грађана која се на овој бази заснивају, увећавањем наших друштвених материјалних услова добиће и сва наша права грађана свој пуни садржај и потпуну гаранцију.

Други вид гаранције права грађана јесте законитост. Ако се наши судови, јавни тужиоци, државни органи власти и управе, као и наше политичке и друштвене формације не буду строго придржавале прописа овог Кривичног законика, остаће сва та права мртво слово на папиру. Тек тачним испуњавањем ових законских прописа грађанима ће се уистини обезбедити сва она права која су им гарантована Уставом и заштићена овим Кривичним законом.

Из тога настаје за грађане у Југославији дужност да раде на даљем развијању социјалистичких економских услова и да немилосрдно побијају кршење законитости, да се боре против незаконитости, па ма са које стране она долазила.

Из изложеног се, дакле, види огроман политички значај овог законика. Међутим, иако је ово политички инструмент, ипак се њиме не одлучује о политичком облику Југославије, како то мисле неки људи у иностранству. Оваква се питања не решавају кривичним законима. Политички облик је решен нашим друштвено-економским уређењем и лењинистичком идеологијом која води наш Народни фронт и нашу Партију. Исто тако, погрешно је схватање да се овим Кривичним законом напушта његов класни карактер и да он значи компромис између „класне правде“ и „објективног посматрања злочина“. Наш Кривични законик има класни карактер као и сваки други кривични законик у ма којој земљи. Он је, као сваки наш закон, оруђе диктатуре пролетаријата исто тако као што је сваки буржоаски кривични или други закон оруђе диктатуре буржоазије. Свака владајућа класа кривичним прописима штити своју власт. Са оваквог гледишта се код нас посматра злочин на објективни начин исто тако као у свакој другој држави.

Има, међутим, ипак нешто правилно у ономе што се приметило у светској јавности, наиме: да се у новом Кривичном зако-

нику јаче наглашују права човека, само се тој чињеници није знало да да правилно тумачење. Ова чињеница је строго логична последица развоја социјализма у нашој земљи. Ми смо Општим законом о народним одборима створили те одборе као једине локалне органе државне власти. У нашој земљи сву власт врше на најдемократичнији начин, од народа бирају, контролисани и опозиви органи. То значи, вршење власти од апарата државе прелази на сам народ. Ми смо у републичким законима о зборовима бирача, о саветима грађана и о комисијама грађана почели да остварујемо непосредну демократију, вршење одређене државне власти непосредно од стране самог народа. Ми смо Основним законом о управљању државним привредним предузећима и вишим привредним удружењима од стране радних колектива пренели управљање општенародном привредом са државног апарата на саме произвођаче. То значи: вршење власти и привреде све се више приближава друштвеним органима, а то су они органи који су непосредно састављени од самих слободних грађана. Ми, дакле, остварујемо Марксов и Лењинов принцип одумирања државе признавањем и учвршћивањем права савесног и изграђеног грађанина, права која он врши у својим слободним савезима, савезима грађана. Када ствар стоји тако, онда није само логично и разумљиво, него чак и нужно, што овај Кривични законик негира сваки етатизам и што у првоме реду наглашава и својим нормама спроводи заштиту права човека и грађанина!

Јасно је да је овај факат дирнуо у мутну савест оних који се сматрају легитимним и ауторитативним наследницима Маркса и Лењина и да су ликвидирали ту појаву клеветом, како ми доносимо овај законик по наређењу Волстрита, како овај законик значи рестаурацију буржоаских погледа, гажење слободе, санкционирање фашистичког терора драконским мерама, како је УДБ-а морала унапред дозволити о чему ће се дискутовати и како је у Скупштини било размимоилажења, свађе и огромне забуне. Међутим, у току четири недеље у законодавним одборима дискусија је била веома жива, слободна и пуна демократског поверења и другарства. У одбору потпуно смо избацили из владиног предлога 8 чланова, а унели 8 нових, 18 чланова смо потпуно изменили, једну главу потпуно прерадили, а све главе наново распоредили, а у сам текст унели око 400 измена. Ми смо о неким питањима дискутовали и у одбору и у редакционој комисији поново исцрпно и свестрано. Предлог Савезне владе законодавни одбори су уствари наново прерадили. Ја бих само желео да и народни посланици информбироовских земаља имају толико слободе да могу на

такав демократски начин сарађивати у доношењу њихових закона! Ја бих само желео да и они донесу такав кривични законик као што је овај, јер ће се по том закону казнити државни орган који зароби при пролазу страног држављанина, научника, и злостављањем проузрокује поремећај његовог душевног стања. Према овом нашем Кривичном закону казниће се орган који не дозвољава страним држављанима да се врате у отаџбину а наговара их на издају своје домовине, који малолетну децу задржава у иностраној земљи, иако родитељи и њихова земља траже да им се врате. Према нашем Кривичном закону казниће се онај који би макар само покушао организовати лажан суд, остварити судску лаж и судити невине људе. Према нашем закону кажњава се угрожавање светског мира и претња ратом. Тако су код нас заштићена права грађана и човека!

Другови народни посланици! Мутна су времена и стално нам се прети. Наша Влада знала је својом правилном политиком да учврсти у свету праведне позиције наше земље. Наша Армија спремна је за одбрану мира. А наши људи, наши грађани којима овај Кривични законик обезбеђује оно што им је најмилије, њихова људска права, биће бедем одбране свих права човека од сваке најезде. Они ће бранити своју слободу и равноправност, јер знају да им то пружа и обезбеђује само њихова домовина, социјалистичка Федеративна Народна Република Југославија.

Изјављујем да ћу гласати за овај законски предлог. (Аплауз).

Претседавајући: Реч има народни посланик Владимир Симић.

Владимир Симић: Другови и другарице, као што сте чули у речи претходног говорника др Шнудерла, у Законодавном одбору обављен је уистину један дуг и напоран рад. И после тог напорног рада, потпуно захваћени проблемима из кривичног права, ми смо коначно донели још једну одлуку — решили смо да изврстан број чланова Законодавног одбора узме реч у пленуму по Предлогу кривичног законика. Зато смо досада видели смотру правника. Од др Сунарића па до мене, све сам правник. Међутим, право није привилегија правника. Ја лично то никад нисам сматрао. Напротив: ја сматрам да је лаички елеменат у праву и био и да ће увек бити један од изванредно конструктивних елемената за његов развој. Добро би било, према томе, ако би проговорио на овом пленуму и неко ко није правник.

Мени је срећом пао у део ради разматрања и дискусије један део Предлога кривичног законика који није претерано и сувопарно

његов правнички део. Треба пред вама да изложим међународни аспект Предлога кривичног законика, као и да покушам да одговорим на питање: уколико је овај Кривични законик, поред осталих својих остваривања која се очекују од њега и о којима су предговорници говорили, закорачио и у оне задатке који иду у област међународне заједнице, у област међународног кривичног права, па чак и перспективно у област будућег међународног правосуђа.

Као што сте могли видети из самог пројекта, у њему су узети у обзир и међународни правни извори, а то ће рећи она међународна правила у којима су обрађени или садржани правни прописи из међународног права, или тачније речено за овај случај, из области постојећег међународног кривичног права.

У тој области постоје — без икаквих научних претензија вршим ову деобу — две групе правних правила. У једну групу спадају она правна правила или правни прописи који се садрже у међународним конвенцијама и који по својој форми и по својој садржини претстављају право уопште и правне прописе напосе. Ти правни прописи и правна правила добијају важност на територијама појединих држава путем аката ратификације и тим путем постају делови националних законодавстава оне државе која је извршила ратификацију. Али, тиме ти правни прописи не добијају или не задобијају своје пуноправно важење, или — како се то у праву каже — правну санкцију. Да ли ће и у коликој ће мери они добити правну санкцију зависи од другог питања, наиме, да ли ће и у коликој мери од стране тих држава ти прописи бити преузети у национално законодавство.

И ту је граница оне друге групе међународних правних правила и прописа, наиме, оне групе прописа који су били раније или су сада преузети или ће убудуће бити преузети од стране националног законодавства. На тај начин је код таквих прописа остварен онај основни захтев, оно битно што је у кривичном праву уопште — задобили су ти прописи своје правно важење, осигурано им је правно важење, добили су правну санкцију.

Карактеристично је, у овом погледу, осврнути се и на саму дефиницију међународног права па увидети у коликој је мери развој међународног права уопште, историски развој мислим, као и историски развој међународног кривичног права напосе, ишао једним доста отежаним путем, путем на коме су се објективно супротстављале многе тешкоће.

По дефиницији, међународно право је скуп правила која треба да регулишу међусобне односе између држава и у тој се дефиницији изричито каже: „цивилизваних држава“. За разлику од

унутрашњег права, које је изражено у законодавству једне надређене власти, међународно право почива искључиво на признању „културних“ држава. Како видимо, реч је о прихватању извесних правних правила и прописа од стране „цивилизованих“ и „културних“ држава. Према томе, тај елеменат, та категорија „цивилизованости“ и „културе“, што претставља класичне појмове у теорији међународног права, јасно указује а и објашњава чињеницу да у тако дугом периоду времена ова правна категорија уствари није играла никакву улогу.

У најстаријим временима, у давним временима, истина је да су постојали извесни обичаји а нарочито обичаји у погледу права вођења рата или у вези са вођењем рата. Истина је, исто тако, да и сам назив међународног права потиче из римског доба када се звало *jus gentium*. Али иако је ово истина, ипак то ову констатацију о тегобном путу развоја међународног права ништа не мења. Обичаји најстаријих времена у погледу ратног права могу се сматрати само као клица будућег међународног права, а међународно право, односно *jus gentium*, како се називало у римском времену, то је уствари било законодавство Римске Империје ради регулисања односа Римљана, римских грађана са странцима, као и међусобних односа странаца.

И, као што знамо, такво схватање је потпуно одговарало објективној ситуацији онога времена у коме је постојала Римска Империја и када се целокупни њен ратни напор сводио на инкорпорирање простора појединих тадашњих провинција ван Римске Империје, из чега је настojала обавеза да се одреди статус становништва, које на томе територију постоји, као и њихови односи према *civis romanus*, према римским грађанима. Исто тако не мења ту ствар ни околност што постоји читав низ односа између држава, који су по својој природи били много лакши за кодификацију, ако под кодификацијом разумемо правац по коме та правна правила међународног карактера могу да задобију правно важење, односно давање санкција таквим правним правилима. Када то кажемо, мислим на дипломатско и конзуларно право, на трговинске уговоре, на конвенције о узајамној судској и правној помоћи, на регулисање поштанског, телеграфског, телефонског, ваздушног, речног и поморског саобраћаја, саобраћаја на земљи итд. То је, као што се види, материја у којој једнако долазе до израза реципрочни и једнаки интереси држава и код којих принцип познат у међународном праву као принцип реципроцитета игра веома значајну и велику улогу. Али када се ради о рату, ту принцип реципроцитета мало вреди. Ту је у питању однос силе и снаге. Поставља

се питање да ли ће или не једна одређена држава извршавати примљене обавезе које потичу из међународних правила за вођење рата. То не зависи од принципа реципроцитета, него зависи првенствено од тога какав је исход тога рата. Јер, прихватање обавеза из међународних правила и увођење међународних правила у национално законодавство још не значи да ће одређена држава те обавезе стварно извршавати како за време трајања рата, а нарочито после његовог завршетка. То зависи од тога ко је победник, а ко је побеђени. Као и у моралу тако и у праву увек је слабији био више расположен да се приступи извршавању извесних правила па било правних правила унутрашњег законодавства, било правних правила међународног законодавства, а јаки и победници ретко су када били расположени или их је било мало расположених да то изврше.

Према томе, ако се по класичној дефиницији и теорији међународног права схвати да цивилизација и култура играју одређену улогу, онда се већ по самом том факту види у коликој је мери међународно право кроз векове било ефемерно, нешто што као правна категорија стварно није или је тешко могло да буде у важности.

Историски посматрано, ствари тако стоје. И дошао је један догађај: дошао је Други светски рат да дефинитивно разбије ту и такву базу међународног права. Страховити фашистички злочини у току Другог светског рата запрепастили су свет својим грозотама и својим ужасима и доказали су јасно да појам цивилизације и културе баш ништа не вреди кад се ради о њима као категоријама међународног права. На запрепашћење света догодило се то да баш они народи који су претендовали, можда и више него други, на културу, а нарочито на цивилизацију, почине такве ужасе и таква недела да је свест и савест читавог човечанства дубоко била узбуђена. Светско јавно мњење је осудило те ужасне злочине, али је једновремено разбијена и та идеја цивилизације и културе. Морало се прећи на конкретније, и то правне форме. Морало је да се замисли или бар перспективно погледа на будућност, када ће на међународном терену владати међународно кривично право и када ће се на међународном терену установити и кривично правосуђе.

Још у току самог рата, познатом Московском декларацијом — мислим од октобра месеца 1943 године — велики савезници су одлучили да ће се сви ратни злочинци, који су већ тада били познати, изручити земљама у којима су своја недела починили, да им те земље по својим националним законима суде. Као што

видимо, још се чини апел на национално законодавство кад се ради о санкцијама, кад се ради о правном важењу.

Нешто доцније, мислим августа месеца 1945 године, у Лондону, велики савезници донели су Статут Међународног војног суда. Тај статут претставља прекретницу у међународном кривичном праву, то је први — како правници кажу — нормативни акт међународног кривичног права. У њему су установљене норме, па су оне чак и систематизоване. Извршена је деоба међународних злочина на злочине против мира, на ратне злочине и злочине против хуманости.

Доцније, 1946 године, познатом нирнбершком пресудом ти принципи су били даље обрађивани и утврђивани, тако да у области међународног кривичног права имамо данас и нормативне акте и предвиђене норме и предвиђену надлежност. Надлежност Међународног војног суда предвиђена је за такозване велике злочинце, док је за остале ратне злочинце и даље предвиђена надлежност националних судова држава које у међународној заједници учествују.

Као што видимо, прихваћена је мешовита надлежност. Развој међународног кривичног права доспео је до тог степена, али је битно, основно да постоји и надлежност међународног правосуђа. На том се није стало и, као што знамо, доцније, у 1948 години, изгласана је Конвенција о спречавању и кажњавању геноцида, а годину дана доцније, у августу 1949 године, донесене су познате четири -женевске конвенције, у којима су захваћени сви облици вођења рата и у којима су дати описи кривичних дела и њихови елементи који спадају у такозване ратне злочине. Оно што је битно и карактеристично код тих кривичних дела јесте то да се та дела увек доводе у везу са стањем рата и непријатељстава, што значи да имају у себи један међународни елемент. У Предлогу кривичног законика Федеративна Народна Република Југославија извршује своју међународну обавезу да читав један низ ратних злочина и злочина који се могу дешавати у стању рата и непријатељстава уведе у своје национално законодавство. Предлог кривичног законика исто тако уводи у своје законодавство и опис и елементе оног дела које се зове геноцид, — које је дело *suī generis*, — дела које спада у кривично право, а не у међународно кривично право. Такво дело досада у модерном кривичном праву није било познато и оно се уводи први пут у историји човечанства у један позитивни кривични законик, и то чини наша држава, Федеративна Народна Република Југославија.

Ја ово, другови, не истичем зато што бих сматрао да је врло важно ко је први а ко је други, али ако се потсетимо на чињеницу коју нико не може порећи да је већ приликом израде Конвенције о спречавању и кажњавању геноцида, а и доцније кад је требало да се испуни довољан број ратификација да би она могла да добије међународно-правно важење, протекло врло много времена, онда с правом можемо очекивати да ће проћи још много времена док и друге државе, без обзира да ли су ратификовале ову Конвенцију, буду унеле у своје позитивне кривичне законике ово кривично дело које проистиче из страха Другог светског рата. Увођење ових дела, а специјално дела геноцида, у Предлог кривичног законика нема само значај хронолошке природе. Оно има и свој унутрашњи значај. То има и своје велико значење.

Хоћу да завршим баш наглашавајући то велико значење кривичног законика уопште као таквог, и у вези с његовим међународним аспектом. То су другови већ довољно истакли. Ја ћу врло сумарно да кажем. Кривични законик сваке земље јесте најрељефнији и најживљи одраз целокупног друштвеног, економског, политичког и културног стања у односној земљи. Предлог кривичног законика који ми треба да прихватимо исто је тако веран одраз целокупне наше стварности. У њему је нашло правну форму, одређену правну форму, све оно што претставља велике тековине Народноослободилачке борбе наших народа у току Другог светског рата. У њему су, исто тако, изражене и оне тековине тога рата које претстављају тековине и велике вредности за читаво човечанство. У овом Предлогу кривичног законика, једном речи речено, без икакве камуфлаже, без икаквог прикривања чињеница речена је стварна истина о нама.

У прописима главе XI где се говори о кривичним делима против човечности и против међународног права, о којој сам ја говорио, јасно је изражен став наших народа, став наше Савезне владе, став Федеративне Народне Републике Југославије у погледу међународних односа у савременим међународним условима. Политика пружања руке свим народима света и државама за узајамну сарадњу и узајамну помоћ, верност према примљеним међународним обавезама и њихово стварно извршавање, политика упорне борбе за мир и за начела и принципе Организације Уједињених нација — све то, у анализи коју је врло лако изложити и доказати, налази се и потврђује се у Предлогу кривичног законика који је пред нама.

У њему се, исто тако, види јасно и недвосмислено да је наша земља социјалистичка држава, да су свеукупни напори наших

радних људи управљени на изградњу социјализма. Никаква пропаганда оних који су били пријатељи и који су се извргли у наше огорчене непријатеље не може супротно да утврди. И баш тиме што је наша земља социјалистичка земља, и баш на основу тих и таквих схватања и ставова и наших народа, и наше Владе, и наше земље као целине у односу на међународну заједницу и на односе у међународној заједници — баш тиме се доказује основна мисао из начела и принципа Повеље Организације Уједињених нација, а та је, другови и другарице, да је потпуно могућно једновременно живљење у међународној заједници држава с различитим друштвено-економским системима. И не само да је једновременост њиховог живљења и њихове евентуалне међународне сарадње могућа, него да то претставља уистину једину конструктивну базу за идејни, привредни и политички развој уопште у читавом свету.

То су били разлози, другови и другарице, поред осталих, што сам ја и у Законодавном одбору, и у начелу и у појединостима, већ гласао за овај пројект, и што ћу исто то учинити и у пленуму, као и што сам потпуно готов, као народни посланик, да узмем у разматрање и сваки амандман, уколико буде постојао или уколико се буде појавио, за поправку или промену, у последњем моменту, извесних прописа у нашем Предлогу кривичног законика. (Аплауз).

Претседавајући: Реч има народни посланик Ружа Тадић.

Ружа Тадић (АП Војводина — НР Србија): Другови и другарице народни посланици, иако нисам правник, иако се моје излагање неће базирати на стручном познавању правне науке, желим да узмем реч у овој дискусији и да се осврнем на онај део Предлога кривичног законика који говори о примени казни и васпитно-поправних мера према малолетницима.

Други светски рат са својим страхотама — масовним стрељањем одраслих, интернирањем итд. потенцирао је и тако тежак проблем наслеђен од старе Југославије, проблем морално и социјално угрожене деце. Тај проблем се у свој својој оштрини поставио пред нашу народну власт још у току њеног формирања, у току Народноослободилачког рата. Већ тада народни одбори на ослобођеној територији, помогнути масовним организацијама, предузимали су низ мера да се ублажи овај проблем.

После ослобођења, правилно оценивши последице које могу произићи из таквог стања, народна власт је приступила решавању овог проблема са свестраном бригом и темељитошћу чији је циљ био да се деци надокнади оно што им је рат одузео — родитељску бригу, бригу за њихово васпитање, за њихов животни пут и

створити од њих конструктивне чланове наше социјалистичке заједнице.

На том пољу, на пољу збрињавања и преваспитавања деце, постигнути су резултати који се могу поредити са најзначајнијим успесима постигнутим на пољу привредне обнове наше земље.

На десетине хиљада наше деце, која су током рата остала без родитеља и хранитеља уопште, као и оне која су због неповољних животних услова била морално и социјално угрожена, прихваћено је и збринуто кроз разне форме такозване отворене и затворене заштите (дечјих домова, дечјих колонија, предато старатељима итд.) и на тај начин отргнуто од пута којим би неминуно пошли, а то је беспризорност и криминалитет. Овакве мере народне власти допринеле су да се код нас криминалитет малолетника не поставља као проблем, док се он у земљама привредно много развијенијим него што је наша, после рата стално заоштрава и постаје све тежи.

Но, иако криминалитет омладине код нас не претставља неки друштвени проблем, ми још имамо појава васпитно запуштене деце. Зато је нужно појачати борбу против ових појава. У овом смислу још се више истиче значај омладинске организације која је постала значајан чинилац у животу омладине уопште.

Ако погледамо Кривични законик старе Југославије, видимо да је он својим одредбама о малолетницима спадао, истина, у ред напредних кривичних закона. Међутим, све те одредбе које су по својој садржини биле напредне мирно су почивале у законик, а да у потпуности никад нису биле примењене. Да не говорим о томе колико се власт упуштала у испитивање и лечење узрока прекршаја.

Став наше државе према малолетницима јасно је изражен не само у кривичном законодавству, већ у свим областима друштвеног живота. Напори наше Партије и народне власти усмерени су на правилно васпитање омладине, на стварање свесних градитеља социјалистичког друштва.

Наша омладина, обухваћена разним формама друштвеног и политичког рада, задојена великим идејама и тековинама Народне револуције, данас је свесни градитељ социјализма у нашој земљи. Дела њених руку позната су не само нашим грађанима него и ван граница наше земље. То су услови и путеви ликвидације криминалитета међу омладином.

Баш због тога овај Предлог нашег кривичног законика могао би ићи даље у социјалистичкој хуманости у односу на примену принудних мера према малолетним преступницима.

Према свим оним изузецима, према малолетницима који долазе у сукоб са нашим Кривичним закоником, широко се примењују васпитне мере.

Зато су и ове одредбе Предлога кривичног законика, који се данас налази пред нама, а које се односе на малолетнике, усмерене у правцу преваспитавања малолетних преступника. Наша досадашња искуства у погледу преваспитавања малолетника који су били пошли путем криминалитета говоре да је правилном применом тих мера постигнут врло добар успех и да су од тих посрнутих малолетника правилним васпитањем у за то одређеним домовима постали корисни чланови друштва. (Прошле године из дома у Апатину изишла је једна група преваспитаних девојака. Оне су тамо потпуно оспособљене за живот и постале заиста корисни чланови друштва, јер су упоредо са радом училе и школу и оспособиле се за разне занате.)

Предлог кривичног законика излази даље у сусрет напредним тековинама науке кривичног права и малолетне преступнике не сматра непоправивим злочинцима, него, напротив, лицима која су склизнула у криминалитет и којима је пре свега потребна помоћ у циљу преваспитавања и поправљања.

Друг Хрнчевић је на јучерашњој седници врло добро образложио онај део предлога који говори о поступку према малолетницима и зато се ја не бих упуштала у то. Желим само да подвучем да је и на овом месту, као и у целом предлогу, човек, у овом случају малолетник, и његова личност и брига за његово поправљање, главни моменат. То се јасно види и по томе што ће осуђени малолетници казну затвора или строгог затвора издржавати до свог пунолетства по правилу у казнено-поправним домовима за малолетнике. Ову меру сматрам нарочито корисном, јер ће се тиме малолетним преступницима пружити у већој мери, но што је то могуће у општим казнено-поправним установама, могућност да похађају школе за опште и стручно образовање.

Сем тога, приликом извршења казни над малолетницима овде се ни у једном случају не могу казнити смрћу, губитком грађанских права а нити казном трајне забране одређеним занимањем. Међутим, по совјетском законодавству, малолетницима који су завршили 12 односно 14 година живота, могу се изрећи све казне.

Баш зато што је овај предлог толико напредан и демократски, органи старатељства, школе, васпитне установе и све масовне организације, треба и даље и још више да помогну опште настојање Партије и Владе да се од нашег младог нараштаја створе снажни, јаки људи, свесни градитељи социјализма у нашој земљи.

Овако постављеним системом казни и поправно-васпитних мера, наша држава улази у ред најнапреднијих земаља у погледу казнене политике према малолетним преступницима.

Нови систем казнене политике — и не само према малолетницима него уопште — логична је последица даље демократизације наше земље. Она и на овом плану нашег друштвеног живота значи одлучан корак даље у изградњи истинских социјалистичких односа у нашој земљи, она значи даљу хуманизацију нашег друштвеног живота. Изјављујем да ћу гласати за предлог. (Аплауз).

Претседавајући: Реч има народни посланик Бошко Шиљеговић.

Генерал-лајтнант Бошко Шиљеговић (Изборни срез Босанска Дубица, НР Босна и Херцеговина): Другови народни посланици, у Предлогу кривичног законика глава XXV садржи кривична дела против оружаних снага ФНРЈ.

Готово је уобичајено у другим државама — а тако је било и у старој Југославији, што је одражавало њене унутрашње супротности и противуречности — да се кривична дела против оружаних снага сврставају у посебни војно-кривични закон. По тим посебним војним законима изгледа да је војска једно, а народ, од кога је састављена Армија, нешто друго, тј. војска је изнад личних, односно класних интереса. Војска је наводно аполитична, штити опште интересе и живи својим посебним „војничким” животом. Такав ред и поредак, где се прикрива стварна намена Армије, обично, поред осталог, мора да се штити посебним војно-кривичним законом. Истина, СССР нема посебан војно-кривични закон, али то неиздвајање војно-кривичног закона од општег кривичног закона је сасвим формално и вештачко. Уствари, то јединство је управо такво да законске одредбе и на том пољу имају задатак да прикрију, а истовремено и озаконе, посебне бирократске интересе и кастинске привилегије у совјетској армији.

У нашем Предлогу кривичног законика садржана су сва кривична дела, а у главу XXV унета су једино она дела која се односе на унутрашње слабљење оружаних снага, на непосредно слабљење војне дисциплине и војних односа у нашој Армији, на непосредно слабљење бојне готовости наше Армије. Према томе, овде се поново не уносе и посебно не разрађују као војно-кривична дела она кривична дела која су већ једанпут садржана у Кривичном закону. Тако, напад на Армију уствари је напад на једну од основних тековина наше Народне револуције. Значи, такво дело претставља контрареволуционарно дело против народа,

слободе и независности социјалистичке државе; уствари, у крајњој линији, напад на нашу Армију је дело против развоја социјализма у нашој земљи, што је већ садржано у нашем Кривичном закону, и нема потребе да се посебно разрађује као кривично дело против оружаних снага ФНРЈ.

Баш због такве концепције, а која је доследно спроведена кроз Кривични законик, предлог XXV главе не садржи, на пример, кривична дела против злоупотребе положаја у службеној дужности, не садржи кривична дела телесних повреда старешине, нити садржи кривична дела увреде и клевете, нити предвиђа посебан систем кажњавања војно-кривичних дела. Казне предвиђене у Кривичном закону за сва та и друга слична дела пружају довољну заштиту и у случајевима када би та дела вршила војна лица. То значи да у случајевима извршења ових дела, војна лица одговарају као и други грађани ФНРЈ. Систем кажњавања предвиђен Општим делом Кривичног законика има се у свему (условне осуде) примењивати и на припаднике оружаних снага. Пошто наша Армија није посебно и одвојено тело, тело за себе, нити је изолован слој или посебно привилегисана каста, — отуда и војно-кривична дела код нас не претстављају посебан и издвојен закон милитаристичког права, него су сва укључена у јединствено социјалистичко право.

Овде је нужно нагласити да војно-кривична дела, иако су унесена у наше кривично законодавство и чине његов део, ипак имају извесне специфичности које их одвајају од других кривичних дела, управо од свих група кривичних дела садржаних у Предлогу кривичног законика. Јасно је да то што је посебно код ових дела произлази од специфичности војне организације, специфичности војне дисциплине и посебних задатака Армије. Природно је и разумљиво да се специфичност војних кривичних дела мора одразити на саму оштрину, односно висину казне за разна војно-кривична дела.

Гвоздена и свесна дисциплина наше Армије, стварана кроз Ослободилачки рат и Народну револуцију, утемељена и даље развијана социјалистичком изградњом наше домовине, претставља моћну и значајну снагу наше Армије. Уосталом, у свакој нашој привредној, државној или друштвеној, организацији постоји и развија се чврста и свесна дисциплина, која у суштини јача и потпомаже даљи развој наше привреде, даљи развој демократизације нашег живота.

Ипак у Армији је дисциплина од посебног значаја и оно што негде може да заслужује само прекор или моралну осуду, у

Армији захтева кривично кажњавање. Извршење задатака, односно извршење или неизвршење наређења нигде ни у једној области нашег друштвеног или привредног живота није неважно. Али неизвршавање наређења у Армији, поготово ако се то дешава у време мобилног или ратног стања, редовно претставља крупно кривично дело које се мора казнити. То су неке од специфичности које су садржане у глави XXV Предлога кривичног законика.

Основни принципи на којима се заснива разрада кривичних дела против оружаних снага нису нешто ново нити су тек сада унесени у наш Кривични законик. Предлог главе XXV Кривичног законика заснован је на принципима на којима је изграђивано наше војно судство и законодавство током Ослободилачког рата и Народне револуције. Према томе, разлике између законских одредаба у предложеном Кривичном законнику и Закона о војним кривичним делима од 1 децембра 1948 године, тј. наше садашње војно-судске праксе, нису принципијелне природе. Све те мање или веће разлике између Закона о војним кривичним делима из 1948 године и садашњег предлога главе XXV о кривичним делима против оружаних снага, пре свега, говоре о сталном порасту морално-политичког јединства наше Армије, о порасту јединства Армије и народа, а што је, разуме се, морало на свој начин да утиче и на одређивање садржине и одредаба кривичних дела против оружаних снага.

Уношење војно-кривичних дела у Посебни део Кривичног законика претставља значајан допринос лакшем упознавању тих дела од стране свих грађана, свих радних људи у нашој земљи. Истовремено припадници наше Армије лакше ће се и боље упознати са целим системом нашег кривичног законодавства.

По свом постанку, по снагама на које се ослања, улози која јој је намењена, тј. да брани независност, слободу и мирну социјалистичку изградњу наше отаџбине — наша Армија је део свог народа. Све крупније и значајније промене на политичко-привредном пољу — раднички савети, сви успеси Народног фронта и Партије на даљој демократизацији нашег живота, — све те и друге наше победе имају свестран утицај и на даљи пораст снаге и моћи наше Армије. Значајан прилог даљем порасту угледа наше земље у демократском свету претставља доношење нашег новог Кривичног законика. Поред тога, доношење Кривичног законика јесте један од многобројних доказа да су наши народи заузети стваралачким радом, да су наше снаге усретсређене на мирну изградњу бољег живота радних људи наше отаџбине.

Зато изјављујем да ћу гласати за Предлог кривичног законика. (Аплауз).

Претседавајући: Одређујем одмор од 10 минута.

(После одмора)

Претседавајући: Има реч народни посланик Јоза Миливојевић.

Јоза Миливојевић (НР Хрватска): Другови и другарице народни посланици, моја је тема дискусије: принцип законитости у Кривичном законнику.

Изградњом социјализма, тј. изградњом наше социјалистичке економске структуре у земљи, изграђује се и нови правни систем ФНРЈ, јер: „право не може никад бити изнад економске структуре и њоме условљеног културног развоја друштва.” (Карл Маркс: Критика Готског програма, стр. 25, издање Културе, 1947).

Наше право, наши закони и остали опћеобавезни прописи који творе подлогу нашег новог правног поретка, најјачи су одраз и правни израз свих оних револуционарних промена које су се остварењем циљева наше велике Народноослободилачке револуције извршиле у политичком, економском и културном животу наше земље. Сви наши закони, изражавајући вољу нашег радног народа, претстављају моћно револуционарно оружје и средство за изградњу нашег новог друштвеног уређења, социјалистичког уређења, и томе друштву потребног државног уређења прелазног периода, које је у интересу радних људи наше земље. Наши закони и други правни прописи заузимају зато посебно и нарочито мјесто у процесу стварања социјалистичког уређења наше земље.

Посебно мјесто у склопу нашег законодавства и нашег правног система заузима и наше кривично законодавство, које својим специфичним заштитним средствима, тј. одређивањем друштвено опасних дјела као кривичних дјела те прописивањем казни и других принудних мјера најефикасније заштићује од експлоатације, насиља и ма какове самовоље и других друштвено опасних дјелатности личност грађана, њихов живот и тијело, њихова уставом и законима зајамчена права и слободе као и политичке, националне и друштвене тековине и социјалне основице њихове државне заједнице и њену независност, безбједност, њено социјалистичко друштвено уређење и уставом и законима утврђени државни поредак — како је то изражено у формулацији члана 1 Приједлога кривичног законика о којему данас расправљамо.

Нарочито за заштиту личности, права и слободе наших грађана од највеће је важности принцип законитости који је снажно

изражен у поднесеном Приједлогу кривичног законика. Без довољног провођења и примјене принципа законитости и одређивања заштитног објекта, како је дано у опису из чл. 1 приједлога, тај би принцип имао искључиво деклараторан карактер у нашем кривично-правном систему.

Вршећи заштитну функцију, кривично законодавство осигурава правилност провођења и других закона. Кривично законодавство учвршћује, дакле, заштитну дјелатност других закона. У односу на друге законе, на остали дио законодавства, Кривични законик је највећи заштитник законитости.

Стога, важна потреба диктира доношење овог законика. Али, његов значај није само у томе што се тражи и даје ефикасан правни инструмент за заштиту и одбрану заједнице и њених чланова, већ овај законик треба да регулира и ону страну нашег друштвеног живота, тј. треба да утиче и интервенира у најнегативнијим појавама, које такођер рађа још класна супротност у нашем друштвеном животу, а који се изражавају у рђавим, антисоцијалним, нехуманим и друштву, и заједници, и личности грађана непријатељским поступцима.

Принцип законитости у нашем новом Приједлогу кривичног законика једна је од великих тековина наше правне теорије и праксе. Онако постављена и логично повезана, допуњена и утемељена с осталим институтима Опћег дијела Кривичног законика и опћим друштвено-политичким гледањима, законитост изражена у Кривичном законуку добива свој посебан значај. Тежња за законитошћу, хисториски и у својој основи није ништа друго и не може бити друго до тежња да првенствено и највеће добро које се има заштитити буде сам човјек-грађанин а затим његова заједница, конкретно наша социјалистичка заједница, као услов његовог друштвеног бића. Сви други нападнути или угрожени објекти само су услови и средства који су неопходни да се омогући његова егзистенција, настављање врсте, његов културни живот итд. Сва друга добра и објекти заштите у крајњој линији, у суштини, тичу се њега — човјека грађанина и његове друштвене заједнице, и постоје само ради њега и ради те заједнице.

Сама законитост, као принцип, не би много значила ако се не би довела у везу са чл. 1 овог законског приједлога, то јест, ако не би излазила из самог задатка кривичног законодавства. Законитост, као принцип нашег Кривичног законика, јест само она законитост, која има за циљ да у првом реду штити права грађанина као члана социјалистичког друштва, а преко њега и с тим и саму такову заједницу, па је као таква једина истинска законитост.

тост (природна законитост). У овом законском приједлогу постављамо и рјешавамо питање само оне законитости коју кроз овај закон изражава наша напредна, револуционарна радничка класа изграђујући услове за будуће бескласно друштво, па, према томе, ствара за даљу будућност и услове за излишност како самог кривичног законодавства, тако и саме законитости као принципа (уски хоризонт буржоаског права — као право — нестаје — по ријечима Маркса), дакле, стварајући услове за одумирање државе и у функцији права и правне репресије.

Досадашњи развојни пут и степен изградње нашег друштва не само да нам омогућује него и захтијева давање нове садржине овом важном принципу кривичног права — тј. принципу законитости. Принцип законитости, у првом реду, значи још пунију конкретизацију уставног начела слободе човјека — грађанина. Претстављајући гаранцију права грађана и против самовоље и незаконитости појединих службених лица као и гаранцију за слободно дјеловање грађана у границама закона, принцип законитости кроз формулацију непостојања кривичног дјела без друштвено опасног дјела и казне без закона, најснажније осигурава и колективне интересе цијелог нашег социјалистичког друштва. У свом новом облику овај принцип учвршћује и развија и нашу социјалистичку демократију. Сувереност народа, конкретно радничке класе и радног народа као апсолутне већине код нас, овим начелом долази снажно до изражаја. Само радни народ преко својих претставничких органа може да одлучује која од друштвено опасних дјела треба казнити као кривично дјело, те када ће се и под којим условима примјењивати репресија према починиоцима тих дјела.

С друге стране, принцип законитости искључује као изворе кривичног права све осим самог закона. Стога принцип законитости, изражен у пуном опсегу у Кривичном законiku, имаће значајног утјецаја и на учвршћење нашег правног поретка и на јачање законитости у свим областима нашег и друштвеног и државног живота. Сигурност да грађанин не може бити кажњен за друштвено опасно дјело које прије него што је учињено није било законом предвиђено као кривично дјело, учврстиће вјеру у стварност гаранција права и слободе наших грађана те у праву сигурност у нашем друштвеном поретку.

Начело законитости изражава се и у прописивању казни и у оквиру система казни. Захватајући у основне и битне интересе грађана не само утврђивањем кривичне одговорности за учињена кривична дјела него и изрицањем казни, суд то може да учини једино на темељу законског овлашћења. Пропис о казни не може се

дијелити од прописа о томе које је друштвено опасно дјело кривично дјело. Принцип да нема кривичног дјела као друштвено опасног дјела без закона недјељив је зато од начела да нема ни казне без закона. У таквом свом јединству оба претстављају нераскидиву цјелину. А у таквом пуном обиму принцип законитости примијењен у овом Кривичном законнику добива своје пуно и право значење, своју правну суштину.

Дакле, значај овог Кривичног законика јесте и у очевидној консолидацији нашег социјалистичког друштвеног живота и у утврђивању принципа по којима се врши наш развитак и кроз Кривични законик. С тог гледишта Кривични законик је нова значајна пobjеда, коју су могли условити само успјеси на свим другим пољима наше социјалистичке изградње, основно наше социјалистичке економике, и конзеквентно провађање социјалистичке револуције. Даље учвршћивање и развијање принципа и установа кривичног права указује такођер и наш опћи развитак. Наша револуција доживљава стално свој развитак, свој револуционарни прогрес, она долази на све виши степен, па у овој конкретној фази налази у Кривичном законнику важно револуционарно оружје за борбу против разних деликвената, чиме демонстрира јасно како је усмјерен живот нашег социјалистичког друштва, како су обилне нове форме и нови односи у том друштву добили већ своје право грађанства, како човјек — грађанин нове социјалистичке заједнице ФНРЈ — добива нови лик, а да његова држава прелазног периода постаје организација и инструмент његове сигурности, а тиме да нови принципи — социјалистички принципи — од ријечи постају дјела, постају реалност — остварење, и добијају опћу примјену.

Посматрајући овако ствар и гледајући наша постигнућа уопће и изражена кроз Кривични законик посебно, можемо рећи, да је кроз њега проведена законитост одраз наше опће законитости, а у њему изражени демократизам дио нашег демократизма, социјалистичког демократизма који све више прожима и захваћа све стране нашег друштвеног живота, и да је наглашавање човјека-грађанина у њему и заштита тог грађанина и његове друштвене заједнице — центар, полазна и завршна ствар, тј. суштина свих наших напора, циљ свих наших установа и наше свеукупне организације од најбезначајнијег дијела друштвеног организма до саме наше социјалистичке државе, државе прелазног периода, тј. диктатуре радничке класе. Гледајући ствар овако, Кривични законик је као надградња важан фактор у учвршћивању правилно одређених тенденција по којима се врши наш социјалистички прогрес, наша револуција.

Даљи велики допринос учвршћењу законитости претстављаће несумњиво и кодификација Посебног дијела Кривичног законика. Иако су за најважнија кривична дјела били и раније донесени посебни кривични закони, за велики дио кривичних дјела наши судови морали су се користити правним правилима ранијих закона. Иако су ова правна правила примјењивана на темељу нашег позитивног закона те у том правцу није било отступања од начела законитости, немогућност непосредне примјене кривично-правне норме имала је ипак за посљедицу извјесну несигурност судске праксе у области једног дијела кривичног права. Наши судови добијају сада цјеловиту кодификацију нашег кривичног законодавства. Могућност непосредне примјене позитивних прописа нашег кривичног права претстављаће за наше органе правосуђа чврст ослонац у кривичном судовању, тј. у изрицању правде, те ће несумњиво допринијети да наши судови још досљедније дјелују на чувању и развијању наше револуционарне законитости.

Дозволите ми да вам овом приликом, у вези с овим, дадем нешто статистичких података о кретању кривичних дјела (криминалитета) у НР Хрватској, да бисте добили и слику како се криминалитет одражава на нашу социјалистичку економску структуру, на нашу социјалистичку изградњу, и како су народни судови у НР Хрватској обавили и како обављају замашан посао чувања и развијања наше револуционарне законитости од 1947 наовамо.

Намјерно узимам 1947, тј. од почетка нашег Петогодишњег плана наовамо до укључиво 1950 годину. Број кривичних дјела која се налазе на рјешавању код судова у НР Хрватској за тај период у знатном су и константном опадању. Док је 1947 године било свега 40.982 кривична дјела, у 1950 години, тј. концем — било је свега 18.125 кривичних дјела.

Снижење криминалитета ишло је у првом реду на рачун кривичних дјела против народа и државе те кривичних дјела недопуштене трговине и шпекулације и шумских деликата.

Тако је кривичних дјела против народа и државе у 1947 г. било 3.319 а у 1950 г. 870 кривичних дјела; дјела шпекулације у 1947 г. било је 7.088 а у 1950 г. тај број је опао на 2.507 кривичних дјела. То значи да је ова врста криминала у великом дијелу сузбијена. Међутим, класна борба са елементима везаним на прошлост, тј. на буржоаски поредак и схватања, још ће и даље избацивати знатан број те врсти кривичних дјела. Али свакако ће на даље опадање утјецати наше нове мјере на сектору социјалистичке трговине.

Заштита опћенародне имовине један је од најглавнијих задатака органа гоњења и суђења. Криминал те врсте исто константно опада. Крађа задружне имовине, расипања и развлачење опћенародне имовине и сл. изразило се у 1947 г. у 2.248 кривичних дјела, у години 1948 у 2.495 кривичних дјела, у години 1949 у 2.004 кривична дјела, а у 1950 г. у 1.686 кривичних дјела. Овдје износим то детаљније, јер треба уочити да нарочито у 1949 г. и 1950 г. тај криминалитет опада, дакле у периоду иза фамозне информбироовске резолуције и клеветничких напада и економске блокаде коју је наша земља проживила кроз те године, што доказује да све то није утјецало нарочито на ту врсту кривичних дјела.

И кривична дјела привредне саботаже показују константно опадање, нарочито значајније опадање према 1949 години, тј. од 2.017 кривичних дјела у 1949 години број ових дјела опао је на 1.732 у 1950 години.

Даље, јача организација контроле открива све већи број кривичних дјела против службене дужности. У 1947/48 та врста деликата јавља се у сасвим незнатном броју (369—247), а то је било због тога јер је контрола још била слаба, али још више ради тога, наиме ради неизвјесности правне квалификације и недовршене кодификације по тој врсти дјела. Закон о кривичним дјелима против службене дужности ступио је на снагу крајем 1948 године. И ми већ у 1949 години видимо знатан скок у тој врсти судског гоњења. Године 1949 било је суђено за 1.608 дјела, а у 1950 години за 1.945 кривичних дјела. То карактерише нашу оштру борбу против кривичних ексцеса властите бирократије.

Да је национално питање у НР Хрватској темељито ријешено то показује и статистика. Број кривичних дјела изазивања националне, расне и вјерске мржње управо је незнатан и стално опада. У 1947 г. било је таквих дјела 238 а у 1950 г. свега 37.

Деликти против правосуђа крећу се такођер у сасвим незнатном броју; у 1948 години било је 306 кривичних дјела а у 1950 г. свега 151 кривично дјело.

И опћи криминал опћенито је у опадању. Ово важи напосе за кривична дјела против живота и тијела која су од 1947 године на 1950 годину пала преко 50%, тј. од 4.669 кривичних дјела 1947 г. на 1.968 кривичних дјела у 1950 години. Такођер кривична дјела против приватне имовине показала су још већи пад: у 1947 години било их је 4.134, а у 1950 години свега 1.366.

Ово је свакако посљедица чињенице да је највећи дио нашега раднога народа ангажиран интензивним радом на изградњи своје

социјалистичке домовине те да му та врста деликата, својствена за буржоаски поредак, постаје све више туђа.

Држим да ће бити интересантно да споменем још нека кривична дјела. Тако је у 1947 години било 222 кривична дјела против опће сигурности људи а у 1950 години само 72; кривичних дјела против опће сигурности јавног саобраћаја у 1947 год. било је 237 а у 1950 години свега 181; кривичних дјела против личне слободе и сигурности било је у 1947 год. 422 а у 1950 год. свега 136. Даље, кривичних дјела против јавног морала у 1947 год. било је 197 а у 1950 год. свега 77; у 1947 год. забележено је 61 кривично дјело против породице и брака а у 1950 години само 23.

На концу морам нарочито истаћи и подвући — да би слика била што јаснија — да од укупног криминала само на кривична дјела против части отпада просјечно годишње од 1947 до укључиво 1950 године нешто преко 3.000 кривичних дјела која су у суштини без већег значаја и која се пред судовима у највећем броју свршавају помирењем, поравнањем и обуставом поступка. Елиминарајући ова кривична дјела против части, криминалитет од 1947 до 1950 године опао је од 37.684 дјела у 1947 г. на 14.829 дјела у 1950 години, дакле, то је велико, опће опадање криминалитета у НР Хрватској.

Кодификација Посебног дијела Кривичног законика свакако ће још више, како сам већ навео, допринијети учвршћењу наше законитости, успјешнијем раду наших судова у изрицању правде у кривичним предметима, а даља социјалистичка изградња наше домовине утјецаће и даље на свеопће опадање криминалитета како је то и досада утјецала, без обзира на бјесомучне нападе СССР-а и његових сателита на нашу земљу, и без обзира на све тешкоће, објективне тешкоће које нас прате у изградњи социјализма у нашој земљи.

Поздрављајући на концу и као правник доношење овог Кривичног законика, изјављујем да ћу за њега гласати. (Аплауз).

Претседавајући: Реч има народни посланик др Павел Луначек.

Др Павел Луначек (НР Словенија): Другови народни посланици, пре свега ја бих желео да нагласим да у начелу гласам за предложени закон. Али бих желео да предложим амандмане уз члан 138 и уз члан 140. На то ме је навела мисао друга претседника Симића (с којим се потпуно слажем), који каже да није добро да се пријављују за дискусију само правници него да би било корисно да се чују и други стручњаци.

Други је разлог што сам се јавио за реч: нова формулација члана 140. У првобитном тексту формулација овог члана била је друкчија. Мислим да је она била боља. Зато раније нисам ни предложио писменим путем измену, јер сам претпостављао да ће остати.

Сада предлагем да се укине члан 138, који говори о убиству детета при порођају, јер држим да треба убиство детета при порођају третирати као и свако друго убиство, ако не и теже. Додуше, кажу неки стручњаци а поготово правници, да је каткада жена за време порођаја у таквом психичком стању да она није одговорна за овај чин. Али ја говорим из искуства. Имао сам досада под надзором око 50.000 порођаја и на основу тога могу тврдити да никада нисам видео такав психички поремећај који би имао за последицу убиство детета. Било је убиства детета — али после отпуштања из породилишта. Ова убиства се чине на свиреп и подмукао начин, рецимо на тај начин што жена стави детету камен око врата и баца га у воду или на који било други још свирепији и подмуклији начин. Зато сматрам да је потребно у оваквим случајевима казнити бар као и за свако друго убиство. Стога мислим да ову формулацију треба изоставити, а ако овај члан остаје онда да се казна повиси, рецимо, најмање на 5 година строгог затвора а не само на 6 месеци.

Уз члан 140, који говори о побачају, имао бих као први овај амандман: да се свуда где стоји реч „побачај” ставе речи „прекид трудноће”, пошто реч побачај има сасвим одређену медицинску дефиницију. Побачај се у ужем смислу сматра прекидањем трудноће, ако се то учини до 16 недеље трудноће, а у ширем смислу до 28 недеље. То значи да прекид трудноће после 28 седмице не би могао уопште да се кажњава. А ја мислим да је то неправилно, јер је прекид трудноће после 28 седмице још кудикамо тежи. Зато би свуда требало ставити речи „прекид трудноће” тамо где стоји реч „побачај”. То је мој први амандман уз члан 140.

Други амандман уз овај члан био би да се у ставу трећем каже „а за дело из става 2 строгим затвором најмање 5 година”, уместо „најмање две године”. Ту се, наиме, ради о кажњавању абортера, онога који је извршио абортус против воље жене. Ја мислим да се то и код пређашњег става премало кажњава, јер је то ипак страховит злочин извршити абортус против воље бремените жене. Зато предлагем да се то измени и да се казна од две године повиси на најмање пет година. Осим тога, ту се мисли и на такву последицу кад жена због тога умре.

Трећи амандман уз члан 140 био би овај: у четвртном ставу каже се да ће се бременита жена, која сама изврши побачај (односно, морало би стајати „прекид трудноће”) или допусти другоме да јој то учини, казнити затвором до три месеца. Мислим да би овај став требало брисати, и то из сасвим практичних разлога. Ми бисмо морали казнити, односно прогласити криминалцима, око 250.000 жена у Југославији годишње, јер се отприлике толико побачаја изврши у Југославији. Ја ипак мислим да жена, ако то сама учини или дозволи да се то учини, ипак не врши то из неког користољубља, као абортер. Зато сматрам да сву тежину казне треба усмерити на абортера.

На крају, четврти амандман. Овде се каже: „Неће се казнити за побачај (ако се усвоји први амандман, онда „за прекид трудноће”), ако је овај извршен ради отклањања опасности за живот или здравље бремените жене или у другим оправданим случајевима”. Ја бих предложио да тај став гласи овако: „Неће се казнити за прекид трудноће, ако је овај извршен ради отклањања опасности за живот или здравље бремените жене, или из других медицинских индикација које одређују посебни прописи”. Ја мислим да су под овим „другим медицинским индикацијама” обухваћене све могућности и да је то узето врло широко. Ту може доћи исто тако и социјална индикација, поготово ако је у склопу са једном могућном малом медицинском индикацијом. Ако бисмо, међутим, оставили овај члан овакав какав је сада, са одредбом „и у другим оправданим случајевима”, онда су тиме широко отворена врата за апсолутно абортирање. Зато мислим да би овај члан утолико требало променити.

Претседавајући: Молим друга известиоца Законодавног одбора Савезног већа др Јосипа Хрнчевића да се изјасни о овим амандманима.

Известилац Законодавног одбора Савезног већа др Јосип Хрнчевић: Другови и другарице, друг Луначек је предложио амандманом да се брише члан 138 који садржи кривично дјело убиства дјетета при порођају, или — како се то друкчије каже — чедоморства. Тај члан гласи: „Мати која лиши живота своје дете за време порођаја или непосредно после порођаја док траје поремећај што га је код ње изазвао порођај, казниће се затвором најмање шест месеци”. Други став гласи: „За покушај ће се казнити.”

Као што се види из овог текста, жена односно мајка која рађа мора се наћи у изузетном стању, у стању привремене поремећености, да би могла да се казни по овом члану. Ту се конкретизује

пропис члана 6 о урачуњљивости, који каже да се, ако је усљед привременог поремећаја учињено дјело, то дјело може блаже казнити. Ово је само апликација овог начела члана 6 на случај убиства дјетета. Ако мати лиши живота своје дјете иза порођаја, односно пошто је прошло оно стање поремећаја што га изазива порођај код породиље, онда она чини обично кривично дјело лишења живота и не би се могла казнити по овом члану.

Сва кривична законодавства познају ово кривично дјело као посебно кривично дјело, и ја усљед тога изјављујем у име Законодавног одбора да не прихватам овај амандман, него молим да се усвоји овако како је Влада ФНРЈ предложила.

Што се тиче ових других амандмана, они се односе на прописе члана 140 о побачају. Прво, друг Луначек предлаже да се само то дјело назове „прекид трудноће”. Ја се не бих могао с тим сложити, јер је ријеч „побачај” опће усвојени термин за кривично дјело таквог прекида трудноће које се кажњава.

Даље, друг Луначек предлаже у ставу трећем да се најнижа граница казне од две године повиси на пет година за оног ко бременитој жени изврши побачај без њеног пристанка. Законом се за то предвиђа казна строгог затвора од најмање две године, што значи да такав учинилац може бити кажњен најмање две, а највише двадесет година строгог затвора. Друг Луначек предлаже да се предвиди казна од најмање пет година строгог затвора, што значи да би учинилац морао бити кажњен најмање пет година, а највише 20 година строгог затвора.

Ја не бих могао као известилац примити ни овај амандман, и то из разлога јер суду остаје могућност да одмерава казну узимајући у обзир све могуће околности сваког конкретног случаја. С друге стране, онај ко чини побачај не иде за лишењем живота. Он иде за тим да изврши побачај, а смрт наступа ван његове намјере, и то излази из оквира његовог умишљаја, то се може приписати његовом нехату. Према томе, он се налази отприлике у истој ситуацији као и онај ко нанесе некоме тешку повреду, без намјере да га убије, а ипак усљед те повреде наступи смрт. Закон је за такве случајеве предвидео за учиниоца казну строгог затвора до 12 година, а у оваквим случајевима, гдје он против воље жене врши побачај, закон је ту казну попео до 20 година строгог затвора и ја мислим да је ова законска граница, како је законски предлог предвиђа, — од 2 до 20 година строгог затвора — добро одмјерена.

Што се тиче става 4, који каже: „Бременита жена која сама изврши побачај или другоме допусти да јој учини, казниће се

затвором до три месеца", друг Луначек предлаже да се тај став из овог члана брише. Ја, као изјестилац Законодавног одбора, изјављујем да усвајам овај амандман да се брише став 4, тако да се бременита жена која сама изврши побачај или другоме допусти да јој то учини, не кажњава. Ја сам јуче, образлажући како је дошло до тога да је Законодавни одбор унио овај пропис у члан 140, изјавио да је у Законодавном одбору о томе била вођена опширна дискусија. Изнио сам и разлоге који су били изношени за уношење оваквог прописа у закон, и разлоге који су били изнесени да се овај пропис не унесе. Другови, могу да кажем да је у Законодавном одбору овај пропис унесен у законски предлог с великим оклијевањем и да је то било једино питање на коме се Законодавни одбор није сагласио, јер је било чланова Законодавног одбора који су гласали против уношења овог става.

С обзиром на такав резултат дискусије и читаву дискусију око овог питања, ја сматрам да сам овлашћен, и без посебног питања Законодавног одбора, да изјавим да усвајам амандман који се односи на брисање става 4 из члана 140.

Што се тиче амандмана на тачку 5 овог члана, он се састоји у томе што друг Луначек предлаже да се после ријечи „неће се казнити за побачај ако је овај извршен ради отклањања опасности по живот и здравље бремените жене” умјесто „и у другим оправданим случајевима”, стави друга формулација: „или из других медицинских индикација које одређује посебни закон”. Међутим, те медицинске индикације нису једине индикације које могу прекид трудноће учинити оправданим и ја мислим да би то било уско постављено. Друг Луначек каже да су сада остављена широка врата да би вршење побачаја могло узети маха. Јесу врата отворена, али коме? За законодавца, јер законодавац треба да пропише када постоје оправдани случајеви да би се побачај могао дозволити.

Услед тога, као изјестилац, изјављујем да не бих могао примити ни овај амандман. Према томе, једино усвајам амандман за брисање става 4 члана 140. (Аплауз).

Претседавајући: Молим друга Орешчанина, известиоца Законодавног одбора Већа народа, да се изјасни о овоме.

Известилац Законодавног одбора Већа народа Богдан Орешчанин: У име Законодавног одбора Већа народа изјављујем да сам сагласан са изјавом коју је дао друг др Хрнчевић, то јест да се прихвати амандман који се односи на став 4 члана 140. Остале амандмане, мислим, да не би требало прихватити.

Претседавајући: Молим друга Министра правосуђа да се изјасни у име Савезне владе о овом амандману.

Министар правосуђа Фране Фрол: Другови народни посланици, Приједлог кривичног законика Савезне владе није предвиђао кажњавање бремените жене за побачај. Та измјена је унесена у законодавним одборима. Међутим, Савезна влада није промијенила своје становиште у погледу побачаја, ма да сама није хтјела предлагати у том правцу амандман. Зато ја овдје имам част изјавити да у име Владе прихваћам амандман друга народног посланика Луначека да се став 4 члана 140 брише.

Што се тиче осталих приједлога друга народног посланика Луначека, ја у свему усвајам разлоге које је изнио друг извјестилац др Хрнчевић. У име Владе изјављујем да не прихватам остале амандмане друга Луначека. (Аплауз).

Претседавајући: Тражи ли по овом питању још неко реч? (Јавља се за реч др Златан Сремец). Реч има народни посланик др Сремец.

Др Златан Сремец (Изборни срез Винковци I, НР Хрватска): Другови и другарице, изјављујем — а настојаћу да будем што краћи — да гласам за Предлог кривичног законика са свим измјенама и допунама, тј. за пречишћени текст Кривичног законика.

Ја се не бих могао сложити са трећим амандманом друга Луначека да треба брисати четврти став чл. 140 који говори да ће се казнити затвором „бременита жена која сама изврши или другом допусти да изврши побачај”, другим ријечима, да жена која сама изврши побачај не би била уопште кажњена.

Ја нисам био на сједницама законодавних одбора и не знам све аргументе који су изнијети за и против, али мислим да нећу погрешити ако кажем неколико ријечи као дугогодишњи лијечник, који је живио у крајевима које називамо шокадијом, — то је крај око Винковаца, Брода и Жупање, гдје постоји „бијела куга”. И због тога се лично не бих сложио са изјавом друга извјестиоца — да се бременита жена за извршени побачај не казни. Ја немам илузија да ће један члан Кривичног законика присилити наше Шокице да рађају дјецу. Међутим, мислим да треба стати на принцип да дијете које жена носи није само њено; нама треба становника, нама треба градитеља социјализма, и због тога треба да нормирамо да је вршење насилног побачаја кад га жена сама врши кривични преступ. А како ће се он казнити, то је речено у ставу 5, према коме се могу узети у обзир оправдани случајеви, гдје се мислило и на социјалне индикације. Уистину, ја бих се сложио

са оним друговима који кажу да кад жена већ има осморо дјеце, зашто би родила и девето. Но, да дозволимо да жена која нема дјеце врши сама побачај, — а то је случај у крају о коме ја говорим, из кога је и чика Туна Бабић, гдје има читавих улица, или шорова, како се тамо каже, у којима уопште нема дјеце — не бих се сложио, јер да није колониста из наше Лике и Далмације итд. који насељавају овај крај, он би можда опустео. (Смех).

Обилазећи поново тај котар испитивао сам како стоји с „бијелом кугом” и питао матичаре да ли се то стање поправило. И могу рећи да ми се чини — друг Славко Комар не верује у то — да су Шокице почеле да рађају дјецу. Ја говорим о старосједеоцима. Капиталистички поредак је присилио жене тог краја да можда не рађају јер су видјеле да треба дијелити grunt, и то се тако развијало. Међутим, те исте жене виде сада нову социјалистичку стварност: дошли Личани и Далматинци и други са много дјеце, и — што више дјеце, више трудодана. Настала је нова ситуација, и домаће жене помишљају да уђу у задруге, и улазе у задруге, размишљају и разговарају са мужевима о сељачкој радној задрузи и почеле су да рађају дјецу. У селу Ретковцима ми смо то већ установили а у Хигијенском заводу саставили су једну упитницу коју ћемо послати у села и покушаћемо статистичким подацима да докажемо један преокрет у томе правцу. Ти ће подаци свакако моћи више о томе да кажу.

Држим да је овај пречишћени текст Кривичног законика добар и да су му сви прописи напредни, и гласам за онакав текст какав нам је достављен у књизи, пречишћени текст.

Претседавајући: Реч има др Јоже Потрч.

Др Јоже Потрч (*Изборни срез Птуј—десни брег, НР Словенија*): Другови и другарице, можда не би требало, пошто су се другови у име Савезне владе и у име оба законодавна одбора изјаснили у погледу четвртог става чл. 140, о томе још говорити, а ако би се говорило, што сам ја очекивао, требало је више принципијелно. Ја сматрам да одбити овај став 4 у чл. 140 значи много више него само питање криминалне политике или правно питање. Тачно је, наша Влада је стала на становиште — и ја сам врло поносан што је на то становиште стала, да је то питање такво, да није унела, као што смо некада говорили, тај класни параграф. Јер, напредни раднички покрет и напредни лекари у Југославији већ су се борили за такозвану социјалну индикацију, а то није значило да су се борили за абортус, него је значило да су се борили против најопаснијег абортуса и против разлога који воде до абортуса; а

један од разлога је социјална индикација која постоји и данас, иако не у тој форми као раније, него као последица онога положаја у коме се жена налазила у двострукој експлоатацији: у социјалном и сексуалном погледу.

Зато сматрам да кажњавање мајке, радне жене, а о томе се у првом реду ради, јесте остатак варваризма. Ако погледамо (нема бројки, јер нисам мислио да ће бити предложен још једанпут овај став) да је закон погодио својим казним мерама и полициским мерама, од свих жена, најмање 92% жена радница и сељанки, а није погодио оне друге које би заправо стварно и требало погодити, — онда видимо да је збиља тај параграф имао с правом назив класног параграфа.

Сада да продубим ово.

Ја сматрам да је потребна борба против абортуса и друг народник посланик Сремец, по мом схватању, ипак је дао аргументе који говоре да ћемо много више постићи не полициским мерама, не кажњавањем жене, него баш на онај начин како је и он то приказао: економским мерама, васпитним мерама итд. Сматрам да треба ово питање поставити принципијелно. Зато ћу употребити речи Лењина: „Просвета, култура, цивилизација и слобода то су лепе речи које се уједињују у свим буржоаским републикама света са нечувено подлим, са одвратно прљавим, са зверски суровим законима о неједнакоправности жене и о привилегијама за мушкарца уз унижење женске”. Ја сматрам за привилегију, ако у нашем закону пише да се жена казни са 3 месеца за побачај (а пошто знамо да партеногенезе нема — то је мајка, која врши побачај увек у споразуму са својим мужем или, што је још много горе, сав терет пада на девојку, ако је напуштена) — док видимо да мушкарца наш законик у члану 197 у најбољем случају кажњава новчано ако се не брине о својој очинској дужности. Ова одредба погађа, дакле, само жену.

Треба да видимо шта је постигнуто у Немачкој за време Хитлера, где је био врло оштар закон против жена. Жене се ни најмање нису плашиле, јер се није смањио број побачаја. То значи да ми не можемо и из овог разлога акценат дати баш на кажњавање него на друге мере, на социјалну индикацију, тј. на културно и економско подизање.

Има још разлога који су довели до тога да се опет уведе ова одредба, а то је да у другим земљама „тога нема”. Погледајмо историски. Код старих Грка, на највишем степену тадашње културе, имали су абортусе, и нико, ниједан закон то није спре-

чавао. У Средњем веку због побачаја жена се кажњавала чак и смрћу. У немачком закону (мислим да је Бизмарк тражио најстрожу казну робије за абортус), исто тако се сматрало да је кривац жена, а абортер саучесник. Значи, обратно него што је стварно. Зато мислим да је јурисдички можда неправилно кад се кажњава само абортер, али са напредног становишта је правилно да сматрамо да законским мерама, казним мерама, треба погодити не саучесника-жену, него онога који то спроводи, тј. абортера.

Онда има још неколико моралних питања. Узмемо питање трагања за кривцем. Знамо да врло мали проценат жена долази пред суд, и то не оне које би можда требало да дођу, које абортирају из луксуза, него долазе оне које случај погоди, тако да би ово наше кажњавање било симболично. Мислим да би та симболика значила баш оно против чега се напредни раднички покрет борио, а то је против остатака неравноправности мушкарца и жене.

Даље, ту имамо питање испитивања, где су увучени и лекари; испитује се ко је абортус урадио, ко је крив. Видимо да су жене толико упорне у порицању, чак и у порицању да је уопште било абортуса, а да тиме штете себи, јер не дају могућност да се дијагноза правилно постави.

У вези с тим да ли овога има у другим земљама, можемо да узмемо пример Совјетског Савеза. Тамо су једно време, и то смо сматрали као велики напредак хуманизма, отстранили смртну казну, а после тога су опет увели. Видимо да нам Стаљин и у том случају не може бити учитељ.

Ја сматрам да тиме што се одричемо кажњавања жене чинимо велики историски прогрес. Ми се тиме не одричемо борбе против абортуса, него се поуздамо у друга средства која су боља и ефикаснија. Зато гласам и сматраам да је потребно да се избаци ова одредба која је привидно корисна.

Што се тиче оних других питања, сматрам да их још једанпут треба ставити на дискусију, можда питање прекида трудноће, да се оно ипак реши, јер има таквих случајева где се спроводи рани порођај са седам месеци трудноће са намером да дете не може да живи, а то је случај којим се прикрива злочин уништења живота, затим одредбе о побачају у смислу аргументације коју је дао друг Луначек.

Што се тиче става 5, сматрам да бисмо речима „у другим оправданим случајевима” могли дати јачи акценат кад бисмо то

испустили и рекли: „... које одређују посебни прописи...“, јер иначе, ако се изоставе ови „други оправдани случајеви“, онда изгледа као да ту може све да дође.

Тиме сам ја своју аргументацију завршио и мислим да за нашу земљу претставља велики напредак и понос што она има у свом Кривичном законуку такве одредбе које могу да постигну ову сврху кажњавања: спречавање учиниоца да не чини кривична дела, спречавање друштвено опасне делатности код оних који то чине професионално. Они треба да имају васпитни утицај на друге, да утичу на развијање друштвеног морала и дисциплине грађана. Тиме што ми кажњавамо мајку која је починила дело силом прилика, у које убрајамо и наследство које смо примили из пријашњег система, ми нећемо извршити на њу добар утицај. Тиме што је нећемо казнити, не значи да ћемо извршити лош утицај на развијање друштвеног морала. Напротив, ми ћемо тиме постићи то што нам је свима жеља, а то је да се абортус што више и што пре у нашој земљи сведе на најмању меру.

Претседавајући: Пошто овде постоје два мишљења о предложеном амандману, треба да се о њима Скупштина изјасни. Најпре ћу ставити на гласање предлог с којим се сложила Влада и известиоци законодавних одбора, а онда, ако би се показало да то није већина, ставићу на гласање предлог др Луначека.

Ко гласа за предложени амандман који је прихватила Влада ФНРЈ и известиоца законодавних одбора, нека дигну руку. (Већина диже руку). Објављујем да је предложени амандман примљен у форми у којој га је прихватила Савезна влада и известиоци.

Има реч последњи пријављени говорник, народни посланик Иван Перкушић.

Иван Перкушић (*Изборни срез Винковци II, НР Хрватска*): Другови и другарице народни посланици, нови Кривични законик од велике је важности за нашу земљу. Ја ћу се, међутим, у свом излагању осврнути са пар ријечи само на оне прописе предлога новог Кривичног законика који се односе на неизвршење обавезних испорука пољопривредних производа и друга слична дјела.

Не бих хтио нарочито образлагати важност обраде земљишта, чувања усјева, стоке, пољопривредних справа, или предају држави законито утврђених количина пољопривредних производа. У нашим условима те су мјере неопходне и радни људи на селу то схватају и у својој огромној већини труде се да своје обавезе према нашој

социјалистичкој заједници изврше, јер су свјесни да у напретку заједнице и они остварују своје интересе.

Али на селу има појединаца који нису пријатељи наше заједнице и нашег напретка и који су шпекулантски настројени. На срећу, њихов број је незнатан. Они све посматрају кроз своје шпекулантске наочари и, према томе, тако поступају при сјетви и обради земље, у обавезном откупу, у гајењу стоке и у другим пољопривредним пословима.

Зато сматрам да је добро учињено кад је у приједлог унијето да ће се казнити споменуте штеточине због својих шпекулантских поступака: ако не предају законито утврђене вишкове производа, ако дају лажне податке о обрадивим површинама или о другим чињеницама важним за утврђивање обавезе, због вјештачког повећања тежине или предаје покварених производа, због необрађивања земљишта или протузаконитог смањивања броја стоке, оштећивања или уништавања пољопривредних стројева и справа. Потпуно је оправдано да такве особе буду кажњене за свој протународни рад, и сви радни људи на селу поздравиле те одредбе као потребне и праведне.

У вези с тим хоћу да споменем и оне одредбе законског предлога које иду за тим да спријече и казне сваку самовољу и незаконите поступке са стране појединих органа управе којима је повјерено спровођење откупа и других мјера.

Злоупотреба службеног положаја или овлашћења, намјерно кршење законских прописа, несавјестан рад у служби и слично претстављају према одредбама предлога тешка кривична дјела за која њихови учиниоци морају сносити одговорност. На тај начин ће они неваљали појединци који су се увукли у наш апарат и који у свом службеном раду не раде по закону него спроводе своју самовољу, искусити строгу казну, а тиме се уједно пружа гаранција радним људима на селу да ће они бити дужни да испуне само оно што се по закону од њих тражи.

На крају, хтио бих истакнути да предлог законика садржи низ одредаба којима је циљ да се заштити наша друштвена, у првом реду опћенародна и задружна имовина. Ова имовина плод је заједничких напора свих радних људи наше земље и она служи као темељ нашег даљег напретка. Стога су сви обавезни да ту имовину чувају и унапређују. Зато сматрам да је правилно што предлог предвиђа строге казне за крађу, пљачку, оштећење и уништење опћенародне и задружне имовине.

Сматрам да је Предлог кривичног законика и у осталим својим дјеловима добар и зато изјављујем да ћу за њ гласати.

Претседавајући: Листа пријављених говорника је исцрпена. Тиме је завршена дискусија о Предлогу кривичног законика и Предлогу уводног закона за Кривични законик. Тиме је исцрпен наш дневни ред. Закључујем ову седницу, а идућу заједничку седницу оба већа заказујем за 16 часова по подне. Посебне седнице Већа народа и Савезног већа одржаће се за четврт сата.

(Седница је закључена у 12,25 часова).

VEĆE NARODA

Sedma sednica

(27 februara 1951)

Početak 12,50 časova.

Pretsedavao predsednik **Josip Vidmar**.

Pretsednik: Otvaram sedmu sednicu Veća naroda Narodne skupštine FNRJ. Zapisnik današnje sednice vodiće sekretar Joža Horvat. Izvolite saslušati zapisnik prošle sednice.

Sekretar Joža Horvat (NR Hrvatska) čita zapisnik šeste sednice Veća naroda Narodne skupštine FNRJ (drugog saziva) od 25 februara 1951 godine.

Pretsednik: Ima li primedaba na pročitani zapisnik? (Nema). Pošto primedba nema, zapisnik se overava.

Izvolite čuti saopštenja: Prezidijum Narodne skupštine FNRJ dostavio je Veću, u smislu čl. 58 Poslovnika Veća naroda, na rešavanje: Predlog zakona o Prezidijumu Narodne skupštine FNRJ, koji je usvojen u Zakonodavnom odboru i po kome je ovaj dostavio izveštaj Veću. Predlog zakona sa obrazloženjem umnožen je i razdeljen narodnim poslanicima.

Predlažem da se ovaj zakonski predlog stavi na dnevni red kao četvrta tačka, a da potvrda uredaba Vlade FNRJ bude peta tačka već utvrđenog dnevnog reda.

Prima li Veće ovaj predlog? (Prima).

Objavljujem da je ova izmena dnevnoga reda primljena.

Izvolite saslušati izveštaj Administrativnog odbora o pregledu celokupnog računsko-blagajničkog poslovanja po budžetu Veća naroda. Molim izvestioca Krstu Filipovića da pročita izveštaj.

Izvestilac Administrativnog odbora Krsto Filipović (Autonomna Kosovsko-metohiska Oblast — NR Srbija): (čita)

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

VEĆE NARODA

Administrativni odbor

Br. 7

21 februara 1951 god.

Beograd

VEĆU NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Na osnovu čl. 101 stav 2 Poslovnika Veća naroda Narodne skupštine FNRJ, a u vezi čl. 3 Uredbe o izvršenju budžeta, podnosimo

I Z V E Š T A J

O REDOVNOM PREGLEDU KASE I CELOKUPNOG RAČUNSKO-BLAGAJNIČKOG POSLOVANJA PO BUDŽETU VEĆA NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ ZA PERIOD OKTOBAR — DECEMBAR 1950 GODINE

Na osnovu detaljnog pregleda svih uplatnih i isplatnih dokumenata kao i izveštaja Narodne banke, ustanovljeno je da je poslovanje Veća naroda Narodne skupštine FNRJ u navedenom periodu vršeno pravilno i da su svi dokumenti snabdeveni naredbom i nalogom za isplatu i potpisani od strane nadležnog naredbodavca i računopolagača pa zato predlažemo da se odgovorni naredbodavac i računopolagač za poslovanje u određenom vremenu razreše odgovornosti.

Pretsednik

Administrativnog odbora

Milan Smiljanić, s. r.

Pretsednik: Prima li Veće pročitani izveštaj? (Prima).

Objavljujem da je pročitani izveštaj primljen.

Zbog bolesti i hitnih službenih poslova tražili su odsustvo sa Trećeg redovnog zasedanja narodni poslanici, i to: Savo Brković, Ibrahim Šator, Sulejmani Hivzi, Nikola Kovačević, Milovan Đilas, Miloš Carević, Branko Čopić i Jovanka Brinić.

Predlažem da se svima imenovanim narodnim poslanicima odobri po četiri dana odsustva. Odobrava li Veće? (Odobrava). Objavljujem da su odsustva imenovanim narodnim poslanicima odobrena.

Prelazimo na prvu tačku dnevnog reda, na pretres Predloga krivičnog zakonika.

Pošto je pretres predloga i amandmana izvršen na zajedničkim sednicama oba veća, pristupamo glasanju o ovom zakonskom predlogu sa amandmanom prihvaćenim od člana Vlade FNRJ u pogledu brisanja stava 4 čl. 140.

Ko glasa za ovaj zakonski predlog sa amandmanom, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema). Objavljujem da je ovaj zakonski predlog sa amandmanom primljen.

Prelazimo na drugu tačku dnevnog reda: pretres Predloga uvodnog zakona za Krivični zakonik.

I pretres ovog zakonskog predloga izvršen je na zajedničkim sednicama oba veća. Pristupamo glasanju.

Ko glasa za ovaj zakonski predlog, neka gidne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li koga *protiv*? (Nema). Objavljujem da je Predlog uvodnog zakona za Krivični zakonik primljen.

Prelazimo na treću tačku dnevnog reda: pretres Predloga zakona o ukidanju Zakona o državnoj kontroli.

Izvolite čuti izveštaj izvestioca Zakonodavnog odbora Aleksandra Ševića.

Izvestilac Zakonodavnog odbora Aleksandar Šević (AP Vojvodina — NR Srbija): (Čita izveštaj Zakonodavnog odbora. — Videti prilog na kraju knjige)

Drugovi narodni poslanici, predloženi zakonski predlog je sasvim kratak, on sadrži svega dva člana, tako da se o sadržini teksta ne bi imalo šta da kaže u pojedinostima.

Međutim, ipak ovaj predlog zakona kao celina ima značaja iako su odredbe toga zakona zapravo negativne, jer se radi o ukidanju zakona koji je dosada važio.

Značaj ukidanja Zakona o državnoj kontroli zapravo i jeste u tome što time dolazi do izražaja naša pozitivna stvarnost u izgradnji našeg državnog i privrednog organizma.

U sadašnjoj etapi izgradnje socijalizma u našoj zemlji organi uprave u znatnoj su meri ojačali i osposobili se da kontrolišu ustanove i preduzeća kojima rukovode, da sada više nisu potrebni naročiti organi za vršenje kontrole. Širom demokratizacijom u radu naših narodnih odbora i u upravljanju privrednim preduzećima razvila se i sve se više osposobljava masovna kontrola. Zborovi birača, saveti građana itd. predstavljaju danas već snažnu pomoć u radu narodnih odbora a tako i njihovu svestranu kontrolu.

I u privrednim preduzećima predstavljaju novi radnički saveti i njihovi upravni odbori snažan faktor koji ne samo da saraduje u upravljanju, nego koji naročito kontroliše celokupno zbivanje u privrednom preduzeću. Kada se tome doda i rukovodeća uloga i vršenje kontrole viših privrednih udruženja, postaje očigledno da su se naša privredna preduzeća u dovoljnoj meri ojačala i ospo-

sobila da sama sobom upravljaju, i da će njihov rad biti kontrolisan sa najviše mogućom socijalističkom demokratskošću.

Takvim metodama rukovođenja i kontrolisanja naših ustanova i privrede ušla je naša zemlja u višu etapu razvoja socijalizma, u kojoj posebni organi za kontrolu nisu više potrebni, kao što je to bilo u početnoj etapi izgradnje socijalizma.

Mi treba da smo i s pravom smo ponosni što smo u našem odlučnom hodu za izgradnju socijalističke demokratije u našoj zemlji dostigli za ovo kratko vreme, od konačnog oslobođenja naše zemlje i izgradnje vlasti radnog naroda, do tolikih stvarnih rezultata u izgradnji istinske socijalističke demokratskosti. Ni jedna druga zemlja, ukoliko je imala posebne organe za opštu kontrolu, a naročito ne Sovjetska Rusija koja je imala više vremena i objektivnih uslova nije dostigla taj stepen razvoja da u sadašnjim uslovima kao nepotrebnu ukine posebnu ustanovu državne kontrole.

Ja mislim da će drugovi i drugarice narodni poslanici, glasajući za ovaj sasvim kratak Zakon o ukidanju državne kontrole, imati pred očima i duboki značaj koji ovo ukidanje predstavlja za našu novu socijalističku zemlju Federativnu Narodnu Republiku Jugoslaviju. (Aplauz).

Predsednik: Čuli ste izveštaj Zakonodavnog odbora. Traži li ko reč? (Ne javlja se niko). Pošto se niko ne javlja za reč, pristupićemo glasanju.

Ko glasa za ovaj zakonski predlog, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li koga protiv? (Nema). Objavljujem da je Predlog zakona o ukidanju Zakona o državnoj kontroli primljen.

Prelazimo na četvrtu tačku dnevnog reda: prešes Predloga zakona o Prezidijumu Narodne skupštine FNRJ.

Izvolite čuti izveštaj izvestioca Zakonodavnog odbora Aleksandra Ševića.

Izvestilac Zakonodavnog odbora Aleksandar Šević: (Čita izveštaj Zakonodavnog odbora Veća naroda Narodne skupštine FNRJ o Predlogu zakona o Prezidijumu Narodne skupštine FNRJ. — Videti prilog na kraju knjige).

Drugovi i drugarice, u ovim izmenama Zakonodavni odbor Veća naroda ne bi imao naročito šta da naglasi, jer su one više tehničke prirode. No, jedna stvar je krupna i hoću da skrenem pažnju na nju. Prezidijum Narodne skupštine FNRJ je vrhovni predstavnik suvereniteta naše zemlje i on kao takav sa ovim dodatkom u članu 6 daje ovlašćenje Vladi FNRJ za zaključivanje

zajmova u inostranstvu. Time smo sada dali pun izražaj i u privrednom poslovanju koje je vezano za zaključivanje zajmova tako da nije više potrebno da se kao dosada takva odluka Prezidijuma o sklapanju zajmova u inostranstvu iznosi ponovo pred Narodnu skupštinu. Time je još jednom podvučen značaj Prezidijuma kao predstavnika vrhovnog suvereniteta naše zemlje.

Pretsednik: Traži li ko reč o Predlogu zakona o Prezidijumu Narodne skupštine FNRJ? (Ne traži niko). Pošto se niko nije javio za reč, prelazimo na glasanje. Ko je za Predlog zakona o Prezidijumu Narodne skupštine FNRJ, neka dignu ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko *protiv*? (Nema).

Objavljujem da je Zakon o Prezidijumu Narodne skupštine FNRJ izglasan u Veću naroda.

Prelazimo na petu tačku dnevnog reda: pretres Predloga odluke o odobrenju uredaba Vlade FNRJ donetih u vremenu od 20 decembra 1950 do zaključno 22 februara 1951 godine, čiji je spisak štampan i razdeljen narodnim poslanicima.

Molim druga sekretara da pročita predlog odluke.

Sekretar: (čita)

O D L U K A

NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O POTVRDI UREDABA VLADE FNRJ
DONESENIH U VREMENU OD 20 DECEMBRA 1950 GODINE
DO ZAKLJUČNO 22 FEBRUARA 1951 GODINE

Veće naroda Narodne skupštine FNRJ na svojoj VII sednici održanoj na III redovnom zasjedanju II saziva na dan 27 februara 1951 godine i Savezno veće Narodne skupštine FNRJ na svojoj VII sednici održanoj na III redovnom zasjedanju II saziva na dan 27 februara 1951 godine u Beogradu, doneli su istovetnu odluku koja glasi:

Potvrđuju se uredbe koje je Vlada FNRJ donela u vremenu od 20 decembra 1950 godine do zaključno 22 februara 1951 godine na osnovu člana 1 Zakona o ovlašćenju Vladi FNRJ za donošenje uredaba po pitanjima iz narodne privrede od 4 februara 1946 godine, i to:

- 1) Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o troškovima državnih i trgovačkih preduzeća (»Službeni list FNRJ« broj 3/51);
- 2) Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o slobodnoj prodaji i cenama robe široke potrošnje (»Službeni list FNRJ« br. 3/51);

3) Uredba o dopuni Osnovne uredbe o prenosu delova osnovnih sredstava državnih privrednih preduzeća («Službeni list FNRJ» br. 4/51);

4) Naredba o dopuni Naredbe o merama za štednju artikala široke potrošnje («Službeni list FNRJ» br. 6/51).

Pretsednik: Prima li Veće naroda ovu odluku? (Prima). Pošto Veće prima, objavljujem da je ova odluka usvojena.

Obaveštavam Veće naroda da se u Saveznom veću glasalo o tekstovima koji su potpuno identični sa našim i da su zakoni izglasani i u Saveznom veću što znači da je Narodna skupština FNRJ usvojila sledeće zakone:

- 1) Krivični zakonik;
- 2) Uvodni zakon za Krivični zakonik;
- 3) Zakon o ukidanju Zakona o državnoj kontroli; i
- 4) Zakon o Prezidijumu Narodne skupštine FNRJ.

Svi ovi zakoni biće dostavljeni Prezidijumu Narodne skupštine FNRJ na proglašenje.

Ovim je dnevni red iscrpen. Molim Veće da me ovlasti da zajedno sa drugom sekretarom mogu potpisati zapisnik današnje sednice. Ovim zaključujem današnju sednicu.

Zajednička sednica održaće se danas u 16 časova.

(Sednica je zaključena u 13,25 časova).

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Седма седница

(27 фебруара 1951)

Почетак у 12,50 часова.

Претседавао председник Владимир Симић.

При улазку у дворану, чланове Владе ФНРЈ на челу са Претседником Владе ФНРЈ маршалом Југославије Јосипом Брозом Титом и чланове Претседништва Савезног већа народни посланици поздрављају бурним аплаузом.

Претседник: Отварам седму седницу Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ. Записник данашње седнице водиће секретар друг Наум Наумовски. Изводите саслушати записник прошле седнице. Молим друга народног посланика друга др Милорада Влајковића да, у отсућности секретара, прочита записник прошле седнице.

Др Милорад Влајковић (*Изборни срез липовички, НР Србија*) чита записник шесте седнице од 25 фебруара 1951 године.

Претседник: Има ли ко какву примедбу на прочитани записник? (Нема). Пошто примедба нема, записник се оверава.

Изволите чути претходна саопштења:

Президијум Народне скупштине ФНРЈ доставио је Савезном већу, у смислу чл. 58 Пословника Савезног већа, на решавање: Предлог закона о Президијуму Народне скупштине ФНРЈ. Овај предлог закона упућен је одмах Законодавном одбору који га је претресао и поднео Већу свој извештај. Предлог овог закона заједно с извештајем Законодавног одбора умножен је и раздељен народним посланицима.

Предлажем да се овај законски предлог, односно претрес Предлога закона о Президијуму Народне скупштине ФНРЈ стави на дневни ред као трећа тачка. Ми на дневном реду имамо засада

четири тачке, и то: 1) претрес Предлога кривичног законика, 2) претрес Предлога уводног закона за Кривични законик, 3) претрес Предлога закона о укидању Закона о државној контроли, и 4) претрес Предлога одлуке о одобрењу уредаба Владе ФНРЈ. Предлажем да се претрес Предлога закона о Президијуму Народне скупштине ФНРЈ стави као трећа тачка дневног реда, с тим да претрес Предлога закона о укидању Закона о државној контроли постане четврта тачка, а претрес Предлога одлуке о одобрењу уредаба Владе да постане пета тачка.

Да ли Веће прима овај предлог? (Прима). Утврђујем да је Савезно веће установило свој дневни ред тако да ће трећа тачка бити: претрес Предлога закона о Президијуму Народне скупштине ФНРЈ.

Изволите саслушати извештај Административног одбора о прегледу целокупног рачунско-благајничког пословања по буџету Савезног већа. Молим известиоца Административног одбора народног посланика Живорада Љубичића да прочита извештај Административног одбора.

Известилац Административног одбора Живорад Љубичић
(Изборни срез подгорски, НР Србија): (чита)

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

САВЕЗНО ВЕЋЕ
Административни одбор
Бр. 1
21 фебруара 1951 год.
Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

На основу чл. 101, став 2, Пословника Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ, а у вези чл. 3 Уредбе о извршењу буџета, подносимо

ИЗВЕШТАЈ

О РЕДОВНОМ ПРЕГЛЕДУ КАСЕ И ЦЕЛОКУПНОГ РАЧУНСКО-БЛАГАЈНИЧКОГ ПОСЛОВАЊА ПО БУЏЕТУ САВЕЗНОГ ВЕЋА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ ЗА ПЕРИОД ОКТОБАР—ДЕЦЕМБАР 1950 ГОДИНЕ

На основу детаљног прегледа свих уплатних и исплатних докумената као и извештаја Народне банке, установљено је да је пословање Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ у наведеном периоду вршено правилно и да су сви документи снабдевени наредбом и налогом за исплату и потписани од стране надлежног

наредбодаваца и рачунопологача па зато предлагемо да се одговорни наредбодавац и рачунопологач за пословање у одређеном времену разреши одговорности.

Претседник
Административног одбора
Станка Веселинов, с. р.

Претседник: Да ли ко од народних посланика има примедба или тражи реч поводом извештаја Административног одбора? (Нико се не јавља). Пошто се нико не јавља за реч, стављам извештај на гласање. Ко прима овај извештај, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли кога *против*? (Нема). Објављујем да је извештај Административног одбора о прегледу целокупног рачунско-благајничког пословања касе Савезног већа за период октобар-децембар 1950 године прихваћен.

Поводом оставке народног посланика Фотева Богоја молим информацију Мандатно-имунитетског одбора Франца Симонича да прочита извештај Мандатно-имунитетског одбора.

Известилац Мандатно-имунитетског одбора Франц Симонич (Изборни срез Марибор — источни део, НР Словенија): (чита)

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Мандатно-имунитетски одбор

Бр. 8

25 фебруара 1951 год.

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Мандатно-имунитетски одбор Савезног већа примио је преко Претседника Савезног већа молбу Богоја Фотева, народног посланика за Изборни срез битољски, којом тражи да му се из здравствених разлога уважи оставка на посланички мандат.

По разматрању изборних аката и кандидатских листа, Одбор је утврдио да је Фотев Богоја изабран на изборима од 26 марта 1950 године за народног посланика за Изборни срез битољски и да је његов заменик Петровски Станко, секретар Комисије за село Обласног комитета КПМ из Битоља.

На основу изложеног и чл. 35 и 44 Пословника Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ, Мандатно-имунитетски одбор предлага Савезном већу да се уважи оставка на посланички мандат Фотеву

Богоју и да се позове за народног посланика Савезног већа Петровски Станко, секретар Комисије за село Обласног комитета КПМ из Битоља.

Подносећи овај извештај, Одбор моли Веће да га изводи усвојити.

Секретар

Груја Новаковић, с. р.

Претседник

Мандатно-имунитетског одбора
Петар Комадина, с. р.

Чланови:

Франц Симонич, с. р., Божидар Томић, с. р.

Претседник: Да ли ко од народних посланика има примедба на извештај Мандатно-имунитетског одбора поводом установљења посланичких права новог народног посланика Петровски Станка? (Нико се не јавља). Прима ли Веће овај извештај? (Прима). Објављујем да је примљен извештај Мандатно-имунитетског одбора о уважењу оставке народног посланика Фотева Богоја и позивању за народног посланика његовог заменика Станка Петровског, с тим да ће нови народни посланик друг Петровски бити позван на полагање заклетве и вршење посланичке дужности.

Због болести и хитних службених послова тражили су одсуство са Трећег редовног заседања народни посланици, и то: Ангун Бибер, Карло Мразовић, др Павле Грегорић, Зеџири Адем, Иван Гранђа, Радован Папић, Илија Дошен, Матија Малезић, Чедомир Миндеровић, Милан Жежељ, Иван Оцвирк, Милка Куфрин, Миле Почуча и Руди Колак.

Предлажем Савезном већу да се именованим народним посланицима одобри по три дана одсуства са Трећег редовног заседања Народне скупштине. Прима ли Веће овај предлог? (Прима). Пошто је предлог примљен, објављујем да се именованим народним посланицима одобрава одсуство у трајању од три дана.

Прелазимо на дневни ред. На дневном реду је прво претрес Предлога кривичног законика и претрес Предлога уводног закона за Кривични законик. Како је по одлуци овог Већа и одлуци Већа народа дискутовано и у начелу и у појединостима о оба предлога на заједничкој седници Народне скупштине, то се по овим тачкама дневног реда има приступити гласању. Прво ћемо приступити гласању о Предлогу кривичног законика. Напомињем да ћемо гласајући о предлогу једновременно гласати за целокупан извештај редакционог одбора Законодавног одбора Већа народа и Савезног већа. Једновременно тиме ћемо гласати и за амандман који је при-

хватила Влада ФНРЈ и известилац Законодавног одбора Савезног већа, о чему је било дискутовано на заједничкој седници.

Стављам Предлог кривичног законика на гласање и молим оне народне посланике који су за, да дигну руку. (Сви дижу руку). Има ли ко *против*? (Нема). Објављујем да је у Савезном већу Предлог кривичног законика прихваћен једногласно.

Прелазимо на другу тачку дневног реда.

Стављам на гласање Предлог уводног закона за Кривични законик и молим оне народне посланике који гласају за, да дигну руку. (Сви дижу руку). Има ли кога *против*? (Нема). Објављујем да је у Савезном већу једногласно прихваћен и Предлог уводног закона за Кривични законик. Оба ова законска предлога, сагласно пословнику и Уставу, биће упућена Президијуму ради проглашења, пошто се претходно упореде текстови и пошто их Веће народа прихвати.

Прелазимо на трећу тачку дневног реда: претрес Предлога закона о Президијуму Народне скупштине ФНРЈ. Известилац Законодавног одбора је народни посланик др Милорад Влајковић. Молим друга др Влајковића да саопшти извештај Законодавног одбора.

Известилац Законодавног одбора др Милорад Влајковић: (Чита извештај Законодавног одбора о Предлогу закона о Президијуму Народне скупштине ФНРЈ. — Видети прилог на крају књиге.)

Пошто су све ове измене овде отштампане и пошто вам је то подељено, мислим да није потребно да их читам, већ бих хтео само да у најкраћим потезима дам образложење.

Вама је познато да смо ми Закон о Президијуму Народне скупштине ФНРЈ донели још 1946 године, јула месеца. Предлог који се сада налази пред вама не претставља ништа нарочито ново, не претставља неку битну измену постојећег закона, изузев тога да су сви прописи скупљени у предлогу овог закона ради лакшег увида, и извесног проширења појединих чланова и тачнијег одређивања права Президијума, тако да овај законски предлог уствари претставља целину досадашњих прописа о Президијуму.

Хтео бих нарочито да подвучем неке новине које су унесене у текст предлога: у члану 15 предвиђа се установљење Врховне рачунске комисије ФНРЈ. Врховна рачунска комисија вршиће рачунску контролу извршења општедржавног буџета а имаће и друга права која одреди Президијум. Наравно, та ће комисија бити напредно изабрана, кад дођу извесни закони који условљавају и образовање ове комисије.

У члановима 1, 2, 3, 4 и 5 поглавља „Опште одредбе” уствари нема ничег новог. То су све одредбе које су постојале и у старом закону. У поглављу „Надлежност Президијума” тачно је прецизирано шта су права Президијума и та права су тачно набројана, да би се послови могли лакше и брже обављати. Ту су унесене промене које су наступиле после доношења Закона о управљању привредним предузећима, а такође и промене које су уследиле изменама и допунама извесних других закона.

Даље, важно је напоменути да је овим предлогом предвиђено да Президијум одређује заменике министара, затим да поставља претседнике и генералне директоре појединих комитета, управа итд., што је такође оправдано. Даље, могло би се узети као новина да се при Президијуму оснива савет и биро за законодавство, што је сасвим оправдано.

Подносећи извештај Законодавног одбора, молим Народну скупштину да овај законски предлог прими онако како је предложен.

Претседник: Приступа се претресу овог законског предлога у начелу и појединостима. Да ли ко од народних посланика тражи реч? (Нико). Онда стављам Предлог закона о Президијуму Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије на гласање. Ко је за, нека дигне руку. (Сви посланици дижу руку). Има ли кога *против*? (Нема). Објављујем да је Предлог закона о Президијуму Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије у Савезном већу једногласно прихваћен.

Прелазимо на четврту тачку дневног реда: претрес Предлога закона о укидању Закона о државној контроли. Известилац Законодавног одбора о овом законском предлогу је народни посланик др Едхем Чамо. Молим известиоца да саопшти извештај Законодавног одбора о овом законском предлогу.

Известилац Законодавног одбора др Едхем Чамо (Изборни срез Брчко, НР Босна и Херцеговина) чита извештај Законодавног одбора о Предлогу закона о укидању Закона о државној контроли. (Видети прилог на крају књиге).

Претседник: После извештаја известиоца приступа се претресу у начелу и појединостима. Жели ли ко од народних посланика реч? (Нико се не јавља). Пошто се нико није јавио за реч, стављам Предлог закона о укидању Закона о државној контроли на гласање. Ко је за овај законски предлог, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко *против*? (Нема). Објављујем да је

Предлог закона о укидању Закона о државној контроли у Савезном већу прихваћен једногласно.

Прелазимо на пету тачку дневног реда: претрес Предлога одлуке о одобрењу уредаба Владе ФНРЈ. Ја ћу прочитати предлог ове одлуке: (чита)

О Д Л У К А

НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПОТВРДИ УРЕДАБА ВЛАДЕ ФНРЈ
ДОНЕСЕНИХ У ВРЕМЕНУ ОД 20 ДЕЦЕМБРА 1950 ГОДИНЕ
ДО ЗАКЉУЧНО 22 ФЕБРУАРА 1951 ГОДИНЕ

Савезно веће Народне скупштине ФНРЈ на својој седмој седници одржаној на III редовном заседању (II сазива) 27 фебруара 1951 године и Веће народа Народне скупштине ФНРЈ на својој VII седници одржаној на III редовном заседању (II сазива) на дан 27 фебруара 1951 године у Београду, донели су истоветну одлуку која гласи:

Потврђују се уредбе које је Влада ФНРЈ донела у времену од 20. децембра 1950 године до закључно 22 фебруара 1951 године на основу чл. 1 Закона о овлашћењу Влади ФНРЈ за доношење уредаба по питањима из народне привреде од 4 фебруара 1946 год., и то:

1) Уредба о изменама и допунама Уредбе о трошковима државних трговачких предузећа („Службени лист ФНРЈ” бр. 3/51);

2) Уредба о изменама и допунама Уредбе о слободној продаји и ценама робе широке потрошње („Службени лист ФНРЈ” бр. 3/51);

3) Уредба о допуни основне Уредбе о преносу делова основних средстава државних привредних предузећа („Службени лист ФНРЈ” бр. 4/51);

4) Наредба о допуни Наредбе о мерама за штетњу артикала широке потрошње („Службени лист ФНРЈ” бр. 6/51).

Стављам ову Одлуку о потврди уредаба Владе ФНРЈ донесених у времену од 20 децембра 1950 године до закључно 22 фебруара 1951 године на гласање. Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко *против*? (Нема). Објављујем да су уредбе донете у међувремену које је означено у Савезном већу потврђене.

Молим народне посланике да не напуштају дворану да бих могао да проверим код Претседника Већа народа да ли су приликом претреса законских предлога у Већу народа усвојене какве измене или допуне у текстовима које смо ми већ усвојили.

У смислу чл. 75 послонника, извештавам Савезно веће да је Веће народа усвојило истоветне текстове закона онако како су изгласани у Савезном већу и објављујем да је тиме Народна скупштина ФНРЈ коначно усвојила:

- 1) Кривични законик;
- 2) Уводни закон за Кривични законик;
- 3) Закон о Президијуму Народне скупштине ФНРЈ;
- 4) Закон о укидању Закона о државној контроли.

Сви ови закони биће достављени Президијуму Народне скупштине ФНРЈ ради проглашења и објављивања. На тај начин исцрпен је дневни ред данашње седнице. Молио бих за одобрење да са секретаром могу потписати записник ове седнице. Да ли Веће даје ово одобрење? (Даје). Пошто је Веће дало одобрење, закључујем данашњу седницу.

(Седница је закључена у 13,30 часова).

ZAJEDNIČKA SEDNICA SAVEZNOG VEĆA I VEĆA NARODA

Deseta sednica

(27 februara 1951)

Početak u 16,15 časova.

Pretsedavao Predsednik Saveznog veća Vladimir Simić.

Prilikom ulaska u dvoranu, članove Savezne vlade na čelu sa Predsednikom Vlade FNRJ maršalom Jugoslavije Josipom Brozom Titom i članove predsedništva oba veća narodni poslanici pozdravljaju burnim i dugotrajnim aplauzom.

Pretsedavajući: Otvaram desetu zajedničku sednicu Saveznog veća i Veća naroda Narodne skupštine FNRJ. Zapisnik današnje sednice vodiće sekretar Saveznog veća drug Naum Naumovski.

Molim sekretara da pročita zapisnik prošle sednice.

Sekretar Naum Naumovski (*Izborni srez Skoplje I, NR Makedonija*) čita zapisnik devete zajedničke sednice Saveznog veća i Veća naroda od 26 februara 1951 godine.

Pretsedavajući: Ima li ko od narodnih poslanika kakvu primedbu na pročitani zapisnik? (Nema). Pošto primedaba nema, zapisnik se overava.

Iz saopštenja koja su data kako na sednicama Saveznog veća i Veća naroda, tako i na zajedničkim sednicama održanim na Trećem redovnom zasedanju Narodne skupštine FNRJ, narodni poslanici upoznati su sa predmetima koji će se rešavati na Trećem redovnom zasedanju Narodne skupštine. Tom prilikom dato je obaveštenje i u pogledu izvesnih pitanja koja su narodni poslanici uputili Ministru inostranih poslova i Ministru spoljne trgovine. Ta pitanja su takođe poznata. Predsedništvo Narodne skupštine je obavešteno od strane Ministra spoljne trgovine i

Ministra inostranih poslova da su spremni da na postavljena pitanja daju odgovor. Iz tog razloga predlažem Narodnoj skupštini da se za današnju zajedničku sednicu utvrdi sledeći dnevni red:

1) pretres Odluke o potvrđi odluke i ukaza Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ donesenih u vremenu između Drugog i Trećeg redovnog zasjedanja Narodne skupštine FNRJ;

2) izveštaj Ministra Vlade FNRJ — Predsednika Saveta za promet robom Osmana Karabegovića o pitanjima u vezi s novim sistemom u trgovini;

3) odgovor Ministra spoljne trgovine Milentija Popovića na poslanička pitanja, i

4) odgovor Ministra inostranih poslova Edvarda Kardelja na poslanička pitanja.

Da li Narodna skupština prima predloženi dnevni red? (Prima). Ima li kakav drugi predlog? (Nema). Pošto drugog predloga nema, a pošto je Narodna skupština primila predloženi dnevni red, proglašavam da je dnevni red utvrđen.

Prelazimo na prvu tačku dnevnog reda: pretres Odluke o potvrđi odluke i ukaza Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ donesenih između Drugog i Trećeg redovnog zasjedanja Narodne skupštine FNRJ. Molim sekretara da pročita pismo Prezidijuma Narodne skupštine FNRJ o odluci i ukazima dostavljenim na potvrdu.

Sekretar: (čita)

PRETSEDNIŠTVO
PREZIDIJUMA NARODNE SKUPŠTINE
FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE
Sekretarijat Br. 308
23 februara 1951 godine
Beograd

NARODNOJ SKUPŠTINI FNRJ

Beograd

Na osnovu čl. 74 tač. 6, 13 i 15 Ustava FNRJ, čl. 22 stav 2 Osnovnog zakona o budžetu od 26 decembra 1946 godine i čl. 3 Poslovnika Narodne skupštine FNRJ za zajedničke sednice Saveznog veća i Veća naroda, Prezidijum Narodne skupštine FNRJ podnosi na potvrdu Narodnoj skupštini FNRJ sledeće:

1) Odluku o ovlašćenju Vladi FNRJ da može garantovati obaveze Narodne banke FNRJ koje ova preuzima prema Eksport-Import banci u Vašingtonu po zajmovima i koji će se zaključiti

između Eksport-Import banke, kao zajmodavca, i Narodne banke FNRJ, kao zajmoprimca; Br. 1 od 4 januara 1951 godine.

2) Ukaz o ukidanju ratnog stanja sa Saveznom Republikom Austrijom; U. Br. 70 od 16 januara 1951 godine.

3) Ukaz o produženju mandata radničkih saveta preduzeća do kraja 1951 godine; U.Br. 168 od 31 januara 1951 godine.

4) Ukaz o ukidanju Komisije državne kontrole FNRJ; U.Br. 167 od 31 januara 1951 godine.

5) Ukaz o razrešenju od dužnosti Predsednika Komisije državne kontrole FNRJ; U.Br. 170 od 31 januara 1951 godine.

Prezidijum Narodne skupštine
— Federativne Narodne Republike Jugoslavije

Sekretar

M. Peruničić, s. r.

Predsedavajući: Na osnovu pročitano^g akta, Predsedništvo Narodne skupštine (Predsedništvo Saveznog veća i Veća naroda) sastavilo je tekst Odluke o potvrđi odluke i ukaza Prezidijuma Narodne skupštine o kojoj treba da glasamo. Ja ću predlog odluke pročitati (čita):

O D L U K A

NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O POTVRDI ODLUKE I UKAZA PREZIDIJUMA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ DONESENH U VREMENU IZMEĐU DRUGOG I TREĆEG REDOVNOG ZASEDANJA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ (DRUGOG SAZIVA), SAGLASNO ČLANU 74 TAČ. 6, 13 I 15 USTAVA FNRJ

Na osnovu člana 74 tač. 6, 13 i 15 Ustava FNRJ i člana 3 i 13 Poslovnika Narodne skupštine za zajedničke sednice Saveznog veća i Veća naroda, Narodna skupština FNRJ na svojoj Desetoj zajedničkoj sednici održanoj na Trećem redovnom zasedanju drugog saziva, 27 februara 1951 godine, donela je odluku koja glasi:

Potvrđuje se odluka i ukazi koje je Prezidijum Narodne skupštine FNRJ doneo na osnovu čl. 74 tač. 6, 13 i 15 Ustava FNRJ u vremenu između Drugog i Trećeg redovnog zasedanja Narodne skupštine FNRJ (drugog saziva), i to:

1) Odluka o ovlašćenju Vladi FNRJ da može garantovati obaveze Narodne Banke FNRJ koje ova preuzima prema Eksport-Import banci u Vašingtonu po zajmovima i koji će se zaključiti između Eksport-Import banke, kao zajmodavca, i Na-

rodne banke FNRJ, kao zajmoprimca; Br. 1 od 4 januara 1951 godine.

2) Ukaz o ukidanju ratnog stanja sa Saveznom Republikom Austrijom; U.Br. 70 od 16 januara 1951 godine.

3) Ukaz o produženju mandata radničkih saveta preduzeća do kraja 1951 godine; U.Br. 168 od 31 januara 1951 godine.

4) Ukaz o ukidanju Komisije državne kontrole FNRJ; U.Br. 169 od 31 januara 1951 godine.

5) Ukaz o razrešenju od dužnosti Pretsednika Komisije Državne kontrole FNRJ; U.Br. 170 od 31 januara 1951 godine.

Pretsednik
Veća naroda

Josip Vidmar, s. r.

Pretsednik
Saveznog veća

Vladimir Simić, s. r.

Da li ko od narodnih poslanika želi da uzme reč o predlogu ove odluke? (Ne javlja se niko). Stavljam ovu odluku na glasanje. Ko je za odluku kako je pročitana, molim neka dignu ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Objavljujem da je Odluka o potvrdi odluke i ukaza Prezidiјuma Narodne skupštine FNRJ donesenih u vremenu između Drugog i Trećeg redovnog zasjedanja Narodne skupštine FNRJ (drugog saziva), saglasno čl. 74 tač. 6, 13 i 15 Ustava FNRJ u Narodnoj skupštini potvrđena.

Prelazimo na drugu tačku dnevnog reda: izveštaj Ministra Vlade FNRJ — Pretsednika Saveta za promet robom druga Osman Karabegovića o pitanjima u vezi s novim sistemom trgovine.

Ima reč drug ministar Karabegović.

Ministar Vlade FNRJ — Pretsednik Saveta za promet robom Osman Karabegović (*Izborni srez grad Banja Luka, NR Bosna i Hercegovina*): Drugovi, ova godina izuzetno je teška u pogledu ishrane našeg naroda, kao i u pogledu obezbjeđenja ostalih sredstava potrebnih za život, a što je došlo kao posljedica suše i znatnog skoka cijena na svjetskom tržištu svim sirovinama, a naročito onima koje mi uvozimo i koje su nam potrebne za proizvodnju artikala široke potrošnje. Zbog toga je potrebno, i pored dosadašnjih objašnjenja smjernica naše ekonomske politike, iznijeti ovdje izvjesna aktuelna pitanja našeg prometa, kako bi se stvari pravilnije i potpunije shvatile i kako bi se na taj način teškoće koje iz toga proizlaze lakše i uspješnije savladivale, kako bi imali jasniju perspektivu rješavanja problema koji se danas postavljaju. To jedinstveno gledanje na ove aktuelne pri-

vredne probleme dopriniće zajedničkom preduzimanju potrebnih mjera za postizavanje osnovnih zadataka.

Odmah treba istaći da su mjere koje se preduzimaju na sektoru prometa, a i u drugim privrednim oblastima, sastavni dio naše ekonomske politike koja ide za tim, da se postepeno i prema stvaranju i sazrevanju potrebnih uslova oslobadamo starog birokratskog sistema, koji se razvijao i djelovao u prvom periodu razvitka naše privrede, da smjelije prelazimo na nov sistem, koji će više voditi računa o objektivnim ekonomskim zakonima, koji će sve više dati mogućnost dejstvu tih zakona, odnosno obezbjeđivati i razvijati inicijativu samih proizvođača. Što je naročito važno, to treba ovdje podvući, kada je riječ o trgovini, da održavanje distributivnih planova u prometu, kao i dosadašnjih nižih jedinstvenih cijena nije nikoliko stimuliralo proizvodnju na bolji kvalitet i raznovrsniji asortiman. Iz godine u godinu se to osjećalo. S druge strane, proizvodnja takozvane lokalne II, koju mi nismo stezali distribucijom i sistemom cijena, pokazala je kako može da se proširuje proizvodnja i poboljšava kvalitet.

Mi smo najprije u trgovini trebalo da predemo iz birokratskog i distributivnog sistema na automatizam, jer se tu baš najneposrednije osjeća zakon ponude i tražnje. Tu, u prometu, postale su najočiglednije rdave strane tog sistema, koje su se ogledale u postojanju posebnih vidova prometa, gdje se roba zamrzavala i postala vještački nekurentna, gdje je postojao složeni sistem potrošačkih karata, evidencije, pravljanja robe itd. Razumije se, mi nećemo ostati samo na tome. Dalje mjere u istom pravcu biće preduzimane u proizvodnji odnosno u čitavoj našoj privredi. A kada se u trgovini napravi taj suštinski preokret, onda ćemo to kasnije napraviti i u reprodukciji i u kapitalnoj izgradnji i oslobadati se krutosti koje koče naš privredni razvoj. Jasno je da u ovom prelazu iz starog birokratskog i distributivnog sistema, kad mi moramo postepeno da uklanjamo sve ono što u prometu prati taj stari sistem, da te promjene koje se privremeno manifestuju u skoku cijena industrijskoj robi, da sve to — ako se nema jasne perspektive, ako se ne vidi put do postizanja glavnog i osnovnog zadatka — da sve to može dovesti do pogrešnih zaključaka i do toga da kroz privremene pojave ocjenjujemo čitavu stvar. No, međutim, rano bi bilo iz jednog privremenog stanja praviti čvrste zaključke. Razumije se, stvar se ne može preokrenuti preko noći.

Treba znati da smo mi morali, ako smo htjeli da se ozbiljno riješi pitanje stanja na našem tržištu i da se povede borba ekonomskim sredstvima protiv špekulantskih cijena na pijaci, koje

više nemaju nikakvih veza sa troškovima proizvodnje, koje te troškove prevazilaze ne znamo već koliko puta, ako smo htjeli da radnička nadnica ne bude svaki dan pod udarcem tih špekulantskih cijena na pijaci — zbog svega toga morali smo postaviti takav nivo cijena industrijskoj robi i takav odnos popusta za bonove u trgovini po vezanim cijenama i novčane bonove, da se sav onaj višak novca do koga se dolazilo bez davanja protuvrijednosti u svojim proizvodima, povuče. Time treba da se stvori normalni odnos robnih i kupovnih fondova na tržištu, da se onemogući dalje gomilanje novca kroz špekulantske cijene, da se pojača interes za proizvodnju na selu i ukloni dezinteresiranost za tržište, kao i prekomjerna sopstvena potrošnja, — jednom riječju da se onemogući dalje održavanje tako visokih cijena poljoprivrednim artiklima.

Dakle, novi nivo cijena industrijske robe morao je biti određen prema već postojećim kupovnim fondovima stanovništva, kao i prema našim robnim mogućnostima. Da o tome nije strogo vodeno računa pri određivanju nivoa cijena, ne bi se mogli nadati postizavanju željenih rezultata. No to, s druge strane, nije moglo ostati bez posljedica na životni standard radnika i službenika, bar u pogledu industrijske robe, koju su tada morali nešto skuplje kupovati. Ali u daljem sprovođenju ove naše politike, situacija se mora mijenjati. Kada se ovaj nagomilani novac povuče, cijene poljoprivrednim artiklima će padati, a to znači da će postojeći odnos cijena poljoprivrednih i industrijskih proizvoda morati da utiče na poboljšanje životnog standarda radnih ljudi.

Da u ovoj situaciji novi nivo cijena ne bi teže oštetio životni standard gradskog stanovništva, nužno je bilo zadržati sistem industrijskih potrošačkih karata sa određenim brojem kupona sa kojima će potrošači na obezbijedenom snabdijevanju moći kupovati industrijsku robu uz popust od 80%. Isto tako trebalo je omogućiti imaoima bonova trgovine po vezanim cijenama da i oni uz određeni popust mogu kupovati industrijsku robu, tj. uz popust od 65%, jer bi u protivnom radno seljaštvo davalo svoje poljoprivredne proizvode kroz obavezan otkup po daleko nepovoljnijim cijenama. Ovdje treba napomenuti da, iako je industrijska roba i za bonove trgovine po vezanim cijenama nešto skuplja iz razloga koje sam već iznio, da tu nema i ne može biti izmjene u našoj politici prema radnom seljaštvu, nego da se tu radi o borbi protiv špekulantskih cijena koje su ove i prošle godine dostigle svoj maksimum.

Po mnogim ovim pitanjima bilo je dosta neshvatanja i nerazumijevanja. Ukazivalo se samo na poskupljenje robe, a nisu se vidjele krupne prednosti samog sistema, nisu uzimani u obzir,

kada je riječ o poskupljenju robe, objektivni činioci (suša i skok cijena na svjetskom tržištu sirovina), niti borba protiv špekulantskih cijena na pijaci, a pogotovo nisu se uočavale sve one pozitivne posljedice koje tek iz ovoga treba da proizidu.

Neshvatanje je proizlazilo otuda što se često novi sistem poistovjećavao sa nivoom cijena industrijske potrošne robe. Međutim, ako se hoće pravilno da ocijeni čitava stvar — te dvije stvari treba odvojeno posmatrati, iako su one usko povezane, ali jedna drugu ne uslovljavaju, tj. nije novi sistem donio novi nivo cijena — izvjesno poskupljenje robe, nego na nivo cijena industrijske potrošne robe utiču drugi faktori, a to je suša i nagomilavanje novca kroz špekulantske cijene, to je skok cijena sirovinama na svjetskom tržištu. A koliko su te cijene sirovinama, koje mi uvozimo, skočile na inostranom tržištu pokazuju ovi podaci: cijene češljane vune na američkom tržištu skočile su u 1950 godini u odnosu na 1949 za 98%, pamuku za 75%, sirovoj koži za 62%. Također, cijene potrošnoj robi, naročito tekstilu i obući, za posljednjih 6 mjeseci isto tako su porasle, treba napomenuti, čak iako to nije ovdje u uskoj vezi, da su cijene prehranbenim artiklima porasle, i to: za kukuruz 33%, pšenicu 7%, šećer 22%, svinjsku mast 60%. Mi smo, međutim, kod obezbijedenog snabdijevanja snizili cijene prehranbenim artiklima od 38 do 40%.

Prema tome, novi sistem u trgovini može da bude i sa nižim cijenama ako tome pogoduju oni faktori koji neposredno utiču na nivo cijena ili obrnuto.

Pored svih navedenih razloga, treba pri ovome imati na umu i to da u ovoj međunarodnoj situaciji mi moramo mnogo više voditi računa o obezbijedenju naše Armije. Mi moramo biti spremni na veća odricanja ako je to potrebno kada se radi o tome da ona bude u svakom pogledu opremljena i spremna da čuva i brani slobodu i nezavisnost naše zemlje. (Aplauz).

Kakva su dosadašnja iskustva u primjeni novog sistema?

Na osnovu podataka o izvršenom prometu u mjesecu januaru i dvjema dekadama mjeseca februara vidi se da je nov način trgovanja industrijskom robom izazvao živo interesovanje potrošača.

Planirani robni promet na malo u trgovinskoj mreži u mjesecu januaru od 8,581.000.000 izvršen je sa 8.793.000.000, tj. sa 102,5%. Planirani promet ugostiteljstva u mjesecu januaru od 2.147.000.000 izvršen je sa 2.228.000.000, tj. sa 103,8%. Ukupni promet izvršen je sa 102,8%.

Podaci o izvršenom prometu u dvije dekade mjeseca februara pokazuju dalju tendenciju porasta robnog prometa. To se vidi iz

sljedećeg: promet trgovinske mreže na malo izvršen je u visini od 6.547.000.000, što iznosi 79,9% od mjesečnog plana, dok je promet ugostiteljske mreže izvršen sa 1.736.000.000, tj. sa 85,7% od mjesečnog plana (mjesečni plan trgovačke mreže za februar iznosi 8.200.000.000, a promet ugostiteljstva 2.025.000.000). Normalno je bilo očekivati da se promet za ove dvije dekade februara izvrši u iznosu od 67% od mjesečnog plana.

Kao posljedica tako izvršenog prometa, pored ostalih faktora, imamo smanjenje novčanog opticaja u mjesecu januaru od 1.754.000.000 dinara, tj. povučeno je iz opticaja za preko 500.000.000 više nego što je planirano, što je, razumije se, dalji korak u stabilizaciji vrijednosti dinara. U toku mjeseca januara, prema nepotpunim podacima, povučeno je iz prometa preko 600.000.000 bonova vezane trgovine, što pokazuje da su poljoprivredni proizvođači sa interesom primili nove mjere u robnom prometu. Treba napomenuti da je novčani opticaj u cijeloj zemlji prošle godine u ovo doba bio 45.000.000.000, a danas je ispod 38.000.000.000.

Značajan je, dalje, porast kupovine industrijske robe za gotov novac (za 12% više nego u prethodnom mjesecu), što najbolje pokazuje da je novi sistem, time što je oslobodio velike mase robe koja je dosada bila kanalisana kroz pojedine vidove prometa i na taj način često zaleđena, oslobodio i kupovne fondove kod potrošača, jer sada potrošači imaju mnogo veći izbor i širi asortiman robe. Značajno je, isto tako, i to da novi sistem trgovine nije izazvao povišenje cijena poljoprivrednim artiklima na pijacama. Naprotiv, može se ustanoviti u cjelini osetan pad cijena ovim proizvodima. Tendencija opadanja cijena na pijacama u ovo doba godine nesumnjivo je dobar znak. Značajniji je pad cijena onih proizvoda sa kojima državna poljoprivredna dobra i seljačke radne zadruge intervenišu na tržištu (suho meso, mast, kobasice itd.). Da cijene poljoprivrednim artiklima na seljačkoj pijaci nisu išle naviše, pored pomenutih razloga jeste i taj što smo redovnije davali prehranbene artikle na obezbijedenom snabdijevanju, zahvaljujući obezbijedenju sredstava iz naših izvora i pomoći iz Amerike.

Postignuti rezultati u ovo kratko vrijeme pokazuju da je formirani nivo cijena industrijske robe u osnovi pravilno pogodan i da se osnovne postavke ovog novog sistema dosada već u praksi djelom potvrđuju.

Kako sam naprijed pomenuo, sadašnji nivo cijena, uzimajući u obzir popust u obezbijedenom snabdijevanju i trgovini po vezanim cijenama kod izvjesne robe, na primjer tekstila, nešto je veći od prijašnjeg. Takav nivo cijena kod tekstilnih proizvoda u

velikoj je mjeri posljedica znatnog skoka cijena sirovinama i gotovim proizvodima na svjetskom tržištu, a koje mi gotovo u cjelini uvozimo. S druge strane, potražnja za tekstilom kod nas nije srazmjerna potražnji ostalih proizvoda. Na osnovu dosadašnjih iskustava proizlazi da potražnja u tekstilu iznosi 64% od ukupnog asortimana, dok učešće tekstila u ukupnoj masi potrošne robe kod nas iznosi 38%. Međutim, treba naglasiti da se prihćan broj artikala široke potrošnje može kupovati sa popustom na industrijske potrošačke karte, odnosno na bonove, po istim ili pak nešto povoljnijim cijenama nego ranije.

Na nove mjere u robnom prometu ne treba gledati samo po tome kako su se formirale cijene industrijskoj robi ili kako potrošač prolazi pri kupovini ovog ili onog artikla. Sniženje cijena artiklima ishrane obezbijedenog snabdijevanja u ovoj ekonomskoj godini znać nesumnjivo znatnu pomoć gradskom stanovništvu, a naroćito porodicama sa više djece. S obzirom na smanjenje cijena artiklima ishrane u obezbijedenom snabdijevanju, porodica od 4 člana ušćeduje godišnje nešto preko 5.000 dinara, razumije se kad se redovno dijele.

Predvićene mjere Savezne vlade sračunate su na to da će se veći rezultati postići tek u ljetnjim mjesecima, kad treba očekivati veći pad cijena poljoprivrednim proizvodima, što će, razumije se, dijelom uticati i na pad cijena industrijskoj robi, u kojoj mjeri budu dozvoljavale cijene sirovinama za proizvodnju industrijske robe široke potrošnje koju mi uvozimo. Za one artikle za koje imamo sirovina u zemlji, mi ćemo moći mnogo brže i lakše ići na sniženje cijena.

U međuvremenu biće nužno pažljivo posmatrati kretanje cijena industrijskoj robi i, ukoliko to bude moguće, preduzimati odgovarajuće mjere u cilju zaštite životnog standarda. No, budući da mi ovaj nivo cijena industrijskoj robi moramo zasada održati radi postojećće situacije sa kupovnim fondovima, a da bi radnici i službenici mogli izdržati ove cijene, moraćemo u prvom redu davati redovno industrijske karte, odnosno dati ih u aprilu, iako su ih potrošaći nedavno dobili. A ukoliko nam situacija sa robnim fondovima dozvoli, što uglavnom zavisi od nabavki i uvoza sirovina, mi ćemo u izvjesnom iznosu povećati novćane kupone za gradske potrošaće — radnike i službenike.

Novi sistem prodaje industrijske robe omogućio je poljoprivrednim proizvoćaćima da lakše kupe industrijsku robu, jer su veliki fondovi robe, koji su dosada bili rascjepkani po raznim vidovima prometa, sada u slobodnoj prodaji, pa prema tome i dostupni radnom seljaku.

Pri određivanju visine popusta za imaoce bonova trgovine po vezanim cijenama od 65% vodilo se računa o našim današnjim mogućnostima. Visina ovog popusta je u skladu sa nastojanjima naše Vlade, da teret prošlogodišnje suše i druge teškoće ravnomjerno snosi i gradsko i seosko stanovništvo. Međutim, ne treba gubiti iz vida da se dosadašnji popust za kupovinu robe uz bonove sada povećava od 60% na 65% i da se omogućuje selu da dođe do više industrijske robe uz pojačanu proizvodnju i povećanu prodaju poljoprivrednih proizvoda. A kad bude normalizirano tržište, odnosno kad se uspostavi normalan odnos robnih i kupovnih fondova, onda će se moći razmotriti pitanje većeg popusta i za bonove trgovine po vezanim cijenama.

Kakvi su nedostaci u primjeni sistema i kakvi se zadaci u vezi s njima postavljaju?

Iako se za novoformirani nivo cijena u cjelini može reći da je on uglavnom dobro pogoden, u pojedinim područjima i mjestima bilo je i većih grešaka pri određivanju cijena. Još i danas postoje veće razlike u cijenama pojedinih artikala, kako između srezova, tako i rejonu, pa i narodnih republika. Iako ne treba ići na to da se cijene potpuno izjednače, jer bi na taj način došli do novih jedinstvenih komercijalnih cijena i ponovo išli na destimulaciju proizvodnje, što nije u skladu sa novim sistemom, treba, međutim, podvući da veće razlike u cijenama ne treba dozvoliti, jer one stvaraju uslove za razne špekulacije, a osim toga velike razlike u cijenama potrošnoj robi u pojedinim rejonima uticale bi na realnu platu radnika i službenika. Bilo je, na primjer, slučajeva da je bijelo posteljno platno, kojemu je najčešća cijena 850 dinara, u Celju po 1200 dinara; pamučne čarape u Titogradu 148, a u Kotoru 70; narodno platno, najniža cijena u Makedoniji 320, a u Srbiji 1000.

Mnoge od ovih slabosti već su ispravljene. Međutim, znatnijih razlika još ima. Treba istaći da su veći gradovi uglavnom pravilnije određivali nivo cijena nego manja mjesta i trgovine na selu.

Novi sistem trgovine u svojoj primjeni zahtijeva da se prestane sa dirigovanjem robnih fondova prema distributivnim planovima, kada se radi o isporukama robe iz trgovine na veliko u maloprodajnu mrežu. Treba omogućiti da roba prirodno ide u veće potrošačke centre i ekonomska područja. Zbog toga trgovinska preduzeća na veliko dobijaju sada mnogo odgovorniju zadaću. Ona više ne treba da isporučuju robu maloprodajnoj mreži samo prema fondu novčanih kupona i fondu bonova trgovine po vezanim cijenama, jer se i novčani kuponi i bonovi

trgovine po vezanim cijenama mogu realizovati na čitavoj teritoriji FNRJ. Od dosadašnjeg sistema snabdijevanja industriskom robom treba preći na trgovanje industriskom robom. Robu treba upućivati u potrošačke centre, uzimajući u obzir kretanje novčanog opticaja i cijene robe, zalihe robe u dotičnom rejonu kome se isporučuje roba.

Za postignuće rezultata koje očekujemo od novog sistema nužno je ostvariti što veću zainteresiranost radnih kolektiva naše industrije za što širi asortiman i bolji kvalitet naših proizvoda, za bolje komercijalno poslovanje industriskih preduzeća. U tom pravcu Vlada vrši pripreme da se izvrši reorganizacija naših privrednih preduzeća i finansijskog sistema, što će isto tako biti jedan od krupnih koraka naprijed u daljem razvijanju našeg privrednog sistema i što će stvoriti zainteresiranost preduzeća i radnih kolektiva za bolji kvalitet i asortiman.

Kratko iskustvo u primjeni novog sistema pokazuje da kadrovi u trgovini još ne poznaju tržište, zbog čega su bila formirana izvjesna kriva shvatanja o tome koju robu potrošač traži, a prema tome i koju robu treba proizvoditi. Za primjer navodimo da se u Beogradu prije primjene novog sistema prodavalo svega 5 komada radio-aparata dnevno, dok se sada prodaje 80 do 90 komada. Karakteristično je da je najveći broj kupaca iz redova radnika i službenika koji se koriste popustom od 80%.

Za bolje snabdijevanje gradova i industriskih centara od velikog je značaja da se pravilno usmjere proizvodnja na državnim poljoprivrednim dobrima i seljačkim radnim zadrugama. U tom cilju preduzete su već potrebne organizacione mjere. Međutim, treba podvući da svaka naša seljačka radna zadruga, državno poljoprivredno dobro i gradska ekonomija, kao i ekonomije proizvodnih preduzeća, treba ponovo da preispitaju sve svoje mogućnosti za intervenciju na pijaci i da po potrebi izvrše izvjesne promjene u sjetvenim planovima. Na toj liniji donijeta je značajna odluka da se seljačke radne zadruge oslobode obaveznog otkupa krompira, pasulja, mlijeka i mliječnih proizvoda, a isto tako da se oslobode odnosno da im se smanji obavezan otkup mesa, masti — jednom riječju, da se zadrugama ostavi što više slobodnih viškova za iznošenje na tržište. Cilj je ovim mjerama da se unaprijedi proizvodnja u seljačkim radnim zadrugama, da one postanu moćan faktor u intervenciji na tržištu — pod mnogo povoljnijim uslovima za njih nego dosada, a to će, bez sumnje, biti jedan od bitnih uslova njihovog ekonomskog jačanja i njihovog daljeg razvika i porasta. Isto tako, a u istom cilju razmatra se pitanje smanjenja obaveznog otkupa mesa i privatnim

proizvođačima, kao i ukidanje obaveznog otkupa mlijeka, vina, i smanjenje obaveznog otkupa pasulja i krompira. Pri ovome treba imati u vidu postepenost u ovim mjerama i potrebu da godina bude normalna i sa normalnim prinosom. Seljačkim radnim zadrugama daće se 15 do 20% bonova (već prema artiklima) od prodajne vrijednosti poljoprivrednih proizvoda za sve one količine koje ove budu prodavale u svojim prodavnicama, s tim što će zadruge svoje proizvode prodavati po nešto nižim cijenama od tržišnih i na taj način konstantno uticati na sniženje cijena poljoprivrednih artikala na tržištu.

Potrebno je odmah detaljno razraditi planove što će socijalistički sektor poljoprivrede moći iznijeti na tržište pojedinih gradova odnosno industriskih centara. U prvom redu treba voditi računa o najvažnijim našim potrošačkim centrima, jer ukoliko na tim pijacama budu normalne cijene, onda je osiguran određeni nivo cijena tih artikala u zemlji. Treba otvarati prodavnice koje će biti bogato snabdjevene robom i imati uvijek dovoljno proizvoda za prodaju.

Potrebno je stoga već sada detaljno razraditi pitanje sjetve, obrade zemlje, berbe povrća, doturanje povrća do prodajnih centara, pripremiti prodavnice, osigurati radnu snagu, transportna sredstva — kamione itd. U tom cilju treba ostvariti mnogo bližnju i bližu saradnju između organa trgovine i poljoprivrede, saobraćaja itd.

Dozvolite da se unekoliko osvrnem na principe organizacije trgovinske mreže.

Na sektoru trgovine industriskom robom imali smo tri fonda robe (obezbijedeno snabdijevanje, po vezanim cijenama i u slobodnoj prodaji) i tome odgovarajuću mrežu trgovinskih preduzeća i prodavnica: mrežu za obezbijedeno snabdijevanje, mrežu za trgovinu po vezanim cijenama i mrežu za slobodnu trgovinu.

Na sektoru trgovine poljoprivrednim proizvodima imali smo još neraščićena pitanja iz nadležnosti resora trgovine i državnih nabavki i u formama otkupne organizacije sa poljoprivrednim artiklima koji se obavezno ili slobodno otkupljuju.

Opća slika trgovinsko-otkupne mreže daval je utisak krutosti, formi, suviše specijalizacije, čvrste teritorijalne granice itd. kao odraz starog sistema.

Nove mjere u oblasti trgovine nužno povlače za sobom i odgovarajuće organizacione forme. Otklanjanje distributerstva i drugih administrativnih mjera, postizanje ravnoteže robnih i kupovnih fondova djelovanjem zakona ponude i tražnje, kurs da se ekonomskim mjerama uveća zainteresiranost poljoprivrednih

proizvođača, uvođenjem platnog sistema u trgovini na malo koji u osnovi ima plaćanje po efektu rada (prometa), — sve to traži da se tome prilagode i organizacione forme mreže.

Koje su organizacione mjere preduzele?

Na sektoru trgovine industriskom robom ukinuta je specijalizovana mreža po pojedinim vidovima trgovine i tako otvorena vrata svakom potrošaču u svaku prodavnicu (osim prodavnica Vojno-trgovinskog preduzeća, Narodne milicije i drugih). Ova mjera imaće za posljedicu smanjenje broja prodavnica, a time i troškova u trgovini, bolji asortiman robe, izbor robe, kulturnije trgovanje itd.

Trgovinska mreža na veliko, koja je često bila neosjetljiva za probleme mreže na malo, biće sada povezanija sa detaljističkom mrežom, jer mislimo da bi upravljanje trgovačkim preduzećima na veliko dobro bilo postaviti kroz forme privrednih udruženja maloprodajnih preduzeća. Osim toga, i sistem plaćanja osoblja u trgovinskim preduzećima na veliko biće vezan za izvršenje prometa u detaljističkim preduzećima.

Na sektoru prometa slobodnih poljoprivrednih proizvoda postavlja se princip decentralizacije otkupnih preduzeća. Promet ovom robom obavljaće se putem gradskih i sreskih otkupnih preduzeća, trgovinskih preduzeća sreskih saveza zemljoradničkih zajednica, preduzeća fondova za mehanizaciju, općim zemljoradničkim zadrugama i sreskim trgovinskim preduzećima (sremag).

U poslovanju utvrđuje se princip privrednog računa. Regres kao metod odbacuje se u principu, jer se konstatovalo da se iza njega krije vrlo često nesposobnost preduzeća.

Preduzeća koja se bave otkupom slobodnih poljoprivrednih proizvoda mislimo da treba da budu objedinjena u privrednim udruženjima rejona, narodnih republika i u jugoslovenskom opsegu. Kroz takve forme privrednih objedinjavanja biće povezano jugoslovensko tržište poljoprivrednih proizvoda kroz dogovaranje o cijenama, intervenciji pri prodaji i kupovanju, zajednički istup na tržišta itd.

Opće zemljoradničke zadruge na sebi kao slobodna organizacija dobrovoljno udruženih zemljoradnika imaće slobodno djelovanje na sektoru prometa poljoprivrednih i industriskih proizvoda. Oni će svoje poljoprivredne proizvode prodavati bilo da sami iznose na pijacu, bilo državnim trgovinsko-otkupnim preduzećima, bilo zadrugnim preduzećima ili preko svojih poslovnica.

U vezi sa obavezanim otkupom poljoprivrednih proizvoda izjavljujem da će žitarice otkupljivati republička otkupna mreža — žitni fond, pošto je još nužno čvršće držanje fondova žitarica;

meso i masnoće otkupljivače sreska otkupna preduzeća za obavezan otkup, odnosno preduzeća sreskog zadružnog saveza; industrijsko bilje — duvan, pamuk, šećernu repu, uljarice, kožu i gumu — u principu organizovaće otkup fabrike ili njihova komercijalna organizacija, a organi vlasti pomagaće im u vođenju evidencije i staranjem da proizvođači izvrše svoje ugovorene obaveze.

Sada bih rekao nešto o novom sistemu plata u trgovini na malo.

U dosadašnjem sistemu trgovine osoblje se plaćalo stalnim mjesečnim platama bez obzira na to kako pojedinac i preduzeće u cjelini izvršava plan robnog prometa. To je uskovaljavalu ravnodušnost radnih kolektiva trgovine, jer nije stimuliralo zalaganje, a kao posljedica očitovale se u pomanjkanju inicijative u pronalaženju izvora robe, proširenja asortimana, racionalizacije poslovanja itd.

Pokušaj učinjen 1947 godine da se plaćanje po efektu rada — prometa sprovede uz postojanje sistema čvrstih distributivnih planova nije uspio što je pokazalo da se sistem plaćanja po efektu rada može uspješno sprovesti ako su uklonjene smetnje koje sputavaju inicijativu, koje stimuliraju zalaganje.

Uvođenjem novih mjera u trgovini data je mogućnost trgovinskim preduzećima slobodnijeg djelovanja na sektoru nabavke robe, pronalaženjem novih izvora robe, uticaj na proizvodnju sistemom ugovaranja na asortiman, desene, konfekcioniranje itd. Prema tome, sada postoje objektivni uslovi da se uvede način plaćanja po efektu rada.

Cilj je novog platnog sistema:

- 1) da ukine niz sitnih neuglednih trgovinskih radnji, naročito po manjim gradovima, uz istovremeno otvaranje prodavnica gdje će biti moguće bolje organizovati prodaju, izlaganje robe, racionalnije poslovanje;

- 2) da smanji broj uposlenog osoblja svodeći ga na pravu mjeru uz istovremeno povećanje plata osoblju koje će ostati na poslu. A baš primjena takvog platnog sistema koji stimulira zalaganje imaće za posljedicu da će na poslu ostati kvalitetan kadar;

- 3) da čitavu trgovinsku mrežu postavi strogo na princip pri vrednog računa, što znači da treba likvidirati takvo poslovanje gdje se radi kako ne treba, gdje se pada u dugove i čeka naknada gubitka iz državne kase;

- 4) da čitava mreža dobije kulturniji izgled, gdje će potrošač biti dobro uslužen i što bolje snabdjeven.

Pošto se platni fond preduzeća formira na osnovu maloprodajnog prometa robe i na osnovu ušteda ostalih troškova trgovine, pred radnim kolektivima trgovinskih preduzeća stoje ovi zadaci:

Stalno uvećavati promet time što će se pronalaziti i novi izvori robe. Izvori robe nisu isključivo krupna preduzeća saveznog i republičkog značaja odnosno socijalistički sektor privrede, već jaki izvor robe može da bude i lokalna industrija, i zanatska proizvodnja, i kućna radinost. Dalji izvor robe može da bude pronalazjenje sirovina također iz lokalnih izvora i njihova prerada u lokalnim radionicama, čime se mogu podmirivati potrebe koje ne može čak dati ni krupna industrija (sitne kućne potrebe). Pronalaziti forme da se promet što prije obavi i time ubrza obrtaj novca, na primjer iznošenje robe na pijačne tezge, da bi seljacima koji prodaju tu svoje poljoprivredne proizvode bila što bliže industrijska roba. Ubrzavanjem prodaje robe ubrzava se opticaj novca čime se smanjuju i troškovi prometa. Poseban faktor u trgovini je i ophođenje sa potrošačima, brza usluga, davanje tačnih obavijesti o kvalitetu robe, davanje mogućnosti izbora robe itd.

Stalno unapređivati tehniku i organizaciju poslovanja u preduzećima time, što će se smanjivati troškovi trgovine, na primjer racionalnijim korišćenjem prevoznih sredstava u polasku i dolasku; brži istovar i utovar radi ušteda na vremenu i izbjegavanju plaćanja penala; čuvanje robe od loma i kvara; boljim načinom uskladištenja, pakovanja, izlaganja i aranžiranja; smanjenjem troškova racionalizacijom u administraciji, poštanskim troškovima, računovodstvu, knjigovodstvu, ekonomatu i slično.

Uredba o novom platnom sistemu počela se primjenjivati od 1 februara ove godine pa je kratko vrijeme da bismo mogli dati neke rezultate. Međutim, izvršenje prometa za I dekadu februara, koji je izvršeno sa 41%, govori o tome da će novi platni sistem postići cilj koji mu je namijenjen.

Kao problem postavlja se koliko su radni kolektivi trgovinskih preduzeća shvatili suštinu i koliko će biti spremni da se što brže otresu starih shvatanja o metodi rada, da ne čekaju na robu, nego da trguju. Shvatiti ove mjere u sklopu današnje ekonomske situacije, kada je potrebno pronalaziti svaki, pa i najmanji, izvor i robe i sirovina, brzo prodavati, kulturno usluživati potrošača, smanjiti broj osoblja uz istovremeno povećanje njihovih plata, smanjiti ostale troškove trgovine, to bi trebalo da budu rezultati i novog sistema plata.

Potrebno je isto tako i učešće potrošača u kontroli trgovinske mreže.

Slabosti trgovinske mreže ne mogu se rješavati samo formom organizacije i tehnikom materijalno-finanskog poslovanja preduzeća. Radi svog položaja u odnosu na potrošače, radi čega i radi koga ona postoji, radi podizanja na viši nivo kulturnog usluživanja potrošača, nužno je da potrošači vrše svakodnevni uticaj i kontrolu.

Na liniji proširenja neposrednog učešća narodnih masa u upravljanju državom, pojedine narodne republike donijele su ili će uskoro donijeti zakone o savjetima građana. Zadaci savjeta građana sastoje se u tome, da donose rješenja iz nadležnosti narodnih odbora, u ovom slučaju iz nadležnosti povjereništava trgovine i snabdijevanja i ugostiteljstva. U odnosu na ovaj dio zadatka — na kontrolu trgovinske mreže — dužnosti savjeta građana bile bi sljedeće: kontrola raspodjele robe naročito obezbijedenog snabdijevanja artikala ishrane; kontrola tačnosti mjerenja i pravilnosti naplate u novcu i bonovima; kontrola isticanja cijena robe u izlozima prodavnica, a u ugostiteljskim radnjama isticanje cjenovnika jela i pića; kontrola uskladištenja robe i ambalaže; davanje prijedloga za bolju organizaciju prodavnica, lokaciju, asortiman robe, jela i pića; davanje prijedloga za kažnjavanje, premještaj i otpust osoblja i pokretanje disciplinskih postupaka.

Međutim, savjeti građana — uzevši u obzir da ne rješavaju samo ove zadatke, nego sve zadatke iz nadležnosti povjereništava trgovine i ugostiteljstva, postavlja se pitanje, da li će biti moguće da savjeti građana za trgovinu i ugostiteljstvo, obzirom na broj članova, sa uspjehom svakodnevno imaju uvid u desetine prodavnica i ugostiteljskih radnji na teritoriji svoga sreza ili grada. S druge strane, postavlja se pitanje, da li je potrebno paralelno sa savjetom građana formirati posebnu organizaciju koja bi samostalno djelovala po navedenim zadacima. Ili je pak najcjelishodnije da se pri savjetima građana za trgovinu i ugostiteljstvo formiraju odbori — savjeti potrošača, koji bi, s jedne strane, bili organi savjeta građana po gore navedenim zadacima, a s druge strane, imali bi i određena prava i dužnosti i izvjesnu samostalnost, koja bi im dala mogućnosti da operativno na licu mjesta otklanjaju negativne pojave, a istovremeno i da pozitivne dalje prenose. U protivnom organizacija potrošača pretvorila bi se u bivše zborove potrošača koji su uglavnom konstatovali, ali konkretnu odluku nisu mogli donijeti, pa zato nisu ni mogli biti efikasni organi kontrole naroda.

Organizacija odbora potrošača birala bi se iz redova građana jedne ili više ulica, bloka ulica i sl. za područje nekoliko prodavnica odnosno ugostiteljskih radnji. »Odbor potrošača« polagao bi

račun o svom radu konferenciji potrošača, na kojoj bi obavezno prisustvovali članovi radničkog savjeta, upravnog odbora i direktor preduzeća sa osobljem prodavnica.

Najzad, želio bih da izložim pitanja ishrane stanovništva.

Snabdijevanje stanovništva prehranbenim proizvodima u ekonomskoj 1950/51 godini, a naročito gradskog stanovništva, prati niz problema koji su izazvani prošlogodišnjom sušom. Posljedice suše jako su se osjetile već u letnjim mjesecima prošle godine, jer su pijace potrošačkih centara bile tokom čitavog prošlog ljeta i jeseni znatno slabije snabdjevene povrćem, voćem i drugim artiklima, a cijene su tim proizvodima — zbog oskudice — stalno rasle ili su se zadržavale na daleko višem nivou nego što je to bilo ranijih godina u uslovima normalnog roda.

Posljedice suše su se daleko jače odrazile u proizvodnji glavnih biljnih kultura: žitarica, pasulja, krompira, šećerne repe, suncokreta itd. Iako je o ovome ranije bilo riječi, mislim — radi realnijeg sagledavanja cjelokupne situacije ishrane — da je potrebno iznijeti izvjesne podatke koji ilustruju velike manjkove u proizvodnji, pa prema tome manjkove proizvoda i manjkove u otkupu. Evo kako izgleda ukupna proizvodnja pojedinih poljoprivrednih proizvoda u prošloj godini upoređena sa normalnom prosječnom proizvodnjom:

	Normalna prosječna proizvodnja	Proizvodnja 1950 godine	%	manje
pšenica i raž	260.000 vag.	206.000 vag.	79,2	54.000 vag.
kukuruz	440.000 „	208.000 „	47,2	232.000 „
ječam	40.000 „	27.000 „	67,5	13.000 „
zob	38.000 „	19.000 „	50,0	19.000 „
Ukupno žitarica	778.000 vag.	460.000 vag.	59,1	318.000 vag.

Dakle, imali smo u 1950 godini ukupno manju proizvodnju svih vrsta žitarica za 40,9% odnosno 318.000 vagona.

Krompira je trebalo da se proizvede normalno oko 200.000 vagona, a proizvedeno je oko 100.000, odnosno 100.000 vagona manje.

Pasulja je proizvedeno u 1949 godini 15.700 vagona, a u 1950 godini svega oko 6.000 vagona, ili 9.700 vagona manje.

Naravno, da ovakav pad biljne proizvodnje u 1950 godini nije dozvoljavao da se otkupe planirane količine hrane potrebne za podmirenje potreba stanovništva na obezbijedenom snabdijevanju, Armije, industrije, tova svinja, ishrane stoke, u privredi, (šumska eksploatacija i drugo).

Pošto je proizvodnja kukuruza daleko više podbacila od proizvodnje bijelih žita, morao se smanjiti plan otkupa kukuruza za oko 57%.

U 1950 godini otkupljene su sljedeće količine pojedinih poljoprivrednih artikala, u upoređenju sa izvršenim otkupom u 1949 godini:

	Otkup 1949/50 g.	Otkup 1950 51 g.	%	manje
pšenica i raž	86.000 vag.	70.300 vag.	81,7	15.700 vag.
kukuruz	95.500 "	46.400 "	48,5	49.100 "
ječma	7.900 "	6.500 "	82,2	1.400 "
ovas	9.000 "	5.300 "	58,8	3.700 "
Ukupno žitarica	198.400 vag.	128.500 vag.	64,7	69.900 vag.

Prema tome, naša sredstva za podmirenje potreba ishrane stanovništva na obezbijeđenom snabdijevanju i ostalih, o kojima je naprijed bilo riječi, u odnosu na 1949 godinu, manja su za oko 70.000 vagona žitarica.

Ako uporedimo ukupnu proizvodnju i izvršeni otkup u 1950 godini sa ukupnom proizvodnjom i izvršenim otkupom u 1949 godini, vidimo da je i kod proizvođača ostalo u 1950 godini manje žitarica za oko 198.000 vagona, iako je proizvodnja kukuruza i ječma u 1949 godini bila nešto ispod prosjeka.

Zbog toga smo morali da smanjimo plan otkupa masti na neznatne količine u odnosu na plan koji je bio postavljen na bazi prosječnog roda kukuruza.

Dalje, ovaj manjak kod proizvođača isto tako osetno se odražava i na tov svinja za vlastite potrebe, na ishranu stoke, na količinama koje bi bile iznesene na slobodno tržište, pa i na samu ishranu ljudi. Blaga zima i rano proljeće dijelom će ublažiti ovaj oštri nedostatak, bar u pogledu ishrane stoke.

Slično je stanje i u pogledu proizvodnje i otkupa krompira i pasulja.

Krompira je otkupljeno u 1949 godini (računato samo ono što je otkupljeno u toku jeseni za zimnice) 34.200 vagona, a u 1950 godini svega 14.100 vagona, tj. 41,2% ili za 20.100 vagona manje, a kod proizvođača je ostalo manje oko 86.000 vagona u odnosu na 1949 godinu, što se svakako teško odražava na ishranu soorskog stanovništva, kao i na tržište i ishranu stoke.

Pasulja je otkupljeno u 1949 godini 4.600 vagona, a 1950 godine svega 900, ili 19,5%, odnosno 3.700 vagona manje. Kod proizvođača ga je ostalo manje u 1950 godini u odnosu na 1949 godinu za oko 6.100 vagona. Ovaj manjak pasulja kod proizvo-

daća pogoršava ujedno ishranu i gradskog stanovništva, jer ovoga artikla skoro nema na tržištu.

Proizvodnja šećerne repe, odnosno šećera, naročito je pogodena prošlogodišnjom sušom. Sa zasejanih površina trebalo je da dobijemo 184.800 vagona šećerne repe, iz koje bi se dobilo oko 22.000 vagona šećera, a proizvedeno je i preradeno svega 66.493 vagona repe, što je dalo 8.474 vagona šećera. Prema tome, manje je proizvedeno šećera za 13.526 vagona.

Prinos suncokreta bio je također znatno niži od normalnog. Od proizvedenih uljarica dobili smo u 1950 godini 1.550 vagona ulja, tj. 74% prema 1948 godini, a 65% prema proizvodnji u 1949 godini.

Proizvodnja i otkup masti u 1950 godini također su smanjeni usljed posljedica suše. Međutim, te posljedice manjka masnoća osjetile su se u mnogo većem obimu u 1951 godini zbog nedostatka dovoljnih količina kukuruza za tov svinja, tako da će — što iz otkupa od individualnih proizvođača, što iz proizvodnje tržišnih viškova na socijalističkom sektoru — biti isporučeno fondu ishrane manje oko 4.200 vagona masnoća. To se onda moralo nadoknaditi uvozom iz inostranstva — o čemu će kasnije biti riječi.

Ovdje se jasno vidi pred kakvim se ozbiljnim teškoćama našla Savezna vlada i organi snabdijevanja u rješavanju pitanja ishrane stanovništva. Podbacivanje proizvodnje i otkupa osnovnih poljoprivrednih proizvoda izazvalo je, pored problema ishrane stanovništva, i niz drugih problema kao što su: obezbijedenje sjemena, naročito u onim krajevima koji su bili najteže pogođeni sušom, zatim problem očuvanja stočnog fonda itd.

Radi toga je preduzeto niz mjera koje imaju za cilj da se raspoloživi fond prehranbenih artikala što pravilnije raspodijeli i što racionalnije upotrebi, kako bi se sa što manje štete izašlo iz ove situacije. Naredbom Savezne vlade snižen je plan otkupa kukuruza kod proizvođača, a istovremeno smanjena je norma obezbijedenog snabdijevanja u hljebu i na taj način jedan dio posljedica suše srazmjerno je raspoređen na gradsko i seosko stanovništvo; zatim, preduzete su mjere za očuvanje osnovnog stočnog fonda zabranom klanja priplodne stoke i prikupljanjem i prenošenjem kabaste stočne hrane iz suficitarnih u deficitarne krajeve.

Donesene su naredbe o mjerama za štednju artikala široke potrošnje, o zabrani izvoza prehranbenih proizvoda itd. Ovim mjerama mi smo uspjeli da znatno otupimo oštricu posljedica suše. Međutim, mi smo jedan dio manjkajućih količina morali pokriti iz uvoza.

Naša Vlada se obratila vladi SAD za pomoć u prehranbenim artiklima i sjemenskoj robi. Kao što je poznato, vlada i Kongres SAD odobrili su kao pomoć našoj zemlji nabavku hrane i to: pšenice 1700 vagona, pšeničnog brašna 15500 vagona, s tim što će se 700—800 vagona manje isporučiti za pokriće transportnih troškova iz Njemačke i Italije; kukuruza 11250 vagona, kukuruznog brašna 2700 vagona, ječma 4000 vagona, ovsa 3000 vagona, stočne hrane 2500 vagona, pasulja 3500 vagona, graška 2500 vagona, masnoće 3000 vagona, šećera 2000 vagona, mlijeka u prahu 600 vagona, jaja u prahu 450 vagona, konzerviranog mesa 90 vagona i sjemena za 500.000 dolara. Cio ovaj program nabavki iznosi 69.400.000 dolara.

Međutim, zbog poznate situacije u svijetu cijene prehranbenim i ostalim artiklima skaču, tako da će nam od kredita u visini od 69.400.000 dolara, koji su nam kao pomoć odobrili Kongres i vlada SAD pri kupovini robe otići nešto oko 5.000.000 dolara na poskupljenje, što ustvari znači da ćemo raznih artikala dobiti za toliko manje nego što smo računali.

Vlada Velike Britanije stavila je na raspoloženje kredit u iznosu od 3 miliona funti sterlinga za nabavku 1600 vagona šećera, 300 vagona masnoće, 20 vagona kakaovca, za jedan milion funti sterlinga sjemenske robe i za 200.000 funti ostale robe široke potrošnje.

Norveška vlada odobrila nam je kredit u iznosu od 2.000.000 norveških kruna. U okviru ovoga kredita nabaviće se: margarina za 800.000 norveških kruna, ribljeg jestivog ulja za 300.000 kruna, medicinskog ribljeg ulja za 100.000 kruna, suhe ribe (bakalara) za 100.000 kruna i ribljih pasteta za 700.000 kruna.

Francuska vlada takođe je pomogla našu zemlju sa 7500 tona brašna.

Dosada je prispjelo u našu zemlju iz američkog programa pomoći oko 20.000 vagona, a prema planu cijeli program će se ostvariti zaključno sa mjesecom majem.

Dobrotvorna organizacija »KER« u SAD daće našoj zemlji mlijeka u prahu 22.000 tona, jaja u prahu 12.000 tona i butera 5.000 tona, što će poboljšati ishranu određenih kategorija stanovništva (djeca, bolesnici i drugi).

Kao što sam već izložio, mi smo preduzimanjem niza mjera za prikupljanje i najracionalniju upotrebu hrane iz domaćih sredstava sveli naše potrebe iz uvoza na one količine koje su najnužnije, išli smo daleko ispod količina koje bi u odnosu na podbacivanje proizvodnje normalno bile potrebne za podmirenje naših potreba.

Međutim, treba istaći da, i pored količina masnoća koje nam je stavila na raspoloženje vlada SAD kao i masnoća koje ćemo dobiti iz Velike Britanije i Norveške, potrebne količine masnoće još nismo u cijelosti obezbijedili (dosada obezbijedeno iz uvoza, što pristiglo, što najavljeno oko 3.500 vagona, a manjak nam je, kao što sam rekao, 4.200 vagona — dakle 700 vagona treba još obezbijediti).

Slična je situacija i sa šećerom. U vrijeme pregovora sa vladom SAD o programu pomoći, mi smo očekivali da ćemo iz domaće proizvodnje dobiti 10.500 vagona šećera (upravo je tada bila u toku prerada šećera). Da je ova količina ostvarena, onda bi uvozom od 3.500 vagona mogli pokriti osnovne potrebe domaće proizvodnje. Prema tome, ukupna količina šećera od 12.074 vagona (iz domaće proizvodnje 8.474 i iz uvoza 3.600 vagona) neće nam biti dovoljna za podmirenje najnužnijih potreba. Nedoštaje nam još oko 1.500 vagona i to za pokriće najnužnijih potreba, reducirajući podmirenje izvjesnih potreba, smanjujući norme nekim kategorijama potrošača. Za normalno podmirenje potreba nedostajalo bi oko 2.000 vagona.

U najnovije vrijeme iskrslo je pred nas nekoliko problema u vezi sa snabdijevanjem žitaricama. Naime, konačni podaci o proizvodnji pokazuju nam da smo u prethodnim procjenama proizvodnje, kada još nismo imali pouzdane podatke, a naročito za kasne usjeve, istu procijenili. Tako je nakon izvršenog otkupa ostalo na selu žita manje nego što smo procjenjivali. Sada se ispostavilo da je sjemenski fond žitarica na selu oštećen time što ga je proizvođač djelom trošio na ishranu ljudi i stoke. Iz toga je za nas proizašao problem obezbijedenja potrebnih količina sjemena za jare usjeve i kukuruza za sjeme, koje su daleko veće nego što smo predvidjeli našim planovima. Dalje, kao što sam već napomenuo, zbog podizanja cijena na svjetskom tržištu nećemo moći da dobijemo iz uvoza predviđene količine. Potreba za ishranu seoskog stanovništva naročito onog u krajevima koji su najteže pogođeni sušom, nameće nam veće izdatke nego što smo predvidjeli, iako smo dosada već odobrili za selo — što kroz trgovinu po vezanim cijenama, što kao pomoć postradalim od suše — oko 18.000 vagona žitarica.

Prema tome, iako smo dosada riješili veliki dio problema ishrane, ostaje nam da još riješimo do kraja pokriće potreba u šećeru, masnoćama i jednim dijelom žitaricama. Manjci za ova tri osnovna artikla, i pored svih mjera štednje i navedenih pomoći iz inostranstva, stvaraju nam nepredviđene teškoće i problem ishrane još ozbiljnije zaoštravaju. Vlada će učiniti sve što je u njenoj mogućnosti da se ti manjci riješe.

Tako izgleda situacija u robnim fondovima ishrane i pokriva potreba.

Međutim, ponegdje vlada mišljenje da su naši fondovi hrane, obzirom na uvoz iz inostranstva, takovi da možemo sa njima dosta komotno raspolagati. A kao što vidimo, sa našim vlastitim sredstvima i količinama hrane koje dobijamo iz SAD i drugih zemalja, mi moramo vrlo štedljivo raspolagati pa da pokrijemo najneophodnije potrebe. Prema tome, takova shvatanja su štetna, ona loše djeluju na borbu za štednju i očuvanje raspoloživih sredstava ishrane.

Zahvaljujući preduzetim mjerama za štednju i racionalno korišćenje hrane, kao i pomoći koju dobijamo iz SAD i Velike Britanije, možemo reći da u toku posljednjih šest mjeseci, i pored niza teškoća o kojima sam govorio, uglavnom redovno podmirujemo potrebe potrošača na obezbijedenom snabdijevanju u glavnim artiklima ishrane kao što su: brašno odnosno hljeb, mašnoće, šećer a manje sa varivom — krompir, pasulj. Za zimnicu su date potrošačima, prema raspoloživim sredstvima, izvjesne količine krompira kojima su koliko toliko ublažene teškoće zbog nemogućnosti potrošača da spremu dovoljnu zimnicu kupovinom na slobodnom tržištu. U snabdijevanju mesom ima još dosta nedostataka i neredovnog davanja.

Kroz dosljedno sprovođenje naredbe Vlade FNRJ o štednji artikala široke potrošnje, mi ćemo se i dalje boriti za to, da potrošači na obezbijedenom snabdijevanju dobiju uredno i na vrijeme ono što im pripada, kako ne bi bili prinuđeni da zbog zakasnjenja raspodjele kupuju na slobodnom tržištu te artikle po visokim cijenama.

Nema sumnje da je ovo jedan od osnovnih zadataka svih organa koji rade na ovom poslu. U tom svijetlu treba rješavati i sve ostale zadatke koji su u vezi sa ovim pitanjem: pravilno rješavanje pitanja uključenja radne snage, držanje pod čvrstom kontrolom platnih fondova i dr.

Pored toga, mi smo i u ovako teškoj situaciji u pogledu ishrane nastojali da omogućimo koliko toliko normalan rad ugostiteljstva. Mi treba da posvetimo punu pažnju ugostiteljstvu, jer je i to način da olakšamo rješavanje pitanja ishrane radnog čovjeka.

U prodavnicama državnih poljoprivrednih dobara omogućuje se potrošačima, naročito u većim gradovima i industriskim centrima, da dopunjuju svoje potrebe u raznim prehranbenim artiklima dobrog kvaliteta po nešto nižim cijenama od onih po kojima te artikle prodaju individualni proizvođači na pijacama. Ove prodavnice već su osjetno doprinijele dopuni i poboljšanju snabdije-

vanja gradskog stanovništva, a naročito u sniženju odnosno zadržavanju cijena od većeg porasta na pijacama.

Iz svega izloženog se vidi, da su posljedice suše vrlo teške i da se u ovoj godini za ishranu stanovništva borimo sa mnogo teškoća. Možemo reći da je niz krupnih problema već riješen i da ćemo, i pored daljih teškoća koje nas očekuju, uspjeti da riješimo probleme koji pred nama stoje. Nema razloga nekom strahovanju od gladi, ali teškoćama treba pogledati otvoreno u oči i sa njima se hvatati u koštac na razuman način kao što smo to i dosada činili. (Aplauz).

Pretsedavajući: Otvaram debatu o izveštaju ministra drugz Karabegovića. Pozivam poslanike koji žele da učestvuju u diskusiji da se prijave. Zasad su se prijavila tri govornika. Ima reč narodni poslanik Diminić Dušan.

Dušan Diminić (Izborni srez Pazin, NR Hrvatska): Drugovi narodni poslanici, ja se slažem s izveštajem koji je podneo drug Osman Karabegović. Međutim, želio bih se ovom prilikom dotaći nekih problema opskrbe radnog čovjeka u NR Hrvatskoj, a posebno izvjesnih pitanja u vezi s time u našim nežitorodnim krajevima.

Od oslobođenja naovamo, kao što je i razumljivo, pitanje opskrbe naših radnih ljudi stoji u prvom planu naših nastojanja. Posljednje godine ono se naročito zaoštrava, posebno još i više, u vezi sa sušom. Podmirenje potrošača na osiguranoj opskrbi kretalo se posljednjih godina, kako to pokazuju slijedeće brojke: 1949 god. primili su potrošači 95,4% žitarica od normom propisanih količina. Godine 1950 primili su 93,5% ili 1949 god. 11,53 kg po glavi mjesečno a u 1950 god. 11,31 kg mjesečno. Mesa su 1949 god. primili 60,2% od potreba ili po glavi 1,30 kg mjesečno, a 1950 god. 46,3% od potreba ili po glavi 1,06 kg mjesečno. U masnoćama potrošači su 1949 god. primili 88,2% od normom propisanih količina ili po glavi 0,80 kg mjesečno, a u 1950 god. primili su 81,2% ili 0,74% kg po glavi mjesečno.

Po osnovnim artiklima osigurane opskrbe stanje je bilo sljedeće:

Žitarice su uglavnom najbolje podmirene. Ipak je to teklo često vrlo neredovito i s velikim zakašnjenjem. Naročito je to došlo do izražaja sredinom prošle godine, kada je trebalo prebacivati kukuruz iz Srbije, što je, unatoč velikih napora, vršeno sporo i nedovoljno. Ovo se naročito loše odrazilo na opskrbu Dalmacije, Like i Istre, te je u to vrijeme podbacivala i osigurana opskrba, a pogotovo je bilo nepovoljno podmirivanje žitaricama kroz trgovinu po vezanim cijenama u tom području. S novom

žetvom pšenice nedostajao je kukuruz, tako da smo bili prisiljeni trošiti samu pšenicu i na taj način stvarati uslove za lošiji omjer mješavine kruha u kasnijim mjesecima. Teškoće sa meljavom i nedostatak ambalaže također su se loše odrazile na opskrbu žitaricama, jer su često i oni krajevi u kojima to nikako ne bi smjelo biti (na primjer, otoci) dobivali mjesto brašna zrno. Na taj način potrošači su dolazili u velike neprilike.

Omjer mješavine pšenice i kukuruza bio je za pojedine krajeve prilično loš, jer se nastojalo osigurati većim centrima bolja mješavina, što ide na teret većine kotareva naše Republike. To se naročito nepovoljno odražava u žitorodnim krajevima gdje iako se proizvodi pšenica, troši se kruh u omjeru katkad i 40% pšenice prema 60% kukuruza.

U mesu 1950 godine uspjeli smo podmiriti potrebe potrošača sa svega 46,3%. Prioritet su imali i ovdje veći gradovi i industrijski centri, tako da manja mjesta često se neznatno opskrbljuju mesom. Zbog teškoća u otkupu mesa prisiljeni smo da stalno sužavamo broj potrošača na mesu ili da znatno smanjujemo normu. Slobodnom prodajom mesa pored osigurane opskrbe mnogo bi se popravila opskrba mesom. Međutim, kod nas je bilo mnogo kolebanja na pitanju da li se može dozvoliti slobodna prodaja mesa i često se ona zabranjivala ili potpuno ili djelomično. Mislim da treba ići odlučno na slobodnu prodaju mesa što će i seljaka pobuditi na veći uzgoj stoke, povoljno utjecati na opskrbu gradskog stanovništva i djelovati na smanjenje cijena drugih artikala na pijaci.

Prošle godine podmirili smo sa ribom svega 17,3% od ukupne količine mesa. Snabdijevanje ribom moglo je biti daleko bolje, prema ukupnom ulovu. Međutim, u ljetnjim mjesecima, kada imade velikih količina ribe, ne zadovoljava organizacija otpreme ribe u unutrašnjost, a ne postoji ni stalan sistem osvajanja tržišta ribom. Mislim da će se većim nastojanjem moći i morati postići bolji rezultat u korišćenju ribe kao dopune mesa.

Sa masnoćama je također često išlo teško. I tu smo zbog teškoća u otkupu išli na veliko smanjenje broja potrošača, dajući prioritet većim gradovima i industrijskim centrima. Stalnu teškoću u snabdijevanju potrošača masnoćama predstavlja i nedostajanje bar jednomjesečne zalihe masnoća.

Ukupne normirane potrebe u mlijeku, na bazi prosječne dnevne potrebe od 0,25 litara po osobi u 11 glavnih gradova NR Hrvatske pokrivene su 1950 godine sa 50% potreba.

Opći problem kod snabdijevanja potrošača artiklima osigurane opskrbe predstavlja potreba da to snabdijevanje bude tačno

i redovito. U tome ima mnogo objektivnih teškoća, koje bi trebalo rješavati. Osnovno, mislim, je pitanje izvjesnih minimalnih zaliha.

Dalje, potpunija opskrba djece, koja je u posljednje vrijeme slabija, naročito mlijekom, šećerom i izvjesnim šećernim proizvodima, mislim da bi bila nužna.

Obavezni otkup je, naravno, skopčan s ogromnim naporima. Često je zbog nastojanja da se dode do izvjesnih artikala dopunske opskrbe i mimo uredaba obavezni otkup proširivan na čitav niz seljačkih artikala, što se vrlo nepovoljno odražava na proizvodnju i destimuliranje seljaka, i kako je praksa pokazala ne rješava stvar opskrbe gradskog stanovništva artiklima dopunske opskrbe.

Ako analiziramo troškove prehrane radničke obitelji od 4 člana, na osnovu obavljene ankete, vidjećemo da u ukupnim prihodima oni iznose 1949 god. 72,4%, u prvom kvartalu 1950 god. 75,7%, u drugom kvartalu 1950 god. 87,1%, što ilustrira težinu situacije u prehrani.

Ako iz ankete usporedimo kretanje troškova prehrane i kalorične vrijednosti ishrane, onda indeks troškova prehrane jedne radničke obitelji od četiri člana u Zagrebu, pod pretpostavkom da je trošila iste namirnice, iznosi u protekle četiri godine, na bazi 1947 god. (100): 1947 100, 1948 123, 1949 176, 1950 244; a kalorična vrijednost osigurane opskrbe kretala se u istom razdoblju kod R-1 potrošača mjesečno: 1947 god. 80.357, 1948 god. 70.132, 1949 god. 69.929, 1950 god. 67.468.

Na kupovanje artikala osigurane opskrbe radnička obitelj troši 20—25% troškova prehrane i nabavlja 70% kalorija, a na pijaci troši ostalih 75—80% i uspijeva s time da nabavi 30% kalorija.

Iz ovoga se vidi kako previsoka cijena seljačkih proizvoda ogromno opterećuje radnički budžet.

Posljednih godina ovako su rasli indeksi cijena na pijaci: računski prosjek cijena socijalističkog sektora: 1947 god. 100, 1948 god. 108, 1949 god. 128, 1950 god. 204; privatnog sektora: 1947 god. 100, 1948 god. 154, 1949 god. 238 i 1950 god. 296.

Nema sumnje, potrebno je odlučno povesti borbu za likvidiranje ovakovog tereta koji pritiskuje našeg radnika i službenika i da za postignuće normalnih cijena treba činiti i izvjesne žrtve na drugim stavkama radničkog budžeta.

Kao što je naglašeno, ipak je u tom nastojanju osnovno povećanje proizvodnje poljoprivrednih artikala, naročito povrća i voća na socijalističkom sektoru poljoprivrede. Da je to od odlu-

čujuće važnosti može se vidjeti i na nekim primjerima kod nas. Na primjer, u Puli gdje socijalistički sektor podmiruje potrebe povrća sa velikim procentom (oko 60%) imamo danas gotovo najjeftiniju pijacu u našoj Republici.

Ja bih ovdje istakao velike mogućnosti i općih poljoprivrednih zadruga, o kojima se dosada vodilo premalo računa. Zatim mislim da bi sistematskije trebalo zahvatiti problem pojaseva oko gradova, naročito većih, orijentirati ih na povrtarstvo i voćarstvo, i to kako socijalistički sektor tako i privatni, jer ovdje postoje još velike mogućnosti.

Za uspjeh u borbi protiv visokih cijena na pijaci svakako je najvažnija intervencija socijalističkog sektora poljoprivrede. Po podacima, u NR Hrvatskoj ima dovoljno površina pod povrćem. Međutim, njihovo korišćenje nije dovoljno. Smatram da bi trebalo najozbiljnije prići pronalaženju mogućnosti njihovog punog korišćenja (povećanjem nužnih investicija, radne snage, i drugim mjerama) makar i na račun nekih drugih zadataka.

Mislim da je također potpuno pravilno uspostaviti za naše uslove nužnu ravnotežu cijena između seljačkih proizvoda i industrijskih artikala, kako je to naglašeno u izvještaju druga Karabegovića. To će predstavljati i put za veću proizvodnju na selu i povećanje viškova na tržištu. Nema sumnje da ćemo na taj način postići bolje rezultate nego raznim administrativnim mjerama, pretjerivanjem u obavezi otkupa, raznim monopolističkim tendencijama državnih poduzeća itd. S time je u uskoj vezi i omogućavanje da seljak slobodno prodaje svoje viškove i suzbijanje svih nepotrebnih ograničenja. To će seljacima otvoriti perspektivu rentabilnog poslovanja i pozitivno utjecati na njegovu volju da više proizvodi.

Za izvojevanje pobjede u bici na pijaci nužne su i izvjesne žrtve gradskog stanovništva. Međutim, ovdje treba oprezno postupati.

Analiza rezultata novih mjera u trgovini pokazuje i kod nas da je promet robe postao veći. Opticaj novca je smanjen. Samo u januaru 1951 god. povučeno je u NR Hrvatskoj preko plana 23,846.000 ili za 35,466.000 dinara više nego u decembru 1950 godine.

Cijene prehranbenih artiklima pokazuju tendencu stagniranja ili lakog pada.

Ima već znakova da seljak iznosi neke artikle jeftinije i u većoj količini nego dosada, na primjer, ogrevno drvo, mlijeko.

Međutim, cijene industrijskim artiklima popele su se visoko što ima negativan utjecaj na realnu nadnicu radnika. Spomenuti ću neke indekse: košulje prije 15 januara — 100, sada 123, ča-

rape 118, odijelo 125, cipele 108, štednjak 114, sjekira 129. Ili, sada radna kategorija IR može za svoje novčane kupone kupiti znatno manje robe nego prije, a to ga stoji znatno više.

Naročito to nepovoljno djeluje u prelaznom periodu dok se još nisu očitavali uspjesi na pijaci.

Iako je nužno, ali baš zbog toga treba oprezno prelaziti na sistem slobodne prodaje artikala osigurane opskrbe. Prenagli prelaz mogao bi nepovoljno da se odrazi naročito na snabdijevanje masnoćama i mlijekom, zbog visokih cijena u sadašnjoj situaciji.

U takovim uslovima naročito su važne redovite i potpune isporuke robe iz industrije, jer se svako podbacivanje mora nužno odraziti na porastu cijena. Ipak u tom pogledu je situacija u januaru i početkom februara kod nas bila vrlo loša.

Mislim da je iz svih tih razloga potrebno postaviti i pitanje poduzimanja izvjesnih mjera koje će ograničiti suviše loše djelovanje novih mjera trgovine (cijena industrijske robe) na standard života gradskog stanovništva (redovito izdavanje novčanih kupona, povećanje količine kupona i sl.), jer je potrebno da se problem robno-novčanih odnosa ne tretira apstraktno, već konkretno, povezujući ga sa pitanjem standarda života radnih ljudi o čemu treba da vodi računa i tempo naše industrijalizacije, osiguravajući i za naše uslove moguć i nužan robni fond artikala široke potrošnje.

Zadržao bih se još na nekim pitanjima naših nežitorodnih područja (Dalmacija, Hrvatska, Primorje, Istra i Lika).

Opskrba stanovništva tog područja predstavlja zaseban problem o čijem pravilnom rješenju ovisi i privredni razvoj tih krajeva. Ovdje mislim na stanovništvo koje se pretežno ili isključivo bavi ribarstvom, ili vinogradarstvom ili gajenjem maslina pa i povrtlarstvom. Po nekim prikupljenim podacima može se vidjeti da naše vinogradarstvo u tim krajevima nazaduje. Tako isto i gajenje maslina. Dolazi i do krčenja vinograda. Mislim da je glavni razlog u tome što nije kako treba riješeno pitanje opskrbe žitaricama stanovništva koje ne proizvodi žitarice. U trgovini povezanim cijenama, podmirivanje sa 10 kg uglavnom kukuruza na pojedinca mjesečno nije dovoljno, a ni sam kukuruz bez pšenice ne zadovoljava. Iz ovih krajeva odlaze seljaci da sami u Slavoniji ili drugdje nabave žitarice ili druge artikle. To je skopčano s velikim troškovima, osim toga tu često nailaze na razna ograničenja slobodne prodaje, blokade, republičke granice i sl. i često se vraćaju neobavljena posla. Na primjer, jedno ispitivanje izvršeno kod nas pokazalo je da je u potrazi za žitaricama izgubilo stanovništvo kotara Hvar 70.000 radnih dana. Nužno bi bilo organizirati promet viškovima žitarica i dr. iz onih krajeva

gdje ti viškovi postoje i prodavati ih u nežitornim krajevima. Na tome smo mi u Hrvatskoj dosada premalo radili. Uporedo s time, ako je to ikako moguće bilo bi potrebno povećati količine žitarica i poboljšati omjer mješavine u trgovini po vezanim cijenama. Zatim staviti vino pod režim potpuno slobodne prodaje, da bi na taj način spriječili nazadovanje u uzgoju vinove loze. Mislim da bi trebalo preispitati također djelovanje i našeg sistema poreza i akumulacije na vinogradarstvo, jer iako nisam dospio da detaljnije to analiziram, mnogi su mi se vinogradari žalili na to.

Opskrba ribara novim rješenjem Pretsjednika Savjeta za promet robom Vlade FNRJ znatno je poboljšana, te će pozitivno utjecati na razvoj ove grane privrede tih krajeva.

Postradalima od suše mi smo dosada mogli dati ovu pomoć: anketa je utvrdila da je sušom postradalo 80.100 lica, kojima je dosada dodijeljeno 3.233 tona kukuruza.

Kao poslanik jednog od kotareva Istre (Pazin) želio bih istaknuti još jedan problem koji traži svoje rješenje. Odlaskom sa zemlje talijanskih poljoprivrednika ostalo je napušteno prilično dobre zemlje u Istri. To su mahom vinogradi i maslinjaci. Bilo bi nužno kolonizirati te krajeve i obraditi onu zemlju. Uskovi su za to povoljni, sačuvane su kuće i gospodarske zgrade.

Problem umjetnog gnojiva također je u tim krajevima svakog dana sve aktuelniji. Prinosi bitno podbacuju zbog pomanjkanja gnojiva. Možda bi se i to pitanje moglo bolje nego dosada riješiti, što bi predstavljalo za Istru znatnu pomoć u opskrbi njenog stanovništva.

Ja sam iznio i neke kritičke osvrte na neke naše probleme. Mislim da se u izvještaju druga ministra Karabegovića nalazi put za rješenje mnogih od tih pitanja, a mi ćemo se u NR Hrvatskoj truditi da ta i druga pitanja što bolje riješimo. (Aplauz).

Pretsedavajući: Reč ima narodni poslanik drug Hajro Kapetanović.

Hajro Kapetanović (Izborni srez Bihać, NR Bosna i Hercegovina): Drugovi i drugarice narodni poslanici, na osnovu izvještaja druga Pretsjednika Savjeta za promet robom Vlade FNRJ ministra Osmana Karabegovića o problemima trgovine, ja bih govorio o onim osnovnim teškoćama koje su stajale i danas stoje pred organima naše vlasti a koje su izazvane katastrofalnom sušom u prošloj godini. Pokušaću da samo sa nekoliko podataka ukažem kakve je posljedice imala prošlogodišnja suša u Banja-lučkoj oblasti. U ratarskim kulturama:

	Očekivani prinosi	Dobiveni prinosi
Belih žitarica	14.647,6 vagona	7.240 vagona ili 49,3%
Kukuruz	20.942,1 "	4.678 " 22,3%
Krompir	9.905 "	1.072 " 10,8%
Pasulj	1.969 "	74 " 3,7%

Na osnovu podataka posljednjeg popisa, u stočarstvu su nastali manjkovi u odnosu na prošlogodišnji stočni fond kod goveda za 16,3%, konja 3,2%, ovaca 8,3%, svinja 23,5% i živine 28,3%. No, iako je broj svinja procentualno najviše opao, ipak daleko je kritičnije stanje kod goveda s obzirom na njihovo sporije obnavljanje. Prema ovim podacima, konji, iako su brojno najmanje opali, ipak su najslabije izdržali posljedice ovogodišnje suše. Ovčarstvo, koje ima vrlo značajnu privrednu ulogu kod nas, može se sigurno reći da je dobro stajalo.

I voćarstvo je pretrpjelo znatne štete u prošloj godini. Tako upoređujući prinose u 1950 godini, prema onom što je očekivano imali smo ogromne gubitke:

	Očekivani prinos mtc	Dobiveni prinos mtc	Razlika mtc
Šljiva	401.290	95.306	305.904 ili 23,7%
Jabuka	35.499	20.796	14.703 ili 58,5%
Krušaka	17.037	13.240	3.799 ili 77,7%
Oraha	17.905	15.499	3.456 ili 86,4%

Prema ovim podacima, ako se samo obračuna vrijednost šljiva po 20 dinara, gubitak nacionalnog dohotka samo u šljivi iznosi 612 miliona dinara u 1950 godini itd. Već na osnovu ovih podataka jasno proizlazi da nije potrebno posebno naglašavati da je problem ishrane stanovništva u ovoj godini teži nego i u jednoj poslije oslobođenja. Međutim, treba istaći da je intervencija naše Vlade u rješavanju ishrane stanovništva kako po pitanju preuzimanja na obezbijedeno snabdijevanje, tako i u pogledu pomoći postradalim krajevima bila dosada uspješna. Ova intervencija Vlade FNRJ utoliko je uspješnija što su naši organi vlasti odozgo do dolje najozbiljnije shvatili ovaj problem. To se može potvrditi i činjenicom što smo kontrolom raspodjele prehranbenih artikala u Banjaalučkoj oblasti ustanovili kod većine sreskih i mjesnih narodnih odbora krajnje nastojanje da se zadovolje najosnovnije potrebe potrošača onim količinama koje su dobivane.

Ako bismo cijenili po tome koliko su napora i ozbiljnosti unijeli organi vlasti na terenu da bi pravilno raspodijelili dobivene

artikle, onda možemo konstatovati da su sasvim ozbiljno shvatili problem ishrane i da su mnogo doprinijeli da intervencija Vlade bude uspješna. Međutim, ako se osvrnemo na prvobitno traženje većine srezova Banjaalučke oblasti, onda se može doći do zaključka da većina njih nije imala u prvim počecima jasnu sliku opšteg stanja potreba za hranom u čitavoj Jugoslaviji, usljed čega su i zahtjevi bili nerealni i preuveličani. Tako, na primjer:

	Ranija traženja	Traženja poslije revizije
Srez Cazin	174 vagona	107 vagona
Prijedor	267 "	136 "
Sanski Most	105 "	79 "

Iz ovoga se može vidjeti da su sadašnje potrebe za ono stanovništvo kojemu zaista treba dati žitarice i zahtjevi sreskih i mjesnih narodnih odbora uglavnom usklađeni tek poslije treće revizije, i da neće moći dolaziti do bitnih razlika u traženjima naših srezova i dodjele od strane ministarstva. Ja to napominjem iz tih razloga, jer nisu ipak pokrivanе sve potrebe srezova nastradalih sušom. Međutim, činjenica je da mi u rješavanju problema ishrane stanovništva ne smijemo zaboraviti da će i u idućim mjesecima ovo pitanje biti vrlo složeno obzirom na poljoprivredne radove (pored ishrane seoskog stanovništva, pojavljuju se i potrebe sjemenja) i osnovne potrebe onog stanovništva koje nije u stanju da dode do potrebnih artikala za ishranu. U ovom pogledu igra i te kako važnu ulogu dopunsko snabdijevanje potrošača. Pomanjkanje artikala dopunskog snabdijevanja imalo je svog odraza da je gradsko stanovništvo uglavnom odlazilo na slobodno tržište i kupovalo namirnice po visokim špekulantskim cijenama. Gradsko stanovništvo bilo je utoliko više upućeno na slobodno tržište, čak i u pogledu žitarica, ukoliko se zakašnjavao sa obezbijedenim snabdijevanjem a tih je slučajeva bilo. Na primjer, u Banja Luci, radi toga što je u jednom mjesecu zakašnilo izdavanje karata za snabdijevanje za 6 dana, građani su bili upućeni na kupovinu pored ostalih poljoprivrednih proizvoda i žita. Za tih nekoliko dana cijena žitu od 80 dinara za jedan kilogram skočila je na 120 dinara, a poslije podele namirnica opet pala, ali ne na 80, nego na 100 dinara. Uzroci sporosti u izdavanju karata i namirnica garantnog snabdijevanja ne leže u neblagovremenoj distribuciji od strane Savjeta za promet robom, nego najčešće u sporom preuzimanju od strane trgovinske mreže. Osim toga, po mom mišljenju, morale bi se ubuduće izbjeći takve anomalije koje se čine od strane banaka. Naime, dok se količine namirnica odobre i stavljaju na slobodno raspolaganje, banka

ponekad ne raspolaže sa odgovarajućim vrstama karata radi čega se opet ne može da otpočne pravovremeno sa izdavanjem garantnog snabdijevanja. Ja bih u vezi s tim predložio da se bankama da izvjesna rezerva za manipulaciju kako bi se izbjegle dosadašnje greške.

Da bi se obezbijedila što bolja ishrana stanovništva mi smo u našoj oblasti poduzeli niz mjera u tom pogledu:

1. Plan jesenje sjetve izvršen je u potpunosti.
2. Sreski narodni odbori putem seljačkih radnih zadruga, ekonomija, državnih dobara kao i individualnih proizvođača povećali su u znatnim količinama zasijavanje raznih vrsta povrća. Ovo se pred nas postavilo tim prije i ozbiljnije radi izgradnje pruge Doboj—Banja Luka.

3. Dosadašnji procenat izvršenja plana prolećne sjetve govori o tome da smo mi na vrijeme uspjeli pokrenuti proizvođača u borbu za izvršenje plana poljoprivredne proizvodnje. U tom naročito prednjače žitorodni srezovi (na primjer, srez Prnjavor izvršio je već dosada plan oranja sa 26%, Gradiška 24% itd.) samo se još u problemu sjetve pokazuje pomanjkanje raznih vrsta sjemena kojih zaista nema u našoj oblasti i jednim dijelom izvjesnih količina stočne hrane.

4. Pored toga novi način trgovine pokazuje pozitivne tendencije kako u pogledu ponude poljoprivrednih proizvoda, tako i u pogledu stabilizacije cijena. Ali u sadašnje vrijeme, zbog suše, selo ne iznosi na pijacu toliko proizvoda da bi s njima zasitilo tržište, a seljačke radne zadruge i državna dobra nisu još intervenisala kod nas sa svojim proizvodima na slobodnom tržištu, usljed čega su cene poljoprivrednih proizvoda još dosta visoke, ali nemaju tendenciju porasta nego u nekim proizvodima tendenciju padanja. Ali poslije navedenih mjera koje smo sproveli u Banja-lučkoj oblasti u pogledu nastojanja da se što bolje u budućnosti rješava problem ishrane stanovništva, nema sumnje da će gradsko stanovništvo u uslovima novog načina trgovine i povećane poljoprivredne proizvodnje artikala dopunskog snabdijevanja moći zadovoljiti svoje potrebe znatno bolje i po povoljnijim cijenama. Ovo će se postići utoliko više ukoliko organi za cijene budu vodili pravilnu politiku cijena. Dosada u tom pogledu vlada prilično šarenilo i organi za cijene orijentisali su se pri određivanju cijena dosta kruto i šablonski ili isključivo prema ponudi i potražnji a ne i po kretanju tržišnih cijena. Na primjer, dok su u Prnjavoru cijene poljoprivrednih proizvoda dosta niže od cijena poljoprivrednih proizvoda na banjalučkoj pijaci dotle su cijene industrijskih proizvoda u Prnjavoru veće od cijena industrijskih proizvoda

u Banjoj Luci a trebalo bi da bude obratno. Čak su česte pojave da su u istom mjestu cijene industriskih proizvoda u trgovačkim radnjama različite. Cijene hrane u ugostiteljstvu nisu saobražene novim propisima te time dovode u pitanje i svoj promet a ti nepotrebno skakanje cijena na pijaci. Da bi se ubuduće što bolje stvorio sklad u cijenama industriskih proizvoda na osnovu elemenata do kojih se dolazi do cijena, nužno je da ne samo naši sreski i gradski narodni odbori nego i organi Ministarstva trgovine još više pomognu biroima za cijene u samom početku sprovođenja sistema nove trgovine.

Pretsedavajući: Ima reč narodni poslanik Džemal Bijedić.

Džemal Bijedić (*Izborni srez Vareš, NR Bosna i Hercegovina*): Drugovi i drugarice narodni poslanici, novi sistem trgovine, ako se gleda sa stanovišta našeg sistema obezbeđenog snabdevanja, pruža punu mogućnost potrošaču garantnog snabdevanja da bez ikakvih ograničenja nabavlja, uz određeni popust, svu industrisku robu koju želi, dok s druge strane, ovaj sistem znači i sniženje cena prehranbenim artiklima u obezbeđenom snabdevanju.

Slobodne cene, koje su se formirale za ovaj kratki vremenski period, pokazuju da su cene nekih naših deficitarnih tekstilnih artikala veće, da potrošač obezbeđenog snabdevanja plaća te artikle nešto skuplje, odnosno da za iznos bonova — u poređenju sa ranijim industriskim tačkicama — dobija manje tih artikala. Međutim, kod ostalih tekstilnih artikala kojim raspolaže naša mreža u dovoljnim količinama, potrošač obezbeđenog snabdevanja dobija iste količine, a kod izvesnih artikala više nego u ranijem sistemu.

Kada govorimo o novom sistemu u trgovini, ne sme se ispustiti iz vida da našem potrošaču, radniku i službeniku, ovaj sistem omogućava kupovinu svih industriskih artikala po nižim cenama uz popust 80%, za koje je ranije morao da plaća puni iznos u gotovom novcu. Ranije je dolazio u situaciju da po nižim cenama kupuje ograničen broj artikala bez obzira na njegove potrebe. Radi toga je i dolazilo do pojava da su potrošači obezbeđenog snabdevanja prodavali svoje industriske tačkice ili su za njih kupovali robu pa je preprodavali ili vršili trampu.

U novom sistemu trgovine on kupuje robu prema svojoj želji i izboru i prema stvarnim svojim potrebama. U novom sistemu u većoj je mogućnosti da racionalnije koristi svoja prava potrošača obezbeđenog snabdevanja.

U realizaciji prometa robe za period novog sistema trgovine, ova konstatacija je i dokazana. Promet se znatno povećao što

dokazuje da slobodan izbor u kupovini odgovara i potrošaču grada i potrošaču sela, da se potrošač sela orijentira na tekstilnu robu, a da potrošač grada kupuje znatno veće količine one robe koju je ranije morao plaćati po slobodnim cenama uz 100%-nu gotovinu.

Odvijanje prometa u ovom pravcu neminovno će dovesti do daljeg poboljšanja situacije za potrošača na obezbeđenom snabdevanju. Otvoreni i potpuno slobodni fondovi industrijske robe omogućuju zemljoradniku — proizvođačku slobodnu kupovinu bez ikakvih ograničenja. Mogućnost realizacije novca tera ga na jaču proizvodnju i na iznošenje njegovih proizvoda na pijacu, i otud pojava da je priliv njegovih artikala pojačan i da su cene nekim poljoprivrednim proizvodima u laganom padu. Istina, ovde važnu ulogu igra i socijalistički sektor u poljoprivredi, koji svojim proizvodima na pijaci obara cene proizvodima individualnog proizvođača. Ako imamo u vidu vremenski period u kojem smo promenili novi sistem trgovine, zatim da ni seljak danas ne raspolaže većim zalihama slobodnih viškova, sa kretanjem cena artikala ishrane na slobodnoj pijaci treba da budemo zadovoljni. U najnormalnijim godinama, cene prehrambenih artiklima u ovo doba godine bile su u porastu. Ako taj porast u normalnim godinama uporedimo sa porastom cena u ovoj godini u periodu jesen—proleće — videćemo da porast ove godine uprkos znatno manjim zalihama nema tendenciju porasta normalnih godina. Kada je situacija danas, u ovim najtežim mesecima takva onda prvi prinosi useva ove godine, počev od ranog povrća i voća, moraju znatno olakšati snabdevanje i položaj potrošača na obezbeđenom snabdevanju, odnosno novi sistem u trgovini daće uočljivije rezultate.

Čuju se razni glasovi da radnik ne može da nabavi onoliko robe koliko je ranije imao mogućnosti i da njegov životni standard trpi. Osamdeset od sto popusta pri kupovini industrijske robe obezbeđuje mu kod pretežnog broja artikala kupovinu po cijenama po kojima je i ranije kupovao. Kod deficitarnih artikala istina je da danas momentalno plaća nešto skuplje, ali te današnje cene nisu izraz stvarnog stanja naših robnih fondova u odnosu na kupovne fondove. Pravilno formiranje slobodnih cena tim artiklima nije moglo biti izvršeno za ovaj kratki period. Cene su se formirale na momentalno zatečenim zalihama u detaljističkoj mreži, na osnovu prvih isporuka iz proizvodnje, a dobrim delom rezultat su i psihičkog momenta kod potrošača, koji je u novom sistemu tražio potpunu realizaciju svih svojih raspoloživih bonova i tačkica. Jak pritisak poljoprivrednog proizvođača na industrijsku robu takode je znatno uticao na održanje nivoa sa-

dašnjih cena, koje još nisu pristupačne radniku i službeniku. Jasno je da će pad cena poljoprivrednih proizvoda u novoj letnjoj sezoni prirodno uticati i na formiranje novih cena industrijskim proizvodima. Isto tako isporuke iz industrije u ovom kratkom vremenskom periodu nisu mogle da izravnavaju neravnomernosti zatečene u mreži prilikom primene novog sistema. Zbog toga se još ne može govoriti o slobodno-formiranim cenama.

Koliko bi bilo štetno da smo zadržali stari sistem distribuiranja u snabdevanju industrijskom robom možemo da ocenimo danas kada novi sistem ukazuje na mnoge propuste koji su u tom pogledu učinjeni. Roba je iz industrije odlazila po raspodeli koja je vršena na osnovu raznih pokazatelja i ključeva, dok su se pri tome zanemarivali oni momenti koji su od vrlo velike važnosti. Tako, na primer, potrebe naših krajeva u Bosni i Hercegovini u emažiranom posudu znatno su veće nego u drugim krajevima i prirodno da kod veće potrebe kod ovakve raspodele ovim artiklima kod nas cene odgovaraju faktoru 18—20, dok u Sloveniji cene odgovaraju faktoru 9—10!

Ne samo da se ove razlike i šarenilo cena pojavljuju među republikama nego se velike razlike pojavljuju u užim područjima, u oblastima, pa čak i u srezovima. Istina, do ovog šarenila cena ne dolazi samo radi kontingentiranja nego radi sporog prilagodavanja naše trgovinske mreže novom sistemu trgovine.

Ja bih želeo ovde da podvučem jedno zapažanje. Isporuke iz industrije za 1951 godinu ugovorene su po ranijoj raspodeli koja je zasnovana na starim vidovima snabdevanja. Ukoliko bi došlo do isporuka iz industrije prema tim ugovorima, neće se moći postići nivelisanje i ublažiti ovo šarenilo. Već u ovom kratkom periodu uočeno je da u naša rejonska trgovinska preduzeća na veliko pristiže roba koja se na području drugog rejona više traži i gde se postižu znatno veće cene. Kako je ovo slučaj ne samo među rejonima jedne republike, nego i među republikama, to ovom pitanju treba posvetiti i veću pažnju i regulisati ga na taj način što bi industrija isporučivala pojedine artikle onim rejonima gde se momentalno postižu veće cene, a u granicama određenih kontingenata. Ukoliko to ne učinimo, učiniće to potrošač ili špekulant. Naročito je ovo potrebno učiniti radi onemogućavanja špekulacije koju pojedinci vrše: kupuju robu gde je jeftinija, a prodaju je u mestima gde je skuplja, ispod cene naše državne trgovinske mreže.

Težina zadatka novog sistema trgovine leži na našoj trgovini na malo, koja je u neposrednom dodiru sa potrošačem. Nju je novi sistem zatekao prilično nespremnu i bez dovoljne orijentacije. Ona nije imala uvida u stanje naših robnih fondova, i u

mogućnost proizvodnje pojedinih artikala. Kako je, međutim, »klizanje« bilo dozvoljeno samo detaljističkoj mreži, prirodno je da je usled orijentacije došlo i do različitih cena. Međutim, trgovinska mreža na veliko, koja je imala bolju orijentaciju kako u svojoj oblasti i republici, tako i u ostalim republikama, a ujedno je upoznata i sa mogućnostima naše proizvodnje, nije mogla da utiče na nivelisanje cena, jer joj nije bilo dozvoljeno klizanje. Radi toga smatram da trgovinskoj mreži na veliko treba omogućiti klizanje, ne samo za područje svoga regiona, nego i za područje cele zemlje, treba omogućiti da jedno trgovinsko preduzeće na veliko može snabdevati svakog detaljistu, ma gde on bio.

Predviđeno je da industrija, koja izbacuje bolji kvalitet i asortiman, može da »klizi« u određenom okviru. Međutim, pojava je da to čine skoro sva proizvođačka preduzeća bez obzira na kvalitet svoje robe. Ovakav postupak ne stimulira više onu proizvodnju koja se stvarno bori za bolji kvalitet, nego vodi njenom destimulisanju, a svodi se na prosto povećanje faktora. I ovu pojavu treba suzbiti pa ili dozvoliti »klizanje« na stvarno poboljšanje kvaliteta ili joj omogućiti »klizanje« bez okvira, u kojem bi se slučaju već pri prodaji trgovini izdiferencirale cene po kvalitetu.

Najzad, želim da istaknem da industrijska roba u 1951 godini ne može biti stvarno skuplja nego u 1950 godini. Robni fondovi dodeljeni za široku potrošnju u ovoj godini, uz pretpostavku njihove pune realizacije i čvrstog držanja platnih fondova i otkupnih kredita, ne mogu dovesti do poskupljivanja robe. Poskupljenje izvesnih artikala u kraćem vremenskom periodu može, prema tome, biti samo rezultat nedovoljne operativnosti naše trgovinske mreže i neravnomernog priliva robe iz industrije. Prosek cena ne može biti veći od prošlogodišnjeg, jer nam to obezbeđuju robni fondovi i čvrsto držanje platnih fondova i otkupnih kredita. Na povremeno poskupljenje industrijske robe utiče istodobno i tromesečno izdavanje novčanih kupona potrošačima na obezbeđenom snabdevanju u celoj zemlji. Ovakvo izdavanje kupona, kao i pretačica, dovodi do stvaranja »repova«, a danas i do skoka cena za kraće periode. Zato smatram da bi trebalo uz potrošačke karte za ishranu izdavati mesečni iznos novčanih kupona što bi obezbedilo u dužem vremenskom periodu ravnomernost cena, bez većih oscilacija i normalno i znatno povoljnije snabdevanje potrošača obezbeđenog snabdevanja.

Primenom novog sistema u trgovini uočile su se neke organizacione slabosti naše detaljističke mreže, kao što su veliki broj manjih preduzeća, zatim veliki broj prodavnica sa slabom loka-

cijom koje nemaju ekonomskih uslova za svoje postojanje. I broj preduzeća i prodavnica, kao i njihova lokacija iz perioda zatvorenih vidova trgovine mora danas po novom sistemu da dožive izmene. Spajanjem preduzeća u jednom srezu obezbedićemo veću sigurnost poslovanja, kvalitetno ćemo popraviti njihov sastav i stručno rukovođenje, uštedićemo u ljudstvu i u prostorijama i u transportnim sredstvima. Ukidanjem prodavnica po zabačenim zaseocima i lociranjem istih na važnija čvorišta i raskrsnice obezbedićemo bogatiji i širi asortiman robe. U takvim prodavnicama odabrani kadar bolje će i kulturnije usluživati potrošača, a roba će biti zaštićena od rasipanja i neveštog manipulisanja. Prodavnice zatvorenih preduzeća, ostatke bivših službi radničkog snabdevanja (železničara itd.) a koje prodaju industrijsku robu po slobodnim cenama treba uvrstiti u našu redovnu trgovinsku mrežu pod operativno rukovodstvo narodnih odbora i na taj način obezbediti potrebnu jedinstvenost u politici snabdevanja i cena.

Pretsedavajući: Određujem odmor od 10 minuta.

(Posle odmora)

Pretsedavajući: Nastavljamo rad. Pošto je iscrpena lista govornika povodom izveštaja ministra druga Karabegovića, jer su dvojica prijavljenih govornika odustala od reči, i pošto Predsedništvo nije primilo neki konkretan predlog u cilju završavanja diskusije po tom izveštaju, to, saglasno poslovniku, kao predsednik predlažem prost prelaz na dnevni red. Prima li Narodna skupština ovaj predlog? (Prima).

Molim Skupštinu da ispravi jednu moju grešku: utvrđujući dnevni red stavili smo kao dve zasebne tačke odgovore ministara Vlade FNRJ na upućena pitanja. Ustvari to je jedna tačka dnevnog reda: odgovori Ministra inostranih poslova i Ministra spoljne trgovine na pitanja narodnih poslanika koja su im postavljena, pa molim druga Potpredsednika Vlade FNRJ i Ministra inostranih poslova Edvarda Kardelja da odgovori na postavljena pitanja.

(Izlazak na govornicu Potpredsednika Vlade FNRJ i Ministra inostranih poslova Edvarda Kardelja prisutni su pozdravili burnim i dugotrajnim aplauzom).

Potpredsednik Vlade FNRJ i Ministar inostranih poslova Edvard Kardelj (NR Slovenija): Drugovi narodni poslanici, na pitanje narodnog poslanika druga dr Siniše Stankovića, koje glasi: „Kakvo je gledište Vlade FNRJ povodom saziva četvorne kon-

ferencije kao i povodom predloga za dnevni red te konferencije, ukoliko su ti predlozi poznati?«, dajem sledeći odgovor:

Vladi FNRJ nisu podrobnije poznate namere vlada četiri velike sile u pogledu dnevnog reda četvorne konferencije ministara spoljnih poslova. Uostalom, sudeći po podacima koji su javnosti poznati, gledišta tih vlada se u pitanju dnevnog reda još znatno razilaze. Ipak, bez obzira na takvo stanje stvari, mi smatramo pozitivnom već samu činjenicu da se takva konferencija priprema i dolazi do nje u trenutku kada međunarodna za-tegnutost zauzima veoma zabrinjavajuće razmere. Narodi Jugoslavije, kao i njihova vlada, dele nadu svih miroljubivih ljudi u svetu da bi ova konferencija mogla da završi bar sa delimičnim uspehom koji bi pokazao da postoji miran izlaz iz sadašnje za-tegnute međunarodne situacije i koji bi time povratio veru čovečanstva u mogućnost očuvanja i učvršćenja mira. Istoriska odgovornost za to da li će takav put biti nađen, leži u prvom redu na svakoj pojedinoj vladi velikih sila.

Kako mi gledamo na tu konferenciju i šta mi očekujemo od nje? Samo ono što od nje traže i očekuju svi iskreno miroljubivi ljudi u svetu.

Pre svega, konferencija treba da bude oslobođena taktike propagandističkog licitiranja sa pseudomiroljubivim deklaracijama. Takvom se taktikom ustvari samo prikriva odsustvo svake želje da se izmeni sadašnje stanje, tj. tendencija da se produži sadašnja politika ratne pretnje i zastrašivanja. Ako bi konferencija pošla tim putem, ona će u samom početku doći u čorsokak a stvar mira će samo još više izgubiti. Miroljubivi ljudi s pravom očekuju da će konferencija četvorice ministara spoljnih poslova pristupiti rešavanju spornih pitanja na konstruktivan način, sa uzajamnim razumevanjem i sa stvarnim nastojanjem da se nađe rešenje.

Drugo, miroljubivi ljudi očekuju od četvorne konferencije da vlado velikih sila nezavisno od rezultata u konkretnom rešavanju spornih pitanja — još jedanput uvere čovečanstvo da nikakve teškoće u rešavanju spornih pitanja neće biti opravdanje za upotrebu oružja agresivnog rata i da će se one zajednički suprotstaviti proširivanju sadašnjih i stvaranju bilo kojih novih ognjišta rata.

Treće, ne treba zaboraviti činjenicu da nikakva nagodba između velikih sila, koja bi nanela štetu interesima drugih zemalja, ne može biti stvaran i trajan doprinos miru. Svako produženje politike podele sfera uticaja, — koja je već dosada nanela toliko štete u rešavanju međunarodnih problema i koja

je u velikoj meri doprinela sadašnjoj zategnutoj situaciji, — ne bi bila nikakav doprinos učvršćenju mira, već stvaranje novih žarišta za buduće sukobe. Stvarni doprinos miru može se sastojati samo u odluci svih vlada velikih sila da će zajednički poštovati one principe u međunarodnim odnosima bez kojih nema mira, a koji se u prvom redu sastoje: u poštovanju nezavisnosti svakog naroda, u nemešanju u njegove unutarnje prilike, u priznavanju ravnopravnosti naroda i jednakosti suvereniteta, u otklanjanju agresivnog rata kao oružja državne politike i u suprotstavljanju svim formama međunarodne diskriminacije koja omela razvitak miroljubive međunarodne saradnje.

I, konačno, mi se možemo nadati uspehu četvorne konferencije samo u slučaju ako ona pri rešavanju konkretnih spornih pitanja bude imala pred očima mir u celini, uzroke sadašnje međunarodne zategnutosti u celini. Na kraju krajeva, takvo sporno pitanje, kao, na primer, pitanje naoružanja Nemačke, nije uzrok nego posledica sadašnje zategnute situacije u svetu. Više nego ikada ranije, danas važi pravilo da je mir nedejliv. Rat u Koreji još jedanput nam je ubedljivo posvedočio da se danas ne mogu voditi izolirani, mali ratovi, a ujedno nam je pokazao da mir treba štititi svuda jer ga inače nećemo zaštititi — nigde. Ako četvorna konferencija ne bude imala pred očima tu činjenicu, onda ona neće biti u stanju ni da reši bilo koje konkretno sporno pitanje.

Razume se da je glavno pitanje četvorne konferencije pitanje Nemačke i to u dva vida: kao pitanje o putevima ka ujedinjenju Nemačke i kao pitanje naoružavanja današnje Nemačke. Vlada i narodi Jugoslavije pozdravili bi svaki korak u pravcu ujedinjenja jedne miroljubive, demokratske i nezavisne Nemačke. Jedino takva Nemačka mogla bi biti faktor mira u Evropi. Međutim, ona može biti takva samo ako ne bude naoružana.

No, nama je jasno da se u sadašnjim uslovima u tom pravcu ne može učiniti ni jedan jedini korak ako se tome pitanju pristupi neiskreno, sa prikrivenim taktičkim ciljevima, i ako se nemačko pitanje postavlja odvojeno od ostalih gorućih pitanja koja su danas povezana u jedinstveni čvor. Sovjetska spoljna politika tretira nemačko pitanje gotovo isključivo na propagandistički način i zato nije bila u stanju da pokrene to pitanje makar i za korak dalje. S druge strane, kurs naoružanja Nemačke nesumnjivo mora još više da komplikuje postojeću krizu u međunarodnim odnosima.

Vlada FNRI veruje da je ipak još moguće naći miran izlaz iz te krize i zato smatra da treba dalje raditi na stvaranju miroljubive i nezavisne Nemačke.

Ali četvorna konferencija može, po našem mišljenju, u tome uspjeti samo u tom slučaju ako vlade sve četiri velike sile pristupe tom pitanju realistički, to jest u jednom okviru koji ne bi menjao postojeći odnos snaga u Evropi, u kome je Nemačka ustvari glavni faktor. Očigledno je da jedinstvena Nemačka ne može biti niti »istočna« niti »zapadna«. Pokušaji da se ujedinjenje Nemačke izvrši bilo po »istočnom« bilo po »zapadnom« obrascu dovešće samo do produbljivanja podele Nemačke, do neizbežnog naoružanja jednog i drugog dela i do zaoštavanja celokupne situacije u Evropi.

Prema tome, potrebno je naći prelaz od dosadašnjeg stanja ka nezavisnoj, ujedinjenoj Nemačkoj. To je, po našem mišljenju, moguće postići samo jednim periodom sve šire unutarne saradnje oba dela Nemačke, bez obzira na različit društveni sistem u jednom i drugom delu.

Ali, to je samo jedno pitanje iz evropske situacije. U Evropi postoje druge zemlje koje su bile u prošlom ratu na strani Hitlerove Nemačke i kojima je po ugovorima o miru ograničeno naoružanje. Mislim tu pre svega na Mađarsku, Rumuniju i Bugarsku. Nezavisnost tih zemalja niko ne ugrožava pa ipak se danas u tim zemljama sprovodi besomučna ratnohuškačka kampanja protiv Jugoslavije. Ta kampanja uživa punu podršku i potstrek od strane sovjetske vlade koja inače vodi glavnu reč u propagandnoj akciji protiv naoružanja Zapadne Nemačke. U isto vreme te su zemlje pristupile naoružavanju i stvaranju armija koje već danas daleko prevazilaze sve granice koje u tom pogledu predviđaju mirovni ugovori.

Ja neću da ponavljam podatke koje je drug Tito izneo u svom poslednjem ekspozeu pred Skupštinom u vezi sa kršenjem vojnih klauzula mirovnih ugovora od strane tih zemalja. Želim samo da konstatujem da je kršenje mirovnih ugovora od strane tih zemalja, i uz podršku sovjetske vlade, akt koji bitno zaoštava međunarodne odnose i koji spada u istu kategoriju kao i pitanje naoružavanja Nemačke. Istina, Mačuš Rakoši u poslednjem govoru postavlja zadatak da se mađarska vojska i njeno naoružanje povećaju tobože do granica predviđenih mirovnim ugovorom. To je nevesto prikrivanje stanja stvari u današnjoj Mađarskoj i takvim izjavama ne veruje niko ni u Mađarskoj ni u svetu. Nelegalno naoružavanje Mađarske, Rumunije i Bugarske, zajedno sa ratnohuškačkom kampanjom sovjetskog bloka protiv Jugoslavije, nesumnjivo je jedan od najvažnijih izvora zategnute situacije u Evropi. I zato četvorna konferencija, po našem mišljenju, ne može da odvoji to pitanje od pitanja naoružavanja Nemačke

niti od niza drugih pitanja situacije u Evropi, koja stvaraju sadašnju atmosferu straha od rata. Četvorna konferencija ne može ni mimoći to pitanje, ako stoji na principu nedeljivosti mira, a naročito nedeljivosti mira u Evropi. A ona mora da stoji na tom principu, ako hoće stvarno da reši bilo koje konkretno sporno pitanje.

Takve su naše nade. Međutim, treba dodati da sadašnja međunarodna situacija ne daje razloge za neki naročiti optimizam u pogledu rezultata četvorne konferencije. Ali, bez obzira na to kakvi će rezultati biti postignuti, o jednoj stvari ne može biti sumnje: ona vlada koja bude sprečavala ili neopravdano otežavala napore da se na jednoj takvoj međunarodnoj konferenciji pristupi stvarnom rasterećenju sadašnje zategnutosti, navući će na sebe osudu ogromne većine čovečanstva koje stoji čvrsto za mir i traži od vlada svih zemalja da se iskreno založe za mir. Ako ništa drugo i to će biti doprinos miru.

Drugo pitanje, koje je postavio narodni poslanik Lazar Mojsov, glasi:

»Pitanje očuvanja mira predstavlja predmet koji izaziva opravdani interes radnih ljudi širom sveta. Opasnost za mir je zaista konkretna: rat u Koreji, u koji je upleten čitav niz država, traje već skoro godinu dana i prei da stvori nove komplikacije; trka u naoružanju se razvija vrtoglavom brzinom. Ova opasnost je naročito konkretna kada je u pitanju naša zemlja. Naša zemlja nije samo predmet besomučnih napada kroz štampu i preko radija zemlja sovjetskog satelitskog bloka, nego je predmet i konkretnih provokacija na granicama koje vrše organi susednih država, a pod sovjetskom dominacijom. Mnogobrojne izjave pojedinih rukovodećih ljudi sovjetskog satelitskog bloka ukazuju na političku pripremu za agresiju Jugoslavije. S obzirom da radne mase ne samo Jugoslavije nego celoga sveta žele mir, uprkos pojedinih upravljača da ih gurnu u rat, to bih želeo da Ministar spoljnih poslova da odgovor na pitanje: Kakve su perspektive za održanje mira u svetu?»

Ovo drugo pitanje je u neposrednoj vezi sa prvim.

Dati zadovoljavajući odgovor na pitanje »Kakve su perspektive za očuvanje mira?» — veoma je teško. Danas u svetu svi govore o potrebi očuvanja mira a stvar mira ipak ne dobija ništa od takvih izjava, jer se reči ne poklapaju sa delima, jer se, štaviše, pod plaštom takvih izjava u praksi sprovodi politika koja vodi sve većem zaoštravanju međunarodnih odnosa i povećanju ratne opasnosti.

Postoji u današnjem svetu više ognjišta i faktora rata. Ja bih pre svega hteo da se zadržim na onom koji se nas najnepo-

srednije tiče, koji ugrožava nezavisnost, mir i socijalističku izgradnju Jugoslavije, to jest na hegemonističkoj politici SSSR-a protiv Jugoslavije, kao i na neprijateljskoj politici koju protiv Jugoslavije sprovode neke susedne vlade u službi sovjetske spoljne politike. Vi svi znate kakve je odnose stvorila ta politika u ovom delu Evrope i kakve je agresivne antijugoslovenske forme dobila. Ne može biti sumnje da je stanje stvoreno takvom politikom u ovom delu Evrope moralo da zabrine ne samo narode Jugoslavije nego sve narode i ljude koji iskreno teže miru.

Svu odgovornost za takvo stanje nose vlada SSSR-a i vlade koje su pod njenim uticajem. Jugoslovenska vlada učinila je sve što je mogla da uradi da bi se normalizovali odnosi između naše zemlje i zemalja sovjetskog bloka. Želeo bih da vas potsetim da su drug Tito i drugi zvanični predstavnici jugoslovenske vlade od 1948. godine pa do danas iskoristili svaku priliku da naglase spremnost Jugoslavije za normalizaciju odnosa i miroljubivu saradnju Jugoslavije sa zemljama sovjetskog bloka, pod jednim uslovima da se takva saradnja bazira na poštovanju nezavisnosti naroda Jugoslavije i na nemešanju u naše unutarnje stvari. Pročitajte koju bilo spoljno-političku izjavu predstavnika jugoslovenske vlade! U svakoj od tih izjava izražena je ta težnja. Štaviše, na Petom zasedanju Organizacije Ujedinjenih nacija jugoslovenska delegacija je u ime Vlade FNRJ zvanično izrazila spremnost da pristupi sklapanju pakta o nenapadanju sa susednim zemljama misleći pri tome, naravno, u prvom redu na zemlje sovjetskog bloka. Svi ti pozivi jugoslovenske vlade ostali su bez odgovora.

I ne samo to, jugoslovenska vlada je svakom prilikom naglašavala da ona vodi i da će voditi nezavisnu miroljubivu spoljnu politiku, da nema nameru da se uključi ni u kakve blokove, da na njenoj teritoriji ne dozvoljava niti će dozvoljavati stvaranje bilo kakvih tuđih ratnih baza i da su narodi Jugoslavije spremni da se late oružja jedino ako bude u opasnosti njihova nezavisnost. Naglašavali smo svakom prilikom da nemamo nikakvih neprijateljskih namera ni prema jednoj susednoj zemlji i otvorili smo vrata naše zemlje svakome koji je pošteno hteo da se uveri da li su tvrdnje jugoslovenske vlade tačne.

I konačno, u aktuelnim opštim pitanjima međunarodne politike jugoslovenska vlada je uvek zauzimala miroljubiv stav, težila mirnom sporazumevanju po spornim pitanjima i nastojala da doprinese, prema svojim mogućnostima i zajedno sa drugim miroljubivim nacijama, da se postojeći sukobi u svetu ne proširuju i da se za njihovu likvidaciju nađe sporazumno rešenje.

Nasuprot takvoj politici jugoslovenske vlade, vlade sovjetskog bloka ne samo da nisu pokazale ni najmanje želje za nor-

malizaciju odnosa sa Jugoslavijom, nego su te odnose neprestano zaoštravale. I danas važi u istoj meri, kao i prošle godine, izjava koju je tada dao drug Tito, naime da »jugoslovenska vlada žali što zbog stalno neprijateljskog stava SSSR-a i zemalja narodne demokratije prema Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji nije sa svoje strane u mogućnosti da utiče na popravljjanje odnosa sa ovim zemljama«. »To žalimo tim više, rekao je tada drug Tito, što vlada i narodi jugoslavije i dalje gaje prijateljska osećanja prema narodima ovih zemalja i imaju čvrstu želju da održe sa ovim narodima odnose koji bi bili normalni i podnošljivi«.

Očigledno je, dakle, da je zategnuta situacija na jugoslovenskim granicama stvorena bez krivice jugoslovenske vlade, a isključivo kao rezultat agresivne, hegemonističke politike sovjetske vlade protiv Jugoslavije. Otuda bezobzirno kršenje mirovnih ugovora od strane Mađarske, Rumunije i Bugarske u pitanjima naoružanja i obima oružanih snaga, otuda užurbani radovi vojnog karaktera u pojasu oko naših granica itd. Mi ne tvrdimo da se tu radi o nekom neposrednom pripremanju agresije protiv Jugoslavije, ali smo ipak primorani da takvu situaciju razmatramo sa svom ozbiljnošću. Dok se god takva politika bude i dalje sprovodila mi ne možemo biti sigurni da je mir na Balkanu i u Evropi osiguran. Naprotiv, mi moramo biti uvek budni i spremni da nas dalji razvoj događaja ne iznenadi. Svi treba da znaju da će se narodi Jugoslavije sa najvećim heroizmom i upornošću oružano suprotstaviti svakoj agresiji, svakom napadu na nezavisnost i integritet svoje zemlje, ako bi se bilo ko rešio da započne sa takvom avanturom. (Buran aplauz). Kod nas nema straha od rata, ali nema ni lakomislenog potcenjivanja opasnosti koje izviru iz sadašnje situacije. Zato smo budni, iako smo uvereni da mir može biti očuvan.

Dozvolite da iskoristim ovu priliku da se — iako sasvim ne spada u okvir postavljenog pitanja — osvrnem na jedan pasus iz poslednje note sovjetske vlade vladi Velike Britanije, pasus u kome sovjetska vlada po svom poznatom običaju grubo kleveće jugoslovensku vladu. U tom pasusu sovjetska vlada zamera britanskoj vladi što »uzima u zaštitu« jugoslovenske nacionalne interese i kaže da »sovjetski ljudi grde i grdiće sadašnje jugoslovenske vlastodršce«. Pre svega, treba reći da se tu ne radi o »sovjetskim ljudima« jer je nama dobro poznato da sovjetski narodi gaje velike simpatije prema narodima Jugoslavije; a drugo, čitav svet zna da se ovde ne radi ni o kakvim »grdnjama« već o nečuvenom političkom, ekonomskom i vojnom pritisku sovjetske vlade na Jugoslaviju, pritisku koji je postao jedan

od izvora zaoštavanja međunarodnih odnosa u Evropi i time jedan od faktora koji ugrožavaju mir u svetu.

Što se samih »grdnji« tiče, treba istaći da se na njih niko u svetu ne bi obazirao, a pogotovo ne narodi Jugoslavije, koji su potpuno svesni od koga dolaze te »grdnje« i zašto dolaze. Međutim, tu se radi o takvim »grdnjama« koje su poduprte agresivnim političkim pritiskom, ekonomskom blokadom, diverzantskim akcijama i vojnim merama, radi se o takvim »grdnjama« koje su, pored ostalog, imale za posledicu ubistvo sedmorice i ranjavanje petnaestorice pripadnika Jugoslovenske armije, izazivanje preko hiljadu pet stotina graničnih incidenata itd. Prema tome, ono što uznemiruje narode Jugoslavije i miroljubive ljude uopšte nisu antijugoslovenske »grdnje« nego otvoreni agresivni pritisak na narode Jugoslavije, koji ugrožava njihovu nezavisnost, a dovodi u opasnost i mir svih drugih naroda. A o tome sovjetska vlada ne kaže ni reči, ma da narodi Jugoslavije traže upravo na to pitanje jasan odgovor.

Mi ne tražimo da sovjetska vlada vođi naš put socijalističke izgradnje. I mi ne volimo njihove nesocijalističke metode, koje, štaviše, kompromituju ideju socijalizma. Mi ne nameravamo da se odrekemo kritike tog sistema. Ali ono što mi tražimo od sovjetske vlade, to je: da se ona sa dužnim poštovanjem odnosi prema nezavisnosti naroda Jugoslavije i prema njihovoj želji da u miru, ne ugrožavajući nikoga, rade na velikom delu socijalističke izgradnje i podizanju blagostanja našeg radnog naroda. (Buran i dugotrajan aplauz).

Razume se da je sovjetska vlada iskoristila priliku da u spomenutoj noti socijalističkom poretku u Jugoslaviji još jedanput prilepi etiketu fašizma. Verujem da će upoređivanje Jugoslavije sa Frankovom Španijom kominformistički »ideolozi« uskoro proglasiti kao veoma važan korak dakle u razvitku »marksizma«, (Smeh u dvorani) postignut zahvaljujući sovjetskom Ministarstvu spoljnih poslova; ali, uprkos tome, sigurno nijedan miroljubivi čovek u svetu neće shvatiti da ovakav teoretski salto mortale sovjetskih »ideologa« objašnjava i opravdava agresivnu politiku sovjetske vlada prema Jugoslaviji. Međutim, baš ta činjenica što sovjetska vlada proglašava jugoslovensku vladu »fašističkim režimom« najbolje pokazuje koliko je sovjetska politika prema Jugoslaviji antisocijalistička i agresivna. Očigledno, sovjetska vlada tu politiku ne može opravdati i objasniti pred svojim sopstvenim narodom drukčije nego tvrdoglavim ponavljanjem klevete da je Jugoslavija fašistička zemlja. Sovjetska vlada, izgleda, nije svesna da time razotkriva ustvari pravo lice svoje antijugoslovenske politike i metoda međunarodnog terora koje ona danas uvodi u

odnose među nezavisnim državama. Sem toga, očigledno je da za sovjetsku vladu male nacije postoje samo zato da bi imale gospodara. Svaki mali narod mora imati gospodara — to je princip sovjetske spoljne politike. Zato se ona i temelji na politici podele interesnih sfera. A ako neki narod ne priznaje takvu politiku — onda treba da bude oklevetan i podvrgnut agresivnom teroru.

No, u pomenutoj noti ima još jedno interesantno mesto. Vi svi znate kakvu je kampanju sovjetska vlada vodila protiv Jugoslavije čiji je cilj bio da prikaže kako Jugoslavija navodno priprema agresiju protiv sovjetskog bloka i kako se pretvara u »udarnu pesnicu«, »pretstražu«, u »oružani placdarm« itd. stranih sila za napad protiv zemalja sovjetskog bloka. Međutim, o svemu tome u pomenutoj noti britanskoj vladi nema ni traga. Tamo je ostala samo jedna rečenica, u kojoj se kaže da sovjetski ljudi grde jugoslovensku vladu zapravo zato što je organizovala »zaveru protiv mađarske narodne demokratske vlade«.

Tako je, dakle, sva »agresivnost Jugoslavije« svedena na tobožnju zaveru protiv mađarske vlade, a tvrdnja o postojanju takve zavere opire se opet na neslavni proces protiv Rajka, koji je postao klasičan primer neuspele i raskrinkane sudske provokacije. Ovom tvrdnjom ustvari sovjetska vlada otvoreno priznaje neuspeh svih svojih pokušaja da prikaže Jugoslaviju kao zemlju koja ugrožava mir u ovom delu Evrope. Ova je izjava još jedan primer više kako sovjetska vlada ne može ničim opravdati svoju agresivnu antijugoslovensku politiku pred miroljubivim masama Evrope i ostalog sveta, koje sa zebnjom prate mahinacije sovjetskog bloka na jugoslovenskim granicama. Narodi Jugoslavije imaju velikog, snažnog i postojanog zaštitnika, a to je miroljubivo, demokratsko svetsko javno mišljenje, pred čijim sudom svaki agresivni akt protiv miroljubive Jugoslavije mora naići na strahovitu osudu. U tome je jedan od najvažnijih faktora, koji su doprineli neprestanom pojačanju međunarodnog položaja i bezbednosti naroda Jugoslavije od rezolucije Informbiroa na ovamo.

Na kraju, hteo bih skrenuti vašu pažnju na činjenicu da se sovjetska vlada prvi put osvrće na takozvano jugoslovensko pitanje u jednoj noti koja nije upućena Jugoslaviji, već jednoj trećoj sili, u ovom slučaju Velikoj Britaniji. Čitava politika Sovjetskog Saveza od 1948 godine do danas tretirala je pitanje Jugoslavije kao isključivi monopol vlade SSSR-a, svakako u nameri da Jugoslaviju izoluje i tako izolovanu lako potčini. Ta politika je krahirala i morala je krahirati, jer svaka hegemonistička politika i svaki agresivni pritisak protiv jedne nezavisne zemlje neizbežno

mora da postane u današnje vreme pretnja opštem miru. Jer, ma gde rat u Evropi izbio, on ne može ostati lokalizovan, on mora neizbežno brže ili sporije povući u rat svu Evropu. To važi za agresiju protiv Jugoslavije u istoj meri kao i za agresiju na bilo kojoj drugoj tački u Evropi. A kao takvo, pitanje sovjetskog agresivnog pritiska protiv Jugoslavije postalo je stvar svih miroljubivih ljudi, stvar svih naroda i vlada koje su zainteresirane za održanje mira. Može se reći da je kurs sovjetske vlade na izolaciju Jugoslavije definitivno krahirao. Pitanje nezavisnosti i mira za narode Jugoslavije postalo je danas ustvari sastavni deo pitanja mira u svetu uopšte. Utoliko više mi smo danas dužni da aktivno učestvujemo u svim naporima koji služe očuvanju i učvršćenju mira u svetu.

Upravo to je glavni razlog zašto Vlada FNRJ, kao što sam ranije izneo, zauzima pozitivan stav u pitanju saziva četvorne konferencije. Miroljubivi ljudi u svetu imaju pravo da traže od vlada četiri velike sile da nađu put sporazumu koji će obezbediti mirno rešavanje sporova, zaustaviti besnu trku u naoružanju i time učvrstiti mir.

Drugi zadatak miroljubivih naroda jeste da ponovo učvrste Organizaciju Ujedinjenih nacija, da je prošire u zaista univerzalnu organizaciju i da u odnosima među narodima jačaju ulogu principa koji su formulisani u Povelji Ujedinjenih nacija. Danas se mnogo kritikuje rad Organizacije Ujedinjenih nacija. Nedavno je kritikovao Organizaciju Ujedinjenih nacija i predsednik sovjetske vlade Staljin. I mi smo vrlo često kritikovali rad Organizacije Ujedinjenih nacija. Međutim, postoje dve vrste kritike. Jedni kritikuju Organizaciju Ujedinjenih nacija sa stanovišta boljeg obezbeđenja mira, efikasnije borbe protiv agresije i potrebe većih napora za miroljubivo sporazumno rešavanje sporova. Drugi kritikuju Organizaciju Ujedinjenih nacija sa stanovišta svojih sopstvenih interesa, zato što Organizacija Ujedinjenih nacija ometa sprovođenje određene njihove politike. Sadašnja sovjetska kritika, sadržana u poslednjoj izjavi Staljina, spada upravo u tu drugu kategoriju kritike. Mi smo vrlo često dizali svoj glas protiv politike prostog nadglasavanja u Organizaciji Ujedinjenih nacija, kritikovali smo činjenicu da male nacije nemaju dovoljno jaku ulogu u Organizaciji Ujedinjenih nacija i da zato ta organizacija može da podleži uticaju grupe jakih država, koje, sem ostalog, raspolazu tako moćnim sredstvima kao što su nadglasavanje ili veto. Međutim, isto toliko je tačno da sovjetska delegacija u poslednjim godinama nije učinila ni najmanji napor u pravcu konstruktivne saradnje i sporazumevanja u Organizaciji Ujedinjenih nacija, jer je ona politiku miroljubive međunarodne saradnje za-

menila politikom zastrašivanja i pretnji, a politiku odbrane principa samoopredeljenja i ravnopravnosti naroda politikom podele interesnih sfera. I karakteristično je da je do najjače sovjetske kritike Organizacije Ujedinjenih nacija došlo u momentu kada sovjetska politika zastrašivanja dobija razmere koje zabrinjavaju svakog miroljubivog čoveka. Objektivna analiza uzroka sadašnjeg stanja u Organizaciji Ujedinjenih nacija pokazala bi nam da to stanje nisu stvorile neke unutarnje promene ili mere u toj organizaciji — ma da i tu ima veoma mnogo pogrešnih i štetnih odluka — nego ona politička praksa koja se sprovodila van Organizacije Ujedinjenih nacija i u punoj suprotnosti sa principima na kojima je ta organizacija građena. Razume se da se sve to odrazilo i u samoj Organizaciji Ujedinjenih nacija. Razume se da su unutar te Organizacije iste one međunarodne snage i sa istim suprotnostima koje dejstvuju izvan Organizacije. I ako se stvarno borimo za mir, onda to moramo činiti u konkretnoj političkoj praksi, koja je identična u Organizaciji Ujedinjenih nacija i izvan nje. Pored svih svojih slabosti, ipak je još Organizacija Ujedinjenih nacija najpogodnija tribina borbe za mir, i onog momenta kada bi se ona raspala čovečanstvo bi se našlo na pragu novog svetskog rata. Sadašnje slabosti se ne mogu lečiti nikakvim unutarnjim promenama u Organizaciji Ujedinjenih nacija nego jedino borbom protiv hegemonističkih i agresivnih tendencija koje danas dejstvuju u međunarodnim odnosima i koje su dovele čovečanstvo u situaciju ozbiljne ratne opasnosti. Vlada Jugoslavije će zato i dalje davati podršku Organizaciji Ujedinjenih nacija boreći se ujedno protiv slabosti koje potkopavaju njenu snagu i njenu ulogu u svetu.

Konkretna proba sposobnosti savremenog čovečanstva da nađe put sporazumnom izlazu iz sukoba jeste rat u Koreji. Ja neću ponavljati poznate stvari. Naš se stav o tom pitanju nije promenio. Naša vlada se nada da će pokušaji da se nađe sporazumno rešenje tog sukoba konačno ipak uroditi plodom, jer bi svako proširenje korejskog rata bacilo čovečanstvo na prag novog svetskog rata.

Drugovi narodni poslanici, ja sam vam izneo samo nekoliko momenata koji karakterišu trenutno stanje u međunarodnim odnosima, naročito ukoliko se oni tiču neposredno Jugoslavije. Mi smo daleko od toga da bi tvrdili da je rat neizbežan, ali ujedno ne možemo a da ne priznamo da je dovoljno učiniti još nekoliko koraka u sadašnjem pravcu, pa da rat postane nešto što ljudska volja neće moći više da kontroliše. Ali, sa druge strane, svima je jasno da ne postoji nijedan narod koji hoće rat i da ogromna većina čovečanstva, koje se još nije oporavilo od rana iz prošlog

svetskog rata, nikako ne dozvoljava da bude gurnuta u jedan novi svetski rat. O toj činjenici eventualni agresori moraju voditi računa. To potvrđuje današnje stanje u svetu, jer danas ne postoji nijedna vlada koja bi otvoreno propovedala rat. Takvo otvoreno propovedanje rata izazvalo bi ogromnu reakciju ne samo kod drugih naroda, već i kod naroda one zemlje čija bi se vlada usudila da otvoreno poziva na rat.

Nije slučajno da krivci za današnju zategnutu situaciju u svetu najgrlatije govore o miru, da organizuju razne akcije za očuvanje mira, pa čak i da rat u Koreji karakterišu kao rat u interesu mira.

Sve nam to najrečitije potvrđuje da narodi širom sveta hoće mir a ne rat. Zato mi imamo pravo kada gajimo nadu da će čovečanstvo ovu tešku krizu prebroditi bez ratne katastrofe, ali istovremeno ni za trenutak ne smemo zaboraviti da moramo stalno pomagati sve akcije za mir, a istovremeno uporno i svesrano jačati oružanu odbranu nezavisnosti naše zemlje, jer je ona najčvršća garancija našeg mira u sadašnje vreme.

Pitanje narodnog poslanika druga Raka Bjelice glasi:

»U-ekspozeu u Narodnoj skupštini vi ste upoznali našu javnost sa varvarskim postupkom rumunskih pograničnih vlasti koje su juna meseca odvele sa naše granice 9 dečaka i devojčica starih od 13 do 16 godina, koja su, igrajući se, nehotice prešla graničnu liniju. Pošto je do danas ostala nepoznata sudbina te dece, našu javnost i roditelje te dece interesuje šta je sve učinila naša vlada da se vrate u našu zemlju ta deca i kakve je rezultate postigla naša vlada u tom pravcu«.

O ovom nečuvenom postupku rumunskih vlasti prema našim dečacima i devojčicama ja sam ukratko upoznao Narodnu skupštinu decembra prošle godine prilikom budžetske debate. U međuvremenu dobili su Predsednik Vlade FNRJ i Ministar spoljnih poslova po nekoliko pisama očeva i majki u kojima oni traže da naša vlada izdejstvuje kod rumunskih vlasti povratak njihove dece. Isto tako, dobio sam i kopiju protesta koji su članovi Prve i Druge osnovne organizacije Narodnog fronta u Vrbasu uputili sa svoje konferencije od 7. o. m. rumunskoj ambasadi u Beogradu.

Kao što vam je već poznato, 19 juna 1950 godine jedna grupa slušalaca ugostiteljskog kursa u Beloj Crkvi šetala se u dokolini po okolini grada. Ne pretpostavljajući da se nalaze u neposrednoj blizini jugoslovensko-rumunske granice, ovi dečaci i devojčice zašli su u šumicu zvanu Lug pored granične reke Nere, a devetoro iz ove grupe prešlo je preko reke i našlo se, i ne znajući za to, na rumunskoj teritoriji. Rumunski stražar koji je sve

to prikriveno posmatrao, nije ih opomenuo pri prelasku reke, već ih je namerno pustio da zadu na rumunsku teritoriju, a onda otvorio vatru iz puške preko njih i potom ih uz pomoć drugih rumunskih vojnika vezao i nekuda odveo. Sve se ovo dogodilo na očigled ostalih rečaka i devojčica koji su ostali sa ove strane reke na našoj teritoriji.

Sva nastojanja naših pograničnih organa da ovi dečaci i devojčice budu vraćeni u Jugoslaviju ostala su bez ikakvog uspeha. Iako se radilo o maloletnicima od četrnaest do šesnaest godina i o njihovom očigledno bezazlenom i nesvesnom prelasku granice, rumunske vlasti odbile su ne samo da ih vrate na našu teritoriju, već i da išta saopšte o njihovoj daljoj sudbini. Sve do danas roditeljima nije došao nikakav glas od njihove dece.

Povodom toga naše Ministarstvo inostranih poslova uputilo je 29 jula 1950 godine protestnu notu rumunskoj ambasadi u Beogradu u kojoj je odlučno zahtevalo neodložno vraćanje dece. Međutim, Ministarstvo inostranih poslova nije primilo na ovu notu nikakav odgovor i zato je uputilo još dve note, i to 5 septembra i 11 decembra na koje rumunska vlada nije uopšte odgovorila. Iz tih razloga jugoslovenska ambasada u Bukureštu učinila je demarš 6. o. m. kod rumunskog Ministarstva inostranih poslova da naša deca budu odmah vraćena, na što je predstavnik ambasade dobio zapanjujući odgovor da se to pitanje »još razmatra«.

Kao što će iz svega iznetog vidi, rumunska vlada odbijala je do danas da nam vrati grupu dečaka i devojčica slučajno zatale na rumunsku teritoriju. Ona se ne usteže da u neprijateljskoj politici prema našoj zemlji pribegne i ovako vandalskim, fašističkim metodama koje do srži raskrinkavaju pred licem čitavog sveta licemerne fraze o demokratiji i socijalizmu, kojim ona pokušava da prikrije despotsku tiraniju u svojoj zemlji.

Jugoslovenska vlada činiće i ubuduće sve što je u njenoj moći da bi se naša deca vratila svojim domovima. (Buran i dugotrajan aplauz).

Pretsedavajući: Čuli ste odgovore Potpredsednika Vlade FNRJ i Ministra inostranih poslova druga Kardelja. Pozivam druga dr Sinišu Stankovića da se izjasni da li je zadovoljan odgovorom na svoje pitanje. Ima reč narodni poslanik drug dr Siniša Stanković.

Dr Siniša Stanković (NR Srbija): Drugovi narodni poslanici, izjavljujući da sam potpuno zadovoljan odgovorom na pitanje o sazivu četvorne konferencije, koji je dao Ministar inostranih po-

slova, ja sam u isto vreme i blagodaran na ovim obaveštenjima datim Narodnoj skupštini, a preko nje i čitavoj našoj zemlji.

Jedan od motiva što sam ja postavio ovo pitanje Ministru inostranih poslova jeste ogromno interesovanje koje postoji danas u našoj javnosti prema svim pokušajima da se gorući međunarodni problemi pravilno reše, pa, prema tome, i prema pripremama za održanje četvorne konferencije velikih sila. Takvo interesovanje potpuno je opravdano. Naša zemlja je, nesumnjivo, životno zainteresovana za pravilno rešavanje svih međunarodnih problema, jer bi to doprinelo popuštanju zategnutosti u svetu i, u isti mah, doprinelo održavanju i učvršćivanju mira.

Naša zemlja, koja je dosada dala nebrojene dokaze svoje miroljubivosti, koja ne samo leči teške rane od jednog pustošnog rata, nego u isti mah izgrađuje socijalizam — a to znači, čini džinovske napore da se podigne iz privredne i kulturne zaostalosti — ima interesa da mir u svetu bude održan. Otuda naša zemlja ima prava da očekuje od velikih sila da će na toj konferenciji iskreno pristupiti rešavanju svih aktuelnih međunarodnih problema i da će, u prvom redu, pitanje sopstvenog prestiža podrediti interesima mira. Jer, zaista, odgovornost danas, pre svega na velikim silama, takva je i tolika da čovečanstvo, može biti, nikada nije bilo u tolikoj meri zainteresovano za održanje i učvršćenje mira kao danas. S druge strane, naš narod ima isto tako prava da očekuje da će se pitanja koja četvorna konferencija bude rešavala, rešavati i uz učešće ostalih naroda zainteresovanih u tim pitanjima, u prvom redu malih naroda.

Ja naročito pozdravljam izjavu Ministra inostranih poslova, u kojoj je još jedanput podvučena spremnost naše vlade da na miroljubiv način rešava sve sporove koji postoje sa Sovjetskim Savezom i drugim istočnim zemljama pod njegovim uticajem, specijalno susedima. Ministar inostranih poslova je to istakao, a mi znamo vrlo dobro i za to imamo čak i nebrojene dokaze, da narodi tih zemalja gaje stvarno duboke simpatije prema narodima Jugoslavije i njihovim naporima da izrade svoj bolji život i da, prema tome, ti narodi ne odobravaju neprijateljsku i agresivnu politiku koju njihove vlade sprovode prema našoj zemlji. Jasno je, prema tome, da je odgovornost tih vlada utoliko veća jer ne odgovara raspoloženjima narodnih masa njihovih sopstvenih zemalja.

Naša zemlja gaji nesumnjive simpatije prema narodima kako Sovjetskog Saveza, tako i ostalih istočnih zemalja, a specijalno naših suseda. Naši su narodi dosada imali prilike, kako u prošlosti, tako i naročito u poslednje vreme, da daju nebrojene dokaze svojih osećanja prema tim narodima, osećanja koja nikada

i nikakvim postupkom naša zemlja nije demantovala. Mislim da nije potrebno navoditi mnogobrojne primere, od oslobođenja do danas, gde je naša zemlja očigledno pokazala da želi s tim narodima da živi u prijateljstvu, da s njima tesno saraduje, počev od sporazuma o saradnji i uzajamnoj pomoći, koje je naša zemlja sklopila sa gotovo svim svojim susedima, pa sve do gestova pravi-
vilnog razumevanja situacije susednih naroda, kao što je bio, na primer, gest opraštanja reparacija bratskom bugarskom narodu. Jasno je, prema tome, da za zategnutu situaciju koja postoji između nas i istočnih zemalja, zajedno sa Sovjetskim Savezom, naša zemlja ne nosi nikakvu odgovornost i da celokupna odgovornost za takvu situaciju u suštini pada na vlade tih zemalja.

Ovakva politika, koju je sada izložio naš Ministar inostranih poslova — miroљjubiva ali u isti mah odlučna kad je u pitanju odbrana naše nezavisnosti i naše slobode — van svake sumnje, naići će na nepodeljenu podršku najširih trudbeničkih masa u našoj zemlji. (Aplauz).

Pretsedavajući: Drug dr Zlatan Sremec traži reč. Izvolite, imate reč.

Dr Zlatan Sremec: Drugovi narodni zastupnici, ja neću zlorabiti vašu strpljivost, ali mi dozvolite da kažem nekoliko riječi povodom izjave našeg Ministra inostranih poslova druga Edvarda Kardelja.

Naši narodi stoljećima žive na ovoj vjetrometini i doživljeli su svakojaka, teška iskušenja i kroz historiju dali ogromne žrtve. Danas mi nismo brojno onako jaki kao oni narodi koji su u historiji bili srećniji i nisu morali stalno odbijati razne neprijatelje i krvariti. Naša Narodnooslobodilačka borba, koja je počela 1941 godine na poziv Komunističke partije Jugoslavije i druga Tita, ujedinila je sve naše narode u takvo bratstvo i jedinstvo da smo mogli suzbiti najjaču vojničku fašističku mašinu, hitlerovsko-mušolinijevsku, sa svim njenim raznim prirepcima. Naši su narodi tada skočili kao jedan u odbranu slobode. Ponovo su naši narodi dokazali da vole svoju zemlju i da nipošto ne dopuštaju da strani agresor otima i gazi njihovu slobodu. Naši narodi kao i dosada jednodušno podržavaju spoljnu politiku naše Savezne vlade kako ju je drug Ministar inostranih poslova iznio. To je ponovni dokaz ne samo miroљjubivosti naše vlade, nego i pametne politike koja odgovara interesima naših naroda i mira, koju svi naši državljani, svi naši seljaci, radnici i intelektualci pozdravljaju. Mi volimo mir. Svi su naši narodi poznati kao miroљjubivi. Mi, na koncu, izgradnjom socijalizma dokazujemo da smo za mir.

Pa što rade danas naši narodi? Seljaci, evo, već sada se ozbiljno zanimaju proljećnom sjetvom. Radnici se natječu u fabrikama tko će dati veći učinak, veći prilog. Naši učenjaci intenzivno rade itd. Mi se, drugovi i drugarice, podižemo iz vjekovne zaostalosti, a naša zemlja je poznata po tome kako je u prošlosti teško patila i koliko je bila zaostala. Prvi put u historiji sada smo tek stvorili uvjete da kao slobodni i nezavisni narodi dademo svoj prilog čovječanstvu. Naši narodi nikada nisu vrijedali susjedne narode. Tko je pratio razne radio-emisije stranih, naročito susjednih zemalja Informbiroa, mogao se samo čuditi i zgražati što oni sve izmišljaju, govore i lažu. Kada je neka naša radio-stanica ili koji rukovodilac kazao ijednu sličnu riječ na adresu ovih naroda? Naše radio-stanice Beograd, Zagreb, Skoplje, Sarajevo, Titograd, govore uvijek onako isto kao što govori naša vlada, kao što govore svi naši narodi. Djela naša točno se poklapaju s našim riječima i s našom politikom. To smo dokazali od oslobođenja do danas. Mi nikoga ne ugrožavamo, nikada nije bilo prijetnje s naše strane. No, kako smo uporni u odbrani mira tako smo isto odlučni i uporni u odbrani svoje slobode i nezavisnosti. To treba svi da znaju, i prijatelji i neprijatelji. Naši su narodi kroz historiju teško patili, naši narodi ne žele rat, ali slobodu ne daju. Ja pozdravljam izjavu druga Ministra inostranih poslova, uvjeren da je ona ozbiljan doprinos miru. (Aplauz).

Pretsedavajući: Molim druga Ministra spoljne trgovine Milentija Popovića da dá odgovore na postavljena pitanja.

Ministar spoljne trgovine inž. Milentije Popović (NR Srbija): Narodni poslanik drug Milijan Neoričić uputio mi je sledeće pitanje: »U poslednje vreme u našoj zemlji oseća se nestašica hartije. Koji su uzroci tome i kakve mere treba preduzeti da se ovo pitanje reši?«

Potrebe u novinskoj hartiji naglo su porasle posle rata u našoj zemlji a to je u zavisnosti od porasta kulturnog i političkog interesa naroda. Normalne količine koje bi zadovoljile sadašnje potrebe kreću se oko 25 hiljada tona godišnje. Međutim, zbog stanja naših međunarodnih plaćanja, mi nismo bili u mogućnosti da uvozimo tolike količine. Naš uvoz u 1949 i 1950 godini kretao se na nivou od oko 14.500 do 15.000 tona. Sopstvena produkcija je izuzetno mala i može da dostigne 3.000 tona godišnje, na štetu drugih vrsta papira, no nikad nije bila na tom nivou, jer je zadovoljavala druge potrebe. Ove količine su male i ni u ranijim godinama nisu pokrivale naše potrebe. Zbog toga je glavna kočnica povećanju tiraža i proširenja štampe nedostatak kartije. Današnja situacija na tržištu hartije je izuzetno rdava

za kupce. Ratne pripreme su angažovale industriju celuloze i kao rezultat javlja se oskudica u celulozi uopšte i u hartiji svih vrsta posebno. Skočile su vrlo mnogo cene hartiji, a isto tako teško je dobiti i alokacije za potrebne kontingente. Zbog toga mi imamo teškoća oko obezbeđenja i onih količina koje smo dosada uvozili. Dosada je obezbeđeno: zaključenim poslovima 5.800 tona, trgovinskim ugovorima još oko 5.000 tona. Očekujemo da ćemo dobiti alokacije za nabavke od vlade SAD i kanadske vlade, te da ćemo tim količinama obezbediti najminimalnije potrebe zemlje.

Međutim, mi smo zbog takve situacije morali preduzeti neka smanjenja u potrošnji hartije. Tiraž listova je dalje smanjen, što se na tržištu oseća. Za obezbeđenje minimalnih količina kao i za njihovu blagovremenu dopremu u zemlju, osim alokacija, vrlo je važna blagovremena isporuka našeg mekog celuloznog drveta koje je prodato u zamenu za roto-papir.

Ista situacija vlada i u drugim vrstama papira. Naročito treba obratiti pažnju na papir za vreće.

Drugo pitanje mi je uputio drug Ribnikar: »Kako stoji sa poslednjim pregovorima sa vladom Francuske i koji su uzroci što se ti pregovori tako dugo otežu?«

Poslednji pregovori sa Francuskom traju sa malim prekidima već više od godinu dana. Sada se naša delegacija nalazi u Parizu i pregovori su momentano u punom toku. Ja zato nisam u mogućnosti da dam izjavu o tim pregovorima, o njihovom toku, i njihovim perspektivama, i molim druga Ribnikara da se zasad zadovolji s ovim mojim odgovorom.

Narodni poslanik drug Stojnić uputio mi je sledeće pitanje: »Da li ima neki novi momenat u pogledu razvoja naših ekonomskih veza sa inostranstvom, s obzirom na pregovore koji su u toku?«

Na sadržaj i na stanje naših međunarodnih ekonomskih odnosa, kao i na tekuće stanje naše spoljne trgovine, odlučujući uticaj imaju dve grupe okolnosti i činjenica. Jedna grupa proizlazi iz naših unutrašnjih prilika a druga iz stanja međunarodnih ekonomskih odnosa uopšte.

Naša zemlja spada u red onih koje su u prošlom ratu relativno najviše stradale. Zbog tog ratnog pustošenja naša zemlja nije mogla i danas još ne može svoj izvoz da popne na predratni nivo. U takvim granama kao što su rude i metali ili drvo, gde su stvari zavisile pre svega od nas samih, od naše organizacije, mi smo predratni izvoz ne samo dostigli već i prestigli. Ali u poljoprivredi, naročito u stočarstvu, gde su ratna pustošenja bila izuzetno velika i gde stvari nisu zavisile pre svega od naše organizacije, već je potreban izvestan duži period da se nadoknadi ono

što je izgubljeno — u takvim privrednim granama naš izvoz je znatno ispod izvoza stare Jugoslavije — a preko toga je i celokupni naš izvoz ispod izvoza stare Jugoslavije. Pomoć koju je naša zemlja dobila od UNRRA-e, u vrednosti od 439 miliona dolara, pomogla je da se prebrode prve posleratne teškoće i da se i na sektoru spoljno trgovine ude u kako-tako normalne prilike, ali ipak sa izvozom manjim od izvoza pre Drugog svetskog rata.

Ubrzo posle završetka rata mi smo Petogodišnjim planom prešli na industrijalizaciju zemlje i na velike kapitalne investicije. Razume se, nismo mogli ostati na onome na čemu smo bili u bivšoj Jugoslaviji već smo morali ići napred. To je danas jasno ne samo nama već i celom ostalom svetu. Na to smo mi imali i imamo pravo pored ostalog i posebno zbog naših zasluga u prošlom ratu i zbog naše nepomirljive i principijelne borbe za mir i ravnopravnost među narodima. I to nam se danas u demokratskom i poštenom svetu priznaje.

Ali velika kapitalna izgradnja umanjivala je mogućnost izvoza a povećavala potrebu za uvozom — naročito uvozom kapitalnih dobara. I zato smo tu računali na izvesnu inostranu pomoć, i to pre svega od SSSR-a — što je za to vreme (1946 i 1947 g.) bilo razumljivo. Docijniji događaji pokazali su druge, već poznate stvari, koje su, umesto pomoći, još i otežale uslove naše izgradnje.

Umesto pomoći usledila je ekonomska blokada. Ona nam je donela raskidanje niza ugovora. Zajedno sa reparacijama iz Mađarske raskinuto je raznih investicionih ugovora u vrednosti preko 400 miliona dolara. Zajedno sa tim nije na vreme pušten u pogon niz novih objekata, nismo na vreme dobili novu produkciju. To je vrlo negativno uticalo na naš izvoz i uvoz. Nismo smanjili uvoz u nekim granama i nismo povećali izvoz u nekim granama. Očekivani rezultati koji su trebalo da uslede 1949 i 1950 godine, jer je najveći deo objekata iz sume od 400 miliona dolara do kraja 1950 trebalo da pustimo u pogon, — izostali su i mi smo se našli u još većim teškoćama. Ovo je ustvari i bila najveća šteta koju nam je Informbiro naneo u ekonomskom pogledu. Te štetne posledice mi i danas trpimo.

Blokada i neprijateljska politika SSSR-a uopšte stavili su pred nas zadatak da sami, sopstvenim sredstvima izgrađujemo ratnu industriju i da se naoružavamo. Danas nije potrebno nikakvo objašnjenje za ovo. Danas je svakome u inostranstvu jasno da je to Jugoslaviji neophodno. Ali nije bilo tako 1948 i 1949 godine kad je naša zemlja bila još usamljena i još izolovana. Međutim, to je za ekonomiku jedne male i još nerazvijene zemlje izuzetno veliko opterećenje. To je, bilo direktno bilo indi-

rektno, imalo odraza i na našu spoljnu trgovinu. Povećale su se potrebe za uvozom, dok su se mogućnosti izvoza i dalje smanjile.

Uza sve to sručila se na našu zemlju i takva nesreća da su od pet posleratnih godina tri bile praćene velikom sušom, dok su samo dve bile u izvesnim granama normalne, a u nekim takođe ispod normalnog prinosa.

Mi ne raspolazemo podacima za 1946, 1947 godinu ali se po nekim podacima za 1950 godinu može približno dobiti slika kakve su negativne posledice ovih suša. U 1950 godini gubici u poljoprivredi su preko 30 milijardi dinara. Od toga gubici u izvozu su preko 3 milijarde (ili oko 30% celog našeg izvoza), a oko 3,500 milijarde dinara moralo se kao pomoć uvesti hrane iz inostranstva. Takvo veliko iscrpljivanje zemlje i naroda imalo je vrlo negativno dejstvo i na spoljnu trgovinu, naročito na smanjenje izvoza.

Sve ove okolnosti i činjenice poznate su. O svemu tome bilo je reći, tako da ovom prilikom nije potrebno više govoriti. One su došle bilo kao posledica nekih od nas nezavisnih prirodnih uticaja, bilo da su delo reakcionarne politike drugih vlada prema nama — i to zato što mi branimo svoju nezavisnost. U toku ovih pet godina naša zemlja je, dakle, prošla kroz ogromne nepredviđene teškoće, pa i pored toga ona brzim koracima ide napred. Ali na sektoru spoljne trgovine naša zemlja se našla u situaciji da svojim sopstvenim izvozom nije u stanju da pokrije sve svoje potrebe iz inostranstva. Posle svih ovih nezgoda i nedaća naša zemlja danas ima deficit u međunarodnim plaćanjima.

Karakteristično za ovaj deficit jeste:

Prvo, on je privremenog karaktera. Kad novi objekti naše Petoletke budu pušteni u pogon i budu dali novu produkciju, mi ćemo imati izbalansirana međunarodna plaćanja i uskoro posle toga imaćemo i viškova za otplate onih zajmova koje sada zaključujemo u inostranstvu.

Drugo, deficit se sastoji od plaćanja za investicije u vrednosti od 220—250 miliona dinara (u zavisnosti od cena na tržištu) — kao i od jednog dela plaćanja za tekuće potrebe naše privrede u toku sledeće dve godine, 1951 i 1952 godine.

Deficit u tekućim plaćanjima — bez investicija — posledica je velikih suša i potrebe jačanja narodne odbrane i on se pojavljuje samo u sledeće dve godine pod uslovom da završimo na vreme nove pogone iz Petogodišnjeg plana. Važnost blagovremene izgradnje tzv. ključnih objekata treba i sa ove strane sagledati.

Zbog toga smo u prošloj godini zaključili izvesne zajmove i kredite u inostranstvu, pre svega u Americi i Engleskoj. Isto tako

Savezna vlada sada vodi pregovore sa vladom SAD i Velike Britanije, kao i sa Međunarodnom bankom, za dobijanje pomoći, bilo u zajmovima, bilo u vidu čiste direktne pomoći, za pokriće ovog deficita.

Druga grupa činjenica i okolnosti je međunarodnog karaktera.

Ali, drugovi narodni poslanici, dopustite mi da se malo udaljim od neposredne teme i da se ukratko zadržim na nekim principijelnim pitanjima.

Poznato je da u savremenim uslovima postoji povezanost privreda pojedinih zemalja i da se privreda jedne zemlje pojavljuje samo kao deo jednog jedinstvenog svetskog privrednog sistema. Ova činjenica, utvrđena od Lenjina, danas važi još u oštrijem meri. Povezanost, dakle, privrede jedne zemlje — države sa svetskom privredom rezultat je objektivnih međunarodnih činjenica. Ona u osnovi ne zavisi od subjektivne želje pojedinca ili pojedinih vlada. Isto tako, ona ne zavisi od društvenih uređenja ili političkih režima u svakoj pojedinoj zemlji, već od stepena proizvodnih snaga, zatim od strukture prirodnih bogatstava i strukture proizvodnje dotične zemlje. Kada u jednoj zemlji dođe na vlast proletarijat i pređe na organizaciju socijalističkog društvenog uređenja, to ne znači da je s tim prestala potreba i nužnost za povezivanjem ove ekonomike sa svetsku ekonomiku. Privreda ove zemlje i dalje ostaje kao i pre revolucije deo svetske privrede. Povezanost sa svetskim sistemom privrede i dalje je objektivna, nužna i potrebna u zavisnosti od strukture privrede, stepena proizvodnih snaga i strukture privrednih bogatstava.

Subjektivna delatnost jedne socijalističke vlade sastoji se u tome da ove odnose uspostavi pod uslovima ravnopravnosti i međusobnog poštovanja, čuvajući pravo svoje zemlje na izgradnju socijalističkog društva, na nezavisan unutrašnji politički razvitak i na sopstvenu međunarodnu politiku. Ovo poslednje u današnjim uslovima, razume se, u okviru principa Povelje Ujedinjenih nacija.

Dalje, kad se govori o opštoj povezanosti privrede pojedine zemlje nije dovoljno ovo prihvatiti samo uopšte, već sasvim konkretno, u konkretnim, savremenim istoriskim uslovima.

A koje su konkretne karakteristike savremenih međunarodnih odnosa?

U Povelji Ujedinjenih nacija zapisani su i osnovni principi svetskih ekonomskih odnosa. Međutim, stvarno stanje je daleko od ovih principa. Što je naročito važno, baš u ekonomskim pita-

njima Ujedinjene nacije učinile su najmanje. Danas ne postoji ništa što bi se moglo uporediti sa UNRRA-om, a svet je baš u ekonomskim pitanjima najdublje podeljen u dva bloka. A u tome i leži, pored ostalog, najdublja opasnost za novi rat.

Sovjetski Savez je još od samog početka imao negativan stav prema međunarodnoj ekonomskoj saradnji, kao što je bila zamišljena od strane Ujedinjenih nacija. Sovjetski Savez nije prišao nijednoj od organizacija stvorenih od Ujedinjenih nacija za međunarodnu saradnju — ni Međunarodnom fondu, ni Međunarodnoj banci, ni Organizaciji za ishranu i poljoprivredu. (Sovjetski Savez, uostalom, nije prišao nijednoj drugoj od posle rata stvorenih kulturnih i socijalnih specijalizovanih agencija. Jedini izuzetak: Svetska zdravstvena organizacija, iz koje se povukao posle jedne godine, ostajući dužan za članarinu). Sovjetski Savez nije dao nikakav doprinos Fondu za tehničku pomoć, niti bilo šta UNICEF-u. Nije učestvovao ni u jednoj potpornoj međunarodnoj akciji Ujedinjenih nacija posle rata. Od samog početka bio je u ekonomskim pitanjima van Ujedinjenih nacija, tj. van međunarodne zajednice, smatrajući da može svojim stavom izolacionizma i opstrukcije da natjera svet da prihvati njegove političke koncepcije. Uporedo s tim organizovao je, pod pritiskom i terorom, svoju političku sferu u jedinstven zatvoren ekonomski blok, u kome je, baš kao takvom, moguća najdublja i najefikasnija eksploatacija. Na taj način, pre svega, SSSR je kriv za razbijanje sveta u ekonomskom pogledu na dva bloka. Podređivanje ekonomske saradnje političkim interesima potvrdio je stvaranjem tzv. Saveta za ekonomsku saradnju u Moskvi — gde je baš u svetlu našeg slučaja dokazao da je ekonomsku »saradnju« shvatio samo u smislu političkog potčinjavanja.

Ekonomska agresija koju Sovjetski Savez blokadom sprovodi protiv nas samo je logična i krajnja konsekvencija one linije koju on po ekonomskim pitanjima sprovodi na međunarodnom planu od samog osnivanja Ujedinjenih nacija.

U ostalom delu sveta ekonomski odnosi uređeni su bilo preko dvostranih ugovora među pojedinim državama, bilo preko nekih multilateralnih instrumenata — među kojima ima i takvih regionalnih karaktera i van Ujedinjenih nacija. U okviru ovih instrumenata odvija se i trgovina među zemljama i pomoć koju razvijene i jače zemlje daju nerazvijenim i slabijim.

U regulisanju ekonomskih odnosa naše zemlje sa inostranstvom mi smo uvek bili za principe navedene u Povelji Ujedinjenih nacija i mi ćemo se i dalje boriti za realizaciju tih principa kako na terenu samih Ujedinjenih nacija, tako i u pojedinačnim

ekonomskim odnosima sa svakom zemljom. Mi stojimo na gladištu da je izdvajanje iz međunarodne ekonomske zajednice samo po sebi neprimodno, veštačko i u svojoj suštini reakcionarno.

Međutim, boreći se za demokratske principe Ujedinjenih nacija, mi istovremeno moramo uzimati u obzir sasvim konkretnu međunarodnu saradnju, realistički procenjivati sve odnose i činjenice i prema tome zauzimati svoj stav. A te su činjenice: najveći deo ekonomske saradnje ne ide preko Ujedinjenih nacija; svet je podeljen u dva ekonomska bloka; SSSR, glavni krivac za razbijanje sveta u dva ekonomska bloka, vodi politiku blokade i ekonomske agresije i ugrožava našu zemlju. Mi smo obavezni da sa ostalim delom sveta uspostavljamo ekonomske odnose. I, najzad, mi imamo potrebe za zajmovima i pomoći.

Ako mi ne bismo uzimali u obzir ove realne činjenice i prema tome zauzimali stav i određivali našu ekonomsku politiku, sigurno bismo izgledali politički smešni, a narodu i državi doneli bismo nove, nepotrebne i suvišne teškoće. I zato je Savezna vlada, uzimajući ovo u obzir, i podela razgovore sa vladama SAD i Velike Britanije, kao i sa Međunarodnom bankom za zajmove i pomoć, kako bi ovaj deficit bio, uz pomoć njihovu, rešen.

Razume se da se u razgovorima moraju uzeti u obzir i takve činjenice kao što je: pravo Jugoslavije na samostalan socijalistički društveni razvitak, nemešanje u njene unutrašnje političke odnose i slično. Po iskustvu stečenom iz dosadašnje ekonomske saradnje sa vladama SAD i Velike Britanije, naročito u toku poslednje godine dana, sa strane njihove bilo je razumevanja i usvajane su ove činjenice. Na osnovu toga mi se nadamo pozitivnom rešenju i završetku ovih pregovora.

Pregovori zasada napreduju više-manje normalno, iako nešto sporije nego što su naše prvovremene potrebe. Izvesne teškoće pojavljuju se zbog specifičnog političkog položaja Jugoslavije u svetu, a naročito u Istočnoj Evropi, zbog čega ona nije, niti može da bude član nekih regionalnih ekonomskih organizacija. Ali, budući da se dosada našlo načina da Jugoslavija dobije neke zajmove i da dobije i besplatnu pomoć u hrani u vezi sa sušom, mi očekujemo pozitivno rešenje. (Aplauz).

Pretsedavajući: Drugovi narodni poslanici, ja sam propustio da zapitam drugove Lazara Mojsova i Raka Bjelicu, koji su postavili po jedno pitanje Ministru inostranih poslova, da li su zadovoljni datim odgovorom. Zato ih sada pitam jesu li zadovoljni ili žele da u vezi tih pitanja još štogod kažu? (Lazar Mojsov: Zadovoljan sam! — Rako Bjelica: I ja sam!)

Molim drugove koji su postavili ostala pitanja da redom odgovore jesu li zadovoljni datim odgovorima. Drug Neoričić? (*Milijan Neoričić: Zadovoljan sam!*). Drug Vladislav Ribnikar? (*Vladislav Ribnikar: Zadovoljan sam!*). Drug Stojnić? (*Velimir Stojnić: Zadovoljan sam!*).

Pošto su drugovi narodni poslanici izjavili da su zadovoljni odgovorima ministara, dnevni red ove sednice je iscrpen.

Molim Narodnu skupštinu u zajedničkoj sednici za ovlašćenje da mogu sa sekretarom potpisati zapisnik današnje sednice. Da li Skupština daje ovlašćenje? (Daje).

Zaključujem današnju sednicu a istovremeno i Treće redovno zasedanje Narodne skupštine FNRJ (drugog saziva).

(Sednica je zaključena u 19,55 časova).

PRILOZI

BRITON

MINISTARSTVO PRAVOSUĐA FNRJ

— KABINET —

Br. 324

12 januara 1951. godine

Beograd

PRETSEDNIKU SAVEZNOG VEĆA
NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

I

PRETSEDNIKU VEĆA NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Dostavljam vam Predlog krivičnog zakonika FNRJ koji je usvojila Vlada FNRJ na svojoj sednici.

Molim vas da ovaj predlog dostavite zakonodavnom odboru vašeg veća na proučavanje i dalji postupak.

Obrazloženje podnetog predloga daću usmeno na sednici zakonodavnog odbora.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Ministar pravosuđa FNRJ

Frane Frol, s. r.

Napomena: Predsednik Saveta za zakonodavstvo i izgradnju narodne vlasti Vlade FNRJ Edvard Kardelj dostavio je 28 decembra 1950 godine zakonodavnim odborima Nacrt krivičnog zakonika FNRJ sa aktom ove sadržine:

»Savet za zakonodavstvo i izgradnju narodne vlasti Vlade FNRJ dostavlja zakonodavnim odborima oba veća Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije Nacrt krivičnog zakonika FNRJ, koji je pripremila komisija stručnjaka uz istovremeno šire konsultovanje predstavnika našeg sudstva, javnog tužništva, Ministarstva unutrašnjih poslova i pravne nauke. Konačnu redakciju teksta ovog nacrta izradila je posebna komisija koju su činili: predsednik Moša Pijade, predsednik Zakonodavnog odbora Veća naroda, i članovi: dr Josip Hrnčević, Javni tužilac FNRJ, dr Jovan Đorđević, pomoćnik

Predsjednika Saveta za zakonodavstvo i izgradnju narodne vlasti Vlade FNRJ i redovni profesor Pravnog fakulteta, dr Leon Geršković, pomoćnik Predsjednika Saveta za zakonodavstvo i izgradnju narodne vlasti Vlade FNRJ i vanredni profesor Pravnog fakulteta, Nikola Srzentić, načelnik zakonodavno-pravnog odeljenja Ministarstva pravosuđa FNRJ i honorarni docent Pravnog fakulteta, Petar Ivčević, pomoćnik Ministra unutrašnjih poslova FNRJ, pukovnik Radoš Raičević, načelnik pravnog odeljenja Ministarstva narodne odbrane, dr Vladimir Kalember, pomoćnik Ministra pravosuđa FNRJ. Prilikom izrade posebne glave nacarta koja je posvećena krivičnim delima protiv oružanih snaga kao članovi komisije učestvovali su i pukovnik Ilija Kostić, vojni tužilac JA i pukovnik Zvonimir Ostrić, predsednik Vrhovnog vojnog suda.

Priloženi Naort krivičnog zakonika dostavlja vam se pre nego što je usvojen od Vlade FNRJ da bi ga blagovremeno dostavili članovima Zakonodavnog odbora.

Zakonodavni odbori biće na vreme obavešteni o usvajanju nacarta od strane Vlade FNRJ, kao i o eventualnim izmenama i dopunama koje bi tom prilikom mogle biti učinjene u nacrtu.

Radi lakšeg proučavanja ovog složenog i važnog zakonskog nacarta izrađuje se obrazloženje i objašnjenje koje će vam se naknadno dostaviti.

PREDLOG KRIVICNOG ZAKONIKA FNRJ

OPŠTI DEO

GLAVA PRVA

UVODNE ODREDBE

Zadatak krivičnog zakonodavstva

Član 1

Krivično zakonodavstvo Federativne Narodne Republike Jugoslavije zaštićuje socijalističko državno i društveno uređenje Federativne Narodne Republike Jugoslavije određivanjem krivičnih dela i propisivanjem kazni, mera bezbednosti i vaspitno-popravnih mera.

Krivično delo

Član 2

(1) Krivično delo je društveno opasno delo čija su obeležja određena zakonom.

(2) Društveno-opasno delo jeste ono delo kojim se narušava ili ugrožava vlast radnog naroda, nezavisnost i bezbednost Federativne Narodne Republike Jugoslavije, ravnopravnost i suverena prava njenih naroda, socijalistička izgradnja zemlje, opštenarodna i druga društvena imovina, ličnost i prava građana, prava društvenih organizacija i ustanova i uopšte društveni poredak Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

Nema krivičnog dela ni kazne bez zakona

Član 3

Niko ne može biti kažnjen za delo koje, pre nego što je učinjeno, nije bilo zakonom određeno kao krivično delo i za koje zakonom nije bilo propisano kako će se kazniti onaj koji ga učini.

Svrha kažnjavanja

Član 4

Svrha kažnjavanja jeste:
sprečavanje društveno-opasne delatnosti;
sprečavanje učinioaca da ne čini krivična dela i njegovo popravljanje;
vaspitni uticaj na druge da ne čine krivična dela.

GLAVA DRUGA

KRIVIČNA ODGOVORNOST

Krivična odgovornost i društvena opasnost

Član 5

(1) Krivično odgovorno može biti samo lice koje je učinilo društveno opasno delo koje je zakonom određeno kao krivično delo.

(2) Nije krivično odgovoran ko učini delo koje, iako sadrži obeležja krivičnog dela određena zakonom, predstavlja neznatnu društvenu opasnost zbog malog značaja i zbog neznatnosti ili odsutnosti štetnih posledica.

Uzrast

Član 6

(1) Nije krivično odgovorno lice koje u vreme izvršenja dela nije navršilo četrnaest godina.

(2) Maloletnik koji je u vreme izvršenja krivičnog dela bio stariji od četrnaest godina krivično je odgovoran ako je bio toliko duševno razvijen da je mogao shvatiti značaj svog dela i upravljati svojim postupcima.

Uračunljivost

Član 7

(1) Nije krivično odgovorno lice koje je učinilo krivično delo u stanju trajnog ili privremenog duševnog oboljenja, privremene

duševne poremećenosti ili zaostalog duševnog razvoja, ukoliko usled ovih stanja nije bilo svesno prirode i značaja svog dela ili nije moglo upravljati svojim postupcima.

(2) Ako je u vreme izvršenja krivičnog dela usled jednog od stanja navedenih u stavu 1 ovog člana sposobnost učinioca da shvati prirodu i značaj svog dela ili mogućnost da upravlja svojim postupcima bila bitno smanjena, sud ga može blaže kazniti.

(3) Učinilac je krivično odgovoran ako se upotrebom alkohola, opojnih droga ili na drugi način sam stavio u stanje privremene duševne poremećenosti iako je bio svestan da će u takvom stanju učiniti krivično delo, ili iako je mogao i morao biti svestan da u takvom stanju može učiniti krivično delo.

Umišljaj i nehat

Član 8

(1) Učinilac je krivično odgovoran za krivično delo samo kad ga je učinio sa umišljajem ili iz nehata.

(2) Krivično delo učinjeno je sa umišljajem kad je učinilac bio svestan svog dela i hteo njegovo izvršenje; ili kad je bio svestan da usled njegovog činjenja ili nečinjenja može nastupiti društveno-opasna posledica pa je pristao na njeno nastupanje.

(3) Krivično delo učinjeno je iz nehata kad je učinilac bio svestan da društveno opasna posledica može nastupiti ali je olako tržao da ona neće nastupiti ili da će je moći otkloniti; ili kad nije bio svestan mogućnosti nastupanja društveno-opasne posledice, iako je prema okolnostima i svojim ličnim svojstvima bio dužan i mogao biti svestan te mogućnosti.

(4) Za krivično delo učinjeno iz nehata učinilac je krivično odgovoran samo kad to zakon određuje.

Odgovornost za težu posledicu ili zbog naročitih okolnosti

Član 9

(1) Ako je iz krivičnog dela proizašla posledica teža od umišljene za koju zakon propisuje težu kaznu, teža kazna će se izreći ako se ta posledica može pripisati nehату učinioca.

(2) Ako je za određeno krivično delo zbog naročitih okolnosti propisana teža kazna, ona će se izreći samo ako je učinilac za te okolnosti znao ili je bio dužan i mogao znati.

Stvarna zabluda

Član 10

(1) Nije krivično odgovorno lice koje u vreme izvršenja krivičnog dela nije bilo svesno nekog njegovog zakonom određenog obeležja; ili koje je pogrešno uzelo da postoje okolnosti prema kojima bi, kad bi one stvarno postojale, to delo bilo dozvoljeno.

(2) Ako je učinilac bio u zabludi usled nehata, krivično je odgovoran za krivično delo učinjeno iz nehata u slučaju kad zakon i za takvo delo određuje krivičnu odgovornost.

Nužna odbrana

Član 11

(1) Nije krivično odgovorno lice koje je učinilo delo u nužnoj odbrani.

(2) Nužna je ona odbrana koja je neophodno potrebna da učinilac od sebe ili drugog odbije istovremeni protivpravni napad.

(3) Ako učinilac prekorači granice nužne odbrane krivično je odgovoran ali ga sud može blaže kazniti, a ako je ovo preokraćenje učinio usled jake razdraženosti ili prepasti izazvane napadom, može ga i osloboditi od kazne.

Krajnja nužda

Član 12

(1) Nije krivično odgovorno lice koje je učinilo delo u krajnjoj nuždi.

(2) Delo je učinjeno u krajnjoj nuždi ako je učinjeno radi toga da učinilac od sebe ili drugog otkloni istovremenu neskrivljenu opasnost koja se na drugi način nije mogla otkloniti, i ako je pri tom učinjeno zlo manje od onog koje je pretilo.

(3) Ako učinilac prekorači granice krajnje nužde krivično je odgovoran ali ga sud može blaže kazniti.

(4) Nema krajnje nužde kad je učinilac bio dužan da se izlaže opasnosti.

Odgovornost pravnih lica

Član 13

(1) Pravna lica su krivično odgovorna samo kad to zakon određuje.

(2) Zakon određuje pod kojim je uslovima pravno lice krivično odgovorno i propisuje kazne koje se mogu izreći pravnom licu.

GLAVA TREĆA

IZVRŠENJE KRIVIČNOG DELA

1. NAČIN, VREME I MESTO IZVRŠENJA KRIVIČNOG DELA

Opšti način izvršenja krivičnog dela

Član 14

(1) Krivično delo može biti izvršeno činjenjem ili nečinjenjem.

(2) Krivično delo je izvršeno nečinjenjem ako je učinilac propustio da izvrši radnju koju je bio dužan izvršiti.

Vreme izvršenja krivičnog dela

Član 15

Krivično delo je izvršeno u vreme kad je učinilac radio ili je bio dužan da radi, bez obzira kad je posledica nastupila.

Mesto izvršenja krivičnog dela

Član 16

(1) Krivično delo je izvršeno kako u mestu gde je učinilac radio ili bio dužan da radi, tako i u mestu gde je posledica nastupila.

(2) Pokušaj krivičnog dela je izvršen kako u mestu gde je učinilac radio, tako i u mestu gde je po njegovom umišljaju posledica imala ili mogla da nastupi.

2. POKUŠAJ

Odgovornost za pokušaj

Član 17

Ko je izvršenje krivičnog dela sa umišljajem započeo ali ga nije dovršio, krivično je odgovoran za pokušaj samo kod onih krivičnih dela za koja se po zakonu može izreći pet godina stro-

gog zatvora ili teža kazna, a kod drugih krivičnih dela samo kad to zakon izričito određuje.

Kažnjavanje za pokušaj

Član 18

(1) Za pokušaj sud može učinioca blaže kazniti nego za dovršeno krivično delo.

(2) Ako su sredstvo kojim je učinilac pokušao izvršenje krivičnog dela ili predmet prema kojem je pokušao izvršenje takvi da se krivično delo takvim sredstvom ili prema takvom predmetu ni pod kojim uslovima ne bi moglo izvršiti, sud može učiniocu ublažiti kaznu i pri tom nije vezan ni za vrstu ni za meru kazne propisane za to krivično delo, a može ga i osloboditi od kazne.

Dobrovoljni odustanak

Član 19

(1) Učinioca koji je pokušao da izvrši krivično delo ali je dobrovoljno odustao od njegovog izvršenja, sud može osloboditi od kazne.

(2) U slučaju dobrovoljnog odustanka učinilac je krivično odgovoran za one radnje koje čine neko drugo samostalno krivično delo.

3. SAUČESNIŠTVO

Potstrekavanje

Član 20

(1) Ko drugog sa umišljajem potstrekne da učini krivično delo kazniće se kao da ga je sam učinio.

(2) Ko drugog potstrekava na izvršenje krivičnog dela za koje se po zakonu može izreći pet godina strogog zatvora ili teža kazna, iako izvršenje tog dela nije ni pokušano, kazniće se kao za pokušaj.

Pomaganje

Član 21

(1) Ko drugom sa umišljajem pomogne u izvršenju krivičnog dela kazniće se kao da ga je sam učinio, a može se i blaže kazniti.

(2) Kao pomaganje smatra se naročito: davanje saveta ili uputstava kako da se izvrši krivično delo, stavljanje na raspolaganje učiniocu sredstava za izvršenje krivičnog dela, uklanjanje prepreka za izvršenje krivičnog dela, kao i unapred obećano prikrivanje krivičnog dela, sredstava kojim je krivično delo učinjeno, tragova krivičnog dela ili predmeta pribavljenih krivičnim delom.

Odgovornost potstrekača i pomagača za pokušaj

Član 22

Ako je krivično delo ostalo u pokušaju, potstrekač i pomagač kazniće se kao da su sami učinili pokušaj tog dela.

Granice odgovornosti i kažnjivosti potstrekača i pomagača

Član 23

(1) Potstrekač i pomagač krivično su odgovorni u granicama svog umišljaja.

(2) Potstrekač i pomagač mogu se osloboditi od kazne ako su sprečili izvršenje dela ili nastupanje posledice.

(3) Lični odnosi, svojstva i okolnosti usled kojih zakon dozvoljava ili određuje oslobodenje od kazne, smanjenje ili povećanje kazne, mogu se uzeti u obzir samo onom izvršiocu, potstrekaču ili pomagaču kod koga se takvi odnosi, svojstva i okolnosti nađu.

Odgovornost organizatora zločinačkih udruženja

Član 24

Organizatori koji radi vršenja krivičnih dela stvaraju ili iskorišćuju organizacije, bande, zavere, grupe ili druga udruženja krivično su odgovorni kao izvršioci za sva krivična dela koja su proizašla iz zločinačkog plana tih udruženja kao da su ih sami učinili.

GLAVA ČETVRTA

KAZNE

1. VRSTE KAZNI I USLOVI NJIHOVOG IZRICANJA

Vrste kazni

Član 25

Učiniocima krivičnih dela mogu se izreći ove kazne:

1) smrtna kazna;

- 2) strogi zatvor;
- 3) zatvor;
- 4) gubitak građanskih prava;
- 5) zabrana bavljenja određenim zanimanjem;
- 6) konfiskacija imovine;
- 7) novčana kazna.

Glavne i sporedne kazne

Član 26.

(1) Smrtna kazna i kazne strogog zatvora i zatvora mogu se izreći samo kao glavne kazne.

(2) Kazne gubitka građanskih prava, zabrane bavljenja određenim zanimanjem i konfiskacije imovine mogu se izreći samo kao sporedne kazne.

(3) Novčana kazna može se izreći i kao glavna i kao sporedna kazna.

(4) Ako je za jedno krivično delo propisano više kazni, samo jedna se može izreći kao glavna.

Uz glavnu kaznu može se izreći više sporednih kazni.

Zakonitost u izricanju kazni

Član 27

(1) Smrtna kazna i kazne strogog zatvora, zatvora i konfiskacije imovine mogu se izreći samo kad su za određeno krivično delo propisane zakonom.

(2) Kazne gubitka građanskih prava i zabrane bavljenja određenim zanimanjem mogu se izreći i kad nisu propisane zakonom za određeno krivično delo, ali samo pod uslovima određenim u ovom zakoniku.

(3) Novčana kazna može se izreći samo kad je za određeno krivično delo propisana zakonom, ali za krivična dela učinjena iz koristoljublja ta kazna kao sporedna može se izreći i kad nije zakonom propisana.

Smrtna kazna

Član 28

(1) Smrtna kazna izvršuje se streljanjem ili vešanjem.

(2) Da li će se smrtna kazna izvršiti streljanjem ili vešanjem odrediće sud presudom.

(3) Smrtna kazna ne može se izreći bremenitoj ženi.

Kazna strogog zatvora

Član 29

(1) Kazna strogog zatvora ne može biti kraća od šest meseci ni duža od dvadeset godina, a izriče se na pune godine i mesece.

(2) Kad zakon propisuje mogućnost izricanja smrtno kazne, sud može umesto smrtno kazne izreći kaznu strogog zatvora u doživotnom trajanju.

(3) Kazna strogog zatvora u doživotnom trajanju može se odrediti i aktom amnestije ili aktom pomilovanja lica osuđenog na smrtnu kaznu.

Kazna zatvora

Član 30

(1) Kazna zatvora ne može biti kraća od tri dana ni duža od pet godina.

(2) Kazna zatvora izriče se na pune godine i mesece, a do tri meseca i na pune dane.

Kazna gubitka građanskih prava

Član 31

(1) Kazna gubitka građanskih prava sastoji se u gubitku biračkog prava, prava na sticanje i vršenje funkcija u društvenim organizacijama i udruženjima i prava javnog štipendiranja.

(2) Kazna gubitka građanskih prava može biti trajna ili vremena.

(3) Vremena kazna gubitka građanskih prava ne može biti kraća od jedne ni duža od pet godina.

Trajan gubitak građanskih prava

Član 32

(1) Kazna trajnog gubitka građanskih prava izriče se uvek pri osudi na smrtnu kaznu i kaznu strogog zatvora u doživotnom trajanju.

(2) Kazna trajnog gubitka građanskih prava počinje teći od dana pravosnažnosti presude.

(3) Pri osudi na kaznu trajnog gubitka građanskih prava sud će učiniocu oduzeti sva počasna zvanja i odlikovanja.

Vremeni gubitak građanskih prava

Član 33

(1) Kazna vremenog gubitka građanskih prava može se izreći samo pri osudi na kaznu-strogog zatvora, i to ako ova nije manja od pet godina.

(2) Izuzetno sud može pri osudi na kaznu strogog zatvora od dve do pet godina izreći i kaznu vremenog gubitka građanskih prava do dve godine.

(3) Pod uslovima iz stava 1 i 2 ovog člana kazna vremenog gubitka građanskih prava izriče se kad se učinilac krivičnog dela pokazao nedostojnim da učestvuje u javnom životu.

(4) Lice osuđeno na vremeni gubitak građanskih prava ne može vršiti građanska prava od dana pravosnažnosti presude, ali se vreme trajanja ove kazne računa od dana kad je glavna kazna izdržana, zastarela ili oprostena.

(5) Pri osudi na kaznu vremenog gubitka građanskih prava sud može učiniocu oduzeti počasno zvanje ili odlikovanje ako je učinio takvo krivično delo koje ga čini nedostojnim da bude nosilac počasnog zvanja ili odlikovanja.

Povraćaj izgubljenih građanskih prava

Član 34

Osuđeni na kaznu vremenog gubitka građanskih prava vraća se u svoja građanska prava s danom kad mu je kazna gubitka građanskih prava istekla.

Kazna zabrane bavljenja određenim zanimanjem

Član 35

(1) Kazna zabrane bavljenja određenim zanimanjem može biti vremena ili trajna.

(2) Vremena kazna zabrane bavljenja određenim zanimanjem ne može biti kraća od tri meseca ni duža od pet godina.

(3) Kazna zabrane bavljenja određenim zanimanjem izriče se kad je učinilac zloupotrebio zanimanje radi izvršenja krivičnog

dela ili kad bi njegovo dalje bavljenje tim zanimanjem bilo štetno. Kazna trajne zabrane bavljenja određenim zanimanjem može se izreći samo pri osudi na kaznu strogog zatvora, i to ako ova nije manja od tri godine.

(4) Vreme trajanja kazne zabrane bavljenja određenim zanimanjem računa se od dana kad je glavna kazna izdržana, zastarela ili oproštena.

Kazna konfiskacije imovine

Član 36

Kazna konfiskacije imovine sastoji se u oduzimanju bez naknade u korist države imovine osuđenog lica.

Novčana kazna

Član 37

(1) Novčana kazna ne može biti manja od sto dinara. Ako zakon ne propisuje drukčije, novčana kazna može se izreći do iznosa od tri stotine hiljada dinara za krivična dela učinjena iz koristoljublja, a za ostala krivična dela do iznosa od pedeset hiljada dinara.

(2) U presudi se određuje rok plaćanja novčane kazne koji ne može biti kraći od petnaest dana ni duži od tri meseca.

(3) Sud može dozvoliti da osuđeni novčanu kaznu isplati u otplatama. U tom slučaju sud će odrediti način, isplaćivanja i rok isplate koji ne može biti duži od dve godine.

2 ODMERAVANJE KAZNE

Opšte pravilo o odmeravanju kazni

Član 38

(1) Za određeno krivično delo sud će odmeriti kaznu u granicama koje su zakonom propisane za to delo, a prema stepenu društvene opasnosti krivičnog dela i učionica.

(2) Pri oceni stepena društvene opasnosti krivičnog dela i učinioca sud će uzeti u obzir sve okolnosti koje utiču da kazna bude veća ili manja (otežavajuće i olakšavajuće okolnosti), a na-

ročito: jačinu ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra, posledice dela, okolnosti pod kojima je delo učinjeno, pobude iz kojih je delo učinjeno, raniji život učinioaca, lične prilike učinioaca kao i njegovo držanje posle učinjenog krivičnog dela.

Odmeravanje kazne u posebnim slučajevima

Član 39

(1) Pri odmeravanju kazne za pokušaj sud će uzeti u obzir i uzroke zbog kojih nije došlo do izvršenja krivičnog dela.

(2) Potstrekacu i pomagaču sud će odmeriti kaznu i s obzirom na stepen u kome su doprineli izvršenju krivičnog dela.

(3) Pri odmeravanju novčane kazne sud će posebno uzeti u obzir imovno stanje učinioaca.

Povrat

Član 40

Ko je osuđen za krivično delo učinjeno sa umišljajem na kaznu strogog zatvora ili zatvora, pa za vreme od pet godina od dana kad je tu kaznu potpuno ili delimično izdržao ponovo učini krivično delo sa umišljajem za koje je propisana kazna zatvora ili teža kazna, kazniće se strože.

Osobito težak slučaj

Član 41

Kad zakon propisuje težu kaznu za osobito težak slučaj određenog krivičnog dela, sud će ovu kaznu izreći ako ovo delo dobije posebno opasan vid time što je učinilac pri njegovom izvršenju ispoljio naročitu odlučnost, upornost ili bezobzirnost i što je delo ili izazvalo naročito teške posledice ili je učinjeno pod osobitim okolnostima koje znatno povećavaju društvenu opasnost dela.

Ublažavanje kazne

Član 42

(1) Sud može učinioцу krivičnog dela odmeriti kaznu ispod granice propisane zakonom za to delo ili izreći blažu vrstu kazne

u slučaju kad zakon dozvoljava da se učinilac može blaže kazniti, kao i u slučaju kad nade da jedna ili više olakšavajućih okolnosti u tolikoj meri ukazuju na smanjenu društvenu opasnost krivičnog dela i učinioca da se i sa ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja.

(2) Sud može učiniocu ublažiti kaznu i kad nade da je učinilac s obzirom na okolnosti pod kojima je krivično delo učinio imao opravdanih razloga da smatra da je njegovo delo dozvoljeno.

Način ublažavanja kazne

Član 43

Kad sud nade da treba ublažiti kaznu, ublažavanje se vrši ovako:

1) ako je za krivično delo propisana kazna strogog zatvora, zatvora, ili novčana kazna sa naznačenjem najmanje mere, ova najmanja mera može se spustiti do najmanje zakonske mere te vrste kazne;

2) ako je za krivično delo propisana kazna strogog zatvora ili zatvora bez naznačenja najmanje mere, mesto strogog zatvora može se izreći zatvor najmanje tri meseca, a mesto zatvora novčana kazna.

Oslobodenje od kazne

Član 44

Sud može učinioca krivičnog dela osloboditi od kazne samo u slučajevima kad to zakon izričito predviđa.

Uračunavanje pritvora, istražnog zatvora i ranije kazne

Član 45

(1) Vreme provedeno u pritvoru ili u istražnom zatvoru uračunava se u kaznu strogog zatvora, zatvora i u novčanu kaznu.

(2) Isto tako se uračunava u novu kaznu i deo ranije izdržane kazne, ako je ranija kazna izmenjena aktom amnestije ili pomilovanja, ili usled vanrednog ublažavanja kazne, ponavljanja postupka ili zahteva za zaštitu zakonitosti.

(3) Pri uračunavanju izjednačuju se dan pritvora, dan istražnog zatvora, dan strogog zatvora, dan zatvora i dve stotine dinara novčane kazne.

Sticaj krivičnih dela

Član 46

(1) Ako je učinilac jednom radnjom učinio više krivičnih dela, ili ako je sa više radnji učinio više krivičnih dela po kojima nije donesena presuda, sud će prethodno utvrditi kazne za svako krivično delo, pa će u pogledu izricanja glavne kazne postupiti na ovaj način:

1) ako je za neko krivično delo u sticaju utvrdio smrtnu kaznu, izreći će samo tu kaznu;

2) ako je za krivična dela u sticaju utvrdio kazne strogog zatvora i zatvora, izreći će jednu kaznu koja se sastoji u povišenju najteže od utvrđenih kazni, ali tako da povišena kazna ne sme dostići ukupan iznos pojedinih utvrđenih kazni ni preći najveću zakonsku meru izrečene vrste kazne;

3) ako je za neko krivično delo u sticaju utvrdio novčanu kaznu a za drugo delo kaznu strogog zatvora ili zatvora, izreći će pored utvrđene kazne strogog zatvora odnosno zatvora i utvrđenu novčanu kaznu;

4) ako je za krivična dela u sticaju utvrdio novčane kazne, izreći će jednu novčanu kaznu koja odgovara zbiru utvrđenih novčanih kazni.

(2) Sporedne kazne sud će izreći ako su utvrđene ma i za jedno krivično delo u sticaju.

(3) Kad sud za neko krivično delo u sticaju utvrdi kaznu konfiskacije imovine, ne može izreći novčanu kaznu ni kao glavnu ni kao sporednu.

Odmeravanje kazne osuđenom licu

Član 47

(1) Ako osuđeno lice, pre nego što je izdržalo kaznu ili pre nego što mu je kazna zastarela ili oprostena, bude osuđeno zbog krivičnog dela učinjenog pre objavljivanja ranije presude, sud će izreći jednu kaznu primenom člana 50 ovog zakonika, uzimajući raniju kaznu kao već utvrđenu za odnosno delo. Deo kazne koji je osuđeno lice izdržalo po ranijoj presudi uračunaće se po članu 49 ovog zakonika.

(2) Osuđeno lice koje za vreme izdržavanja kazne strogog zatvora ili zatvora učini krivično delo za koje se po zakonu može izreći kazna zatvora do jedne godine ili novčana kazna, kazniće se disciplinski. Ako se disciplinska kazna ne bi mogla ostvariti za vreme izdržavanja ranije kazne zbog njenog kratkog ostatka, osuđeno lice će se zadržati u kazneno-popravnoj ustanovi dok izdrži disciplinsku kaznu. Krivično gonjenje će se preduzeti samo onda, ako se za učinjeno delo sazna tek pošto je učinilac izdržao kaznu.

(3) Ako osuđeno lice za vreme izdržavanja kazne strogog zatvora ili zatvora učini krivično delo za koje se po zakonu može izreći teža kazna od kazne zatvora do jedne godine, sud će učinocu izreći kaznu bez obzira na ranije izrečenu kaznu.

(4) Osuđeno lice koje za vreme izdržavanja kazne strogog zatvora u doživotnom trajanju učini krivično delo za koje se po zakonu ne može izreći smrtna kazna, ili se može izreći smrtna kazna, a tu kaznu sud ne izrekne, kazniće se disciplinski, a pored toga ta okolnost uzeće se u obzir prilikom odlučivanja o puštanju osuđenog lica na uslovni otpust.

3. USLOVNA OSUDA

Izricanje uslovne osude

Član 48

(1) Pri osudi na kaznu zatvora do dve godine ili na novčanu kaznu sud može presudom odložiti izvršenje izrečene kazne pod uslovom da osuđeni u određenom roku koji ne može biti kraći od jedne ni duži od pet godina ne učini sa umišljajem novo isto tako teško ili teže krivično delo.

(2) Za odlaganje izvršenja kazne sud može postaviti i uslov da osuđeni u određenom roku koji ne može biti duži od jedne godine naknadi presudom utvrđenu štetu.

(3) Sud će odrediti uslovno odlaganje izvršenja izrečene kazne ako prema okolnostima dela i prema ponašanju učinioca posle izvršenja dela a s obzirom na njegov raniji život nađe da se može sa osnovom očekivati da osuđeni i bez izvršenja kazne ubuduće neće vršiti krivična dela i da sama osuda u takvom slučaju ostvaruje svrhu kažnjavanja.

(4) Uslovna osuda ne može se izreći licu koje je za poslednjih pet godina bilo osuđeno na kaznu strogog zatvora ili bezuslovno na kaznu zatvora dužu od jedne godine.

(5) U presudi sud može odrediti da se vremena kazna bavljenja određenim zanimanjem izvrši bez obzira što je izvršenje glavne kazne uslovljeno.

Opozivanje uslovne osude

Član 49

(1) Sud će opozvati odlaganje izvršenja kazne ako uslovno osuđeni u roku određenom u presudi učini sa umišljajem novo isto tako teško ili teže krivično delo, kao i u slučaju ako se posle izricanja uslovne osude sazna za krivično delo učinjeno pre njenog izricanja, a sud nade da ne bi bilo osnova za izricanje uslovne osude da se znalo za to ranije učinjeno krivično delo.

(2) Sud će opozvati odlaganje izvršenja kazne i u slučaju ako uslovno osuđeni u roku određenom u presudi ne naknadi utvrđenu štetu, iako je ovu mogao naknaditi.

(3) U slučaju opozivanja uslovne osude sud će za sva krivična dela izreći jednu kaznu po članu 50 ovog zakonika uzimajući raniju kaznu kao već utvrđenu za odnosno delo.

(4) Uslovna osuda može se opozvati najkasnije za godinu dana od dana kad je proteklo vreme za koje je izvršenje kazne bilo odloženo.

Dejstvo neopozvane uslovne osude

Član 50

Ako uslovna osuda ne bude opozvana, lice koje je bilo uslovno osuđeno smatra se da nije osuđeno za dela obuhvaćena uslovnom osudom.

4. OPŠTE ODREDBE O IZVRŠENJU KAZNI

Svrha izvršenja kazne

Član 51

(1) Izvršenjem kazne ostvaruje se svrha kažnjavanja određena ovim zakonikom.

(2) Izvršenjem kazne ne smeju se osuđenom nanositi fizičke patnje niti se sme vredati njegovo ljudsko dostojanstvo.

Izvršenje smrtne kazne

Član 52

(1) Smrtna kazna se ne može izvršiti pre nego što se prethodno utvrdi da nije ukinuta ili zamenjena aktom amnestije ili aktom pomilovanja.

(2) Smrtna kazna ne može se izvršiti nad bremenitom ženom dok traje stanje bremenitosti niti nad licem koje je teško telesno ili duševno bolesno dok ta bolest traje.

Izdržavanje kazne u kazneno-popravnim ustanovama

Član 53

(1) Kazne strogog zatvora i zatvora osuđena lica izdržavaju u kazneno-popravnim domovima ili u zatvorima.

(2) Kaznu zatvora do šest meseci osuđena lica izdržavaju u zatvorima.

(3) Muška i ženska lica izdržavaju kazne strogog zatvora i zatvora u odvojenim kazneno-popravnim ustanovama, a ako su u istoj kazneno-popravnoj ustanovi onda odvojeni jedni od drugih.

(4) Lica osuđena na kaznu strogog zatvora izdržavaju tu kaznu odvojeno od lica osuđenih na kaznu zatvora.

(5) Osuđena lica izdržavaju kaznu strogog zatvora odnosno zatvora skupno, a izuzetno izdvojeni.

(6) Za vreme poslednja tri meseca bremenitosti i posle porođaja do navršetka jedne godine starosti deteta, ženska lica izdržavaju kaznu strogog zatvora i zatvora u zaštitnom domu osuđenica-porodilja.

Obaveza na rad osuđenih lica

Član 54

(1) Lica osuđena na kaznu strogog zatvora ili zatvora ako su sposobna za rad dužna su da rade.

(2) Radno vreme traje osam časova dnevno.

Način izdržavanja kazne strogog zatvora

Član 55

(1) Lica osuđena na kaznu strogog zatvora raspoređuju se, po pravilu, na fizičke radove, a ako nisu sposobna za takve radove dužna su da rade poslove za koje su sposobna.

(2) Lica osuđena na kaznu strogog zatvora u pogledu primanja i odašiljanja pošte, primanja poseta i pošiljki hrane podvrgnuta su strožijem režimu nego lica osuđena na kaznu zatvora.

Način izdržavanja kazne zatvora

Član 56

(1) Lica osuđena na kaznu zatvora raspoređuju se, po pravilu, na poslove koji odgovaraju njihovoj stručnoj spremi i sposobnostima. Ako se odredi da ova lica rade fizičke poslove ti poslovi, ukoliko ne odgovaraju ranijem zanimanju osuđenog lica, moraju biti lakše prirode.

(2) Lica osuđena na kaznu zatvora u pogledu primanja i odašiljanja pošte, primanja poseta i pošiljki hrane podvrgnuta su blažem režimu.

Prava lica osuđenih na kaznu strogog zatvora i zatvora

Član 57

Licima osuđenim na kaznu strogog zatvora i zatvora obezbeđuje se:

jedan dan odmora u nedelji;

nagrada za rad;

besplatna zdravstvena zaštita;

pravo na socijalno osiguranje u slučaju nesreće na poslu.

Uslovni otpust

Član 58

(1) Ako je osuđeno lice izdržalo polovinu kazne strogog zatvora ili zatvora i ako pokaže svojim radom i vladanjem da se toliko popravilo da se može očekivati da neće dalje vršiti krivična dela, može se uslovno otpustiti sa izdržavanja kazne.

(2) Ako se osuđeno lice za vreme izdržavanja kazne naročito istakne svojim radom i vladanjem, može se uslovno otpustiti i pre nego što je izdržalo polovinu kazne strogog zatvora odnosno zatvora.

(3) Pod uslovom iz stava 1 ovog člana lice osuđeno na kaznu strogog zatvora u doživotnom trajanju može se uslovno otpustiti ako je izdržalo petnaest godina strogog zatvora.

(4) Uslovni otpust traje do isteka vremena za koje je izrečena kazna, a ako je u pitanju kazna strogog zatvora u doživotnom trajanju deset godina od dana otpuštanja sa izdržavanja kazne.

Opozivanje uslovnog otpusta

Član 59

(1) Uslovni otpust opozivaće se ako uslovno otpušteni, dok je na uslovnom otpustu, učini novo krivično delo koje po svom značaju i težini ukazuje da razlozi za uslovni otpust više ne postoje.

(2) U slučaju opozivanja vreme provedeno na uslovnom otpustu ne računa se u kaznu.

Izvršenje kazne konfiskacije imovine

Član 60

(1) Pri izvršenju kazne konfiskacije imovine sud će u granicama zakona tačno odrediti koji će se deo imovine konfiskovati a koji će deo ostati za izdržavanje osuđenog i njegove uže porodice.

(2) Postupak oko izvršenja kazne konfiskacije imovine određuje poseban zakon.

Izvršenje novčane kazne

Član 61

(1) Ako osuđeno lice u određenom vremenu ne isplati novčanu kaznu, naplata će se izvršiti prinudno.

(2) U slučaju da se novčana kazna ne može naplatiti sud će je zameniti kaznom zatvora računajući svake započete dve stotine dinara novčane kazne za jedan dan zatvora, s tim da kazna zatvora ne može biti duža od šest meseci.

(3) Ako osuđeno lice isplati samo jedan deo novčane kazne, ostatak će se srazmerno zameniti kaznom zatvora. Ako osuđeni isplati ostatak novčane kazne, prekinuće se sa izvršenjem kazne zatvora.

(4) Po smrti osuđenog lica novčana kazna neće se izvršiti.

Troškovi izvršenja kazne

Član 62

Sve kazne osim novčane izvršuju se o trošku države.

Bliže odredbe o izvršenju kazni

Član 63

Bliže odredbe o izvršenju kazni propisuje poseban zakon.

GLAVA PETA

MERE BEZBEDNOSTI

Upućivanje u zavod radi čuvanja i lečenja

Član 64

(1) Kad sud utvrdi da je učinilac dela neuračunljiv ili smanjeno uračunljiv i da je opasan za svoju okolinu, odrediće da se uputi u zavod za duševno bolesna lica ili drugi zavod za čuvanje i lečenje.

(2) Otpuštanje iz zavoda sud će odrediti kad utvrdi da je dalje zadržavanje u zavodu nepotrebno.

(3) Vreme koje je osuđeno lice sa smanjenom uračunljivošću provelo u zavodu uračunaće se u vreme izdržavanja kazne strogog zatvora ili zatvora.

(4) Ako u vreme otpuštanja iz zavoda nije proteklo vreme izrečene kazne, ostatak kazne izdržaće u kazneno-popravnoj ustanovi. Ako je takvo lice bilo osuđeno na kaznu zatvora do dve godine, sud može prilikom njegovog otpuštanja iz zavoda odlučiti da li će se kazna izvršiti. Pri tome će uzeti u obzir težinu učinjenog dela, raniji život učinioca, kao i u kojoj je meri boravak u zavodu uticao na lečenje učinioca.

Oduzimanje predmeta

Član 65

(1) Predmeti koji su upotrebljeni ili namenjeni za izvršenje krivičnog dela, koji su nastali izvršenjem krivičnog dela ili koji su dobijeni kao nagrada za izvršenje krivičnog dela mogu se oduzeti u korist države ako su svojina učinioca dela.

(2) Ovi predmeti mogu se oduzeti i kad nisu svojina učinioca ako to zahtevaju interesi opšte bezbednosti ili razlozi morala, ali ovim se ne dira u pravo trećih lica na naknadu štete od učinioca.

Proterivanje iz zemlje

Član 66

(1) Pri izricanju kazne strancu sud može izreći i proterivanje sa teritorije Federativne Narodne Republike Jugoslavije ako nade da pobude iz kojih je izvršio krivično delo, način izvršenja dela ili druge okolnosti ukazuju da bi njegov boravak u zemlji bio štetan.

(2) Proterivanje može biti izrečeno za svagda ili za vreme od jedne do deset godina.

(3) Vreme trajanja proterivanja računa se od dana kad je glavna kazna izdržana, zastarela ili oprostena.

GLAVA ŠESTA

PRIMENA KAZNI, VASPITNO-POPRAVNIH MERA I MERA BEZBEDNOSTI PREMA MALOLETNICIMA

Mere prema deci

Član 67

Maloletnik koji u vreme izvršenja krivičnog dela nije navršio četrnaest godina ne može se goniti ni kazniti niti sud prema njemu može primeniti vaspitno-popravne mere. Takav maloletnik predaje se organu starateljstva koji će odlučiti da li će ga ostaviti kod roditelja odnosno staraoca ili će primeniti druge mere radi staranja o njemu i o njegovom vaspitanju.

Primena vaspitno-popravnih mera prema krivično-neodgovornim maloletnicima

Član 68

(1) Prema maloletniku koji nije krivično odgovoran (član 7) sud će primeniti ove vaspitno-popravne mere:

- 1) predaja roditeljima ili staraocu;
- 2) upućivanje u vaspitnu ustanovu.

(2) Sud će maloletnika predati roditeljima ili staraocu da nad njim vode pojačan nadzor i da mu obezbede školovanje kad utvrdi

da za to imaju mogućnosti i da je ta mera dovoljna za popravljavanje maloletnika s obzirom na njegov uzrast, raniji život, lakšu prirodu dela i okolnosti pod kojima je delo učinjeno.

(3) Sud će uputiti maloletnika u vaspitnu ustanovu ako njegovi roditelji odnosno staralac nisu u mogućnosti da nad njim vode pojačan nadzor i da mu obezbede školovanje, ili ako utvrdi da predavanje roditeljima odnosno staraocu neće biti dovoljna mera za popravljavanje maloletnika, naročito s obzirom na uzrast, raniji život i težu prirodu dela.

(4) Ako je maloletnik gluvonem ili slep, a sud nade da ga treba uputiti u vaspitnu ustanovu, uputiće ga u zavod za gluvoneme ili slepe.

Kazne koje se ne mogu izreći prema krivično odgovornom maloletniku

Član 69

Maloletniku koji je krivično odgovoran ne mogu se izreći ove kazne: smrtna kazna, gubitak građanskih prava i trajna zabrana bavljenja određenim zanimanjem.

Kažnjavanje krivično odgovornog mladog maloletnika

Član 70

Maloletnik koji je u vreme izvršenja krivičnog dela navršio četrnaest a nije navršio šesnaest godina (mladi maloletnik) može se kazniti samo ako je učinio krivično delo za koje zakon propisuje kaznu težu od deset godina strogog zatvora.

Primena vaspitno-popravnih mera prema krivično odgovornom mladom maloletniku

Član 71

(1) Za krivična dela za koje zakon propisuje kaznu do deset godina strogog zatvora ili kakvu blažu kaznu primeniće se prema mladom maloletniku ove vaspitno-popravne mere:

1) ukor;

2) upućivanje u vaspitno-popravni dom.

(2) Izuzetno sud može primeniti vaspitno-popravnu meru upućivanja u vaspitno-popravni dom i prema mladom maloletniku

koji je učinio krivično delo za koje zakon propisuje kaznu težu od deset godina strogog zatvora, ako nađe da se s obzirom na duševnu razvijenost mladog maloletnika, prirodu dela i okolnosti pod kojima je delo učinjeno, svrha popravljanja i vaspitanja može ostvariti i bez primene kazne.

Primena ukora

Član 72

Prema mladem maloletniku koji je učinio lakše krivično delo sud će primeniti ukor ako utvrdi da će ta mera s obzirom na duševnu razvijenost mladog maloletnika, prirodu dela i okolnosti pod kojima je ono učinjeno, biti dovoljna za njegovo popravljanje.

Upućivanje u vaspitno-popravni dom

Član 73

Sud će mladeg maloletnika uputiti u vaspitno-popravni dom kad nađe da je potrebno prema njemu primeniti pojačane popravne mere s obzirom na težinu dela ili s obzirom na njegovu zapuštenost ili pokvarenost.

Kažnjavanje krivično odgovornih starijih maloletnika

Član 74

(1) Maloletnik koji je u vreme izvršenja krivičnog dela navršio šesnaest godina (stariji maloletnik) kazniće se ako je učinio krivično delo za koje zakon propisuje kaznu težu od pet godina strogog zatvora.

(2) Za krivično delo za koje zakon propisuje kaznu strogog zatvora do pet godina ili kakvu blažu kaznu, sud će prema starijem maloletniku primeniti vaspitno-popravnu meru upućivanja u vaspitno-popravni dom.

Odmeravanje kazne krivično odgovornim maloletnicima

Član 75

(1) Pri odmeravanju kazne maloletniku sud će primeniti opšte pravilo za odmeravanje kazne (čl. 38) i pri tom će naročito imati u vidu stepen duševne razvijenosti maloletnika.

(2) Za krivično delo za koje zakon propisuje smrtnu kaznu stariji maloletnik može biti kažnjen kaznom strogog zatvora najviše do petnaest godina, a mlađi maloletnik najviše do deset godina.

(3) Za krivično delo za koje zakon propisuje kaznu strogog zatvora u trajanju dužem od deset godina, sud može starijeg maloletnika kazniti kaznom strogog zatvora najviše do deset godina, a mlađeg maloletnika kaznom strogog zatvora najviše do osam godina.

Trajanje vaspitno-popravnih mera

Član 76

(1) Kad sud uputi maloletnika u vaspitnu ustanovu ili u vaspitno-popravni dom odlučuje koliko će vremena maloletnik ostati u ustanovi odnosno domu.

(2) U vaspitnoj ustanovi maloletnik će ostati najmanje jednu godinu a najduže tri godine, a u vaspitno-popravnom domu najmanje jednu godinu a najduže pet godina.

Izmena sudske odluke o vaspitno-popravnim merama

Član 77

(1) Vreme boravka u vaspitnoj ustanovi ili u vaspitno-popravnom domu može se skratiti, a može se odrediti i otpuštanje iz vaspitne ustanove odnosno vaspitno-popravnog doma, ako se pokaže da se maloletnik popravio.

(2) Sud može opozvati odluku o otpuštanju iz vaspitne ustanove ili iz vaspitno-popravnog doma ako maloletnik svojim radom i vladanjem na slobodi pokaže da nije bilo uslova za otpuštanje. Opozivanje odluke o otpuštanju može se vršiti dok maloletnik ne navrši osamnaest godina.

Prestanak vaspitno-popravnih mera u slučaju izricanja kazne

Član 78

Ako maloletnik u toku primene vaspitno-popravnih mera bude osuđen za krivično delo na kaznu strogog zatvora ili zatvora, određena vaspitno-popravna mera prestaje kad maloletnik započne izdržavanje kazne.

Dejstvo primene vaspitno-popravnih mera

Član 79

Maloletnik prema kome je primenjena vaspitno-popravna mera smatra se neosuđivanim.

Izvršenje kazne strogog zatvora i zatvora

Član 80

(1) Kaznu strogog zatvora i zatvora osuđeni maloletnici izdržavaju do svog punoletstva po pravilu u kazneno-popravnom domu za maloletnike.

(2) Izbor posla za osuđene maloletnike vrši se prema njihovim fizičkim sposobnostima i naklonostima za određenu vrstu posla tako da se što bolje stručno osposobe za rad po izdržanoj kazni.

(3) Radno vreme osuđenih maloletnika određuje se tako da im se omogući pohađanje škole za opšte obrazovanje ili škole za stručno osposobljavanje.

Rehabilitacija osuđenog maloletnika

Član 81

Kad se odredbe ovog zakonika o zakonskoj i sudskoj rehabilitaciji primenjuju prema maloletniku, rokovi predviđeni tim odredbama skraćuju se na polovinu.

GLAVA SEDMA

GAŠENJE KAZNE I REHABILITACIJA

1. ZASTARELOST

Zastarelost krivičnog gonjenja

Član 82

(1) Krivično gonjenje ne može se preduzeti kad protekne:

1) dvadeset i pet godina od izvršenja krivičnih dela za koja se po zakonu može izreći smrtna kazna, ili od izvršenja krivičnih dela iz člana 107 stav 3, 110, 111, 112, 113 stav 2, 115, 119 stav 2, 120, 121, 124 ovog zakonika;

2) petnaest godina od izvršenja krivičnog dela za koje se po zakonu može izreći kazna strogog zatvora duža od deset godina;

3) pet godina od izvršenja krivičnog dela za koje se po zakonu može izreći kazna strogog zatvora do deset godina ili kazna zatvora duža od dve godine;

4) dve godine od izvršenja krivičnog dela za koje se po zakonu može izreći kazna zatvora do dve godine ili novčana kazna.

(2) Ako je za krivično delo propisano više kazni, rok zastarelosti određuje se po najtežoj propisanoj kazni.

Tok i prekid zastarevanja krivičnog gonjenja

Član 83

(1) Zastarevanje krivičnog gonjenja počinje od dana kad je krivično delo učinjeno.

(2) Zastarevanje ne teče za vreme za koje se po zakonu gonjenje ne može otpočeti ili produžiti.

(3) Zastarevanje se prekida svakom radnjom nadležnog državnog organa koja se preduzima radi gonjenja učinioca zbog učinjenog krivičnog dela.

(4) Zastarevanje se prekida i kad učinilac u vremenu dok teče rok zastarelosti učini isto tako teško ili teže krivično delo.

(5) Sa svakim prekidom zastarevanje počinje ponovo da teče.

(6) Zastarelost krivičnog gonjenja nastaje u svakom slučaju kad protekne dvaput onoliko vremena koliko se po zakonu traži za zastarelost krivičnog gonjenja.

Zastarelost izvršenja kazne

Član 84

Izrečena kazna ne može se izvršiti ako je proteklo:

1) dvadeset i pet godina od osude na smrtnu kaznu ili od osude za krivična dela iz člana 107 stav 3, 110, 111, 112, 113 stav 2, 115, 119, 120, 121, 124 ovog zakonika;

2) petnaest godina od osude na kaznu strogog zatvora dužu od deset godina;

3) pet godina od osude na kaznu strogog zatvora do deset godina ili na kaznu zatvora dužu od dve godine;

4) dve godine od osude na kaznu zatvora do dve godine ili na novčanu kaznu.

Tok i prekid zastarevanja izvršenja kazne

Član 85

(1) Zastarevanje izvršenja kazne počinje od dana kad je presuda postala pravosnažna, a kod uslovne osude od dana kad je pravosnažno naredeno njeno izvršenje.

(2) Zastarevanje ne teče za vreme za koje se po zakonu izvršenje kazne ne može preduzeti.

(3) Zastarevanje se prekida svakom radnjom nadležnog državnog organa koja se preduzima radi izvršenja kazne.

(4) Sa svakim prekidom zastarevanje počinje ponovo da teče.

(5) Zastarelost izvršenja kazne nastaje u svakom slučaju kad protekne dvaput onoliko vremena koliko se po zakonu traži za zastarelost izvršenja kazne.

2. AMNESTIJA I POMILOVANJE

Amnestija

Član 86

Licima koja su obuhvaćena aktom amnestije daje se oslobođenje od gonjenja, potpuno ili delimično oslobođenje od izvršenja kazne, zamena izrečene kazne blažom kaznom ili se ukidaju pravne posledice osude.

Pomilovanje

Član 87

Pomilovanjem se primenično određenim licima daje oslobođenje od gonjenja, potpuno ili delimično oslobođenje od izvršenja kazne, zamena izrečene kazne blažom kaznom ili se ukidaju pravne posledice osude.

Zajednička odredba o amnestiji i pomilovanju

Član 88

(1) Ako je aktom amnestije ili aktom pomilovanja dato potpuno oslobođenje od glavne i sporedne kazne, lice obuhvaćeno amnestijom ili pomilovanjem smatra se da nije osuđeno za dela na koja se amnestija ili pomilovanje odnosi.

(2) Davanjem amnestije ili pomilovanja ne dira se u prava trećih lica koja se zasnivaju na osudi.

3. REHABILITACIJA

Opšti pojam rehabilitacije

Član 89

(1) Rehabilitacijom se briše osuda i prestaju sve njene pravne posledice, a osuđeni se smatra neosuđivanim.

(2) Rehabilitacijom prestaju i sporedne kazne koje još nisu izdržane.

(3) Rehabilitacija nastaje ili na osnovu samog zakona (zakonska rehabilitacija) ili po molbi osuđenog lica na osnovu sudske odluke (sudska rehabilitacija).

(4) Rehabilitacijom se ne dira u prava trećih lica koja se zasnivaju na osudi.

Zakonska rehabilitacija

Član 90

(1) Zakonska rehabilitacija se odnosi samo na lica koja ranije nisu osuđivana ili koja se po zakonu smatraju neosuđivanim.

(2) Zakonska rehabilitacija nastaje:

1) ako lice, koje je oglašeno krivim a oslobođeno od kazne, u roku od godine dana od pravosnažnosti presude ne učini novo krivično delo;

2) ako lice, koje je osuđeno na novčanu kaznu ili kaznu zatvora do šest meseci, u roku od tri godine od dana kad je ta kazna izdržana, zastarela ili oproštena ne učini novo krivično delo;

3) ako lice, koje je osuđeno na kaznu zatvora preko šest meseci do dve godine, u roku od pet godina od dana kad je ta kazna izdržana, zastarela ili oproštena ne učini novo krivično delo.

Sudska rehabilitacija

Član 91

(1) Sudska rehabilitacija može se dozvoliti licima koja su osuđena na kaznu zatvora dužu od dve godine ili na kaznu strogo zatvora a ranije nisu osuđivana ili se po zakonu smatraju neosuđivanim, kao i licima koja su više puta osuđivana.

(2) Licu koje je osuđeno na kaznu zatvora dužu od dve godine ili na kaznu strogog zatvora a ranije nije osuđivano ili se po zakonu smatra neosuđivanim sud može dozvoliti rehabilitaciju kad protekne osam godina od dana kad je izrečena kazna izdržana, zastarela ili oproštena, ako nađe da je ono svojim vladanjem zaslužio rehabilitaciju i da je prema svojim mogućnostima naknadilo štetu prouzrokovanu krivičnim delom.

(3) Licu koje je više puta osuđivano sud može dozvoliti rehabilitaciju kad proteknu svi rokovi koji su u pogledu pojedinih osuda ovim zakonom predviđeni za rehabilitaciju. Pri oceni da li će u ovakvom slučaju dozvoliti rehabilitaciju sud će uzeti u obzir kako vladanje osuđenog, njegovo nastojanje da prema svojim mogućnostima naknadi štetu prouzrokovanu krivičnim delom tako i težinu i značaj učinjenih krivičnih dela.

GLAVA OSMA

VAŽENJE KRIVIČNOG ZAKONA

Vremensko važenje krivičnog zakona

Član 92

(1) Odgovornost za krivična dela određuje se prema krivičnom zakonu koji je važio u vreme izvršenja dela.

(2) Novi krivični zakon primeniće se i na dela koja su izvršena pre njegovog stupanja na snagu ako je blaži za učinioaca.

Primena krivičnog zakona na svakog ko na teritoriji Federativne Narodne Republike Jugoslavije učini krivično delo

Član 93

(1) Na svakog ko na teritoriji Federativne Narodne Republike Jugoslavije učini krivično delo primeniće se krivični zakon Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

(2) Krivični zakon Federativne Narodne Republike Jugoslavije primeniće se i na svakog ko učini krivično delo na domaćem trgovačkom brodu ili putničkom vazduhoplovu na otvorenom moru ili na domaćem vojnom brodu ili vazduhoplovu bez obzira gde su se nalazili u vreme izvršenja dela.

**Primena krivičnog zakonika na svakog ko u inostranstvu učini
određena krivična dela**

Član 94

Ovaj zakonik primeniće se na svakog ko van teritorije Federativne Narodne Republike Jugoslavije učini koje od krivičnih dela predviđenih u članu 103—115, 117—120, 123, 124 i 193 ovog zakonika.

**Primena krivičnog zakona na državljanina FNRJ za krivična
dela učinjena u inostranstvu**

Član 95

Krivični zakon Federativne Narodne Republike Jugoslavije primeniće se na državljanina Federativne Narodne Republike Jugoslavije i kad u inostranstvu učini koje drugo krivično delo (osim krivičnih dela iz člana 94 ovog zakonika) ako se zateče na teritoriji Federativne Narodne Republike Jugoslavije ili bude izdat.

**Primena krivičnog zakona na stranca za krivična dela učinjena
u inostranstvu**

Član 96

(1) Krivični zakon Federativne Narodne Republike Jugoslavije primeniće se na stranca koji van teritorije Federativne Narodne Republike Jugoslavije učini prema njoj ili njenom državljaninu krivično delo za koje se po zakonu može izreći najmanje kazna zatvora (osim krivičnih dela iz člana 94 ovog zakonika) ako se zateče na teritoriji Federativne Narodne Republike Jugoslavije ili bude izdat.

(2) Krivični zakon Federativne Narodne Republike Jugoslavije primeniće se i na stranca koji prema stranoj državi ili strancu učini u inostranstvu krivično delo za koje se po tom zakonu može izreći pet godina strogog zatvora ili teža kazna ako se zateče na teritoriji Federativne Narodne Republike Jugoslavije a ne bude izdat stranoj državi. Sud u ovakvom slučaju ne može izreći težu kaznu od one koja je propisana zakonom zemlje gde je krivično delo učinjeno.

Gonjenje za krivična dela učinjena u inostranstvu

Član 97

(1) U slučajevima iz člana 95 i 96 ovog zakonika gonjenje se neće preduzeti:

1) ako je učinilac kaznu na koju je u inostranstvu osuđen potpuno izdržao;

2) ako je učinilac u inostranstvu pravosnažnom presudom oslobođen ili mu je kazna zastarela ili oproštena;

3) ako se krivično delo goni po stranom zakonu samo po predlogu ili po privatnoj tužbi a ovi nisu podneseni.

(2) U slučajevima iz člana 95 i 96 ovog zakonika gonjenje će se preduzeti samo ako se za krivično delo kažnjava i po zakonu zemlje u kojoj je učinjeno. Ako se u tim slučajevima za krivično delo ne kažnjava po zakonu zemlje u kojoj je delo učinjeno, gonjenje će se preduzeti samo na zahtev Ministra pravosuda FNRJ.

Uračunavanje kazne izdržane u inostranstvu

Član 98

Kazna koju je učinilac po presudi inostranog suda za isto krivično delo izdržao uračunaće se u kaznu izrečenu od domaćeg suda, a ako kazne nisu iste vrste uračunavanje će se izvršiti po oceni suda.

Pravo eksteritorijalnosti

Član 99

Važenje krivičnog zakona Federativne Narodne Republike Jugoslavije u pogledu lica koja uživaju pravo eksteritorijalnosti određuje se po međunarodnim ugovorima i konvencijama ili diplomatskim putem.

Ekstradicija i pravo azila

Član 100

(1) Državljanin Federativne Narodne Republike Jugoslavije ne može se izdati stranoj državi.

(2) Izdavanje stranaca vrši se po međunarodnim ugovorima, a u nedostatku ovih po zakonu Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

(3) Izdavanje nije dozvoljeno ako delo za koje se izdavanje traži nije krivično delo i po domaćem zakonu.

(4) Federativna Narodna Republika Jugoslavija neće izdavati strance koji su proganjani zbog zalaganja za demokratska načela, nacionalno oslobođenje, prava radnog naroda i slobodu naučnog i kulturnog rada.

Odnos ovog zakonika i posebnih saveznih i republičkih krivičnih zakona

Član 101

(1) Načela i odredbe Opšteg dela ovog zakonika važe i za zakone Federativne Narodne Republike Jugoslavije i narodnih republika koji sadrže krivično-pravne odredbe.

(2) Krivični zakoni narodnih republika ne mogu menjati ni krivična dela ni kazne koje su predviđene ovim zakonikom i drugim saveznim zakonima.

GLAVA DEVETA

ZAVRŠNE ODREDBE

Značenje zakonskih izraza

Član 102

(1) Kao službeno lice u smislu ovog zakonika smatra se: a) državni službenik; b) službenik u preduzeću ili ustanovi društvene organizacije; c) izabrano lice sa stalnom funkcijom u predstavničkim telima ili u izvršnim organima tih predstavničkih tela i d) lice koje vrši određene službene dužnosti na osnovu ovlašćenja datog zakonom ili drugim propisima donesenim na osnovu zakona. Službenim licem smatra se i vojno lice kad se radi o krivičnim delima protiv službene dužnosti koja nisu predviđena kao vojna krivična dela.

(2) Kao vojna lica u smislu ovog zakonika smatraju se: vojnici, podoficiri, oficiri i vojni službenici u stalnoj službi u Jugoslovenskoj armiji, lica na vojnoj vežbi ili koja vrše druge vojne dužnosti, vojni pitomci ili vojni stipendisti pod vojnom komandom i pripadnici Narodne milicije.

(3) Kao lica na službi u Oružanim snagama FNRJ smatraju se: državni službenici, radnici i učenici u privredi koji rade u ustanovama ili preduzećima, koja su stalno ili privremeno stavljena pod upravu vojnih organa.

(4) Pod teritorijom Federativne Narodne Republike Jugoslavije podrazumevaju se i obalno more i vazdušni prostor nad njenom suvozernom i vodenom teritorijom.

(5) Kao društvena imovina u smislu ovog zakonika smatra se opštenarodna imovina, zadružna imovina i imovina društvenih organizacija.

(6) Isprava je u smislu ovog zakonika svaki predmet koji je podoban ili određen da služi kao dokaz kakve činjenice koja ima vrednosti za pravne odnose.

(7) Novac je u smislu ovog zakonika metalan i papirni novac koji je na osnovu zakona u opticaju u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji ili u stranoj državi.

(8) Pod znacima za vrednost smatraju se u smislu ovog zakonika i strani znaci za vrednost. Kao znaci za vrednost smatraju se i domaće i strane poštanske marke koje nisu više u opticaju.

(9) Kao pokretna stvar u smislu ovog zakonika smatra se i električna, parna i svaka druga slična energija.

(10) Pod silom se u smislu ovog zakonika smatra i primena hipnoze ili omamljujućih sredstava u cilju da se neko protiv svoje volje dovede u nesvesno stanje ili da se onespособi za otpor.

POSEBNI DEO

GLAVA DESETA

KRIVIČNA DELA PROTIV NARODA I DRŽAVE

Kontrarevolucionarni napad na državno i društveno uređenje FNRJ

Član 103

Ko učini delo upravljeno na to da se silom ili drugim protivustavnim putem obori vlast radnog naroda ili svrgnu izabrana ustavom utvrđena predstavnička tela, savezna, republička, autonomna ili lokalna, kao i izvršni organi tih predstavničkih tela; ili učini delo upravljeno na to da se podrije ekonomska osnovica socijalističke izgradnje; ili učini delo upravljeno na to da se razbije jedinstvo naroda Federativne Narodne Republike Jugoslavije; ili da se silom ili drugim protivustavnim putem promeni federativno uređenje države,

kazniće se strogim zatvorom ili smrtnom kaznom.

Ugrožavanje teritorijalne celine i nezavisnosti države

Član 104

(1) Ko učini delo upravljeno na to da se silom ili drugim protivustavnim putem od Federativne Narodne Republike Jugoslavije ocepí jedna narodna republika ili autonomna jedinica ili ma koji deo njene teritorije,

kazniće se strogim zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom.

(2) Istom kaznom kazniće se ko učini delo upravljeno na to da se Federativna Narodna Republika Jugoslavija dovede u položaj potčinjenosti ili zavisnosti prema nekoj stranoj državi.

Podrivanje vojne i odbranbene moći države

Član 105

(1) Ko uništi, učini neupotrebljivim ili omogući da predu u ruke neprijatelja odbranbeni objekti, položaji, naoružanje ili druga vojna i odbranbena sredstva ili preda trupe neprijatelju, ili na drugi način ometa ili dovede u opasnost vojne ili odbranbene mere,

kazniće se strogim zatvorom najmanje tri godine ili smrtnom kaznom.

(2) Građanin Federativne Narodne Republike Jugoslavije, koji ovo delo učini u nameri da pomogne neprijatelju,

kazniće se strogim zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom.

Ubistvo predstavnika narodne vlasti

Član 106

(1) Ko u nameri podrivanja narodne vlasti ili socijalističke izgradnje liši života člana predstavničkog tela ili člana izvršnog organa predstavničkog tela,

kazniće se strogim zatvorom najmanje deset godina ili smrtnom kaznom.

(2) Ko u istoj nameri liši života vojno ili službeno lice, predstavnika zadružne ili druge društvene organizacije ili javnog radnika,

kazniće se strogim zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom.

Oružana pobuna

Član 107

(1) Ko vrši pripreme za oružanu pobunu,

kazniće se strogim zatvorom najmanje tri godine ili smrtnom kaznom.

(2) Ako do oružane pobune dođe, organizatori i kolovode, kazniće se strogim zatvorom najmanje deset godina ili smrtnom kaznom.

(3) Ko učestvuje u oružanoj pobuni, kazniće se strogim zatvorom.

Špijunaža

Član 108

(1) Ko poverljive vojne, ekonomske ili službene podatke ili dokumenta saopšti ili preda stranoj državi, stranoj organizaciji ili licu koje im služi, ili ko ovakve podatke ili dokumenta pribavlja u nameri da ih preda stranoj državi, stranoj organizaciji ili licu koje im služi,

kazniće se strogim zatvorom najmanje tri godine ili smrtnom kaznom.

(2) Istom kaznom kazniće se ko za račun strane države ili strane organizacije stvara obaveštajnu službu, stupi u takvu službu ili pomaže njen rad.

Služba u neprijateljskoj vojsci za vreme rata

Član 109

(1) Gradanin Federativne Narodne Republike Jugoslavije koji za vreme rata služi u neprijateljskoj vojsci ili u drugim neprijateljskim oružanim formacijama, ili učestvuje u ratu kao borac protiv Federativne Narodne Republike Jugoslavije ili njenih saveznika,

kazniće se strogim zatvorom najmanje tri godine ili smrtnom kaznom.

(2) Ko vrbuje građane Federativne Narodne Republike Jugoslavije za službu u neprijateljskoj vojsci ili drugim neprijateljskim oružanim formacijama, ili za učestvovanje u ratu protiv Federativne Narodne Republike Jugoslavije ili njenih saveznika,

kazniće se strogim zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom.

Pomaganje neprijatelja za vreme rata

Član 110

Gradanin Federativne Narodne Republike Jugoslavije koji za vreme rata pomaže neprijatelja u sprovođenju rekvizicije,

oduzimanju hrane ili drugih dobara ili u sprovođenju kakvih drugih prinudnih mera prema stanovništvu Federativne Narodne Republike Jugoslavije,
kazniće se strogim zatvorom.

Politička i privredna saradnja sa neprijateljem

Član 111

Gradanin Federativne Narodne Republike Jugoslavije koji za vreme rata politički ili privredno saraduje sa neprijateljem, kazniće se strogim zatvorom najmanje dve godine.

Učestvovanje u neprijateljskoj delatnosti protiv FNRJ

Član 112

Gradanin Federativne Narodne Republike Jugoslavije koji u nameri obaranja državnog i društvenog uređenja ili kakve druge neprijateljske delatnosti protiv Federativne Narodne Republike Jugoslavije stupi u vezu sa stranom državom, stranom organizacijom ili određenom stranom ili izbegličkom grupom lica, ili im pomaže u vršenju neprijateljske delatnosti, kazniće se strogim zatvorom.

Begstvo radi neprijateljske delatnosti

Član 113

(1) Gradanin Federativne Narodne Republike Jugoslavije koji radi vršenja neprijateljske delatnosti protiv svoje domovine pobjegne u inostranstvo ili priprema begstvo, ili neovlašćeno ostane u inostranstvu,

kazniće se strogim zatvorom do dvanaest godina.

(2) Ko stvara grupu radi prebacivanja begunaca u inostranstvo ili ko postane član takve grupe,

kazniće se strogim zatvorom najmanje dve godine.

Organizovanje i prebacivanje na teritoriju FNRJ oružanih grupa, pojedinaca i materijala

Član 114

(1) Ko vrši prebacivanje na teritoriju Federativne Narodne Republike Jugoslavije oružanih grupa, pojedinih terorista, špijuna, agitatora, oružja, municije ili propagandnog materijala,

kazniće se strogim zatvorom najmanje tri godne ili smrtnom kaznom.

(2) Ko organizuje grupu za vršenje dela iz stava 1 ovog člana ili ko postane član takve grupe,

kazniće se strogim zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom.

Štetno zaključenje državnog ugovora

Član 115

Gradanin Federativne Narodne Republike Jugoslavije koji povereni mu državni posao sa stranom vladom ili njenim opunomoćenikom svrši na štetu naroda i države,

kazniće se strogim zatvorom.

Povreda teritorijalnog suvereniteta

Član 116

(1) Ko kršeći pravila međunarodnog prava prodre na teritoriju Federativne Narodne Republike Jugoslavije,

kazniće se zatvorom najmanje šest meseci ili strogim zatvorom do dvanaest godina.

(2) Prevozna sredstva koja su upotrebljena za izvršenje ovog dela mogu se oduzeti.

Uništenje važnih objekata narodne privrede

Član 117

(1) Ko u nameri podriivanja narodne vlasti ili narodne privrede rušenjem, paljenjem ili na drugi način uništi ili ošteti opšte-narodnu, zadružnu ili društvenu imovinu, a naročito: industrisko, saobraćajno ili drugo postrojenje, most, fabriku, vodovod, branu, dalekovod, saobraćajno sredstvo, silos, magacin, skladište, zgradu, sakupljene veće količine ljudske ili stočne hrane, zalihe materijala ili robe; ili privatnu imovinu koja ima veći značaj za narodnu privredu,

kazniće se strogim zatvorom najmanje tri godine ili smrtnom kaznom.

(2) Za radnje kojima se priprema delo iz stava 1 ovog člana kazniće se.

Sabotaža

Član 118

Ko u nameri podrivanja narodne vlasti ili narodne privrede, prikrivenim, podmuklim ili drugim sličnim načinom, ne vrši ili aljkavo vrši svoju službenu dužnost ili radnu obavezu, ili u vršenju te dužnosti odnosno radne obaveze oštećuje sredstva za proizvodnju, pa tim radnjama prouzrokuje kvarenje ili upropašćavanje postrojenja, znatnih količina proizvoda, robe ili materijala, ili rušenje ili prepravljjanje rdavo sazidanih građevinskih objekata, ili dezorganizaciju, zastoje u radu ili neizvršenje plana u državnim i društvenim ustanovama i preduzećima,

kazniće se strogim zatvorom najmanje dve godine ili smrtnom kaznom.

Nasilje prema predstavniku narodne vlasti i društvenih organizacija

Član 119

(1) Ko izvrši nasilje prema članu predstavničkog tela, članu izvršnog organa predstavničkog tela, predstavniku zadružne ili druge društvene organizacije, vojnom starešini ili javnom radniku u vezi sa vršenjem njihove službene ili političke delatnosti, ili u nameri da ih spreči u vršenju takve delatnosti,

kazniće se strogim zatvorom do deset godina.

(2) Ko paljenjem, rušenjem ili na drugi način uništi ili teško oštetiti zgradu ili drugu imovinu veće vrednosti lica pomenutih u stavu 1 ovog člana u vezi sa njihovom službenom ili političkom delatnošću, ili u nameri da ih spreči u vršenju takve delatnosti,

kazniće se strogim zatvorom najmanje jednu godinu.

(3) Ako je usled dela iz stava 1 ovog člana nastupila teška telesna povreda ili smrt,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom najmanje tri godine ili smrtnom kaznom.

Udruživanje protiv naroda i države

Član 120

(1) Ko stvara bandu, zaveru ili kakvu drugu grupu lica radi vršenja krivičnih dela iz člana 103—106, 111, 112, 117—119 ovog zakonika,

kazniće se strogim zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom.

(2) Ko postane član nekog udruženja iz stava 1 ovog člana, kazniće se strogim zatvorom.

(3) Ko se odmetne od vlasti u nameri da organizuje neko udruženje iz stava 1 ovog člana ili da mu pristupi kao član, kazniće se strogim zatvorom.

(4) Član udruženja iz stava 1 ovog člana, kao i član grupe iz člana 113 i 114 ovog zakonika, koji otkrije udruženje odnosno grupu pre nego što je u njenom sastavu ili za nju učinio neko krivično delo protiv naroda i države,

kazniće se zatvorom do tri godine, a može se i osloboditi od kazne.

Neprijateljska propaganda

Član 121

(1) Ko u nameri da podrije vlast radnog naroda, odbranbenu moć zemlje ili ekonomsku osnovicu socijalističke izgradnje, ili da razbije bratstvo i jedinstvo naroda Federativne Narodne Republike Jugoslavije, crtežom, napisom, govorom na skupu ili na drugi način vrši propagandu protiv državnog i društvenog uređenja ili protiv političkih, privrednih, vojnih ili drugih mera narodne vlasti,

kazniće se strogim zatvorom.

(2) Istom kaznom kazniće se ko zastupa ili propagira fašističke ili druge narodu i državi neprijateljske ideje,

Izazivanje nacionalne, rasne ili verske netrpeljivosti, mržnje ili razdora

Član 122

(1) Ko propagandom ili na drugi način izaziva ili raspaljuje nacionalnu, rasnu ili versku mržnju ili razdor među narodima i nacionalnostima koje žive u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji,

kazniće se strogim zatvorom do petnaest godina.

(2) Ako se delo iz stava 1 ovog člana vrši sistematski ili iskorišćavanjem položaja ili zvanja, ili ako je usled dela došlo do nereda, vršenja nasilja ili drugih teških posledica,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom.

(3) Ko na osnovu razlike u nacionalnosti, rasi ili veroispovesti uskrati ili ograniči prava građana utvrđena Ustavom Federativne Narodne Republike Jugoslavije, ustavima narodnih republika, zakonima ili drugim propisima, ili ko na osnovu ove razlike građanima daje povlastice i pogodnosti,

kazniće se zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do pet godina.

(4) Ko vredanjem građana ili na drugi način izaziva nacionalnu, rasnu ili versku netrpeljivost,

kazniće se zatvorom do dve godine.

Pružanje pomoći učiniocima krivičnih dela protiv naroda i države

Član 123

Ko učinioca krivičnih dela iz člana 103—120 ovog zakonika krije, daje im sklonište, hranu, materijal, novac ili druga sredstva, služi im za održavanje veze ili im na drugi način pruža pomoć, ili ko ometa državne organe u otkrivanju i hvatanju ovih lica,

kazniće se strogim zatvorom.

Pripremanje dela iz člana 105, 106 i 117

Član 124

Ko priprema izvršenje krivičnih dela iz člana 105, 106 i 117 ovog zakonika nabavljanjem ili osposobljavanjem sredstava za izvršenje ovih krivičnih dela, stvaranjem uslova za njihovo izvršenje, ili ko se dogovori sa drugim licem da izvrši ova krivična dela,

kazniće se strogim zatvorom.

Osobito teški slučajevi krivičnih dela protiv naroda i države

Član 125

Za dela iz člana 107 stav 3, 110, 111, 112, 113 stav 2, 115, 119 stav 2, 120 stav 2 i 3 i 124 ovog zakonika ako su izvršena u pripravnom, mobilnom ili ratnom stanju, ili ako su proizvela teške štete za odbranbenu ili vojnu moć države ili u drugim osobito teškim slučajevima,

učinilac se može kazniti smrtnom kaznom.

Izricanje kazne konfiskacije imovine

Član 126

Pri osudi na kaznu težu od pet godina strogog zatvora, sud može učinioa krivičnog dela protiv naroda i države kazniti konfiskacijom imovine.

GLAVA JEDANAESTA

KRIVIČNA DELA PROTIV ČOVEČNOSTI I MEĐUNARODNOG PRAVA

Genocid

Član 127

(1) Ko u nameri da potpuno ili delimično uništi neku nacionalnu, etničku, rasnu ili versku grupu vrši ubistva ili teške povrede tela ili vrši teško narušavanje fizičkog ili duševnog zdravlja članova grupe ili prisilno raseljavanje stanovništva, ili stavi grupu u takve životne uslove koji dovode do potpunog ili delimičnog istrebljenja grupe, ili primeni mere kojima se sprečava rađanje između pripadnika grupe, ili vrši prisilno preseljenje dece u drugu grupu,

kazniće se strogim zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom.

Ratni zločin protiv civilnog stanovništva

Član 128

Ko kršeći pravila međunarodnog prava u vreme rata, oružanog sukoba ili okupacije naređuje ili vrši prema civilnom stanovništvu ubistva, mučenja ili nečovečna postupanja, podrazumevajući tu i biološke eksperimente, nanošenje velikih patnji ili povreda telesnog integriteta ili zdravlja; protivzakonito raseljavanje ili preseljavanje ili prisilno odnarođavanje ili prevođenje na drugu veru stanovništva; prisiljavanje na prostituciju ili silovanja; primenu mera zastrašivanja i terora, uzimanje talaca, kolektivno kažnjavanje, protivzakonito odvođenje u koncentracione logore i druga protivzakonita zatvaranja, lišavanje prava na pravilno i bespristrasno suđenje; prisiljavanje na vršenje službe u oružanim snagama neprijateljske sile ili u njenoj obaveštajnoj službi ili administraciji; teranje na prisilan rad, izgladnjavanje stanovništva, konfiskovanje imovine, pljačku, pro-

ativzakonito i samovoljno uništavanje ili prisvajanje u velikim razmerama imovine koje nije opravdano vojnim potrebama, uzimanje nezakonite i nesrazmerno velike kontribucije i rekvizicije, smanjenje vrednosti domaćeg novca ili protivzakonito izdavanje novca,

kazniće se strogim zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom.

Ratni zločin protiv ranjenika i bolesnika

Član 129

Ko kršeći pravila međunarodnog prava u vreme rata ili oružanog sukoba naređuje ili vrši protiv ranjenika, bolesnika, brodolomaca ili sanitetskog osoblja ubistva, mučenja ili nečovečna postupanja, podrazumevajući tu i biološke eksperimente, nanošenje velikih patnji ili povreda telesnog integriteta ili zdravlja, ili ko naređuje ili vrši protivzakonito i samovoljno uništavanje ili prisvajanje u velikim razmerama materijala i zaliha sanitetskih ustanova ili jedinica koje nije opravdano vojnim potrebama, kazniće se strogim zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom.

Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika

Član 130

Ko kršeći pravila međunarodnog prava naređuje ili vrši protiv ratnih zarobljenika ubistva, mučenja ili nečovečna postupanja, podrazumevajući tu i biološke eksperimente, nanošenje velikih patnji ili povreda telesnog integriteta ili zdravlja, prisiljavanje na vršenje službe u oružanim snagama neprijateljske sile, ili ih lišava prava na pravilno i nepristrasno suđenje, kazniće se strogim zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom.

Organizovanje grupe radi vršenja genocida i ratnih zločina

Član 131

Ko organizuje kakvu grupu radi vršenja krivičnih dela iz člana 127—130 ovog zakonika, ili ko potstiče na stvaranje ovakvih grupa ili priprema njihovo organizovanje, kazniće se strogim zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom.

Ubistvo ili ranjavanje bezopasnog protivnika

Član 132

Ko kršeći pravila međunarodnog prava u vreme rata ili oružanog sukoba vrši ubijanje ili ranjavanje neprijatelja koji je odložio oružje ili se bezuslovno predao ili nema sredstava za odbranu,

kazniće se strogim zatvorom.

Povreda parlamentara

Član 133

Ko kršeći pravila međunarodnog prava u vreme rata ili oružanog sukoba vreda, zlostavlja ili zadrži parlamentara ili njegovu pratnju ili im spreči povratak, ili na drugi način povredi njihovu neprikosnovenost,

kazniće se zatvorom najmanje šest meseci ili strogim zatvorom do pet godina.

Surovo postupanje sa ranjenicima, bolesnicima i ratnim zarobljenicima

Član 134

Ko kršeći pravila međunarodnog ratnog prava surovo postupaju sa ranjenicima, bolesnicima ili ratnim zarobljenicima, ili onemogućava ili sprečava da ovi koriste prava koja im po tim pravilima pripadaju,

kazniće se zatvorom ili strogim zatvorom do pet godina.

Uništavanje kulturnih i istoriskih spomenika

Član 135

Ko kršeći pravila međunarodnog prava u vreme rata ili oružanog sukoba naređuje ili vrši uništavanje kulturnih i istoriskih spomenika i građevina, ili ustanova namenjenih nauci, umetnosti, vaspitanju ili humanitarnim ciljevima,

kazniće se zatvorom ili strogim zatvorom.

Zloupotreba znaka Crvenog krsta

Član 136

(1) Ko zloupotrebi ili neovlašćeno nosi znake ili zastavu Crvenog krsta ili znake koji ovima odgovaraju, kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Ko učini delo iz stava 1 ovog člana u zoni ratnih operacija, kazniće se zatvorom.

Izricanje kazne konfiskacije imovine

Član 137

Pri osudi na kaznu težu od pet godina strogog zatvora sud može učinioca krivičnih dela iz člana 127—131 ovog zakonika kazniti konfiskacijom imovine.

GLAVA DVANAESTA

KRIVIČNA DELA PROTIV PORETKA

' Sprečavanje službenog lica u vršenju službene radnje

Član 138

(1) Ko silom ili pretnjom da će neposredno upotrebiti silu spreči službeno lice u vršenju službene radnje ili ga na isti način prinudi na vršenje službene radnje,

kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Ako prilikom izvršenja dela iz stava 1 ovog člana učiniac uvredi ili zlostavi službeno lice ili mu nanese laku telesnu povredu ili preči upotrebom oružja,

kazniće se zatvorom do tri godine.

(3) Za pokušaj će se kazniti.

(4) Ako je učinilac dela iz stava 1 i 2 ovog člana bio izazvan nezakonitim ili grubim postupanjem službenog lica, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci, a može se i osloboditi od kazne.

Učestvovanje u gomili koja spreči službeno lice u vršenju službene radnje

Član 139

(1) Ko učestvuje u gomili ljudi koja zajedničkim delovanjem spreči ili pokuša da spreči službeno lice u vršenju službene

- radnje, ili ga na isti način prinudi na vršenje službene radnje, kazniće se za samo učestvovanje zatvorom do jedne godine.
- (2) Kolovoda gomile koja izvrši delo iz stava 1 ovog člana, kazniće se zatvorom do tri godine.

Pozivanje na otpor

Član 140

- (1) Ko druge poziva na otpor ili na neposlušnost prema zakonitim odlukama ili merama državnih organa ili prema službenom licu u vršenju službene radnje, kazniće se zatvorom.
- (2) Ako je usled dela iz stava 1 ovog člana došlo do nesprovođenja ili znatnog otežavanja sprovođenja zakonite odluke ili mere državnih organa, učinilac će se kazniti strogim zatvorom od dve do pet godina.

Neposlušnost prema naredbi za udaljavanje

Član 141

- (1) Ko se ne udalji iz gomile ljudi koja je od nadležnog službenog ili vojnog lica pozvana da se razide, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri meseca.
- (2) Istom kaznom kazniće se ko se na poziv nadležnog službenog ili vojnog lica ne udalji sa mesta na kome je zadržavanje zabranjeno.

Neučestvovanje u otklanjanju opšte opasnosti

Član 142

- Ko protivno naređenju nadležnog državnog organa bez opravdanog razloga odbije da učestvuje u otklanjanju opasnosti od požara, poplave ili sličnog događaja, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri meseca.

Skidanje ili povreda službenog pečata ili znaka

Član 143

- (1) Ko skine ili povredi službeni pečat ili znak koji je od strane ovlašćenog službenog lica stavljen radi osiguranja predmeta ili prostorije, ili ko bez skidanja ili povrede pečata ili znaka uđe u takvu prostoriju, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.
- (2) Za pokušaj će se kazniti.

Oduzimanje ili uništenje službenog pečata ili službenih spisa

Član 144

- (1) Ko oduzme, sakrije, uništi, ošteti ili na drugi način učini neupotrebljivim službeni pečat, knjigu, spis ili ispravu koja pripada državnoj ustanovi ili preduzeću ili se kod njih nalazi, kazniće se zatvorom do tri godine.
- (2) Za pokušaj će se kazniti.

Lažno pretstavljanje

Član 145

- (1) Ko u nameri da sebi ili drugom pribavi kakvu korist ili da drugom nanese kakvu štetu lažno se pretstavlja kao službeno lice ili neovlašćeno nosi kakve znake službenog ili vojnog lica, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.
- (2) Ko neovlašćeno izvrši kakvu radnju koju je ovlašćeno da izvrši samo službeno lice, kazniće se zatvorom do dve godine.

Samovlašće

Član 146

- Ko samovlasno pribavlja neko svoje pravo ili pravo za koje smatra da mu pripada, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

Dogovor da se izvrši krivično delo

Član 147

- Ko se sa drugim dogovori da izvrše određeno krivično delo za koje se po zakonu može izreći pet godina strogog zatvora ili teža kazna, kazniće se zatvorom do jedne godine.

Zločinačko udruživanje

Član 148

- (1) Ko organizuje grupu ili bandu koja ima za cilj vršenje krivičnih dela za koja se po zakonu može izreći pet godina strogog zatvora ili teža kazna, kazniće se zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do tri godine.

(2) Pripadnik ovakve grupe ili bande, kazniće se zatvorom do jedne godine.

(3) Član grupe ili bande koji otkrije grupu odnosno bandu pre nego što je u njenom sastavu ili za nju učinio neko krivično delo,

oslobodiće se od kazne.

Držanje i izradivanje oružja i sredstava namenjenih za izvršenje krivičnog dela

Član 149

(1) Ko oružje, rasprskavajuće materije ili sredstva potrebna za njihovo spravljanje, kao i otrove izrađuje, nabavlja ili drugom omogućava da do njih dođe, iako zna da su namenjeni za izvršenje kakvog krivičnog dela,

kazniće se zatvorom ili strogim zatvorom do pet godina.

(2) Ko napravi ili drugom ustupi lažni ključ, otpirač ili neko drugo sredstvo za provaljivanje, iako zna da je namenjeno za izvršenje kakvog krivičnog dela,

kazniće se zatvorom do dve godine.

Nedozvoljeno držanje oružja ili rasprskavajućih materija

Član 150

Ko neovlašćeno nabavlja, prodaje ili drži oružje ili rasprskavajuće materije čije nabavljanje ili prodaja uopšte nije dozvoljena,

kazniće se zatvorom do dve godine.

Učestvovanje u gomili koja izvrši krivično delo

Član 151

(1) Ko učestvuje u gomili ljudi koja zajedničkim delovanjem liši života neko lice ili mu nanese tešku telesnu povredu, izvrši paljevinu, oštetiti imovinu u većem obimu ili učini druga teška nasilja ili koja pokuša da izvrši ovakva dela,

kazniće se za samo učestvovanje zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do pet godina.

(2) Kolovoda gomile koja izvrši delo iz stava 1 ovog člana, kazniće se strogim zatvorom do deset godina.

Nedozvoljen prelaz preko državne granice

Član 152

(1) Ko nedozvoljeno pređe granicu Federativne Narodne Republike Jugoslavije,

kazniće se zatvorom do jedne godine.

- (2) Za pokušaj će se kazniti.
- (3) Ko organizuje mrežu ili na drugi način sistematski pomaže drugima da nedozvoljeno prelaze granicu Federativne Narodne Republike Jugoslavije, kazniće se strogim zatvorom do pet godina.

Zloupotreba znaka za pomoć

Član 153

Ko zloupotrebi znak za pomoć ili neosnovano poziva za pomoć u nameri da izazove izlazak državnih organa ili vatrogasne milicije ili zaustavljanje saobraćaja, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

Kockanje

Član 154

(1) Ko se kocka u vidu zanata ili na javnom mestu, ili ko mami druge na kocku, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine i novčanom kaznom.

(2) Istom kaznom kazniće se ko za nagradu stavlja na raspoloženje prostorije za kockanje ili na drugi način za nagradu omogućava vršenje kocke.

(3) Ko se pri kocki posluži lažnim kartama ili drugom obmanom, kazniće se strogim zatvorom do pet godina i novčanom kaznom.

(4) Istom kaznom kazniće se ko se kocka ili omogućava kocku sa licem za koje zna ili je mogao znati da je do novca za kocku došlo izvršenjem krivičnog dela.

(5) Predmeti kocke kao i novac zatečen pri kocki oduzeće se.

Falsifikovanje isprava

Član 155

(1) Ko napravi lažnu ispravu ili preinači pravu ispravu u nameri da se takva isprava upotrebi kao prava, ili ko lažnu ili preinačenu ispravu upotrebi kao pravu,

kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Za pokušaj će se kazniti.

(3) Ako je delo iz stava 1 ovog člana učinjeno u pogledu javne isprave, testamenta, menice, čeka, javne ili službene knjige ili druge knjige koja se mora voditi na osnovu zakona, učinilac će se kazniti zatvorom ili strogim zatvorom do pet godina.

Posebni slučajevi falsifikovanja isprava

Član 156

Smatraće se da čini delo falsifikovanja isprava i kazniće se po članu 155 ovog zakonika:

1) ko kakvu hartiju, blanket ili kakav drugi predmet na kome je neko lice stavilo svoj potpis neovlašćeno popuni kakvom izjavom koja ima vrednosti za pravne odnose;

2) ko drugog obmane o sadržaju kakve isprave i ovaj stavi svoj potpis na tu ispravu, držeći da se potpisuje pod kakvu drugu ispravu ili pod kakav drugi sadržaj;

3) ko ispravu izda u ime kakvog lica bez njegovog ovlašćenja ili u ime lica koje ne postoji;

4) ko kao izdavalac isprave, uz svoj potpis stavi da ima kakav položaj ili čin koji ima bitni uticaj na dokaznu snagu isprave iako nema takav položaj ili čin;

5) ko ispravu načini na taj način što neovlašćeno upotrebi pravi pečat ili znak.

Overavanje neistinitog sadržaja

Član 157

(1) Ko dovodenjem u zabludu nadležnog organa učini da ovaj u javnoj ispravi, zapisniku ili knjizi overi štogod neistinito što ima da služi kao dokaz u pravnom saobraćaju, kazniće se zatvorom ili strogim zatvorom do pet godina.

(2) Istom kaznom kazniće se ko ovakvu ispravu, zapisnik ili knjigu upotrebi iako zna da su neistiniti.

Izdavanje i upotreba neistinitog lekarskog ili veterinarskog uverenja

Član 158

(1) Lekar ili veterinar koji izda neistinito lekarsko odnosno veterinarsko uverenje, iako zna da je ono neistinito, kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Ko upotrebi neistinito lekarsko odnosno veterinarsko uverenje znajući da je neistinito, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

Zloupotreba vere i crkve u političke svrhe

Član 159

Verski predstavnik koji zloupotrebi slobodu vršenja verskih poslova ili verskih obreda u svrhe protivne ustavnom poretku, kazniće se zatvorom do dve godine.

Protivzakonito vršenje obreda venčanja

Član 160

Ko izvrši obred venčanja po propisima veroispovesti pre nego što je zaključen brak pred nadležnim državnim organom, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Ometanje verskih obreda

Član 161

Ko ometa ili spreči vršenje verskih obreda, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

GLAVA TRINAESTA

KRIVIČNA DELA PROTIV PRAVOSUDA

Neprijavljivanje pripremanja krivičnog dela

Član 162

(1) Ko zna da se priprema izvršenje krivičnog dela za koje se po zakonu može izreći pet godina strogog zatvora ili teža kazna, pa u vremenu kad je još bilo moguće sprečiti njegovo izvršenje to ne prijavi, a delo bude pokušano ili izvršeno, kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Ako nije prijavljeno pripremanje krivičnog dela za koje se po zakonu može izreći smrtna kazna, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje šest meseci ili strogim zatvorom do deset godina.

(3) Krivična odgovornost postoji i kad je učinilac koji je delo pokušao ili izvršio bio neuračunljiv.

(4) Za neprijavljivanje pripremanja krivičnog dela, osim u slučaju iz stava 2 ovog člana, nije krivično odgovorno lice kome je učinilac bračni drug, srodnik po krvi u pravoj liniji, brat ili sestra, usvojilac ili usvojenik.

Neprijavljivanje krivičnog dela ili učinioca

Član 163

(1) Ko zna učinioca krivičnog dela za koje se po zakonu može izreći smrtna kazna, ili ko samo zna da je takvo delo izvršeno, pa to ne prijavi, iako od takve prijave zavisi blagovremeno otkrivanje učinioca ili dela,

kazniće se zatvorom ili strogim zatvorom do pet godina.

(2) Za neprijavljivanje nije krivično odgovorno lice kome je učinilac bračni drug, srodnik po krvi u pravoj liniji, brat ili sestra, usvojilac ili usvojenik, ili koje je branilac ili verski ispovednik učinioca.

Pomoć učiniocu posle izvršenog krivičnog dela

Član 164

(1) Ko krije učinioca krivičnog dela ili mu prikrivanjem oruda, tragova ili na drugi način pomaže da ne bude otkriven, ili ko krije osuđeno lice ili preduzima druge radnje kojima se ide za tim da se ne izvrši kazna, ili da se ne primene vaspitno-popravne mere ili mere bezbednosti,

kazniće se zatvorom.

(2) Kazna za delo iz stava 1 ovog člana ne može biti teža ni po vrsti ni po visini od kazne propisane za krivično delo u pogledu kojeg je pružena pomoć.

(3) Nije krivično odgovorno za delo iz stava 1 ovog člana lice kome je učinilac bračni drug, srodnik po krvi u pravoj liniji, brat ili sestra, usvojilac ili usvojenik.

Lažno prijavljivanje

Član 165

(1) Ko prijavi da je određeno lice učinilo krivično delo za koje se gori po službenoj dužnosti, a zna da to lice nije učinilac, kazniće se zatvorom najmanje tri meseca.

(2) Ko prijavi da je učinio kakvo krivično delo, iako ga nije učinio,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri meseca.

(3) Istom kaznom kazniće se ko prijavi da je učinjeno krivično delo za koje se goni po službenoj dužnosti, iako zna da to delo nije učinjeno.

Davanje lažnog iskaza

Član 166

(1) Svedok, veštak, prevodilac ili tumač koji pred sudom, državnom arbitražom ili u upravnom postupku da lažan iskaz, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ako je lažan iskaz dat u krivičnom postupku, učinilac će se kazniti zatvorom.

(3) Ako su usled dela iz stava 2 ovog člana nastupile osobito teške posledice za okrivljenog, učinilac će se kazniti strogim zatvorom.

(4) Ako učinilac dobrovoljno opozove svoj lažan iskaz pre nego što se donese konačna odluka, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri meseca, a može se i osloboditi od kazne.

Sprečavanje dokazivanja

Član 167

(1) Ko u nameri da spreči ili oteža dokazivanje tuđu ispravu sakrije, uništi, ošteti ili je delimično ili potpuno učini neupotrebljivom,

kazniće se zatvorom do jedne godine.

(2) Istom kaznom kazniće se ko u nameri iz prethodnog stava ukloni, uništi, pokvari, pomeri ili premesti kakav granični kamen, zemljomerske znake ili uopšte kakav znak o svojini na nepokretnosti ili o pravu na upotrebu vode, ili ko u istoj nameri ovakav znak lažno postavi.

Povreda tajnosti isleđenja, pretresa ili rasprave

Član 168

Ko neovlašćeno otkrije ono što je saznao u postupku isleđenja ili na pretresu odnosno raspravi pred sudom ili državnom

arbitražom, a što je odlukom islednog organa ili suda odnosno državne arbitraže oglašeno kao tajna,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

Pobuna lica lišenih slobode

Član 169

(1) Lica na izdržavanju kazne u kazneno-popravnoj ustanovi ili lica u istražnom zatvoru ili pritvoru koja se skupe u nameri da nasilno izadu na slobodu ili da zajednički napadnu lica čijem su nadzoru poverena ili da ih silom ili pretnjom da će neposredno upotrebiti silu prinude da učine ili propuste nešto što je protivno njihovoj dužnosti,

kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Učesnici koji upotrebe silu ili pretnju, ako njihove radnje ne sadrže obeležja težeg krivičnog dela,

kazniće se strogim zatvorom do osam godina.

Begstvo lica lišenog slobode

Član 170

Ko upotrebom sile ili pretnje da će neposredno upotrebiti silu pobjegne iz kazneno-popravne ustanove ili iz istražnog zatvora ili pritvora,

kazniće se zatvorom ili strogim zatvorom do pet godina.

Omogućavanje begstva licu lišenom slobode

Član 171

(1) Ko silom, pretnjom, obmanom ili na drugi način omogući begstvo licu koje se nalazi na izdržavanju kazne u kazneno-popravnoj ustanovi ili licu u istražnom zatvoru ili pritvoru, ili maloletniku koji se nalazi u vaspitno-popravnom domu,

kazniće se zatvorom ili strogim zatvorom do pet godina.

(2) Ako ovo delo učine više lica udruženo,

kazniće se strogim zatvorom do osam godina.

GLAVA ČETRNAESTA

KRIVIČNA DELA PROTIV SLUŽBENE DUŽNOSTI

Zloupotreba službenog položaja ili ovlašćenja

Član 172

(1) Službeno lice koje u nameri da sebi ili drugom pribavi kakvu korist ili da drugom nanese kakvu štetu iskorišćavanjem svog službenog položaja ili ovlašćenja, prekoračenjem granica svog službenog ovlašćenja ili neizvršenjem službene dužnosti pro-uzrokuje znatniju štetu državnoj ili društvenoj ustanovi ili pre-duzeću ili povredu prava građana,

kazniće se zatvorom najmanje tri meseca.

(2) U osobito teškim slučajevima,
učinilac će se kazniti strogim zatvorom do osam godina.

Namerno kršenje zakona

Član 173

Službeno lice koje u nameri da drugom pribavi kakvu korist ili da mu nanese kakvu štetu donese nezakonit akt ili na drugi način pogazi zakon,

kazniće se zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvo-rom do pet godina.

Protivzakonito oslobodenje lica lišenog slobode

Član 174

Službeno lice koje protivzakonito oslobodi lice lišeno slobode koje mu je povereno na čuvanje, ili mu pomogne da pobegne, ili mu omogućava nedozvoljenu vezu ili prepisku radi pripremanja begstva,

kazniće se zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvo-rom do pet godina.

Nesavestan rad u službi

Član 175

(1) Službeno lice koje u vršenju službe očigledno aljkavo po-stupa ili se svesno ne pridržava zakona ili propisanih pravila slu-

žbe, iako zna da usled takvog postupka može nastupiti šteta državnoj ustanovi ili preduzeću ili da mogu biti povređena prava građana,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

(2) Ako je usled dela iz stava 1 ovog člana nastupila znatna šteta za ustanovu ili preduzeće ili ako je povređeno neko pravo građana,

učinilac će se kazniti zatvorom do četiri godine.

Protivzakonita naplata i isplata

Član 176

(1) Službeno lice koje od nekog naplati nešto što ovaj nije dužan platiti ili naplati više nego što je dužan platiti, kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Istom kaznom kazniće se i službeno lice koje pri isplati ili pri predaji kakvih stvari manje isplati odnosno preda.

Falsifikat i uništenje službene isprave, knjige ili spisa

Član 177

(1) Službeno lice koje u službenu ispravu, knjigu ili spis unese neistinite podatke ili ne unese kakav važan podatak ili svojim potpisom odnosno službenim pečatom overi službenu ispravu, knjigu ili spis sa neistinitom sadržinom, ili koje svojim potpisom odnosno službenim pečatom omogući pravljenje službene isprave, knjige ili spisa sa neistinitom sadržinom,

kazniće se zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do pet godina.

(2) Istom kaznom kazniće se i službeno lice koje neistinitu službenu ispravu, knjigu ili spis upotrebi u službi kao da su istinite, ili koje službenu ispravu, knjigu ili spis uništi, prikrije, u većoj meri ošteti ili na drugi način učini neupotrebljivim.

Odavanje službene tajne

Član 178

(1) Službeno lice koje nepozvanom licu saopšti ili preda poverljiva dokumenta ili podatke koje je u vršenju službe saznalo, a koji po svom značaju predstavljaju službenu tajnu,

kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Ako je delo iz stava 1 ovog člana učinjeno u pogledu naročito čuvanih dokumenata ili podataka, ili je učinjeno od strane službenog lica koje je u poverljiva dokumenta ili podatke bilo naročito upućeno ili određeno za njihovo čuvanje,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom do pet godina.

(3) U osobito teškim slučajevima dela iz stava 2 ovog člana, učinilac će se kazniti strogim zatvorom do deset godina.

(4) Ako je delo iz stava 2 ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti zatvorom do dve godine.

(5) Kaznama iz stava 1, 2 i 3 ovog člana kazniće se i lice koje poverljive podatke i dokumenta saopšti ili preda i posle prestanka službe.

Protivpravno prisvajanje stvari prilikom vršenja pretresanja ili sprovođenja izvršenja

Član 179

Službeno lice koje prilikom pretresanja stana, prostorija ili lica, ili prilikom sprovođenja izvršenja u postupku konfiskacije, sekvestracije ili u izvršnom postupku oduzme pokretnu stvar u nameri da njenim prisvajanjem pribavi sebi ili drugom protivpravnu imovinsku korist,

kazniće se strogim zatvorom do deset godina.

Pronevera

Član 180

(1) Službeno lice koje u nameri da sebi ili drugom pribavi imovinsku korist protivpravno prisvoji novac, hartije od vrednosti ili druge pokretne stvari koje su mu poverene u službi,

kazniće se zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do pet godina.

(2) Ako je proneverena znatna suma novca ili stvar velike vrednosti,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom do deset godina.

Posluga

Član 181

(1) Službeno lice koje se neovlašćeno posluži novcem, hartijama od vrednosti ili drugim pokretnim stvarima koje su mu u službi poverene, ili ih drugom neovlašćeno da na poslugu,

kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

(2) Ako je delo iz stava 1 ovog člana učinjeno u cilju špekulacije, učinilac će se kazniti strogim zatvorom do deset godina.

Protivzakonito posredovanje

Član 182

(1) Službeno lice koje van kruga svog službenog ovlašćenja koristeći se svojim položajem za nagradu ili kakvu drugu korist posreduje da se izvrši službena radnja koja bi se i bez toga morala izvršiti ili da se ne izvrši službena radnja koja se ne bi ni smela izvršiti,

kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Službeno lice koje van kruga svog službenog ovlašćenja koristeći se svojim položajem posreduje da se izvrši službena radnja koja se ne bi smela izvršiti ili da se ne izvrši službena radnja koja bi se morala izvršiti,

kazniće se zatvorom najmanje tri meseca.

(3) Ako je za posredovanje iz stava 2 ovog člana primljena nagrada ili kakva druga korist,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom do pet godina.

Primanje mita

Član 183

(1) Službeno lice koje zahteva ili primi poklon ili kakvu drugu korist, ili koje primi obećanje poklona ili kakve koristi da u krugu svog službenog ovlašćenja izvrši službenu radnju koju ne bi smelo da izvrši, ili da ne izvrši službenu radnju koju bi moralo izvršiti,

kazniće se zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do osam godina.

(2) Službeno lice koje zahteva ili primi poklon ili kakvu drugu korist ili koje primi obećanje poklona ili kakve koristi, da u krugu svog službenog ovlašćenja izvrši službenu radnju koju bi moralo da izvrši ili da ne izvrši službenu radnju koju ne bi ni smelo izvršiti,

kazniće se zatvorom do tri godine.

(3) Službeno lice koje posle izvršenja odnosno neizvršenja službene radnje, navedene u stavu 1 i 2 ovog člana, a u vezi s njom zahteva ili primi poklon ili kakvu drugu korist,

kazniće se zatvorom do jedne godine.

(4) Primljeni poklon ili imovinska korist oduzeće se.

Davanje mita

Član 184

(1) Ko službenom licu učini ili obeća poklon ili kakvu drugu korist da u krugu svog službenog ovlašćenja izvrši službenu radnju koju ne bi smelo izvršiti ili da ne izvrši službenu radnju koju bi moralo izvršiti, ili ko posreduje pri ovakvom podmićivanju službenog lica,

kazniće se zatvorom od dva meseca do dve godine.

(2) Ko službenom licu učini ili obeća poklon ili kakvu drugu korist da u krugu svog službenog ovlašćenja izvrši službenu radnju koju bi moralo izvršiti ili da ne izvrši službenu radnju koju ne bi smelo izvršiti, ili ko posreduje pri ovakvom podmićivanju službenog lica,

kazniće se zatvorom do jedne godine.

(3) Lice koje je dalo mito može se osloboditi od kazne ako je od njega mito bilo zahtevano i ako odmah posle davanja mita to dobrovoljno prijavi.

(4) Dati poklon ili imovinska korist oduzeće se.

GLAVA PETNAESTA

KRIVIČNA DELA PROTIV NARODNE PRIVREDE

Nesavesno poslovanje u privredi

Član 185

(1) Odgovorno lice u državnom preduzeću, zadrugi, zadružnom ili drugom društvenom preduzeću koje u poslovanju očigledno aljkavo postupa ili svesno propušta da vrši svoju dužnost, iako zna da usled takvog poslovanja može nastupiti imovinska šteta preduzeću ili zadrugi,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

(2) Ako je usled dela iz stava 1 ovog člana nastupila znatna imovinska šteta,

učinilac će se kazniti zatvorom do četiri godine.

Proizvodnja neupotrebljivih proizvoda

Član 186

(1) Odgovorno lice u industriskom preduzeću koje proizvede neupotrebljive proizvode u većoj količini ili veće vrednosti, kazniće se zatvorom.

(2) Ako je delo iz stava 1 ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

Stavljanje u promet rdavih proizvoda

Član 187

(1) Odgovorno lice u industriskom preduzeću koje proizvede i stavi u promet proizvode koji ne odgovaraju utvrđenom kvalitetu ili standardu u većoj količini ili veće vrednosti, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ako je delo iz stava 1 ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

Štetno trgovinsko poslovanje

Član 188

(1) Odgovorno lice u državnom, zadružnom ili dugom društvenom trgovinskom preduzeću koje postupajući protivno propisima, uputstvima ili pravilima trgovinskog poslovanja nabavi neupotrebljivu robu ili nabavi i stavi u promet robu rdavog kvaliteta kao robu normalnog kvaliteta,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Istom kaznom kazniće se i ko protivno propisima i naređenjima ne stavi u promet robu kojom raspolaže i time dovede do kvarenja robe ili do zastoja u raspodeli.

(3) Ako je delo iz stava 1 i 2 ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do tri meseca.

Zaključenje štetnog ugovora

Član 189

(1) Ko kao zastupnik državnog, zadružnog ili drugog društvenog preduzeća zaključi ugovor za koji zna da je štetan za preduzeće,

kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Ako je delo iz stava 1 ovog člana učinjeno u nameri da se sebi ili drugom pribavi imovinska korist, učinilac će se kazniti zatvorom ili strogim zatvorom do osam godina.

Izdavanje ekonomske tajne

Član 190

(1) Ko nepozvanom licu saopšti ili preda podatke ili dokumenta koje je saznao na radu, a koji po svom značaju predstavljaju fabričnu tajnu, tajnu proizvodnje ili uopšte ekonomsku tajnu,

kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Ako su podaci ili dokumenta od naročite važnosti ili ako je zbog njihovog izdavanja nastupila znatna šteta po privredu ili u drugim osobito teškim slučajevima,

učinilac će se kazniti zatvorom ili strogim zatvorom do pet godina.

(3) Ako je delo iz stava 2 ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(4) Kaznama za dela iz stava 1—3 ovog člana kazniće se i lice koje tajnu otkrije i posle prestanka službe.

Povreda zabrane prometa nepokretnostima

Član 191

(1) Ko preda ili primi u posed nepokretnost bez prethodnog odobrenja o prenosu kad je takvo odobrenje potrebno, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci i novčanom kaznom.

(2) Nepokretnost koja je bila predmet prometa može se oduzeti.

(3) Ko u nameri izigravanja propisa o kontroli prometa nepokretnostima ruši ili razvaljuje svoju zgradu ili uređaje, kazniće se zatvorom do šest meseci i novčanom kaznom.

Oštećenje stanbenih i poslovnih prostorija

Član 192

Ko oštećenjem instalacija ili uređaja u stanbenim ili poslovnim prostorijama ili na drugi način dovodi ove prostorije u nepotrebljivo stanje,

kazniće se zatvorom do šest meseci i novčanom kaznom.

Pravljenje i stavljanje u opticaj falsifikovanog novca

Član 193

(1) Ko napravi lažan novac u nameri da ga stavi u opticaj kao pravi, ili ko pravi novac preinači u nameri da ga stavi u opticaj, ili ko ovakav lažni novac stavi u opticaj,

kazniće se strogim zatvorom do deset godina.

(2) Istom kaznom kazniće se ko pribavlja lažan novac u nameri da ga stavi u opticaj kao pravi.

(3) U osobito teškim slučajevima dela iz stava 1 i 2 ovog člana,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom, a može se kazniti i konfiskacijom imovine.

(4) Ko lažan novac koji je primio kao pravi stavi u opticaj, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(5) Ko zna da je načinjen lažan novac ili ko zna da je lažan novac stavljen u opticaj, pa to ne prijavi,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Pravljenje i upotreba lažnih znakova za vrednost

Član 194

(1) Ko napravi lažne taksene ili poštanske marke, taksenu hartiju, obveznice državnih zajmova ili uopšte državne hartije od vrednosti, bonove ili isprave za snabdevanje ili kakve druge znake za vrednost izdate na osnovu zakonskog ovlašćenja, ili ko preinači koji od ovih pravih znakova i da mu izgled veće vrednosti u nameri da ih upotrebi kao prave ili da ih drugom da na upotrebu, ili ko ovakav lažni znak upotrebi kao pravi ili ga u toj nameri nabavi,

kazniće se strogim zatvorom do pet godina.

(2) Ko otstranjenjem žiga kojim se znaci iz stava 1 ovog člana poništavaju ili kojim drugim načinom ide za tim da ovim znacima da izgled kao na nisu upotrebljeni, ili ko upotrebljene ove znake upotrebi ili proda kao da važe,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(3) Ako se dela iz stava 1 i 2 ovog člana vrše u vidu zanata ili ako su falsifikovani znaci za vrednost u velikim količinama, učinilac će se kazniti strogim zatvorom najmanje pet godina, a može se kazniti i konfiskacijom imovine.

Pravljenje, nabavljanje ili otuđivanje oruđa za falsifikovanje

Član 195

- (1) Ko pravi, nabavlja, prodaje ili daje na upotrebu sredstva za pravljenje lažnog novca ili znakova za vrednost, kazniće se zatvorom ili strogim zatvorom do pet godina.
- (2) Sredstva za pravljenje oduzeće se.

Pravljenje i upotreba lažnih znakova za obeležavanje robe

Član 196

- (1) Ko u nameri da ih upotrebi kao prave napravi lažne znake za obeležavanje domaće ili strane robe kao: pečate, žigove ili marke kojima se žigoše zlato, srebro, stoka, drvo ili kakva druga roba, ili ovakve prave znake preinači, ili ko lažne znake upotrebiti kao prave, kazniće se zatvorom do dve godine.
- (2) Istom kaznom kazniće se i ko neovlašćeno pravi, nabavlja, prodaje ili daje na upotrebu sredstva za pravljenje znakova za obeležavanje robe.
- (3) Znaci i sredstva za pravljenje oduzeće se.

Lažno obeležavanje robe

Član 197

Ko u nameri da obmane kupce stavi u promet proizvode bez proizvođačke oznake, ako ovi proizvodi moraju imati takvu oznaku, ili ko u oziřaci za obeležavanje proizvoda unese podatke koji ne odgovaraju sadržini, vrsti ili kvalitetu proizvoda, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

Nedozvoljena trgovina i proizvodnja

Član 198

- (1) Ko se neovlašćeno bavi trgovinom u vidu zanimanja ili ko neovlašćeno prodaje, kupuje ili vrši razmenu robe ili predmeta čiji je promet zabranjen ili ograničen, ili ko ovakvu robu ili predmete drži radi trgovine, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(2) Istom kaznom kazniče se i ko proizvodi ili preraduje robu čija je proizvodnja ili preradivanje zabranjeno.

(3) Roba i predmeti dela kao i sredstva za preradivanje oduzeće se.

Kršenje propisa o cenama

Član 199

(1) Ko traži ili primi za robu, predmete ili zanatske usluge višu cenu od propisane,

kazniče se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

(2) Roba ili predmeti koji su bili predmet ovog dela mogu se oduzeti.

Povlašćivanje kupaca

Član 200

(1) Ko u državnom, zadružnom ili drugom društvenom trgovinskom preduzeću u nameri povlašćivanja pojedinih kupaca ne izlaže robu prodaji ili je prikriva ili uskraćuje njenu prodaju drugima,

kazniče se zatvorom do jedne godine.

(2) Ko u nameri povlašćivanja pojedinih kupaca ili grupa potrošača prodaje robu po nižim cenama od onih po kojima bi morao da prodaje, ili ko povlašćuje pojedinog kupca prodajući mu nesrazmerno veliku količinu robe,

kazniče se zatvorom do tri godine.

(3) Ako je prodata nesrazmerno velika količina robe sa znanjem da se kupuje u spekulativne svrhe ili u drugim osobito teškim slučajevima,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom do pet godina.

(4) Kaznom propisanom u stavu 3 ovog člana kazniče se i kupac koji kupi nesrazmerno veliku količinu robe u spekulativne svrhe.

Nedozvoljena trampa i kupoprodaja

Član 201

(1) Odgovorno lice u državnom, zadružnom ili društvenom preduzeću ili ustanovi, zadruzi ili društvenoj organizaciji koje protivno propisima ili uputstvima vrši trampu robe ili prodaje robu pod uslovom da mu kupac proda drugu robu,

kazniče se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ako je delo iz stava 1 ovog člana učinjeno u nameri da se sebi ili drugom pribavi protivpravna imovinska korist, ili u nameri povlašćivanja nekog lica,

učinilac će se kazniti zatvorom do tri godine.

(3) U osobito teškim slučajevima,

učinilac će se kazniti zatvorom najmanje šest meseci ili strogim zatvorom do pet godina.

Uskraćivanje ili zakidanje obezbeđenog snabdevanja

Član 202

Ko protivpravno uskraćuje građanima pravo na obezbeđeno snabdevanje, ili ko pri izdavanju predmeta obezbeđenog snabdevanja odbije da izda ono što je određeno, izdaje manje nego što je određeno ili na drugi način zakida građanima obezbeđeno snabdevanje,

kazniće se zatvorom najmanje šest meseci ili strogim zatvorom do pet godina.

Neispravno merenje

Član 203

Ko pri kupovini ili prodaji upotrebom lažnih tegova ili mera ili na drugi način neispravno meri robu,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Pravljenje i upotreba lažnih mera i tegova

Član 204

(1) Ko u nameri da ih on ili ko drugi upotrebi kao prave napravi lažne mere ili tegove ili preinači prave mere ili tegove, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Za pokušaj će se kazniti.

Nedozvoljena špekulacija

Član 205

(1) Ko prikrićivanjem, nagomilavanjem ili povlaćenjem robe iz prometa ili na drugi način izaziva na tržištu nestašicu robe u nameri da putem podizanja cena robe postigne nesrazmernu

imovinsku korist, ili ko u nameri da postigne nesrazmernu imovinsku korist iskorišćava postojeću nestašicu robe veštačkim podizanjem cena,

kazniće se zatvorom ili strogim zatvorom do pet godina.

(2) Ako se delo iz stava 1 ovog člana vrši u vidu zanata ili u osobito teškim slučajevima,

učinilac će se kazniti zatvorom najmanje šest meseci ili strogim zatvorom do deset godina, a može se kazniti i konfiskacijom imovine.

(3) Roba koja je predmet nedozvoljene špekulacije oduzeće se.

Trgovanje zlatnim novcem, stranom valutom, devizama, plemenitim metalima ili dragocenostima

Član 206

(1) Ko protivno postojećim propisima kupuje ili prodaje zlatan novac, stranu valutu, devize ili plemenite metale ili vrši razmenu zlatnog novca, strane valute, deviza ili plemenitih metala, ili ko u nameri preprodaje neovlašćeno kupuje ili neovlašćeno preprodaje izradovine od plemenitih metala ili druge dragocenosti,

kazniće se zatvorom ili strogim zatvorom do pet godina.

(2) Ako se delo iz stava 1 ovog člana vrši u vidu zanata ili u osobito teškim slučajevima,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom do deset godina, a može se kazniti i konfiskacijom imovine.

(3) Zlatan novac, strana valuta, devize, zlato, plemeniti metali ili dragocenosti koje su bile predmet dela iz stava 1 i 2 ovog člana oduzeće se.

Davanje lažnih podataka u pogledu poreza

Član 207

Ko u nameri da on ili ko drugi izbegne potpuno ili delimično plaćanje poreza ili druge zakonom određene dažbine daje državnim organima lažne podatke o dohotcima, o predmetima koji podležu oporezivanju ili o drugim činjenicama važnim za odmeravanje poreza i dažbina,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

Neizvršenje obaveznih isporuka poljoprivrednih proizvoda

Član 208

(1) Ko ne preda državi određenu količinu proizvoda koju je dužan da preda na osnovu zakonito utvrđene obaveze, iako je mogao da to učini,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine ili zatvorom do jedne godine i novčanom kaznom.

(2) Ko delo iz stava 1 ovog člana učini iako je za ovakvo delo već bio osuđen, ili ko ovo delo učini u dogovoru sa drugim licima,

kazniće se zatvorom najmanje šest meseci i novčanom kaznom ili strogim zatvorom do pet godina.

(3) Za delo iz stava 2 ovog člana sud može pri osudi na kaznu strogog zatvora izreći novčanu kaznu ili konfiskaciju imovine.

Davanje lažnih podataka u vezi sa isporukom i veštačko povećanje težine isporuke

Član 209

(1) Ko u nameri da on ili neko drugi smanji svoju obavezu o isporuci državi da lažne podatke o obradivim površinama ili o drugim činjenicama važnim za utvrđivanje obaveze,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine ili zatvorom do jedne godine i novčanom kaznom.

(2) Istom kaznom kazniće se i ko veštački povećava težinu isporuke ili preda iskvarene proizvode.

Zapuštanje obrade zemljišta i podizanja stoke

Član 210

(1) Ko protivno postojećim propisima ne obradi zemljište ili zapusti njegovu obradu, iako je mogao da to učini, ili ko protivno postojećim propisima smanji brojno stanje stoke,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine ili zatvorom do jedne godine i novčanom kaznom.

(2) Ko delo iz stava 1 ovog člana učini iako je za ovakvo delo već bio osuđen, ili ko ovo delo učini u dogovoru sa drugim licima,

kazniće se zatvorom najmanje šest meseci i novčanom kaznom ili strogim zatvorom do pet godina.

(3) Za delo iz stava 2 ovog člana sud može pri osudi na kaznu strogog zatvora izreći novčanu kaznu ili konfiskaciju imovine.

Štetočinstvo u poljoprivredi

Član 211

Ko u nameri da on ili ko drugi izbegne ili smanji obavezu o isporuci ili koju drugu obavezu prema državi uništi ili ošteti mašine, poljoprivredne sprave, alat, useve, proizvode, krupnu stoku ili veći broj sitne stoke,

kazniće se strogim zatvorom do deset godina, a može se kazniti i novčanom kaznom ili konfiskacijom imovine.

Podrivanje zadruga

Član 212

(1) Ko kao član zemljoradničke zadruge u nameri podriivanja zadruge omela njen rad, podriiva red ili organizaciju rada u zadruzi i time prouzrokuje poremećaj u radu zadruge, neizvršenje plana ili znatniju imovinsku štetu,

kazniće se zatvorom ili strogim zatvorom do pet godina.

(2) Ako je usled dela iz stava 1 ovog člana došlo do razbijanja zadruge,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom do petnaest godina i konfiskacijom imovine.

Proizvodnja štetnih sredstava za lečenje stoke i lečenje takvim sredstvima

Član 213

(1) Ko proizvede radi prodaje ili stavi u promet sredstva za lečenje ili za sprečavanje zaraze kod stoke ili živine koja su opasna za njihov život ili zdravlje,

kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Ako je usled dela iz stava 1 ovog člana nastupilo uginuće stoke ili uginuće živine u većem broju,

učinilac će se kazniti zatvorom najmanje šest meseci.

(3) Ako je delo iz stava 1 i 2 ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

(4) Veterinar koji pri pružanju veterinarske pomoći propiše ili primeni očigledno nepodobno sredstvo ili nepravilan način lečenja ili uopšte nesavesno postupa pri lečenju i time prouzrokuje uginuće stoke ili uginuće živine u većem broju,

kazniće se zatvorom najmanje šest meseci.

(5) Ako je delo iz stava 4 ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti zatvorom od tri meseca do jedne godine.

Prenošenje zaraznih bolesti kod životinja, bilja i drveća

Član 214

(1) Ko ne postupi po propisima nadležnog državnog organa kojima se naređuju mere za suzbijanje ili sprečavanje zaraznih bolesti kod stoke, živine, divljači, riba, bilja i drveća, ili za suzbijanje ili sprečavanje štetočina kod bilja i drveća, a naročito ko ne postupi po naređenjima kojima se određuju pregledi ili odvajanja stoke, ili prskanje ili zaprašivanje bilja i drveća, ili kojima se zabranjuje promet obolele stoke ili zaraženog bilja i drveća, i time prouzrokuje širenje zaraze,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(2) Ako je usled dela iz stava 1 ovog člana nastupilo uginuće stoke, živine, divljači ili riba ili uništenje bilja u većim razmerama,

učinilac će se kazniti zatvorom najmanje šest meseci.

(3) Ako je delo iz stava 1 i 2 ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti za delo iz stava 1 ovog člana novčanom kaznom ili zatvorom do tri meseca, a za delo iz stava 2 ovog člana zatvorom od tri meseca do dve godine.

Zagadivanje stočne hrane ili vode

Član 215

(1) Ko kakvom škodljivom materijom zagađi stočnu hranu ili vodu u rekama, potocima, izvorima, bunarima, cisternama ili kakvu drugu vodu koja služi za pojlilo stoke ili živine i time prouzrokuje opasnost za život ili zdravlje stoke ili živine,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Istom kaznom kazniće se ko kakvom škodljivom materijom zagađi vodu u ribnjacima i time prouzrokuje opasnost po opstanak riba.

- (3) Ako je usled dela iz stava 1 i 2 ovog člana nastupilo uginuće stoke, živine ili riba u većem broju, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje tri meseca.

Pustošenje šuma

Član 216

- (1) Ko protivno propisima ili naredbama državnih organa vrši seču ili krčenje šume, ili ko podbeljuje stabla ili na drugi način pustoši šumu,

kazniće se zatvorom do tri godine.

- (2) Ko obori u šumi ili izvan šume stabla čija vrednost prelazi hiljadu dinara u nameri da sebi ili drugom pribavi protivpravnu imovinsku korist,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

- (3) Ko delo iz stava 1 i 2 ovog člana izvrši u zaštitnoj šumi, nacionalnom parku ili u drugim šumama sa specijalnom namenom,

kazniće se za delo iz stava 1 ovog člana zatvorom najmanje tri meseca, a za delo iz stava 2 ovog člana zatvorom najmanje mesec dana.

- (4) Ako su usled dela iz stava 2 i 3 ovog člana nastupile osobito teške posledice,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom do pet godina.

Nezakoniti lov

Član 217

- (1) Ko lovi retke ili proređene vrste divljači čiji je lov zabranjen, ili ko lovi bez posebne dozvole određenu vrstu divljači za čiji lov je potrebna takva dozvola, ili ko lovi na način ili sredstvima kojima se divljač masovno uništava, ili ko lovi divljač za vreme lovostaja,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

- (2) Istom kaznom kazniće se i ko neovlašćeno lovi na tuđem lovištu i ulovljenu divljač prisvoji.

- (3) Ulov i sredstva za lov mogu se oduzeti.

Nezakoniti ribolov

Član 218

(1) Ko lovi ribu eksplozivom ili otrovom ili na način štetan za njeno rasplodavanje, ili ko stavlja u promet ovako ulovljenu ribu,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(2) Ulov i sredstva za lov mogu se oduzeti.

GLAVA ŠESNAESTA

KRIVIČNA DELA PROTIV OPŠTENARODNE I ZADRUŽNE IMOVINE, IMOVINE DRUŠTVENIH ORGANIZACIJA I PRIVATNE IMOVINE

Krada

Član 219

Ko tuđu pokretnu stvar oduzme drugom u nameri da njenim prisvajanjem pribavi sebi ili drugom protivpravnu imovinsku korist,

kazniće se zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do pet godina.

Teška krada

Član 220

(1) Ko iz fabrike, rudnika, radionice i drugog radilišta ukrade deo mašine ili tehničkog uređaja ili koje važno oruđe za rad, ili ko iz poljoprivrednog gazdinstva ukrade grlo krupne stoke ili sitnu stoku ili oruđe za rad veće vrednosti, ili ko ukrade namirnice namenjene za raspodelu građanstvu u većoj količini,

kazniće se strogim zatvorom do dvanaest godina.

(2) Istom kaznom kazniće se učinilac ako je krada učinjena:

1) obijanjem ili provaljivanjem zatvorenih zgrada, soba, kasa, ormara ili drugih zatvorenih prostora;

2) od strane više lica koja su se udružila za vršenje krada;

3) na naročito opasan ili drzak način;

4) od strane lica koje je pri sebi imalo kakvo oružje ili opasno oruđe radi napada ili odbrane;

- 5) za vreme požara, poplave ili sličnog udesa, i
6) od strane lica koje je zbog krađe, razbojničke krađe ili razbojništva bilo osuđeno dva ili više puta.

Razbojnička krađa

Član 221

Ko je na delu krađe zatečen pa u nameri da ukradenu stvar zadrži upotrebi silu protiv nekog lica ili pretnju neposrednom opasnošću za život ili telo,

kazniće se strogim zatvorom od dve do dvanaest godina.

Razbojništvo

Član 222

Ko silom upotrebljenom protiv nekog lica ili pretnjom neposrednom opasnošću za život ili telo oduzme tuđu pokretnu stvar u nameri da njenim prisvajanjem pribavi sebi ili drugom protivpravnu imovinsku korist,

kazniće se strogim zatvorom od tri do petnaest godina.

Teški slučajevi razbojničke krađe i razbojništva

Član 223

Ako je razbojnička krađa ili razbojništvo učinjeno sa svirepošću ili je pri njihovom izvršenju nanesena teška telesna povreda ili smrt nekog lica,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom.

Utaja

Član 224

(1) Ko tuđu pokretnu stvar koja mu je poverena protivpravno prisvoji u nameri da sebi ili drugom pribavi imovinsku korist, kazniće se zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do pet godina.

(2) Ako ovo delo učini staralac, kazniće se zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do šest godina.

(3) Ko tuđu pokretnu stvar koju je našao ili do koje je slučajno došao protivpravno prisvoji u nameri da sebi ili drugom pribavi imovinsku korist,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(4) Za delo iz stava 1 i 3 ovog člana gonjenje se preduzima po predlogu.

Pljačka

Član 225

(1) Ko u sastavu bande ili koristeći svoj položaj ili ovlašćenje izvrši krađu (član 219—221), razbojništvo (član 222), utaju (član 224) ili proneveru (član 180) opštenarodne ili zadružne imovine na način koji pokazuje bezobzirnost prema društvenoj imovini i time nanese veliku štetu fondu obezbedenog snabdevanja ili uopšte narodnoj privredi,

kazniće se strogim zatvorom najmanje pet godina i konfiskacijom imovine ili smrtnom kaznom i konfiskacijom imovine.

(2) Ko kao član bande kupuje, protura ili prikriva stvari pribavljene delom iz stava 1 ovog člana,

kazniće se strogim zatvorom do petnaest godina i konfiskacijom imovine.

Oduzimanje stvari

Član 226

Ko bez namere pribavljanja imovinske koristi oduzme ili protivpravno prisvoji tuđu pokretnu stvar,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

Oštećenje stvari

Član 227

(1) Ko ošteti, uništi ili učini neupotrebljivom tuđu stvar, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(2) Ako je stvar velike vrednosti, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje šest meseci ili strogim zatvorom do pet godina.

Prevara

Član 228

(1) Ko u nameri da sebi ili drugom pribavi kakvu protivpravnu imovinsku korist lažnim prikazivanjem ili prikriivanjem činjenica dovede koga u zabludu ili ga održava u zabludi i time ga navede da ovaj na štetu svoje ili tuđe imovine nešto učini ili ne učini,

kazniće se zatvorom do tri godine ili strogim zatvorom do tri godine.

(2) Za pokušaj će se kazniti.

(3) Ko učini prevaru samo u nameri da drugog ošteti, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(4) Ko delo iz stava 1 ovog člana vrši u vidu zanata, kazniće se zatvorom najmanje šest meseci ili strogim zatvorom do osam godina.

Prevara radi dobijanja osiguranja

Član 229

Ko ošteti, uništi ili sakrije kakvu osiguranu stvar u nameri da od osiguravajućeg zavoda dobije osiguranje, kazniće se zatvorom ili strogim zatvorom do pet godina.

Sitno delo krađe, utaje i prevare

Član 230

(1) Ko učini sitnu krađu, utaju ili prevaru, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

(2) Ako je delo iz stava 1 ovog člana vršeno potkrađanjem ili ponovljenim vršenjem utaje ili prevare,

učinilac će se kazniti zatvorom od tri meseca do tri godine.

(3) Ako je usled dela iz stava 2 ovog člana nastupila imovinska šteta u većem obimu,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom do pet godina.

Zloupotreba poverenja

Član 231

(1) Ko zastupajući imovinske interese nekog lica ili starajući se o njegovoj imovini ne ispuni svoju dužnost ili zloupotrebi

data mu ovlašćenja u nameri da time pribavi sebi m drugom kakvu imovinsku korist ili da ošteti lice čije imovinske interese zastupa ili o čijoj se imovini stara,

kazniće se zatvorom najmanje mesec dana.

(2) Ako delo iz stava 1 ovog člana učini staralac ili advokat, kazniće se zatvorom najmanje šest meseci ili strogim zatvorom do pet godina.

Iznuda

Član 232

(1) Ko u nameri da sebi ili drugom pribavi protivpravnu imovinsku korist silom ili ozbiljnom pretnjom prinudi drugog da nešto učini ili ne učini na štetu svoje ili tuđe imovine,

kazniće se zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do deset godina.

(2) Ko delo iz stava 1 ovog člana vrši u vidu zanata, kazniće se strogim zatvorom do dvanaest godina.

Ucena

Član 233

(1) Ko u nameri da sebi ili drugom pribavi protivpravnu imovinsku korist zapreti drugom da će protiv njega ili njemu bliskih lica otkriti nešto što bi njihovoj časti ili ugledu škodilo i time ga prinudi da nešto učini ili ne učini na štetu svoje ili tuđe imovine,

kazniće se zatvorom najmanje tri meseca.

(2) Za pokušaj će se kazniti.

(3) Ko delo iz stava 1 ovog člana vrši u vidu zanata, kazniće se strogim zatvorom do osam godina.

Iskorišćavanje drugog u svrhu pribavljanja nesrazmerne imovinske koristi

Član 234

(1) Ko za uslugu koju čini nekom licu primi ili ugovori za sebe ili drugog nesrazmernu imovinsku korist iskorišćujući njegovu teško imovinsko stanje, nuždu, nedovoljno iskustvo ili lakomislenost,

kazniće se zatvorom do tri godine i novčanom kaznom.

(2) Ko delo iz stava 1 ovog člana vrši u vidu zanata, kazniće se strogim zatvorom do deset godina i novčanom kaznom.

Oštećenje tuđih prava

Član 235

(1) Ko u nameri da drugog oštetiti otudi, oštetiti ili oduzme svoju stvar na kojoj drugi ima založno pravo ili pravo uživanja i time osujeti ostvarenje prava na stvari,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Istom kaznom kazniće se i ko u nameri da oštetiti poverioca, u toku prinudnog izvršenja uništi, oštetiti ili sakrije delove imovine i time osujeti izmirenje poverioca.

(3) Gonjenje se preduzima po predlogu.

Prikrivanje

Član 236

(1) Ko stvar za koju zna da je pribavljena krivičnim delom, ili ono što je za nju dobijeno prodajom ili zamenom, kupuje, prima u zalogu, ili na drugi način pribavlja, prikriva ili protura, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ko delo iz stava 1 ovog člana učini a mogao je znati da je stvar pribavljena krivičnim delom, kazniće se zatvorom do jedne godine.

(3) Ko kupuje, prima u zalogu ili na drugi način pribavlja, prikriva ili protura predmete pribavljene krivičnim delom iz člana 220 stav 1 ovog zakonika, a znao je ili je mogao znati da su ovi predmeti pribavljeni tim krivičnim delom, kazniće se strogim zatvorom do pet godina.

Gonjenje u slučaju kad je učinilac u bliskom odnosu sa oštećenim

Član 237

(1) Za krivična dela iz člana 219, 224 stav 1 i 3, 226, 227, 228 stav 1 i 3, 230, 231 stav 1, 235 i 236 ovog zakonika ako su učinjena prema bračnom drugu, srodniku u pravoj liniji, bratu ili sestri, usvojiocu ili usvojeniku, gonjenje se preduzima po privatnoj tužbi.

(2) Ako su dela navedena u stavu 1 ovog člana učinjena prema drugim licima sa kojima učinilac živi u zajedničkom domaćinstvu, gonjenje se preduzima po predlogu.

Imovina koja je u pogledu krivično-pravne zaštite izjednačena sa opštenarodnom i društvenom imovinom

Član 238

Imovina koja je poverena državi, zadrugi ili društvenoj organizaciji ili se kod njih nalazi po nekom zakonskom osnovu uživa istu krivično-pravnu zaštitu kao opštenarodna i društvena imovina.

GLAVA SEDAMNAESTA

KRIVIČNA DELA PROTIV ŽIVOTA I TELA

Ubistvo

Član 239

(1) Ko drugog liši života, kazniće se strogim zatvorom najmanje pet godina.

(2) Ko drugog liši života na svirep ili podmukao način, ili na način kojim se dovede u opasnost život više lica, ili iz koristi, ili radi izvršenja ili prikrivanja drugog krivičnog dela ili iz drugih niskih pobuda, ili ko liši života više lica, kazniće se strogim zatvorom najmanje deset godina ili smrtnom kaznom.

(3) Istom kaznom kazniće se i ko drugog liši života a ranije je već bio osuđen zbog umišljajnog ubistva.

Ubistvo na mah

Član 240

Ko drugog liši života na mah doveden bez svoje krivice u jaku razdraženost napadom ili teškim vredanjem od strane ubijenog,

kazniće se strogim zatvorom do deset godina.

Ubistvo iz nehata

Član 241

Ko drugog liši života iz nehata, kazniće se zatvorom najmanje šest meseci ili strogim zatvorom do pet godina.

Ubistvo deteta pri porođaju

Član 242

(1) Mati koja liši života svoje dete za vreme porođaja ili neposredno posle porođaja, dok traje poremećaj što ga je kod nje izazvao porođaj,

kazniće se zatvorom najmanje šest meseci.

(2) Za pokušaj će se kazniti.

Navođenje na samoubistvo i pomaganje u samoubistvu

Član 243

(1) Ko navede drugog na samoubistvo ili mu pomogne u izvršenju samoubistva, pa ono bude izvršeno ili pokušano, kazniće se zatvorom najmanje šest meseci ili strogim zatvorom do pet godina.

(2) Ko delo iz stava 1 ovog člana učini prema maloletniku koji je navršio četrnaest godina ili prema licu koje se nalazi u stanju smanjene uračunljivosti,

kazniće se strogim zatvorom do deset godina.

(3) Ako je delo iz stava 1 ovog člana učinjeno prema maloletniku koji nije navršio četrnaest godina ili prema neuračunljivom licu,

učinilac će se kazniti po članu 246 ovog zakonika.

(4) Ko surovo ili nečovečno postupa sa licem koje se prema njemu nalazi u odnosu kakve podređenosti ili zavisnosti, pa ovo usled takvog postupanja izvrši samoubistvo,

kazniće se zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do pet godina.

Pobačaj

Član 244

(1) Ko bremenitoj ženi sa njenim pristankom izvrši pobačaj, započne da vrši pobačaj, ili joj pomogne da izvrši pobačaj,

kazniće se zatvorom najmanje tri meseca.

(2) Ko ovo delo izvrši bez pristanka bremene žene,

kazniće se strogim zatvorom do pet godina.

(3) Ako usled dela iz stava 1 i 2 ovog člana žena umre,

učinilac će se kazniti za delo iz stava 1 zatvorom najmanje jednu godinu, a za delo iz stava 2 strogim zatvorom najmanje dve godine.

(4) Nema krivične odgovornosti ako je pobačaj izvršen u medicinskoj ustanovi radi otklanjanja opasnosti za život ili zdravlje bremenite žene. U kojim slučajevima postoji opasnost za život ili zdravlje bremenite žene određiće se posebnim propisima.

Teška telesna povreda

Član 245

(1) Ko drugog teško telesno povredi ili mu zdravlje teško naruši,

kazniće se zatvorom najmanje šest meseci ili strogim zatvorom do pet godina.

(2) Ko drugog telesno povredi ili mu zdravlje naruši tako teško da je usled toga doveden u opasnost život povređenog ili je uništen ili trajno i u znatnoj meri oslabljen koji važan deo njegovog tela ili koji važan organ, ili je prouzrokovana trajna nesposobnost za rad povređenog ili trajno i teško narušenje njegovog zdravlja ili unakaženost,

kazniće se strogim zatvorom do osam godina.

(3) Ako povređeni umre usled povrede iz stava 1 i 2 ovog člana,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom do dvanaest godina.

(4) Ko delo iz stava 1 i 2 ovog člana učini iz nehata, kazniće se zatvorom do tri godine.

Laka telesna povreda

Član 246

(1) Ko drugog lako telesno povredi, kazniće se zatvorom do jedne godine.

(2) Ako je takva povreda naneta oružjem, opasnim oruđem ili drugim sredstvom podobnim da telo teško povredi ili zdravlje teško naruši,

učinilac će se kazniti zatvorom do dve godine.

(3) Ko delo iz stava 1 i 2 ovog člana učini iz nehata, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jednog meseca.

(4) Za dela iz stava 1 i 3 ovog člana gonjenje se preduzima po predlogu.

Učestvovanje u tuči

Član 247

(1) Ko učestvuje u kakvoj tuči u kojoj je neko lišen života ili je nekom nanесena teška telesna povreda, kazniće se za samo učestvovanje zatvorom najmanje tri meseca.

(2) Odredba stava 1 ovog člana primeniće se samo ako se ne može utvrditi ko je prouzrokovao smrt odnosno tešku telesnu povredu.

Ugrožavanje opasnim orudem pri tuči ili svađi

Član 248

Ko se pri kakvoj tuči ili svađi maši oružja, opasnog oruda ili drugog sredstva podobnog da telo teško povredi ili zdravlje teško naruši,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

Izlaganje opasnosti

Član 249

(1) Ko drugo lice ostavi bez pomoći u stanju opasnom za život koje je sam prouzrokovao, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ako lice izloženo takvoj opasnosti usled toga izgubi život ili bude teško telesno povređeno ili mu zdravlje bude teško narušeno,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom do osam godina.

Napuštanje nemoćnog lica

Član 250

(1) Ko nemoćno lice koje mu je povereno ili o kojem je inače dužan da se stara ostavi bez pomoći u prilikama opasnim za život ili zdravlje,

kazniće se zatvorom najmanje mesec dana.

(2) Ako ostavljeno lice usled toga izgubi život ili bude teško telesno povređeno ili mu zdravlje bude teško narušeno,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom od jedne godine do osam godina.

Nepružanje pomoći

Član 251

Ko ne pruži pomoć licu koje se nalazi u neposrednoj opasnosti za život iako je to mogao učiniti bez opasnosti za sebe ili drugog,

kazniće se zatvorom do jedne godine.

GLAVA OSAMNAESTA

KRIVIČNA DELA PROTIV LIČNE SLOBODE I PRAVA GRAĐANA

Prinuda

Član 252

(1) Ko drugog silom ili ozbiljnom pretnjom prinudi da nešto učini ili ne učini,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(2) Gonjenje se preduzima po predlogu.

Protivpravno lišenje slobode

Član 253

(1) Ko drugog protivpravno zatvori, drži zatvorenog, ili mu na drugi način oduzme slobodu kretanja,

kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Ako protivpravno lišenje slobode učini službeno lice zloupotrebom svog položaja ili ovlašćenja,

kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine ili strogim zatvorom do tri godine.

(3) Za pokušaj će se kazniti.

(4) Ako je protivpravno lišenje slobode trajalo duže od mesec dana, ili je vršeno na svirep način, ili je licu koje je protivpravno lišeno slobode usled toga teško narušeno zdravlje, ili su nastupile druge teške posledice,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom do osam godina.

(5) Ako je lice koje je protivpravno lišeno slobode usled toga izgubilo život,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom najmanje dve godine.

Neovlašćeno prodiranje u tuđ stan

Član 254

(1) Ko protiv volje ovlašćenog lica prodre u tuđ stan ili zatvorene prostore ili se na zahtev ovlašćenog lica odatle ne udalji,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Za pokušaj će se kazniti.

(3) Gonjenje se preduzima po predlogu.

Protivzakonito pretresanje

Član 255

Službeno lice koje protivzakonito vrši pretresanje stana, prostorija ili lica,

kazniće se zatvorom do dve godine.

Iznudivanje iskaza

Član 256

Službeno lice koje u vršenju službe upotrebi silu ili pretnju u nameri da iznudi iskaz od okrivljenog, svedoka, veštaka ili drugog lica koje je pozvano na saslušanje,

kazniće se zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do pet godina.

Zlostava zloupotrebom službenog položaja ili ovlašćenja

Član 257

Službeno lice koje u vršenju službe iskorišćavanjem svog službenog položaja ili ovlašćenja drugog zlostavi, vređa ili uopšte primeni mere koje vređaju ljudsko dostojanstvo,

kazniće se zatvorom do jedne godine.

Ugrožavanje sigurnosti

Član 258

(1) Ko ugrozi sigurnost nekog lica ozbiljnom pretnjom, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

(2) Gonjenje se preduzima po predlogu.

Povreda biračkog prava

Član 259

Službeno lice koje u nameri da drugom onemogućiti vršenje biračkog prava protivzakonito ga ne uvede u birački spisak ili ga izbriše iz biračkog spiska, kazniće se zatvorom do jedne godine.

Povreda slobode opredeljenja birača

Član 260

(1) Ko silom, ozbiljnom pretnjom ili na drugi način prinudi drugog da vrši ili ne vrši biračko pravo, kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Ako delo iz stava 1 ovog člana učini član biračkog odbora ili drugo službeno lice u vršenju službene dužnosti, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

Povreda prava žalbe

Član 261

Službeno lice koje u vršenju svoje službe spreči građanina da koristi svoje pravo na podnošenje žalbe, prigovora, molbe ili predstavke,

kazniće se zatvorom do jedne godine.

Sprečavanje ili ometanje javnog skupa

Član 262

(1) Ko silom, ozbiljnom pretnjom, obmanom ili na drugi način spreči ili ometa sazivanje ili održavanje javnog skupa na koji građani imaju pravo po zakonu, kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Ako delo iz stava 1 ovog člana učini službeno lice zloupotrebom svog položaja ili ovlašćenja, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

Sprečavanje štampanja i rasturanja štampanih stvari

Član 263

Ko protivpravno spreči štampanje, prodaju ili rasturanje knjiga, časopisa, novina ili drugih štampanih stvari,

kazniće se zatvorom do jedne godine.

Povreda tajnosti pisama ili drugih sredstava opštenja

Član 264

(1) Ko neovlašćeno otvori tuđe pismo ili brzojav ili kakvo drugo zatvoreno pismeno ili pošiljku, ili ko neovlašćeno zadrži, prikrije, uništi ili drugom preda tuđe pismo, brzojav, zatvoreno pismeno ili pošiljku,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

(2) Ko u nameri da sebi ili drugom pribavi kakvu korist ili da drugom nanese štetu tajnu koju je saznao neovlašćenim otkrivanjem tuđeg pisma, brzojava ili kakvog drugog zatvorenog pismena ili pošiljke saopšti drugom ili se ovom tajnom posluži, kazniće se zatvorom do jedne godine.

(3) Ako delo iz stava 1 i 2 ovog člana učini službeno lice u vršenju službene dužnosti,

kazniće se zatvorom do dve godine.

(4) Gonjenje za delo iz stava 1 i 2 ovog člana preduzima se po predlogu.

Neovlašćeno otkrivanje tajne

Član 265

(1) Advokat ili advokatski pripravnik, branilac, lekar, babica ili drugo lice koje neovlašćeno otkrije tajnu koju je saznalo u vršenju svog poziva,

kazniće se zatvorom do jedne godine.

(2) Nema krivične odgovornosti za delo iz stava 1 ovog člana ako je otkrivanje tajne izvršeno u opštem interesu ili u interesu drugog lica koji je pretežniji od interesa čuvanja tajne.

(3) Gonjenje se preduzima po predlogu.

GLAVA DEVETNAESTA

KRIVIČNA DELA PROTIV RADNIH ODNOSA

Nepreduzimanje higijenskih i tehničko-zaštitnih mera pri radu

Član 266

(1) Odgovorno lice koje u rudniku, fabrici, radionici ili drugom radilištu, kršeći propise o higijenskim i tehničko-zaštitnim merama pri radu, stavi lica u radnom odnosu u takve radne uslove koji su štetni za njihov život ili zdravlje,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

(2) Ako je delo iz stava 1 ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti zatvorom do šest meseci.

(3) Ako je usled dela iz stava 1 i 2 ovog člana nastupila teška telesna povreda, smrt nekog lica ili imovinska šteta velikih razmera,

učinilac će se kazniti po članu 320 ovog zakonika.

Povreda propisa o pravima lica u radnom odnosu

Član 267

Ko u nameri da nekom licu u radnom odnosu uskrati ili ograniči pravo koje mu po zakonu pripada krši propise o platama, radnom vremenu, godišnjem odmoru ili o zabrani prekovremenog ili noćnog rada,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Neobezbedenje smeštaja i snabdevanja lica u radnom odnosu

Član 288

Odgovorno lice u rudniku, fabrici, radionici ili drugom radilištu koje protivno određenim obavezama ne obezbedi smeštaj ili snabdevanje lica u radnom odnosu, iako je to moglo učiniti,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

Povreda prava iz socijalnog osiguranja

Član 269

(1) Ko u nameri da nekom licu uskrati ili ograniči pravo na osnovu socijalnog osiguranja krši propise o socijalnom osiguranju,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ko simuliranjem ili prouzrokovanjem bolesti ili nesposobnosti za rad, otežavanjem ili sprečavanjem svog ozdravljenja ili osposobljenja za rad ide za tim da ostvari pravo na osnovu socijalnog osiguranja koje mu ne pripada,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri meseca.

GLAVA DVADESETA

KRIVIČNA DELA PROTIV ČASTI I UGLEDA

Kleveta

Član 270

(1) Ko za drugog iznosi ili pronosi štogod neistinito što može škoditi njegovoj časti i ugledu,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

(2) Ako je delo iz stava 1 ovog člana učinjeno putem štampe, radia ili na javnom skupu,

učinilac će se kazniti zatvorom od jednog meseca do jedne godine.

Isključenje krivične odgovornosti za klevetu

Član 271

(1) Ako okrivljeni dokaže istinitost svog tvrdjenja ili ako je bio u izvinjavajućoj zabludi usled koje je smatrao da je istina ono što iznosi ili pronosi, neće biti krivično odgovoran za klevetu ali može biti krivično odgovoran za uvredu (član 272), odnosno za iznošenje ličnih i porodičnih prilika (član 273).

(2) Ako neko za drugog iznosi ili pronosi da je izvršio krivično delo za koje se goni po službenoj dužnosti, onda se istinitost te činjenice dokazuje samo pravosnažnom presudom kojom se oklevetano lice oglašava krivim za to delo, osim u slučaju da gonjenje tog lica ili suđenje tom licu nije dozvoljeno ili nije moguće.

Uvreda

Član 272

(1) Ko rečju, pismenom, činom ili na drugi način uvredi drugog,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri meseca.

(2) Ako je delo iz stava 1 ovog člana učinjeno putem štampe, radia ili na javnom skupu,

učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

(3) Ako je ko svojim nepristojnim držanjem ili krivičnim delom neposredno dao povod drugom da ga uvredi,

učinilac dela iz stava 1 i 2 ovog člana može se osloboditi od kazne.

(4) Ako je uvređeni uvredu povratio, može sud obe ili jednu stranu kazniti ili osloboditi od kazne.

Iznošenje ličnih i porodičnih prilika

Član 273

(1) Ko van slučajeva klevete i uvrede iznosi ili pronosi štogod iz ličnog ili porodičnog života nekog lica što može škoditi njegovom ugledu,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dva meseca.

(2) Nema krivične odgovornosti za delo iz stava 1 ovog člana ako je učinjeno u opštem interesu.

Prebacivanje krivičnog dela

Član 274

Ko u nameri da drugog omalovaži ovom prebaci da je učinio kakvo krivično delo ili da je osuđivan zbog kakvog krivičnog dela, ili to drugom saopšti, ma da je u pogledu tog dela nastupila zastarelost krivičnog gonjenja ili oslobodenje od gonjenja aktom amnestije ili pomilovanja, ili je izrečena kazna izdržana, zastarela ili oproštena odnosno uslovna osuda nije bila opozvana,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dva meseca.

Kritika naučne ili druge društvene delatnosti

Član 275

Ko kritikuje naučnu, umetničku, službenu ili drugu društvenu delatnost nekog lica, ili da neku izjavu o vršenju kakve dužnosti ili u odbrani kakvog prava i pri tom iznese nešto što može škoditi časti i ugledu tog lica, neće biti krivično odgovoran ako iz načina izražavanja ili drugih okolnosti proizlazi da ovo iznošenje nije bilo učinjeno u nameri da se povredi čast i ugled drugog lica.

Povreda ugleda države i državnih organa

Član 276

(1) Ko izloži poruzi Federativnu Narodnu Republiku Jugoslaviju ili narodnu republiku, njihovu zastavu ili grb, ili ko izloži poruzi oružane snage Federativne Narodne Republike Jugoslavije, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

(2) Istom kaznom kazniće se i ko povredi čast i ugled najviših organa vlasti ili uprave Federativne Narodne Republike Jugoslavije ili narodne republike ili Predsednika Prezidijuma Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije, predsednika prezidijuma narodne skupštine narodne republike, Predsednika Vlade Federativne Narodne Republike Jugoslavije, predsednika vlade narodne republike i Vrhovnog komandanta oružanih snaga Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

Povreda ugleda strane države ili međunarodne organizacije

Član 277

(1) Ko izloži poruzi stranu državu, njenu zastavu ili grb, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

(2) Istom kaznom kazniće se ko delo iz stava 1 ovog člana učini prema Organizaciji Ujedinjenih Nacija, Međunarodnom Crvenom krstu ili kakvoj drugoj međunarodnoj organizaciji koju priznaje Federativna Narodna Republika Jugoslavija.

Povreda časti i ugleda šefa strane države, diplomatskog predstavnika ili predstavnika međunarodne organizacije

Član 278

(1) Ko povredi čast i ugled šefa strane države, kazniće se zatvorom od tri meseca do dve godine.

(2) Ko delo iz stava 1 ovog člana učini prema diplomatskom predstavniku strane države u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji, kazniće se zatvorom do dve godine.

(3) Istom kaznom kazniće se ko delo iz stava 1 ovog člana učini prema predstavniku Organizacije Ujedinjenih Nacija, Međunarodnog Crvenog krsta ili kakve druge međunarodne organizacije koju priznaje Federativna Narodna Republika Jugoslavija.

Objavljivanje sudske presude putem štampe ili radija

Član 279

Pri osudi za delo klevete nanesene putem štampe ili radija, sud na zahtev tužioca može odlučiti da se o trošku osuđenog istim putem objavi sudska presuda u celini ili u izvodu.

Gonjenje za krivična dela protiv časti i ugleda

Član 280

(1) Gonjenje za dela iz člana 276—278 ovog zakonika preduzima se po službenoj dužnosti, a za dela iz člana 277 i 278 ovog zakonika potrebno je i prethodno odobrenje Ministra pravosuđa FNRJ.

(2) Gonjenje za dela iz člana 270, 272—274 ovog zakonika preduzima se po privatnoj tužbi.

(3) Ako su dela iz člana 270 i 272 ovog zakonika učinjena prema državnoj ili društvenoj ustanovi, preduzeću ili društvenoj organizaciji, ili službenom licu u vezi sa njegovim službenim radom, gonjenje se preduzima po predlogu. Predlog podnosi starešina ustanove, preduzeća odnosno predstavnik organizacije, odnosno službeno lice. Ako službeno lice ne podnese predlog, gonjenje se može preduzeti na predlog njegovog starešine.

(4) Ako je delo klevete ili uvrede učinjeno prema umrlom licu, gonjenje se preduzima po privatnoj tužbi braćnog druga, dece, roditelja, braće ili sestara umrlog lica.

GLAVA DVADESETPRVA

KRIVIČNA DELA PROTIV DOSTOJANSTVA LIČNOSTI I MORALA

Silovanje

Član 281

(1) Ko žensko lice sa kojim ne živi u bračnoj zajednici silom ili pretnjom neposredne opasnosti za život ili telo prinudi na obljubu,

kazniće se strogim zatvorom do osam godina.

(2) Ako je usled dela iz stava 1 ovog člana nastupila teška telesna povreda ili smrt ženskog lica ili je delo izvršeno nad ženskim licem koje nije navršilo četrnaest godina,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom najmanje dve godine.

Obljuba nad nemoćnim licem

Član 282

(1) Ko nad ženskim licem sa kojim ne živi u bračnoj zajednici izvrši obljubu iskoristivši duševno oboljenje, privremenu duševnu poremećenost, nemoć ili kakvo drugo stanje tog lica usled kojeg ono nije sposobno za otpor,

kazniće se zatvorom ili strogim zatvorom do pet godina.

(2) Ako je usled dela iz stava 1 ovog člana nastupila teška telesna povreda ili smrt ženskog lica ili je delo izvršeno nad ženskim licem koje nije navršilo četrnaest godina,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom.

Obljuba i protivprirodni blud sa maloletnim licem

Član 283

(1) Ko izvrši obljubu ili protivprirodni blud sa maloletnim licem koje nije navršilo četrnaest godina,

kazniće se zatvorom najmanje šest meseci ili strogim zatvorom do pet godina.

(2) Ako je usled dela iz stava 1 ovog člana nastupila teška telesna povreda ili smrt maloletnog lica,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom.

Obljuba ili protivprirodni blud zloupotrebom položaja

Član 284

(1) Ko zloupotrebom svog položaja navede na obljubu žensko lice koje se prema njemu nalazi u odnosu kakve podređenosti ili zavisnosti,

kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Nastavnik, vaspitač, staralac, usvojitelj, očuh ili drugo lice kojem je maloletnik poveren radi učenja, vaspitanja, čuvanja ili nege ako zloupotrebom svog položaja izvrši obljubu ili ako izvrši protivprirodni blud sa ovakvim maloletnikom,

kazniće se zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do pet godina.

Bludne radnje

Član 285

Ko u slučajevima iz člana 281—284 ovog zakonika izvrši samo bludnu radnju, kazniće se zatvorom do tri godine.

Javno vršenje bludne radnje

Član 286

Ko javno učini bludnu radnju ili drugi akt kojim se vredi stid, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Zavodenje

Član 287

- (1) Ko lažnim obećanjem braka navede na obljubu maloletno žensko lice koje je navršilo četrnaest godina, kazniće se zatvorom od tri meseca do dve godine.
- (2) Gonjenje se preduzima po privatnoj tužbi.

Protivprirodni blud

Član 288

Za protivprirodni blud između lica muškog pola, učinilac će se kazniti zatvorom do dve godine.

Podvodenje

Član 289

- (1) Ko podvede maloletno lice, kazniće se zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do pet godina.
- (2) Ko za nagradu podvede žensko lice, ili ko za nagradu ili u vidu zanata omogućava vršenje bluda, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

Trgovina belim robljem

Član 290

Ko vrši ili omogućava trgovinu belim robljem, kazniće se strogim zatvorom od jedne do petnaest godina.

Proizvodnja i rasturanje pornografskih spisa

Član 291

(1) Ko proizvodi, prodaje, rastura ili javno izlaže pornografske spise, slike ili druge predmete kojima se teško vredi moral ili koji su štetni za vaspitanje omladine, ili ko ovakve predmete nabavlja ili drži radi prodaje,

kazniće se zatvorom do jedne godine.

(2) Predmeti iz stava 1 ovog člana oduzeće se.

GLAVA DVADESETDRUGA

KRIVIČNA DELA PROTIV BRAKA I PORODICE

Dvobračnost

Član 292

(1) Ko zaključi novi brak, iako se već nalazi u braku, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

(2) Istom kaznom kazniće se i ko zaključi brak sa licem koje se nalazi u braku.

Zaključenje ništavnog braka

Član 293

(1) Ko zaključujući brak prikrije od druge strane neku činjenicu zbog koje je brak ništav ili drugu stranu dovede ili održava u takvoj zabludi zbog koje je brak ništav, kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Gonjenje se može preduzeti samo ako je tako zaključen brak poništen iz razloga navedenih u stavu 1 ovog člana.

Omogućavanje zaključenja nedozvoljenog braka

Član 294

(1) Predsednik ili ovlašćeni član narodnog odbora ili matičar koji svojom službenom radnjom omoguću da se zaključi brak koji je po zakonu zabranjen, ništav ili se smatra nepostojećim, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ko kao svedok pomogne da se zaključi ovakav brak, kazniće se zatvorom do jedne godine.

Vanbračni život sa maloletnim licem

Član 295

(1) Punoletno lice koje u vanbračnoj zajednici živi sa maloletnim licem koje je navršilo četrnaest godina, kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Istom kaznom kazniće se roditelj ili staralac koji maloletnom licu koje je navršilo četrnaest godina odobri da u vanbračnoj zajednici živi sa drugim licem, ili ga na to navede.

(3) Ako se brak zaključi gonjenje se neće preduzeti, a ako je preduzeto obustaviće se.

Oduzimanje maloletnika

Član 296

(1) Ko maloletno lice protivpravno oduzme od roditelja, staroca ili od lica kome je ono povereno, kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Ko delo iz stava 1 ovog člana učini iz koristoljublja ili drugih niskih pobuda, kazniće se strogim zatvorom do deset godina.

Promena porodičnog stanja

Član 297

(1) Ko podmetanjem, zamenom ili na drugi način promeni porodično stanje deteta,

kazniće se zatvorom najmanje tri meseca.

(2) Za pokušaj će se kazniti.

Zlostavljanje i zapuštanje deteta

Član 298

Roditelj, staralac ili drugo lice kome je povereno staranje o ličnosti deteta koji zlostavljaju dete ili ga grubim zanemarivanjem svoje dužnosti zbrinjavanja i vaspitanja zapuste, kazniće se zatvorom do dve godine.

Neplaćanje alimentacije

Član 299

Ko odbija ili izbegava da daje izdržavanje za lice koje je na osnovu pravosnažne odluke dužan izdržavati,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Rodoskrvnjenje

Član 300

Ko izvrši obljubu sa srodnikom u pravoj liniji ili sa bratom odnosno sestrom,
kazniće se zatvorom najmanje šest meseci ili strogim zatvorom do pet godina.

GLAVA DVADESETTREĆA

KRIVIČNA DELA PROTIV ZDRAVLJA LJUDI

Prenošenje zarazne bolesti

Član 301

(1) Ko ne postupajući po propisima ili naredbama kojima nadležni državni organ određuje preglede, dezinfekciju, izdvajanje bolesnika ili neke druge mere za suzbijanje ili sprečavanje zaraznih bolesti kod ljudi prouzrokuje prenošenje zarazne bolesti,
kazniće se zatvorom do jedne godine.
(2) Ko delo iz stava 1 ovog člana učini iz nehata,
kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

Nepostupanje po zdravstvenim propisima za vreme epidemije

Član 302

Ko za vreme epidemije kakve opasne zarazne bolesti ne postupi po propisima ili naredbama kojima se određuju mere za njeno suzbijanje ili sprečavanje,
kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

Prenošenje polne bolesti

Član 303

(1) Ko znajući da je polno zaražen, vršenjem obljube ili na drugi način drugog zarazi,
kazniće se zatvorom do dve godine.
(2) Gonjenje se preduzima po predlogu.

Zaposlenje lica obolelih od zarazne bolesti

Član 304

(1) Odgovorno lice koje u bolnici, porodilištu, internatu, školi, preduzeću gde se rukuje predmetima ishrane, radnji koja vrši higijenske usluge ili u sličnoj ustanovi ili radnji protivno zdravstvenim propisima primi u službu ili drži u službi lice koje boluje od zarazne bolesti i time prouzrokuje prenošenje zarazne bolesti, kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Ako je delo iz stava 1 ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

Nesavesno lečenje bolesnika

Član 305

(1) Lekar koji pri pružanju lekarske pomoći primeni očigledno nepodobno sredstvo ili nepodoban način lečenja, ili ne primeni odgovarajuće higijenske mere, ili uopšte nesavesno postupa pri lečenju i time prouzrokuje pogoršanje bolesti bolesnika, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Istom kaznom kazniće se babica, medicinska sestra ili drugo lice zdravstvene struke koje pri pružanju medicinske pomoći ili nege nesavesno postupa i time prouzrokuje pogoršanje bolesti bolesnika.

(3) Ako je delo iz stava 1 i 2 ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti zatvorom do šest meseci.

Neukazivanje lekarske pomoći

Član 306

Lekar koji protivno svojoj lekarskoj dužnosti odbije da ukaže lekarsku pomoć bolesniku koji se nalazi u neposrednoj opasnosti za život,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

Nadrilekarstvo

Član 307

Ko nemajući propisanu stručnu spremu leči bolesnike u vidu zanata ili za nagradu,

kazniće se zatvorom do jedne godine i novčanom kaznom.

Spravljanje i prodaja štetnih sredstava za lečenje

Član 308

- (1) Ko prodaje ili spravlja radi prodaje sredstva za lečenje koja su opasna za zdravlje ljudi, kazniće se zatvorom do dve godine i novčanom kaznom.
- (2) Ko delo iz stava 1 ovog člana učini iz nehata, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.
- (3) Sredstva za lečenje iz stava 1 ovog člana oduzeće se.

Nesavesno postupanje pri spravljanju i izdavanju lekova

Član 309

- (1) Apotekar ili drugo lice ovlašćeno za izdavanje lekova koje izda drugi lek umesto propisanog ili zahtevanog kad zamena nije dozvoljena, ili koje ne napravi lek u propisanoj razmeri ili količini, ili uopšte nesavesno postupa pri spravljanju ili izdavanju lekova i time prouzrokuje pogoršanje bolesti bolesnika, kazniće se zatvorom do tri godine.
- (2) Ako je delo iz stava 1 ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti zatvorom do šest meseci.

Neovlašćena proizvodnja, preradivanje i prodaja opojnih droga i otrova

Član 310

- (1) Ko neovlašćeno proizvodi, preradjue, prodaje ili na drugi način stavi u promet ili u cilju prodaje kupuje ili prenosi opijum, kokain, morfium ili druge opojne droge ili otrove, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.
- (2) Ako se delo iz stava 1 ovog člana vrši u vidu zanata ili od strane više lica koja su se udružila za vršenje ovakvih dela, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje šest meseci ili stroгим zatvorom do pet godina.
- (3) Opojne droge odnosno otrovi kao i sredstva za njihovo spravljanje oduzeće se.

Proizvodnja škodljivih životnih namirnica

Član 311

(1) Ko proizvodi, prodaje ili na drugi način stavi u promet škodljive životne namirnice, jelo ili piće ili druge škodljive proizvode,

kazniće se zatvorom od tri meseca do dve godine i novčanom kaznom.

(2) Ko delo iz stava 1 ovog člana učini iz nehata, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci i novčanom kaznom.

(3) Namirnice i proizvodi iz stava 1 ovog člana oduzeće se.

Nesavesno vršenje pregleda mesa za ishranu

Član 312

(1) Veterinar koji nesavesno izvrši pregled stoke za klanje ili mesa namenjenog za ishranu ili protivno propisima ne izvrši pregled i time omogućući da se stavi u promet meso štetno za zdravlje ljudi,

kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Ako je delo iz stava 1 ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti zatvorom do šest meseci.

Zagađivanje vode za piće

Član 313

(1) Ko kakvom škodljivom materijom učini opasnom za život ili zdravlje ljudi vodu za piće u izvorima, bunarima ili cisternama ili kakvu drugu vodu koja ljudima služi za piće,

kazniće se zatvorom do jedne godine.

(2) Ko delo iz stava 1 ovog člana učini iz nehata, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri meseca.

Teška dela protiv zdravlja ljudi

Član 314

(1) Ako usled dela iz člana 301 stav 1, 304 stav 1, 305 stav 1 i 2, 307 stav 1, 308 stav 1, 309 stav 1, 311 stav 1, 312 stav 1 i 313 stav 1 ovog zakonika neko lice izgubi život ili bude teško telesno povređeno ili mu zdravlje bude teško narušeno,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom do deset godina.

(2) Ako je usled dela iz člana 301 stav 1, 304 stav 1, 308 stav 1, 309 stav 1, 311 stav 1, 312 stav 1 i 313 stav 1 ovog zakona nastupila smrt više lica,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom najmanje dve godine.

(3) Ako usled dela iz člana 301 stav 2, 304 stav 2, 305 stav 3, 308 stav 2, 309 stav 2, 311 stav 2, 312 stav 2 i 313 stav 2 ovog zakona neko lice izgubi život ili bude teško telesno povređeno ili mu zdravlje bude teško narušeno,

učinilac će se kazniti zatvorom od tri meseca do tri godine.

(4) Ako je usled dela iz člana 301 stav 2, 304 stav 2, 308 stav 2, 309 stav 2, 311 stav 2, 312 stav 2 i 313 stav 2 ovog zakona nastupila smrt više lica,

učinilac će se kazniti zatvorom najmanje šest meseci ili strogim zatvorom do pet godina.

GLAVA DVADESETČETVRTA

KRIVICNA DELA PROTIV OPŠTE SIGURNOSTI ZA LJUDE I IMOVINU

Dovođenje u opasnost života i imovine opšte opasnom radnjom ili sredstvom

Član 315

(1) Ko požarom, poplavom, eksplozijom, otrovom ili otrovnim gasom, motornom silom, električnom, parnom ili drugom energijom, ili kakvom drugom opšte opasnom radnjom ili opšte opasnim sredstvom izazove opasnost za život ljudi ili imovinu većeg obima,

kazniće se strogim zatvorom do deset godina.

(2) Ko delo iz stava 1 ovog člana učini iz nehata,

kazniće se zatvorom do tri godine.

Oštećenje zaštitnih uređaja u rudnicima, fabrikama i radilištima

Član 316

(1) Ko u rudnicima, fabrikama, radionicama ili drugim radilištima uništi, ošteti ili ukloni zaštitne uređaje i time izazove opasnost za život ljudi ili imovinu većeg obima,

kazniće se strogim zatvorom do osam godina.

(2) Ko delo iz stava 1 ovog člana učini iz nehata,

kazniće se zatvorom do tri godine.

Nepropisno i nepravilno izvođenje građevinskih radova

Član 317

(1) Odgovorno lice koje pri rukovođenju ili pri izvođenju kakve gradnje ili građevinskih radova postupi protivno propisima ili opšte priznatim tehničkim pravilima i time izazove opasnost za život ljudi ili imovinu većeg obima,

kazniće se zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do pet godina.

(2) Ko delo iz stava 1 ovog člana učini iz nehata,

kazniće se zatvorom do tri godine.

Ugrožavanje javnog saobraćaja

Član 318

(1) Ko nepropisnom ili nepravilnom vožnjom, upotrebom neispravnog vozila, oštećenjem puteva ili ulica, stavljanjem prepreka ili na drugi način tako ugrozi javni saobraćaj na putevima i ulicama da time dovede u opasnost život ljudi ili imovinu većeg obima,

kazniće se zatvorom najmanje mesec dana.

(2) Ko ugrožavanjem železničkog, broskog ili vazduhoplovnog saobraćaja dovede u opasnost život ljudi ili imovinu većeg obima,

kazniće se zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do pet godina.

(3) Ko dela iz stava 1 i 2 ovog člana učini iz nehata,

kazniće se zatvorom do tri godine.

Nesavesno vršenje nadzora nad javnim saobraćajem

Član 319

(1) Odgovorno lice kome je poveren nadzor nad prevoznim sredstvima ili javnim saobraćajem ili kome je povereno rukovođenje vožnjom, koje nesavesnim vršenjem svoje dužnosti izazove opasnost za život ljudi ili imovinu većeg obima,

kazniće se zatvorom najmanje šest meseci ili strogim zatvorom do pet godina.

(2) Ko delo iz stava 1 ovog člana učini iz nehata,

kazniće se zatvorom do tri godine.

Teška dela protiv opšte sigurnosti

Član 320

(1) Ako je usled dela iz člana 315 stav 1, 316 stav 1, 317 stav 1, 318 stav 1 i 2 i 319 stav 1 ovog zakonika nastupila teška telesna povreda ili smrt nekog lica ili imovinska šteta velikih razmera,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom.

(2) Ako je usled dela iz člana 315 stav 1, 316 stav 1, 317 stav 1, 318 stav 1 i 2 i 319 stav 1 ovog zakonika nastupila smrt više lica,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom.

(3) Ako je usled dela iz člana 315 stav 2, 316 stav 2, 317 stav 2, 318 stav 3 i 319 stav 2 ovog zakonika nastupila teška telesna povreda ili smrt nekog lica ili imovinska šteta velikih razmera,

učinilac će se kazniti zatvorom najmanje šest meseci ili strogim zatvorom do pet godina.

(4) Ako je usled dela iz člana 315 stav 2, 316 stav 2, 317 stav 2, 318 stav 3 i 319 stav 2 ovog zakonika nastupila smrt više lica,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom do petnaest godina.

Nepropisna predaja saobraćaju eksplozivnog ili zapaljivog materijala

Član 321

Ko protivno propisima o prometu eksplozivnog ili lako zapaljivog materijala preda na prevoz javnim saobraćajnim sredstvima eksplozivni ili lako zapaljivi materijal ili takav materijal sam prenosi koristeći se javnim saobraćajnim sredstvima,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Oštećenje brana od prirodnih nepogoda

Član 322

Ko ošteti uređaje ili prirodne brane koji služe kao zaštita od prirodnih nepogoda,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Uništenje, oštećenje ili uklanjanje znakova kojima se upozorava na opasnost

Član 323

Ko uništi, ošteti ili ukloni znak kojim se upozorava na kakvu opasnost,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Zloupotreba telekomunikacionih znakova

Član 324

Ko zlonamerno ili bez potrebe otpravi međunarodno ugovoreni znak za pozivanje u pomoć ili znak da prethodi opasnost, ili ko telekomunikacionim znakom obmane da postoji sigurnost, ili ko zloupotrebi međunarodno ugovoreni telekomunikacioni znak,

kazniće se zatvorom.

Neotklanjanje opasnosti

Član 325

(1) Ko blagovremenom prijavom državnom organu ili na drugi način ne preduzme mere da se otkloni kakav požar, poplava, eksplozija ili kakva druga opasnost za život ljudi ili imovinu većeg obima iako je to mogao da učini bez opasnosti za sebe ili drugog,

kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Istom kaznom kazniće se i ko odvrćanjem ili na drugi način spreči drugog u preduzimanju mera za otklanjanje požara, poplave, eksplozije ili kakve druge opasnosti za život ljudi ili imovinu većeg obima.

GLAVA DVADESETPETA

KRIVIČNA DELA PROTIV ORUŽANIH SNAGA

Neizvršenje naredenja

Član 326

(1) Vojno lice koje ne izvrši naredenje pretpostavljenog koje se tiče službe, ili odbije da ga izvrši,

kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Ako su usled dela iz stava 1 ovog člana nastupile teške posledice,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom do osam godina.

(3) Ako je prilikom izvršenja dela iz stava 1 ovog člana učinilac upotrebio silu, ili je pretio upotrebom oružja, kazniće se strogim zatvorom.

(4) U osobito teškim slučajevima neizvršenja naređenja, ili ako su dela iz stava 2 i 3 ovog člana učinjena u pripravnom, mobilnom ili ratnom stanju, učinilac će se kazniti strogim zatvorom ili smrtnom kaznom.

(5) Ko navodi vojno lice da ne izvrši naređenje pretpostavljenog, kazniće se zatvorom do dve godine.

Protivljenje pretpostavljenom

Član 327

(1) Vojno lice koje se zajedno sa drugim vojnim licima usprotivi naređenju pretpostavljenog i neće da ga izvrši, ili odbije da vrši svoju dužnost, kazniće se strogim zatvorom.

(2) Vojno lice koje se zajedno s drugim vojnim licima organizovano ili po prethodnom dogovoru usprotivi naređenju pretpostavljenog i neće da ga izvrši, ili odbije da vrši svoju dužnost, kazniće se strogim zatvorom najmanje pet godina, a organizator strogim zatvorom najmanje osam godina ili smrtnom kaznom.

(3) Ako ne dođe do izvršenja dela iz stava 2 ovog člana, organizator će se kazniti strogim zatvorom najmanje pet godina, a učesnici u dogovoru strogim zatvorom od tri do deset godina.

(4) Vojni starešina koji ma na koji način učestvuje u delu iz stava 1—3 ovog člana, kazniće se strogim zatvorom najmanje deset godina ili smrtnom kaznom.

(5) Vojni starešina koji u slučaju dela iz stava 1 i 2 ovog člana ne preduzme potrebne mere da se uspostavi red, kazniće se strogim zatvorom do deset godina.

Protivljenje stražaru, straži, patroli, dežurnom ili drugom vojnom licu koje vrši sličnu službu

Član 328

(1) Vojno lice koje se protivi stražaru, straži, patroli, dežurnom ili drugom vojnom licu u sličnoj službi, dok oni vrše svoju službenu dužnost, kao i vojno lice koje ne posluša njihov poziv ili naređenje,

kazniće se zatvorom do jedne godine.

Prinuda na povredu službene dužnosti

Član 329

(1) Ko silom ili pretnjom da će neposredno upotrebiti silu spreči vojno lice u vršenju službene dužnosti, ili ga na isti način prinudi na vršenje službene dužnosti,

kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ako su usled dela iz stava 1 ovog člana nastupile teške posledice ili je učinjeno u pripravnom, mobilnom ili ratnom stanju, učinilac će se kazniti strogim zatvorom do deset godina.

Napad na vojno lice u vršenju službe

Član 330

(1) Ko napadne vojno lice koje vrši službu, kazniće se zatvorom do jedne godine.

(2) Ako je pri izvršenju dela iz stava 1 ovog člana vojnom licu nanesena laka telesna povreda, učinilac će se kazniti zatvorom.

(3) Ako je pri izvršenju dela iz stava 1 ovog člana vojnom licu nanesena teška telesna povreda ili je lišeno života, učinilac će se kazniti strogim zatvorom najmanje jednu godinu ili smrtnom kaznom.

Blaže kažnjavanje za dela iz člana 326—330

Član 331

Ako je učinilac dela iz člana 326, 327 stav 1, 328, 329 i 330 ovog zakonika bio izazvan nezakonitim ili grubim postupanjem vojnog lica,

može se blaže kazniti, a može se i osloboditi od kazne.

Zlostavljanje potčinjenog ili mladeg

Član 332

Vojni starešina koji potčinjenog ili mladeg zlostavlja ili sa njim postupa na način koji vredi ljudsko dostojanstvo, kazniće se zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do pet godina.

Povreda stražarske, patrolne ili sprovodničke službe ili druge slične službe

Član 333

(1) Vojno lice koje postupi protivno propisima stražarske, patrolne ili sprovodničke službe, službe dežurnog ili druge slične službe,

kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Ako je delo iz stava 1 ovog člana učinjeno kod skladišta oružja, skladišta municije ili eksplozivnog materijala ili kod drugih objekata važnog značaja,

učinilac će se kazniti zatvorom najmanje tri meseca.

(3) Ako su usled dela iz stava 1 i 2 ovog člana nastupile teške posledice,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom najmanje dve godine.

Povreda čuvanja državne granice

Član 334

(1) Vojno lice koje vršeći službu na granici postupi protivno propisima o čuvanju državne granice,

kazniće se strogim zatvorom do pet godina.

(2) Ako su usled dela iz stava 1 ovog člana nastupile teške posledice,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom.

Neistiniti raporti i izveštaji

Član 335

(1) Vojno lice koje u vršenju dužnosti podnese raport ili drugi izveštaj sa neistinitom sadržinom ili u raportu ili izveštaju prećuti neku istinitu činjenicu koju nije smelo prećutati,

kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Ako su usled dela iz stava 1 ovog člana nastupile teške posledice,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom do deset godina.

Nepreduzimanje mera za zaštitu vojne jedinice

Član 336

(1) Vojni starešina koji ne preduzme potrebne mere za čuvanje života i zdravlja poverenih mu ljudi i stoke, za osiguranje i održavanje u ispravnom stanju objekata, predmeta i sredstava koja služe bojnoj gotovosti, za uredno snabdevanje poverene mu jedinice hranom, opremom ili materijalom, ili da se na vreme i uredno izvrše osiguravajući radovi ili obezbeđenje poverenih mu objekata,

kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Ako su usled dela iz stava 1 ovog člana nastupile teške posledice,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom do deset godina.

(3) Ako su dela iz stava 1 i 2 ovog člana učinjena iz nehata, učinilac će se kazniti u slučaju iz stava 1 zatvorom do šest meseci a u slučaju iz stava 2 zatvorom najmanje šest meseci.

• Neobezbeđenje pri vojnim vežbama

Član 337

(1) Vojno lice ili lice na službi u oružanim snagama koje pri vežbi ili vršenju opita ne preduzme potrebne mere obezbeđenja ili obazrivosti, pa usled toga bude prouzrokovana povreda nekog lica ili znatna imovinska šteta,

kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Ako je usled dela iz stava 1 ovog člana nastupila teška telesna povreda ili smrt nekog lica ili imovinska šteta velikog obima,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom do deset godina.

Neodazivanje pozivu i izbegavanje vojne službe

Član 338

(1) Ko bez opravdanog razloga ne dođe u određeno vreme na regrutovanje, otsluženje obaveznog vojnog roka, vojnu vežbu ili drugu vojnu službu, iako je bio pozvan pojedinačnim pozivom ili javnim oglasom,

kazniće se zatvorom do jedne godine.

(2) Ko pobjegne u inostranstvo ili se inače krije da bi izbegao regrutovanje, otsluženje obaveznog vojnog roka, vojnu vežbu ili drugu vojnu službu,

kazniće se strogim zatvorom do osam godina.

(3) Ko navodi više lica na izvršenje dela iz stava 1 i 2 ovog člana,

kazniće se strogim zatvorom od tri do deset godina.

(4) Ako su dela iz stava 1—3 ovog člana učinjena u pripravnosti, mobilnosti ili ratnom stanju,

učinilac će se kazniti u slučaju iz stava 1 strogim zatvorom do pet godina, a u slučaju iz stava 2 i 3 strogim zatvorom najmanje tri godine ili smrtnom kaznom.

(5) Učinilac dela iz stava 2 i 4 ovog člana koji se dobrovoljno javi vojnim organima radi vršenja vojne službe može se blaže kazniti.

Izbegavanje vojne službe onesposobljenjem ili obmanom

Član 339

(1) Ko u nameri da izbegne službu u vojsci ili da bude raspoređen na lakšu dužnost sam sebe osakati ili na drugi način trajno ili privremeno onesposobi ili dozvoli drugome da ga trajno ili privremeno onesposobi, kao i onaj ko drugoga, sa njegovim odobrenjem ili bez odobrenja, u istoj nameri osakati ili na drugi način onesposobi,

kazniće se strogim zatvorom do deset godina.

(2) Ko u istoj nameri upotrebi lažnu ispravu, simulira bolest ili postupa na drugi prevaran način,

kazniće se zatvorom ili strogim zatvorom do pet godina.

(3) Ako je delo iz stava 1 i 2 ovog člana učinjeno u pripravnosti, mobilnosti ili ratnom stanju,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom najmanje dve godine ili smrtnom kaznom.

Protivzakonito oslobodenje od službe u vojsci

Član 340

(1) Ko zloupotrebom svog položaja ili ovlašćenja učini da se oslobodi od dužnosti ili da se rasporedi na lakšu dužnost vojno lice ili lice koje podleže vojnoj obavezi,

kazniće se zatvorom najmanje šest meseci ili strogim zatvorom do deset godina.

(2) Ako je delo iz stava 1 ovog člana učinjeno iz koristi-
ljublja ili u pripravnom, mobilnom ili ratnom stanju,
učinilac će se kazniti strogim zatvorom.

Samovoljno udaljenje i begstvo iz vojske

Član 341

(1) Vojno lice koje samovoljno napusti svoju jedinicu ili slu-
žbu ili se sa dozvoljenog bavljenja van jedinice ili službe ne vrati
na dužnost u određenom roku,

kazniće se zatvorom do jedne godine.

(2) Ako vojno lice iz stava 1 ovog člana pobegne u inostran-
stvo ili se inače krije da bi izbeglo službu u vojsci,

kazniće se strogim zatvorom do dvanaest godina.

(3) Ko navodi vojna lica na izvršenje dela iz stava 2 ovog
člana,

kazniće se strogim zatvorom.

(4) Ako su dela iz stava 1—3 ovog člana učinjena u priprav-
nom, mobilnom ili ratnom stanju,

učinilac će se kazniti u slučaju iz stava 1 strogim zatvorom
do deset godina, a u slučaju iz stava 2 i 3 strogim zatvorom
najmanje tri godine ili smrtnom kaznom.

(5) Vojni begunac koji se dobrovoljno javi vojnom organu
može se blaže kazniti.

Izbegavanje popisa i pregleda

Član 342

(1) Ko se ne odazove ili se protivi popisu ili pregledu ljud-
stva ili popisu ili pregledu stoke, prevoznih ili prenosnih sred-
stava, zgrada i drugih objekata potrebnih oružanim snagama
ili ko pri ovakvom popisu ili pregledu da netačne izjave ili po-
datke,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(2) Ako je delo iz stava 1 ovog člana učinjeno u pripravnom,
mobilnom ili ratnom stanju,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom do pet godina.

Neprivodenje stoke i vozila

Član 343

(1) Ko protivno zakonom utvrđenoj obavezi ne privede bez opravdanih razloga stoku, vozila ili druga prenosna ili prevozna sredstva radi vežbe, manevra ili radi neke druge vojne službe, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(2) Ako je delo iz stava 1 ovog člana učinjeno u pripravnom, mobilnom ili ratnom stanju, učinilac će se kazniti strogim zatvorom do pet godina.

Nesavesna izrada i preuzimanje vojnog materijala

Član 344

(1) Vojno lice ili lice na službi u oružanim snagama koje nesavesno vrši poverenu mu službu, pa usled toga oružje, municija, eksploziv ili drugo borbeno sredstvo ne budu izrađeni na vreme ili ne odgovaraju određenom kvalitetu,

kazniće se zatvorom ili strogim zatvorom do pet godina.

(2) Istom kaznom kazniće se vojno lice ili lice na službi u oružanim snagama koje nesavesno vršeći službu primi ili preda predmete za snabdevanje, opremu ili naoružanje vojske koji ne odgovaraju propisanim uslovima ili ugovoru.

(3) Ako su usled dela iz stava 1 i 2 ovog člana nastupile teške posledice,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom.

(4) Ako su dela iz stava 1—3 ovog člana učinjena iz nehata, učinilac će se kazniti u slučaju iz stava 1 i 2 zatvorom do tri godine, a u slučaju iz stava 3 zatvorom ili strogim zatvorom do pet godina.

Nepropisan odnos prema poverenom oružju, municiji i eksplozivu

Član 345

(1) Vojno lice koje nepropisno ili nepažljivo drži, čuva ili rukuje sa poverenim mu oružjem, municijom ili eksplozivom, pa time prouzrokuje njihovo oštećenje u većoj meri, uništenje ili nestanak,

kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Istom kaznom kazniće se pripadnik organizacije koja ima pravo na držanje i nošenje oružja, ako izvrši delo iz stava 1 ovog člana.

(3) Rukovalac skladišta oružja, municije, eksploziva i drugih bojnih sredstava koji ne preduzme mere za njihovo obezbeđenje, pa usled toga nastupi njihovo oštećenje, uništenje ili nestanak, kazniće se zatvorom ili strogim zatvorom do deset godina.

(4) Ako je delo iz stava 3 ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti zatvorom do dve godine.

(5) Ako je usled dela iz stava 3 i 4 ovog člana nastupila imovinska šteta većeg obima,

učinilac će se kazniti u slučaju iz stava 3 strogim zatvorom, a u slučaju iz stava 4 zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do pet godina.

Protivzakonito raspolaganje sa poverenim oružjem

Član 346

Vojno lice koje prisvoji, otudi, založi, preda drugom na korišćenje, ošteti ili uništi oružje, municiju ili druge predmete naoružanja koji su mu dati na upotrebu,

kazniće se zatvorom ili strogim zatvorom do pet godina.

Odavanje vojne tajne

Član 347

(1) Ko nepozvanom licu saopšti ili preda poverljiva dokumenta ili podatke koji po svom značaju predstavljaju vojnu tajnu,

kazniće se zatvorom najmanje šest meseci.

(2) Ako je delo iz stava 1 ovog člana učinjeno u pogledu naročito čuvanih dokumenata ili podataka, ili je učinjeno od strane lica koje je u poverljive podatke ili dokumenta bilo naročito upućeno ili određeno za njihovo čuvanje,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom do deset godina.

(3) Ako je delo iz stava 2 ovog člana učinjeno u pripravnom, mobilnom ili ratnom stanju ili su nastupile ili mogle da nastupe teške posledice,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom najmanje tri godine ili smrtnom kaznom.

(4) Ako su dela iz stava 1—3 ovog člana učinjena iz nehata, učinilac će se kazniti u slučaju iz stava 1 zatvorom do jedne godine, u slučaju iz stava 2 zatvorom, a u slučaju iz stava 3 strogim zatvorom do deset godina.

Neovlašćeni ulazak u vojne objekte i pravljenje skica ili crteža vojnih objekata i oruđa

Član 348

(1) Ko neovlašćeno uđe u vojni objekat iako zna da je pristup zabranjen,

kazniće se zatvorom do šest meseci.

(2) Ko neovlašćeno pravi skice ili crteže vojnih objekata ili oruđa, ili ih fotografiše,

kazniće se zatvorom do tri godine.

Predaja neprijatelju

Član 349

Vojno lice koje za vreme rata preda na stranu neprijatelja ili se preda neprijatelju,

kazniće se strogim zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom.

Odbijanje primanja i upotrebe oružja u ratu

Član 350

Lice obavezno da primi oružje koje za vreme rata ili mobilizacije odbije da oružje primi ili da ga upotrebi protiv neprijatelja,

kazniće se strogim zatvorom najmanje tri godine ili smrtnom kaznom.

Neispunjenje dužnosti za vreme borbe

Član 351

(1) Vojno lice ili lice na službi u oružanim snagama koje za vreme borbe ili neposredno pred borbu ne izvrši svoju dužnost, pa usled toga nastupe štetne posledice za vojnu jedinicu ili za borbenu situaciju,

kazniće se strogim zatvorom.

(2) Ako su usled dela iz stava 1 ovog člana nastupile teške posledice,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom najmanje dve godine ili smrtnom kaznom.

Samovoljno napuštanje dužnosti za vreme borbe

Član 352

Vojno lice koje za vreme borbe ili neposredno pred borbu samovoljno ili na prevaran način napusti svoju dužnost, kazniće se strogim zatvorom najmanje tri godine ili smrtnom kaznom.

Napuštanje položaja protivno naređenju

Član 353

Vojni starešina koji protivno naređenju napusti položaj sa poverenom mu jedinicom pre nego što je iscrpeo sve mogućnosti odbrane,

kazniće se strogim zatvorom.

Napuštanje oštećenog broda i aviona pre vremena

Član 354

(1) Komandant ratnog broda koji pre nego što je do kraja izvršio svoju dužnost napusti brod koji tone, kao i članovi posade koji takav brod napuste pre nego što je komandant izdao naredbu za napuštanje,

kazniće se strogim zatvorom najmanje tri godine ili smrtnom kaznom.

(2) Član posade koji napusti oštećeni vojni avion pre nego što je izvršio svoju dužnost,

kazniće se strogim zatvorom do deset godina.

Ostavljanje neprijatelju neoštećenih borbenih sredstava

Član 355

(1) Vojno lice koje dopusti da neprijatelju padne u ruke bitno neoštećeno vojno skladište, brod, avion, tenk ili drugo vojno oruđe ili sredstvo,

kazniće se strogim zatvorom do deset godina.

(2) Istom kaznom kazniće se ko protivno naređenju dopusti da neprijatelju padnu u ruke bitno neoštećena postrojenja ili drugi objekti od važnosti za narodnu odbranu.

(3) Ako su dela iz stava 1 i 2 ovog člana učinjena iz nehata, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje jedan mesec ili strogim zatvorom do pet godina.

Slabljenje borbenog morala i borbene situacije

Član 356

(1) Vojno lice koje za vreme borbe ili neposredno pred borbu bežanjem, bacanjem oružja ili municije, širenjem straha, stvaranjem nereda ili zabune ili na drugi način slabi borbeni moral jedinice ili nanosi štetu borbenoj situaciji,

kazniće se strogim zatvorom najmanje tri godine ili smrtnom kaznom.

(2) Vojni starešina koji ne preduzme potrebne mere prema potčinjenom ili mladem koji za vreme borbe ili neposredno pred borbu širi strah među vojnicima, stvara nered ili zabunu u jedinici ili na drugi način slabi borbeni moral jedinice ili nanosi štetu borbenoj situaciji,

kazniće se strogim zatvorom do deset godina.

(3) Ako su usled dela iz stava 2 ovog člana nastupile teške posledice,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom najmanje tri godine ili smrtnom kaznom.

Neosiguranje vojne jedinice

Član 357

(1) Vojni starešina koji za vreme rata iz nehata propusti da osigura jedinicu, pa usled toga nastupe za nju štetne posledice,

kazniće se strogim zatvorom do dvanaest godina.

(2) Ako je pri tom vojni starešina postupio sa krajnjom nemarnošću i ako su usled toga nastupile za jedinicu naročito teške posledice,

kazniće se strogim zatvorom najmanje tri godine ili smrtnom kaznom.

Neizveštavanje vojnih organa u ratu

Član 358

(1) Ko za vreme rata ili mobilizacije ne izvesti pretpostavljenog, starijeg ili vojnu komandu o događaju koji očigledno zahteva neodložno preduzimanje vojnih mera,

kazniće se zatvorom najmanje šest meseci.

(2) Ako su usled dela iz stava 1 ovog člana nastupile teške posledice,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom do deset godina.

Neispunjenje dužnosti pri sprovođenju mobilizacije

Član 359

(1) Vojno ili službeno lice koje pri sprovođenju mobilizacije u mobilnom ili ratnom stanju, protivno svojoj dužnosti, iako je moglo, ne obezbedi prihvat, raspored i smeštaj mobilizovanog ljudstva, stoke, prevoznih i drugih sredstava, ili ne obezbedi snabdevanje mobilisanih ljudi i stoke, ili u vezi sa mobilizacijom ne izvrši kakvu drugu dužnost usled čega su nastupile ili su mogle da nastupe štetne posledice,

kazniće se strogim zatvorom do pet godina.

(2) Ako su usled dela iz stava 1 ovog člana nastupile teške posledice, -

učinilac će se kazniti strogim zatvorom najmanje jednu godinu ili smrtnom kaznom.

Protivzakonito oduzimanje stvari od ubijenih i ranjenih na bojištu

Član 360

(1) Ko naredi ili vrši protivzakonito oduzimanje stvari od ubijenih ili ranjenih na bojištu,

kazniće se zatvorom.

(2) Ako je delo iz stava 1 ovog člana učinjeno na svirep način,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom do deset godina.

**Odgovornost za krivično delo izvršeno po naređenju
pretpostavljenog**

Član 361

Nema krivične odgovornosti potčinjenog za krivično delo učinjeno izvršenjem naređenja pretpostavljenog koje se tiče službene dužnosti, osim ako je naređenje bilo upravljeno na izvršenje ratnog zločina ili kakvog drugog teškog krivičnog dela ili ako je potčinjeni znao da izvršenjem takvog naređenja čini krivično delo.

OBRAZLOŽENJE PREDLOGA KRIVIČNOG ZAKONIKA*

Drugovi narodni poslanici,

U nizu zakonodavnih akata, koje je Narodna skupština Federativne Narodne Republike Jugoslavije u posljednje vrijeme donijela, donošenje Krivičnog zakonika svakako spada među najznačajnije naše zakonodavne akte.

Naše državno i političko rukovodstvo i dosada je poklanjalo naročitu pažnju razradi krivičnog zakonodavstva kao jednoj grani prava, koja ima poseban značaj za očuvanje i razvijanje društvenog i državnog uređenja, koje postoji u našoj narodnoj državi. Donošenje Krivičnog zakonika predstavlja daljnji korak i završnu fazu kodifikacije našeg krivičnog zakonodavstva, a samim tim i daljnji korak za učvršćenje zaštite i razvijanje društvenih odnosa, koji postoje u našoj državi.

Krivični zakonik u svakoj državi predstavlja značajan događaj u pravnom životu države, jer ovaj zakonik određuje, u kojim se slučajevima i pod kojim uvjetima mogu primijeniti krivično-pravne sankcije prema učinocima društveno opasnih djela. Time krivični zakonik postaje ogledalo društvenog i državnog uređenja određene države, jer određuje represiju za povrede postojećih društvenih odnosa, a istovremeno i krivično-pravnu zaštitu pojedinih prava građana. Na taj način iz krivičnog zakonika jasno se može razabrati karakter vlasti u određenoj državi i konkretna zaštita prava građana. Sa tog gledišta krivični zakonik predstavlja konkretizaciju izvjesnih ustavnih odredaba.

*) Ovo obrazloženje dao je Ministar pravosuđa FNRJ Frane Frol na zajedničkoj sednici zakonodavnih odbora Narodne skupštine FNRJ koja je održana na dan 26. januara 1961. godine.

Donošenje Krivičnog zakonika u našoj državi predstavljat će cjelovitu kodifikaciju krivično-pravnih propisa, ali taj zakonik neće imati značaj postavljanja novih principa o krivičnoj odgovornosti i kaznenoj politici naše države. Principi našeg krivičnog zakonodavstva već su postavljeni u postojećem krivičnom zakonodavstvu, a Krivični zakonik predstavlja samo jedan korak dalje ka učvršćenju i razvijanju onih principa na kojima se i dosada temeljilo naše krivično zakonodavstvo. Zbog toga u postavljanju temeljnih principa, na kojima je osnovan Prijedlog krivičnog zakonika, nije trebalo početi iznova, jer su već postojali izgrađeni temelji našeg krivičnog zakonodavstva, koji su u svojoj biti oni isti temelji na kojima se izgrađuje naše socijalističko društvo i naša nova država.

Glavni temelji našeg krivičnog zakonodavstva postavljeni su još u toku Narodnooslobodilačkog rata. Prva uputstva, koja je Vrhovni štab Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije izdao komandama vojnih jedinica, zatim prva uputstva o osnivanju narodnooslobodilačkih odbora i, napokon, presude, koje su donesene u to vrijeme u krivičnim predmetima, jasno svjedoče o osnovnim načelima novog revolucionarnog krivičnog prava.

Na ovim načelima izgrađivalo se krivično zakonodavstvo i poslije oslobođenja naše zemlje, kada je donesen niz zakona kojima se utvrđuje krivična odgovornost za djela koja su neposredno ugrožavala tekovine Narodne revolucije i ometala obnovu zemlje. Tako je već 1945 godine donesen Zakon o suzbijanju nedopuštene špekulacije i privredne sabotaže, Zakon o zaštiti narodnih dobara i njihovom upravljanju, Zakon o zabrani izazivanja nacionalne, rasne i vjerske mržnje i razdora, Zakon o konfiskaciji imovine i o izvršenju konfiskacije, Zakon o vrstama kazni i Zakon o krivičnim djelima protiv naroda i države. Svi ovi zakoni potvrđeni su od Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije u 1946 godini.

U mjesecu decembru 1947. godine donesen je Opći dio Krivičnog zakonika. Taj zakonik predstavlja vrlo značajan korak u izgradnji našeg krivičnog zakonodavstva, jer su u njemu sistematski izloženi osnovni principi o uvjetima krivične odgovornosti i kažnjivosti. Poslije donošenja ovog zakonika i u skladu s njim donešena su još tri zakona, koja predstavljaju važne grupe krivičnih djela i to Zakon o krivičnim djelima protiv općenarodne imovine i imovine zadrudnih i drugih društvenih organizacija,

Zakon o krivičnim djelima protiv službene dužnosti i Zakon o vojnim krivičnim djelima.

Svi navedeni krivično-pravni propisi, kao i oni koji su sadržani u drugim našim zakonima, svjedoče o tome, da se naše krivično zakonodavstvo nije razvijalo reformističkim putem. Krivično zakonodavstvo stare Jugoslavije nije dakle bilo osnova za izgradnju novog krivičnog zakonodavstva u novoj državi, već su pravna pravila, sadržana u krivičnim zakonima stare Jugoslavije, mogla biti primjenjivana, samo utoliko ukoliko su ona bila u skladu s razvojem naše države i sa zakonima, koji su u njoj donošeni. Sadržaj pak svih krivično-pravnih propisa u novoj Jugoslaviji svjedoči o njihovoj klasnoj suštini i o primjeni marksističko-lenjinističkih načela o državi i pravu na konkretne socijalističke odnose koji postoje u našoj državi.

Odmah po donošenju Krivičnog zakonika — Općeg dijela — pristupilo se radu na izradi nacрта za posebni dio. Uvjeti su za to bili sazreli. Mi smo već imali znatan broj propisa iz ove materije u pojedinim posebnim krivičnim zakonima, koje sam već spomenuo i u kojima su bile predviđene pojedine grupe krivičnih djela, koje bi predstavljale zasebne glave u Posebnom dijelu. Imali smo bogatu praksu naših sudova i javnih tužioštava u primjeni tih propisa, a isto tako i u primjeni pravnih pravila iz prijašnjeg zakonodavstva. Na osnovu ovog materijala jedna posebna komisija pristupila je izradi prvog prednacrt. Ova komisija obrazovala je više podkomisija, kojima je bilo povjereno da dadu prve skice za pojedine glave prednacrt. Već kod same izrade tog prednacrt zatražena su bila mišljenja od naših odgovornih ustanova u mnogim pitanjima. Isto tako u izvjesnim pitanjima konzultirani su stručnjaci iz raznih područja nauke, kao, na primjer, medicine, tehnike itd.

Komisija je izradila prvi prednacrt, koji je štampan polovicom 1949 godine i odaslan na primjedbe sudovima, javnim tužioštvima, pravnim fakultetima i drugim našim ustanovama. Na ovaj prvi prednacrt stigao je veliki broj primjedaba, koje su sredene i pažljivo proučene i nakon toga je jedna uža komisija pristupila izradi novog prednacrt, koji je onda služio kao osnova za daljni rad.

Komisija, kojoj je povjerena konačna izrada nacrt, nakon iscrpnog pretresanja koje je trajalo četiri mjeseca, izradila je novi nacrt i taj je onda dostavljen pojedinim političkim i naučnim radnicima naše zemlje. Nakon dobivenih primjedaba komisija je uze'a u razmatranje sve primjedbe i djelomično je izmjenila svoj

nacrt i konačno predložila prijedlog krivičnog zakonika u obliku u kojem vam je podnesen.

Osim samog rada komisije bio je izvršen takode i opsežan pripremni rad. Tako je izrađen jedan iscrpan pregled stranog zakonodavstva i prikupljena je problematika, koja se pojavljuje u pogledu pojedinih pitanja u stranoj teoriji i praksi. Zatim su prikupljeni i sredi svi naši pozitivni propisi i to ne samo zakoni, već i uredbe, naredbe, pravilnici itd., koji predviđaju prekršaje, jer je trebalo ocijeniti, koji od dosadašnjih prekršaja dolaze u obzir da se predvide kao krivična djela u novom zakoniku, a s obzirom na izmjene, koje se namjeravaju sprovesti u zakonodavstvu u prekršajima.

Kod izrade ovog nacrtu korišćene su sve osnovne naučne utvrđene postavke same nauke krivičnog prava. Strano krivično zakonodavstvo kao i krivično zakonodavstvo stare Jugoslavije korišćeno je kod izrade ovog nacrtu u velikoj mjeri, ali nikad i nigdje u smislu prostog i čistog kopiranja pojedinih odredaba, već su rješenja, koja se nalaze u tim zakonodavstvima, ispitana s obzirom na naše društvene odnose i naše potrebe. I tako je usvojeno ono što nam odgovara, a odbačeno ono što za nas ne dolazi u obzir.

Sve u svemu kod izrade ovog prijedloga uložen je ogroman rad i napor. Prijedlog je izrađen u jednom relativno vrlo kratkom vremenu, kad se uzme u obzir da je takav posao u mnogim državama trajao decenijama.

II

Drugovi narodni poslanici,

1. Krivični zakonik je takav zakonik čiji se sadržaj uopće ne može svojim riječima sažeto i ukratko prikazati. To je i razumljivo, jer se taj zakonik odnosi na najrazličitija područja društvenih odnosa, koji se zaštićuju od društveno opasnih djelatnosti pojedinaca. Oblici tih društveno opasnih ponašanja, koja predstavljaju ugrožavanje ili narušavanje raznih društvenih odnosa, dati su u opisima pojedinih krivičnih djela u najkraćem i najsazetijem obliku. Zato se, po prirodi stvari, moram ovdje ograničiti na to da podvučem neke osnovne značajke prijedloga, dok se cjelovita slika po njegovom sadržaju može dobiti samo proučavanjem cjelokupnog teksta prijedloga i objašnjenja uz taj tekst.

Prva značajka koju bih htio da podvučem je ta, da će ovaj prijedlog zajedno s nacrtom za uvodni zakon, kad budu ozakonjeni, predstavljati potpunu kodifikaciju materijalnog krivičnog

prava i dovršenje izgradnje njegovog sistema. Donošenjem naime novog krivičnog zakonika i uvodnog zakona uz taj zakonik, odnosno njihovim stupanjem na snagu, prestat će važnost svih dosadašnjih propisa, koje smo imali iz tog područja. Svi dosadašnji propisi iz područja materijalnog krivičnog prava prestat će time važiti i ubuduće će naši organi, u čiju nadležnost spada primjena krivičnog zakonodavstva, imati sve propise iz ovog područja sažete i prikupljene u dva zakona. Kad prijedlog bude usvojen kao zakon imati ćemo cjeloviti i jedinstveni kodificirani sistem materijalnog krivičnog prava izrađen prema principima naše vlastite politike za suzbijanje kriminala onako kako to odgovara potrebama uspješne zaštite današnje socijalističke Jugoslavije i njezinog društvenog, političkog i pravnog poretka.

Dosadašnji naši pozitivni zakoni, koje imamo iz područja materijalnog krivičnog prava, a koje sam naprijed spomenuo, uneseni su i u ovaj prijedlog krivičnog zakonika. Oni su, međutim, djelomično izmijenjeni i preradeni, kako bi se dobio što skladniji sistem krivično-pravnih propisa povezanih jedinstvenim temeljnim načelima. Dok su tako izvjesne izmjene prema dosadašnjem stanju našeg zakonodavstva bile nužne već uslijed uklapanja u jedinstvenu kodifikaciju kao i uslijed uzajamnog usklađivanja s drugim odredbama u prijedlogu, koje dosada nismo imali u našem zakonodavstvu, mnoge druge izmjene učinjene su opet uslijed toga, jer su sve odredbe našeg pozitivnog zakonodavstva iz ovog područja bile podvrgnute temeljitom preispitivanju, u cilju da se dadu jasnije i preciznije formulacije i da se popune eventualne praznine.

To takođe vrijedi i za pozitivni Krivični zakonik -- Opći dio — koji je trebalo uklopiti u sada potpuno izgrađeni sistem propisa iz područja materijalnog krivičnog prava. Osnovna načela tog pozitivnog zakona nisu, prema tome, izmijenjena ni u prijedlogu za potpuni krivični zakonik. Izvjesne izmjene i nadopune, koje su učinjene, a među kojima ima i dosta značajnih, predstavljaju, prije svega, daljnu razradu tih osnovnih načela. Zatim one su rezultat daljneg ispitivanja i produbljivanja nekih teoretskih problema iz područja krivičnog prava na osnovu iskustva dosadašnje prakse u primjeni pozitivnog zakona, i, napokon, neke od tih izmjena su posljedice međusobnog usklađivanja odredaba Općeg dijela i odredaba novog Posebnog dijela Prijedloga krivičnog zakonika.

Materijalno shvaćanje pojma krivičnog djela zadržalo je i dalje u prijedlogu svoj puni značaj. Krivično djelo nije djelo,

kojim se samo povređuje zakon. Njegova suština, njegov sadržaj je u tome, što je ono opasno i to konkretno opasno za sistem vladavine i društveni poredak, koji u određenoj državi odgovara vladajućoj klasi. Dosljedno tom shvaćanju po našem Prijedlogu krivičnog zakonika krivično je djelo samo ono djelo koje je društveno opasno i to konkretno opasno za vlast radnog naroda u našoj državi, za nezavisnost i sigurnost naše države, za ravnopravnost i suverena prava njenih naroda, za socijalističku izgradnju naše zemlje, za općenarodnu i drugu društvenu imovinu, za ličnost i prava građana, za prava društvenih organizacija i ustanova, ili uopće za društveni poredak Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

Od takvih društveno opasnih djela naša država štiti se time što svojim krivičnim zakonodavstvom predviđa i određuje ta djela kao krivična djela i propisuje krivično-pravne sankcije za učinioc tih djela. Najteža i najuspješnija krivično-pravna sankcija je svakako kazna, koja se sastoji u oduzimanju osnovnih prava učiniocu krivičnih djela. Primjena pak krivično-pravnih sankcija ne može i ne smije biti prepuštena samovolji i proizvoljnosti, već mora biti samim zakonom determinirana. To znači, da se ostvarivanje zaštite našeg socijalističkog društvenog i državnog uređenja od krivičnih djela vrši po zakonu, da tu vrijedi i mora vrijediti u punoj mjeri načelo zakonitosti. Na tom načelu naše krivično zakonodavstvo stajalo je i dosada, ali potpunom izgradnjom našeg sistema krivično-pravnih propisa iz područja materijalnog krivičnog prava mi smo u mogućnosti da podemo i još jedan korak dalje. Idući u tom pravcu mi smo u prijedlogu napustili analogiju. Usvajanje analogije u pozitivnom Krivičnom zakoniku — Opći dio — imalo je svoje političko opravdanje. U vrijeme donošenja tog zakona nismo još imali potpuni sistem našim zakonodavstvom predviđenih krivičnih djela. Samo pojedine grupe krivičnih djela bile su predviđene u nekim posebnim zakonima, dok su za mnoga druga krivična djela vrijedila pravna pravila iz prijašnjeg zakonodavstva. Kraj takve situacije bilo je shvatljivo i opravdano, da se primjeni analogije dade mjesta u krivičnom pravu, ali je ona i po pozitivnom zakonu imala značaj izuzetka, bila je moguća samo kao zakonska analogija (*analogia legis*) i njena primjena bila je vezana za posebne zakonske uslove, koji su predstavljali garanciju od samovolje.

Napuštanje analogije danas je omogućeno, jer donosimo potpuni i cjelovit Krivični zakonik. S tim u vezi mi smo još čvršće postavili prijašnji član 4. Krivičnog zakonika — Opći dio, koji

sada kao član 3. u prijedlogu glasi: »Nitko ne može biti kažnjen za djelo, koje prije nego što je učinjeno, nije bilo zakonom određeno kao krivično djelo i za koje zakonom nije bilo propisano kako će se kazniti onaj, koji ga učini«. Na ovaj način prijedlog još čvršće međusobno povezuje osnovni elemenat krivičnog djela društvenu opasnost sa poznatim načelom »nullum crimen sine lege«, čime se još dalje unapređuje naša socijalistička zakonitost na području krivičnog prava.

Prema tome, po prijedlogu našeg novog Krivičnog zakonika samo se zakonom predviđaju pojedini tipovi društveno opasnih ponašanja u obliku zakonskih opisa Krivičnih djela, u obliku bića krivičnih djela. Ali, s obzirom na naše materijalno shvaćanje pojma krivičnog djela, krivično djelo nije samo formalna povreda zakona, već je konkretno društveno opasno djelo, koje ulazi u određeni tip društveno opasnog ponašanja, koji tip je zakonodavac prethodno ocijenio društveno opasnim i zato ga u zakonu odredio kao krivično djelo.

Prijedlog uzima u obzir da izvjesno konkretno djelo može odgovarati zakonskom opisu krivičnog djela, da može sadržavati sve njegove elemente, ali usprkos toga uslijed svog malog značaja i neznatnosti ili odsutnosti štetnih posljedica predstavlja neznatnu društvenu opasnost, koja još ne zahtijeva krivičnu odgovornost i primjenu krivično-pravnih sankcija. U takvom slučaju prema prijedlogu nema krivične odgovornosti ni kažnjivosti. Ma da djelo odgovara zakonskom opisu krivičnog djela, ono nije krivično djelo, ako nije in concreto toliko društveno opasno, da bi bila potrebna intervencija krivičnog zakona.

U prijedlogu je i dalje ostalo kao temeljno načelo isključive odgovornosti na osnovu krivnje. Bez krivnje nema krivične odgovornosti. Krivnja se pojavljuje u svoja dva poznata oblika, to jest u umišljaju, težem obliku, i u nehata, lakšem obliku. Pravilo je, da postoji krivična odgovornost za krivična djela učinjena s umišljajem, dok je krivična odgovornost za krivična djela učinjena iz nehata izuzetak i zato je u svakom slučaju u zakonu posebno istaknuta. Pojmovi umišljaja i nehata određeni su u prijedlogu i u definicijama tih pojmova učinjena su izvjesna preciziranja prema dosadašnjem stanju. Predpostavka za krivnju je uvijek uračunljivost učinioaca, to jest njegova sposobnost da shvati značaj svog djela i da može upravljati svojim postupcima.

Nema prema tome kod nas krivične odgovornosti na osnovu samo uzrokovanja posljedice, odnosno objektivne odgovornosti. To napose dolazi do izražaja u slučaju, kad je iz krivičnog djela

proizašla teža posljedica, za koju zakon propisuje težu kaznu, ili kad je u zakonu propisana teža kazna zbog nekih naročitih okolnosti. U takvim slučajevima ova u zakonu propisana teža kazna može se izreći sažno onda, ako se učiniočeva krivnja bar u obliku nehata proteže i na tu težu posljedicu odnosno na te naročite okolnosti, dakle na te posebne u zakonu istaknute momente, koji povećavaju društvenu opasnost djela.

Medutim, sam domašaj ovog temeljnog načela isključive odgovornosti na osnovu krivnje ne može se procijeniti već na osnovu njegovog izricanja u Općem dijelu, već tek na osnovu njegove provedbe kroz odredbe Posebnog dijela Krivičnog zakonika. Drugim riječima, postavlja se pitanje, da li od tog načela postoje izuzeci i u kom opsegu. U nekim stranim zakonodavstvima, koja također usvajaju to načelo, ti izuzeci postoje baš u pogledu odgovornosti za teže posljedice ili u slučaju naročitih okolnosti, i u pogledu tih kvalifikatornih momenata ne traži se na strani učinioća krivnja. Kao što sam istakao, mi takve izuzetke od ovog temeljnog načela ne poznajemo.

U vezi s time valja istaći, da prijedlog stoji na načelu lične odgovornosti pojedinog učinioća krivičnog djela, koji je uračunljiv i kriv. Sve odredbe prijedloga o krivičnoj odgovornosti i o sankcijama izgrađene su na tom načelu. To ujedno znači da prijedlog ne poznaje ni za jedno krivično djelo kolektivne krivične odgovornosti ni u kojem obliku, pa ni u obliku krivične odgovornosti pravnih osoba. Medutim, nije isključeno, da se u kojem budućem zakonu izuzetno predvidi i krivična odgovornost pravnih osoba za neka osebujna krivična djela, kao na primjer porezne ili devizne krivice, kod kojih je moguće u načelu zamisliti i krivičnu odgovornost pravnih osoba. Ali, u takvom slučaju taj poseban zakon morat će predvideti i posebne uslove za krivičnu odgovornost pravnih osoba i propisati takve kazne, koje odgovaraju njihovoj prirodi kao na primjer kaznu raspuštanja, kaznu konfiskacije imovine, novčanu kaznu i slično. To je smisao sadašnje odredbe člana 13 Prijedloga za novi krivični zakonik, koji govori o krivičnoj odgovornosti pravnih osoba. Svakako, kraj načelu lične, individualne krivične odgovornosti čovjeka pojedinca, krivična odgovornost pravnih osoba mogla bi i u budućnosti, ako ju koji zakon i predvidi, predstavljati samo jedan izvanredan izuzetak.

U pogledu krivične odgovornosti maloljetnika i primjene krivično-pravnih sankcija na njih prijedlog sadrži neke izmjene

prema dosadašnjem stanju. Granica dobi, ispod koje nema krivične odgovornosti, ostaje kao i do sada navršena četrnaesta godina života. Na djecu do četrnaeste godine ne primjenjuju se nikakve krivično-pravne sankcije, one uopće ne dolaze pred sud, već se predaju organima starateljstva. Polazna je točka dakle jedinka kao i u pozitivnom Krivičnom zakoniku — Opći dio, ali prijedlog ide dalje u pravcu ublažavanja i konkretiziranja pravila u pogledu kažnjavanja maloljetnika. Na maloljetnike, koji su navršili četrnaest godina, ako nisu toliko duševno razvijeni da bi mogli shvatiti značaj svoga djela i upravljati svojim postupcima, mogu se primijeniti samoodgojno-popravne mjere. Ako su pak toliko duševno razvijeni da su mogli shvatiti značaj svog djela i upravljati svojim postupcima, onda treba razlikovati, da li se radi o mladim maloljetnicima (od 14 do 16 godina) ili starijim maloljetnicima (od 16 do 18 godina). Mladi maloljetnici mogu se kazniti samo za ona krivična djela, za koja je po zakonu propisana teža kazna od deset godina strogog zatvora. Ali se izuzetno i za takva djela mladi maloljetnici ne moraju kazniti, već se na njih može primijeniti i određena odgojno-popravna mjera, ako se s obzirom na sve okolnosti svrha popravljanja i odgajanja može postići i bez primjene kazne. Za sva ostala krivična djela mladi maloljetnici, ma da su i krivično odgovorni, nikad se ne kažnjavaju, već se na njih primjenjuju samo odgojno-popravne mjere. Što se tiče starijih maloljetnika, koji su krivično odgovorni, oni se kažnjavaju uvijek za krivična djela, za koja zakon propisuje kaznu težu od pet godina strogog zatvora. Za sva ostala krivična djela njihovo kažnjavanje je fakultativno, to jest sud može umjesto kazne primijeniti određenu odgojno-popravnu mjeru.

Napokon, kad se maloljetnici i kažnjavaju, prema njima se ni u kom slučaju ne može izreći smrtna kazna. Za krivična djela za koja zakon propisuje tu kaznu, stariji maloljetnik može biti kažnjen kaznom strogog zatvora najviše do petnaest godina, a mladi maloljetnik najviše do deset godina.

Osim ovog slučaja stariji maloljetnik ne može biti kažnjen kaznom strogog zatvora u trajanju dužem od deset godina, a mladi maloljetnik u trajanju dužem od osam godina za ona krivična djela, kod kojih je ta kazna propisana u dužem trajanju. Kao nova odgojno-popravna mjera uveden je sada i ukor, koji izriče sud. Sve to pokazuje, da je kod maloljetnika prema prijedlogu težište postavljeno na odgojno-popravne mjere i da njihovo kažnjavanje dolazi u obzir samo kod najtežih krivičnih

djela. Čitav sistem postavljen je elastično i sudu su ostavljene razne mogućnosti, kako bi se na maloljetnika primijenila uvijek ona sankcija, koja najbolje odgovara konkretnom slučaju i najviše uvažava interese maloljetnika i interese društva.

Područje krivične odgovornosti za pripremne radnje prema prijedlogu znatno je suženo u usporedbi sa sadašnjim stanjem. Dok je krivična odgovornost za pripremne radnje po pozitivnom Krivičnom zakoniku — Opći dio — postojala općenito kod svih teških krivičnih djela, sada prema prijedlogu u načelu za pripremne radnje ne postoji krivična odgovornost. Pripremne radnje ne predstavljaju više ustanovu općeg značaja, koja bi ulazila u Opći dio Krivičnog zakonika. Prema tome, krivična odgovornost za pripremne radnje prema prijedlogu samo je izuzetna i to samo u izričito u Posebnom dijelu predviđenim slučajevima, gdje je to potrebno radi što uspješnije zaštite nekih naročito važnih društvenih odnosa. U tim slučajevima pripremne radnje predviđene su kao samostalna krivična djela u posebnim opisima, koji su konkretizirani navođenjem određenih vidova tih radnja. Ovo stanovište rezultat je izgrađenog sistema Posebnog dijela, jer je tek sada bilo moguće, da se pažljivom analizom pojedinih bića krivičnih djela utvrdi, u kojim slučajevima dolazi u obzir kažnjavanje za pripremne radnje. Na taj način područje krivične odgovornosti prema dosadašnjem stanju suženo je u znatnoj mjeri i postavljeno u čvršće i zakonom određenije granice, a da se kod toga ipak nije oslabila uspješna krivično-pravna zaštita određenih najvažnijih društvenih odnosa. Svakako to predstavlja jedan napredak u učvršćenju načela zakonitosti u području krivičnog prava.

U pogledu krivične odgovornosti za pokušaj razlika je prema dosadašnjem stanju u tome, što je ona sada predviđena samo kod onih krivičnih djela, za koja se može izreći određena teža kazna, a kod lakših krivičnih djela ona postoji samo izuzetno i to u onim slučajevima, kad je u zakonu izričito predviđena. Osim toga prema prijedlogu predviđena je sada mogućnost blažeg kažnjavanja za pokušaj nego za dovršeno krivično djelo.

Institut saučesništva u krivičnom pravu vrlo je bogat svojom problematikom. On je podvrgnut ponovnom preispitivanju i rezultat toga su neke izmjene u prijedlogu, koje predstavljaju izvjesna usavršavanja prema dosadašnjem stanju. Osim toga sada je izričito predviđena krivična odgovornost za neuspjelo podstrekavanje i na taj način otklonjena je svaka dvojba u tom pravcu. Prijašnja odredba o saučesništvu svoje vrste, to jest o

krivičnoj odgovornosti inicijatora, organizatora i pripadnika raznih zločinačkih udruživanja sada je zamijenjena jednostavnijim propisom o odgovornosti organizatora, s tim da za ostale slučajeve vrijede opće odredbe o saučesništvu. Za organizatore zločinačkih udruživanja predviđeno je, da će se oni kazniti za sva ona krivična djela, koja su proizašla iz zločinačkog plana tih udruživanja, kao da su ih sami učinili. To ne znači odstupanje od osnovnih načela o krivičnoj odgovornosti, već je to samo izvjesno modifikiranje tih načela s obzirom na posebnu prirodu i značaj djelatnosti organizatora kao najopasnijeg vida saučesništva. Uostalom ovo stanovište u pogledu krivične odgovornosti organizatora došlo je do izražaja i u poznatoj Nirnberškoj presudi te tako ima danas i neprijeporan međunarodni autoritet.

Što se tiče odredaba o kaznama, dva osnovna načela na kojima se i dosada temeljila naša kaznena politika, to jest načelo zakonitosti u izricanju kazni i načelo individualizacije u odmjerenju kazne, zadržana su i u prijedlogu, s tim da su još više učvršćena i podvučena.

Kazneni sistem prema dosadašnjem pojednostavljen je utoliko, što je od dosadašnjih dvanaest vrsta kazni otpalo pet, tako da je u svemu ostalo sedam vrsta kazni. Otpale su kazne gubitka državljanstva, popravnog rada, gubitka čina, proljerivanja i popravljanja štete.

Kazna gubitka državljanstva otpala je radi toga, jer se ona može izricati samo našim državljanima, koji se nalaze u inozemstvu i kojima se prema tome sudi »in contumaciam«. To su posve izuzetni slučajevi, a i u takvim slučajevima pokazalo se, da oduzimanje državljanstva ponekad osuđeniku ide više u korist nego na štetu. Napokon, ta kazna u protivnosti je s tendencijom u međunarodnom pravu, da se izbjegavanjem sukoba raznih nacionalnih zakona o državljanstvu svedu na što manji broj slučajevi osoba bez državljanstva.

Kazna popravnog rada otpala je radi toga, što je njena primjena u praksi izazivala razne poteškoće, te se ona ponegdje pretvarala stvarno u kaznu oduzimanja slobode, a drugdje opet primjenjivala se na takav način, da je izgubila i svaki značaj kazne. Uostalom rad, iako može biti uspješno sredstvo popravljanja, ne može biti sam po sebi nikada kazna, jer je rad u našoj državi dužnost i čast svakog građanina. Ako se pak rad spaja s nekim drugim mjerama, koje imaju značaj kazne, onda i opet samo te mjere mogu biti kazna, a ne i sam rad. Tako ne samo

praktični, već i principijelni razlozi govore za odbacivanje ove kazne.

Kazna gubitka čina otpala je radi toga, što će se gubitak čina predvidjeti kao pravna posljedica osude određene kazne za pripadnike naših oružanih snaga, koji nose određeni čin. U prijedlogu se više ni gubitak državne ili druge javne službe ne predviđa u okviru kazne gubitka građanskih prava, jer se stalo na stanovište, da gubitak državne ili druge javne službe ima biti samo pravna posljedica osude na određene kazne.

Kazna protjerivanja kao krivično-pravna sankcija otpala je potpuno, ukoliko se radi o našim državljanima, jer protjerivanje samo po sebi nema još neki odgojni utjecaj na učinioца krivičnog djela, a to je bitni elemenat u svrsi kažnjavanja, kako je mi postavljamo. Iz tog razloga predviđeno je protjerivanje stranaca iz zemlje samo kao mjera sigurnosti.

Napokon kazna popravljjanja štete otpala je radi toga, jer je njena primjena praktički moguća samo u malom broju slučajeva, a i tamo gdje postoji mogućnost te primjene, izricanje ove kazne u izvjesnoj mjeri koincidira s dužnošću naknade štete po načelima građanskog prava.

Kazne, koje su u prijedlogu ostale, i koje bi imale predstavljati naš budući kazneni sistem, imali smo i dosada, ali su ipak u prijedlogu ne samo u nekim nazivima, već i u sadržaju nekih kazni učinjene izvjesno značajnije izmjene.

Kazne se u novom kaznenom sistemu dijele i dalje na glavne i sporedne. Glavne kazne su samo smrtna kazna, kazna strogog zatvora i zatvora. Sve ostale kazne su sporedne osim novčane kazne, koja može biti i glavna i sporedna kazna.

Smrtna kazna ostala je i dalje u našem kaznenom sistemu kao najteža kazna. U današnjoj situaciji ne možemo se odreći tog najoštrijeg sredstva za zaštitu nekih osobito važnih društvenih odnosa. Ipak ta kazna u našem kaznenom sistemu ima značaj izuzetne i krajnje mjere. Ona se u prvom redu u Posebnom dijelu propisuje samo kod najtežih krivičnih djela. Dalje, ona nije nigdje apsolutno zapriječena, već je sudu uvijek i u onim najtežim slučajevima ostavljen izbor između te kazne i vremene kazne oduzimanja slobode. I napokon, u Općem dijelu Prijedloga krivičnog zakonika postoji propis, da sud uvijek umjesto smrtne kazne može izreći kaznu strogog zatvora u doživotnom trajanju. Isto se tako smrtna kazna može pretvoriti u tu kaznu i aktom amnestije ili pomilovanja. Prema tome, u svim onim slučajevima, gdje je u Posebnom dijelu propisana smrtna kazna, sud ima izbor

između nje i kazne vremenog oduzimanja slobode. Gdje sud uslijed težine krivičnog djela i društvene opasnosti učinioca nađe, da vremeno oduzimanje slobode ne dolazi u obzir, otvara mu prijedlog još jednu mogućnost, to jest mogućnost da izreče kaznu strogog zatvora u doživotnom trajanju. Sve ovo ima jasno pokazati izuzetnost ove mjere i izražaj volje zakonodavca, da se ona ima primijeniti samo u krajnjim slučajevima, koji u skali društvene opasnosti predstavljaju najviši stupanj. Napokon treba istaći i jednu vrlo humanu odredbu, koja se nalazi u prijedlogu, a ta je da se trudnoj ženi ne može izreći smrtna kazna.

Dosadašnje kazne oduzimanja slobode, koje su se nazivale lišenje slobode s prinudnim radom i lišenje slobode, dobile su u prijedlogu nazive strogi zatvor i zatvor. Držimo, da su ti nazivi bolji, jer više odgovaraju karakteru tih kazni. Osim toga i kod jedne i kod druge kazne postoji obvezatan rad, tako da se te kazne ne razlikuju međusobno u tom pogledu, i zato dosadašnji nazivi nisu ni točni. U prijedlogu nalaze se i opće odredbe o izvršenju kazni, među kojima i takve, koje se odnose na kaznu strogog zatvora i zatvora. Iz tih odredaba proizlaze i glavne razlike između ovih dviju vrsta kazni oduzimanja slobode. Te razlike su uglavnom u tome, što u pogledu vrste obvezatnog rada i inače u pogledu režima u kaznenopopravnoj ustanovi postoje stroži uslovi kod kazne strogog zatvora nego kod kazne zatvora.

Kazna gubitka građanskih prava ostaje i dalje u našem kaznenom sistemu, ali se ona ograničuje samo na gubitak biračkog prava, prava na sticanje i vršenje funkcije u društvenim organizacijama i udruženjima i prava javnog istupanja. Tako je ta kazna sada stvarno svedena na gubitak građanskih prava, to jest onih prava, koja građaninu omogućuju da sudjeluje u javnom životu. Pravo na državnu i drugu javnu službu, pravo na mirovinu, roditeljsko pravo kao i pravo nošenja počasnog zvanja, ordena ili odlikovanja ne ulaze strogo uzevši u pojam građanskih prava i zato je ostavljeno, da eventualni gubitak tih prava bude samo pravna posljedica osude na određene kazne i da se to pitanje regulira posebnim propisima. Osim toga kazna gubitka građanskih prava je prema prijedlogu jedinstvena, to jest može se izreći samo gubitak svih građanskih prava, a ne pojedinačnih, kao što je to dosada bio slučaj. Napokon, treba istaći, da je izricanje ove kazne prema prijedlogu vezano uz strože uslove, nego što je to po pozitivnom zakonu. Ova kazna može se prema prijedlogu izreći, ako je izrečena glavna kazna najmanje pet godina strogog zatvora, a izuzetno i kod strogog zatvora od dvije do pet godina.

Kazna konfiskacije imovine može prema prijedlogu biti samo sporedna kazna i može se izreći samo u onim slučajevima, u kojima je u zakonu posebno propisana. Ne pravi se više razlika između potpune i djelomične konfiskacije imovine, ona je uvijek potpuna. Mogućnost izricanja ove kazne uglavnom je ograničena samo na neke teže slučajeve krivičnih djela, i to uglavnom onih iz grupe krivičnih djela protiv naroda i države, protiv čovječnosti i međunarodnog prava i protiv narodne privrede. Budući da je i kod tih slučajeva njeno izricanje redovno fakultativno, nema opravdanog razloga, da se ta kazna još i dalje dijeli na potpunu i djelomičnu konfiskaciju imovine. U izuzetnim slučajevima, u kojima se ona može izreći i kad sud nade da joj ima mjesta, može doći u obzir samo potpuna konfiskacija imovine. Međutim, u svakom slučaju pri izvršenju ove kazne sud će u granicama zakona točno odrediti, koji će se dio imovine konfiscirati a koji će dio ostati za uzdržavanje osuđenog i njegove uže obitelji. Ova načelna odredba imala bi se prema prijedlogu nalaziti već u samom Krivičnom zakoniku, dok će se postupak oko izvršenja kazne konfiskacije regulirati u posebnom zakonu.

Što se tiče ostalih kazni, koje nisam dosada spomenuo, to jest zabrane bavljenja određenim zanimanjem i novčane kazne, dovoljno je da ovdje istaknem samo to, da je i primjena tih kazni vezana uz čvršće uslove, tako da je i ovdje načelo zakonitosti u izricanju kazni jače razrađeno, nego što je to bio dosada slučaj.

Načelo individualizacije kazne dolazi do izražaja u prvom redu u Posebnom dijelu prijedloga, jer ni kod jednog krivičnog djela ne postoji apsolutno propisana kazna. U većini slučajeva je sudu ostavljen izbor između dvije vrste glavnih kazni, a kod kazni, kod kojih je moguća različita mjera (tj. kod kazne strogog zatvora, zatvora i novčane kazne) ostavljen je sudu uvijek jedan dosta široki raspon, unutar kojeg može izabrati onu mjeru odnosno vrste kazne, koja odgovara u konkretnom slučaju.

Pozitivni zakon predviđao je neke olakšavajuće i otežavajuće okolnosti, kao indikaciju sudu za odmjeravanje kazne. Prijedlog ih više ne navodi pojedinačno, već ih uopćava, čime se još jače naglašava, da se pojedine okolnosti ne ocjenjuju izolirano već u kompleksu sa svim ostalim okolnostima.

Time, međutim, nisu iscrpene sve mogućnosti za individualizaciju kazne, jer se u Općem dijelu prijedloga predviđa mogućnost ublažavanja kazne, to jest mogućnost spuštanja ispod donje granice kazne propisane za određeno krivično djelo, i to uvijek

kad sud nađe, da jedna ili više olakotnih okolnosti u tolikoj mjeri ukazuju na smanjenu društvenu opasnost djela i učinioaca, da se i sa ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja. U izvjesnim slučajevima u Općem dijelu i posebno je predviđena mogućnost blažeg kažnjavanja.

Ako k tome dodamo i institut uslovne osude te posebno predviđene slučajeve, u kojima sud može učinioaca i posve osloboditi od kazne, i napokon i onaj propis, da nema uopće krivične odgovornosti za djelo neznatne društvene opasnosti, onda se doista mora priznati da prijedlog daje najšire mogućnosti za individualizaciju kazne. Sve ove široke mogućnosti individualizacije kazne idu samo u korist učinioaca, jer je gornja granica kazne, kako je za određeno krivično djelo ili kvalificirani slučaj određenog krivičnog djela u zakonu propisana, fiksna i nema u Općem dijelu odredbe, koja bi predviđala probijanje te granice, kao što to neka zakonodavstva predviđaju, na primjer, za slučaj povrata, zločinaca iz navike i slično.

Napose je to važno istaći za osobito težak slučaj krivičnog djela. Teža kazna za takav slučaj može se izreći, samo kad je u Posebnom dijelu propisana. U Općem dijelu nalazi se samo odredba, koja daje elemente za utvrđivanje osobito teškog slučaja, čime se i ova kvalifikacija u samom zakonu konkretizira i precizira.

Široke mogućnosti individualizacije kazne ipak ne znače neko razbijanje našeg kaznenog sistema. Kraj svih širokih mogućnosti, koje prijedlog daje za individualizaciju kazne, on ujedno postavlja i smjernice i kautele za iskorišćavanje tih mogućnosti. Zadatak će pak biti naših viših sudova, da spriječe eventualne nerazmjere u visini izrečenih kazni i da djeluju u pravcu ujednačavanja prakse nižih sudova u tom pogledu. Zbog eventualnih pogrešaka, koje su uvijek i kod primjene svakog zakona moguće, bilo bi nepravilno odstupiti od jednog temeljnog načela naše kaznene politike.

Jedna novost u prijedlogu je i to, što se u Općem dijelu nalazi posebna glava o mjerama sigurnosti. Ustvari to znači više jednu terminološku nego sadržajnu novost. Mjere sigurnosti predstavljaju prijašnje zdravstveno-zaštitne mjere, koje su se primjenjivale prema neuračunljivim i smanjeno uračunljivim osobama. Osim toga dodane su još dvije nove mjere sigurnosti i to protjerivanje stranca iz zemlje, što sam već prije spomenuo, i oduzimanje predmeta, koji su služili kao sredstvo za izvršenje krivičnog djela, odnosno koji su za to bili namijenjeni ili koji su dobijeni kao

nagrada za izvršenje krivičnog djela. Ti predmeti mogu se oduzeti, samo ako su vlasništvo učinioca, a inače jedino ako to traže interesi opće sigurnosti ili razlozi morala, u kom slučaju ostaje i opet netaknuto pravo trećih osoba na naknadu štete od učinioca. Potreba oduzimanja takvih predmeta je u izvjesnim slučajevima nesumnjiva i mi ćemo sad imati za tu mjeru određenu zakonsku podlogu.

Htio bih još da podvučem, da mi nemamo takvih mjera sigurnosti, koje znače izvjesno veće ili manje ograničenje slobode osuđenog, nakon što je izdržao samu kaznu. Takve mjere sigurnosti nalaze se u nekim stranim zakonodavstvima i u zakonodavstvu stare Jugoslavije. Mi smatramo, da takvim mjerama nije mjesto u našem kaznenom sistemu, jer one ustvari znače izvjesno produženje kazne na ovaj ili onaj način. Kad nekog kažnjavamo, onda to činimo otvoreno i odmjerujemo mu određenu kaznu, koja je zakonom propisana. Svaka druga sankcija, koja ustvari znači produženje kazne, protivila bi se načelu »nulla poena sine lege« načelu koje usvaja naš Krivični zakonik.

U vezi s Općim dijelom Prijedloga krivičnog zakonika htio bih još samo da istaknem, da su nanovo obrađene odredbe o amnestiji i pomilovanju i o rehabilitaciji. Kod pomilovanja je novo, što se ono može odnositi ne samo na potpuni oproštaj ili smanjenje po sudu izrečene kazne, već se može dati i kao oslobođenje od gonjenja, dakle kao pojedinačna abolicijska. Što se tiče odredaba o rehabilitaciji, one su prerađene u cilju otklanjanja izvjesnih dvojbi, koje su u praksi izazvale odredbe pozitivnog zakona. Rehabilitacija je kod nas moguća u kraćem vremenu i u većem opsegu, nego što je to redovito slučaj u stranom zakonodavstvu. Mi smo pošli tim putem, u cilju da omogućimo osuđenim osobama što brže vraćanje u red ispravnih građana. Napokon su u Općem dijelu nanovo obrađene i odredbe o prostornom važenju krivičnog zakona, tako da je osigurana uspješna krivično-pravna zaštita naših interesa, s time da se primjena naših zakona ne proteže preko stvarnih potreba.

Posebni dio Prijedloga krivičnog zakonika sadrži opise pojedinih krivičnih djela. Kod izrade prijedloga nastojalo se, da se u Posebni dio unese što veći broj onih krivičnih djela, koja su danas predviđena u nekim posebnim zakonima, koji reguliraju razne druge materije izvan područja krivičnog prava i sadrže poneke krivično-pravne odredbe. Htjelo se, i ta je tendenca bez sumnje opravdana, da se sve to prikupi u jednom zakoniku, što bi ne samo olakšalo rad naših državnih organa, u čiju nadležnost spada

primjena krivično-pravnih propisa, već bi to bilo od velikog značaja i za naše građane, koji bi tako na jednom mjestu i u jednom zakonu imali prikupljene sve one propise, koji određuju zabranjenu djelatnost i nadovezuju na takvu djelatnost kazne. To se je u prijedlogu u velikoj mjeri i postiglo i prijedlog predstavlja, iako ne sasvim, ono ipak skoro potpun pregled svih onih društveno-opasnih ponašanja, koja se u našoj državi smatraju krivičnim djelima. Izvjesne iznimke od toga, to jest ostavljanje određenih krivično-pravnih odredaba i dalje u sastavu nekih posebnih zakona, učinjene su radi toga, jer je uslijed naročitih osebnosti materije, na koju se odnose te odredbe, moguće njihovo ispravno razumijevanje samo u vezi s ostalim propisima osnovnog zakona. Međutim, i ta krivična djela, koja iz navedenih razloga nisu ušla u Posebni dio Krivičnog zakonika, ušla su ipak u Uvodni zakon, jer ih je trebalo uskladiti u pogledu formulacija i kazni s odredbama prijedloga. Tako ćemo donošenjem novog Krivičnog zakonika i Uvodnog zakona uz taj zakonik imati u dva zakona prikupljene sve zakonske propise iz područja materijalnog krivičnog prava.

Prema tome, prva osnovna značajka Posebnog dijela Prijedloga krivičnog zakonika je u tome, što on zajedno s nekim članovima Uvodnog zakona ima predstavljati potpun pregled krivičnih djela u našoj državi

Druga je opća značajka Posebnog dijela, što su pojedini opisi krivičnih djela postavljeni konkretno i određeno. Izbjegavaju se nejasni, suviše neodređeni i rastežljivi izrazi u postavljanju elemenata krivičnih djela, kako bi se samim zakonom što određenije postavile granice područja krivične odgovornosti. Organi krivičnog gonjenja i sudovi treba iz zakona da dobiju jasnu i određenu sliku, koja se djela kod nas predviđaju kao krivična djela, a i sami građani treba da već iz samog zakona jasno vide, koje su djelatnosti zabranjene i za koje se kažnjava. Sve to znači učvršćenje načela zakonitosti u području krivičnog prava odnosno garanciju za što uspješnije ostvarivanja tog načela. Uza sve to pojmovi, kojima se prijedlog služi u određivanju elemenata pojedinih krivičnih djela, nisu i ne mogu biti samo puke činjenice, što bi svodilo ulogu suda na čisto mehaničko-logičku funkciju sumiranja. Naprotiv, u prijedlogu ima znatan broj pojmova, čiji se smisao ima odrediti tek na osnovu određenog ocjenjivanja i povezivanja s drugim pojmovima u samom Krivičnom zakoniku ili uopće na osnovu našeg pravnog poretka ili napokon na osnovu našeg socijalističkog zbivanja. Ne može ispravno primjenjivati krivični zakonik onaj, tko ne poznaje zakone našeg društvenog

razvitka, tko ne razumije pravac naše opće državne politike i tko ne shvaća živu dijalektiku zbivanja u svakodobnoj etapi naše socijalističke izgradnje. Bez toga se ne može odrediti pravi smisao mnogih pojmova, kojima se prijedlog služi u konstrukciji bića krivičnih djela. Prema tome, što veće konkretiziranje bića krivičnih djela, koje se u prijedlogu nastojalo sprovesti, ne znači ipak i njihovo petrificiranje u neke bezživotne i statične kalupe. Bića krivičnih djela predstavljaju tipove društveno opasnih pojava, dakle pojava života, koje su u stalnom kretanju. Zato se ona i ne mogu pravilno shvatiti, ako se uzmu izolirano, statički i bez veze s dinamikom naše svakodnevne stvarnosti.

Krivična djela, koja su predviđena u Posebnom dijelu Prijedloga krivičnog zakonika, svrstana su u jedan sistem grupa po zaštitnim objektima, po društvenim odnosima, čije ugrožavanje ili narušavanje ona predstavljaju. Nastojalo se, da se i u samom sistemu Posebnog dijela Krivičnog zakonika odraze osobujnosti našeg socijalističkog društvenog i državnog uređenja, koje naše krivično zakonodavstvo štiti određivanjem krivičnih djela i propisivanjem sankcija. Krivična djela, koja su određena u Posebnom dijelu, svrstana su u šesnaest glava, od kojih svaka nosi poseban naziv, u kome je u najkraćoj formi označen onaj društveni odnos, koji je predmet krivično-pravne zaštite. Kod toga je potrebno naglasiti, da uslijed uzajamne povezanosti i međusobne uslovljenosti kako prirodnih tako i društvenih pojava kategorije društvenih odnosa, koje u prijedlogu uzimamo za osnovu sistema Posebnog dijela Krivičnog zakonika, nisu i ne mogu biti statičke veličine, odjeljene međusobno oštrim granicama. Državno uređenje, narodna privreda, pravni poredak, državna služba, socijalistička imovina itd., sve su to kategorije, koje se u socijalističkom društvu isprepliću, uzajamno uslovljuju, nadopunjuju i slivaju u dinamičnu socijalističku stvarnost. Uslijed toga se često pojedine društveno opasne djelatnosti pojavljuju kao napadi istovremeno na više zaštitnih objekata. Prema tome, ovisi o ocjeni zakonodavca i njegovoj kaznenoj politici, kojoj će kategoriji društvenih odnosa dati prevagu kod klasifikacije pojedinih oblika društveno opasnih ponašanja, koja ustvari ugrožavaju ili narušavaju jedan kompleks društvenih vrijednosti. To treba imati na umu kod ocjene klasifikacije krivičnih djela u pojedine glave, kako je ona provedena u prijedlogu.

Na prvom mjestu nalazi se dakako glava krivičnih djela protiv naroda i države. Tu su predviđena krivična djela, koja su upravljena protiv osnova našeg društvenog i državnog uređenja. Dakako da je ovdje zaštitna oštra i da je u svim teškim slučajevima

propisana kao najteža kazna smrtna kazna, ali — i opet da naglasim — nigdje nije propisana apsolutno. U toj glavi reproducirana su uglavnom sadržajno sva krivična djela iz pozitivnog Zakona o krivičnim djelima protiv naroda i države, ali su dane nove formulacije u cilju što veće konkretizacije i učvršćenja pojedinih bića krivičnih djela. U tu glavu ušla su dalje i krivična djela iz prijašnjeg Zakona o zabrani izazivanja nacionalne, rasne i vjerske mržnje i razdora, jer im je po sistemu ovdje mjesto.

Na drugom mjestu dolazi glava krivičnih djela protiv čovječnosti i međunarodnog prava. Tu su predviđena krivična djela kao genocid, ratni zločini i još neka druga krivična djela, koja predstavljaju određene povrede međunarodnog prava. To je jedna novost i naša država prva donosi takove odredbe u svom Krivičnom zakoniku. Kao što je poznato, krajem godine 1948. usvojena je od strane Generalne skupštine Organizacije Ujedinjenih nacija Konvencija za sprječavanje i kažnjavanje zločina genocida. Ovom Konvencijom države potpisnice obavezuju se, da će svojim krivičnim zakonodavstvom i odgovarajućim sankcijama suzbijati jedan od najstrašnijih zločina protiv čovječnosti, koji se sastoji u fizičkom istrebljenju čitavih nacionalnih, etničkih, rasnih ili vjerskih grupa. Dana 12. augusta 1949. usvojene su zalaganjem Međunarodnog odbora Crvenog križa četiri ženevske konvencije, kojima je cilj ublažavanje strahota rata. Ove konvencije sadrže i klauzule, kojima se države potpisnice obavezuju, da će predviđeti u svojim zakonodavstvima odgovarajuće krivično-pravne sankcije za određene teže povrede, koje se izričito navode u samim konvencijama i koje zaslužuju naziv ratnih zločina. Mi smo potpisali i ratificirali sve ove spomenute međunarodne konvencije i predviđanjem krivičnih djela genocida i ratnih zločina u našem novom Krivičnom zakoniku, naša država, vjerovatno prva u svijetu, ispunjava ovu svoju međunarodnu obavezu. Mi time ponovno i na nesumnjiv način izražavamo našu solidarnost sa stavom kulturnog čovječanstva i pridružujemo se općoj osudi za strahovita zlodjela, koja su se vršila u toku Drugog svjetskog rata, među ostalim i upravo u vrlo velikoj mjeri nad samim našim narodima. Ja želim, i siguran sam, da time izražavam duboko iskrenu želju naših naroda, da nikad ne nastupi takva situacija, u kojoj bi došla u obzir primjena navedenih odredaba našeg novog Krivičnog zakonika o zločinu genocida i ratnim zločinima.

Slijedeće dvije glave u Posebnom dijelu sadrže krivična djela protiv poretka i protiv pravosuda. Za grupu krivičnih djela protiv poretka karakteristično je to, da ona sadrže raznorodna djela, koja često nemaju neke naročite sličnosti među sobom. Jedina im

je opća zajednička značajka, da naš poredak ne trpi takva ponašanja. Odlučili smo se da ih svrstamo zajedno, jer bi inače morali zakonik podijeliti na suviše veliki broj grupa i to na neke s vrlo malim brojem članova. Time bi se poremetio i sistem, koji smo zasnovali na principu isticanja samo naročito važnih društvenih odnosa kao općih zaštitnih objekata.

Peta glava po redu u Posebnom dijelu Prijedloga krivičnog zakonika sadrži krivična djela protiv službene dužnosti. Tu su preuzete odredbe iz pozitivnog Zakona o krivičnim djelima protiv službene dužnosti, ali su dane djelomično nove formulacije, učvršćeni su elementi ovih krivičnih djela i učinjene su izvjesne izmjene i u kaznama. Neka krivična djela iz spomenutog pozitivnog zakona nisu ušla u ovu glavu, jer se uzelo, da kod njih dolazi u prvi red jedan drugi zaštitni objekat, a ne sama službena dužnost, iako i ta djela predstavljaju dakako istovremeno i povredu službene dužnosti.

Jedna osebujnost Prijedloga krivičnog zakonika je glava krivičnih djela protiv narodne privrede. Naša narodna privreda je ustvari djelatnost izgradnje socijalizma u našoj zemlji. Zato se njoj posvećuje prvorazredna važnost, koja eto dolazi do izražaja i u našem budućem Krivičnom zakoniku, u kojem je ona postavljena kao jedan opći objekat krivično-pravne zaštite. Razni tipovi društveno opasnih ponašanja, koja ugrožavaju ili narušavaju pravilan razvitak naše privrede, svrstani su u ovoj glavi zajedno i predviđeni su u trideset četiri člana. Sve, što je u neposrednoj vezi s privredom, ušlo je u ovu glavu. Kako se narodna privreda socijalističke države bitno razlikuje od narodne privrede kapitalističke države, i to uslijed svog planskog karaktera i uslijed toga, što privredom upravljaju u početku državni organi a u kasnijem razvoju sve više udruženja slobodnih proizvođača, to je razumljivo, da se u socijalističkoj državi pojavljuju i novi oblici krivičnih djela, nepoznati u kapitalističkim državama. S druge strane, izvjesna krivična djela, poznata i u kapitalističkim državama (kao na primjer krivotvorenje novca ili znakova za obilježavanje robe, neispravno mjerenje, širenje zaraznih bolesti kod stoke i bilja, nezakonit lov i ribolov itd.), dobivaju u socijalističkoj državi prvenstveno značaj protiv narodne privrede uslijed širokog značenja pojma ovog zaštitnog objekta. U prijedlogu su u ovoj glavi preuzeta krivična djela iz pozitivnog zakonodavstva i to iz Zakona o suzbijanju nedopuštene trgovine, nedopuštene špekulacije i privredne sabotaže, Osnovnog zakona o zemljoradničkim zadrugama, Općeg zakona o šumama, Općeg zakona o lovu, Općeg zakona o morskome ribolovu i Zakona o porezima.

Na krivična djela protiv narodne privrede nadovezuju se u prijedlogu radi izvjesne srodnosti i unutarnje povezanosti i krivična djela protiv općenarodne i zadružne imovine, imovine društvenih organizacija i privatne imovine. Tu se redaju poznata imovinska krivična djela kao krađa, razbojništvo, utaja, prevara itd. Krivična djela protiv društvene i privatne imovine svrstana su u istoj glavi i, u pravilu, ne pravi se razlika u propisanoj kazni s obzirom na to, da li je krivično djelo učinjeno prema društvenoj ili prema privatnoj imovini. U jednom velikom broju slučajeva krivično-pravna zaštita i jedne i druge imovine ima isti značaj. Međutim, to ne znači, da se nije vodilo računa i o posebnoj zaštiti društvene imovine, što je došlo do izražaja u strožem kažnjavanju za izvjesna krivična djela upravljena protiv takve imovine. Osim toga, posebni značaj, koji ima društvena imovina za našu ekonomiku i izgradnju socijalizma, odražava se i u tome, što je njena krivično-pravna zaštita došla do izražaja i u propisima nekih drugih glava krivičnih djela, kao na primjer u glavi krivičnih djela protiv naroda i države, u glavi krivičnih djela protiv narodne privrede i u glavi krivičnih djela protiv službene dužnosti.

Kod glave krivičnih djela protiv života i tijela neću se zadržavati, jer su tu sadržana opće poznata i tradicionalna krivična djela kao lišenje života, tjelesne povrede itd. Jasno je, da naše zakonodavstvo pruža građanima i krivično-pravnim odredbama i ostrim sankcijama punu zaštitu njegovog života i tjelesnog integriteta.

Iza ove glave slijedi glava krivičnih djela protiv lične slobode i prava građana. Krivična djela protiv lične slobode čine redovito posebnu grupu krivičnih djela i u stranim zakonodavstvima. Mi smo u prijedlogu tu grupu dopunili i krivičnim djelima protiv nekih osnovnih Ustavom zajamčenih prava naših građana i time ova glava dobiva poseban značaj za daljnji proces demokratizacije naše zemlje. Time u prvom redu osnovna Ustavom zajamčena prava građana dobivaju i krivično-pravnu zaštitu, dakle jako garanciju za njihovo puno ostvarivanje. S druge strane u ovu glavu ušla su i neka krivična djela, koja predstavljaju ustvari krivična djela protiv službene dužnosti, ali njihovim unašanjem u ovu glavu naglašava se, da kod ovih djela dolazi u prvi red zaštita osnovnih prava građana, da su prava građana prema tome prvenstveni objekat krivično-pravne zaštite, a ne sama službena dužnost kao takova.

Slijedi glava krivičnih djela protiv radnih odnosa, koji predstavljaju također jednu osobujnost sistema Posebnog dijela Pri-

jedloga krivičnog zakonika. Naša država vidi u radu jednu od najvećih društvenih vrednota. Posve je razumljivo, da se onda u takvoj državi naročita važnost posvećuje radnim odnosima i da se naročito društveno opasne povrede tih odnosa predviđaju kao posebna kategorija krivičnih djela. Krivično-pravna zaštita dolazi ovdje u obzir u dva pravca. U prvom redu treba zaštititi život i tjelesni integritet naših trudbenika na poslovima, koji su skupčani s povećanom opasnošću i gdje su za otklanjanje takve opasnosti propisani posebni zaštitno-tehnički uređaji. Nepridržavanje tih propisa o zaštiti rada od strane onih, koji su dužni da ih sprovedu, toliko je društveno opasno, da zaslužuje krivično-pravnu sankciju. S druge strane, radnog čovjeka treba zaštititi i u ostvarivanju nekih važnih njegovih prava, koja proizlaze iz radnog odnosa. Ako se ta zaštita podigne na stupanj krivično-pravne zaštite, onda nesumnjivo i ta prava dobivaju na svojoj čvrstoći i vrijednosti.

Slijede glave krivičnih djela protiv časti i ugleda, protiv dostojanstva ličnosti i morala, protiv braka i porodice, protiv zdravlja ljudi i protiv opće sigurnosti za ljude i imovinu. Na tim glavama neću se zadržavati, jer su tu sadržana poznata i manje više u svim stranim zakonodavstvima predviđena krivična djela. Dakako, da su i ovdje dane u mnogo slučajeva nove formulacije, izrađen je u neku ruku nov unutarnji raspored ovih krivičnih djela i, razumljivo, propisane su kazne prema novoj ocjeni društvene opasnosti takvih tipova ponašanja.

Zadnju glavu u sistemu Posebnog dijela u Prijedlogu krivičnog zakonika čine krivična djela protiv oružanih snaga. Obično se za vojna krivična djela donosi poseban krivični zakon. Mi nismo tako postupili, jer u prvom redu i za krivična djela ove vrste moraju vrijediti odredbe Općeg dijela Krivičnog zakonika. Prema tome, kad bi se vojna krivična djela izdvojila u poseban zakon, bilo bi potrebno služiti se uvijek s dva zakona kod suđenja za ta djela. Ali, osim ovog čisto tehničkog razloga za uvrštavanje vojnih krivičnih djela u opći krivični zakonik, govori za to i jedan principijelan razlog, a taj je u tome, što su naše oružane snage sastavni dio našeg naroda. Što se predviđaju posebna krivična djela protiv oružanih snaga, to je razumljivo, nužno i opravdano, jer postoji čitav niz posebnih društveno-opasnih ponašanja, koja su upravljena protiv ustanovljenog poretka vojne službe u oružanim snagama naše države, protiv njihove čvrstine i borbene sposobnosti. Predviđanjem takvih krivičnih djela u posebnoj glavi jedinstvenog Krivičnog zakonika vodi se računa o osebnostima poretka vojne službe, ali se istovremeno time pokazuje, da pripadnici naših oružanih snaga nisu odvojeni od ostalih naših građana i da za sve njih vrijedi jedinstveni krivični zakonik.

Drugovi narodni poslanici,

Ja sam se ovdje samo letimice osvrnuo na neke najvažnije značajke Prijedloga krivičnog zakonika i iznio sam samo neke opće razloge za zauzeta stanovišta. Svijestan sam toga, da se iz ovog kratkog izlaganja ne može dobiti potpuna i cjelovita slika o ovom zakonskom prijedlogu, ali se ipak iz momenata, koje sam istakao, može razabrati opća linija, koja je zauzeta u izgradnji potpunog sistema našeg krivičnog zakonodavstva. Ta linija je daljnje produbljivanje demokratizacije naše zemlje i učvršćenje načela naše socijalističke zakonitosti. Ona se očituje u jasno izraženoj tendenciji, da se osigura puna krivično-pravna zaštita socijalističkog, društvenog i državnog uređenja Federativne Narodne Republike Jugoslavije, dakle upravo takvog društvenog i državnog uređenja, koje u današnjoj etapi naše izgradnje nosi obilježje produbljivanja demokratičnosti u svim našim ustanovama društvenog i državnog života. S druge strane, ova opća linija u prijedlogu dolazi do izražaja u tome, što se išlo za tim, da se krivično-pravna zaštita postavi u čvrste zakonske okvire i da se zadrži u granicama stvarne i neophodne potrebe. Krivično-pravne sankcije nisu jedino sredstvo našeg socijalističkog društva u obrani od društveno opasnih djela. Mi njima treba da pribegavamo, samo kad za to postoji stvarna potreba. Zato se nastojalo, da se u Prijedlogu krivičnog zakonika provede linija, da se krivično-pravna zaštita, a naročito ona, koja je izražena u propisivanju teških kazni, svede na pravu mjeru i postavi u čvrste zakonske granice.

Podnoseći ovaj zakonski prijedlog u ime Savezne vlade, slobodan sam skrenuti vam pažnju na važnost Krivičnog zakonika za našu državu, za naš pravni poredak, za naše građane kao i za naš ugled u inozemstvu. Zato vas molim, drugovi narodni poslanici, da taj prijedlog uzmete u svestrano razmatranje.

Donošenje potpunog Krivičnog zakonika bit će od velikog značaja za našu državu i važan povijesni datum u izgradnji njezinog pravnog poretka. Taj značaj očitovat će se u prvom redu u daljnjem učvršćenju i jačanju naše socijalističke domovine, jer će se učvrstiti njezina socijalistička zakonitost dobivanjem sigurne osnovice u jednom cjelovitom i sada potpuno izgrađenom zakonskom sistemu krivično-pravnih propisa materijalno-pravne prirode. Jedinственost u ostvarivanju te zakonitosti u čitavoj našoj državi bit će sada potpuno omogućena. To će također znatno doprinijeti ujednačavanju prakse naših sudova i tužilaštava, koja se dosada u izvjesnoj mjeri kolebala, naročito u pogledu gonjenja i suđenja za ona krivična djela, koja još nisu bila predviđena našim

pozitivnim zakonodavstvom. Novi zakonik će također znatno doprinijeti pravilnosti i poboljšanju rada svih naših državnih organa, u čiju nadležnost spada primjena krivično-pravnih propisa. On će dalje biti od velikog značaja za uzdizanje i usavršavanje naših pravničkih kadrova u materiji krivičnog prava i to kako sadašnjih, koji već sudjeluju u praksi primjene krivično-pravnih propisa, tako i našeg mladog pravničkog podmlatka, koji se izgrađuje, da preuzme mjesta onih generacija pravnika, koje pomalo odlaze. Novi zakonik bit će i od ogromnog značaja za našu pravnu nauku, koju čekaju veliki i neizbježni zadaci, da dade svestranu teoretsku obradu ovog važnog zakonika. Bez sumnje, da će novi zakonik biti jak impuls za stvaralačke napore naše mlade pravne nauke, koju na tom području čeka široko i bogato polje rada. Napokon, ovaj zakonik imat će nesumnjivo i veliki odgojni značaj za same naše građane, jer će se oni moći točno upoznati s politikom naše države i naših naroda u suzbijanju kriminala, moći će se upoznati s onim djelatnostima pojedinaca, koje se smatraju naročito opasnim po naše društvo. A to će im biti poticaj, da se sami čuvaju takve djelatnosti i da pomognu u njenom suzbijanju kod drugih. U tom smislu taj zakonik bit će moćno oružje i u rukama samih građana za očuvanje njihovih prava i sloboda i za obranu općih i njima svinia zajedničkih interesa.

No i najbolji zakon gubi svoju vrijednost i ostaje samo mrtvo slovo na papiru, ako se u praksi ne primjenjuje pravilno.

Kao i svi ostali naši zakoni tako će i ovaj zakonik biti izraz volje i potrebe najširih naših radnih slojeva. Zato je sveta dužnost svih naših organa vlasti, da se strogo drže njegovih propisa, da njegove odredbe pravilno primjenjuju i sprovedu u život. Svaka nepravilna primjena njegovih propisa, svaka labavost i slabost u sprovođenju u život njegovih odredaba predstavlja slabljenje autoriteta naših organa vlasti i organa pravosuda, znači podrivanje osnova našeg socijalističkog društva, jer ono može da postoji i da se razvija samo primjenjujući, poštujući i očvršćujući načelo zakonitosti.

Zato će nakon ozakonjenja ovog zakonskog prijedloga svi organi, u čiju nadležnost spada primjena našeg krivičnog zakonodavstva, morati da se najozbiljnijim zalaganjem dobro upoznaju s tim važnim zakonikom, da proniknu u njegov duh i smisao i da ga pravilno primjenjuju, jer tek njegovom pravilnom primjenom doći će do izražaja i puna njegova vrijednost.

Naročita uloga past će ovdje na vrhovne sudove i javna tužioštva, čija će zadaća biti da paze na pravilnu primjenu tog

zakona i da svojim djelovanjem utiču na ujednačavanje prakse. Ja sam uvjeren, da će svi spomenuti organi i ovu svoju dužnost potpuno ispuniti.

Drugovi narodni poslanici,

Na kraju, slobodan sam, da sa ovog mjesta izrazim zahvalnost i puno priznanje kako samoj Komisiji na čelu sa drugom Predsjednikom Mošom Pijade, tako i svima onima, koji su u okviru Ministarstva pravosuda Federativne Narodne Republike Jugoslavije sa samoprijegorem i zalaganjem izvršili sav onaj ogroman posao, koji je bio potreban za izradu ovog zakonskog prijedloga.

I Z V E Š T A J

ZAKONODAVNOG ODBORA VEĆA NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU KRIVIČNOG ZAKONIKA FNRJ

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

VEĆE NARODA

Zakonodavni odbor

Br. 55

21 februara 1951 godine

Beograd

VEĆU NARODA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Veća naroda Narodne skupštine FNRJ, na svojim sednicama održanim od 26 januara do 20 februara 1951 godine, pretresao je Predlog krivičnog zakonika FNRJ dostavljen mu od Predsednika Veća naroda, a koji je na osnovu čl. 63 Ustava Vlada FNRJ uputila Narodnoj skupštini FNRJ na rešavanje.

Saglasno Poslovniku Veća naroda, a na osnovu pretresa Predloga krivičnog zakonika FNRJ, Zakonodavni odbor podnosi Veću naroda ovaj izveštaj:

I

Predlog krivičnog zakonika koji Zakonodavni odbor podnosi Veću naroda rezultat je dugotrajnog, svestranog i solidnog rada. U pripremi nacrtu zakonika učestvovali su naši najbolji pravni stručnjaci i poznavaoči teorije krivičnog prava; korišćena je dosadašnja naša praksa i pozitivni naši zakoni koji obrađuju krivično-pravnu materiju; nacrt je duže vremena obrađivala i redigovala posebna komisija.

Zakonodavni odbor je u potpunosti usvojio načela na kojima je izraden Predlog krivičnog zakonika i učinio je dalji napor da, koliko je god moguće bolje izrazi ta načela u sistematici predloga, u preciziranju bića krivičnog dela, u oblikovanju i formulisanju celokupne materije i pojedinih članova predloga zakona.

Predlog krivičnog zakonika, po principima i postavkama koje sadrži, predstavlja dalji razvoj našeg krivičnog zakonodavstva

koji bazira, s jedne strane, na temeljitoj marksističko-lenjinističkoj analizi i obradi naše krivično-pravne i sudske prakse tokom Narodnooslobodilačke borbe kao i prakse posle rata koja se odvijala na osnovu pozitivnih naših zakona, a s druge strane, na ozbiljnoj studiji krivičnog zakonodavstva drugih zemalja i dostignuća moderne teorije krivičnog prava. U ovom smislu Predlog krivičnog zakonika koji proizilazi iz društvene i pravne prakse istinski socijalističke zemlje kao što je naša i marksističkog uopštavanja te prakse kroz načela i norme krivičnog prava odnosno zakona, a koristeći se uopšte rezultatima savremene pravne nauke, svakako pretstavlja ozbiljan prilog teoriji socijalističkog krivičnog prava, a time i obogaćuje socijalističku teoriju države i prava uopšte.

Predlog našeg krivičnog zakonika, kad bude usvojen i ozakonjen od Narodne skupštine, biće ozbiljna garancija zaštite prava i sloboda naših građana, ličnosti i dostojanstva čoveka, zaštita ravnopravnosti naroda, tekovina Narodne revolucije, socijalističke osnove naše zemlje i uopšte, demokratskog političkog, ekonomskog i društvenog razvoja naše narodne zajednice. Dosledan ovoj svojoj nameni i načelima, zakonik ne samo da tačno određuje koja se društveno opasna dela smatraju krivičnim delima, za koja ce se dela, prema tome, u svrhe zaštite građana i njihove društvene zajednice, izricati i zakonom propisane sankcije, nego i prihvata i ozakonjuje princip da niko ne može biti kažnjen za delo koje, pre nego što je učinjeno, nije bilo zakonom određeno kao krivično delo i za koje zakonom nije bilo predviđeno kako će se kazniti onaj koji ga učini. Prema tome, Predlog krivičnog zakonika, polazeći od jedinstva i nerazdvojne veze pojedinaca i njihove zajednice, štiti ne samo zajednicu od pojedinih učinilaca krivičnih dela, nego obezbeđuje i pojedince od bilo kakve sudske samovolje koja bi putem analogije mogla da podvrgava krivičnopravnim sankcijama građane i onda kad to unapred nije zakonom predviđeno i precizirano (kao što je, na primer, slučaj u sovjetskom krivičnom zakonodavstvu i praksi na osnovu njega). Dalje, Predlog zakonika pretstavlja u stvari kodifikaciju našeg krivičnog zakonodavstva jer obuhvata celokupnu materiju ove grane našeg zakonodavstva (osim izuzetaka koji se svode na određivanje izvesnih malobrojnih krivičnih dela u pojedinim pozitivnim zakonima, a koja imaju očit privremen i prolazan karakter ili su usko vezana sa ostalom materijom tih zakona tako da s njome čini nerazdvojnu celinu). Prema tome, isključena je i potreba i mogućnost da se odredbe i načela našeg krivičnog zakonika zaobilaze i stvarno derogiraju putem posebnih i drugih zakona i time

ograničavaju ili slabe bilo u kome pogledu prava i slobode građana i demokratska načela krivičnog zakonika pretvaraju u fikciju (kao što je čest slučaj u mnogim kapitalističkim zemljama, naročito kad se radi o pojedinim političkim pravima građana). Naš Predlog krivičnog zakonika određuje kao svrhu kažnjavanja zaštitu društvene zajednice od društveno-opasne delatnosti, sprečavanjem učinioca da ne čini krivična dela, popravljajući učinica, vaspitni uticaj na druge i razvijanje društvenog morala i društvene discipline građana. Polazeći od te svrhe, a imajući uvek u vidu i ličnost učinioca, predlog je stao na stanovište da može biti kažnjen samo onaj učinilac koji je bio svestan značaja svoga dela ili mogao da upravlja svojim postupcima. I po ovome, po našem predlogu, odnosno zakoniku, biće kažnjen samo umišljaj, a nehat samo u težim delima i to onda kad to zakonik izričito propisuje. Pored toga predlog je prihvatio i načelo pravne zablude po kome sud može učinioca krivičnog dela blaže kazniti a i osloboditi od kazne, ukoliko nije iz opravdanih razloga znao da je to delo zabranjeno. Po ovome svenmu, a i po mnogim drugim postavkama u predlogu, jasno se ispoljava da se naš Predlog krivičnog zakonika, uzevši ga u celini i u pojedinostima, odlikuje time što je pravno formulisan i pravno odražava i zaštićuje stvarno postojeću zajednicu interesa čoveka i građanina pojedinca, s jedne, i društvene zajednice, s druge strane. Kod ovoga se, razumljivo, vodilo računa o klasnoj suštini društva i Predlog zakonika niti je smeo niti mogao otupiti ostricu prema neprijateljima našeg progressa, narodne vlasti, demokratskog razvoja, političkih i ekonomskih i drugih prava naše radničke klase i uopšte trudbenika i radnog stanovništva naše zemlje, bilo da ti neprijatelji predstavljaju ostatke svrgnutih reakcionarnih klasa ili razne druge deklasirane i izdajničko elemente u službi vanjskih neprijatelja naše slobode i nezavisnosti, naše narodne zajednice i naše socijalističke izgradnje. Ovu činjenicu imao je u vidu Predlog krivičnog zakonika i prilikom određivanja vrsta kazni. Kao najteža kazna predviđena je smrtna kazna, ali i ona, težeći ka progresivnim humanističkim načelima kojima je prožet i celi naš razvoj, nikad nije zaprećena kao apsolutna nego uvek alternativno, zajedno s vremenom kaznom strogog zatvora. Šta više, predlog je postavio princip zamene smrtno kazne time što je predvideo mogućnost da sud i kad, s obzirom na težinu dela, oceni da bi trebalo primeniti smrtnu kaznu predviđenu zakonom, može istu zameniti strogim zatvorom u doživotnom trajanju, ako postoje konkretni opravdani razlozi da se ne izrekne smrtna kazna. Demokratskost, naprednost i humanost našeg Predloga krivičnog zakonika ogleda se

u tome što on teži da stvarno i efikasno zaštititi demokratska prava, slobode i odnose u našoj državnoj zajednici, da sa svoje strane obezbedi njen socijalistički razvoj i progres, da posluži kao vaspitni faktor naših građana, da utiče na dalje podizanje njihove društvene i pravne svesti što će postepeno voditi uopšte ka smanjenju primene sankcija krivičnog zakonodavstva. Naša sudska praksa pokazuje već da se u stalnom opadanju nalazi broj krivičnih dela i broj učinilaca ovih dela. U ovom smislu Predlog krivičnog zakonika, kad se ozakoni, biće s jedne strane odraz realnih potreba zaštite građana i zajednice od učinilaca krivičnih dela, a s druge strane poltica da se dalje i još bržim tempom smanjuje broj učinilaca krivičnih dela.

II

Predlog krivičnog zakonika sadrži dva dela: Opšti i Posebni deo. Opšti deo sadrži opšte odredbe o pojmu krivičnog zakonodavstva i o krivičnom zakoniku, o krivičnoj odgovornosti, opštim elementima krivičnih dela, svrsi kažnjavanja, vrstama kazni i vaspitno-popravnih mera i mera bezbednosti i njihovoj primeni, gašenju kazni i rehabilitaciji, kao i neke druge odredbe opšte prirode. Posebni deo sadrži određivanje bića pojedinih krivičnih dela. Oba dela, i Opšti i Posebni, čine jednu nerazdvojnu celinu.

Zakonodavni odbor, pretresajući Predlog krivičnog zakonika, a po postignutoj saglasnosti redakcione komisije oba veća, učinio je sledeće izmene koje su sve sadržane u prečišćenom tekstu koji je podeljen narodnim poslanicima:

Iz naslova zakonika izostavlja se »FNRJ« tako da naslov zakonika glasi: »KRIVIČNI ZAKONIK«.

U sistematici Opšteg dela promeniti samo naslove GLAVE DRUGE i umesto »KRIVIČNA ODGOVORNOST« staviti »KRIVIČNO DELO I KRIVIČNA ODGOVORNOST«, a naslov GLAVE DEVETE promeniti tako da glasi: »ZNAČENJE ZAKONSKIH IZRAZA«.

U sistematici Posebnog dela utvrđuje se sledeći redosled glava:

GLAVA DESETA u Predlogu da ostane GLAVA DESETA sa istim naslovom;

GLAVA JEDANAESTA u Predlogu da ostane GLAVA JEDANAESTA sa istim naslovom;

GLAVA SEDAMNAESTA u Predlogu da postane GLAVA DVANAESTA sa istim naslovom;

GLAVA OSAMNAESTA u Predlogu da postane GLAVA TRINAESTA sa naslovom »KRIVIČNA DELA PROTIV SLOBODE I PRAVA GRAĐANA«;

GLAVA DEVETNAESTA u Predlogu da postane GLAVA ČETRNAESTA sa istim naslovom;

GLAVA DVADESETA u Predlogu da postane GLAVA PETNAESTA sa istim naslovom;

GLAVA DVADESETPRVA u Predlogu da postane GLAVA ŠESNAESTA sa istim naslovom;

GLAVA DVADESETDRUGA u Predlogu da postane GLAVA SEDAMNAESTA sa istim naslovom;

GLAVA DVADESETTREĆA u Predlogu da postane GLAVA OSAMNAESTA sa istim naslovom;

GLAVA PETNAESTA u Predlogu da postane GLAVA DEVETNAESTA sa istim naslovom;

GLAVA ŠESNAESTA u Predlogu da postane GLAVA DVADESETA sa naslovom »KRIVIČNA DELA PROTIV DRUŠTVENE I PRIVATNE IMOVINE«;

GLAVA DVADESETČETVRTA u Predlogu da postane GLAVA DVADESETPRVA sa naslovom »KRIVIČNA DELA PROTIV OPŠTE SIGURNOSTI LJUDI I IMOVINE«;

GLAVA TRINAESTA u Predlogu da postane GLAVA DVADESETDRUGA sa istim naslovom;

GLAVA DVANAESTA u Predlogu da postane GLAVA DVADESETTREĆA sa naslovom »KRIVIČNA DELA PROTIV JAVNOG REDA I PRAVNOG SAOBRAĆAJA«;

GLAVA ČETRNAESTA u Predlogu da postane GLAVA DVADESETČETVRTA sa istim naslovom;

GLAVA DVADESETPETA da ostane GLAVA DVADESETPETA sa istim naslovom.

U tekstu zakonika učinjene su sledeće izmene:

U podnaslovu ispred člana 1 mesto »Zadatak krivičnog zakonodavstva« staviti »Krivični zakonik«.

Čl. 1 menja se i glasi:

»(1) Ovaj zakonik zaštićuje od nasilja, samovolje, privredne eksploatacije i drugih društveno opasnih dela ličnost građana, njihova ustavom i zakonima zajemčena prava i slobode, političke, nacionalne, ekonomske i socijalne osnove Federativne Narodne Republike Jugoslavije, njenu nezavisnost i bezbednost, njeno socijalističko društveno uređenje i ustavom i zakonima utvrđeni državni poredak.

(2) Ova zaštita ostvaruje se određivanjem koja društveno opasna dela predstavljaju krivična dela, propisivanjem kazni, mera bezbednosti i vaspitno-popravnih mera i primenjivanjem u zakonom određenom postupku tih kazni i mera prema onima koji takva krivična dela čine.«

Čl. 2 briše se sa podnaslovom.

Čl. 3 postaje čl. 2. U podnaslovu, posle reči »nema« do-
dati »nj«.

Čl. 4 postaje čl. 3. U poslednjem redu, posle reči »dela« sta-
viti tačku i zapeću a u novom redu dodati: »Uticaj na razvijanje
društvenog morala i društvene discipline građana.«

Ispod GLAVA DRUGA, naslov se menja i glasi: »KRIVIČNO
DELO I KRIVIČNA ODGOVORNOST«

Čl. 5 postaje čl. 4. Podnaslov menja se i glasi: »Krivično
delo«

Prvi stav menja se i glasi:

»(1) Krivično delo je društveno opasno delo čija su obeležja
određena zakonom.«

U drugom stavu, prvi red, briše se »odgovoran ko učini« a
dodaje »delo ono«.

Čl. 6 postaje čl. 5. U prvom stavu, prvi red, posle reči »izvr-
šenja« dodati »krivičnog«. Drugi stav menja se i glasi:

»(2) Nije krivično odgovoran maloletnik stariji od četrnaest
godina koji u vreme izvršenja krivičnog dela zbog duševne ne-
razvijenosti nije mogao shvatiti značaj svog dela ili upravljati
svojim postupcima.«

Čl. 7 postaje čl. 6. U prvom stavu, četvrti red, posle reči
»nije« brisati »bilo svesno prirode i značaja« i dodati »moglo shva-
titi značaj«. U drugom stavu, treći red, posle reči »shvati« brisati
»prirodu i«. U trećem stavu, drugi red, brisati reči »opojnih droga«
a u trećem redu posle reči »svestan« brisati do kraja a dodati:
»ili je bio dužan i mogao biti svestan da u takvom stanju može
učiniti krivično delo.«

Čl. 8 postaje čl. 7. U drugom stavu, poslednji red, brisati
»društveno opasna« a staviti »zabranjena«. U trećem stavu, če-
tvrti red, brisati »društveno opasne« a staviti »zabranjene«. U
drugom redu, istog stava, brisati »društveno opasna« staviti »za-
branjena«.

Čl. 9 postaje čl. 8. U prvom stavu, prvi red, brisati »posle-
dica teža od umišljene« a staviti »teža posledica«. U drugom
stavu na kraju brisati tačku i dodati »za njih.«

Čl. 10 postaje čl. 9. U stavu prvom, prvi red, mesto »krivično«
staviti »krivično«.

Dodaje se novi čl. 10, sa podnaslovom, koji glasi: »Pravna
zabluda«

Član 10. »Sud može blaže kazniti učinioa krivičnog dela
koji iz opravdanih razloga nije znao da je takvo delo zabranjeno,
a može ga i osloboditi od kazne.«

Čl. 11. Prvi stav menja se i glasi:

»(1) Nije krivično delo ono delo koje je učinjeno u nužnoj odbrani.«

Čl. 12. Prvi stav menja se i glasi:

»(1) Nije krivično delo ono delo koje je učinjeno u krajnjoj nuždi.«

U trećem stavu, mesto »krivično« staviti »krivično« a posle reči »odgovoran« staviti zapeću.

Čl. 13 sa podnaslovom briše se.

Čl. 14 postaje čl. 13.

Čl. 15 postaje čl. 14.

Čl. 16 postaje čl. 15.

Čl. 17 postaje čl. 16. U podnaslovu mesto »Odgovornost« staviti »Kažnjavanje«. Ceo član menja se i glasi:

»(1) Ko je izvršenje krivičnog dela sa umišljajem započeo ali ga nije dovršio, kazniće se za pokušaj samo onih krivičnih dela za koja se po zakonu može izreći pet godina strogog zatvora ili teža kazna, a u pogledu drugih krivičnih dela samo kad zakon propisuje da će se kazniti za pokušaj.

(2) Za pokušaj sud može učinioca blaže kazniti nego za dovršeno krivično delo.«

Čl. 18 postaje čl. 17. Podnaslov menja se i glasi: »Nepodoban pokušaj«.

Prvi stav se briše, i oznaka drugog stava »(2)«.

Čl. 19 postaje čl. 18. U drugom stavu brišu se reči »je krivično odgovoran« a staviti »će se kazniti«.

Čl. 20 postaje čl. 19. U drugom stavu, prvi red, posle reči »drugog« dodati »sa umišljajem« a mesto reči »iako izvršenje tog dela nije ni pokušano« staviti »a delo ne bude ni pokušano.«.

Čl. 21 postaje čl. 20. U drugom stavu, peti red, posle »krivičnog dela« staviti »učinioca.«.

Čl. 22 postaje čl. 21. U podnaslovu mesto reči »Odgovornost« staviti »Kažnjavanje«. U drugom redu, brisati »da su sami učinili pokušaj tog dela« a staviti »za pokušaj«.

Čl. 23 postaje čl. 22. U drugom stavu, drugi red, posle reči »su« dodati »dobrovoljno« a posle »dela« staviti tačku i brisati tekst do kraja stava. U trećem stavu, prvi red, posle reči »zakon« dodati »isključuje krivičnu odgovornost, ili« a u drugom redu brisati »određuje« a staviti »propisuje«.

Čl. 24 postaje čl. 23. U podnaslovu brisati »Odgovornost« a staviti »Kažnjavanje«. Ceo član menja se i glasi:

»Ko radi vršenja krivičnih dela stvara ili iskorišćuje organizaciju, bandu, zaveru, grupu ili drugo udruženje kazniće se za

sva krivična dela koja su proizašla iz zločinačkog plana tih udruženja kao da ih je sam učinio.«

Čl. 25 postaje čl. 24. U tač. 4) reč »gubitak« zameniti sa »ograničenje«.

Čl. 26 postaje čl. 25. U drugom stavu, mesto »gubitak« staviti »ograničenja«. Ispred poslednje rečenice dodati oznaku »(5)«.

Čl. 27 postaje čl. 26. U drugom stavu reč »gubitka« zameniti sa »ograničenja«.

Čl. 28 postaje čl. 27.

Čl. 29 postaje čl. 28. Oznaka stava »(1)« briše se. Stav drugi i stav treći brišu se.

Dodaje se nov član 29 sa podnaslovom, koji glasi: »**Zamena smrtna kazne**« a ceo član glasi:

»(1) Smrtna kazna može se aktom amnestije ili pomilovanja zameniti i strogim zatvorom u doživotnom trajanju.

(2) Ako sud s obzirom na težinu krivičnog dela nade da bi trebalo izreći smrtnu kaznu, ali da postoje opravdani razlozi da se ona ne izrekne a da vremena kazna strogog zatvora ne bi odgovarala težini krivičnog dela, sud može mesto smrtna kazne izreći strogi zatvor u doživotnom trajanju.«

Čl. 30 ostaje nepromenjen.

Čl. 31. U podnaslovu mesto »gubitka« staviti »ograničenja«. U prvom stavu, prvi red, mesto »gubitka« staviti »ograničenja« a u drugom redu, mesto »vršenje« staviti »izbornih«. U drugom i trećem stavu, mesto »gubitka« staviti »ograničenja«.

Čl. 32. U podnaslovu, mesto »trajan gubitak« staviti »**trajno ograničenje**«. U prvom stavu, prvi red, mesto »gubitka« staviti »ograničenja« a posle »kaznu i« u drugom redu, brisati »kaznu strogog zatvora« a dodati »pri zameni smrtna kazne strogim zatvorom«. U drugom stavu, mesto »gubitka« staviti »ograničenja«. U trećem stavu, mesto »gubitka« staviti »ograničenja« a posle »sud će« brisati »učinocu oduzeti« a staviti »presudom odrediti da se učinocu oduzmu«.

Čl. 33. U podnaslovu, mesto »vremeni gubitak« staviti »**vremeno ograničenje**« i dalje u svim stavovima mesto »gubitka« staviti »ograničenja«, a u četvrtom stavu, drugi red, posle »prava« dodati »koja je privremeno izgubio«.

Čl. 34. Podnaslov menja se i glasi: »**Vraćanje građanskih prava**«. U prvom redu, mesto »gubitka« staviti »ograničenja« a u drugom redu, mesto »gubitka« staviti »ograničenja« i brisati rečcu »s«.

Čl. 35. U prvom stavu, mesto »vremena ili trajna« staviti »trajna ili vremena«. Druga rečenica stava trećeg koja počinje

»Kazna trajne zabrane« postaje stav drugi. Dosadnji stav drugi postaje stav treći. Prva rečenica dosadnjeg stava trećeg postaje stav četvrti, menja se i glasi:

»(4) Kazna zabrane bavljenja određenim zanimanjem izriče se kad je učinilac zloupotrebio zanimanje radi izvršenja krivičnog dela ili ako je njegovo dalje bavljenje tim zanimanjem opasno.«

Stav četvrti postaje stav peti.

Čl. 36. Posle reči »oduzimanju« dodati »imovine osuđenog lica« a posle »naknade« staviti tačku i brisati tekst do kraja

Čl. 37. U prvom stavu, posle »iznosa od« brisati tekst do kraja a staviti »pedeset hiljada dinara, a za krivična dela učinjena iz koristoljublja do iznosa od tri stotine hiljada dinara.« Drugi i treći stav postaju novi stav drugi koji glasi:

»(2) U presudi se određuje rok plaćanja novčane kazne, koji ne može biti kraći od petnaest dana ni duži od tri meseca, ali u opravdanom slučaju sud može dozvoliti da osuđeni novčanu kaznu isplati i u otplatama. U tom slučaju sud će odrediti način isplaćivanja i rok isplate, koji ne može biti duži od dve godine.«

Čl. 38 menja se i glasi:

»Za određeno krivično delo sud će odmeriti kaznu u granicama koje su zakonom propisane za to delo, uzimajući u obzir sve okolnosti koje uliču da kazna bude veća ili manja (otežavajuće i olakšavajuće okolnosti), a naročito: stepen krivične odgovornosti, pobude iz kojih je delo učinjeno, jačinu ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra, okolnosti pod kojima je delo učinjeno, raniji život, lične prilike i držanje učinioaca posle učinjenog krivičnog dela.«

Čl. 39 sa podnaslovom briše se.

Dodaje se novi čl. 39 sa podnaslovom, koji glasi: »Odmeravanje novčane kazne«.

Član 39. »Pri odmeravanju novčane kazne sud će uzeti u obzir imovno stanje učinioaca.«

Čl. 40. Dodaje se nov prvi stav, koji glasi:

»(1) Ako je učinilac u povratu, sud će to uvek uzeti kao otežavajuću okolnost.«

Dosadnji tekst čl. 40 postaje stav drugi, s tim da se na početku mesto reči »Ko je« stavi: »(2) Učinilac je u povratu ako je već bio« a u poslednjem redu, posle reči »kazna« staviti tačku a ostali tekst brisati.

Čl. 41. U drugom redu, posle reči »izreći« brisati »ako ovo delo dobije« a staviti »ako je delo dobilo«, a posle reči »učinjeno pod« brisati tekst do kraja a staviti »osobito otežavajućim okolnostima.«

Čl. 42 menja se i glasi:

»(1) Kad zakon propisuje da se učinilac može blaže kazniti, sud može odmeriti kaznu ispod granice propisane zakonom ili izreći blažu vrstu kazne.

(2) Sud može učinocu odmeriti kaznu ispod granice propisane zakonom ili izreći blažu vrstu kazne i u slučaju kad nađe da postoje takve olakšavajuće okolnosti koje ukazuju na to da se i sa ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja.«

Čl. 43. U prvom stavu, pod tač. 1) u drugom redu, posle reči »zatvora« briše se zapeta, a posle reči »kazna« staviti zapeću. U tač. 2), u drugom redu, posle reči »zatvora« staviti zapeću.

Čl. 44. Na kraju brisati »izričito predviđa« a staviti »propisuje.«

Čl. 45. Drugi stav menja se i glasi:

»(2) U novu kaznu uračunava se i deo ranije izdržane kazne, ako je ranija kazna izmenjena aktom amnestije ili pomilovanja, vanrednim ublažavanjem kazne, povodom ponavljanja postupka ili povodom zahteva za zaštitu zakonitosti.« U trećem stavu, posle reči »dan zatvora« brisati »i« a staviti zapeću.

Čl. 46. U prvom stavu, tač. 4), drugi red, posle reči »koja« brisati tekst do kraja a staviti »ne sme preći zbir utvrđenih kazni, niti najveću zakonsku meru.« U drugom stavu, drugi red, posle reči »sticaju« mesto tačke staviti zapeću i dodati »a ako su te kazne iste vrste, sud će izreći jednu kaznu te vrste, koja ne sme preći ukupan iznos pojedinih utvrđenih kazni, ni najveću zakonsku meru izrečene vrste kazne.«

Čl. 47 menja se i glasi:

»(1) Ako osuđeno lice, pre nego što je izdržalo kaznu, bude suđeno zbog krivičnog dela učinjenog pre izricanja ranije presude ili zbog krivičnog dela učinjenog dok kazna nije izdržana, sud će izreći jednu kaznu primenom odredbe člana 46 ovog zakonika, uzimajući raniju kaznu kao već utvrđenu za odnosno delo. Deo kazne koju je osuđeno lice izdržalo po ranijoj presudi uračunaće se po odredbi člana 45 ovog zakonika.

(2) Ako osuđeno lice, dok je na izdržavanju kazne zatvora ili strogog zatvora ili dok je na uslovnom otpustu, učini krivično delo za koje se po zakonu može izreći osam godina strogog zatvora ili teža kazna, sud može izreći novu kaznu bez obzira na ranije izrečenu kaznu, ako se primenom odredbe člana 46 ovog zakonika ne bi mogla ostvariti svrha kažnjavanja usled kratkog ostatka ranije izrečene kazne.

(3) Ako osuđeno lice, dok je na izdržavanju kazne zatvora ili strogog zatvora, učini krivično delo za koje zakon propisuje

novčanu kaznu ili kaznu zatvora do šest meseci, kazniče se disciplinski.«

Čl. 48. U prvom stavu, treći red, posle »roku« staviti zapetu a u četvrtom redu, posle »godine« staviti zapetu. U trećem stavu, treći red, posle »dela« i »život« staviti zapete.

Čl. 49. U prvom stavu, drugi red, brisati »određenom u presudi« i dodati »za koji je presudom odloženo izvršenje kazne« a u trećem redu brisati rečcu »se«. U četvrtom redu brisati »sazna« a staviti »bude osuđen«. Dosadašnji stav treći postaje stav drugi, a mesto »članu 50« staviti »članu 46«.

Dosadašnji stav četvrti postaje stav treći, menja se i glasi:

»(3) Uslovna osuda može se opozvati u roku za koji je izvršenje kazne bilo odloženo. Ako uslovno osuđeni u ovom roku učini sa umišljajem novo isto tako teško ili teže krivično delo, a to je presudom utvrđeno tek posle isteka roka za koji je izvršenje kazne bilo odloženo, uslovna osuda može se opozvati najkasnije u roku od jedne godine od dana kad je proteklo vreme za koje je izvršenje kazne bilo odloženo.«

Dosadašnji stav drugi postaje stav četvrti, menja se i glasi:

»(4) U slučaju da je odlaganje izvršenja kazne uslovljeno i naknadom štete, sud će opozvati uslovnu osudu ako osuđeni ne naknadi štetu u određenom roku, ali sud može odrediti i nov rok za naknadu štete ili ukinuti ovaj uslov ako nade da osuđeni nije u stanju naknaditi štetu.«

Čl. 50 ostaje nepromenjen.

Čl. 51. U prvom stavu, mesto »Izvršenjem« zameniti sa »Izvršivanjem«. U drugom stavu, mesto »Izvršenjem« zameniti sa »U izvršivanju«.

Čl. 52. U prvom stavu, mesto »se ne može« staviti »ne može se«. U drugom stavu brisati reči »nad bremenitom ženom dok traje stanje bremenitosti niti«.

Čl. 53 ostaje nepromenjen.

Čl. 54. Podnaslov menja se i glasi: »Obaveza na rad lica osuđenih na kaznu strogog zatvora i zatvora«

Dodaje se nov stav treći i četvrti koji glase:

»(3) Lica osuđena na kaznu strogog zatvora raspoređuju se, po pravilu, na fizičke radove, a ako nisu sposobna za takve radove dužna su da rade poslove za koje su sposobna.

(4) Lica osuđena na kaznu zatvora raspoređuju se, po pravilu, na poslove koji odgovaraju njihovoj stručnoj spremi i sposobnostima. Ako se odredi da ova lica rade fizičke poslove ili poslovi, ukoliko ne odgovaraju ranijem zanimanju osuđenog lica, moraju biti lakše prirode.«

Čl. 55 i 56 sa podnaslovima brišu se.

Čl. 57 postaje čl. 55. Ispred reči »Licima« dodaje se oznaka da je to stav »(1)«. Na kraju štampanog teksta posle reči »na poslu« umesto tačke stavlja se tačka i zapeta. U novom redu dodaje se »pravo na dopisivanje i primanje poseta i pošiljki.«

Dodaje se nov drugi stav, koji glasi:

»(2) Lica osuđena na kaznu zatvora imaju u pogledu prava na dopisivanje, primanje poseta i pošiljki, blaži režim nego lica osuđena na kaznu strogog zatvora.«

Čl. 58 postaje čl. 56. U prvom stavu početne reči »Ako je« brišu se a mesto »osuđeno« staviti »Osuđeno«. Posle reči »lice« dodati »koje je«, u drugom redu brisati reč »ako«. U četvrtom stavu, u drugom redu brisati »ako je u pitanju kazna strogog zatvora« a dodati »za lica kojima je smrtna kazna zamenjena strogim zatvorom«.

Čl. 59 postaje čl. 57.

Čl. 60 postaje čl. 58. U prvom stavu, drugi red, posle »konflikovati« dodati zapetu.

Čl. 61 postaje čl. 59. U drugom stavu, prvi red, posle »naplatiti« staviti zapetu, a u drugom redu, posle »zatvora« staviti zapetu.

Čl. 62 postaje čl. 60. Posle reči »novčane« dodati »kazne«.

Čl. 63 sa podnaslovom briše se.

Čl. 64 postaje čl. 61.

Čl. 65 postaje čl. 62. U prvom stavu, prvi red, posle »ili« dodati »bili« a u četvrtom redu, posle »oduzeti« staviti zapetu i brisati »u korist države«. U drugom stavu, prvi red, posle »učinioca« staviti zapetu.

Čl. 66 postaje čl. 63.

Čl. 67 postaje čl. 64. U četvrtom redu, posle »starateljstva« staviti zapetu.

Čl. 68 postaje čl. 65. U podnaslovu brisati crticu posle reči »krivično«. U prvom stavu, u zagradi, mesto »član 7« staviti »(član 5 stav 2)«.

Čl. 69 postaje čl. 66. Reč »gubitak« zameniti sa »ograničenje«.

Čl. 70 postaje čl. 67.

Čl. 71 postaje čl. 68. U drugom stavu, treći red odozdo, mesto »prirodi« staviti »prirodu«.

Čl. 72 postaje čl. 69. Podnaslov menja se i glasi: »Ukor«.

Čl. 73 postaje čl. 70.

Čl. 74 postaje čl. 71, menja se i glasi:

»Maloletnik koji je u vreme izvršenja krivičnog dela navršio šesnaest godina (stariji maloletnik) kazniće se, ali ako je učinio krivično delo za koje zakon propisuje kaznu strogog zatvora do pet godina ili kakvu blažu kaznu sud može prema njemu primeniti vaspitno-popravnu meru upućivanja u vaspitno-popravni dom.«

Čl. 75 postaje čl. 72. U podnaslovu crtica, posle reči »krivično« briše se. U prvom stavu reči »za odmeravanje kazne« zameniti sa »o odmeravanju kazni«. Dodaje se nov stav četvrti, koji glasi:

»(4) Ublažavanje kazne maloletniku vrši se po odredbama člana 42 i 43 ovog zakonika.«

Čl. 76 postaje čl. 73.

Čl. 77 postaje čl. 74. U prvom stavu na početku, mesto reči »Vreme« staviti »Sud može vreme« a u drugom redu brisati reči »može se« i posle reči »može« brisati »se«. Drugi stav menja se i glasi:

»(2) Sud može opozvati odluku o otpuštanju ako maloletnik svojim radom i vladanjem pokaže da je potrebno vratiti ga u vaspitnu ustanovu ili vaspitno-popravni dom. Opozivanje odluke o otpuštanju može se vršiti dok maloletnik ne navrši osamnaest godina.«

Čl. 78 postaje čl. 75.

Čl. 79 postaje čl. 76.

Čl. 80 postaje čl. 77.

Čl. 81 postaje čl. 78.

Dodaje se novi član 79 koji sa podnaslovom glasi: »**Primena mera bezbednosti prema maloletnicima**«

Član 79. »Odredbe člana 61—63 ovog zakonika primenjuju se i prema maloletnicima.«

Čl. 82 postaje čl. 80. U prvom stavu, u tač. 1) posle reči »dela iz člana« brisati tekst i dodati »104 stav 3, 107, 108, 109, 110 stav 2, 112, 116 stav 2, 117, 118, 121 ovog zakonika;«. U tač. 3) na početku reč »pet« zameniti sa »deset« a u drugom redu, posle reči »zatvora« dodati »od pet« a posle reči »godina« staviti tačku i zapetu i brisati tekst do kraja tačke. Dodaje se nova tačka 4) koja glasi: »4) pet godina od izvršenja krivičnog dela za koje se po zakonu može izreći kazna strogog zatvora do pet godina ili kazna zatvora duža od dve godine;«

Dosadašnja tačka 4) postaje tačka 5).

Čl. 83 postaje čl. 81.

Čl. 84 postaje čl. 82. U tački 1) tekst posle reči »ili od osude« do kraja tačke briše se a dodaje se »na strogi zatvor u doživot-

nom trajanju;«. Dodaje se nova tačka 3) koja glasi: »3) deset godina od osude na kaznu strogog zatvora od pet do deset godina;«. Dosadanja tačka 3) postaje tačka 4). U prvom redu reč »deset« zameniti sa »pet«. Dosadanja tačka 4) postaje tačka 5).

Čl. 85 postaje čl. 83.

Čl. 86 postaje čl. 84.

Čl. 87 postaje čl. 85.

Čl. 88 postaje čl. 86. U podnaslovu reči »Zajednička odredba« menjaju se u »Zajedničke odredbe«.

Čl. 89 postaje čl. 87.

Čl. 90 postaje čl. 88.

Čl. 91 postaje čl. 89. U drugom stavu, u drugom redu, posle reči »zatvora« i u trećem redu, posle reči »neosuđivanim« staviti zapetu, a u četvrtom redu, mesto »izrečena« staviti »ta«.

Čl. 92 postaje čl. 90.

Čl. 93 postaje čl. 91. U drugom stavu, drugi red odozdo, posle reči »moru« staviti zapetu.

Čl. 94 postaje čl. 92. U trećem redu, posle reči »predviđenih« brisati tekst do kraja i staviti »ovim zakonikom u članu 100—112, 114—117, 120, 121 i u članu 221 ukoliko se delo odnosi na domaći novac.«

Čl. 95 postaje čl. 93. U podnaslovu skraćenicu »FNRJ« ispisati celim rečima. U trećem redu, posle reči »delo« staviti zapetu, a mesto »(osim krivičnih dela iz člana 94 ovog zakonika)« staviti »osim krivičnih dela navedenih u članu 92 ovog zakonika,«. U četvrtom redu, ispred »ako« staviti zapetu.

Čl. 96 postaje čl. 94. U prvom stavu, peti red, posle reči »zator« staviti zapetu i brisati »(osim krivičnih dela iz člana 94 ovog zakonika)« i staviti »a ne radi se o krivičnim delima navedenim u članu 92 ovog zakonika,«. U drugom stavu, četvrti red, posle reči »kazna« staviti zapetu.

Čl. 97 postaje čl. 95. U prvom stavu mesto cifre »95 i 96« staviti »93 i 94«. To isto i u stavu drugom. U tač. 3) prvog stava, posle reči »tužbi« staviti zapetu. U drugom stavu, druga rečenica, posle reči »slučajevima« brisati »za krivično delo ne kažnjava«, a posle reči »učinjeno« brisati zapetu i dodati »za to krivično delo ne kažnjava,«. Skraćenicu »FNRJ« ispisati rečima.

Čl. 98 postaje čl. 96. U trećem redu, posle »vrste« staviti zapetu,

Čl. 99 sa podnaslovom briše se.

Čl. 100 postaje čl. 97.

Čl. 101 postaje čl. 98. U stavu prvom početak rečenice »Načela i odredbe« zameniti sa »Odredbe« a posle »važe« brisati »i za« a staviti »za sve«.

Posle »GLAVA DEVETA« brisati naslov »ZAVRŠNE ODREDBE«.

Čl. 102 postaje čl. 99. U prvom stavu, pri kraju, brisati »kao vojna krivična dela« i dodati »u glavi o krivičnim delima protiv oružanih snaga«. U drugom stavu, mesto »Jugoslovenskoj armiji« staviti »Oružanim snagama«. U trećem stavu skraćenicu »FNRJ« brisati. U devetom stavu, posle »smatra se« brisati tekst do kraja stava i dodati »i svaka proizvedena ili skupljena energija za davanje svetlosti, toplote ili kretanja«.

Čl. 103 postaje čl. 100. U podnaslovu brisati skraćenicu »FNRJ«.

Čl. 104 postaje čl. 101.

Čl. 105 postaje čl. 102. U drugom stavu, drugi red, brisati »ovo«, a posle »delo« dodati »iz stava 1 ovog člana«.

Čl. 106 postaje čl. 103. U podnaslovu, posle reči »vlasti« dodati »i društvenih organizacija«.

Čl. 107 postaje čl. 104. U drugom stavu, posle reči »kolovode« brisati zapetu.

Čl. 108 postaje čl. 105.

Čl. 109 postaje čl. 106.

Čl. 110 postaje čl. 107.

Čl. 111 postaje čl. 108.

Čl. 112 postaje čl. 109. U podnaslovu skraćenicu »FNRJ« ispisati rečima.

Čl. 113 postaje čl. 110. U prvom stavu, treći red, posle »inostranstvo« staviti zapetu.

Čl. 114 postaje čl. 111. U podnaslovu skraćenicu »FNRJ« ispisati rečima.

Čl. 115 postaje čl. 112. Podnaslov menja se i glasi: »Zaključenje ugovora na štetu Federativne Narodne Republike Jugoslavije«. Ceo član menja se i glasi:

»Ko u svojstvu predstavnika Federativne Narodne Republike Jugoslavije ili narodne republike, zloupotrebom ili prekoračenjem ovlašćenja zaključi ugovor ili obavi povereni mu važan posao sa stranom vladom, međunarodnom ili stranom organizacijom ili ustanovom na štetu naroda i države, kazniće se strogim zatvorom.«

Čl. 116 postaje čl. 113. U drugom stavu, drugi red, brisati »ovog« a posle »dela« staviti »iz stava 1 ovog člana«.

Čl. 117 postaje čl. 114. Oznaka stava prvog i ceo stav drugi brišu se. U drugom i trećem redu ovog člana, brisati »opštenarodnu, zadružnu ili« a u petom redu, posle »saobraćajno sredstvo,« dodati »sredstvo veze,«.

Čl. 118 postaje čl. 115.

Čl. 119 postaje čl. 116.

Čl. 120 postaje čl. 117. U stavu prvom, mesto »bandu, zaveru« staviti »zaveru, bandu«, a mesto »103—106, 111, 112, 117—119« staviti »100—103, 108, 109, 114—116«. U četvrtom stavu, drugi red, mesto »113 i 114« staviti »110 i 111«.

Čl. 121 postaje čl. 118. U prvom stavu, preposlednji red, posle »drugih« dodati »važnih« a u drugom stavu, posle reči »ko« brisati »zastupa ili«, a na kraju posle »ideje« staviti tačku umesto zapete.

Čl. 122 postaje čl. 119. Stav treći briše se. Stav četvrti postaje stav treći.

Čl. 123 postaje čl. 120. U podnaslovu mesto »učiniocima« staviti »učinocu«. U prvom redu mesto »učinioce« staviti »učinioca« a mesto »103—120« staviti »100—117«, a u drugom redu, posle »daje« brisati »im« i staviti »mu«. U trećem redu, brisati na ova mesta »im« i staviti »mu«, a na kraju, mesto »ovih lica« staviti »takvog učinioca,«.

Čl. 124 postaje čl. 121. U podnaslovu mesto »105, 106 i 117« staviti »102, 103 i 114«. U tekstu ispred početka »Ko« staviti znak stava »(1)« a mesto »105, 106 i 117« staviti »102, 103 i 114«. Dodaje se nov stav drugi, koji glasi:

»(2) Ako učinilac dela iz stava 1 ovog člana dobrovoljno odustane od izvršenja pripremanog dela, može se blaže kazniti a može se i osloboditi od kazne.«

Čl. 125 postaje čl. 122. Mesto »107 stav 3, 110, 111, 112, 113 stav 2, 119 stav 2, 120 stav 2 i 3 i 124« staviti »104 stav 3, 107, 108, 109, 110 stav 2, 116 stav 2, 117 stav 2 i 3 i 121 stav 1«. Na kraju mesto »učinilac se može kazniti smrtnom kaznom« staviti »učinilac će se kazniti strogim zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom.«

Čl. 126 postaje čl. 123.

Čl. 127 postaje čl. 124.

Čl. 128 postaje čl. 125. U trinaestom redu reč »prisilan« zaminiti sa »prisilni«.

Čl. 129 postaje čl. 126.

Čl. 130 postaje čl. 127.

Čl. 131 postaje čl. 128. Mesto »127—130« staviti »124—127«.

Čl. 132 postaje čl. 129. Podnaslov menja se i glasi: »**Protivpravno ubijanje ili ranjavanje neprijatelja**«.

Čl. 133 postaje čl. 130.

Čl. 134 postaje čl. 131. U prvom redu brisati »ratnog«.

Čl. 135 postaje čl. 132.

Čl. 136 postaje čl. 133.

Čl. 137 postaje čl. 134. Mesto »127—131« staviti »124—128«.

GLAVA SEDAMNAESTA postaje GLAVA DVANAESTA.

Čl. 239 postaje čl. 135. U drugom stavu, drugi red, mesto »se dovede« staviti »je doveo« a u trećem stavu brisati reči »umišljajnog ubistva« a dodati »ubistva sa umišljajem, osim slučaja ubistva iz člana 136 i 138 ovog zakonika«.

Čl. 240 postaje čl. 136.

Čl. 241 postaje čl. 137.

Čl. 242 postaje čl. 138.

Čl. 243 postaje čl. 139. U prvom stavu, drugi red, mesto »ono« staviti »ovo«. U trećem stavu, mesto »246« staviti »135«. U četvrtom stavu, drugi red, mesto »ovo« staviti »ono«.

Čl. 244 postaje čl. 140. Drugi stav menja se i glasi:

»(2) Ko bremenitoj ženi bez njenog pristanka izvrši ili započne da vrši pobačaj, kazniće se strogim zatvorom do osam godina.« U trećem stavu, mesto »jednu godinu« staviti »šest meseci ili strogim zatvorom do pet godina.« Dodaje se nov četvrti stav koji glasi:

»(4) Bremenita žena koja sama izvrši pobačaj ili drugom dopusti da joj to učini, kazniće se zatvorom do tri meseca.«

Stav četvrti postaje stav peti, menja se i glasi:

»(5) Neće se kazniti za pobačaj ako je ovaj izvršen radi otklanjanja opasnosti za život ili zdravlje bremenite žene ili u drugim opravdanim slučajevima. U kojim je slučajevima pobačaj dozvoljen određuju posebni propisi.«

Čl. 245 postaje čl. 141.

Čl. 246 postaje čl. 142.

Čl. 247 postaje čl. 143, menja se i glasi:

»Ko učestvuje u kakvoj tuči u kojoj je neko lišen života ili je nekom nanesena teška telesna povreda, kazniće se za samo učestvovanje zatvorom.«

Čl. 248 postaje čl. 144.

Čl. 249 postaje čl. 145.

Čl. 250 postaje čl. 146.

Čl. 251 postaje čl. 147.

GLAVA OSAMNAESTA postaje GLAVA TRINAESTA.

U naslovu brisati reč »LIČNE«.

Dodaje se nov član 148 sa podnaslovom, koji glasi:

»Povreda ravnopravnosti građana« a ceo član glasi:

»Ko na osnovu razlike u nacionalnosti, rasi ili veroispovesti uskrati ili ograniči prava građana utvrđena Ustavom Federativne Narodne Republike Jugoslavije, ustavima narodnih republika, zakonima ili drugim propisima, ili ko na osnovu ove razlike građanima daje povlastice i pogodnosti, kazniće se zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do pet godina.«

Čl. 252 postaje čl. 149. U stavu prvom na kraju, posle »učini« brisati zapeću i dodati »ili trpi.«.

Čl. 253 postaje čl. 150.

Čl. 256 postaje čl. 151. U trećem redu, posle »lica« brisati »koje je pozvano na saslušanje« a staviti »koje se saslušava«.

Čl. 257 postaje čl. 152. U trećem redu brisati »primeni mere koje vredaju« a dodati »prema njemu postupa na način kojim se vreda«.

Čl. 258 postaje čl. 153.

Čl. 254 postaje čl. 154. Podnaslov menja se i glasi: »Narušavanje nepovredivosti stana«. U prvom stavu početak »Ko protiv volje ovlašćenog lica« brisati i dodati »Ko neovlašćen«. Dodaje se nov stav drugi koji glasi:

»(2) Ako je delo iz stava 1 ovog člana učinilo službeno lice zloupotrebom svog položaja ili ovlašćenja, kazniće se zatvorom do dve godine.«

Stav (2) postaje stav (3). Stav (3) postaje stav (4), posle »Gonjenje« dodati »za delo iz stava 1 ovog člana«, a mesto »se preduzima« staviti »preduzima se«.

- Čl. 255 postaje čl. 155.

Čl. 264 postaje čl. 156. U podnaslovu mesto »sredstava opštenja« staviti »pošiljki« U drugom stavu, drugi red, posle »nanese« staviti »kakvu« a posle »štetu« dodati »saopšti drugom«, u trećem redu, mesto »brzjava« staviti »telegrama« a u četvrtom redu reči »saopšti drugom« brisati. U istom stavu, posle reči »štetu« i »pošiljke« staviti zapete.

Čl. 265 postaje čl. 157. U prvom stavu, brisati »ili advokatski pripravnik«. U drugom stavu, prvi red, mesto »Nema krivične odgovornosti« staviti »Neće se kazniti« a u drugom redu, mesto »ako je otkrivanje tajne izvršeno« staviti »ko je otkrio tajnu«.

Čl. 262 postaje čl. 158.

Čl. 259 postaje čl. 159.

Čl. 260 postaje čl. 160. U drugom stavu, drugi red, mesto »službene dužnosti« staviti »službe«.

Čl. 261 postaje čl. 161. U prvom redu mesto »spreči« staviti »sprečava«.

Čl. 263 postaje čl. 162.

Dodaje se nov član 163 sa podnaslovom, koji glasi: »Povreda autorskog prava« a ceo član glasi:

»(1) Ko protivno zakonskim propisima o zaštiti autorskog prava objavljuje, preraduje, reprodukuje, prikazuje, izvodi ili prevodi tuđe književno, umetničko ili naučno delo, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Gonjenje se preduzima po predlogu.«

Dodaje se nov član 164 sa podnaslovom, koji glasi: »Povreda pronalazačkog prava« a ceo član glasi:

»(1) Ko prisvoji tuđe pronalazačko pravo ili pravo na tehničko usavršenje, ili ko neovlašćeno iskoristi tudi patent, licencu ili pronalazak, kazniće se zatvorom do tri godine.

2) Ko neovlašćeno objavi suštinu tuđeg pronalaska pre nego što je ovaj pronalazak na način utvrđen zakonom objavljen, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.«

GLAVA DEVETNAESTA postaje GLAVA ČETRNAESTA.

Čl. 267 postaje čl. 165, menja se i glasi:

»Ko se svesno ne pridržava propisa o platama, radnom vremenu, godišnjem odmoru ili o zabrani prekovremenog ili noćnog rada i time uskrati ili ograniči nekom licu u radnom odnosu pravo koje ovome po zakonu pripada, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.«

Čl. 269 postaje čl. 166. Prvi stav menja se i glasi:

»(1) Ko se svesno ne pridržava propisa o socijalnom osiguranju i time uskrati ili ograniči nekom licu pravo koje ovome na osnovu socijalnog osiguranja pripada, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.«

U drugom stavu, drugi red, ispred »otežavanjem« dodati »ili« a u trećem redu, posle reči »rad« staviti zapetu pa brisati »ide za tim da« a u četvrtom redu, brisati »ne pripada« a staviti »po zakonu ne bi pripadalo«. U poslednjem redu, mesto »tri meseca« staviti »jedne godine«.

Čl. 266 postaje čl. 167, menja se i glasi:

»Odgovorno lice u rudniku, fabrici, radionici ili drugom radilštu koje se svesno ne pridržava propisa o higijenskim i tehničko-zaštitnim merama pri radu, iako zna da usled toga može nastu-

piti opasnost za život ili zdravlje lica u radnom odnosu, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.«

Drugi i treći stav se brišu.

Čl. 268 postaje čl. 168. U drugom redu, mesto »određenim obavezama« staviti »svojoj dužnosti« a u trećem redu posle »iako« brisati »je to moglo učiniti« a staviti »zna da usled toga može nastupiti opasnost za život ili zdravlje lica u radnom odnosu«. U poslednjem redu mesto »dve« staviti »jedne«.

GLAVA DVADESETA postaje GLAVA PETNAESTA.

Čl. 270 postaje čl. 169. Dodaju se novi stavovi treći i četvrti, koji glase:

»(3) Ako okrivljeni dokaže istinitost svog tvrdjenja ili ako dokaže da je bio u izvinjavajućoj zabludi usled koje je smatrao da je istina ono što iznosi ili pronosi, neće se kazniti za klevetu ili se može kazniti za uvredu (član 170), odnosno za omalovažavanje prebacivanjem za krivično delo (član 172).

(4) Ako neko za drugog iznosi ili pronosi da je izvršio krivično delo za koje se goni po službenoj dužnosti, istinitost te činjenice dokazuje se samo pravosnažnom presudom. U slučaju da gonjenje ili suđenje nije moguće ili nije dozvoljeno istinitost se može dokazivati i na drugi način.«

Čl. 271 sa podnaslovom briše se.

Čl. 272 postaje čl. 170. Prvi stav menja se i glasi:

»(1) Ko uvredi drugog, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri meseca.«

Čl. 273 postaje čl. 171. U prvom stavu, posle reči »Ko« brisati »van slučajeva klevete i uvrede« a na kraju mesto »dva« staviti »šest« a mesto »meseca« staviti »meseci«. Dodaje se nov drugi stav, koji glasi:

»(2) Ako je delo iz stava 1 ovog člana učinjeno putem štampe, radia ili na javnom skupu, učinilac će se kazniti zatvorom od jednog meseca do jedne godine.«

Dosadašnji stav drugi postaje stav treći, menja se i glasi:

»Neće se kazniti za delo iz stava 1 i 2 ovog člana ako je učinjeno u opštem interesu.«

Čl. 274 postaje čl. 172. Podnaslov menja se i glasi: »Omalovažavanje prebacivanjem za krivično delo«. U trećem redu, posle »ili to« brisati tekst do kraja a dodati »u istoj nameri nekom saopšti, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dva meseca.«

Čl. 275 postaje čl. 173. Podnaslov menja se i glasi: »Nekaznjavanje za kritiku naučne ili druge društvene delatnosti«. Ceo član menja se i glasi:

»Ko u kritikovanju naučne, umetničke, službene ili druge društvene delatnosti nekog lica, ili u nekoj izjavi datoj u vršenju kakve dužnosti, ili u odbrani kakvog prava iznese nešto što može škoditi časti i ugledu tog lica, neće se kazniti ako iz načina izražavanja ili drugih okolnosti proizlazi da ovo iznošenje nije bilo učinjeno u nameri da se to lice uvredi.

Čl. 276 postaje čl. 174. Podnaslov menja se i glasi: »Povreda ugleda države, njenih organa i predstavnika«. Ceo član menja se i glasi

»Ko izloži poruzi Federativnu Narodnu Republiku Jugoslaviju, narodnu republiku, njihovu zastavu ili grb, njihove najviše organe vlasti ili predstavnike najviših organa vlasti, oružane snage ili Vrhovnog komandanta, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.«

Čl. 277 postaje čl. 175.

Čl. 278 postaje čl. 176. U prvom stavu, drugi red, mesto »dve« staviti »tri«.

Čl. 280 postaje čl. 177. U prvom stavu, mesto »276—278« staviti »174—176« a u drugom redu, mesto »277 i 278« staviti »175 i 176«. U drugom stavu, mesto »270, 272—274« staviti »169—172«. U trećem stavu, prvi red, mesto »270 i 272« staviti »169 i 170« a u četvrtom redu, mesto »starešina« staviti »predstavnik«. U četvrtom stavu, mesto »Ako je delo klevete ili uvrede učinjeno« staviti »Ako su dela iz člana 169—171 ovog zakonika učinjena«.

Čl. 279 postaje čl. 178.

GLAVA DVADESETPRVA postaje GLAVA ŠESNAESTA.

Čl. 281 postaje čl. 179. U prvom stavu, mesto »silom ili pretnjom neposredne opasnosti za« staviti »upotrebom sile ili pretnjom da će neposredno napasti na« a u drugom stavu, posle reči »lica« staviti zapetu a brisati »ili je delo izvršeno nad ženskim licem koje nije navršilo četrnaest godina«.

Čl. 282 postaje čl. 180. U drugom stavu, posle reči »lica« brisati »ili je delo izvršeno nad ženskim licem koje nije navršilo četrnaest godina«.

Čl. 283 postaje čl. 181. Dodaje se nov drugi stav, koji glasi:

• »(2) Ko delo iz stava 1 ovog člana izvrši nad nemoćnim maloletnim licem koje nije navršilo četrnaest godina ili upotrebom

sile ili pretnjom da će neposredno napasti na život ili telo, kazniće se strogim zatvorom do petnaest godina.«

Stav drugi postaje stav treći. Na kraju, posle »zatvorom« brisati tačku i dodati: »najmanje pet godina.«

Čl. 284 postaje čl. 182. Drugi stav menja se i glasi:

»(2) Nastavnik, vaspitač, staralac, usvojitelj, očuh ili drugo lice, koje zloupotrebom svog položaja izvrši obljubu ili protivprirodni blud sa maloletnim licem starijim od četrnaest godina koje mu je povereno radi učenja, vaspitanja, čuvanja ili nege, kazniće se zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do pet godina.«

Čl. 285 postaje čl. 183. Mesto »281—284« staviti »179—182« a posle reči »zatvorom« staviti tačku i brisati tekst do kraja.

Čl. 286 postaje čl. 184.

Čl. 287 postaje čl. 185.

Čl. 288 postaje čl. 186.

Čl. 289 postaje čl. 187.

Čl. 290 postaje čl. 188.

Čl. 291 postaje čl. 189. Prvi stav menja se i glasi:

»(1) Ko proizvodi, prodaje, rastura, javno izlaže, ili radi prodaje nabavlja ili drži spise, slike ili druge predmete kojima se teško vređa moral, kazniće se zatvorom do jedne godine.«

GLAVA DVADESETDRUGA postaje GLAVA SEDAMNA-ESTA.

Čl. 292 postaje čl. 190. U drugom stavu, brisati »koje« a dodati »za koje zna da«.

Čl. 293 postaje čl. 191.

Čl. 294 postaje čl. 192. Na početku briše se oznaka stava »(1)«, a u drugom redu, mesto »omogućiti« staviti »dopusti«. Stav drugi briše se.

Čl. 295 postaje čl. 193. U drugom stavu, drugi red, mesto »odobri« staviti »dopusti« a u trećem stavu, posle »zaključi« dodati zapetu.

Čl. 296 postaje čl. 194.

Čl. 297 postaje čl. 195.

Čl. 298 postaje čl. 196, menja se i glasi:

»Roditelj, staralac ili drugo lice koje zlostavlja dete ili grubim zanemarivanjem svoje dužnosti zbrinjavanja i vaspitanja zapusti dete za koje je dužno da se stara, kazniće se zatvorom do dve godine.«

Čl. 299 postaje čl. 197. U prvom redu brisati »odbija ili«.

Čl. 300 postaje čl. 198. Posle reči »srodnikom« dodati »po krvi«, a posle reči »zatvorom« staviti tačku i brisati tekst do kraja.

GLAVA DVADESETTREĆA postaje GLAVA OSAMNA-
ESTA.

Čl. 301 postaje čl. 199.

Čl. 302 postaje čl. 200.

Čl. 303 postaje čl. 201. Mesto »dve godine« staviti »jedne godine«.

Čl. 304 postaje čl. 202. U drugom redu ispred »radnji« staviti »u« a u trećem redu, posle »radnji« staviti zapeću.

Čl. 305 postaje čl. 203. U drugom redu, prvog stava, posle »sredstvo ili« dodati »očigledno« a u drugom stavu, posle »babica« brisati zapeću i »medicinska sestra«.

Čl. 306 postaje čl. 204.

Čl. 307 postaje čl. 205.

Čl. 308 postaje čl. 206. U prvom stavu, mesto »Ko prodaje ili spravlja radi prodaje sredstva za lečenje« staviti »Ko pod vidom leka prodaje ili spravlja radi prodaje sredstva«. U trećem stavu brisati »za lečenje«.

Čl. 309 postaje čl. 207.

Čl. 310 postaje čl. 208. U prvom stavu, prvi red, mesto »pre-radue« staviti »preraduje« a u drugom redu, mesto »u cilju« staviti »radi«.

Čl. 311 postaje čl. 209. U podnaslovu posle »Proizvodnja« dodati »i stavljanje u promet«. Na kraju prvog stava, posle »godine« staviti tačku i brisati tekst do kraja stava. U drugom stavu, drugi red, posle »meseci« staviti tačku i brisati tekst do kraja stava. U trećem stavu na početku, mesto »Namirnice« staviti »Škodljive namirnice« a brisati »iz stava 1 ovog člana«.

Čl. 312 postaje čl. 210. U prvom stavu, posle »Veterinar« dodati »ili veterinarski pomoćnik« a u trećem redu mesto »štetno« staviti »škodljivo«.

Čl. 313 postaje čl. 211. U prvom stavu na kraju, mesto »do jedne« staviti »od tri meseca do dve«.

Čl. 314 postaje čl. 212, menja se i glasi:

»(1) Ako usled dela iz člana 199 stav 1, 202 stav 1, 203 stav 1 i 2, 205, 206 stav 1, 207 stav 1, 209 stav 1, 210 stav 1 i 211 stav 1, ovog zakona neko lice izgubi život, ili bude teško telesno povređeno, ili mu zdravlje bude teško narušeno, učini-lac će se kazniti strogim zatvorom do deset godina.

(2) Ako je usled dela iz člana 199 stav 1, 202 stav 1, 205, 206 stav 1, 207 stav 1, 209 stav 1, 210 stav 1 i 211 stav 1 ovog zakonika nastupila smrt više lica, učinilac će se kazniti strogim zatvorom najmanje dve godine.

(3) Ako usled dela iz člana 199 stav 2, 202 stav 2, 203 stav 3, 206 stav 2, 207 stav 2, 209 stav 2, 210 stav 2 i 211 stav 2 ovog zakonika neko lice izgubi život ili bude teško telesno povređeno ili mu zdravlje bude teško narušeno, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje šest meseci ili strogim zatvorom do pet godina.

(4) Ako je usled dela iz člana 199 stav 2, 202 stav 2, 206 stav 2, 207 stav 2, 209 stav 2, 210 stav 2 i 211 stav 2 ovog zakonika nastupila smrt više lica, učinilac će se kazniti strogim zatvorom do deset godina.«

GLAVA PETNAESTA postaje GLAVA DEVETNAESTA.

Čl. 185 postaje čl. 213.

Čl. 186 postaje čl. 214. U prvom stavu, prvi red, mesto »industrijskom« staviti »državnom, zadružnom ili drugom društvenom«, a u drugom redu, mesto »veće« staviti »u većoj«.

Čl. 187 postaje čl. 215. U prvom stavu, prvi red, mesto »industrijskom« staviti »državnom, zadružnom ili drugom društvenom« a u trećem redu mesto »veće« staviti »u većoj«.

Čl. 188 postaje čl. 216. U drugom stavu, brisati na početku »Istom kaznom kazniće se i ko« i staviti »Ko«, a na kraju stava, posle »raspodeli« staviti zapetu mesto tačke i dodati »kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.« U trećem stavu na kraju, mesto »tri meseca« staviti »šest meseci«.

Čl. 189 postaje čl. 217. Drugi stav menja se i glasi:

»(2) Ko delo iz stava 1 ovog člana učini u nameri da sebi ili drugom pribavi imovinsku korist, kazniće se zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do osam godina.«

Čl. 190 postaje čl. 218. U prvom stavu, posle »preda« dodati »dokumente ili« a posle »podatke« brisati »ili dokumenta«. U drugom stavu, mesto »podaci ili dokumenta« staviti »dokumenti ili podaci«. Posle »privredu« staviti zapetu a brisati »ili u drugim osobito teškim slučajevima«. Dodaje se nov stav treći, koji glasi:

»(3) U osobito teškim slučajevima dela iz stava 2 ovog člana, učinilac će se kazniti strogim zatvorom do deset godina.«

Stav (3) postaje stav (4) i u drugom redu brišu se reči »novčanom kaznom ili«, a u trećem redu mesto »jedne« staviti »dve«. Stav četvrti postaje stav peti, na kraju četvrtog stava, mesto »službe« staviti »radnog odnosa«.

Čl. 191 postaje čl. 219. Dodaje se nov drugi stav koji glasi:

»(2) Istom kaznom kazniće se ko u vidu zanata posreduje u vršenju nedozvoljenog prometa nepokretnostima.«

Stav drugi postaje stav treći, posle »predmet«, dodati »nedozvoljenog«. Stav treći postaje stav četvrti.

Čl. 192 postaje čl. 220. Podnaslov menja se i glasi: »Oštećenje stanbenih i poslovnih zgrada i prostorija«, ceo član menja se i glasi:

»Zakupac stana, upravitelj, vlasnik ili nastojnik koji sa stanbene ili poslovne zgrade, ili iz stanbenih ili poslovnih prostorija skine ili ošteti spoljne ili unutrašnje uređaje, instalacije ili delove istih, ili na drugi način znatno smanji upotrebljivost zgrada ili prostorija, ili ih je doveo u neupotrebljivo stanje, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci i novčanom kaznom.«

Čl. 193 postaje čl. 221. U drugom redu, mesto »pravi novac preinači« staviti »preinači pravi novac« a u četvrtom stavu, mesto »dve godine« staviti »jedne godine«. Dodaje se novi stav šesti, koji glasi:

Čl. 194 postaje čl. 222. U prvom stavu, peti red, posle »vrednost« staviti zapetu. U drugom stavu, treći red, mesto »na« staviti »da«.

Čl. 195 postaje čl. 223.

Čl. 196 postaje čl. 224. U prvom stavu, drugi red, posle »robe« staviti zapetu i iza reči »kao« brisati dve tačke, a u petom redu, mesto »upotrebiti« staviti »upotrebti«.

»(6) Lažni novac oduzeće se«.

Čl. 197 postaje čl. 225.

Čl. 198 postaje čl. 226. U prvom stavu, treći red, posle »predmet« dodati »neovlašćeno«.

Čl. 199 postaje čl. 227.

Čl. 200 postaje čl. 228.

Čl. 201 postaje čl. 229. U drugom stavu, prvi red, mesto »Ako je« staviti »Odgovorno lice koje učini« a reč »učinjeno« brisati. U drugom redu na početku, brisati »se« a mesto »protivpravna imovinska« staviti »imovinsku« a mesto »učinilac će se kazniti« staviti »kazniće se«.

Čl. 202 postaje čl. 230. U prvom redu, mesto »obezbeđeno« staviti »obezbeđeno« a u četvrtom redu, iza »određeno« staviti zapetu.

Čl. 203 postaje čl. 231.

Čl. 204 postaje čl. 232.

Čl. 205 postaje čl. 233.

Čl. 206 postaje čl. 234.

Čl. 207 postaje čl. 235. U drugom redu, brisati »ili druge zakonom određene dažbine« a u petom redu, posle »poreza« staviti zapetu i brisati reči »i dažbina«.

Čl. 208 postaje čl. 236. U trećem stavu, drugi red, posle »izreći« dodati »ili«.

Čl. 209 postaje čl. 237.

Čl. 210 postaje čl. 238. Prvi stav menja se i glasi:

»(1) Ko u nameri da smanji proizvodnju kršeći postojeće propise ne obradi zemljište, ili zapusti njegovu obradu, ili smanji brojno stanje stoke, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine ili zatvorom do jedne godine i novčanom kaznom.«

U trećem stavu, drugi red, posle »izreći« dodati »ili«.

Čl. 211 postaje čl. 239.

Čl. 212 postaje čl. 240. Dodaje se nov stav drugi, koji glasi:

»(2) Za delo iz stava 1 ovog člana sud može pri osudi na kaznu strogog zatvora izreći ili novčanu kaznu ili konfiskaciju imovine.«

Stav drugi postaje stav treći.

Dodaje se novi član 241 koji sa podnaslovom glasi: »Povreda dobrovoljnosti članstva u zadrugi«. Ceo član glasi:

»(1) Ko silom, ozbiljnom pretnjom ili na drugi način onemeta ili sprečava pristupanje u zadrugu, ili ko silom ili ozbiljnom pretnjom prinudava na istupanje iz zadruge, kazniće se zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do pet godina.

(2) Ko silom ili ozbiljnom pretnjom prinudava na stupanje u zadrugu, kazniće se zatvorom do dve godine.«

Čl. 213 razdvaja se na dva člana tako da dosadnji stavovi (1); (2) i (3) člana 213 postaju član 242. Dosadnji stavovi (4) i (5) člana 213 postaju član 243 stav (1) i (2) sa podnaslovom: »Nesavesno pružanje veterinarske pomoći«. U podnaslovu brisati »i lečenje lakvim sredstvima«. U trećem stavu na kraju, mesto »šest meseci« staviti »jedne godine«. U prvom stavu, posle »sredstvo ili« dodati »očigledno«. U drugom stavu mesto »4« staviti »1«.

Čl. 214 postaje čl. 244.

Čl. 215 postaje čl. 245. U drugom stavu, drugi red, posle »ribnjacima« staviti zapetu i dodati: »jezerima, rekama i potocima«, mesto »po opstanak« staviti »za opstanak«.

Čl. 216 postaje čl. 246. Drugi stav menja se i glasi:

»(2) Ko u nameri da sebi ili drugom pribavi protivpravnu imovinsku korist, obori u šumi ili izvan šume jedno ili više stabala i time nanese štetu koja prelazi dve hiljade dinara, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.«

Čl. 217 postaje čl. 247. U prvom stavu, treći red, mesto »lov je« staviti »je lov« a u petom redu, mesto »lovostaja« staviti »lovostaje« a mesto »jedne« staviti »dve«.

Čl. 218 postaje čl. 248. U prvom stavu, drugi red, brisati »ili ko stavlja u promet ovako ulovljenu ribu«.

GLAVA ŠESNAESTA postaje GLAVA DVADESETA.

Naslov se menja i glasi: »KRIVIČNA DELA PROTIV DRUŠTVENE I PRIVATNE IMOVINE«

Čl. 219 postaje čl. 249.

Čl. 220 postaje čl. 250. Prvi stav menja se i glasi:

»(1) Ko iz fabrike, rudnika, radionice ili drugog radilišta ukrade mašinu, deo mašine ili tehničkog uređaja ili koje važno oruđe za rad, ili ko ukrade predmete vojne opreme u većoj vrednosti, ili ko ukrade grlo krupne stoke, ili više sitne stoke, ili poljoprivredno oruđe za rad veće vrednosti, ili ko ukrade veću količinu namirnica namenjenih za raspodelu građanstvu, kazniće se strogim zatvorom do dvanaest godina.«

U stavu drugom, tačka 6), u drugom redu brisati »dva ili«.

Čl. 221 postaje čl. 251. U prvom redu, posle »zatečen« staviti zapetu a brisati »neposredno opasnošću za« i dodati »da će neposredno napasti na«.

Čl. 222 postaje čl. 252. U prvom redu, mesto »silom upotrebljenom« staviti »upotrebom sile« a mesto »neposrednom opasnošću za« staviti »da će neposredno napasti na«.

Čl. 223 postaje čl. 253. U drugom redu, posle »svirepošću« dodati zapetu, brisati »ili smrt nekog lica« a dodati »nekome licu, ili je neko lice lišeno života«.

Čl. 224 postaje čl. 254. Prvi stav menja se i glasi:

»Ko u nameri da sebi ili drugom pribavi protivpravnu imovinsku korist prisvoji tuđu pokretnu stvar koja mu je poverena, kazniće se zatvorom.«

U drugom stavu, mesto »šest« staviti »pet«. Četvrti stav menja se i glasi:

»(4) Za delo iz stava 1 ovog člana ako je utajena privatna imovina i za delo iz stava 3 ovog člana gonjenje se preduzima po predlogu.«

Čl. 225 postaje čl. 255, menja se i glasi:

»(1) Ko u pogledu životnih namirnica, industriskih proizvoda, isprava za povlašćenu kupovinu predmeta ishrane ili industriskih predmeta, kao i u pogledu drugih stvari društvene imovine od naročitog značaja za narodnu privredu ili snabdevanje građana izvrši krivična dela iz člana 250—252 i člana 322 stava 2 ovog zakonika, ako je količina ukradenih ili proneverenih stvari tako velike vrednosti da očigledno pokazuje bezobzirnost prema zajednici, kazniće se strogim zatvorom najmanje dve godine.

(2) Ako su, usled dela iz stava 1 ovog člana nastupile naročito teške posledice za narodnu privredu ili za snabdevanje građana, ili ako je delo izvršeno pod okolnostima koje ga čine izuzetno teškim, a naročito ako je izvršeno u sastavu grupe ili bande, učinilac će se kazniti strogim zatvorom najmanje deset godina ili smrtnom kaznom.

(3) Ko kupuje, protura ili prikriva stvari za koje zna da su pribavljene krivičnim delom iz stava 1 i 2 ovog člana, kazniće se strogim zatvorom do petnaest godina.

(4) Pri osudi na kaznu težu od pet godina strogog zatvora, sud može učinioца dela iz ovog člana kazniti i konfiskacijom imovine.

Čl. 226 postaje čl. 256. U podnaslovu, posle »Oduzimanje« dodati »tude«. Ispred »Ko« dodati oznaku za stav »(1)« a posle »koristi« dodati »protivpravno«, a ispred »prisvoji« brisati »protivpravno«. Dodaje se nov drugi stav, koji glasi:

»(2) Gonjenje se preduzima po predlogu.«

Čl. 227 postaje čl. 257. Dodaje se nov stav treći, koji glasi:

»(3) Za delo iz stava 1 ovog člana gonjenje se preduzima po predlogu ako je oštećena stvar privatna imovina.«

U podnaslovu ovoga člana, posle »Oštećenje« dodati »tude«.

Čl. 228 postaje čl. 258. U drugom redu, posle »korist« dodati »dovede koga« a u trećem redu reči »dovede koga« brisati. U petom redu, posle »neučini« brisati tekst do kraja stava a dodati »kazniće se zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do pet godina.« Stav drugi se briše. Stav treći postaje stav drugi. Posle reči »Ko« dodati »delo iz stava 1 ovog člana« a posle »učini« brisati »prevaru«. Stav četvrti postaje stav treći.

Čl. 229 briše se sa podnaslovom.

Čl. 230 postaje čl. 259, menja se i glasi:

»(1) Ko učini krađu ili utaju stvari male vrednosti, ili sitnu prevaru, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

(2) Ako je delo iz stava 1 ovog člana vršeno potkrađanjem ili ponovljenim vršenjem prevare ili utaje, učinilac će se kazniti zatvorom do tri godine.

(3) Za delo iz stava 1 i 2 ovog člana, ako je izvršeno na štetu privatne imovine, gonjenje se preduzima po predlogu.»

Čl. 231 postaje čl. 260. U drugom stavu, drugi red, mesto »šest meseci« staviti »tri meseca«.

Čl. 232 postaje čl. 261.

Čl. 233 postaje čl. 262.

Čl. 234 postaje čl. 263.

Čl. 235 postaje čl. 264, menja se i glasi:

»(1) Ko u nameri da osujeti ostvarenje prava na stvari otudi, uništi, oštetiti ili oduzme svoju stvar na kojoj drugi ima založno pravo ili pravo uživanja i time ga ošteti, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Istom kaznom kazniće se i ko u nameri da osujeti izmirjenje poverioca u toku prinudnog izvršenja uništi, oštetiti ili sakrije delove svoje imovine i time ošteti poverioca.

(3) Gonjenje se preduzima po predlogu.»

Čl. 236 postaje čl. 265. U trećem stavu, drugi red, brisati »prijavljene krivičnim delom iz člana 220 stav 1« a staviti »navedene u članu 249 stav 1« a u četvrtom redu, brisati »tim«.

Čl. 237 postaje čl. 266. Prvi stav menja se i glasi:

»(1) Za krivična dela iz člana 249, 254 stav 1 i 3, 256, 257, 258 stav 1 i 3, 259, 260 stav 1, 264 i 265 ovog zakonika, ako su učinjena prema bračnom drugu, srodniku po krvi u pravoj liniji, bratu ili sestri, usvojocu ili usvojeniku, gonjenje se preduzima po privatnoj tužbi.«

Čl. 238 postaje čl. 267. U podnaslovu brisati »opštenarodnom i« i u drugom redu, posle »osnovu« brisati tekst do kraja a staviti »izjednačuje se u pogledu krivično-pravne zaštite sa društvenom imovinom.«

GLAVA DVADESETČETVRTA postaje GLAVA DVADESETPRVA.

Naslov se menja i glasi: »KRIVIČNA DELA PROTIV OPŠTE SIGURNOSTI LJUDI I IMOVINE«.

Čl. 315 postaje čl. 268, menja se i glasi:

»(1) Ko požarom, poplavom, eksplozijom, otrovom ili otrovnim gasom, motornom silom, električnom ili drugom energijom izazove opasnost za život ljudi ili za imovinu većeg obima, kazniće se strogim zatvorom do deset godina.

(2) Ko kakvom opšte opasnom radnjom ili opšte opasnim sredstvom izazove opasnost za život ljudi ili za imovinu većeg obima, kazniće se zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do pet godina.

(3) Ko delo iz stava 1 i 2 ovog člana učini iz nehata, kazniće se zatvorom do tri godine.

Čl. 316 postaje čl. 269. U trećem redu prvog stava, mesto »lii imovinu« staviti »ili za imovinu«.

Čl. 317 postaje čl. 270. U prvom stavu, prvi red, brisati »pri« ispred »izvođenju«. U četvrtom redu, ispred »imovinu« dodati »za«.

Čl. 318 postaje čl. 271. U stavu prvom, drugi red, posle »oštećenjem« dodati »mostova«, a u trećem redu, posle »saobraćajna« dodati »mostovima«.

Čl. 319 postaje čl. 272. U prvom stavu, prvi red, posle »nad« dodati »održavanjem puteva i mostova«, a u drugom redu, posle »sredstvima« staviti zapetu i posle »saobraćaja« staviti zapetu. U četvrtom redu, ispred »imovinu« staviti »za«.

Čl. 320 postaje čl. 273, menja se i glasi:

»(1) Ako je usled dela iz člana 268 stav 1 i 2, 269 stav 1, 270 stav 1, 271 stav 1 i 2 i 272 stav 1 ovog zakonika nastupila teška telesna povreda ili smrt nekog lica ili imovinska šteta velikih razmera, učinilac će se kazniti strogim zatvorom.

(2) Ako je usled dela iz člana 268 stav 1 i 2, 269 stav 1, 270 stav 1, 271 stav 1 i 2 i 272 stav 1 ovog zakonika nastupila smrt više lica, učinilac će se kazniti strogim zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom.

(3) Ako je usled dela iz člana 268 stav 3, 269 stav 2, 270 stav 2, 271 stav 3 i 272 stav 2 ovog zakonika nastupila teška telesna povreda ili smrt nekog lica ili imovinska šteta velikih razmera, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje šest meseci ili strogim zatvorom do pet godina.

(4) Ako je usled dela iz člana 268 stav 3, 269 stav 2, 270 stav 2, 271 stav 3 i 272 stav 2 ovog zakonika nastupila smrt više lica, učinilac će se kazniti strogim zatvorom do petnaest godina.

Čl. 321 postaje čl. 274.

Čl. 322 postaje čl. 275. Na kraju, mesto »jedne« staviti »dve«.

Čl. 323 postaje čl. 276. Posle »opasnost« dodati »ili znak koji služi sigurnosti saobraćaja«, a mesto »jedne« staviti »dve«.

Čl. 324 postaje čl. 277.

Čl. 325 postaje čl. 278. Na kraju prvog stava mesto »dve godine« staviti »jedne godine.« Ispred »imovinu«, u prvom i drugom stavu, staviti »za«. U početku drugog stava brisati »Istom kaznom kazniće se i ko« a dodati »Ko. Na kraju, posle »obima«, mesto tačke staviti zapetu i dodati »kazniće se zatvorom do dve godine«.

GLAVA TRINAESTA postaje GLAVA DVADESETDRUGA.

Čl. 162 postaje čl. 279. Treći stav briše se. Četvrti stav postaje treći. Brisati »osim u slučaju iz stava 2 ovog člana nije krivično odgovorno« a staviti »iz stava 1 ovog člana, neće se kazniti«.

Čl. 163 postaje čl. 280. U drugom stavu, mesto »nije krivično odgovorno« staviti »neće se kazniti«.

Čl. 164 postaje čl. 281. U trećem stavu, mesto »Nije krivično odgovorno« staviti »Neće se kazniti«.

Čl. 165 postaje čl. 282. U prvom stavu, mesto »da je određeno lice« staviti »neko određeno lice da je«. U drugom stavu, posle »Ko« dodati »sam sebe«.

Čl. 166 postaje čl. 283, menja se i glasi:

»(1) Svedok, veštak, prevodilac ili tumač koji pred sudom, u arbitražnom ili u upravnom postupku da lažan iskaz, kazniće se zatvorom do tri godine.«

(2) Ako je lažni iskaz dat u krivičnom postupku, učinilac će se kazniti zatvorom.

(3) Ako je lažni iskaz dat pod zakletvom, učinilac će se kazniti za delo iz stava 1 ovog člana zatvorom a za delo iz stava 2 ovog člana strogim zatvorom do pet godina.

(4) Ako su usled dela iz stava 2 i 3 ovog člana nastupile osobito teške posledice za okrivljenog, učinilac će se kazniti strogim zatvorom.

(5) Ako učinilac dobrovoljno opozove svoj lažni iskaz pre nego što se donese konačna odluka, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri meseca, a može se i osloboditi od kazne.«

Čl. 167 postaje čl. 284. U prvom redu brisati »tudu ispravu« a u drugom redu brisati »je« a posle reči »neupotrebljivom« brisati zapetu i dodati »tudu ispravu«. U drugom stavu, mesto »prethodnog stava« staviti »stava 1 ovog člana«.

Čl. 168 postaje čl. 285. U drugom redu, mesto »državnom arbitražom« staviti »u arbitražnom postupku« a u četvrtom redu brisati reč »državnom«.

Čl. 169 postaje čl. 286. U prvom stavu, drugi red, posle »ustanovi« i »pritvoru« staviti zapete, u trećem redu, mesto »nasilno

izadu na slobodu« staviti »se nasilno oslobode«, u četvrtom redu, posle »poverena« staviti zapetu. Drugi stav menja se i glasi:

»(2) Učesnici u delu iz stava 1 ovog člana koji upotrebe silu ili pretnju, kazniće se strogim zatvorom do osam godina.«

Čl. 170 postaje čl. 287.

Čl. 171 postaje čl. 288. U prvom stavu, treći red, posle »ustanovi« staviti zapetu, a u drugom stavu, mesto »ovo delo« staviti »delo iz stava 1 ovog člana«.

GLAVA DVANAESTA postaje GLAVA DVADESETTREĆA.

U naslovu, mesto »PORETKA« staviti »JAVNOG REDA I PRAVNOG SAOBRAĆAJA«

Čl. 138 postaje čl. 289. U prvom stavu, posle »radnje«, u drugom stavu, drugi red, posle »lice« i u trećem redu, posle »povredu« staviti zapetu.

Čl. 139 postaje čl. 290.

Čl. 140 postaje čl. 291.

Čl. 141 postaje čl. 292. Prvi stav menja se i glasi:

»(1) Ko se ne udalji iz gomile ljudi koju je nadležno službeno ili vojno lice pozvalo da se razide, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri meseca.«

Čl. 142 postaje čl. 293.

Čl. 143 postaje čl. 294. U prvom stavu, mesto »od strane ovlašćenog službenog lica stavljen« staviti »ovlašćeno službeno lice stavilo«.

Čl. 144 postaje čl. 295.

Čl. 145 postaje čl. 296. U prvom stavu, posle »Ko« dodati »se« a u drugom redu brisati rečcu »se«. U drugom stavu, brisati »neovlašćeno« a posle »samo« dodati »određeno«.

Čl. 146 postaje čl. 297.

Čl. 147 postaje čl. 298. Podnaslov menja se i glasi: »Dogovor za izvršenje krivičnog dela«.

Čl. 148 postaje čl. 299. U prvom stavu, peti red, mesto »tri godine« staviti »pet godina«.

Čl. 149 postaje čl. 300. U podnaslovu, mesto »držanje i izradivanje« staviti »Izradivanje i nabavljanje«. U stavu prvom, posle »otrove« staviti zapetu i dodati »za koje zna da su namenjeni za izvršenje krivičnog dela,« a u trećem redu brisati »iako zna da su namenjeni za izvršenje kakvog krivičnog dela«. U drugom stavu, posle reči »provaljivanje« brisati zapetu a u trećem redu brisati »kakvog«.

Čl. 150 postaje čl. 301.

Čl. 151 postaje čl. 302. U prvom stavu, drugi red, posle »lice« i četvrti red, posle »nasilja« staviti zapele.

Čl. 152 postaje čl. 303. U prvom stavu, mesto »jedne« staviti »dve«. U trećem stavu, posle »mrežu« dodati »za nedozvoljeno prelaženje granice Federativne Narodne Republike Jugoslavije« a u drugom redu, posle reči »granicu« staviti zapeću i brisati »Federativne Narodne Republike Jugoslavije«.

Čl. 153 postaje čl. 304. U podnaslovu, posle reči »pomoć« dodati »i za opasnost«. U prvom redu, posle »ili« dodati »znak za opasnost ili«.

Čl. 154 postaje čl. 305. U prvom stavu brisati »ili na javnom mestu« a u drugom stavu, treći red, mesto »vršenje kocke« staviti »kockanje«.

Čl. 155 postaje čl. 306.

Čl. 156 postaje čl. 307. U drugom redu, mesto »155« staviti »306« a u tač. 4) mesto »koji« staviti »i ako nema takav položaj ili čin, a ovaj« a posle reči »isprave« u drugom redu, staviti tačku i zapeću i brisati tekst do kraja tačke.

Čl. 157 postaje čl. 308.

Čl. 158 postaje čl. 309. U drugom stavu, drugi red, mesto »znajući« staviti »iako zna«.

Dodaje se nov član 310 sa podnaslovom, koji glasi: »Nadri-pisarstvo«. Ceo član glasi:

»Ko u vidu zanata i za nagradu pruža strankama pravnu pomoć iako za to nije ovlašćen, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.«

Čl. 159 postaje čl. 311.

Čl. 160 postaje čl. 312.

Čl. 161 postaje čl. 313.

GLAVA ČETRNAESTA postaje GLAVA DVADESETČETVRTA. *

Čl. 172 postaje čl. 314, menja se i glasi:

»(1) Službeno lice koje u nameri da sebi ili drugom pribavi kakvu korist ili da drugom nanese kakvu štetu iskoristi svoj službeni položaj ili ovlašćenje, prekorači granice svog službenog ovlašćenja, ili ne izvrši službenu dužnost, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ako je delom iz stava 1 ovog člana prouzrokovana znatnija šteta državnoj ili društvenoj ustanovi ili preduzeću, ili povreda prava građana, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje šest meseci ili strogim zatvorom do pet godina.

(3) U osobito teškim slučajevima dela iz stava 2 ovog člana, učinilac će se kazniti strogim zatvorom do osam godina.«

Čl. 173 postaje čl. 315. Podnaslov menja se i glasi: »**Kršenje zakona od strane sudije**«, a mesto »Službeno lice koje« staviti: »(1) Sudija koji«. Dodaje se novi stav drugi, koji glasi:

»(2) U osobito teškim slučajevima, učinilac će se kazniti strogim zatvorom do deset godina.«

Čl. 174 postaje čl. 316.

Čl. 175 postaje čl. 317. U četvrtom redu, prvog stava, posle reči »državnoj« dodati »ili društvenoj« a posle »preduzeću« staviti zapetu. U drugom stavu, prvi red, mesto »znatna« staviti »znatnija« a u drugom redu, iza »za« dodati »državnu ili društvenu« a posle »preduzeće« staviti zapetu.

Čl. 176 postaje čl. 318.

Čl. 177 postaje čl. 319. U prvom stavu, posle »važan podatak« staviti zapetu.

Čl. 178 postaje čl. 320. Mesto »poverljiva dokumenta« u prvom stavu, drugi red, i u drugom stavu, treći red, staviti »poverljive dokumente« a u petom stavu, drugi red, mesto »i dokumenta« staviti »ili dokumente«.

Čl. 179 postaje čl. 321.

Čl. 180 postaje čl. 322.

Čl. 181 postaje čl. 323.

Čl. 182 postaje čl. 324. U prvom stavu, četvrti red, i u drugom stavu, treći red, posle reči »izvršiti« staviti zapetu.

Čl. 183 postaje čl. 325. U prvom stavu, četvrti red, i u drugom stavu, četvrti red, mesto »da izvrši« staviti »izvršiti«.

Čl. 184 postaje čl. 326. U trećem redu, posle »izvršiti« staviti zapetu a u poslednjem redu, mesto »od« staviti »najmanje« a posle »meseca« staviti tačku a brisati ostatak teksta. U drugom stavu, treći red, posle »izvršiti« staviti zapetu a u poslednjem redu, mesto »jedne« staviti »dve«. U četvrtom stavu na kraju, posle »se« brisati tačku i staviti zapetu i dodati »a u slučaju iz stava 3 ovog člana može se vratiti licu koje je dalo mito«.

Čl. 326 postaje čl. 327. Podnaslov menja se i glasi: »**Neizvršenje i odbijanje izvršenja naređenja**«. U prvom stavu, brisati »ili odbije da ga izvrši«. Dodaje se nov drugi stav, koji glasi:

»(2) Vojno lice koje odbije da izvrši naređenje pretpostavljenog, koje se tiče službe, kazniće se zatvorom.«

Stav drugi postaje stav treći. Mesto »stava 1« staviti »stava 1 i 2«. Stav treći postaje stav četvrti. Mesto »stava 1« staviti »stava 1 i 2«. Stav četvrti postaje stav peti, menja se i glasi:

(5) U osobito teškim slučajevima neizvršenja ili odbijanja izvršenja naređenja, ili ako su dela iz stava 2, 3 i 4 ovog člana

učinjena u pripravnom, mobilnom ili ratnom stanju, učinilac će se kazniti strogim zatvorom ili smrtnom kaznom.«

Stav peti postaje stav šesti. Posle reči »naređenje« dodati »ili da odbije izvršenje naređenja«.

Čl. 327 postaje čl. 328.

Čl. 328. postaje čl. 329. Brisati oznaku stava »(1)«.

Čl. 329 postaje čl. 330. U drugom stavu, drugi red, posle »ili je« dodati »delo«.

Čl. 330 postaje čl. 331.

Čl. 331 postaje čl. 332. U podnaslovu, mesto »326—330« staviti »327—331«. U tekstu mesto »326, 327 stav 1, 328, 329 i 330« staviti »327, 328 stav 1, 329, 330 i 331«.

Čl. 332 postaje čl. 333.

Čl. 333 postaje čl. 334. U drugom stavu, drugi red, posle »materijala« staviti zapetu.

Čl. 334 postaje čl. 335.

Čl. 335 postaje čl. 336. U prvom stavu, drugi red, brisati »drugi« a posle »sadržinom« staviti zapetu.

Čl. 336 postaje čl. 337. U četvrtom redu, prvog stava, mesto »koja« staviti »koji«.

Čl. 337 postaje čl. 338.

Čl. 338 postaje čl. 339. U drugom stavu, prvi red, brisati »inače« i u petom stavu, drugi red, brisati »radi vršenja vojne službe«.

Čl. 339. postaje čl. 340.

Čl. 340 postaje čl. 341.

Čl. 341 postaje čl. 342. U drugom stavu, drugi red, brisati »inače«.

Čl. 342 postaje čl. 343. U prvom stavu, prvi red, posle »Ko se« dodati »bez opravdanih razloga« a u trećem redu, posle »snagama« dodati zapetu.

Čl. 343 postaje čl. 344.

Čl. 344 postaje čl. 345.

Čl. 345 postaje čl. 346. U podnaslovu, posle »Nepropisan« dodati »i nepažljiv«.

Čl. 346 postaje čl. 347. U podnaslovu brisati rečicu »sa«.

Čl. 347 postaje čl. 348. U prvom stavu, mesto »poverljiva dokumenta« staviti »poverljive dokumente« a u drugom stavu, treći red, mesto »dokumenta« staviti »dokumente«.

Čl. 348 postaje čl. 349.

Čl. 349 postaje čl. 350.

Čl. 350 postaje čl. 351.

Čl. 351 postaje čl. 352.

Čl. 352 postaje čl. 353.

Čl. 353 postaje čl. 354.

Čl. 354 postaje čl. 355. U podnaslovu mesto »aviona« staviti »vazduhoplova«. U prvom stavu, treći red, mesto »naredbu« staviti »naređenje« a u drugom stavu, mesto »avion« staviti »vazduhoplov«.

Čl. 355 postaje čl. 356. U prvom stavu, mesto »avion« staviti »vazduhoplov«.

Čl. 356 postaje čl. 357. U prvom stavu, treći red, posle »zabune« četvrti red, posle »jedinice« i u drugom stavu, četvrti red, posle »jedinici« i »jedinice« staviti zapete.

Čl. 357 postaje čl. 358.

Čl. 358 postaje čl. 359.

Čl. 359 postaje čl. 360. U prvom stavu, šesti red, posle »dužnost« staviti zapetu.

Čl. 360 postaje čl. 361.

Čl. 361 postaje čl. 362, menja se i glasi:

»Neće se kazniti počinjenici ako učini krivično delo po naređenju pretpostavljenog a to se naređenje tiče službene dužnosti, osim ako je naređenje bilo upravljeno na izvršenje ratnog zločina, ili nekog drugog teškog krivičnog dela, ili ako je počinjenik znao da izvršenjem takvog naređenja čini krivično delo«.

III

Radi lakšeg razumevanja izmena koje je učinio Zakonodavni odbor u Predlogu krivičnog zakonika daje se objašnjenje za one izmene koje imaju veći značaj:

U OPŠTEM DELU

Preformulisan je član 1 predloga tako da on bolje izražava krivično-pravnu zaštitu građana i društvene zajednice, koja je predviđena u načelima Opšteg dela i opisivanju krivičnih dela i određivanju sankcija za njih u Posebnom delu predloga, kao i da bude jasnije izražena materijalistička koncepcija u teoretskoj obradi pojma krivičnog dela.

Kod čl. 16 uneta je odredba da se za pokušaj može blaže kazniti nego za dovršeno krivično delo. Ovo je i inače u saglasnosti s opštim gledanjem Predloga krivičnog zakonika na ublažavanje kazne.

U čl. 24, kod vrsta kazni, naziv kazne »gubitka građanskih prava« zamenjen je nazivom »ograničenje građanskih prava«.

jer se u suštini i ne radi o gubitku nego samo o ograničenju nekih građanskih prava.

Prestilizovani su članovi 38 i 39 i dopunjeni članovi 40 i 41 tako da se preciznije izražavaju opšte odredbe o odmeravanju kazni, o odmeravanju novčane kazne, o povratu i o osobito teškim slučajevima krivičnih dela. Povrat je kvalifikovan kao otežavajuća okolnost koju sud uvek mora uzeti u obzir pri odmeravanju kazne.

Izmenjen je čl. 47 i određeno da se u slučaju kad se osuđenom licu koje nije izdržalo kaznu sudi zbog krivičnog dela učinjenog pre izricanja ranije presude ili zbog dela učinjenog za vreme izdržavanja kazne, primenjuju načela sticaja pri izricanju kazne za novo delo. Izuzetno od ovoga, u slučaju kad osuđeno lice koje je na izdržavanju kazne ili na uslovnom otpustu, učini novo krivično delo za koje se po zakonu može izreći osam godina strogo zatvora ili teža kazna, sud može izreći novu kaznu bez obzira na ranije izrečenu, ako se pod uslovima sticaja ne bi, usled kratkoće vremena koje preostaje za izdržavanje ranije izrečene kazne, ne bi mogla ostvariti svrha kažnjavanja.

U čl. 49 uneta je odredba po kojoj, u slučaju da je odlaganje izvršenja kazne uslovljeno i naknadom štete, sud može da odredi novi rok za naknadu štete ili i da ukine ovaj uslov ako nađe da osuđeni nije u stanju naknaditi štetu. Ovim se htela izbeći obaveza opozivanja uslovne osude onda kad učinilac bez svoje krivice nije u stanju u određenom roku naknaditi štetu. Ovakva odredba je potpuno u saglasnosti sa svrhom kažnjavanja predviđenom u Predlogu krivičnog zakona.

U POSEBNOM DELU

U Posebnom delu izmenjen je redosled glava tako da su najpre došle one odredbe koje obrađuju krivična dela protiv naroda i države i dela protiv čovečnosti i međunarodnog prava, pa dela protiv prava građana (protiv života i tela, sloboda i drugih prava građana, radnih odnosa, časti i ugleda, dostojanstva ličnosti i morala, braka i porodice, zdravlja ljudi), zatim dela protiv narodne privrede, protiv društvene i privatne imovine, protiv sigurnosti ljudi i imovine i konačno dela protiv pravosuda, javnog reda i pravnog saobraćaja, službene dužnosti i dela protiv Oružanih snaga. Ova sistematika iako se ne može reći da bazira na važnosti zaštite određenih objekata, a ono sigurno više se tome približuje i bolje odgovara smislu i duhu načela i principa zaštite

koji su došli do izražaja u celokupnom predlogu. U vezi s ovim izmenjen je i naslov nekih glava.

Čl. 112 izmenjen je tako da se odnosi samo na predstavnike države odnosno narodne republike koji bi s drugom državom ili međunarodnom organizacijom zaključio ugovor na štetu FNRJ, a ne i na one koji ne nastupaju u svojstvu državnog predstavnika. I za ovaj slučaj precizira se biće krivičnog dela tako da se kažnjava samo delo koje je učinjeno zloupotrebom i prekoračenjem ovlašćenja.

Čl. 121 dopunjen je novim stavom koji daje mogućnost da se u slučaju dobrovoljnog odustanka od izvršenja nekih krivičnih dela protiv naroda i države može krivac i osloboditi od kazne.

U čl. 140 uneta je izmena koja određuje kažnjivost žene koja sama izvrši pobačaj ili dopusti drugom da to učini, a blaže se formulišu odredbe koje dopuštaju pobačaj u slučaju medicinske indikacije i u nekim drugim opravdanim slučajevima.

Preformulisani je čl. 143 i ustanovljena kažnjivost svih lica koja su učestvovala u tuči u kojoj je neko lišen života ili je nekome nanesena teška telesna povreda.

S obzirom na proširenje sadržaja Glave o slobodama i pravima građana preneti su u ovu glavu odredbe stava 3 čl. 120 i ustanovljen novi čl. 148 koji precizira krivično delo nacionalne, rasne i verske diskriminacije.

U čl. 154 određena je veća kazna za narušavanje nepovredivosti stana u slučaju da to učini službeno lice zloupotrebom svog položaja ili ovlašćenja.

Uneta su u predlog dva nova krivična dela, u čl. 163 i 164, i to Povreda autorskog prava i Povreda pronalazačkog prava. Očigledno je potrebna zaštita i ovih prava i ona proširuje zaštitu sloboda i prava građana.

Izostavljena je kažnjivost za nehat kod dela o nepreduzimanju higijenskih i tehničko zaštitnih mera.

Dopunjen je propis o delu klevete i sužen broj lica protiv kojih se može iznositi dokaz istine, čime se u suštini proširuje zaštita građana u odnosu na ovo delo.

Čl. 220 proširen je i prestilizovan tako da se obuhvate razni mogući slučajevi oštećenja stanbenih i poslovnih zgrada i prostorijski i odredi kažnjivost svih odgovornih lica koja bi ove prostorijske dovela u neupotrebljivo stanje ili im znatno smanjili upotrebljivost.

Unet je nov čl. 241 koji je prenet iz Zakona o zadrugama i koji određuje kažnjivost za dela koja sadrže povredu dobrovoljnosti članstva u zadrugi.

Prestilizovan je čl. 255 koji govori o pljački. Suština izmene sastoji se u diferenciranju blažeg i težeg oblika ovog dela i samo za teži oblik zadržana je mogućnost izricanja smrtno kazne.

U čl. 283 uneta je kao nova kvalifikatorna okolnost slučaj kada je lažni iskaz dat pod zakletvom.

Uveden je nov čl. 310 koji određuje kažnjivost za nadripi-sarstvo tj. za pružanje pravne pomoći od strane neovlašćenih lica ako ona to čine u vidu zanata i za nagradu. Odbor je stao na sta-novište da u uslovima naše zemlje gde postoje široke mogućnosti pravne pomoći od strane organa narodne vlasti, sudova i društve-nih organizacija, treba zaštititi građane od onih koji bi u svrhu zarade iskorišćavali neukost pojedinaca.

Čl. 315 preformulisan je tako da se on odnosi na sudije koji bi namerno kršili zakon jer je za ostala službena lica ovaj slučaj iscrpljen u delu zloupotrebe službenog položaja.

U čl. 327 odvojeno je delo odbijanja izvršenja naređenja u Oružanim snagama od dela neizvršenja naređenja i kvalifiko-vano je kao teže delo, te je zaprečena i veća kazna.

U ostalim članovima Opšteg i Posebnog dela izmene koje su izvršene manjeg su značaja i učinjene su u cilju veće preciznosti zakonskih propisa, jasnijeg formulisanja onog što se želelo reći ili su gramatičkog i jezičnog karaktera.

Podnoseći Veću naroda ovaj izveštaj, a u vezi datog obra-zloženja, Zakonodavni odbor moli Veće da ga u celosti izvoli usvojiti.

Za izvestioca određen je Bogdan Oreščanin.

Sekretar

Bogdan Oreščanin, s. r.

Pretsednik

Zakonodavnog odbora

Moša Pijade, s. r.

Članovi:

Miloš Carević, s. r., Ida Sabo, s. r., Ninko Petrović, s. r., Radovan Mijušković, s. r., Sreten Vukosavljević, s. r., dr Miloš Moskovlje-vić, s. r., Sulejman Filipović, s. r., Ladislav Ambrožič, s. r., Josip Rus, s. r., Dimitrije Bajalica, s. r., dr Jože Vilfan, s. r., Leo Ma-tes, s. r., Tode Nošpal, s. r., Slobodan Marjanović, s. r., Jože Lampret, s. r., Aleksandar Šević, s. r., Josip Jeras, s. r.

IZVEŠTAJ

ZAKONODAVNOG ODBORA SAVEZNOG VEĆA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU KRIVIČNOG ZAKONIKA FNRJ

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

SAVEZNO VEĆE

Zakonodavni odbor

Br. 82

21 februara 1951 godine

Beograd

SAVEZNOM VEĆU NARODNE SKUPŠTINE FNRJ

Beograd

Zakonodavni odbor Saveznog veća Narodne skupštine FNRJ, na svojim sednicama od 26 januara do 20 februara 1951 godine, pretresao je Predlog krivičnog zakonika FNRJ, dostavljen mu od Predsednika Saveznog veća, a koji je na osnovu čl. 63 Ustava Vlada FNRJ uputila Narodnoj skupštini FNRJ na rešavanje.

Saglasno Poslovniku Saveznog veća, a na osnovu pretresa Predloga krivičnog zakonika FNRJ, Zakonodavni odbor podnosi Saveznom veću ovaj izveštaj:

I

Pretresajući Predlog krivičnog zakonika u načelu Zakonodavni odbor Saveznog veća istakao je sledeće:

1) Predlog krivičnog zakonika sadrži potpun i na jedinstvenim načelima izgrađen sistem materijalnih krivično-pravnih propisa kojima je tačno određeno koja dela predstavljaju krivična dela i kako će se kažnjavati oni koji ih učine. Donošenjem ovog zakonika narodni sudovi i drugi organi narodne vlasti dobijaju sigurno oruđe za borbu protiv kriminaliteta, a građani punu zakonsku garanciju za zaštitu njihove lične slobode i zakonom zajamčenih prava i interesa. Novi Krivični zakonik biće važno oruđe u borbi protiv nasilja, samovolje i drugih društveno opasnih dela i borbe za dalje učvršćivanje naše socijalističke zakonito-

sti. Predlog krivičnog zakonika predstavlja solidno naučno delo, koje će u velikoj meri olakšati rad na stručnom uzdizanju naših pravnih kadrova i biti čvrsta podloga za teoretsku obradu našeg krivičnog prava.

Donošenju novog Krivičnog zakonika prethodio je niz posebnih Krivičnih zakona i pojedinih krivično-pravnih propisa, što ih je Narodna skupština donela od oslobođenja na ovamo. Tri krivični zakoni i propisi, pošto su kroz nekoliko godina bili primenjivani i proveravani u praksi našeg krivičnog pravosuđa, preuzeti su u novi Krivični zakonik u donekle izmenjenom sadržaju i obliku. Oni predstavljaju najveći i najvažniji deo materije novog Krivičnog zakonika. Tako je Predlog Krivičnog zakonika preuzeo u prerađenom obliku danas važeći Opšti deo Krivičnog zakonika, kao i ranije donesene posebne krivične zakone: Zakon o zabrani izazivanja nacionalne, rasne i verske mržnje i razdora, Zakon o krivičnim delima protiv naroda i države, Zakon o suzbijanju nedopuštene trgovine, nedopuštene špekulacije i privredne sabotaže, Zakon o zaštiti opštenarodne imovine i imovine pod upravom države, Zakon o krivičnim delima protiv službene dužnosti i Zakon o vojnim krivičnim delima. Ovi zakoni bili su već prilikom donošenja zamišljeni kao posebne glave budućeg Krivičnog zakonika. Isto tako zakonski predlog je u prerađenom obliku preuzeo i velik deo pozitivnih krivično-pravnih propisa, sadržanih u pojedinim zakonima koji kao glavni predmet reguliraju drugu a ne krivično-pravnu materiju. Konačno Predlog krivičnog zakonika sadrži i ona krivična dela koja dosad nisu bila obuhvećna krivičnim zakonodavstvom nove Jugoslavije i u pogledu kojih su se, na osnovu Zakona o nevažnosti pravnih propisa donesenih pre 6 aprila 1941 g. i za vreme neprijateljske okupacije, primenjivala pravna pravila Krivičnog zakonika stare Jugoslavije. Van ovog zakonskog predloga ostaje srazmerno mali broj materijalnih krivično-pravnih propisa, i to onih koji su usled svojih specifičnosti vezani uz materiju drugih zakona. Koji su to propisi, određuje Uvodni zakon za Krivični zakonik, koji je Savezna vlada predložila Narodnoj skupštini na pretres i usvajanje istovremeno s Predlogom krivičnog zakonika. Ovaj zakonski predlog predstavlja, dakle, dovršenje rada na izgradnji našeg novog krivičnog zakonodavstva. Preostaje, da se s novim Krivičnim zakonikom usklade još Zakon o izvršenju kazni, Zakon o krivičnom postupku i neki drugi pravni propisi.

Celokupna materija Predloga krivičnog zakonika razvrstana je u dva dela — opšti i posebni. Propisi Opšteg dela Predloga krivičnog zakonika sadrže osnovna načela koja važe za celokupno

krivično zakonodavstvo: opšte i posebno, savezno i republičko. Najznačajniji od tih propisa jesu oni kojima se usvaja materijalna koncepcija krivičnog dela i rešavaju takva osnovna pitanja kao što je pitanje krivične odgovornosti (uzrast, uračunljivost, vinost), pitanje sistema kazni, odmeravanje kazne, itd. Posebni deo Predloga krivičnog zakonika određuje krivična dela i njihova obeležja i propisuje kazne, mere bezbednosti i vaspitno-popravne mere koje se imaju primenjivati prema onima koji ta dela učine. Celokupna materija posebnog dela Predloga krivičnog zakonika razvrstana je u šesnaest glava prema objektu krivično-pravne zaštite.

2) Prema koncepciji Predloga krivičnog zakonika osnovni objekt krivično-pravne zaštite jeste čovek — građanin i naša državna zajednica Federativna Narodna Republika Jugoslavija kao politička i društvena organizacija radnih ljudi, kao moćno oruđe radnog naroda u borbi za likvidaciju svake ekonomske eksploatacije i odbranu nezavisnosti naše socijalističke domovine. Ova koncepcija izražena je u članu 1 na sledeći način: »Ovaj zakonik zaštićuje od nasilja, samovolje, privredne eksploatacije i drugih društveno-opasnih dela ličnost građana, njihova Ustavom i zakonima zajemčena prava i slobode, političke, nacionalne, ekonomske i socijalne osnove Federativne Narodne Republike Jugoslavije, njenu nezavisnost i bezbednost, njeno socijalističko društveno uređenje i Ustavom i zakonima utvrđeni državni poredak«. Navedena koncepcija snažno je izražena i u propisima posebnog dela Predloga krivičnog zakonika. Posebni deo počinje s glavom X, koja sadrži krivična dela protiv naroda i države. Već sam naziv ove glave ukazuje na to, da Predlog krivičnog zakonika ne zaštićuje državu kao neku tvorevinu van društva i nad društvom, nego sam narod, narodnu vlast i njenu ekonomsku osnovicu. Valja istaći da ovakvo shvatanje države kao objekta krivično-pravne zaštite leži u osnovu celokupnog našeg krivičnog zakonodavstva još iz vremena Narodnooslobodilačke borbe. Ni naziv »Krivična dela protiv naroda i države« nije nov. On je preuzet iz istoimenog posebnog zakona, koji je Privremena Narodna skupština DFJ donela još 25 avgusta 1945 g. Glava XII Posebnog dela sadrži između ostalog krivična dela protiv čovečnosti kao što su genocid i ratni zločin, a sledećih sedam glava sadrže krivična dela kojima se neposredno ili posredno zaštićuju ličnost čoveka i njegova građanska prava i slobode. To su krivična dela protiv života i tela, lične slobode i prava građana, radnih odnosa, časti i ugleda, dostojanstva ličnosti i morala, braka i porodice i zdravlja ljudi. I propisima ostalih glava Posebnog

dela Predloga krivičnog zakonika neposredno, ili posredno na širem planu, takođe se zaštićuje ličnost i prava građana. Tako se, na primer, propisima Glave XXIII o krivičnim delima protiv pravosuda i Glave XXIV o krivičnim delima protiv službene dužnosti zaštićuje ne samo pravilno funkcionisanje pravosuda i državne uprave, nego se njima zaštićuju i prava građana od samovolje, gaženja zakona i birokratskih postupaka pojedinih državnih organa. Sledi, dakle, da je osnovna koncepcija Predloga krivičnog zakonika izražena u čl. 1 dosledno sprovedena kroz celokupan zakonski predlog.

3) Predlog krivičnog zakonika na specifičan, krivičnom pravu svojstven način, odražava istorisku borbu koju narodi Jugoslavije vode za očuvanje tekovina Narodnooslobodilačke borbe, izgradnju socijalizma i svoju nezavisnost i slobodu. Odražavajući borbu koju naša zemlja vodi za izgradnju socijalizma i prevladavanje društvenih odnosa nasleđenih iz ranijih društvenih sistema — borbu između starog što odumire i novog što se rada — Predlog krivičnog zakonika još jednom potvrđuje pravilnost Marksovog učenja da »pravo ne može nikad biti iznad ekonomske strukture i njome uslovljenog kulturnog razvitka« i da ono, ukoliko se zasniva na principu razmene ekvivalenata još ne prelazi okvir buržoaskog prava. To se vidi iz toga, što Predlog krivičnog zakonika pored kvalitativno novih političkih, ekonomskih i društvenih odnosa koji postoje i nastaju u našoj zemlji zaštićuje i privatnu svojinu sredstava za proizvodnju i druge društvene odnose koji iz te svojine proizlaze. On ove odnose zaštićuje onakve kakvi ovi danas postoje u našoj zemlji podupirući tendenciju njihovog razvitka u pravcu socijalizma. Usled toga Predlog krivičnog zakonika jeste i mora da bude kodeks pozitivnih krivično-pravnih propisa, on mora da ima normativan a ne programski karakter. Dalji proces borbe za izgradnju socijalizma sigurno će izazvati razne izmene i dopune Krivičnog zakonika, ali bitne izmene vršiće se postepeno i u skladu sa uklanjanjem socijalnih uzroka kriminaliteta. One će se vršiti postepenim nestajanjem raznih krivičnih dela i prestajanjem važenja onih krivično-pravnih propisa kojima se ta dela zabranjuju.

4) Predlog krivičnog zakonika unosi u naše pozitivno zakonodavstvo neke bitne izmene. Najvažnije od tih izmena sastoje se u izmeni sistema kazni, ustanovljivanju mera bezbednosti, izmeni propisa o primeni kazni, mera bezbednosti i vaspitno-popravnih mera prema maloletnicima; u tačnijem i određenijem postavljanju osnovnih krivično-pravnih instituta kao što su vinost, pokušaj i

saučesništvo; u određenijem postavljanju opštih pravila za odmeravanje i ublažavanje kazne; u određivanju i unošenju u Posebni deo glave o krivičnim delima protiv čovečnosti i međunarodnog prava, glave o krivičnim delima protiv radnih odnosa itd. Od ovih bitnih izmena valja naročito podvući izmenu u sistemu kazni. Umesto dosadašnjih dvanaest vrsta kazni Predlog krivičnog zakonika ustanovljuje sedam vrsta kazni i to: kaznu smrti, strogog zatvora, zatvora, ograničenja građanskih prava, zabrane bavljenja određenim zanimanjem, konfiskacije imovine i novčanu kaznu. Pored kazni Predlog krivičnog zakonika ustanovljuje i mere bezbednosti, i to: upućivanje u zavod radi čuvanja i lečenja, oduzimanje predmeta i proterivanje iz zemlje.

U pogledu krivične odgovornosti i primene kazni, mera bezbednosti i vaspitno-popravnih mera prema maloletnicima Predlog određuje da se maloletnik, koji u vreme izvršenja krivičnog dela nije navršio 14 godina, ne može krivično goniti ni kazniti, niti se prema njemu mogu primeniti vaspitno-popravne mere. Takav maloletnik predaje se organu starateljstva, koji će odlučiti koje će mere preduzeti radi staranja o njemu i njegovom vaspitanju. Isto tako prema Predlogu nije krivično odgovoran maloletnik koji je u vreme izvršenja krivičnog dela navršio 14 godina ali nije bio toliko duševno razvijen da je mogao shvatiti značaj svog dela i upravljati svojim postupcima. U protivnom slučaju maloletnik je krivično odgovoran. Krivično odgovorne maloletnike zakonski predlog deli na dve kategorije: na one od 14 do 16 godina (mladi maloletnici) i one od 16—18 godina (stariji maloletnici). Krivično odgovorni maloletnici mogu se kazniti, ali se prema njima ne može izreći smrtna kazna, niti kazna ograničenja građanskih prava i trajne zabrane bavljenja određenim zanimanjem.

Predlog propisuje uslove pod kojima se prema maloletniku mogu primenjivati kazne i u kojim se granicama one mogu izricati. Kao vaspitno-popravne mere koje se mogu primeniti prema krivično odgovornim maloletnicima zakonski predlog ustanovljuje ukor i upućivanje u vaspitno-popravni dom. Maloletnik prema kome je primenjena vaspitno-popravna mera smatra se neosudivanim.

II

Saglasno istaknutim načelima i na osnovu pretresa svakog člana Predloga krivičnog zakonika, a po postignutoj saglasnosti redakcione komisije oba veća, Zakonodavni odbor predlaže Sa-

veznom veću sledeće izmene i dopune u tekstu navedenog zakonskog predloga:

(Dalji tekst izveštaja Zakonodavnog odbora Saveznog veća identičan je sa tekstom izveštaja Zakonodavnog odbora Veća naroda na str. 315).

III

Podnoseći ovaj svoj izveštaj, Zakonodavni odbor predlaže Saveznom veću da ga u celosti usvoji.

Zakonodavni odbor odredio je za svog izvestioca dr Josipa Hrnčevića.

Sekretar

dr Jerko Radmilović, s. r.

Predsednik

dr Josip Hrnčević, s. r.

Članovi:

Duro Salaj, s. r., Isa Jovanović, s. r., Mara Naceva, s. r., Živorad Ljubičić, s. r., Edhem Čamo, s. r., Lajčo Jaramazović, s. r., Milan Popović, s. r., Boško Šiljegović, s. r., dr Milorad Vlaković, s. r., dr Maks Šnuderl, s. r., Vladimir Simić, s. r., dr Ivo Sunarić, s. r.,
dr Metod Mikuž, s. r.

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ

Zakonodavni odbor

Br. 56 i 83

22 februara 1951 godine

Beograd

PREDLOG KRIVIČNOG ZAKONIKA

-- PREČIŠĆEN TEKST --

O P Š T I D E O

GLAVA PRVA

UVODNE ODREDBE

Krivični zakonik

Član 1

(1) Ovaj zakonik zaštićuje od nasilja, samovolje, privredne eksploatacije i drugih društveno opasnih dela ličnost građana, njihova ustavom i zakonima zajemčena prava i slobode, političke, nacionalne, ekonomske i socijalne osnove Federativne Narodne Republike Jugoslavije, njenu nezavisnost i bezbednost, njeno socijalističko društveno uređenje i ustavom i zakonima utvrđeni državni poredak.

(2) Ova zaštita ostvaruje se određivanjem koja društveno opasna dela predstavljaju krivična dela, propisivanjem kazni, mera bezbednosti i vaspitno-popravnih mera i primenjivanjem u zakonom određenom postupku tih kazni i mera prema onima koji takva krivična dela čine.

Nema ni krivičnog dela ni kazne bez zakona

Član 2

Niko ne može biti kažnjen za delo koje, pre nego što je učinjeno, nije bilo zakonom određeno kao krivično delo i za koje zakonom nije bilo propisano kako će se kazniti onaj koji ga učini.

Svrha kažnjavanja

Član 3

Svrha kažnjavanja jeste:
sprečavanje društveno opasne delatnosti;
sprečavanje učinioaca da ne čini krivična dela i njegovo po-
pravljanje;

vaspitni uticaj na druge da ne čine krivična dela;
uticaj na razvijanje društvenog morala i društvene discipline
gradana.

GLAVA DRUGA

KRIVIČNO DELO I KRIVIČNA ODGOVORNOST

Krivično delo

Član 4

(1) Krivično delo je društveno opasno delo čija su obeležja određena zakonom.

(2) Nije krivično delo ono delo koje, iako sadrži obeležja krivičnog dela određena zakonom, predstavlja neznatnu društvenu opasnost zbog malog značaja i zbog neznatnosti ili odsutnosti štetnih posledica.

Uzrast

Član 5

(1) Nije krivično odgovorno lice koje u vreme izvršenja krivičnog dela nije navršilo četrnaest godina.

(2) Nije krivično odgovoran maloletnik stariji od četrnaest godina koji u vreme izvršenja krivičnog dela zbog duševne nerazvijenosti nije mogao shvatiti značaj svog dela ili upravljati svojim postupcima.

Uračunljivost

Član 6

(1) Nije krivično odgovorno lice koje je učinilo krivično delo u stanju trajnog ili privremenog duševnog oboljenja, privremene duševne poremećenosti ili zaostalog duševnog razvoja, ukoliko usled ovih stanja nije moglo shvatiti značaj svog dela ili nije moglo upravljati svojim postupcima.

(2) Ako je u vreme izvršenja krivičnog dela usled jednog od stanja navedenih u stavu 1 ovog člana sposobnost učinioa da shvati značaj svog dela ili mogućnost da upravlja svojim postupcima bila bitno smanjena, sud ga može blaže kazniti.

(3) Učinitelj je krivično odgovoran ako se upotrebom alkohola ili na drugi način sam stavio u stanje privremene duševne poremećenosti iako je bio svestan ili je bio dužan i mogao biti svestan da u takvom stanju može učiniti krivično delo.

Umišljaj i nehat

Član 7

(1) Učinitelj je krivično odgovoran za krivično delo samo kad ga je učinio sa umišljajem ili iz nehata.

(2) Krivično delo učinjeno je sa umišljajem kad je učinitelj bio svestan svog dela i hteo njegovo izvršenje; ili kad je bio svestan da usled njegovog činjenja ili nečinjenja može nastupiti zabranjena posledica pa je pristao na njeno nastupanje.

(3) Krivično delo učinjeno je iz nehata kad je učinitelj bio svestan da zabranjena posledica može nastupiti ali je olako držao da ona neće nastupiti ili da će je moći otkloniti; ili kad nije bio svestan mogućnosti nastupanja zabranjene posledice, iako je prema okolnostima i svojim ličnim svojstvima bio dužan i mogao biti svestan te mogućnosti.

(4) Za krivično delo učinjeno iz nehata učinitelj je krivično odgovoran samo kad to zakon određuje.

Odgovornost za težu posledicu ili zbog naročitih okolnosti

Član 8

(1) Ako je iz krivičnog dela proizašla teža posledica za koju zakon propisuje težu kaznu, teža kazna će se izreći ako se ta posledica može pripisati nehatu učinioca.

(2) Ako je za određeno krivično delo zbog naročitih okolnosti propisana teža kazna, ona će se izreći samo ako je učinitelj za te okolnosti znao ili je bio dužan i mogao znati za njih.

Stvarna zabluda

Član 9

(1) Nije krivično odgovorno lice koje u vreme izvršenja krivičnog dela nije bilo svesno nekog njegovog zakonom određenog obeležja; ili koje je pogrešno uzelo da postoje okolnosti prema kojima bi, kad bi one stvarno postojale, to delo bilo dozvoljeno.

(2) Ako je učinitelj bio u zabludi usled nehata, krivično je odgovoran za krivično delo učinjeno iz nehata u slučaju kad zakon i za takvo delo određuje krivičnu odgovornost.

Pravna zabluda

Član 10

Sud može blaže kazniti učinioa krivičnog dela koji iz opravdanih razloga nije znao da je takvo delo zabranjeno, a može ga i osloboditi od kazne.

Nužna odbrana

Član 11

(1) Nije krivično delo ono delo koje je učinjeno u nužnoj odbrani.

(2) Nužna je ona odbrana koja je neophodno potrebna da učinilac od sebe ili drugog odbije istovremeni protivpravni napad.

(3) Ako učinilac prekorači granice nužne odbrane krivično je odgovoran ali ga sud može blaže kazniti, a ako je ovo prekorachenje učinio usled jake razdraženosti ili prepasti izazvane napadom, može ga i osloboditi od kazne.

Krajnja nužda

Član 12

(1) Nije krivično delo ono delo koje je učinjeno u krajnjoj nuždi.

(2) Delo je učinjeno u krajnjoj nuždi ako je učinjeno radi toga da učinilac od sebe ili drugog otkloni istovremenu neskrivljenu opasnost koja se na drugi način nije mogla otkloniti, i ako je pri tom učinjeno zlo manje od onog koje je pretilo.

(3) Ako učinilac prekorači granice krajnje nužde krivično je odgovoran, ali ga sud može blaže kazniti.

(4) Nema krajnje nužde kad je učinilac bio dužan da se izlaže opasnosti.

GLAVA TREĆA

IZVRŠENJE KRIVIČNOG DELA

I. NAČIN, VREME I MESTO IZVRŠENJA KRIVIČNOG DELA

Opšti način izvršenja krivičnog dela

Član 13

(1) Krivično delo može biti izvršeno činjenjem ili nečinjenjem.

(2) Krivično delo je izvršeno nečinjenjem ako je učinilac propustio da izvrši radnju koju je bio dužan izvršiti.

Vreme izvršenja krivičnog dela

Član 14

Krivično delo je izvršeno u vreme kad je učinilac radio ili je bio dužan da radi, bez obzira kad je posledica nastupila.

Mesto izvršenja krivičnog dela

Član 15

(1) Krivično delo je izvršeno kako u mestu gde je učinilac radio ili bio dužan da radi, tako i u mestu gde je posledica nastupila.

(2) Pokušaj krivičnog dela je izvršen kako u mestu gde je učinilac radio, tako i u mestu gde je po njegovom umišljaju posledica imala ili mogla da nastupi.

2. POKUŠAJ

Kažnjavanje za pokušaj

Član 16

(1) Ko je izvršenje krivičnog dela sa umišljajem započeo ali ga nije dovršio, kazniće se za pokušaj samo onih krivičnih dela za koja se po zakonu može izreći pet godina strogog zatvora ili teža kazna, a u pogledu drugih krivičnih dela samo kad zakon propisuje da će se kazniti za pokušaj.

(2) Za pokušaj sud može učinoca blaže kazniti nego za dovršeno krivično delo.

Nepodoban pokušaj

Član 17

Ako su sredstvo kojim je učinilac pokušao izvršenje krivičnog dela ili predmet prema kojem je pokušao izvršenje takvi da se krivično delo takvim sredstvom ili prema takvom predmetu ni pod kojim uslovima ne bi moglo izvršiti, sud može učinocu ublažiti kaznu i pri tom nije vezan ni za vrstu ni za meru kazne propisane za to krivično delo, a može ga i osloboditi od kazne.

Dobrovoljni odustanak

Član 18

(1) Učinioca koji je pokušao da izvrši krivično delo ali je dobrovoljno odustao od njegovog izvršenja, sud može osloboditi od kazne.

(2) U slučaju dobrovoljnog odustanka učinilac će se kazniti za one radnje koje čine neko drugo samostalno krivično delo.

3. SAUČESNIŠTVO

Potstrekavanje

Član 19

(1) Ko drugog sa umišljajem potstrekne da učini krivično delo kazniće se kao da ga je sam učinio.

(2) Ko drugog sa umišljajem potstrekava na izvršenje krivičnog dela za koje se po zakonu može izreći pet godina strogo zatvora ili teža kazna, a delo ne bude ni pokušano, kazniće se kao za pokušaj.

Pomaganje

Član 20

(1) Ko drugom sa umišljajem pomogne u izvršenju krivičnog dela kazniće se kao da ga je sam učinio, a može se i blaže kazniti.

(2) Kao pomaganje smatra se naročito: davanje saveta ili uputstava kako da se izvrši krivično delo, stavljanje na raspolaganje učiniocu sredstava za izvršenje krivičnog dela, uklanjanje prepreka za izvršenje krivičnog dela, kao i unapred obećano prikrivanje krivičnog dela, učinioca, sredstava kojim je krivično delo učinjeno, tragova krivičnog dela ili predmeta pribavljenih krivičnim delom.

Kažnjavanje potstrekača i pomagača za pokušaj

Član 21

Ako je krivično delo ostalo u pokušaju, potstrekač i pomagač kazniće se kao za pokušaj.

Granice odgovornosti i kažnjivosti potstrekača i pomagača

Član 22

(1) Potstrekač i pomagač krivično su odgovorni u granicama svog umišljaja.

(2) Potstrekač i pomagač mogu se osloboditi od kazne ako su dobrovoljno sprečili izvršenje dela.

(3) Lični odnosi, svojstva i okolnosti usled kojih zakon isključuje krivičnu odgovornost, ili dozvoljava ili propisuje oslobodenje od kazne, smanjenje ili povećanje kazne, mogu se uzeti u obzir samo onom izvršiocu, potstrekaču ili pomagaču kod koga se takvi odnosi, svojstva i okolnosti nadu.

Kažnjavanje organizatora zločinačkih udruženja

Član 23

Ko radi vršenja krivičnih dela stvara ili iskorišćuje organizaciju, bandu, zaveru, grupu ili drugo udruženje kazniće se za sva krivična dela koja su proizašla iz zločinačkog plana tih udruženja kao da ih je sam učinio.

GLAVA ČETVRTA

KAZNE

1. VRSTE KAZNI I USLOVI NJIHOVOG IZRICANJA

Vrste kazni

Član 24

Učiniocima krivičnih dela mogu se izreći ove kazne:

- 1) smrtna kazna;
- 2) strogi zatvor;
- 3) zatvor;
- 4) ograničenje građanskih prava;
- 5) zabrana bavljenja određenim zanimanjem;
- 6) konfiskacija imovine;
- 7) novčana kazna.

Glavne i sporedne kazne

Član 25

(1) Smrtna kazna i kazne strogog zatvora i zatvora mogu se izreći samo kao glavne kazne.

(2) Kazne ograničenja građanskih prava, zabrane bavljenja određenim zanimanjem i konfiskacije imovine mogu se izreći samo kao sporedne kazne.

(3) Novčana kazna može se izreći i kao glavna i kao sporedna kazna.

(4) Ako je za jedno krivično delo propisano više kazni, samo jedna se može izreći kao glavna.

(5) Uz glavnu kaznu može se izreći više sporednih kazni.

Zakonitost u izricanju kazni

Član 26

(1) Smrtna kazna i kazne strogog zatvora, zatvora i konfiskacije imovine mogu se izreći samo kad su za određeno krivično delo propisane zakonom.

(2) Kazne ograničenja građanskih prava i zabrane bavljenja određenim zanimanjem mogu se izreći i kad nisu propisane zakonom za određeno krivično delo, ali samo pod uslovima određenim u ovom zakoniku.

(3) Novčana kazna može se izreći samo kad je za određeno krivično delo propisana zakonom, ali za krivična dela učinjena iz koristoljublja ta kazna kao sporedna može se izreći i kad nije zakonom propisana.

Smrtna kazna

Član 27

(1) Smrtna kazna izvršuje se streljanjem ili vešanjem.

(2) Da li će se smrtna kazna izvršiti streljanjem ili vešanjem određuje sud presudom.

(3) Smrtna kazna ne može se izreći bremenitoj ženi.

Kazna strogog zatvora

Član 28

Kazna strogog zatvora ne može biti kraća od šest meseci ni duža od dvadeset godina, a izriče se na pune godine i mesec.

Zamena smrtne kazne

Član 29

(1) Smrtna kazna može se aktom amnestije ili pomilovanja zameniti i strogim zatvorom u doživotnom trajanju.

(2) Ako sud s obzirom na težinu krivičnog dela nade da bi trebalo izreći smrtnu kaznu, ali da postoje opravdani razlozi da se ona ne izrekne, a da vremena kazna strogog zatvora ne bi odgovarala težini krivičnog dela, sud može mesto smrtne kazne izreći strogi zatvor u doživotnom trajanju.

Kazna zatvora

Član 30

(1) Kazna zatvora ne može biti kraća od tri dana ni duža od pet godina.

(2) Kazna zatvora izriče se na pune godine i mesece, a do tri meseca i na pune dane.

Kazna ograničenja građanskih prava

Član 31

(1) Kazna ograničenja građanskih prava sastoji se u gubitku biračkog prava, prava na sticanje i vršenje izbornih funkcija u društvenim organizacijama i udruženjima i prava javnog istupanja.

(2) Kazna ograničenja građanskih prava može biti trajna ili vremena.

(3) Vremena kazna ograničenja građanskih prava ne može biti kraća od jedne ni duža od pet godina.

Trajno ograničenje građanskih prava

Član 32

(1) Kazna trajnog ograničenja građanskih prava izriče se uvek pri osudi na smrtnu kaznu i pri zameni smrtne kazne strogim zatvorom u doživotnom trajanju.

(2) Kazna trajnog ograničenja građanskih prava počinje teći od dana pravosnažnosti presude.

(3) Pri osudi na kaznu trajnog ograničenja građanskih prava sud će presudom odrediti da se učiniocu oduzmu sva počasna zvanja i odlikovanja.

Vremeno ograničenje građanskih prava

Član 33

(1) Kazna vremenog ograničenja građanskih prava može se izreći samo pri osudi na kaznu strogog zatvora, i to ako ova nije manja od pet godina.

(2) Izuzetno sud može pri osudi na kaznu strogog zatvora od dve do pet godina izreći i kaznu vremenog ograničenja građanskih prava do dve godine.

(3) Pod uslovima iz stava 1 i 2 ovog člana kazna vremenog ograničenja građanskih prava izriče se kad se učinilac krivičnog dela pokazao nedostojnim da učestvuje u javnom životu.

(4) Lice osuđeno na vreme ograničenje građanskih prava ne može vršiti građanska prava koja je privremeno izgubilo od dana pravosnažnosti presude, ali se vreme trajanja ove kazne računa od dana kad je glavna kazna izdržana, zastarela ili oproštena.

(5) Pri osudi na kaznu vremenog ograničenja građanskih prava sud može učiniocu oduzeti počasno zvanje ili odlikovanje ako je učinio takvo krivično delo koje ga čini nedostojnim da bude nosilac počasnog zvanja ili odlikovanja.

Vraćanje građanskih prava

Član 34

Osuđeni na kaznu vremenog ograničenja građanskih prava vraća se u svoja građanska prava danom kad mu je kazna ograničenja građanskih prava istekla.

Kazna zabrane bavljenja određenim zanimanjem

Član 35

(1) Kazna zabrane bavljenja određenim zanimanjem može biti trajna ili vremena.

(2) Kazna trajne zabrane bavljenja određenim zanimanjem može se izreći samo pri osudi na kaznu strogog zatvora, i to ako ova nije manja od tri godine.

(3) Vremena kazna zabrane bavljenja određenim zanimanjem ne može biti kraća od tri meseca ni duža od pet godina.

(4) Kazna zabrane bavljenja određenim zanimanjem izriče se kad je učinilac zloupotrebio zanimanje radi izvršenja krivičnog dela ili ako je njegovo dalje bavljenje tim zanimanjem opasno.

(5) Vreme trajanja kazne zabrane bavljenja određenim zanimanjem računa se od dana kad je glavna kazna izdržana, zastarela ili oproštena.

Kazna konfiskacije imovine

Član 36

Kazna konfiskacije imovine sastoji se u oduzimanju imovine osuđenog lica bez naknade.

Novčana kazna

Član 37

(1) Novčana kazna ne može biti manja od sto dinara. Ako zakon ne propisuje drukčije, novčana kazna može se izreći do iznosa od pedeset hiljada dinara, a za krivična dela učinjena iz koristoljublja do iznosa od tri stotine hiljada dinara.

(2) U presudi se određuje rok plaćanja novčane kazne, koji ne može biti kraći od petnaest dana ni duži od tri meseca, ali u opravdanom slučaju sud može dozvoliti da osuđeni novčanu kaznu isplati i u otplatama. U tom slučaju sud će odrediti način isplaćivanja i rok isplate, koji ne može biti duži od dve godine.

2. ODMERAVANJE KAZNE

Opšte pravilo o odmeravanju kazni

Član 38

Za određeno krivično delo sud će odmeriti kaznu u granicama koje su zakonom propisane za to delo, uzimajući u obzir sve okolnosti koje utiču da kazna bude veća ili manja (otežavajuće i olakšavajuće okolnosti), a naročito: stepen krivične odgovornosti, pobude iz kojih je delo učinjeno, jačinu ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra, okolnosti pod kojima je delo učinjeno, raniji život, lične prilike i držanje učinioca posle učinjenog krivičnog dela.

Odmeravanje novčane kazne

Član 39

Pri odmeravanju novčane kazne sud će uzeti u obzir imovno stanje učinioca.

Povrat

Član 40

(1) Ako je učinilac u povratu, sud će to uvek uzeti kao otežavajuću okolnost.

(2) Učinilac je u povratu ako je već bio osuđen za krivično delo učinjeno sa umišljajem na kaznu strogog zatvora ili zatvora, pa za vreme od pet godina od dana kad je tu kaznu potpuno ili delimično izdržao ponovo učini krivično delo sa umišljajem za koje je propisana kazna zatvora ili teža kazna.

Osobito težak slučaj

Član 41

Kad zakon propisuje težu kaznu za osobito težak slučaj određenog krivičnog dela, sud će ovu kaznu izreći ako je delo dobilo posebno opasan vid time što je učinilac pri njegovom izvršenju ispoljio naročitu odlučnost, upornost ili bezobzirnost i što je delo ili izazvalo naročito teške posledice ili je učinjeno pod osobito otežavajućim okolnostima.

Ublažavanje kazne

Član 42

(1) Kad zakon propisuje da se učinilac može blaže kazniti, sud može odmeriti kaznu ispod granice propisane zakonom ili izreći blažu vrstu kazne.

(2) Sud može odmeriti kaznu ispod granice propisane zakonom ili izreći blažu vrstu kazne i u slučaju kad nade da postoje takve olakšavajuće okolnosti koje ukazuju na to da se i sa ublaženom kaznom može postići svrha kažnjavanja.

Način ublažavanja kazne

Član 43

Kad sud nade da treba ublažiti kaznu, ublažavanje se vrši ovako:

1) ako je za krivično delo propisana kazna strogog zatvora, zatvora ili novčana kazna, sa naznačenjem najmanje mere, ova najmanja mera može se spustiti do najmanje zakonske mere te vrste kazne;

2) ako je za krivično delo propisana kazna strogog zatvora ili zatvora, bez naznačenja najmanje mere, mesto strogog zatvora može se izreći zatvor najmanje tri meseca, a mesto zatvora novčana kazna.

Oslobodenje od kazne

Član 44

Sud može učinioca krivičnog dela osloboditi od kazne samo u slučajevima kad to zakon propisuje.

Uračunavanje pritvora, istražnog zatvora i ranije kazne

Član 45

(1) Vreme provedeno u pritvoru ili u istražnom zatvoru uračunava se u kaznu strogog zatvora, zatvora i u novčanu kaznu.

(2) U novu kaznu uračunava se i deo ranije izdržane kazne, ako je ranija kazna izmenjena aktom amnestije ili pomilovanja, vanrednim ublažavanjem kazne, ili povodom ponavljanja postupka ili povodom zahteva za zaštitu zakonitosti.

(3) Pri uračunavanju izjednačuju se dan pritvora, dan istražnog zatvora, dan strogog zatvora, dan zatvora, dve slotine dinara novčane kazne.

Sticaj krivičnih dela

Član 46

(1) Ako je učinilac jednom radnjom učinio više krivičnih dela, ili ako je sa više radnji učinio više krivičnih dela po kojima nije donesena presuda, sud će prethodno utvrditi kazne za svako krivično delo, pa će u pogledu izricanja glavne kazne postupiti na ovaj način:

1) ako je za neko krivično delo u sticaju utvrdio smrtnu kaznu, izreći će samo tu kaznu;

2) ako je za krivična dela u sticaju utvrdio kazne strogog zatvora i zatvora, izreći će jednu kaznu koja se sastoji u povišenju najteže od utvrđenih kazni, ali tako da povišena kazna ne sme dostići ukupan iznos pojedinih utvrđenih kazni ni preći najveću zakonsku meru izrečene vrste kazne;

3) ako je za neko krivično delo u sticaju utvrdio novčanu kaznu a za drugo delo kaznu strogog zatvora ili zatvora, izreći će pored utvrđene kazne strogog zatvora odnosno zatvora i utvrđenu novčanu kaznu;

4) ako je za krivična dela u sticaju utvrdio novčane kazne, izreći će jednu novčanu kaznu koja ne sme preći zbir utvrđenih kazni niti najveću zakonsku meru.

(2) Sporedne kazne sud će izreći ako su utvrđene ma i za jedno krivično delo u sticaju, a ako su te kazne iste vrste, sud će izreći jednu kaznu te vrste, koja ne sme preći ukupan iznos pojedinih utvrđenih kazni ni najveću zakonsku meru izrečene vrste kazne.

(3) Kad sud za neko krivično delo u sticaju utvrdi kaznu konfiskacije imovine, ne može izreći novčanu kaznu ni kao glavnu ni kao sporednu.

Odmeravanje kazne osuđenom licu

Član 47

(1) Ako osuđeno lice, pre nego što je izdržalo kaznu, bude suđeno zbog krivičnog dela učinjenog pre izricanja ranije presude ili zbog krivičnog dela učinjenog dok kazna nije izdržana, sud će izreći jednu kaznu primenom odredbe člana 46 ovog zakonika, uzimajući raniju kaznu kao već utvrđenu za odnosno delo. Deo kazne koju je osuđeno lice izdržalo po ranijoj presudi uračunaće se po odredbi člana 45 ovog zakonika.

(2) Ako osuđeno lice, dok je na izdržavanju kazne zatvora ili strogog zatvora ili dok je na uslovnom otpustu, učini krivično delo za koje se po zakonu može izreći osam godina strogog zatvora ili teža kazna, sud može izreći novu kaznu bez obzira na ranije izrečenu kaznu, ako se primenom odredbe člana 46 ovog zakonika ne bi mogla ostvariti svrha kažnjavanja usled kratkog ostatka ranije izrečene kazne.

(3) Ako osuđeno lice, dok je na izdržavanju kazne zatvora ili strogog zatvora, učini krivično delo za koje zakon propisuje novčanu kaznu ili kaznu zatvora do šest meseci, kazniće se disciplinski.

3. USLOVNA OSUDA

Izricanje uslovne osude

Član 48

(1) Pri osudi na kaznu zatvora do dve godine ili na novčanu kaznu sud može presudom odložiti izvršenje izrečene kazne pod uslovom da osuđeni u određenom roku, koji ne može biti kraći od jedne ni duži od pet godina, ne učini sa umišljajem novo isto tako teško ili teže krivično delo.

(2) Za odlaganje izvršenja kazne sud može postaviti i uslov da osuđeni u određenom roku koji ne može biti duži od jedne godine naknadi presudom utvrđenu štetu.

(3) Sud će odrediti uslovno odlaganje izvršenja izrečene kazne ako prema okolnostima dela i prema ponašanju učinioca posle izvršenja dela, a s obzirom na njegov raniji život, nade da se može sa osnovom očekivati da osuđeni i bez izvršenja kazne ubuduće neće vršiti krivična dela i da sama osuda u takvom slučaju ostvaruje svrhu kažnjavanja.

(4) Uslovna osuda ne može se izreći licu koje je za poslednjih pet godina bilo osuđeno na kaznu strogog zatvora ili bezuslovno na kaznu zatvora dužu od jedne godine.

(5) U presudi sud može odrediti da se vremena kazna bavljenja određenim zanimanjem izvrši bez obzira što je izvršenje glavne kazne uslovljeno.

Opozivanje uslovne osude

Član 49

(1) Sud će opozvati odlaganje izvršenja kazne ako uslovno osuđeni u roku za koji je presudom odloženo izvršenje kazne učini sa umišljajem novo isto tako teško ili teže krivično delo, kao i u slučaju ako posle izricanja uslovne osude bude osuđen za krivično delo učinjeno pre njenog izricanja, a sud nade da ne bi bilo osnova za izricanja uslovne osude da se znalo za to ranije učinjeno krivično delo.

(2) U slučaju opozivanja uslovne osude sud će za sva krivična dela izreći jednu kaznu po članu 46 ovog zakonika uzimajući raniju kaznu kao već utvrđenu za odnosno delo.

(3) Uslovna osuda može se opozvati u roku za koji je izvršenje kazne bilo odloženo. Ako uslovno osuđeni u ovom roku učini sa umišljajem novo isto tako teško ili teže krivično delo, a to je presudom utvrđeno tek posle isteka roka za koji je izvršenje kazne bilo odloženo, uslovna osuda može se opozvati najkasnije u roku od jedne godine od dana kad je proteklo vreme za koje je izvršenje kazne bilo odloženo.

(4) U slučaju da je odlaganje izvršenja kazne uslovljeno i naknadom štete, sud će opozvati uslovnu osudu ako osuđeni ne naknadi štetu u određenom roku, ali sud može odrediti i nov rok za naknadu štete ili ukinuti ovaj uslov ako nade da osuđeni nije u stanju naknaditi štetu.

Dejstvo neopozvane uslovne osude

Član 50

Ako uslovna osuda ne bude opozvana, lice koje je bilo uslovno osuđeno smatra se da nije osuđeno za dela obuhvaćena uslovnom osudom.

4. OPŠTE ODREDBE O IZVRŠENJU KAZNI

Svrha izvršenja kazne

Član 51

(1) Izvršivanjem kazne ostvaruje se svrha kažnjavanja određena ovim zakonikom.

(2) U izvršivanju kazne ne smeju se osuđenom nanositi fizičke patnje niti se sme vredati njegovo ljudsko dostojanstvo.

Izvršenje smrtne kazne

Član 52

(1) Smrtna kazna ne može se izvršiti pre nego što se prethodno utvrdi da nije ukinuta ili zamenjena aktom amnestije ili aktom pomilovanja.

(2) Smrtna kazna ne može se izvršiti nad licem koje je teško telesno ili duševno bolesno dok ta bolest traje.

Izdržavanje kazne u kazneno-popravnim ustanovama

Član 53

(1) Kazne strogog zatvora i zatvora osuđena lica izdržavaju u kazneno-popravnim domovima ili u zatvorima.

(2) Kaznu zatvora do šest meseci osuđena lica izdržavaju u zatvorima.

(3) Muška i ženska lica izdržavaju kazne strogog zatvora i zatvora u odvojenim kazneno-popravnim ustanovama, a ako su u istoj kazneno-popravnoj ustanovi onda odvojeni jedni od drugih.

(4) Lica osuđena na kaznu strogog zatvora izdržavaju tu kaznu odvojeno od lica osuđenih na kaznu zatvora.

(5) Osuđena lica izdržavaju kaznu strogog zatvora odnosno zatvora skupno, a izuzetno izdvojeni.

(6) Za vreme posljednja tri meseca bremenitosti i posle porođaja do navršetka jedne godine starosti deteta, ženska lica izdržavaju kaznu strogog zatvora i zatvora u zaštitnom domu osuđenica-porodilja.

Obaveza na rad lica osuđenih na kaznu strogog zatvora i zatvora

Član 54

(1) Lica osuđena na kaznu strogog zatvora ili zatvora ako su sposobna za rad dužna su da rade.

(2) Radno vreme traje osam časova dnevno.

(3) Lica osuđena na kaznu strogog zatvora raspoređuju se, po pravilu, na fizičke radove, a ako nisu sposobna za takve radove dužna su da rade poslove za koje su sposobna.

(4) Lica osuđena na kaznu zatvora raspoređuju se, po pravilu, na poslove koji odgovaraju njihovoj stručnoj spremi i spo-

sobnostima. Ako se odredi da ova lica rade fizičke poslove ti poslovi, ukoliko ne odgovaraju ranijem zanimanju osuđenog lica, moraju biti lakše prirode.

Prava lica osuđenih na kaznu strogog zatvora i zatvora

Član 55

(1) Licima osuđenim na kaznu strogog zatvora i zatvora obezbeđuje se:

- jedan dan odmora u nedelji;
- nagrada za rad;
- besplatna zdravstvena zaštita;
- pravo na socijalno osiguranje u slučaju nesreće na poslu;
- pravo na dopisivanje i primanje poseta i pošiljki.

(2) Lica osuđena na kaznu zatvora imaju u pogledu prava na dopisivanje, primanje poseta i pošiljki blaži režim nego lica osuđena na kaznu strogog zatvora.

Uslovni otpust

Član 56

(1) Osuđeno lice koje je izdržalo polovinu kazne strogog zatvora ili zatvora i pokaže svojim radom i vladanjem da se toliko popravilo da se može očekivati da neće dalje vršiti krivična dela, može se uslovno otpustiti sa izdržavanja kazne.

(2) Ako se osuđeno lice za vreme izdržavanja kazne naročito istakne svojim radom i vladanjem, može se uslovno otpustiti i pre nego što je izdržalo polovinu kazne strogog zatvora odnosno zatvora.

(3) Pod uslovom iz stava 1 ovog člana lice osuđeno na kaznu strogog zatvora u doživotnom trajanju može se uslovno otpustiti ako je izdržalo petnaest godina strogog zatvora.

(4) Uslovni otpust traje do isteka vremena za koje je izrečena kazna, a za lica kojima je smrtna kazna zamenjena strogim zatvorom u doživotnom trajanju deset godina od dana otpuštanja sa izdržavanja kazne.

Opozivanje uslovnog otpusta

Član 57

(1) Uslovni otpust opoziva se ako uslovno otpušteni, dok je na uslovnom otpustu, učini novo krivično delo koje po svom značaju i težini ukazuje da razlozi za uslovni otpust više ne postoje.

(2) U slučaju opozivanja vreme provedeno na uslovnom otpustu ne uračunava se u kaznu.

Izvršenje kazne konfiskacije imovine

Član 58

(1) Pri izvršenju kazno konfiskacije imovine sud će u granicama zakona tačno odrediti koji će se deo imovine konfiskovati, a koji će deo ostati za izdržavanje osuđenog i njegove uže porodice.

(2) Postupak oko izvršenja kazne konfiskacije imovine određuje poseban zakon.

Izvršenje novčane kazne

Član 59

(1) Ako osuđeno lice u određenom vremenu ne isplati novčanu kaznu, naplata će se izvršiti prinudno.

(2) U slučaju da se novčana kazna ne može naplatiti, sud će je zameniti kaznom zatvora, računajući svake započete dve stotine dinara novčane kazne za jedan dan zatvora, s tim da kazna zatvora ne može biti duža od šest meseci.

(3) Ako osuđeno lice isplati samo jedan deo novčane kazne, ostatak će se srazmerno zameniti kaznom zatvora. Ako osuđeni isplati ostatak novčane kazne, prekinuće se sa izvršenjem kazne zatvora.

(4) Po smrti osuđenog lica novčana kazna neće se izvršiti.

Troškovi izvršenja kazne

Član 60

Sve kazne osim novčane kazne izvršuju se o trošku države.

GLAVA PETA

• MERE BEZBEDNOSTI

Upućivanje u zavod radi čuvanja i lečenja

Član 61

(1) Kad sud utvrdi da je učinilac dela neuračunljiv ili smanjeno uračunljiv i da je opasan za svoju okolinu, odrediće da se uputi u zavod za duševno bolesna lica ili drugi zavod za čuvanje i lečenje.

(2) Otpuštanje iz zavoda sud će odrediti kad utvrdi da je dalje zadržavanje u zavodu nepotrebno.

(3) Vreme koje je osuđeno lice sa smanjenom uračunljivošću proveo u zavodu uračunaće se u vreme izdržavanja kazne strogog zatvora ili zatvora.

(4) Ako u vreme otpuštanja iz zavoda nije proteklo vreme izrečene kazne, ostatak kazne izdržaće u kazneno-popravnoj ustanovi. Ako je takvo lice bilo osuđeno na kaznu zatvora do dve godine, sud može prilikom njegovog otpuštanja iz zavoda odlučiti da li će se kazna izvršiti. Pri tome će uzeti u obzir težinu učinjenog dela, raniji život učinioca, kao i u kojoj je meri boravak u zavodu uticao na lečenje učinioca.

Oduzimanje predmeta

Član 62

(1) Predmeti koji su upotrebljeni ili bili namenjeni za izvršenje krivičnog dela, koji su nastali izvršenjem krivičnog dela ili koji su dobijeni kao nagrada za izvršenje krivičnog dela mogu se oduzeti, ako su svojina učinioca dela.

(2) Ovi predmeti mogu se oduzeti i kad nisu svojina učinioca, ako to zahtevaju interesi opšte bezbednosti ili razlozi morala, ali ovim se ne dira u pravo trećih lica na naknadu štete od učinioca.

Proterivanje iz zemlje

Član 63

(1) Pri izricanju kazne strancu sud može izreći i proterivanje sa teritorije Federativne Narodne Republike Jugoslavije ako nađe da pobudo iz kojih je izvršio krivično delo, način izvršenja dela ili druge okolnosti ukazuju da bi njegov boravak u zemlji bio štetan.

(2) Proterivanje može biti izrečeno za svagda ili za vreme od jedne do deset godina.

(3) Vreme trajanja proterivanja računa se od dana kad je glavna kazna izdržana, zastarela ili oproštena.

GLAVA ŠESTA

PRIMENA KAZNI, VASPIITNO-POPRAVNIH MERA I MERA BEZBEDNOSTI PREMA MALOLETNICIMA

Mere prema deci

Član 64

Maloletnik koji u vreme izvršenja krivičnog dela nije navršio četrnaest godina ne može se goniti ni kazniti niti sud prema njemu može primeniti vaspitno-popravne mere. Takav maloletnik predaje se organu starateljstva, koji će odlučiti da li će ga ostaviti kod roditelja odnosno staraoca ili će primeniti druge mere radi staranja o njemu i o njegovom vaspitanju.

Primena vaspitno-popravnih mera prema krivično neodgovornim maloletnicima

Član 65

(1) Prema maloletniku koji nije krivično odgovoran (član 5 stav 2) sud će primeniti ove vaspitno-popravne mere:

- 1) predaja roditeljima ili staraocu;
- 2) upućivanje u vaspitnu ustanovu.

(2) Sud će maloletnika predati roditeljima ili staraocu da nad njim vode pojačan nadzor i da mu obezbede školovanje kad utvrdi da za to imaju mogućnosti i da je ta mera dovoljna za popravljavanje maloletnika s obzirom na njegov uzrast, raniji život, lakšu prirodu dela i okolnosti pod kojima je delo učinjeno.

(3) Sud će uputiti maloletnika u vaspitnu ustanovu ako njegovi roditelji odnosno staralac nisu u mogućnosti da nad njim vode pojačan nadzor i da mu obezbede školovanje, ili ako utvrdi da predavanje roditeljima odnosno staraocu neće biti dovoljna mera za popravljavanje maloletnika, naročito s obzirom na uzrast, raniji život i težu prirodu dela.

(4) Ako je maloletnik gluvonem ili slep, a sud nade da ga treba uputiti u vaspitnu ustanovu, uputiće ga u zavod za gluvo-neme ili slepe.

Kazne koje se ne mogu izreći prema krivično odgovornom maloletniku

Član 66

Maloletniku koji je krivično odgovoran ne mogu se izreći ove kazne: smrtna kazna, ograničenje građanskih prava i trajna zabrana bavljenja određenim zanimanjem.

Kažnjavanje krivično odgovornog mladeg maloletnika

Član 67

Maloletnik koji je u vreme izvršenja krivičnog dela navršio četrnaest a nije navršio šesnaest godina (mlade maloletnik) može se kazniti samo ako je učinio krivično delo za koje zakon propisuje kaznu težu od deset godina strogog zatvora.

Primena vaspitno-popravnih mera prema krivično odgovornom mladem maloletniku

Član 68

(1) Za krivična dela za koje zakon propisuje kaznu do deset godina strogog zatvora ili kakvu blažu kaznu primeniće se prema mladem maloletniku ove vaspitno-popravne mere:

1) ukor;

2) upućivanje u vaspitno-popravni dom.

(2) Izuzetno sud može primeniti vaspitno-popravnu meru upućivanja u vaspitno-popravni dom i prema mladem maloletniku koji je učinio krivično delo za koje zakon propisuje kaznu težu od deset godina strogog zatvora, ako nade da se s obzirom na duževnu razvijenost mladeg maloletnika, prirodu dela i okolnosti pod kojima je delo učinjeno, svrha popravljanja i vaspitanja može ostvariti i bez primene kazne.

Ukor

Član 69

Prema mladem maloletniku koji je učinio lakše krivično delo sud će primeniti ukor ako utvrdi da će ta mera s obzirom na duževnu razvijenost mladeg maloletnika, prirodu dela i okolnosti pod kojima je ono učinjeno, biti dovoljna za njegovo popravljanje.

Upućivanje u vaspitno-popravni dom

Član 70

Sud će mladeg maloletnika uputiti u vaspitno-popravni dom kad nade da je potrebno prema njemu primeniti pojačane popravne mere s obzirom na težinu dela ili s obzirom na njegovu zapuštenost ili pokvarenost.

Kažnjavanje krivično odgovornih starijih maloletnika

Član 71

Maloletnik koji je u vreme izvršenja krivičnog dela navršio šesnaest godina (stariji maloletnik) kazniće se, ali ako je učinio krivično delo za koje zakon propisuje kaznu strogog zatvora do pet godina ili kakvu blažu kaznu, sud može, prema njemu primeniti vaspitno-popravnu meru upućivanja u vaspitno-popravni dom.

Odmeravanje kazne krivično odgovornim maloletnicima

Član 72

(1) Pri odmeravanju kazne maloletniku sud će primeniti opšte pravilo o odmeravanju kazni (čl. 38) i pri tom će naročito imati u vidu stepen duševne razvijenosti maloletnika.

(2) Za krivično delo za koje zakon propisuje smrtnu kaznu stariji maloletnik može biti kažnjen kaznom strogog zatvora najviše do petnaest godina, a mladi maloletnik najviše do deset godina.

(3) Za krivično delo za koje zakon propisuje kaznu strogog zatvora u trajanju dužem od deset godina, sud može starijeg maloletnika kazniti kaznom strogog zatvora najviše do deset godina, a mladeg maloletnika kaznom strogog zatvora najviše do osam godina.

(4) Ublažavanje kazne maloletniku vrši se po odredbama člana 42 i 43 ovog zakona.

Trajanje vaspitno-popravnih mera

Član 73

(1) Kad sud uputi maloletnika u vaspitnu ustanovu ili u vaspitno-popravni dom odlučiće koliko će vremena maloletnik ostati u ustanovi odnosno domu.

(2) U vaspitnoj ustanovi maloletnik će ostati najmanje jednu godinu a najduže tri godine, a u vaspitno-popravnom domu najmanje jednu godinu a najduže pet godina.

Izmena sudske odluke o vaspitno-popravnim merama

Član 74

(1) Sud može vreme boravka u vaspitnoj ustanovi ili u vaspitno-popravnom domu skratiti, a može odrediti i otpuštanje iz vaspitne ustanove odnosno vaspitno-popravnog doma, ako se pokaže da se maloletnik popravio.

(2) Sud može opozvati odluku o otpuštanju ako maloletnik svojim radom i vladanjem pokaže da je potrebno vratiti ga u vaspitnu ustanovu ili vaspitno-popravní dom. Opozivanje odluke o otpuštanju može se vršiti dok maloletnik ne navrši osamnaest godina.

Prestanak vaspitno-popravnih mera u slučaju izricanja kazne

Član 75

Ako maloletnik u toku primene vaspitno-popravnih mera bude osuđen za krivično delo na kaznu strogog zatvora ili zatvora, određena vaspitno-popravna mera prestaje kad maloletnik započne izdržavanje kazne.

Dejstvo primene vaspitno-popravnih mera

Član 76

Maloletnik prema kome je primenjena vaspitno-popravna mera smatra se neosudivanim.

Izvršenje kazne strogog zatvora i zatvora

Član 77

(1) Kaznu strogog zatvora i zatvora osuđeni maloletnici izdržavaju do svog punoletstva, po pravilu, u kazneno-popravnom domu za maloletnike.

(2) Izbor posla za osuđene maloletnike vrši se prema njihovim fizičkim sposobnostima i naklonostima za određenu vrstu posla tako da se što bolje stručno osposobe za rad po izdržanoj kazni.

(3) Radno vreme osuđenih maloletnika određuje se tako da im se omogući pohađanje škole za opšte obrazovanje ili škole za stručno osposobljavanje.

Rehabilitacija osuđenog maloletnika

Član 78

Kad se odredbe ovog zakonika o zakonskoj i sudskoj rehabilitaciji primenjuju prema maloletniku, rokovi predviđeni tim odredbama skraćuju se na polovinu.

Primena mera bezbednosti prema maloletnicima

Član 79

Odredbe člana 61--63 ovog zakonika primenjuju se i prema maloletnicima.

GLAVA SEDMA

GAŠENJE KAZNE I REHABILITACIJA

1. ZASTARELOST

Zastarelost krivičnog gonjenja

Član 80

(1) Krivično gonjenje ne može se preduzeti kad protekne:

1) Dvadeset i pet godina od izvršenja krivičnih dela za koja se po zakonu može izreći smrtna kazna, ili od izvršenja krivičnih dela iz člana 104 stav 3, 107, 108, 109, 110 stav 2, 112, 116 stav 2, 117, 118 i 121 ovog zakonika;

2) petnaest godina od izvršenja krivičnog dela za koje se po zakonu može izreći kazna strogog zatvora duža od deset godina;

3) deset godina od izvršenja krivičnog dela za koje se po zakonu može izreći kazna strogog zatvora od pet do deset godina;

4) pet godina od izvršenja krivičnog dela za koje se po zakonu može izreći kazna strogog zatvora do pet godina ili kazna zatvora duža od dve godine;

5) dve godine od izvršenja krivičnog dela za koje se po zakonu može izreći kazna zatvora do dve godine ili novčana kazna.

(2) Ako je za krivično delo propisano više kazni, rok zastarelosti određuje se po najtežoj propisanoj kazni.

Tok i prekid zastarevanja krivičnog gonjenja

Član 81

(1) Zastarevanje krivičnog gonjenja počinje od dana kad je krivično delo učinjeno.

(2) Zastarevanje ne teče za vreme za koje se po zakonu gonjenje ne može otpočeti ili produžiti.

(3) Zastarevanje se prekida svakom radnjom nadležnog državnog organa koja se preduzima radi gonjenja učinioaca zbog učinjenog krivičnog dela.

(4) Zastarevanje se prekida i kad učinilac u vremenu dok teče rok zastarelosti učini isto tako teško ili teže krivično delo.

(5) Sa svakim prekidom zastarevanje počinje ponovo da teče.

(6) Zastarelost krivičnog gonjenja nastaje u svakom slučaju kad protekne dvaput onoliko vremena koliko se po zakonu traži za zastarelost krivičnog gonjenja.

Zastarelost izvršenja kazne

Član 82

Izrečena kazna ne može se izvršiti ako je proteklo:

1) dvadeset i pet godina od osude na smrtnu kaznu ili od osude na strogi zatvor u doživotnom trajanju;

2) petnaest godina od osude na kaznu strogog zatvora dužu od deset godina;

3) deset godina od osude na kaznu strogog zatvora od pet do deset godina;

4) pet godina od osude na kaznu strogog zatvora do pet godina ili na kaznu zatvora dužu od dve godine;

5) dve godine od osude na kaznu zatvora do dve godine ili na novčanu kaznu.

Tok i prekid zastarevanja izvršenja kazne

Član 83

(1) Zastarevanje izvršenja kazne počinje od dana kad je presuda postala pravosnažna, a kod uslovne osude od dana kad je pravosnažno naredeno njeno izvršenje.

(2) Zastarevanje ne teče za vreme za koje se po zakonu izvršenje kazne ne može preduzeti.

(3) Zastarevanje se prekida svakom radnjom nadležnog državnog organa koja se preduzima radi izvršenja kazne.

(4) Sa svakim prekidom zastarevanje počinje ponovo da teče.

(5) Zastarelost izvršenja kazne nastaje u svakom slučaju kad protekne dvaput onoliko vremena koliko se po zakonu traži za zastarelost izvršenja kazne.

2. AMNESTIJA I POMILOVANJE

Amnestija

Član 84

Licima koja su obuhvaćena aktom amnestije daje se oslobođenje od gonjenja, potpuno ili delimično oslobođenje od izvršenja kazne, zamena izrečene kazne blažom kaznom ili se ukidaju pravne posledice osude.

Pomilovanje

Član 85

Pomilovanjem se poimenično određenim licima daje oslobođenje od gonjenja, potpuno ili delimično oslobođenje od izvršenja kazne, zamena izrečene kazne blažom kaznom ili se ukidaju pravne posledice osude.

Zajedničke odredbe o amnestiji i pomilovanju

Član 86

(1) Ako je aktom amnestije ili aktom pomilovanja dato potpuno oslobođenje od glavne i sporedne kazne, lice obuhvaćeno amnestijom ili pomilovanjem smatra se da nije osuđeno za dela na koja se amnestija ili pomilovanje odnosi.

(2) Davanjem amnestije ili pomilovanja ne dira se u prava trećih lica koja se zasnivaju na osudi.

3. REHABILITACIJA

Opšti pojam rehabilitacije

Član 87

(1) Rehabilitacijom se briše osuda i prestaju sve njene pravne posledice, a osuđeni se smatra neosuđivanim.

(2) Rehabilitacijom prestaju i sporedne kazne koje još nisu izdržane.

(3) Rehabilitacija nastaje ili na osnovu samog zakona (zakonska rehabilitacija) ili po molbi osuđenog lica na osnovu sudске odluke (sudska rehabilitacija).

(4) Rehabilitacijom se ne dira u prava trećih lica koja se zasnivaju na osudi.

Zakonska rehabilitacija

Član 88

(1) Zakonska rehabilitacija se odnosi samo na lica koja ranije nisu osuđivana ili koja se po zakonu smatraju neosuđivanim.

(2) Zakonska rehabilitacija nastaje:

1) ako lice, koje je oglašeno krivim a oslobođeno od kazne, u roku od godine dana od pravosnažnosti presude ne učini novo krivično delo;

2) ako lice, koje je osuđeno na novčanu kaznu ili kaznu zatvora do šest meseci, u roku od tri godine od dana kad je ta kazna izdržana, zastarela ili oprostena ne učini novo krivično delo;

3) ako lice, koje je osuđeno na kaznu zatvora preko šest meseci do dve godine, u roku od pet godina od dana kad je ta kazna izdržana, zastarela ili oprostena ne učini novo krivično delo.

Sudska rehabilitacija

Član 89

(1) Sudska rehabilitacija može se dozvoliti licima koja su osuđena na kaznu zatvora dužu od dve godine ili na kaznu strogog zatvora a ranije nisu osuđivana ili se po zakonu smatraju neosuđivanim, kao i licima koja su više puta osuđivana.

(2) Licu koje je osuđeno na kaznu zatvora dužu od dve godine ili na kaznu strogog zatvora, a ranije nije osuđivano ili se po zakonu smatra neosuđivanim, sud može dozvoliti rehabilitaciju kad protekne osam godina od dana kad je ta kazna izdržana, zastarela ili oprostena, ako nade da je ono svojim vladanjem zaslužiło rehabilitaciju i da je prema svojim mogućnostima naknadilo štetu prouzrokovanu krivičnim delom.

(3) Licu koje je više puta osuđivano sud može dozvoliti rehabilitaciju kad proteknu svi rokovi koji su u pogledu pojedinih osuda ovim zakonikom predviđeni za rehabilitaciju. Pri oceni da li će u ovakvom slučaju dozvoliti rehabilitaciju sud će uzeti u obzir kako vladanje osuđenog, njegovo nastojanje da prema svojim mogućnostima naknadi štetu prouzrokovanu krivičnim delom tako i težinu i značaj učinjenih krivičnih dela.

GLAVA OSMA

VAŽENJE KRIVIČNOG ZAKONA

Vremensko važenje krivičnog zakona

Član 90

(1) Odgovornost za krivična dela određuje se prema krivičnom zakonu koji je važio u vreme izvršenja dela.

(2) Novi krivični zakon primeniće se i na dela koja su izvršena pre njegovog stupanja na snagu ako je blaži za učinioća.

**Primena krivičnog zakona na svakog ko na teritoriji Federativne
Narodne Republike Jugoslavije učini krivično delo**

Član 91

(1) Na svakog ko na teritoriji Federativne Narodne Republike Jugoslavije učini krivično delo primeniće se krivični zakon Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

(2) Krivični zakon Federativne Narodne Republike Jugoslavije primeniće se i na svakog ko učini krivično delo na domaćem trgovačkom brodu ili putničkom vazduhoplovu na otvorenom moru, ili na domaćem vojnom brodu ili vazduhoplovu bez obzira gde su se nalazili u vreme izvršenja dela.

**Primena Krivičnog zakonika na svakog ko u inostranstvu
učini određena krivična dela**

Član 92

Ovaj zakonik primeniće se na svakog ko van teritorije Federativne Narodne Republike Jugoslavije učini koje od krivičnih dela predviđenih ovim zakonikom u članu 100—112, 114—117, 120, 121 i u članu 221 ukoliko se delo odnosi na domaći novac.

**Primena krivičnog zakona na državljanina Federativne Narodne
Republike Jugoslavije za krivična dela učinjena u inostranstvu**

Član 93

Krivični zakon Federativne Narodne Republike Jugoslavije primeniće se na državljanina Federativne Narodne Republike Jugoslavije i kad u inostranstvu učini koje drugo krivično delo, osim krivičnih dela navedenih u članu 92 ovog zakonika ako se zateče na teritoriji Federativne Narodne Republike Jugoslavije ili bude izdat.

**Primena krivičnog zakona na stranca za krivična dela učinjena
u inostranstvu**

Član 94

(1) Krivični zakon Federativne Narodne Republike Jugoslavije primeniće se na stranca koji van teritorije Federativne Narodne Republike Jugoslavije učini prema njoj ili njenom državljaninu krivično delo za koje se po zakonu može izreći najmanje kazna zatvora, a ne radi se o krivičnim delima navedenim u članu 92 ovog zakonika, ako se zateče na teritoriji Federativne Narodne Republike Jugoslavije ili bude izdat.

(2) Krivični zakon Federativne Narodne Republike Jugoslavije primeniće se i na stranca koji prema stranoj državi ili strancu učini u inostranstvu krivično delo za koje se po tom zakonu može izreći pet godina strogog zatvora ili teža kazna, ako se zateče na teritoriji Federativne Narodne Republike Jugoslavije a ne bude izdat stranoj državi. Sud u ovakvom slučaju ne može izreći težu kaznu od one koja je propisana zakonom zemlje gde je krivično delo učinjeno.

gonjenje za krivična dela učinjena u inostranstvu

Član 95

(1) U slučajevima iz člana 93 i 94 ovog zakonika gonjenje se neće preduzeti:

1) ako je učinilac kaznu na koju je u inostranstvu osuđen potpuno izdržao;

2) ako je učinilac u inostranstvu pravosnažnom presudom oslobođen ili mu je kazna zastarela ili oproštena;

3) ako se krivično delo goni po stranom zakonu samo po predlogu ili po privatnoj tužbi, a ovi nisu podneseni.

(2) U slučajevima iz člana 93 i 94 ovog zakonika gonjenje će se preduzeti samo ako se za krivično delo kažnjava i po zakonu zemlje u kojoj je učinjeno. Ako se u tim slučajevima po zakonu zemlje u kojoj je delo učinjeno za to krivično delo ne kažnjava, gonjenje će se preduzeti samo na zahtev Ministra pravosuđa Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

Uračunavanje kazne izdržane u inostranstvu

Član 96

Kazna koju je učinilac po presudi inostranog suda za isto krivično delo izdržao uračunaće se u kaznu izrečenu od domaćeg suda, a ako kazne nisu iste vrste, uračunavanje će se izvršiti po oceni suda.

Ekstradicija i pravo azila

Član 97

(1) Državljanin Federativne Narodne Republike Jugoslavije ne može se izdati stranoj državi.

(2) Izdavanje stranaca vrši se po međunarodnim ugovorima, a u nedostatku ovih po zakonu Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

(3) Izdavanje nije dozvoljeno ako delo za koje se izdavanje traži nije krivično delo i po domaćem zakonu.

(4) Federativna Narodna Republika Jugoslavija neće izdavati strance koji su proganjani zbog zalaganja za demokratska načela, nacionalno oslobođenje, prava radnog naroda i slobodu naučnog i kulturnog rada.

Odnos ovog zakonika i posebnih saveznih i republičkih krivičnih zakona

Član 98

(1) Odredbe Opšteg dela ovog zakonika važe za sve zakone Federativne Narodne Republike Jugoslavije i narodnih republika koji sadrže krivično-pravne odredbe.

(2) Krivični zakoni narodnih republika ne mogu menjati ni krivična dela ni kazne koje su predviđene ovim zakonikom i drugim saveznim zakonima.

GLAVA DEVETA

ZNAČENJE ZAKONSKIH IZRAZA

Član 99

(1) Kao službeno lice u smislu ovog zakonika smatra se: a) državni službenik; b) službenik u preduzeću ili ustanovi društvene organizacije; c) izabrano lice sa stalnom funkcijom u predstavničkim telima ili u izvršnim organima tih predstavničkih tela i d) lice koje vrši određene službene dužnosti na osnovu ovlašćenja datog zakonom ili drugim propisima donesenim na osnovu zakona. Službenim licem smatra se i vojno lice kad se radi o krivičnim delima protiv službene dužnosti koja nisu predviđena u glavi o krivičnim delima protiv Oružanih snaga.

(2) Kao vojna lica u smislu ovog zakonika smatraju se: vojnici, podoficiri, oficiri i vojni službenici u stalnoj službi u Oružanim snagama, lica na vojnoj vežbi ili koja vrše druge vojne dužnosti, vojni pitomci ili vojni stipendisti pod vojnom komandom i pripadnici Narodne milicije.

(3) Kao lica na službi u Oružanim snagama smatraju se: državni službenici, radnici i učenici u privredi koji rade u ustanovama ili preduzećima, koja su stalno ili privremeno stavljena pod upravu vojnih organa.

(4) Pod teritorijom Federativne Narodne Republike Jugoslavije podrazumevaju se i obalno more i vazdušni prostor nad njenom suvoznom i vodenom teritorijom.

(5) Kao društvena imovina u smislu ovog zakonika smatra se opštenarodna imovina, zadružna imovina i imovina društvenih organizacija.

(6) Isprava je u smislu ovog zakonika svaki predmet koji je podoban ili određen da služi kao dokaz kakve činjenice koja ima vrednosti za pravne odnose.

(7) Novac je u smislu ovog zakonika metalan i papirni novac koji je na osnovu zakona u opticaju u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji ili u stranoj državi.

(8) Pod znacima za vrednosti smatraju se u smislu ovog zakonika i strani znaci za vrednost. Kao znaci za vrednost smatraju se i domaće i strane poštanske marke koje nisu više u opticaju.

(9) Kao pokretna stvar u smislu ovog zakonika smatra se i svaka proizvedena ili skupljena energija za davanje svetlosti, toplote ili kretanja.

(10) Pod silom se u smislu ovog zakonika smatra i primena hipnoze ili omamljujućih sredstava u cilju da se neko protiv svoje volje dovede u nesvesno stanje ili da se onespособi za otpor.

POSEBNI DEO

GLAVA DESETA

KRIVIČNA DELA PROTIV NARODA I DRŽAVE

Kontrarevolucionarni napad na državno i društveno uređenje

Član 100

Ko učini delo upravljeno na to da se silom ili drugim protivustavnim putem obori vlast radnog naroda ili svrgnu izabrana ustavom utvrđena predstavnička tela, savezna, republička, autonomna ili lokalna, kao i izvršni organi tih predstavničkih tela; ili učini delo upravljeno na to da se podrije ekonomska osnovica socijalističke izgradnje; ili učini delo upravljeno na to da se razbije jedinstvo naroda Federativne Narodne Republike Jugoslavije; ili da se silom ili drugim protivustavnim putem promeni federativno uređenje države,

kazniće se strogim zatvorom ili smrtnom kaznom.

Ugrožavanje teritorijalne celine i nezavisnosti države

Član 101

(1) Ko učini delo upravljeno na to da se silom ili drugim protivustavnim putem od Federativne Narodne Republike Jugoslavije otcepi jedna narodna republika ili autonomna jedinica ili ma koji deo njene teritorije,

kazniće se strogim zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom.

(2) Istom kaznom kazniće se ko učini delo upravljeno na to da se Federativna Narodna Republika Jugoslavija dovede u položaj potčinjenosti ili zavisnosti prema nekoj stranoj državi.

Podrivanje vojne i odbranbene moći države

Član 102

(1) Ko uništi, učini neupotrebljivim ili omogući da predu u ruke neprijatelja odbranbeni objekti, položaji, naoružanje ili druga vojna i odbranbena sredstva ili preda trupe neprijatelju, ili na drugi način omete ili dovede u opasnost vojne ili odbranbene mere,

kazniće se strogim zatvorom najmanje tri godine ili smrtnom kaznom.

(2) Građanin Federativne Narodne Republike Jugoslavije, koji učini delo iz stava 1 ovog člana u nameri da pomogne neprijatelju,

kazniće se strogim zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom.

Ubistvo predstavnika narodne vlasti i društvenih organizacija

Član 103

(1) Ko u nameri podrivanja narodne vlasti ili socijalističke izgradnje liši života člana predstavničkog tela ili člana izvršnog organa predstavničkog tela,

kazniće se strogim zatvorom najmanje deset godina ili smrtnom kaznom.

(2) Ko u istoj nameri liši života vojno ili službeno lice, predstavnika zadružne ili druge društvene organizacije ili javnog radnika,

kazniće se strogim zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom.

Oružana pobuna

Član 104

(1) Ko vrši pripreme za oružanu pobunu,

kazniće se strogim zatvorom najmanje tri godine ili smrtnom kaznom.

(2) Ako do oružane pobune dođe, organizatori i kolovode kazniće se strogim zatvorom najmanje deset godina ili smrtnom kaznom.

(3) Ko učestvuje u oružanoj pobuni,
kazniće se strogim zatvorom.

Špijunaža

Član 105

(1) Ko poverljive vojne, ekonomske ili službene podatke ili dokumenta saopšti ili preda stranoj državi, stranoj organizaciji ili licu koje im služi, ili ko ovakve podatke ili dokumenta prihvata u nameri da ih preda stranoj državi, stranoj organizaciji ili licu koje im služi,

kazniće se strogim zatvorom najmanje tri godine ili smrtnom kaznom.

(2) Istom kaznom kazniće se ko za račun strane države ili strane organizacije stvara obaveštajnu službu, stupi u takvu službu ili pomaže njen rad.

Služba u neprijateljskoj vojsci za vreme rata

Član 106

(1) Gradanin Federativne Narodne Republike Jugoslavije koji za vreme rata služi u neprijateljskoj vojsci ili u drugim neprijateljskim oružanim formacijama, ili učestvuje u ratu kao borac protiv Federativne Narodne Republike Jugoslavije ili njenih saveznika,

kazniće se strogim zatvorom najmanje tri godine ili smrtnom kaznom.

(2) Ko vrbuje građane Federativne Narodne Republike Jugoslavije za službu u neprijateljskoj vojsci ili drugim neprijateljskim oružanim formacijama, ili za učestvovanje u ratu protiv Federativne Narodne Republike Jugoslavije ili njenih saveznika,

kazniće se strogim zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom.

Pomaganje neprijatelja za vreme rata

Član 107

Gradanin Federativne Narodne Republike Jugoslavije koji za vreme rata pomaže neprijatelja u sprovođenju rekvizicije, odzimanju hrane ili drugih dobara ili u sprovođenju kakvih drugih prinudnih mera prema stanovništvu Federativne Narodne Republike Jugoslavije,

kazniće se strogim zatvorom.

Politička i privredna saradnja sa neprijateljem

Član 108

Gradanin Federativne Narodne Republike Jugoslavije koji za vreme rata politički ili privredno saraduje sa neprijateljem, kazniće se strogim zatvorom najmanje dve godine.

Učestvovanje u neprijateljskoj delatnosti protiv Federativne Narodne Republike Jugoslavije

Član 109

Gradanin Federativne Narodne Republike Jugoslavije koji u nameri obaranja državnog i društvenog uređenja ili kakve druge neprijateljske delatnosti protiv Federativne Narodne Republike Jugoslavije stupi u vezu sa stranom državom, stranom organizacijom ili određenom stranom ili izbegličkom grupom lica, ili im pomaže u vršenju neprijateljske delatnosti, kazniće se strogim zatvorom.

Bekstvo radi neprijateljske delatnosti

Član 110

(1) Gradanin Federativne Narodne Republike Jugoslavije koji radi vršenja neprijateljske delatnosti protiv svoje domovine pobegne u inostranstvo, ili priprema bekstvo, ili neovlašćeno ostane u inostranstvu,

kazniće se strogim zatvorom do dvanaest godina.

(2) Ko stvara grupu radi prebacivanja begunaca u inostranstvo ili ko postane član takve grupe,

kazniće se strogim zatvorom najmanje dve godine.

Organizovanje i prebacivanje na teritoriju Federativne Narodne Republike Jugoslavije oružanih grupa, pojedinaca i materijala

Član 111

(1) Ko vrši prebacivanje na teritoriju Federativne Narodne Republike Jugoslavije oružanih grupa, pojedinih terorista, špijuna, agitatora, oružja, municije ili propagandnog materijala, kazniće se strogim zatvorom najmanje tri godine ili smrtnom kaznom.

- (2) Ko organizuje grupu za vršenje dela iz stava 1 ovog člana ili ko postane član takve grupe,
kazniće se strogim zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom.

Zaključenje ugovora na štetu Federativne Narodne Republike Jugoslavije

Član 112

Ko u svojstvu predstavnika Federativne Narodne Republike Jugoslavije ili narodne republike zloupotrebom ili prekoračenjem ovlašćenja zaključi ugovor ili obavi povereni mu važan posao sa stranom vladom, međunarodnom ili stranom organizacijom ili ustanovom na štetu naroda i države,
kazniće se strogim zatvorom.

Povreda teritorijalnog suvereniteta

Član 113

(1) Ko kršeći pravila međunarodnog prava proдре na teritoriju Federativne Narodne Republike Jugoslavije,
kazniće se zatvorom najmanje šest meseci ili strogim zatvorom do dvanaest godina.

(2) Prevozna sredstva koja su upotrebljena za izvršenje dela iz stava 1 ovog člana mogu se oduzeti.

Uništenje važnih objekata narodne privrede

Član 114

Ko u nameri podriivanja narodne vlasti ili narodne privrede rušenjem, paljenjem ili na drugi način uništi ili ošteti društvenu imovinu, a naročito: industrijsko, saobraćajno ili drugo postrojenje, most, fabriku, vodovod, branu, dalekovod, saobraćajno sredstvo, sredstvo veze, silos, magacin, skladište, zgradu, sakupljene veće količine ljudske ili stočne hrane, zalihe materijala ili robe; ili privatnu imovinu koja ima veći značaj za narodnu privredu,

kazniće se strogim zatvorom najmanje tri godine ili smrtnom kaznom.

Sabotaža

Član 115

Ko u nameri podriivanja narodne vlasti ili narodne privrede, prikrivenim, podmuklim ili drugim sličnim načinom, ne vrši ili aljkavo vrši svoju službenu dužnost ili radnu obavezu, ili u vršenju te dužnosti odnosno radne obaveze oštećuje sredstva za proizvodnju, pa tim radnjama prouzrokuje kvarenje ili upropašćavanje postrojenja, znatnih količina proizvoda, robe ili materijala, ili rušenje ili prepravljjanje rdavo saziđanih građevinskih objekata, ili dezorganizaciju, zastoј u radu ili neizvršenje plana u državnim i društvenim ustanovama i preduzećima,

kazniće se strogim zatvorom najmanje dve godine ili smrtnom kaznom.

Nasilje prema predstavniku narodne vlasti i društvenih organizacija

Član 116

(1) Ko izvrši nasilje prema članu predstavničkog tela, članu izvršnog organa predstavničkog tela, predstavniku zadružne ili druge društvene organizacije, vojnom starešini ili javnom radniku u vezi sa vršenjem njihove službene ili političke delatnosti, ili u nameri da ih spreči u vršenju takve delatnosti,

kazniće se strogim zatvorom do deset godina.

(2) Ko paljenjem, rušenjem ili na drugi način uništi ili teško oštetiti zgradu ili drugu imovinu veće vrednosti lica pomenutih u stavu 1 ovog člana u vezi sa njihovom službenom ili političkom delatnošću, ili u nameri da ih spreči u vršenju takve delatnosti,

kazniće se strogim zatvorom najmanje jednu godinu.

(3) Ako je usled dela iz stava 1 ovog člana nastupila teška telesna povreda ili smrt,

učiniłac će se kazniti strogim zatvorom najmanje tri godine ili smrtnom kaznom.

Udruživanje protiv naroda i države

Član 117

(1) Ko stvara zaveru, bandu ili kakvu drugu grupu lica radi vršenja krivičnih dela iz člana 100—103, 108, 109, 114—116 ovog zakonika,

kazniće se strogim zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom.

(2) Ko postane član nekog udruženja iz stava 1 ovog člana, kazniće se strogim zatvorom.

(3) Ko se odmetne od vlasti u nameri da organizuje neko udruženje iz stava 1 ovog člana ili da mu pristupi kao član, kazniće se strogim zatvorom.

(4) Član udruženja iz stava 1 ovog člana, kao i član grupe iz člana 110 i 111 ovog zakona, koji otkrije udruženje odnosno grupu pre nego što je u njenom sastavu ili za nju učinio neko krivično delo protiv naroda i države, kazniće se zatvorom do tri godine, a može se i osloboditi od kazne.

Neprijateljska propaganda

Član 118

(1) Ko u nameri da podrije vlast radnog naroda, odbranbenu moć zemlje ili ekonomsku osnovicu socijalističke izgradnje, ili da razbije bratstvo i jedinstvo naroda Federativne Narodne Republike Jugoslavije, crtežom, napisom, govorom na skupu ili na drugi način vrši propagandu protiv državnog i društvenog uređenja ili protiv političkih, privrednih, vojnih ili drugih važnih mera narodne vlasti,

kazniće se strogim zatvorom.

(2) Istom kaznom kazniće se ko propagira fašističke ili druge narodu i državi neprijateljske ideje.

Izazivanje nacionalne, rasne ili verske netrpeljivosti, mržnje ili razdora

Član 119

(1) Ko propagandom ili na drugi način izaziva ili raspaljuje nacionalnu, rasnu ili versku mržnju ili razdor među narodima i nacionalnostima koje žive u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji,

kazniće se strogim zatvorom do petnaest godina.

(2) Ako se delo iz stava 1 ovog člana vrši sistematski ili iskorišćavanjem položaja ili zvanja, ili ako je usled dela došlo do nereda, vršenja nasilja ili drugih teških posledica, učinilac će se kazniti strogim zatvorom.

(3) Ko vredanjem građana ili na drugi način izaziva nacionalnu, rasnu ili versku netrpeljivost, kazniće se zatvorom do dve godine.

Pružanje pomoći učiniocu krivičnih dela protiv naroda i države

Član 120

Ko učinioca krivičnih dela iz člana 100—117 ovog zakonika krije, daje mu sklonište, hranu, materijal, novac ili druga sredstva, služi mu za održavanje veze ili mu na drugi način pruža pomoć, ili ko ometa državne organe u otkrivanju i hvatanju takvog učinioca,

kazniće se strogim zatvorom.

Pripremanje dela iz člana 102, 103 i 114

Član 121

(1) Ko priprema izvršenje krivičnih dela iz člana 102, 103 i 114 ovog zakonika nabavljanjem ili osposobljavanjem sredstava za izvršenje ovih krivičnih dela, stvaranjem uslova za njihovo izvršenje, ili ko se dogovori sa drugim licem da izvrši ova krivična dela,

kazniće se strogim zatvorom.

(2) Ako učinilac dela iz stava 1 ovog člana dobrovoljno odustane od izvršenja pripremanog dela, može se blaže kazniti, a može se i osloboditi od kazne.

Osobito teški slučajevi krivičnih dela protiv naroda i države

Član 122

Za dela iz člana 104 stav 3, 107, 108, 109, 110 stav 2, 116 stav 2, 117 stav 2 i 3 i 121 stav 1 ovog zakonika ako su izvršena u pripravnom, mobilnom ili ratnom stanju, ili ako su proizvela teške štete za odbranbenu ili vojnu moć države ili u drugim osobito teškim slučajevima, -

učinilac će se kazniti strogim zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom.

Izricanje kazne konfiskacije imovine

Član 123

Pri osudi na kaznu težu od pet godina strogog zatvora, sud može učinioca krivičnog dela protiv naroda i države kazniti konfiskacijom imovine.

GLAVA JEDANAESTA

KRIVIČNA DELA PROTIV ČOVEČNOSTI I MEĐUNARODNOG PRAVA

Genocid

Član 124

(1) Ko u nameri da potpuno ili delimično uništi neku nacionalnu, etničku, rasnu ili versku grupu vrši ubistva ili teške povrede tela ili vrši teško narušavanje fizičkog ili duševnog zdravlja članova grupe ili prisilno raseljavanje stanovništva, ili stavi grupu u takve životne uslove koji dovode do potpunog ili delimičnog istrebljenja grupe, ili primeni mere kojima se sprečava rađanje između pripadnika grupe, ili vrši prisilno preseljenje dece u drugu grupu,

kazniće se strogim zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom.

Ratni zločin protiv civilnog stanovništva

Član 125

Ko kršeći pravila međunarodnog prava u vreme rata, oružanog sukoba ili okupacije naređuje ili vrši prema civilnom stanovništvu ubistva, mučenja ili nečovečna postupanja, podrazumevajući tu i biološke eksperimente, nanošenje velikih patnji ili povreda telesnog integriteta ili zdravlja; protivzakonito raseljavanje ili preseljavanje ili prisilno odnarođavanje ili prevodenje na drugu veru stanovništva; prisiljavanje na prostituciju ili sirovanja; primenu mera zastrašivanja i terora, uzimanje talaca, kolektivno kažnjavanje, protivzakonito odvođenje u koncentracione logore i druga protivzakonita zatvaranja, lišavanje prava na pravilno i bespristrasno suđenje; prisiljavanje na vršenje službe u oružanim snagama neprijateljske sile ili u njenoj obaveštajnoj službi ili administraciji; teranje na prisilni rad, izgladnjavanje stanovništva, konfiskovanje imovine, pljačku, protivzakonito i samovoljno uništavanje ili prisvajanje u velikim razmerama imovine koje nije opravdano vojnim potrebama, uzimanje nezakonite i nesrazmerno velike kontribucije i rekvizicije, smanjenje vrednosti domaćeg novca ili protivzakonito izdavanje novca,

kazniće se strogim zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom.

Ratni zločin protiv ranjenika i bolesnika

Član 126

Ko kršeći pravila međunarodnog prava u vreme rata ili oružanog sukoba naređuje ili vrši protiv ranjenika, bolesnika, brodolomaca ili sanitetskog osoblja ubistva, mučenja ili nečovečna postupanja, podrazumevajući tu i biološke eksperimente, nanošenje velikih patnji ili povreda telesnog integriteta ili zdravlja, ili ko naređuje ili vrši protivzakonito i samovoljno uništavanje ili prisvajanje u velikim razmerama materijala i zaliha sanitetskih ustanova ili jedinica koje nije opravdano vojnim potrebama, kazniće se strogim zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom.

Ratni zločin protiv ratnih zarobljenika

Član 127

Ko kršeći pravila međunarodnog prava naređuje ili vrši protiv ratnih zarobljenika ubistva, mučenja ili nečovečna postupanja, podrazumevajući tu i biološke eksperimente, nanošenje velikih patnji ili povreda telesnog integriteta ili zdravlja, prisiljavanje na vršenje službe u oružanim snagama neprijateljske sile, ili ih lišava prava na pravilno i nepristrasno suđenje, kazniće se strogim zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom.

Organizovanje grupe radi vršenja genocida i ratnih zločina

Član 128

Ko organizuje kakvu grupu radi vršenja krivičnih dela iz člana 124—127 ovog zakonika, ili ko potiče na stvaranje ovakvih grupa ili priprema njihovo organizovanje, kazniće se strogim zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom.

Protivpravno ubijanje ili ranjavanje neprijatelja

Član 129

Ko kršeći pravila međunarodnog prava u vreme rata ili oružanog sukoba vrši ubijanje ili ranjavanje neprijatelja koji je odložio oružje ili se bezuslovno predao ili nema sredstava za odbranu,

kazniće se strogim zatvorom.

Povreda parlamentara

Član 130

Ko kršeći pravila međunarodnog prava u vreme rata ili oružanog sukoba vređa, zlostavlja ili zadrži parlamentara ili njegovu pratnju ili im spreči povratak, ili na drugi način povredi njihovu neprikosnovenost,

kazniće se zatvorom najmanje šest meseci ili strogim zatvorom do pet godina.

Surovo postupanje sa ranjenicima, bolesnicima i ratnim zarobljenicima

Član 131

Ko kršeći pravila međunarodnog prava surovo postupa sa ranjenicima, bolesnicima ili ratnim zarobljenicima, ili onemogućava ili sprečava da ovi koriste prava koja im po tim pravilima pripadaju,

kazniće se zatvorom ili strogim zatvorom do pet godina.

Uništavanje kulturnih i istoriskih spomenika

Član 132

Ko kršeći pravila međunarodnog prava u vreme rata ili oružanog sukoba naređuje ili vrši uništavanje kulturnih i istoriskih spomenika i građevina, ili ustanova namenjenih nauci, umetnosti, vaspitanju ili humanitarnim ciljevima,

kazniće se zatvorom ili strogim zatvorom.

Zloupotreba znaka Crvenog krsta

Član 133

(1) Ko zloupotrebi ili neovlašćeno nosi znake ili zastavu Crvenog krsta ili znake koji ovima odgovaraju,

kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Ko učini delo iz stava 1 ovog člana u zoni ratnih operacija,

kazniće se zatvorom.

Izricanje kazne konfiskacije imovine

Član 134

Pri osudi na kaznu težu od pet godina strogog zatvora sud može učinioca krivičnih dela iz člana 124—128 ovog zakonika kazniti konfiskacijom imovine.

GLAVA DVANAESTA

KRIVIČNA DELA PROTIV ŽIVOTA I TELA

Ubistvo

Član 135

(1) Ko drugog liši života,
kazniće se strogim zatvorom najmanje pet godina.

(2) Ko drugog liši života na svirep ili podmukao način, ili na način kojim je doveo u opasnost život više lica, ili iz koristoljublja, ili radi izvršenja ili prikrivanja drugog krivičnog dela ili iz drugih niskih pobuda, ili ko liši života više lica,

kazniće se strogim zatvorom najmanje deset godina ili smrtnom kaznom.

(3) Istom kaznom kazniće se i ko drugog liši života a ranije je već bio osuđen zbog ubistva sa umišljajem, osim slučaja ubistva iz člana 136 i 138 ovog zakonika.

Ubistvo na mah

Član 136

Ko drugog liši života na mah doveden bez svoje krivice u jaku razdraženost napadom ili teškim vredanjem od strane ubijenog,

kazniće se strogim zatvorom do deset godina.

Ubistvo iz nehata

Član 137

Ko drugog liši života iz nehata,
kazniće se zatvorom najmanje šest meseci ili strogim zatvorom do pet godina.

Ubistvo deteta pri porođaju

Član 138

(1) Mati koja liši života svoje dete za vreme porođaja ili neposredno posle porođaja, dok traje poremećaj što ga je kod nje izazvao porođaj,

kazniće se zatvorom najmanje šest meseci.

(2) Za pokušaj će se kazniti.

Navodenje na samoubistvo i pomaganje u samoubistvu

Član 139

(1) Ko navede drugog na samoubistvo ili mu pomogne u izvršenju samoubistva, pa ovo bude izvršeno ili pokušano,

kazniće se zatvorom najmanje šest meseci ili strogim zatvorom do pet godina.

(2) Ko delo iz stava 1 ovog člana učini prema maloletniku koji je navršio četrnaest godina ili prema licu koje se nalazi u stanju smanjene uračunljivosti,

kazniće se strogim zatvorom do deset godina.

(3) Ako je delo iz stava 1 ovog člana učinjeno prema maloletniku koji nije navršio četrnaest godina ili prema neuračunljivom licu,

učinilac će se kazniti po članu 135 ovog zakona.

(4) Ko surovo ili nečovečno postupa sa licem koje se prema njemu nalazi u odnosu kakve podređenosti ili zavisnosti, pa ono usled takvog postupanja izvrši samoubistvo,

kazniće se zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do pet godina.

Pobačaj

Član 140

(1) Ko bremenitoj ženi sa njenim pristankom izvrši pobačaj, započne da vrši pobačaj, ili joj pomogne da izvrši pobačaj,

kazniće se zatvorom najmanje tri meseca.

(2) Ko bremenitoj ženi bez njenog pristanka izvrši ili započne da vrši pobačaj,

kazniće se strogim zatvorom do osam godina.

(3) Ako usled dela iz stava 1 i 2 ovog člana žena umre, učinilac će se kazniti za delo iz stava 1 zatvorom najmanje šest meseci ili strogim zatvorom do pet godina, a za delo iz stava 2 strogim zatvorom najmanje dve godine.

(4) Bremenita žena koja sama izvrši pobačaj ili drugom dopusti da joj to učini, kazniće se zatvorom do tri meseca.

(5) Neće se kazniti za pobačaj ako je ovaj izvršen radi otklanjanja opasnosti za život ili zdravlje bremenite žene ili u drugim opravdanim slučajevima. U kojim je slučajevima pobačaj dozvoljen određuju posebni propisi.

Teška telesna povreda

Član 141

(1) Ko drugog teško telesno povredi ili mu zdravlje teško naruši,

kazniće se zatvorom najmanje šest meseci ili strogim zatvorom do pet godina.

(2) Ko drugog telesno povredi ili mu zdravlje naruši tako teško da je usled toga doveden u opasnost život povređenog ili je uništen ili trajno i u znatnoj meri oslabljen koji važan deo njegovog tela ili koji važan organ, ili je prouzrokovana trajna nesposobnost za rad povređenog ili trajno i teško narušenje njegovog zdravlja ili unakaženost,

kazniće se strogim zatvorom do osam godina.

(3) Ako povređeni umre usled povrede iz stava 1 i 2 ovog člana,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom do dvanaest godina.

(4) Ko delo iz stava 1 i 2 ovog člana učini iz nehata, kazniće se zatvorom do tri godine.

Laka telesna povreda

Član 142

(1) Ko drugog lako telesno povredi, kazniće se zatvorom do jedne godine.

(2) Ako je takva povreda nanescna oružjem, opasnim orudem ili drugim sredstvom podobnim da telo teško povredi ili zdravlje teško naruši,

učinilac će se kazniti zatvorom do dve godine.

(3) Ko delo iz stava 1 i 2 ovog člana učini iz nehata, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jednog meseca.

(4) Za dela iz stava 1 i 3 ovog člana gonjenje se preduzima po predlogu.

Učestvovanje u tuči

Član 143

Ko učestvuje u kakvoj tuči u kojoj je neko lišen života ili je nekom nanescna teška telesna povreda,

kazniće se za samo učestvovanje zatvorom.

Ugrožavanje opasnim orudem pri tuči ili svadi

Član 144

Ko se pri kakvoj tuči ili svadi maši oružja, opasnog oruda ili drugog sredstva podobnog da telo teško povredi ili zdravlje teško naruši,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

Izlaganje opasnosti

Član 145

(1) Ko drugo lice ostavi bez pomoći u stanju opasnom za život koje je sam prouzrokovao,

kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ako lice izloženo takvoj opasnosti usled toga izgubi život ili bude teško telesno povređeno ili mu zdravlje bude teško narušeno,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom do osam godina.

Napuštanje nemoćnog lica

Član 146

(1) Ko nemoćno lice koje mu je povereno ili o kojem je inače dužan da se stara ostavi bez pomoći u prilikama opasnim za život ili zdravlje,

kazniće se zatvorom najmanje mesec dana.

(2) Ako ostavljeno lice usled toga izgubi život ili bude teško telesno povređeno ili mu zdravlje bude teško narušeno,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom od jedne godine do osam godina.

Nepružanje pomoći

Član 147

Ko ne pruži pomoć licu koje se nalazi u neposrednoj opasnosti za život iako je to mogao učiniti bez opasnosti za sebe ili drugog,

kazniće se zatvorom do jedne godine.

GLAVA TRINAESTA

KRIVIČNA DELA PROTIV SLOBODE I PRAVA GRAĐANA

Povreda ravnopravnosti građana

Član 148

Ko na osnovu razlike u nacionalnosti, rasi ili veroispovesti uskrati ili ograniči prava građana utvrđena Ustavom Federativne Narodne Republike Jugoslavije, ustavima narodnih republika, zakonima ili drugim propisima, ili ko na osnovu ove razlike građanima daje povlastice i pogodnosti,

kazniće se zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do pet godina.

Prinuda

Član 149

(1) Ko drugog silom ili ozbiljnom pretnjom prinudi da nešto učini ili ne učini ili trpi,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(2) Gonjenje se preduzima po predlogu.

Protivpravno lišenje slobode

Član 150

(1) Ko drugog protivpravno zatvori, drži zatvorenog, ili mu na drugi način oduzme slobodu kretanja,
kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Ako protivpravno lišenje slobode učini službeno lice zloupotrebom svog položaja ili ovlašćenja,
kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine ili strogim zatvorom do tri godine.

(3) Za pokušaj će se kazniti.

(4) Ako je protivpravno lišenje slobode trajalo duže od mesec dana, ili je vršeno na svirep način, ili je licu koje je protivpravno lišeno slobode usled toga teško narušeno zdravlje, ili su nastupile druge teške posledice,
učinilac će se kazniti strogim zatvorom do osam godina.

(5) Ako je lice koje je protivpravno lišeno slobode usled toga izgubilo život,
učinilac će se kazniti strogim zatvorom najmanje dve godine.

Iznudivanje iskaza

Član 151

Službeno lice koje u vršenju službe upotrebi silu ili pretnju u nameri da iznudi iskaz od okrivljenog, svedoka, veštaka ili drugog lica koje se saslušava,

kazniće se zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do pet godina.

Zlostava zloupotrebom službenog položaja ili ovlašćenja

Član 152

Službeno lice koje u vršenju službe iskorišćavanjem svog službenog položaja ili ovlašćenja drugog zlostavi, vreda ili uopšte prema njemu postupa na način kojim se vreda ljudsko dostojanstvo,

kazniće se zatvorom do jedne godine.

Ugrožavanje sigurnosti

Član 153

- (1) Ko ugrozi sigurnost nekog lica ozbiljnom pretnjom, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.
- (2) Gonjenje se preduzima po predlogu.

Narušavanje nepovredivosti stana

Član 154

- (1) Ko neovlašćeno prodre u tuđ stan ili zatvorene prostore ili se na zahtev ovlašćenog lica odatle ne udalji, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.
- (2) Ako je delo iz stava 1 ovog člana učinilo službeno lice zloupotrebom svog položaja ili ovlašćenja, kazniće se zatvorom do dve godine.
- (3) Za pokušaj će se kazniti.
- (4) Gonjenje za delo iz stava 1 ovog člana preduzima se po predlogu.

Protivzakonito pretresanje

Član 155

Službeno lice koje protivzakonito vrši pretresanje stana, prostorija ili lica, kazniće se zatvorom do dve godine.

Povreda tajnosti pisama ili drugih pošiljki

Član 156

- (1) Ko neovlašćeno otvori tuđe pismo ili brzojav ili kakvo drugo zatvoreno pismeno ili pošiljku, ili ko neovlašćeno zadrži, prikrije, uništi ili drugom preda tuđe pismo, brzojav, zatvoreno pismeno ili pošiljku, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.
- (2) Ko u nameri da sebi ili drugom pribavi kakvu korist ili da drugom nanese kakvu štetu saopšti drugom tajnu koju je saznao neovlašćenim otvaranjem tuđeg pisma, telegrama ili ka-

kvog drugog zatvorenog pismena ili pošiljke, ili se ovom tajnom posluži,

kazniće se zatvorom do jedne godine.

(3) Ako delo iz stava 1 i 2 ovog člana učini službeno lice u vršenju službene dužnosti,

kazniće se zatvorom do dve godine.

(4) Gonjenje za delo iz stava 1 i 2 ovog člana preduzima se po predlogu.

Neovlašćeno otkrivanje tajne

Član 157

(1) Advokat, branilac, lekar, babica ili drugo lice koje neovlašćeno otkrije tajnu koju je saznalo u vršenju svog poziva, kazniće se zatvorom do jedne godine.

(2) Neće se kazniti za delo iz stava 1 ovog člana ko je otkrio tajnu u opštem interesu ili u interesu drugog lica koji je pretežniji od interesa čuvanja tajne.

(3) Gonjenje se preduzima po predlogu.

Sprečavanje ili ometanje javnog skupa

Član 158

(1) Ko silom, ozbiljnom pretnjom, obmanom ili na drugi način spreči ili ometa sazivanje ili održavanje javnog skupa na koji građani imaju pravo po zakonu, kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Ako delo iz stava 1 ovog člana učini službeno lice zloupotrebom svog položaja ili ovlašćenja, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

Povreda biračkog prava

Član 159

Službeno lice koje u nameri da drugom onemogućiti vršenje biračkog prava protivzakonito ga ne uvede u birački spisak ili ga izbriše iz biračkog spiska,

kazniće se zatvorom do jedne godine.

Povreda slobode opredeljenja birača

Član 160

(1) Ko silom, ozbiljnom pretnjom ili na drugi način prinudi drugog da vrši ili ne vrši biračko pravo, kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Ako delo iz stava 1 ovog člana učini član biračkog odbora ili drugo službeno lice u vršenju službe, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

Povreda prava žalbe

Član 161

Službeno lice koje u vršenju svoje službe sprečava građanina da koristi svoje pravo na podnošenje žalbe, prigovora, molbe ili predstavke,

kazniće se zatvorom do jedne godine.

Sprečavanje štampanja i rasturanja štampanih stvari

Član 162

Ko protivpravno spreči štampanje, prodaju ili rasturanje knjiga, časopisa, novina ili drugih štampanih stvari, kazniće se zatvorom do jedne godine.

Povreda autorskog prava

Član 163

(1) Ko protivno zakonskim propisima o zaštiti autorskog prava objavljuje, preraduje, reprodukuje, prikazuje, izvodi ili prevodi tuđe književno, umetničko ili naučno delo, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Gonjenje se preduzima po predlogu.

Povreda pronalazačkog prava

Član 164

(1) Ko prisvoji tuđe pronalazačko pravo ili pravo na tehničko usavršenje, ili ko neovlašćeno iskoristi tuđi patent, licencu ili pronalazak,

kazniće se zatvorom do tri godine.

- (2) Ko neovlašćeno objavi suštinu tuđeg pronalaska pre nego što je ovaj pronalazak na način utvrđen zakonom objavljen, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

GLAVA ČETRNAESTA

KRIVIČNA DELA PROTIV RADNIH ODNOSA

Povreda propisa o pravima lica u radnom odnosu

Član 165

Ko se svesno ne pridržava propisa o platama, radnom vremenu, godišnjem odmoru ili o zabrani prekovremenog ili noćnog rada i time uskrati ili ograniči nekom licu u radnom odnosu pravo koje ovome po zakonu pripada,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

Povreda prava iz socijalnog osiguranja

Član 166

(1) Ko se svesno ne pridržava propisa o socijalnom osiguranju i time uskrati ili ograniči nekom licu pravo koje ovome na osnovu socijalnog osiguranja pripada,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Ko simuliranjem ili prouzrokovanjem bolesti ili nesposobnosti za rad, ili otežavanjem ili sprečavanjem svog ozdravljenja ili osposobljenja za rad, ostvari pravo na osnovu socijalnog osiguranja koje mu po zakonu ne bi pripadalo,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Nepreduzimanje higijenskih i tehničko-zaštitnih mera pri radu

Član 167

Odgovorno lice u rudniku, fabrici, radionici ili drugom radilištu koje se svesno ne pridržava propisa o higijenskim i tehničko-

zaštitnim merama pri radu iako zna da usled toga može nastupiti opasnost za život ili zdravlje lica u radnom odnosu,
kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

- Neobezbeđenje smeštaja i snabdevanja lica u radnom odnosu

Član 168

Odgovorno lice u rudniku, fabrici, radionici ili drugom radilištu koje protivno svojoj dužnosti ne obezbedi smeštaj ili snabdevanje lica u radnom odnosu, iako zna da usled toga može nastupiti opasnost za život ili zdravlje lica u radnom odnosu,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

GLAVA PETNAESTA

KRIVIČNA DELA PROTIV ČASTI I UGLEDA

Kleveta

Član 169

(1) Ko za drugog iznosi ili pronosi štogod neistinito što može škoditi njegovoj časti i ugledu,
kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

(2) Ako je delo iz stava 1 ovog člana učinjeno putem štampe, radia ili na javnom skupu,
učinilac će se kazniti zatvorom od jednog meseca do jedne godine.

(3) Ako okrivljeni dokaže istinitost svog tvrđenja ili ako dokaže da je bio u izvinjavajućoj zabludi usled koje je smatrao da je istina ono što iznosi ili pronosi, neće se kazniti za klevetu ali se može kazniti za uvredu (član 170), odnosno za omalovažavanje prebacivanjem za krivično delo (član 172).

(4) Ako neko za drugog iznosi ili pronosi da je izvršio krivično delo za koje se goni po službenoj dužnosti, istinitost te činjenice dokazuje se samo pravosnažnom presudom. U slučaju da gonjenje ili suđenje nije moguće ili nije dozvoljeno, istinitost se može dokazivati i na drugi način.

Uvreda

Član 170

- (1) Ko uvredi drugog,
kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri meseca.
- (2) Ako je delo iz stava 1 ovog člana učinjeno putem štampe, radia ili na javnom skupu,
učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.
- (3) Ako je ko svojim nepristojnim držanjem ili krivičnim delom neposredno dao povod drugom da ga uvredi,
učinilac dela iz stava 1 i 2 ovog člana može se osloboditi od kazne.
- (4) Ako je uvređeni uvredu povratio, može sud obe ili jednu stranu kazniti ili osloboditi od kazne.

Iznošenje ličnih i porodičnih prilika

Član 171

- (1) Ko iznosi ili pronosi štogod iz ličnog ili porodičnog života nekog lica što može škoditi njegovom ugledu,
kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.
- (2) Ako je delo iz stava 1 ovog člana učinjeno putem štampe, radia ili na javnom skupu,
učinilac će se kazniti zatvorom od jednog meseca do jedne godine.
- (3) Neće se kazniti za delo iz stava 1 i 2 ovog člana ako je učinjeno u opštem interesu.

Omalovažavanje prebacivanjem za krivično delo

Član 172

- Ko u nameri da drugog omalovaži ovom prebaci da je učinio kakvo krivično delo ili da je osuđivan zbog kakvog krivičnog dela, ili to u istoj nameri nekom saopšti,
kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dva meseca.

Nekažnjavanje za kritiku naučne ili druge društvene delatnosti

Član 173

Ko u kritikovanju naučne, umetničke, službene ili druge društvene delatnosti nekog lica, ili u nekoj izjavi datoj u vršenju kakve dužnosti ili u odbrani kakvog prava iznese nešto što može škoditi časti i ugledu tog lica, neće se kazniti ako iz načina izražavanja ili drugih okolnosti proizlazi da ovo iznošenje nije bilo učinjeno u nameri da se to lice uvredi.

Povreda ugleda države, njenih organa i predstavnika

Član 174

Ko izloži poruzi Federativnu Narodnu Republiku Jugoslaviju, narodnu republiku, njihovu zastavu ili grb, njihove najviše organe vlasti ili predstavnike najviših organa vlasti, Oružane snage ili Vrhovnog komandanta, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

Povreda ugleda strane države ili međunarodne organizacije

Član 175

- (1) Ko izloži poruzi stranu državu, njenu zastavu ili grb, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.
- (2) Istom kaznom kazniće se ko delo iz stava 1 ovog člana učini prema Organizaciji Ujedinjenih Nacija, Međunarodnom Crvenom krstu ili kakvoj drugoj međunarodnoj organizaciji koju priznaje Federativna Narodna Republika Jugoslavija.

Povreda časti i ugleda šefa strane države, diplomatskog predstavnika ili predstavnika međunarodne organizacije

Član 176

- (1) Ko povredi čast i ugled šefa strane države, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.
- (2) Ko delo iz stava 1 ovog člana učini prema diplomatskom predstavniku strane države u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji, kazniće se zatvorom do dve godine.
- (3) Istom kaznom kazniće se ko delo iz stava 1 ovog člana učini prema predstavniku Organizacije Ujedinjenih Nacija, Međunarodnog Crvenog krsta ili kakve druge međunarodne organizacije koju priznaje Federativna Narodna Republika Jugoslavija.

Gonjenje za krivična dela protiv časti i ugleda

Član 177

(1) Gonjenje za dela iz člana 174—176 ovog zakonika preduzima se po službenoj dužnosti, a za dela iz člana 175 i 176 ovog zakonika potrebno je i prethodno odobrenje Ministra pravosuđa FNRJ.

(2) Gonjenje za dela iz člana 169—172 ovog zakonika preduzima se po privatnoj tužbi.

(3) Ako su dela iz člana 169 i 170 ovog zakonika učinjena prema državnoj ili društvenoj ustanovi, preduzeću ili društvenoj organizaciji, ili službenom licu u vezi sa njegovim službenim radom, gonjenje se preduzima po predlogu. Predlog podnosi predstavnik ustanove, preduzeća odnosno predstavnik organizacije, odnosno službeno lice. Ako službeno lice ne podnese predlog, gonjenje se može preduzeti na predlog njegovog starešine.

(4) Ako su dela iz člana 169—171 ovog zakonika učinjena prema umrlom licu, gonjenje se preduzima po privatnoj tužbi bračnog druga, dece, roditelja, braće ili sestara umrlog lica.

Objavljivanje sudske presude putem štampe ili radia

Član 178

Pri osudi za delo klevete nanesene putem štampe ili radia, sud na zahtev tužioca može odlučiti da se o trošku osuđenog istim putem objavi sudska presuda u celini ili u izvodu.

GLAVA ŠESNAESTA

KRIVIČNA DELA PROTIV DOSTOJANSTVA LIČNOSTI I MORALA

Silovanje

Član 179

(1) Ko žensko lice sa kojim ne živi u bračnoj zajednici upotrebom sile ili pretnjom da će neposredno napasti na život ili telo prinudi na obljubu,

kazniće se strogim zatvorom do osam godina.

(2) Ako je usled dela iz stava 1 ovog člana nastupila teška telesna povreda ili smrt ženskog lica,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom najmanje dve godine.

Obljuba nad nemoćnim licem

Član 180

(1) Ko nad ženskim licem sa kojim ne živi u bračnoj zajednici izvrši obljubu iskoristivši duševno oboljenje, privremenu duševnu poremećenost, nemoć ili kakvo drugo stanje tog lica usled kojeg ono nije sposobno za otpor,
kazniće se zatvorom ili strogim zatvorom do pet godina.

(2) Ako je usled dela iz stava 1 ovog člana nastupila teška telesna povreda ili smrt ženskog lica,
učinilac će se kazniti strogim zatvorom.

Obljuba i protivprirodni blud sa maloletnim licem

Član 181

(1) Ko izvrši obljubu ili protivprirodni blud sa maloletnim licem koje nije navršilo četrnaest godina,
kazniće se zatvorom najmanje šest meseci ili strogim zatvorom do pet godina.

(2) Ko delo iz stava 1 ovog člana izvrši nad nemoćnim maloletnim licem koje nije navršilo četrnaest godina ili upotrebom sile ili pretnjom da će neposredno napasti na život ili telo,
kazniće se strogim zatvorom do petnaest godina.

(3) Ako je usled dela iz stava 1 i 2 ovog člana nastupila teška telesna povreda ili smrt maloletnog lica,
učinilac će se kazniti strogim zatvorom najmanje pet godina.

Obljuba ili protivprirodni blud zloupotrebom položaja

Član 182

(1) Ko zloupotrebom svog položaja navede na obljubu žensko lice koje se prema njemu nalazi u odnosu kakve podređenosti ili zavisnosti,
kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Nastavnik, vaspitač, staralac, usvojitelj, očuh ili drugo lice koje zloupotrebom svog položaja izvrši obljubu ili protivprirodni blud sa maloletnim licem starijim od četrnaest godina koje mu je povereno radi učenja, vaspitanja, čuvanja ili nege,
kazniće se zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do pet godina.

Bludne radnje

Član 183

Ko u slučajevima iz člana 179—182 ovog zakonika izvrši samo bludnu radnju,
kazniće se zatvorom.

Javno vršenje bludne radnje

Član 184

Ko javno učini bludnu radnju ili drugi akt kojim se vredi stid,
kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Zavodenje

Član 185

- (1) Ko lažnim obećanjem braka navede na obljubu maloletno žensko lice koje je navršilo četrnaest godina,
kazniće se zatvorom od tri meseca do dve godine.
- (2) Gonjenje se preduzima po privatnoj tužbi.

Protivprirodni blud

Član 186

Za protivprirodni blud između lica muškog pola,
učinilac će se kazniti zatvorom do dve godine.

Podvodenje

Član 187

- (1) Ko podvede maloletno lice,
kazniće se zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do pet godina.
- (2) Ko za nagradu podvede žensko lice, ili ko za nagradu ili u vidu zanata omogućava vršenje bluda,
kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

Trgovina belim robljem

Član 188

Ko vrši ili omogućava trgovinu belim robljem,
kazniće se strogim zatvorom od jedne do petnaest godina.

Proizvodnja i rasturanje pornografskih spisa

Član 189

(1) Ko proizvodi, prodaje, rastura, javno izlaže, ili radi prodaje nabavlja ili drži spise, slike ili druge predmete kojima se teško vredi moral,

kazniće se zatvorom do jedne godine.

(2) Predmeti iz stava 1 ovog člana oduzeće se.

GLAVA SEDAMNAESTA

KRIVIČNA DELA PROTIV BRAKA I PORODICE

Dvobračnost

Član 190

(1) Ko zaključi novi brak, iako se već nalazi u braku,
kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

(2) Istom kaznom kazniće se i ko zaključi brak sa licem za koje zna da se nalazi u braku.

Zaključenje ništavog braka

Član 191

(1) Ko zaključujući brak prikriva od druge strane neku činjenicu zbog koje je brak ništav ili drugu stranu dovede ili održava u takvoj zabludi zbog koje je brak ništav,
kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Gonjenje se može preduzeti samo ako je tako zaključen brak poništen iz razloga navedenih u stavu 1 ovog člana.

Omogućavanje zaključenja nedozvoljenog braka

Član 192

Predsednik ili ovlašćeni član narodnog odbora ili matičar koji svojom službenom radnjom dopusti da se zaključi brak koji je po zakonu zabranjen, ništav ili se smatra nepostojećim,
kazniće se zatvorom do tri godine.

Vanbračni život sa maloletnim licem

Član 193

(1) Punoletno lice koje u vanbračnoj zajednici živi sa maloletnim licem koje je navršilo četrnaest godina, kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Istom kaznom kazniće se roditelj ili staralac koji maloletnom licu koje je navršilo četrnaest godina dopusti da u vanbračnoj zajednici živi sa drugim licem, ili ga na to navede.

(3) Ako se brak zaključi, gonjenje se neće preduzeti, a ako je preduzeto obustaviće se.

Oduzimanje maloletnika

Član 194

(1) Ko maloletno lice protivpravno oduzme od roditelja, staroca ili od lica kome je ono povereno, kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Ko delo iz stava 1 ovog člana učini iz koristoljublja ili drugih niskih pobuda, kazniće se strogim zatvorom do deset godina.

Promena porodičnog stanja

Član 195

(1) Ko podmetanjem, zamenom ili na drugi način promeni porodično stanje deteta,

kazniće se zatvorom najmanje tri meseca.

(2) Za pokušaj će se kazniti.

Zlostavljanje i zapuštanje deteta

Član 196

Roditelj, staralac ili drugo lice koje zlostavlja dete ili grubim zanemarivanjem svoje dužnosti zbrinjavanja i vaspitanja zapusti dete za koje je dužno da se stara,

kazniće se zatvorom do dve godine.

Neplaćanje alimentacije

Član 197

Ko izbegava da daje izdržavanje za lice koje je na osnovu pravosnažne odluke dužan izdržavati,
kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Rodoskrvnjenje

Član 198

Ko izvrši obljubu sa srodnikom po krvi u pravoj liniji ili sa bratom odnosno sestrom,
kazniće se zatvorom.

GLAVA OSAMNAESTA

KRIVIČNA DELA PROTIV ZDRAVLJA LJUDI

Prenošenje zarazne bolesti

Član 199

(1) Ko ne postupajući po propisima ili naredbama kojima nadležni državni organ određuje preglede, dezinfekciju, izdvajanje bolesnika ili neke druge mere za suzbijanje ili sprečavanje raznih bolesti kod ljudi prouzrokuje prenošenje zarazne bolesti,
kazniće se zatvorom do jedne godine.

(2) Ko delo iz stava 1 ovog člana učini iz nehata,
kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

Nepostupanje po zdravstvenim propisima za vreme epidemije

Član 200

Ko za vreme epidemije kakve opasne zarazne bolesti ne postupi po propisima ili naredbama kojima se određuju mere za njeno suzbijanje ili sprečavanje,
kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

Prenošenje polne bolesti

Član 201

- (1) Ko znajući da je polno zaražen, vršenjem obljube ili na drugi način drugog zarazi, kazniće se zatvorom do jedne godine.
- (2) Gonjenje se preduzima po predlogu.

Zaposlenje lica obolelih od zarazne bolesti

Član 202

- (1) Odgovorno lice koje u bolnici, porodilištu, internatu, školi, preduzeću gde se rukuje predmetima ishrane, u radnji koja vrši higijenske usluge ili u sličnoj ustanovi ili radnji, protivno zdravstvenim propisima primi u službu ili drži u službi lice koje boluje od zarazne bolesti i time prouzrokuje prenošenje zarazne bolesti, kazniće se zatvorom do dve godine.
- (2) Ako je delo iz stava 1 ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

Nesavesno lečenje bolesnika

Član 203

- (1) Lekar koji pri pružanju lekarske pomoći primeni očigledno nepodobno sredstvo ili očigledno nepodoban način lečenja, ili ne primeni odgovarajuće higijenske mere, ili uopšte nesavesno postupa pri lečenju i time prouzrokuje pogoršanje bolesti bolesnika, kazniće se zatvorom do tri godine.
- (2) Istom kaznom kazniće se babica ili drugo lice zdravstvene struke koje pri pružanju medicinske pomoći ili nege nesavesno postupa i time prouzrokuje pogoršanje bolesti bolesnika.
- (3) Ako je delo iz stava 1 i 2 ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti zatvorom do šest meseci.

Neukazivanje lekarske pomoći

Član 204

- Lekar koji protivno svojoj lekarskoj dužnosti odbije da ukaže lekarsku pomoć bolesniku koji se nalazi u neposrednoj opasnosti za život,
- kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

Nadrilekarstvo

Član 205

Ko nemajući propisanu stručnu spremu leči bolesnike u vidu zanata ili za nagradu,
kazniće se zatvorom do jedne godine i novčanom kaznom.

Spravljanje i prodaja štetnih sredstava za lečenje

Član 206

(1) Ko pod vidom leka prodaje ili spravlja radi prodaje sredstva koja su opasna za zdravlje ljudi,
kazniće se zatvorom do dve godine i novčanom kaznom.

(2) Ko delo iz stava 1 ovog člana učini iz nehata,
kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

(3) Sredstva iz stava 1 ovog člana oduzeće se.

Nesavesno postupanje pri spravljanju i izdavanju lekova

Član 207

(1) Apotekar ili drugo lice ovlašćeno za izdavanje lekova koje izda drugi lek umesto propisanog ili zahtevanog kad zamena nije dozvoljena, ili koje ne napravi lek u propisanoj razmeri ili količini, ili uopšte nesavesno postupa pri spravljanju ili izdavanju lekova i time prouzrokuje pogoršanje bolesti bolesnika,
kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ako je delo iz stava 1 ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti zatvorom do šest meseci.

Neovlašćena proizvodnja, prerađivanje i prodaja opojnih droga i otrova

Član 208

(1) Ko neovlašćeno proizvodi, prerađuje, prodaje ili na drugi način stavi u promet ili radi prodaje kupuje ili prenosi opijum, kokain, morfium ili druge opojne droge ili otrove,
kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

(2) Ako se delo iz stava 1 ovog člana vrši u vidu zanata ili od strane više lica koja su se udružila za vršenje ovakvih dela, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje šest meseci ili strogim zatvorom do pet godina.

(3) Opojne droge odnosno otrovi kao i sredstva za njihovo spravljanje oduzeće se.

Proizvodnja i stavljanje u promet škodljivih životnih namirnica

Član 209

(1) Ko proizvodi, prodaje ili na drugi način stavi u promet škodljive životne namirnice, jelo ili piće ili druge škodljive proizvode,

kazniće se zatvorom od tri meseca do dve godine.

(2) Ko delo iz stava 1 ovog člana učini iz nehata, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

(3) Škodljive namirnice i proizvodi oduzeće se.

Nesavesno vršenje pregleda mesa za ishranu

Član 210

(1) Veterinar ili veterinarski pomoćnik koji nesavesno izvrši pregled stoke za klanje ili mesa namenjenog za ishranu ili protivno propisima ne izvrši pregled i time omogućiti da se stavi u promet meso škodljivo za zdravlje ljudi,

kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Ako je delo iz stava 1 ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti zatvorom do šest meseci.

Zagađivanje vode za piće

Član 211

(1) Ko kakvom škodljivom materijom učini opasnom za život ili zdravlje ljudi vodu za piće u izvorima, bunarima ili cisternama ili kakvu drugu vodu koja ljudima služi za piće,

kazniće se zatvorom od tri meseca do dve godine.

(2) Ko delo iz stava 1 ovog člana učini iz nehata, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri meseca.

Teška dela protiv zdravlja ljudi

Član 212

(1) Ako usled dela iz člana 199 stav 1, 202 stav 1, 203 stav 1 i 2, 205, 206 stav 1, 207 stav 1, 209 stav 1, 210 stav 1 i 211

stav 1 ovog zakonika neko lice izgubi život ili bude teško telesno povređeno ili mu zdravlje bude teško narušeno,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom do deset godina.

(2) Ako je usled dela iz člana 199 stav 1, 202 stav 1, 205, 206 stav 1, 207 stav 1, 209 stav 1, 210 stav 1 i 211 stav 1 ovog zakonika nastupila smrt više lica,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom najmanje dve godine.

(3) Ako usled dela iz člana 199 stav 2, 202 stav 2, 203 stav 3, 206 stav 2, 207 stav 2, 209 stav 2, 210 stav 2 i 211 stav 2 ovog zakonika neko lice izgubi život ili bude teško telesno povređeno ili mu zdravlje bude teško narušeno,

učinilac će se kazniti zatvorom najmanje šest meseci ili strogim zatvorom do pet godina.

(4) Ako je usled dela iz člana 199 stav 2, 202 stav 2, 206 stav 2, 207 stav 2, 209 stav 2, 210 stav 2 i 211 stav 2, ovog zakonika nastupila smrt više lica,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom do deset godina.

GLAVA DEVETNAESTA

KRIVIČNA DELA PROTIV NARODNE PRIVREDE

Nesavesno poslovanje u privredi

Član 213

(1) Odgovorno lice u državnom preduzeću, zadrugi, zadružnom ili drugom društvenom preduzeću koje u poslovanju očigledno aljkavo postupa ili svesno propušta da vrši svoju dužnost, iako zna da usled takvog poslovanja može nastupiti imovinska šteta preduzeću ili zadrugi,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

(2) Ako je usled dela iz stava 1 ovog člana nastupila znatna imovinska šteta,

učinilac će se kazniti zatvorom do četiri godine.

Proizvodnja neupotrebljivih proizvoda

Član 214

- (1) Odgovorno lice u državnom, zadružnom ili drugom društvenom preduzeću koje proizvede neupotrebljive proizvode u većoj količini ili u većoj vrednosti,
kazniće se zatvorom.
- (2) Ako je delo iz stava 1 ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

Stavljanje u promet rđavih proizvoda

Član 215

- (1) Odgovorno lice u državnom, zadružnom ili drugom društvenom preduzeću koje proizvede i stavi u promet proizvode koji ne odgovaraju utvrđenom kvalitetu ili standardu u većoj količini ili u većoj vrednosti,
kazniće se zatvorom do tri godine.
- (2) Ako je delo iz stava 1 ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

Štetno trgovinsko poslovanje

Član 216

- (1) Odgovorno lice u državnom, zadružnom ili drugom društvenom trgovinskom preduzeću koje postupajući protivno propisima, uputstvima ili pravilima trgovinskog poslovanja nabavi neupotrebljivu robu ili nabavi i stavi u promet robu rđavog kvaliteta kao robu normalnog kvaliteta,
kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.
- (2) Ko protivno propisima i naređenjima ne stavi u promet robu kojom raspolaže i time dovede do kvarenja robe ili do zastoja u raspodeli,
kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.
- (3) Ako je delo iz stava 1 i 2 ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

Zaključenje štetnog ugovora

Član 217

(1) Ko kao zastupnik državnog, zadružnog ili drugog društvenog preduzeća zaključi ugovor za koji zna da je štetan za preduzeće,

kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Ko delo iz stava 1 ovog člana učini u nameri da sebi ili drugom pribavi imovinsku korist,

kazniće se zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do osam godina.

Izdavanje ekonomske tajne

Član 218

(1) Ko nepozvanom licu saopšti ili preda dokumente ili podatke koje je saznao na radu, a koji po svom značaju predstavljaju fabričnu tajnu, tajnu proizvodnje ili uopšte ekonomsku tajnu,

kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Ako su dokumenti ili podaci od naročite važnosti ili ako je zbog njihovog izdavanja nastupila znatna šteta po privredu,

učinilac će se kazniti zatvorom ili strogim zatvorom do pet godina.

(3) U osobito teškim slučajevima dela iz stava 2 ovog člana učinilac će se kazniti strogim zatvorom do deset godina.

(4) Ako je delo iz stava 2 ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti zatvorom do dve godine.

(5) Kaznama za dela iz stava 1—3 ovog člana kazniće se i lice koje tajnu otkrije i posle prestanka radnog odnosa.

Povreda zabrane prometa nepokretnostima

Član 219

(1) Ko preda ili primi u posed nepokretnost bez prethodnog odobrenja o prenosu kad je takvo odobrenje potrebno,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci i novčanom kaznom.

(2) Istom kaznom kazniće se ko u vidu zanata posreduje u vršenju nedozvoljenog prometa nepokretnostima.

(3) Nepokretnost koja je bila predmet nedozvoljenog prometa može se oduzeti.

- (4) Ko u nameri izigravanja propisa o kontroli prometa nepokretnostima ruši ili razvaljuje svoju zgradu ili uređaje, kazniće se zatvorom do šest meseci i novčanom kaznom.

Oštećenje stanbenih i poslovnih zgrada i prostorija

Član 220

Zakupac stana, upravitelj, vlasnik ili nastojnik koji sa stanbene ili poslovne zgrade, ili iz stanbenih ili poslovnih prostorija, skine ili ošteti spoljne ili unutrašnje uređaje, instalacije ili delove istih, ili na drugi način znatno smanji upotrebljivost zgrada ili prostorija, ili ih je doveo u neupotrebljivo stanje,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci i novčanom kaznom.

Pravljenje i stavljanje u opticaj falsifikovanog novca

Član 221

(1) Ko napravi lažan novac u nameri da ga stavi u opticaj kao pravi, ili ko preinači pravi novac u nameri da ga stavi u opticaj, ili ko ovakav lažni novac stavi u opticaj,

kazniće se strogim zatvorom do deset godina.

(2) Istom kaznom kazniće se ko pribavlja lažan novac u nameri da ga stavi u opticaj kao pravi.

(3) U osobito teškim slučajevima dela iz stava 1 i 2 ovog člana,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom, a može se kazniti i konfiskacijom imovine.

(4) Ko lažan novac koji je primio kao pravi stavi u opticaj, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(5) Ko zna da je načinjen lažan novac ili ko zna da je lažan novac stavljen u opticaj, pa to ne prijavi,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(6) Lažni novac oduzeće se.

Pravljenje i upotreba lažnih znakova za vrednost

Član 222

(1) Ko napravi lažne taksene ili poštanske marke, taksenu hartiju, obveznice državnih zajmova ili uopšte državne hartije

od vrednosti, bonove ili isprave za snabdevanje ili kakve druge znake za vrednost izdate na osnovu zakonskog ovlašćenja, ili ko preinači koji od ovih pravih znakova i da mu izgled veće vrednosti, u nameri da ih upotrebi kao prave ili da ih drugom da na upotrebu, ili ko ovakav lažni znak upotrebi kao pravi ili ga u toj nameri nabavi,

kazniće se strogim zatvorom do pet godina.

(2) Ko otstranjenjem žiga kojim se znaci iz stava 1 ovog člana poništavaju ili kojim drugim načinom ide za tim da ovim znacima da izgled kao da nisu upotrebljeni, ili ko upotrebljene ove znake upotrebi ili proda kao da važe,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(3) Ako se dela iz stava 1 i 2 ovog člana vrše u vidu zanata ili ako su falsifikovani znaci za vrednost u velikim količinama, učinilac će se kazniti strogim zatvorom najmanje pet godina, a može se kazniti i konfiskacijom imovine.

Pravljenje, nabavljanje ili otuđivanje oruđa za falsifikovanje

Član 223

(1) Ko pravi, nabavlja, prodaje ili daje na upotrebu sredstva za pravljenje lažnog novca ili znakova za vrednost,

kazniće se zatvorom ili strogim zatvorom do pet godina.

(2) Sredstva za pravljenje oduzeće se.

Pravljenje i upotreba lažnih znakova za obeležavanje robe

Član 224

(1) Ko u nameri da ih upotrebi kao prave napravi lažne znake za obeležavanje domaće ili strane robe, kao pečate, žigove ili marke kojima se žigoše zlato, srebro, stoka, drvo ili kakva druga roba, ili ovakve prave znake preinači, ili ko lažne znake upotrebi kao prave,

kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Istom kaznom kazniće se i ko neovlašćeno pravi, nabavlja, prodaje ili daje na upotrebu sredstva za pravljenje znakova za obeležavanje robe.

(3) Znaci i sredstva za pravljenje oduzeće se.

Lažno obeležavanje robe

Član 225

Ko u nameri da obmane kupce stavi u promet proizvode bez proizvođačke oznake, ako ovi proizvodi moraju imati takvu oznaku, ili ko u oznaci za obeležavanje proizvoda unese podatke koji ne odgovaraju sadržini, vrsti ili kvalitetu proizvoda, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

Nedozvoljena trgovina i proizvodnja

Član 226

(1) Ko se neovlašćeno bavi trgovinom u vidu zanimanja ili ko neovlašćeno prodaje, kupuje ili vrši razmenu robe ili predmeta čiji je promet zabranjen ili ograničen, ili ko ovakvu robu ili predmete neovlašćeno drži radi trgovine,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(2) Istom kaznom kazniće se i ko proizvodi ili preraduje robu čija je proizvodnja ili preradivanje zabranjeno.

(3) Roba i predmeti dela kao i sredstva za preradivanje oduzeće se.

Kršenje propisa o cenama

Član 227

(1) Ko traži ili primi za robu, predmete ili zanatske usluge višu cenu od propisane,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

(2) Roba ili predmeti koji su bili predmet ovog dela mogu se oduzeti.

Povlašćivanje kupaca

Član 228

(1) Ko u državnom, zadružnom ili drugom društvenom trgovinskom preduzeću u nameri povlašćivanja pojedinih kupaca ne izlaže robu prodaji ili je prikriva ili uskraćuje njenu prodaju drugima,

kazniće se zatvorom do jedne godine.

(2) Ko u nameri povlašćivanja pojedinih kupaca ili grupa potrošača prodaje robu po nižim cenama od onih po kojima bi

morao da prodaje, ili ko povlašćuje pojedinog kupca prodajući mu nesrazmerno veliku količinu robe,

kazniće se zatvorom do tri godine.

(3) Ako je prodata nesrazmerno velika količina robe sa zna-
njem da se kupuje u špekulativne svrhe ili u drugim osobito te-
škim slučajevima,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom do pet godina.

(4) Kaznom propisanom u stavu 3 ovog člana kazniće se i
kupac koji kupi nesrazmerno veliku količinu robe u špekulativne
svrhe.

Nedozvoljena trampa i kupoprodaja

Član 229

(1) Odgovorno lice u državnom, zadružnom ili društvenom
preduzeću ili ustanovi, zadrugi ili društvenoj organizaciji koje
protivno propisima ili uputstvima vrši trampu robe ili prodaje
robu pod uslovom da mu kupac proda drugu robu,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne
godine.

(2) Odgovorno lice koje učini delo iz stava 1 ovog člana u
nameri da sebi ili drugom pribavi imovinsku korist, ili u nameri
povlašćivanja nekog lica,

kazniće se zatvorom do tri godine.

(3) U osobito teškim slučajevima,

učinilac će se kazniti zatvorom najmanje šest meseci
ili strogim zatvorom do pet godina.

Uskraćivanje ili zakidanje obezbeđenog snabdevanja

Član 230

Ko protivpravno uskraćuje građanima pravo na obezbeđeno
snabdevanje, ili ko pri izdavanju predmeta obezbeđenog snabde-
vanja odbije da izda ono što je određeno, izdaje manje nego što
je određeno, ili na drugi način zakida građanima obezbeđeno
snabdevanje,

kazniće se zatvorom najmanje šest meseci ili strogim
zatvorom do pet godina.

Neispravno merenje

Član 231

Ko pri kupovini ili prodaji upotrebom lažnih tegova ili mera ili na drugi način neispravno meri robu,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Pravljenje i upotreba lažnih mera i tegova

Član 232

(1) Ko u nameri da ih on ili ko drugi upotrebi kao prave napravi lažne mere ili tegove ili preinači prave mere ili tegove, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Za pokušaj će se kazniti.

Nedozvoljena špekulacija

Član 233

(1) Ko prikrivanjem, nagomilavanjem ili povlačenjem robe iz prometa ili na drugi način izaziva na tržištu nestašicu robe u nameri da putem podizanja cena robu postigne nesrazmernu imovinsku korist, ili ko u nameri da postigne nesrazmernu imovinsku korist iskorišćava postojeću nestašicu robe veštačkim podizanjem cena,

kazniće se zatvorom ili strogim zatvorom do pet godina.

(2) Ako se delo iz stava 1 ovog člana vrši u vidu zanata ili u osobito teškim slučajevima,

učinilac će se kazniti zatvorom najmanje šest meseci ili strogim zatvorom do deset godina, a može se kazniti i konfiskacijom imovine.

(3) Roba koja je predmet nedozvoljene špekulacije oduzeće se.

Trgovanje zlatnim novcem, stranom valutom, devizama, plemenitim metalima ili dragocenostima

Član 234

(1) Ko protivno postojećim propisima kupuje ili prodaje zlatan novac, stranu valutu, devize ili plemenite metale ili vrši razmenu zlatnog novca, strane valute, deviza ili plemenitih metala,

ili ko u nameri preprodaje neovlašćeno kupuje ili neovlašćeno preprodaje izradvine od plemenitih metala ili druge dragocenosti, kazniće se zatvorom ili strogim zatvorom do pet godina.

(2) Ako se delo iz stava 1 ovog člana vrši u vidu zanata ili u osobito teškim slučajevima,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom do deset godina, a može se kazniti i konfiskacijom imovine.

(3) Zlatan novac, strana valuta, devize, zlato, plemeniti metali ili dragocenosti koje su bile predmet dela iz stava 1 i 2 ovog člana oduzeće se.

Davanje lažnih podataka u pogledu poreza

Član 235

Ko u nameri da on ili ko drugi izbegne potpuno ili delimično plaćanje poreza daje državnim organima lažne podatke o dohotcima, o predmetima koji podležu oporezivanju ili o drugim činjenicama važnim za odmeravanje poreza,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri godine.

Neizvršenje obaveznih isporuka poljoprivrednih proizvoda

Član 236

(1) Ko ne preda državi određenu količinu proizvoda koju je dužan da preda na osnovu zakonito utvrđene obaveze, iako je mogao da to učini,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine ili zatvorom do jedne godine i novčanom kaznom.

(2) Ko delo iz stava 1 ovog člana učini iako je za ovakvo delo već bio osuđen, ili ko ovo delo učini u dogovoru sa drugim licima,

kazniće se zatvorom najmanje šest meseci i novčanom kaznom ili strogim zatvorom do pet godina.

(3) Za delo iz stava 2 ovog člana sud može pri osudi na kaznu strogog zatvora izreći ili novčanu kaznu ili konfiskaciju imovine.

**Davanje lažnih podataka u vezi sa isporukom i veštačko
povećanje težine isporuke**

Član 237

(1) Ko u nameri da on ili neko drugi smanji svoju obavezu o isporuci državi da lažne podatke o obrađivim površinama ili o drugim činjenicama važnim za utvrđivanje obaveze, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine ili zatvorom do jedne godine i novčanom kaznom.

(2) Istom kaznom kazniće se i ko veštački povećava težinu isporuke ili preda iskvarene proizvode.

Zapuštanje obrade zemljišta i podizanja stoke

Član 238

(1) Ko u nameri da smanji proizvodnju kršeći postojeće propise ne obradi zemljište, ili zapusti njegovu obradu, ili smanji brojno stanje stoke,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine ili zatvorom do jedne godine i novčanom kaznom.

(2) Ko delo iz stava 1 ovog člana učini iako je za ovakvo delo već bio osuđen, ili ko ovo delo učini u dogovoru sa drugim licima,

kazniće se zatvorom najmanje šest meseci i novčanom kaznom ili strogim zatvorom do pet godina.

(3) Za delo iz stava 2 ovog člana sud može pri osudi na kaznu strogog zatvora izreći ili novčanu kaznu ili konfiskaciju imovine.

Štetočinstvo u poljoprivredi

Član 239

Ko u nameri da on ili ko drugi izbegne ili smanji obavezu o isporuci ili koju drugu obavezu prema državi uništi ili ošteti mašine, poljoprivredne sprave, alat, useve, proizvode, krupnu stoku ili veći broj sitne stoke,

kazniće se strogim zatvorom do deset godina, a može se kazniti i novčanom kaznom ili konfiskacijom imovine.

Podrivanje zadruga

Član 240

(1) Ko kao član zemljoradničke zadruga u nameri podri-
vanja zadruga ometa njen rad, podri-
va red ili organizaciju rada
u zadruzi i time prouzrokuje poremećaj u radu zadruga, neiz-
vršenje plana ili znatniju imovinsku štetu,

kazniće se zatvorom ili strogim zatvorom do pet go-
dina.

(2) Za delo iz stava 1 ovog člana sud može pri osudi na
kaznu strogog zatvora izreći ili novčanu kaznu ili konfiskaciju
imovine.

(3) Ako je usled dela iz stava 1 ovog člana došlo do razbi-
janja zadruga,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom do petnaest
godina i konfiskacijom imovine.

Povreda dobrovoljnosti članstva u zadruzi

Član 241

(1) Ko silom, ozbiljnom pretnjom ili na drugi način ometa
ili sprečava pristupanje u zadrugu, ili ko silom ili ozbiljnom
pretnjom prinudava na istupanje iz zadruga,

kazniće se zatvorom najmanje tri meseca ili strogim
zatvorom do pet godina.

(2) Ko silom ili ozbiljnom pretnjom prinudava na stupanje
u zadrugu,

kazniće se zatvorom do dve godine.

Proizvodnja štetnih sredstava za lečenje stoke

Član 242

(1) Ko proizvede radi prodaje ili stavi u promet sredstva
za lečenje ili za sprečavanje zaraze kod stoke ili živine koja su
opasna za njihov život ili zdravlje,

kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Ako je usled dela iz stava 1 ovog člana nastupilo ugi-
nuće stoke ili uginuće živine u većem broju,

učinilac će se kazniti zatvorom najmanje šest meseci.

(3) Ako je delo iz stava 1 i 2 ovog člana učinjeno iz nehata,
učinilac će se kazniti novčanom kaznom ili zatvorom
do jedne godine.

Nesavesno pružanje veterinarske pomoći

Član 243

(1) Veterinar koji pri pružanju veterinarske pomoći propiše ili primeni očigledno nepodobno sredstvo ili očigledno nepravilan način lečenja ili uopšte nesavesno postupa pri lečenju i time prouzrokuje uginuće stoke ili uginuće živine u većem broju,

kazniće se zatvorom najmanje šest meseci.

(2) Ako je delo iz stava 1 ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti zatvorom od tri meseca do jedne godine.

Prenošenje zaraznih bolesti kod životinja, bilja i drveća

Član 244

(1) Ko ne postupi po propisima nadležnog državnog organa kojima se naređuju mere za suzbijanje ili sprečavanje zaraznih bolesti kod stoke, živine, divljači, riba, bilja i drveća, ili za suzbijanje ili sprečavanje štetočina kod bilja i drveća, a naročito ko ne postupi po naredenjima kojima se određuju pregledi ili odvajanja stoke, ili prskanje ili zaprašivanje bilja i drveća, ili kojima se zabranjuje promet obolele stoke ili zaraženog bilja i drveća, i time prouzrokuje širenje zaraze,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(2) Ako je usled dela iz stava 1 ovog člana nastupilo uginuće stoke, živine, divljači ili riba ili uništenje bilja u većim razmerama,

učinilac će se kazniti zatvorom najmanje šest meseci.

(3) Ako je delo iz stava 1 i 2 ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti za delo iz stava 1 ovog člana novčanom kaznom ili zatvorom do tri meseca, a za delo iz stava 2 ovog člana zatvorom od tri meseca do dve godine.

Zagađivanje stočne hrane ili vode

Član 245

(1) Ko kakvom škodljivom materijom zagađi stočnu hranu ili vodu u rekama, potocima, izvorima, bunarima, cisternama ili kakvu drugu vodu koja služi za pojlilo stoke ili živine i time prouzrokuje opasnost za život ili zdravlje stoke ili živine,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Istom kaznom kazniće se ko kakvom škodljivom materijom zagadi vodu u ribnjacima, jezerima, rekama i potocima i time prouzrokuje opasnost opstanka riba.

(3) Ako je usled dela iz stava 1 i 2 ovog člana nastupilo uginuće stoke, živine ili riba u većem broju, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje tri meseca.

Pustošenje šuma

Član 246

(1) Ko protivno propisima ili naredbama državnih organa vrši seču ili krčenje šume, ili ko podbeljuje stabla ili na drugi način pustoši šumu, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ko u nameri da sebi ili drugom pribavi protivpravnu imovinsku korist obori u šumi ili izvan šume jedno ili više stabala i time nanese štetu koja prelazi dve hiljade dinara, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(3) Ko delo iz stava 1 i 2 ovog člana izvrši u zaštitnoj šumi, nacionalnom parku ili u drugim šumama sa specijalnom namenom,

kazniće se za delo iz stava 1 ovog člana zatvorom najmanje tri meseca, a za delo iz stava 2 ovog člana zatvorom najmanje mesec dana.

(4) Ako su usled dela iz stava 2 i 3 ovog člana nastupile osobito teške posledice, učinilac će se kazniti strogim zatvorom do pet godina.

Nezakoniti lov

Član 247

(1) Ko lovi retke ili proredene vrste divljači čiji je lov zabranjen, ili ko lovi bez posebne dozvole određenu vrstu divljači za čiji je lov potrebna takva dozvola, ili ko lovi na način ili sredstvima kojima se divljač masovno uništava, ili ko lovi divljač za vreme lovostaje,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(2) Istom kaznom kazniće se i ko neovlašćeno lovi na tuđem lovištu i ulovljenu divljač prisvoji.

(3) Ulov i sredstva za lov mogu se oduzeti.

Nezakoniti ribolov

Član 248

- (1) Ko lovi ribu eksplozivom ili otrovom ili na način štetan za njeno rasplodavanje, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.
- (2) Ulov i sredstva za lov mogu se oduzeti.

GLAVA DVADESETA

KRIVIČNA DELA PROTIV DRUŠTVENE I PRIVATNE IMOVINE

Krađa

Član 249

Ko tuđu pokretnu stvar oduzme drugom u nameri da njenim prisvajanjem pribavi sebi ili drugom protivpravnu imovinsku korist,

kazniće se zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do pet godina.

Teška krađa

Član 250

(1) Ko iz fabrike, rudnika, radionice ili drugog radilišta ukrade mašinu, deo mašine ili tehničkog uređaja ili koje važno oruđe za rad, ili ko ukrade predmete vojne opreme u većoj vrednosti, ili ko ukrade grlo krupne stoke ili više sitne stoke, ili poljoprivredno oruđe za rad veće vrednosti, ili ko ukrade veću količinu namirnica namenjenih za raspodelu građanstvu,

kazniće se strogim zatvorom do dvanaest godina.

(2) Istom kaznom kazniće se učinilac ako je krađa učinjena:

1) obijanjem ili provaljivanjem zatvorenih zgrada, soba, kasa, ormara ili drugih zatvorenih prostora;

2) od strane više lica koja su se udružila za vršenje krađa;

3) na naročito opasan ili drzak način;

4) od strane koje je pri sebi imalo kavo oružje ili opasno oruđe radi napada ili odbrane;

5) za vreme požara, poplave ili sličnog udesa, i

6) od strane lica koje je zbog krađe, razbojničke krađe ili razbojništva bilo osuđeno više puta.

Razbojnička krađa

Član 251

Ko je na delu krađe zatečen, pa u nameri da ukradenu stvar zadrži upotrebi silu protiv nekog lica ili pretnju da će neposredno napasti na život ili telo,

kazniće se strogim zatvorom od dve do dvanaest godina.

Razbojništvo

Član 252

Ko upotrebom sile protiv nekog lica ili pretnjom da će neposredno napasti na život ili telo oduzme tuđu pokretnu stvar u nameri da njenim prisvajanjem pribavi sebi ili drugom protivpravnu imovinsku korist,

kazniće se strogim zatvorom od tri do petnaest godina.

Teški slučajevi razbojničke krađe i razbojništva

Član 253

Ako je razbojnička krađa ili razbojništvo učinjeno sa svirepošću, ili je pri njihovom izvršenju nanesena teška telesna povreda nekom licu, ili je neko lice lišeno života,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom.

Utaja

Član 254

(1) Ko u nameri da sebi ili drugom pribavi protivpravnu imovinsku korist prisvoji tuđu pokretnu stvar koja mu je poverena,

kazniće se zatvorom.

(2) Ako ovo delo učini staralac,

kazniće se zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do pet godina.

(3) Ko tuđu pokretnu stvar koju je našao ili do koje je slučajno došao protivpravno prisvoji u nameri da sebi ili drugom pribavi imovinsku korist,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(4) Za delo iz stava 1 ovog člana ako je utajena privatna imovina i za delo iz stava 3 ovog člana gonjenje se preduzima po predlogu.

Pljačka

Član 255

(1) Ko u pogledu životnih namirnica, industriskih proizvoda, isprava za povlašćenu kupovinu predmeta ishrane ili industriskih predmeta, kao i u pogledu drugih stvari društvene imovine od naročitog značaja za narodnu privredu ili snabdevanje građana izvrši krivična dela iz člana 249—251 i člana 322 stav 2 ovog zakonika, ako je količina ukradenih ili proneverenih stvari tako velike vrednosti da očigledno pokazuje bezobzirnost prema zajednici,

kazniće se strogim zatvorom najmanje dve godine.

(2) Ako su usled dela iz stava 1 ovog člana nastupile naročito teške posledice za narodnu privredu ili za snabdevanje građana, ili ako je delo izvršeno pod okolnostima koje ga čine izuzetno teškim, a naročito ako je izvršeno u sastavu grupe ili bande,

učinićac će se kazniti strogim zatvorom najmanje deset godina ili smrtnom kaznom.

(3) Ko kupuje, protura ili prikrava stvari za koje zna da su pribavljene krivičnim delom iz stava 1 i 2 ovog člana,

kazniće se strogim zatvorom do petnaest godina.

(4) Pri osudi na kaznu težu od pet godina strogog zatvora, sud može učinioca dela iz ovog člana kazniti i konfiskacijom imovine.

Oduzimanje tuđe stvari

Član 256

(1) Ko bez namere pribavljanja imovinske koristi protivpravno oduzme ili prisvoji tuđu pokretnu stvar,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(2) Gonjenje se preduzima po predlogu.

Oštećenje tuđe stvari

Član 257

- (1) Ko ošteti, uništi ili učini neupotrebljivom tuđu stvar, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.
- (2) Ako je stvar velike vrednosti, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje šest meseci ili strogim zatvorom do pet godina.
- (3) Za delo iz stava 1 ovog člana gonjenje se preduzima po predlogu, ako je oštećena stvar privatna imovina.

Prevara

Član 258

- (1) Ko u nameri da sebi ili drugom pribavi kakvu protivpravnu imovinsku korist dovede koga lažnim prikazivanjem ili prikrivanjem činjenica u zabludu ili ga održava u zabludi i time ga navede da ovaj na štetu svoje ili tuđe imovine nešto učini ili ne učini, kazniće se zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do pet godina.
- (2) Ko delo iz stava 1 ovog člana učini samo u nameri da drugog ošteti, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.
- (3) Ko delo iz stava 1 ovog člana vrši u vidu zanata, kazniće se zatvorom najmanje šest meseci ili strogim zatvorom do osam godina.

Sitno delo krađe, utaje i prevare

Član 259

- (1) Ko učini krađu ili utaju stvari male vrednosti ili sitnu prevaru, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.
- (2) Ako je delo iz stava 1 ovog člana izvršeno podkradanjem ili ponovljenim vršenjem prevare ili utaje, učinilac će se kazniti zatvorom do tri godine.
- (3) Za delo iz stava 1 i 2 ovog člana, ako je izvršeno na štetu privatne imovine, gonjenje se preduzima po predlogu.

Zloupotreba poverenja

Član 260

(1) Ko zastupajući imovinske interese nekog lica ili stara-jući se o njegovoj imovini ne ispuni svoju dužnost ili zloupotrebi data mu ovlašćenja u nameri da time pribavi sebi ili drugom kakvu imovinsku korist ili da oštetiti lice čije imovinske interese zastupa ili o čijoj se imovini stara,

kazniće se zatvorom najmanje mesec dana.

(2) Ako delo iz stava 1 ovog člana učini staralac ili ad-vokat,

kazniće se zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do pet godina.

Iznuda

Član 261

(1) Ko u nameri da sebi ili drugom pribavi protivpravnu imo-vinsku korist silom ili ozbiljnom pretnjom prinudi drugog da nešto učini ili ne učini na štetu svoje ili tuđe imovine,

kazniće se zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do deset godina.

(2) Ko delo iz stava 1 ovog člana vrši u vidu zanata,

kazniće se strogim zatvorom do dvanaest godina.

Ucena

Član 262

(1) Ko u nameri da sebi ili drugom pribavi protivpravnu imovinsku korist zapreti drugom da će protiv njega ili njemu bliskih lica otkriti nešto što bi njihovoj časti ili ugledu škodilo i time ga prinudi da nešto učini ili ne učini na štetu svoje ili tuđe imovine,

kazniće se zatvorom najmanje tri meseca.

(2) Za pokušaj će se kazniti.

(3) Ko delo iz stava 1 ovog člana vrši u vidu zanata,

kazniće se strogim zatvorom do osam godina.

Iskorišćavanje drugog u svrhu pribavljanja nesrazmerne imovinske koristi

Član 263

(1) Ko za uslugu koju čini nekom licu primi ili ugovori za sebe ili drugog nesrazmernu imovinsku korist iskorišćujući nje-

govo teško imovinsko stanje, nuždu, nedovoljno iskustvo ili lakomislenost,

- kazniće se zatvorom do tri godine i novčanom kaznom.
(2) Ko delo iz stava 1 ovog člana vrši u vidu zanata, kazniće se strogim zatvorom do deset godina i novčanom kaznom.

Oštećenje tuđih prava

Član 264

(1) Ko u nameri da osujeti ostvarenje prava na stvari otudi, uništi, oštetiti ili oduzme svoju stvar na kojoj drugi ima založno pravo ili pravo uživanja i time ga oštetiti,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Istom kaznom kazniće se i ko u nameri da osujeti izmirenje poverioca u toku prinudnog izvršenja uništi, oštetiti ili sakrije delove svoje imovine i time oštetiti poverioca.

(3) Gonjenje se preduzima po predlogu.

Prikrivanje

Član 265

(1) Ko stvar za koju zna da je pribavljena krivičnim delom, ili ono što je za nju dobijeno prodajom ili zamenom, kupuje, prima u zalogu, ili na drugi način pribavlja, prikriva ili protura, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ko delo iz stava 1 ovog člana učini a mogao je znati da je stvar pribavljena krivičnim delom, kazniće se zatvorom do jedne godine.

(3) Ko kupuje, prima u zalogu ili na drugi način pribavlja, prikriva ili protura predmete navedene u članu 249 stav 1 ovog zakonika, a znao je ili je mogao znati da su ovi predmeti pribavljeni krivičnim delom,

kazniće se strogim zatvorom do pet godina.

Gonjenje u slučaju kad je učinilac u bliskom odnosu sa oštećenim

Član 266

(1) Za krivična dela iz člana 249, 254 stav 1 i 3, 256, 257, 258 stav 1 i 3, 259, 260 stav 1, 264 i 265 ovog zakonika, ako su učinjena prema bračnom drugu, srodniku po krvi u pravoj liniji,

bratu ili sestri, usvojiocu ili usvojeniku, gonjenje se preduzima po privatnoj tužbi.

(2) Ako su dela navedena u stavu 1 ovog člana učinjena prema drugim licima sa kojima učinilac živi u zajedničkom domaćinstvu, gonjenje se preduzima po predlogu.

Imovina koja je u pogledu krivično-pravne zaštite izjednačena sa društvenom imovinom

Član 267

Imovina koja je poverena državi, zadrugi ili društvenoj organizaciji ili se kod njih nalazi po nekom zakonskom osnovu izjednačuje se u pogledu krivično-pravne zaštite sa društvenom imovinom.

GLAVA DVADESETPRVA

KRIVIČNA DELA PROTIV OPŠTE SIGURNOSTI LJUDI I IMOVINE

Dovodenje u opasnost života i imovine opšte opasnom radnjom ili sredstvom

Član 268

(1) Ko požarom, poplavom, eksplozijom, otrovom ili otrovnim gasom, motornom silom, električnom ili drugom energijom izazove opasnost za život ljudi ili za imovinu većeg obima, kazniće se strogim zatvorom do deset godina.

(2) Ko kakvom opšte opasnom radnjom ili opšte opasnim sredstvom izazove opasnost za život ljudi ili za imovinu većeg obima,

kazniće se zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do pet godina.

(3) Ko delo iz stava 1 i 2 ovog člana učini iz nehata, kazniće se zatvorom do tri godine.

Oštećenje zaštitnih uređaja u rudnicima, fabrikama i radilištima

Član 269

(1) Ko u rudnicima, fabrikama, radionicama ili drugim radilištima uništi, ošteti ili ukloni zaštitne uređaje i time izazove opasnost za život ljudi ili za imovinu većeg obima, kazniće se strogim zatvorom do osam godina.

- (2) Ko delo iz stava 1 ovog člana učini iz nehata, kazniće se zatvorom do tri godine.

Nepropisno i nepravilno izvođenje građevinskih radova

Član 270

- (1) Odgovorno lice koje pri rukovođenju ili izvođenju kakve gradnje ili građevinskih radova postupi protivno propisima ili opšte priznatim tehničkim pravilima i time izazove opasnost za život ljudi ili za imovinu većeg obima,

kazniće se zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do pet godina.

- (2) Ko delo iz stava 1 ovog člana učini iz nehata, kazniće se zatvorom do tri godine.

Ugrožavanje javnog saobraćaja

Član 271

- (1) Ko nepropisnom ili nepravilnom vožnjom, upotrebom neispravnog vozila, oštećenjem mostova, puteva ili ulica, stavljanjem prepreka ili na drugi način tako ugrozi javni saobraćaj na mostovima, putevima i ulicama da time dovede u opasnost život ljudi ili imovinu većeg obima,

kazniće se zatvorom najmanje mesec dana.

- (2) Ko ugrožavanjem železničkog, broskog ili vazduhoplovnog saobraćaja dovede u opasnost život ljudi ili imovinu većeg obima,

kazniće se zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do pet godina.

- (3) Ko dela iz stava 1 i 2 ovog člana učini iz nehata, kazniće se zatvorom do tri godine.

Nesavesno vršenje nadzora nad javnim saobraćajem

Član 272.

- (1) Odgovorno lice kome je poveren nadzor nad održavanjem puteva i mostova, prevoznim sredstvima, ili javnim saobraćajem, ili kome je povereno rukovođenje vožnjom, koje nesavesnim vršenjem svoje dužnosti izazove opasnost za život ljudi ili za imovinu većeg obima,

kazniće se zatvorom najmanje šest meseci ili strogim zatvorom do pet godina.

- (2) Ko delo iz stava 1 ovog člana učini iz nehata, kazniće se zatvorom do tri godine.

Teška dela protiv opšte sigurnosti

Član 273

(1) Ako je usled dela iz člana 268 stav 1 i 2, 269 stav 1, 270 stav 1, 271 stav 1 i 2 i 272 stav 1 ovog zakonika nastupila teška telesna povreda ili smrt nekog lica ili imovinska šteta velikih razmera,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom.

(2) Ako je usled dela iz člana 268 stav 1 i 2, 269 stav 1, 270 stav 1, 271 stav 1 i 2 i 272 stav 1 ovog zakonika nastupila smrt više lica,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom.

(3) Ako je usled dela iz člana 268 stav 3, 269 stav 2, 270 stav 2, 271 stav 3 i 272 stav 2 ovog zakonika nastupila teška telesna povreda ili smrt nekog lica ili imovinska šteta velikih razmera,

učinilac će se kazniti zatvorom najmanje šest meseci ili strogim zatvorom do pet godina.

(4) Ako je usled dela iz člana 268 stav 3, 269 stav 2, 270 stav 2, 271 stav 3 i 272 stav 2 ovog zakonika nastupila smrt više lica,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom do petnaest godina.

Nepropisna predaja saobraćaju eksplozivnog ili zapaljivog materijala

Član 274

Ko protivno propisima o prometu eksplozivnog ili lako zapaljivog materijala preda na prevoz javnim saobraćajnim sredstvima eksplozivni ili lako zapaljivi materijal ili takav materijal sam prenosi koristeći se javnim saobraćajnim sredstvima,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Oštećenje brana od prirodnih nepogoda

Član 275

Ko ošteti uređaje ili prirodne brane koji služe kao zaštita od prirodnih nepogoda,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

Uništenje, oštećenje ili uklanjanje znakova kojima se upozorava na opasnost

Član 276

Ko uništi, ošteti ili ukloni znak kojim se upozorava na kakvu opasnost ili znak koji služi sigurnosti saobraćaja, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

Zloupotreba telekomunikacionih znakova

Član 277

Ko zlonamerno ili bez potrebe otpravi međunarodno ugovoreni znak za pozivanje u pomoć ili znak da pretil opasnost, ili ko telekomunikacionim znakom obmanje da postoji sigurnost, ili ko zloupotrebi međunarodno ugovoreni telekomunikacioni znak, kazniće se zatvorom.

Neotklanjanje opasnosti

Član 278

(1) Ko blagovremenom prijavom državnom organu ili na drugi način ne preduzme mere da se otkloni kakav požar, poplava, eksplozija ili kakva druga opasnost za život ljudi ili za imovinu većeg obima iako je to mogao da učini bez opasnosti za sebe ili drugog,

kazniće se zatvorom do jedne godine.

(2) Ko odvrćanjem ili na drugi način spreči drugog u preduzimanju mera za otklanjanje požara, poplave, eksplozije ili kakve druge opasnosti za život ljudi ili za imovinu većeg obima, kazniće se zatvorom do dve godine.

GLAVA DVADESETDRUGA

KRIVIČNA DELA PROTIV PRAVOSUĐA

Neprijavljivanje pripremanja krivičnog dela

Član 279

(1) Ko zna da se priprema izvršenje krivičnog dela za koje se po zakonu može izreći pet godina strogog zatvora ili teža kazna, pa u vremenu kad je još bilo moguće sprečiti njegovo izvršenje to ne prijavi, a delo bude pokušano ili izvršeno, kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Ako nije prijavljeno pripremanje krivičnog dela za koje se po zakonu može izreći smrtna kazna,

učinioc će se kazniti zatvorom najmanje šest meseci ili strogim zatvorom do deset godina.

(3) Za neprijavljivanje pripremanja krivičnog dela iz stava 1 ovog člana neće se kazniti lice kome je učinilac bračni drug, srodnik po krvi u pravoj liniji, brat ili sestra, usvojilac ili usvojenik.

Neprijavljivanje krivičnog dela ili učinioca

Član 280

(1) Ko zna učinioca krivičnog dela za koje se po zakonu može izreći smrtna kazna, ili ko samo zna da je takvo delo izvršeno, pa to ne prijavi, iako od takve prijave zavisi blagovremeno otkrivanje učinioca ili dela,

kazniće se zatvorom ili strogim zatvorom do pet godina.

(2) Za neprijavljivanje neće se kazniti lice kome je učinilac bračni drug, srodnik po krvi u pravoj liniji, brat ili sestra, usvojilac ili usvojenik, ili koje je branilac ili verski ispovednik učinioca.

Pomoć učiniocu posle izvršenog krivičnog dela

Član 281

(1) Ko krije učinioca krivičnog dela ili mu prikrivanjem oruda, tragova ili na drugi način pomaže da ne bude otkriven, ili ko krije osuđeno lice ili preduzima druge radnje kojima se ide za tim da se ne izvrši kazna, ili da se ne primene vaspitno-popravne mere ili mere bezbednosti,

kazniće se zatvorom.

(2) Kazna za delo iz stava 1 ovog člana ne može biti teža ni po vrsti ni po visini od kazne propisane za krivično delo u pogledu kojeg je pružena pomoć.

(3) Neće se kazniti za delo iz stava 1 ovog člana lice kome je učinilac bračni drug, srodnik po krvi u pravoj liniji, brat ili sestra, usvojilac ili usvojenik.

Lažno prijavljivanje

Član 282

(1) Ko prijavi neko određeno lice da je učinilo krivično delo za koje se goni po službenoj dužnosti, a zna da to lice nije učinilac,

kazniće se zatvorom najmanje tri meseca.

(2) Ko sam sebe prijavi da je učinio kakvo krivično delo, iako ga nije učinio, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri meseca.

(3) Istom kaznom kazniće se ko prijavi da je učinjeno krivično delo za koje se goni po službenoj dužnosti, iako zna da to delo nije učinjeno.

Davanje lažnog iskaza

Član 283

(1) Svedok, veštak, prevodilac ili tumač koji pred sudom, u arbitražnom ili u upravnom postupku da lažan iskaz, kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ako je lažni iskaz dat u krivičnom postupku, učinilac će se kazniti zatvorom.

(3) Ako je lažni iskaz dat pod zakletvom, učinilac će se kazniti za delo iz stava 1 ovog člana zatvorom, a za delo iz stava 2 ovog člana strogim zatvorom do pet godina.

(4) Ako su usled dela iz stava 2 i 3 ovog člana nastupile osobito teške posledice za okrivljenog, učinilac će se kazniti strogim zatvorom.

(5) Ako učinilac dobrovoljno opozove svoj lažni iskaz pre nego što se donese konačna odluka, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri meseca, a može se i osloboditi od kazne.

Sprečavanje dokazivanja

Član 284

(1) Ko u nameri da spreči ili oteža dokazivanje sakrije, uništi, ošteti ili delimično ili potpuno učini neupotrebljivom tuđu ispravu,

kazniće se zatvorom do jedne godine.

(2) Istom kaznom kazniće se ko u nameri iz stava 1 ovog člana ukloni, uništi, pokvari, pomeri ili premesti kakav granični kamen, zemljomerske znake ili uopšte kakav znak o svojini na nepokretnosti ili o pravu na upotrebu vode, ili ko u istoj nameri ovakav znak lažno postavi.

Povreda tajnosti isledjenja, pretresa ili rasprave

Član 285

Ko neovlašćeno otkrije ono što je saznao u postupku isledjenja ili na pretresu odnosno raspravi pred sudom ili u arbitražnom postupku, a što je odlukom islednog organa ili suda odnosno arbitraže oglašeno kao tajna,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

Pobuna lica lišenih slobode

Član 286

(1) Lica na izdržavanju kazne u kazneno-popravnoj ustanovi, ili lica u istražnom zatvoru ili pritvoru, koja se skupe u nameri da se nasilno oslobode, ili da zajednički napadnu lica čijem su nadzoru poverena, ili da ih silom ili pretnjom da će neposredno upotrebiti silu prinude da učine ili propuste nešto što je protivno njihovoj dužnosti,

kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Učesnici u delu iz stava 1 ovog člana koji upotrebe silu ili pretnju,

kazniće se strogim zatvorom do osam godina.

Bekstvo lica lišenog slobode

Član 287

Ko upotrebom sile ili pretnje da će neposredno upotrebiti silu pobegne iz kazneno-popravne ustanove ili iz istražnog zatvora ili pritvora,

kazniće se zatvorom ili strogim zatvorom do pet godina.

Omogućavanje bekstva licu lišenom slobode

Član 288

(1) Ko silom, pretnjom, obmanom ili na drugi način omogućiti bekstvo licu koje se nalazi na izdržavanju kazne u kazneno-popravnoj ustanovi, ili licu u istražnom zatvoru ili pritvoru, ili maloletniku koji se nalazi u vaspitno-popravnom domu,

kazniće se zatvorom ili strogim zatvorom do pet godina.

(2) Ako delo iz stava 1 ovog člana učine više lica udruženo, kazniće se strogim zatvorom do osam godina.

GLAVA DVADESETTREĆA
KRIVIČNA DELA PROTIV JAVNOG REDA I PRAVNOG
SAOBRAĆAJA

Sprečavanje službenog lica u vršenju službene radnje

Član 289

(1) Ko silom ili pretnjom da će neposredno upotrebiti silu spreči službeno lice u vršenju službene radnje, ili ga na isti način prinudi na vršenje službene radnje,

kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Ako prilikom izvršenja dela iz stava 1 ovog člana učinilac uvredi ili zlostavi službeno lice, ili mu nanese laku telesnu povredu, ili preti upotrebom oružja,

kazniće se zatvorom do tri godine.

(3) Za pokušaj će se kazniti.

(4) Ako je učinilac dela iz stava 1 i 2 ovog člana bio izazvan nezakonitim ili grubim postupanjem službenog lica,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci, a može se i osloboditi od kazne.

Učestvovanje u gomili koja spreči službeno lice u vršenju
službene radnje

Član 290

(1) Ko učestvuje u gomili ljudi koja zajedničkim delovanjem spreči ili pokuša da spreči službeno lice u vršenju službene radnje, ili ga na isti način prinudi na vršenje službene radnje,

kazniće se za samo učestvovanje zatvorom do jedne godine.

(2) Kolovoda gomile koja izvrši delo iz stava 1 ovog člana,

kazniće se zatvorom do tri godine.

Pozivanje na otpor

Član 291

(1) Ko druge poziva na otpor ili na neposlušnost prema zakonitim odlukama ili merama državnih organa ili prema službenom licu u vršenju službene radnje,

kazniće se zatvorom.

(2) Ako je usled dela iz stava 1 ovog člana došlo do ne-sprovođenja ili znatnog otežavanja sprovođenja zakonite odluke ili mere državnih organa,
 učinilac će se kazniti strogim zatvorom od dve do pet godina.

Neposlušnost prema naredbi za udaljavanje

Član 292

(1) Ko se ne udalji iz gomile ljudi koju je nadležno službeno ili vojno lice pozvalo da se razide,
 kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri meseca.

(2) Istom kaznom kazniće se ko se na poziv nadležnog službenog ili vojnog lica ne udalji sa mesta na kome je zadržavanje zabranjeno.

Neučestvovanje u otklanjanju opšte opasnosti

Član 293

Ko protivno naređenju nadležnog državnog organa bez opravdanog razloga odbije da učestvuje u otklanjanju opasnosti od požara, poplave ili sličnog događaja,
 kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do tri meseca.

Skidanje ili povreda službenog pečata ili znaka

Član 294

(1) Ko skine ili povredi službeni pečat ili znak koji je ovlašćeno službeno lice stavilo radi osiguranja predmeta ili prostori-je, ili ko bez skidanja ili povrede pečata ili znaka uđe u takvu prostoriju,

 kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) Za pokušaj će se kazniti.

Oduzimanje ili uništenje službenog pečata ili službenih spisa

Član 295

(1) Ko oduzme, sakrije, uništi, ošteti ili na drugi način učini neupotrebljivim službeni pečat, knjigu, spis ili ispravu koja pripada državnoj ustanovi ili preduzeću ili se kod njih nalazi,
 kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Za pokušaj će se kazniti.

Lažno pretstavljanje

Član 296

(1) Ko se u nameri da sebi ili drugom pribavi kakvu korist ili da drugom nanese kakvu štetu lažno pretstavlja kao službeno lice ili neovlašćeno nosi kakve znake službenog ili vojnog lica, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(2) Ko izvrši kakvu radnju koju je ovlašćeno da izvrši samo određeno službeno lice, kazniće se zatvorom do dve godine.

Samovlašće

Član 297

Ko samovlasno pribavlja neko svoje pravo ili pravo za koje smatra da mu pripada, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

Dogovor za izvršenje krivičnog dela

Član 298

Ko se sa drugim dogovori da izvrše određeno krivično delo za koje se po zakonu može izreći pet godina strogog zatvora ili teža kazna, kazniće se zatvorom do jedne godine.

Zločinačko udruživanje

Član 299

(1) Ko organizuje grupu ili bandu koja ima za cilj vršenje krivičnih dela za koja se po zakonu može izreći pet godina strogog zatvora ili teža kazna, kazniće se zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do pet godina.

(2) Pripadnik ovakve grupe ili bande, kazniće se zatvorom do jedne godine.

(3) Član grupe ili bande koji otkrije grupu odnosno bandu pre nego što je u njenom sastavu ili za nju učinio neko krivično delo, oslobodiće se od kazne.

Izrađivanje i nabavljanje oružja i sredstava namenjenih za izvršenje krivičnog dela

Član 300

(1) Ko oružje, rasprskavajuće materije ili sredstva potrebna za njihovo spravljanje, kao i otrove, za koje zna da su namenjeni za izvršenje krivičnog dela, izrađuje, nabavlja ili drugom omogućava da do njih dođe,

kazniće se zatvorom ili strogim zatvorom do pet godina.

(2) Ko napravi ili drugom ustupi lažni ključ, otpirač ili neko drugo sredstvo za provaljivanje iako zna da je namenjeno za izvršenje krivičnog dela,

kazniće se zatvorom do dve godine.

Nedozvoljeno držanje oružja ili rasprskavajućih materija

Član 301

Ko neovlašćeno nabavlja, prodaje ili drži oružje ili rasprskavajuće materije čije nabavljanje ili prodaja uopšte nije dozvoljena,

kaznića se zatvorom do dve godine.

Učestvovanje u gomili koja izvrši krivično delo

Član 302

(1) Ko učestvuje u gomili ljudi koja zajedničkim delovanjem liši života neko lice, ili mu nanese tešku telesnu povredu, izvrši paljevinu, ošteti imovinu u većem obimu ili učini druga teška nasilja, ili koja pokuša da izvrši ovakva dela,

kazniće se za samo učestvovanje zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do pet godina.

(2) Kolovoda gomile koja izvrši delo iz stava 1 ovog člana, kazniće se strogim zatvorom do deset godina.

Nedozvoljen prelaz preko državne granice

Član 303

(1) Ko nedozvoljeno pređe granicu Federativne Narodne Republike Jugoslavije,

kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Za pokušaj će se kazniti.

(3) Ko organizuje mrežu za nedozvoljeno prelaženje granice Federativne Narodne Republike Jugoslavije ili na drugi način sistematski pomaže drugima da nedozvoljeno prelaze granicu, kazniće se strogim zatvorom do pet godina.

Zloupotreba znaka za pomoć i za opasnost

Član 304

Ko zloupotrebi znak za pomoć ili znak za opasnost ili neosnovano poziva za pomoć u nameri da izazove izlazak državnih organa ili vatrogasne milicije ili zaustavljanje saobraćaja, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

Kockanje

Član 305

(1) Ko se kocka u vidu zanata ili ko mami druge na kocku, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine i novčanom kaznom.

(2) Istom kaznom kazniće se ko za nagradu stavlja na raspoloženje prostorije za kockanje ili na drugi način za nagradu omogućava kockanje.

(3) Ko se pri kocki posluži lažnim kartama ili drugom obmanom, kazniće se strogim zatvorom do pet godina i novčanom kaznom.

(4) Istom kaznom kazniće se ko se kocka ili omogućava kocku sa licem za koje zna ili je mogao znati da je do novca za kocku došlo izvršenjem krivičnog dela.

(5) Predmeti kocke kao i novac zatečen pri kocki oduzeće se.

Falsifikovanje isprava

Član 306

(1) Ko napravi lažnu ispravu ili preinači pravu ispravu u nameri da se takva ispravu upotrebi kao prava, ili ko lažnu ili preinačenu ispravu upotrebi kao pravu, kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Za pokušaj će se kazniti.

(3) Ako je delo iz stava 1 ovog člana učinjeno u pogledu javne isprave, testamenta, menice, čeka, javne ili službene knjige ili druge knjige koja se mora voditi na osnovu zakona, učinilac će se kazniti zatvorom ili strogim zatvorom do pet godina.

Posebni slučajevi falsifikovanja isprava

Član 307

Smatraće se da čini delo falsifikovanja isprava i kazniće se po članu 306 ovog zakonika:

1) ko kakvu hartiju, blanket ili kakav drugi predmet na kome je neko lice stavilo svoj potpis neovlašćeno popuni kakvom izjavom koja ima vrednosti za pravne odnose;

2) ko drugog obmane o sadržaju kakve isprave i ovaj stavi svoj potpis na tu ispravu, držeći da se potpisuje pod kakvu drugu ispravu ili pod kakav drugi sadržaj;

3) ko ispravu izda u ime nekog lica bez njegovog ovlašćenja ili u ime lica koje ne postoji;

4) ko kao izdavalac isprave uz svoj potpis stavi da ima kakav položaj ili čin iako nema takav položaj ili čin, a ovaj ima bitni uticaj na dokaznu snagu isprave;

5) ko ispravu načini na taj način što neovlašćeno upotrebi pravi pečat ili znak.

Overavanje neistinitog sadržaja

Član 308

(1) Ko dovodenjem u zabludu nadležnog organa učini da ovaj u javnoj ispravi, zapisniku ili knjizi overi štogod neistinito što ima da služi kao dokaz u pravnom saobraćaju, kazniće se zatvorom ili strogim zatvorom do pet godina.

(2) Istom kaznom kazniće se ko ovakvu ispravu, zapisnik ili knjigu upotrebi iako zna da su neistiniti.

Izdavanje i upotreba neistinitog lekarskog ili veterinarskog uverenja

Član 309

(1) Lekar ili veterinar koji izda neistinito lekarsko odnosno veterinarsko uverenje, iako zna da je ono neistinito, kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Ko upotrebi neistinito lekarsko odnosno veterinarsko uverenje iako zna da je neistinito,
kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

Nadripisarstvo

Član 310

Ko u vidu zanata i za nagradu pruža strankama pravnu pomoć iako za to nije ovlašćen,
kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

Zloupotreba vere i crkve u političke svrhe

Član 311

Verski predstavnik koji zloupotrebi slobodu vršenja verskih poslova ili verskih obreda u svrhe protivne ustavnom poretku,
kazniće se zatvorom do dve godine.

Protivzakonito vršenje obreda venčanja

Član 312

Ko izvrši obred venčanja po propisima veroispovesti pre nego što je zaključen brak pred nadležnim državnim organom,
kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

• Ometanje verskih obreda

Član 313

Ko ometa ili spreči vršenje verskih obreda,
kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

GLAVA DVADESETČETVRTA

KRIVICNA DELA PROTIV SLUŽBENE DUŽNOSTI

Zloupotreba službenog položaja ili ovlašćenja

Član 314

(1) Službeno lice koje u nameri da sebi ili drugom pribavi kakvu korist ili da drugom nanese kakvu štetu iskoristi svoj slu-

žbeni položaj ili ovlašćenje, prekorači granice svog službenog ovlašćenja, ili ne izvrši službenu dužnost,
kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ako je delom iz stava 1 ovog člana prouzrokovana znatnija šteta državnoj ili društvenoj ustanovi ili preduzeću, ili povreda prava građana,

učinilac će se kazniti zatvorom najmanje šest meseci ili strogim zatvorom do pet godina.

(3) U osobito teškim slučajevima dela iz stava 2 ovog člana, učinilac će se kazniti strogim zatvorom do osam godina.

Kršenje zakona od strane sudije

Član 315

(1) Sudija koji u nameri da drugom pribavi kakvu korist ili da mu nanese kakvu štetu donese nezakonit akt ili na drugi način pogazi zakon,

kazniće se zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do pet godina.

(2) U osobito teškim slučajevima, učinilac će se kazniti strogim zatvorom do deset godina.

Protivzakonito oslobodenje lica lišenog slobode

Član 316

Službeno lice koje protivzakonito oslobodi lice lišeno slobode koje mu je povereno na čuvanje, ili mu pomogne da pobegne, ili mu omogućava ne dozvoljenu vezu ili prepisku radi pripremanja begstva,

kazniće se zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do pet godina.

Nesavestan rad u službi

Član 317

(1) Službeno lice koje u vršenju službe očigledno aljkavo postupi ili se svesno ne pridržava zakona ili propisanih pravila službe, iako zna da usled takvog postupka može nastupiti šteta državnoj ili društvenoj ustanovi ili preduzeću, ili da mogu biti povredena prava građana,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest meseci.

(2) Ako je usled dela iz stava 1 ovog člana nastupila znatnija šteta za državnu ili društvenu ustanovu ili preduzeće, ili ako je povredeno neko pravo građana, učinilac će se kazniti zatvorom do četiri godine.

Protivzakonita naplata i isplata

Član 318

(1) Službeno lice koje od nekog naplati nešto što ovaj nije dužan platiti ili naplati više nego što je dužan platiti, kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Istom kaznom kazniće se i službeno lice koje pri isplati ili pri predaji kakvih stvari manje isplati odnosno preda.

Falsifikat i uništenje službene isprave, knjige ili spisa

Član 319

(1) Službeno lice koje u službenu ispravu, knjigu ili spis unese neistinite podatke ili ne unese kakav važan podatak, ili svojim potpisom odnosno službenim pečatom overi službenu ispravu, knjigu ili spis sa neistinitom sadržinom, ili koje svojim potpisom odnosno službenim pečatom omogući pravljenje službene isprave, knjige ili spisa sa neistinitom sadržinom,

kazniće se zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do pet godina.

(2) Istom kaznom kazniće se i službeno lice koje neistinitu službenu ispravu, knjigu ili spis upotrebi u službi kao da su istinite, ili koje službenu ispravu, knjigu ili spis uništi, prikrije, u većoj meri ošteti ili na drugi način učini nepotrebljivim.

Odavanje službene tajne

Član 320

(1) Službeno lice koje nepozvanom licu saopšti ili preda poverljive dokumente ili podatke koje je u vršenju službe saznalo, a koji po svom značaju predstavljaju službenu tajnu, kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Ako je delo iz stava 1 ovog člana učinjeno u pogledu naročito čuvanih dokumenata ili podataka, ili je učinjeno od strane službenog lica koje je u poverljive dokumente ili podatke bilo naročito upućeno ili određeno za njihovo čuvanje,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom do pet godina.

- (3) U osobito teškim slučajevima dela iz stava 2 ovog člana, učinilac će se kazniti strogim zatvorom do deset godina.
- (4) Ako je delo iz stava 2 ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti zatvorom do dve godine.
- (5) Kaznama iz stava 1, 2 i 3 ovog člana kazniće se i lice koje poverljive podatke ili dokumente saopšti ili preda i posle prestanka službe.

Protivpravno prisvajanje stvari prilikom vršenja pretresanja ili sprovođenja izvršenja

Član 321

Službeno lice koje prilikom pretresanja stana, prostorija ili lica, ili prilikom sprovođenja izvršenja u postupku konfiskacije, sekvestracije ili u izvršnom postupku oduzme pokretnu stvar u nameri da njenim prisvajanjem pribavi sebi ili drugom protivpravnu imovinsku korist,

kazniće se strogim zatvorom do deset godina.

Pronevera

Član 322

(1) Službeno lice koje u nameri da sebi ili drugom pribavi imovinsku korist protivpravno prisvoji novac, hartije od vrednosti ili druge pokretne stvari koje su mu poverene u službi, kazniće se zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do pet godina.

(2) Ako je proneverena znatna suma novca ili stvar velike vrednosti,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom do deset godina.

Posluga

Član 323

(1) Službeno lice koje se neovlašćeno posluži novcem, hartijama od vrednosti ili drugim pokretnim stvarima koje su mu u službi poverene, ili ih drugom neovlašćeno da na posluhu, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.

(2) Ako je delo iz stava 1 ovog člana učinjeno u cilju spekulacije,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom do deset godina.

Protivzakonito posredovanje

Član 324

(1) Službeno lice koje van kruga svog službenog ovlašćenja koristeći se svojim položajem za nagradu ili kakvu drugu korist posreduje da se izvrši službena radnja koja bi se i bez toga morala izvršiti, ili da se ne izvrši službena radnja koja se ne bi ni smela izvršiti,

kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Službeno lice koje van kruga svog službenog ovlašćenja koristeći se svojim položajem posreduje da se izvrši službena radnja koja se ne bi smela izvršiti, ili da se ne izvrši službena radnja koja bi se morala izvršiti,

kazniće se zatvorom najmanje tri meseca.

(3) Ako je za posredovanje iz stava 2 ovog člana primljena nagrada ili kakva druga korist,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom do pet godina.

Primanje mita

Član 325

(1) Službeno lice koje zahteva ili primi poklon ili kakvu drugu korist, ili koje primi obećanje poklona ili kakve koristi da u krugu svog službenog ovlašćenja izvrši službenu radnju koju ne bi smelo izvršiti, ili da ne izvrši službenu radnju koju bi moralo izvršiti,

kazniće se zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do osam godina.

(2) Službeno lice koje zahteva ili primi poklon ili kakvu drugu korist ili koje primi obećanje poklona ili kakve koristi, da u krugu svog službenog ovlašćenja izvrši službenu radnju koja bi moralo izvršiti, ili da ne izvrši službenu radnju koju ne bi ni smelo izvršiti,

kazniće se zatvorom do tri godine.

(3) Službeno lice koje posle izvršenja odnosno neizvršenja službene radnje, navedene u stavu 1 i 2 ovog člana, a u vezi s njom zahteva ili primi poklon ili kakvu drugu korist,

kazniće se zatvorom do jedne godine.

(4) Primljeni poklon ili imovinska korist oduzeće se.

Davanje mita

Član 326

(1) Ko službenom licu učini ili obeća poklon ili kakvu drugu korist da u krugu svog službenog ovlašćenja izvrši službenu radnju koju ne bi smelo izvršiti, ili da ne izvrši službenu radnju koju bi moralo izvršiti, ili ko posreduje pri ovakvom podmićivanju službenog lica,

kazniće se zatvorom najmanje dva meseca.

(2) Ko službenom licu učini ili obeća poklon ili kakvu drugu korist da u krugu svog službenog ovlašćenja izvrši službenu radnju koju bi moralo izvršiti, ili da ne izvrši službenu radnju koju ne bi smelo izvršiti, ili ko posreduje pri ovakvom podmićivanju službenog lica,

kazniće se zatvorom do dve godine.

(3) Lice koje je dalo mito može se osloboditi od kazne ako je od njega mito bilo zahtevano i ako odmah posle davanja mita to dobrovoljno prijavi.

(4) Dati poklon ili imovinska korist oduzeće se, a u slučaju iz stava 3 ovog člana može se vratiti licu koje je dalo mito.

GLAVA DVADESETPETA

KRIVIČNA DELA PROTIV ORUŽANIH SNAGA

Neizvršenje i odbijanje izvršenja naređenja

Član 327

(1) Vojno lice koje ne izvrši naređenje pretpostavljenog koje se tiče službe,

kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Vojno lice koje odbije da izvrši naređenje pretpostavljenog koje se tiče službe,

kazniće se zatvorom.

(3) Ako su usled dela iz stava 1 i 2 ovog člana nastupile teške posledice,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom do osam godina.

(4) Ako je prilikom izvršenja dela iz stava 1 i 2 ovog člana učinilac upotrebio silu, ili je pretio upotrebom oružja,

kazniće se strogim zatvorom.

(5) U osobito teškim slučajevima neizvršenja ili odbijanja izvršenja naredenja, ili ako su dela iz stava 2, 3 i 4 ovog člana učinjena u pripravnom, mobilnom ili ratnom stanju, učinilac će se kazniti strogim zatvorom ili smrtnom kaznom.

(6) Ko navodi vojno lice da ne izvrši naredenje ili da odbije izvršenje naredenja pretpostavljenog, kazniće se zatvorom do dve godine.

Protivljenje pretpostavljenom

Član 328

(1) Vojno lice koje se zajedno sa drugim vojnim licima usprotivi naredenju pretpostavljenog i neće da ga izvrši, ili odbije da vrši svoju dužnost, kazniće se strogim zatvorom.

(2) Vojno lice koje se zajedno s drugim vojnim licima organizovano ili po prethodnom dogovoru usprotivi naredenju pretpostavljenog i neće da ga izvrši, ili odbije da vrši svoju dužnost, kazniće se strogim zatvorom najmanje pet godina, a organizator strogim zatvorom najmanje osam godina ili smrtnom kaznom.

(3) Ako ne dode do izvršenja dela iz stava 2 ovog člana, organizator će se kazniti strogim zatvorom najmanje pet godina, a učesnici u dogovoru strogim zatvorom od tri do deset godina.

(4) Vojni starešina koji ma na koji način učestvuje u delu iz stava 1—3 ovog člana, kazniće se strogim zatvorom najmanje deset godina ili smrtnom kaznom.

(5) Vojni starešina koji u slučaju dela iz stava 1 i 2 ovog člana ne preduzme potrebne mere da se uspostavi red, kazniće se strogim zatvorom do deset godina.

Protivljenje stražaru, straži, patroli, dežurnom ili drugom vojnom licu koje vrši sličnu službu

Član 329

Vojno lice koje se protivi stražaru, straži, patroli, dežurnom ili drugom vojnom licu u sličnoj službi, dok oni vrše svoju službenu dužnost, kao i vojno lice koje ne posluša njihov poziv ili naredenje,

kazniće se zatvorom do jedne godine.

Prinuda na povredu službene dužnosti

Član 330

(1) Ko silom ili pretnjom da će neposredno upotrebiti silu spreći vojno lice u vršenju službene dužnosti, ili ga na isti način prinudi na vršenje službene dužnosti,

kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Ako su usled dela iz stava 1 ovog člana nastupile teške posledice ili je delo učinjeno u pripravnom, mobilnom ili ratnom stanju,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom do deset godina.

Napad na vojno lice u vršenju službe

Član 331

(1) Ko napadne vojno lice koje vrši službu,

kazniće se zatvorom do jedne godine.

(2) Ako je pri izvršenju dela iz stava 1 ovog člana vojnom licu nanesena laka telesna povreda,

učinilac će se kazniti zatvorom.

(3) Ako je pri izvršenju dela iz stava 1 ovog člana vojnom licu nanesena teška telesna povreda ili je lišeno života,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom najmanje jednu godinu ili smrtnom kaznom.

Blaže kažnjavanje za dela iz člana 327—331

Član 332

Ako je učinilac dela iz člana 327, 328 stav 1, 329, 330 i 331 ovog zakonika bio izazvan nezakonitim ili grubim postupanjem vojnog lica,

može se blaže kazniti, a može se i osloboditi od kazne.

Zlostavljanje potčinjenog ili mladeg

Član 333

Vojni starešina koji potčinjenog ili mladeg zlostavlja ili sa njim postupa na način koji vredi ljudsko dostojanstvo,

kazniće se zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do pet godina.

**Povreda stražarske, patrolne ili sprovodničke službe
ili druge slične službe**

Član 334

(1) Vojno lice koje postupi protivno propisima stražarske, patrolne ili sprovodničke službe, službe dežurnog ili druge slične službe,

kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Ako je delo iz stava 1 ovog člana učinjeno kod skladišta oružja, skladišta municije ili eksplozivnog materijala, ili kod drugih objekata važnog značaja,

učinilac će se kazniti zatvorom najmanje tri meseca.

(3) Ako su usled dela iz stava 1 i 2 ovog člana nastupile teške posledice,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom najmanje dve godine.

Povreda čuvanja državne granice

Član 335

(1) Vojno lice koje vršeci službu na granici postupi protivno propisima o čuvanju državne granice,

kazniće se strogim zatvorom do pet godina.

(2) Ako su usled dela iz stava 1 ovog člana nastupile teške posledice,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom.

Neistiniti raporti i izveštaji

Član 336

(1) Vojno lice koje u vršenju dužnosti podnese raport ili izveštaj sa neistinitom sadržinom, ili u raportu ili izveštaju prećuti neku istinitu činjenicu koju nije smelo prećutati,

kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Ako su usled dela iz stava 1 ovog člana nastupile teške posledice,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom do deset godina.

Nepreduzimanje mera za zaštitu vojne jedinice

Član 337

(1) Vojni starešina koji ne preduzme potrebne mere za čuvanje života i zdravlja poverenih mu ljudi i stoke, za osiguranje

i održavanje u ispravnom stanju objekata, predmeta i sredstava koji služe vojnoj gotovosti, za uredno snabdevanje poverene mu jedinice hranom, opremom ili materijalom, ili da se na vreme i uredno izvrše osiguravajući radovi ili obezbeđenje poverenih mu objekata,

kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Ako su usled dela iz stava 1 ovog člana nastupile teške posledice,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom do deset godina.

(3) Ako su dela iz stava 1 i 2 ovog člana učinjena iz nehata, učinilac će se kazniti u slučaju iz stava 1 zatvorom do šest meseci a u slučaju iz stava 2 zatvorom najmanje šest meseci.

Neobezbeđenje pri vojnim vežbama

Član 338

(1) Vojno lice ili lice na službi u oružanim snagama koje pri vežbi ili vršenju opita ne preduzme potrebne mere obezbeđenja ili obazrivosti, pa usled toga bude prouzrokovana povreda nekog lica ili znatna imovinska šteta,

kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Ako je usled dela iz stava 1 ovog člana nastupila teška telesna povreda ili smrt nekog lica ili imovinska šteta velikog obima,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom do deset godina.

Neodazivanje pozivu i izbegavanje vojne službe

Član 339

(1) Ko bez opravdanog razloga ne dođe u određeno vreme na regrutovanje, otsluženje obaveznog vojnog roka, vojnu vežbu ili drugu vojnu službu, iako je bio pozvan pojedinačnim pozivom ili javnim oglasom,

kazniće se zatvorom do jedne godine.

(2) Ko pobegne u inostranstvo ili se krije da bi izbegao regrutovanje, otsluženje obaveznog vojnog roka, vojnu vežbu ili drugu vojnu službu,

kazniće se strogim zatvorom do osam godina.

(3) Ko navodi više lica na izvršenje dela iz stava 1 i 2 ovog člana,

kazniće se strogim zatvorom od tri do deset godina.

(4) Ako su dela iz stava 1—3 ovog člana učinjena u pripravnom, mobilnom ili ratnom stanju,

učinilac će se kazniti u slučaju iz stava 1 strogim zatvorom do pet godina, a u slučaju iz stava 2 i 3 strogim zatvorom najmanje tri godine ili smrtnom kaznom.

(5) Učinilac dela iz stava 2 i 4 ovog člana koji se dobrovoljno javi vojnim organima može se blaže kazniti.

Izbegavanje vojne službe onesposobljenjem ili obmanom

Član 340

(1) Ko u nameri da izbegne službu u vojsci ili da bude raspoređen na lakšu dužnost sam sebe osakati ili na drugi način trajno ili privremeno onesposobi ili dozvoli drugome da ga trajno ili privremeno onesposobi, kao i onaj ko drugoga, sa njegovim odobrenjem ili bez odobrenja, u istoj nameri osakati ili na drugi način onesposobi,

kazniće se strogim zatvorom do deset godina.

(2) Ko u istoj nameri upotrebi lažnu ispravu, simulira bolest ili postupa na drugi prevaran način,

kazniće se zatvorom ili strogim zatvorom do pet godina.

(3) Ako je delo iz stava 1 i 2 ovog člana učinjeno u pripravnom, mobilnom ili ratnom stanju,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom najmanje dve godine ili smrtnom kaznom.

Protivzakonito oslobođenje od službe u vojsci

Član 341

(1) Ko zloupotrebom svog položaja ili ovlašćenja učini da se oslobodi od dužnosti ili da se rasporedi na lakšu dužnost vojno lice ili lice koje podleže vojnoj obavezi,

kazniće se zatvorom najmanje šest meseci ili strogim zatvorom do deset godina.

(2) Ako je delo iz stava 1 ovog člana učinjeno iz koristoljublja ili u pripravnom, mobilnom ili ratnom stanju,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom.

Samovoljno udaljenje i bekstvo iz vojske

Član 342

(1) Vojno lice koje samovoljno napusti svoju jedinicu ili službu ili se sa dozvoljenog bavljenja van jedinice ili službe ne vrati na dužnost u određenom roku,

kazniće se zatvorom do jedne godine.

(2) Ako vojno lice iz stava 1 ovog člana pobegne u inostranstvo ili se krije da bi izbeglo službu u vojsci,

kazniće se strogim zatvorom do dvanaest godina.

(3) Ko navodi vojna lica na izvršenje dela iz stava 2 ovog člana,

kazniće se strogim zatvorom.

(4) Ako su dela iz stava 1—3 ovog člana učinjena u pripravnom, mobilnom ili ratnom stanju,

učinilac će se kazniti u slučaju iz stava 1 strogim zatvorom do deset godina, a u slučaju iz stava 2 i 3 strogim zatvorom najmanje tri godine ili smrtnom kaznom.

(5) Vojni begunac koji se dobrovoljno javi vojnom organu može se blaže kazniti.

Izbegavanje popisa i pregleda

Član 343

(1) Ko se bez opravdanih razloga ne odazove ili se protivi popisu ili pregledu ljudstva ili popisu ili pregledu stoke, prevoznih ili prenosnih sredstava, zgrada i drugih objekata potrebnih oružanim snagama, ili ko pri ovakvom popisu ili pregledu da netačne izjave ili podatke,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

(2) Ako je delo iz stava 1 ovog člana učinjeno u pripravnom, mobilnom ili ratnom stanju,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom do pet godina.

Neprivođenje stoke i vozila

Član 344

(1) Ko protivno zakonom utvrđenoj obavezi ne privede bez opravdanih razloga stoku, vozila ili druga prenosna ili prevozna sredstva radi vežbe, manevra ili radi neke druge vojne službe,

kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.

- (2) Ako je delo iz stava 1 ovog člana učinjeno u pripravnom, mobilnom ili ratnom stanju, učinilac će se kazniti strogim zatvorom do pet godina.

Nesavesna izrada i preuzimanje vojnog materijala

Član 345

(1) Vojno lice ili lice na službi u oružanim snagama koje nesavesno vrši poverenu mu službu, pa usled toga oružje, municija, eksploziv ili drugo borbeno sredstvo ne budu izrađeni na vreme ili ne odgovaraju određenom kvalitetu,

kazniće se zatvorom ili strogim zatvorom do pet godina.

(2) Istom kaznom kazniće se vojno lice ili lice na službi u oružanim snagama koje nesavesno vršeći službu primi ili preda predmete za snabdevanje, opremu ili naoružanje vojske koji ne odgovaraju propisanim uslovima ili ugovoru.

(3) Ako su usled dela iz stava 1 i 2 ovog člana nastupile teške posledice,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom.

(4) Ako su dela iz stava 1—3 ovog člana učinjena iz nehata, učinilac će se kazniti u slučaju iz stava 1 i 2 zatvorom do tri godine, a u slučaju iz stava 3 zatvorom ili strogim zatvorom do pet godina.

Nepropisan i nepažljiv odnos prema poverenom oružju, municiji i eksplozivu

Član 346

(1) Vojno lice koje nepropisno ili nepažljivo drži, čuva ili rukuje sa poverenim mu oružjem, municijom ili eksplozivom, pa time prouzrokuje njihovo oštećenje u većoj meri, uništenje ili nestanak,

kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Istom kaznom kazniće se pripadnik organizacije koja ima pravo na držanje i nošenje oružja, ako izvrši delo iz stava 1 ovog člana.

(3) Rukovalac skladišta oružja, municije, eksploziva i drugih bojnih sredstava koji ne preduzme mere za njihovo obezbeđenje, pa usled toga nastupi njihovo oštećenje, uništenje ili nestanak,

kazniće se zatvorom ili strogim zatvorom do deset godina.

(4) Ako je delo iz stava 3 ovog člana učinjeno iz nehata, učinilac će se kazniti zatvorom do dve godine.

(5) Ako je usled dela iz stava 3 i 4 ovog člana nastupila imovinska šteta većeg obima,

učinilac će se kazniti u slučaju iz stava 3 strogim zatvorom, a u slučaju iz stava 4 zatvorom najmanje tri meseca ili strogim zatvorom do pet godina.

Protivzakonito raspolaganje povernim oružjem

Član 347

Vojno lice koje prisvoji, otuđi, založi, preda drugom na korišćenje, oštetiti ili uništi oružje, municiju ili druge predmete naoružanja koji su mu dati na upotrebu,

kazniće se zatvorom ili strogim zatvorom do pet godina.

Odavanje vojne tajne

Član 348

(1) Ko nepozvanom licu saopšti ili preda poverljive dokumente ili podatke koji po svom značaju predstavljaju vojnu tajnu,

kazniće se zatvorom najmanje šest meseci.

(2) Ako je delo iz stava 1 ovog člana učinjeno u pogledu naročito čuvanih dokumenata ili podataka, ili je učinjeno od strane lica koje je u poverljive podatke ili dokumente bilo naročito upućeno ili određeno za njihovo čuvanje,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom do deset godina.

(3) Ako je delo iz stava 2 ovog člana učinjeno u pripravnom, mobilnom ili ratnom stanju ili su nastupile ili mogle da nastupe teške posledice,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom najmanje tri godine ili smrtnom kaznom.

(4) Ako su dela iz stava 1—3 ovog člana učinjena iz nehata, učinilac će se kazniti u slučaju iz stava 1 zatvorom do jedne godine, u slučaju iz stava 2 zatvorom, a u slučaju iz stava 3 strogim zatvorom do deset godina.

Neovlašćeni ulazak u vojne objekte i pravljenje skica ili crteža vojnih objekata i oruda

Član 349

(1) Ko neovlašćeno uđe u vojni objekat iako zna da je pristup zabranjen,

kazniće se zatvorom do šest meseci.

(2) Ko neovlašćeno pravi skice ili crteže vojnih objekata ili oruda, ili ih fotografiše,

kazniće se zatvorom do tri godine.

Predaja neprijatelju

Član 350

Vojno lice koje za vreme rata preda na stranu neprijatelja ili se preda neprijatelju,

kazniće se strogim zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom.

Odbijanje primanja i upotrebe oružja u ratu

Član 351

Lice obavezno da primi oružje koje za vreme rata ili mobilizacije odbije da oružje primi ili da ga upotrebi protiv neprijatelja,

kazniće se strogim zatvorom najmanje tri godine ili smrtnom kaznom.

Neispunjenje dužnosti za vreme borbe

Član 352

(1) Vojno lice ili lice na službi u oružanim snagama koje za vreme borbe ili neposredno pred borbu ne izvrši svoju dužnost, pa usled toga nastupe štetne posledice za vojnu jedinicu ili za borbenu situaciju,

kazniće se strogim zatvorom.

(2) Ako su usled dela iz stava 1 ovog člana nastupile teške posledice,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom najmanje dve godine ili smrtnom kaznom.

Samovoljno napuštanje dužnosti za vreme borbe

Član 353

Vojno lice koje za vreme borbe ili neposredno pred borbu samovoljno ili na prevaran način napusti svoju dužnost, kazniće se strogim zatvorom najmanje tri godine ili smrtnom kaznom.

Napuštanje položaja protivno naređenju

Član 354

Vojni starešina koji protivno naređenju napusti položaj sa poverenom mu jedinicom pre nego što je iscrpeo sve mogućnosti odbrane,

kazniće se strogim zatvorom.

Napuštanje oštećenog broda i vazduhoplova pre vremena

Član 355

(1) Komandant ratnog broda koji pre nego što je do kraja izvršio svoju dužnost napusti brod koji tone, kao i članovi posade koji takav brod napuste pre nego što je komandant izdao naređenje za napuštanje,

kazniće se strogim zatvorom najmanje tri godine ili smrtnom kaznom.

(2) Član posade koji napusti oštećeni vojni vazduhoplov pre nego što je izvršio svoju dužnost,

kazniće se strogim zatvorom do deset godina.

Ostavljanje neprijatelju neoštećenih borbenih sredstava

Član 356

(1) Vojno lice koje dopusti da neprijatelju padne u ruke bitno neoštećeno vojno skladište, brod, vazduhoplov, tenk ili drugo vojno oruđe ili sredstvo,

kazniće se strogim zatvorom do deset godina.

(2) Istom kaznom kazniće se ko protivno naređenju dopusti da neprijatelju padnu u ruke bitno neoštećena postrojenja ili drugi objekti od važnosti za narodnu odbranu.

(3) Ako su dela iz stava 1 i 2 ovog člana učinjena iz nehata, učinilac će se kazniti zatvorom najmanje jedan mesec ili strogim zatvorom do pet godina.

Slabljenje borbenog morala i borbene situacije

Član 357

(1) Vojno lice koje za vreme borbe ili neposredno pred borbu bežanjem, bacanjem oružja ili municije, širenjem straha, stvaranjem nereda ili zabune, ili na drugi način slabi borbeni moral jedinice, ili nanosi štetu borbenoj situaciji,

kazniće se strogim zatvorom najmanje tri godine ili smrtnom kaznom.

(2) Vojni starešina koji ne preduzme potrebne mere prema potčinjenom ili mladem koji za vreme borbe ili neposredno pred borbu širi strah među vojnicima, stvara nered ili zabunu u jedinici, ili na drugi način slabi borbeni moral jedinice, ili nanosi štetu borbenoj situaciji,

kazniće se strogim zatvorom do deset godina.

(3) Ako su usled dela iz stava 2 ovog člana nastupile teške posledice,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom najmanje tri godine ili smrtnom kaznom.

Neosiguranje vojne jedinice

Član 358

(1) Vojni starešina koji za vreme rata iz nehata propusti da osigura jedinicu, pa usled toga nastupe za nju štetne posledice,

kazniće se strogim zatvorom do dvanaest godina.

(2) Ako je pri tom vojni starešina postupio sa krajnjom nemarnošću i ako su usled toga nastupile za jedinicu naročito teške posledice,

kazniće se strogim zatvorom najmanje tri godine ili smrtnom kaznom.

Neizveštavanje vojnih organa u ratu

Član 359

(1) Ko za vreme rata ili mobilizacije ne izvesti pretpostavljenog, starijeg ili vojnu komandu o događaju koji očigledno zahteva neodložno preduzimanje vojnih mera,

kazniće se zatvorom najmanje šest meseci.

(2) Ako su usled dela iz stava 1 ovog člana nastupile teške posledice,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom do deset godina.

Neispunjenje dužnosti pri sprovođenju mobilizacije

Član 360

(1) Vojno ili službeno lice koje pri sprovođenju mobilizacije u mobilnom ili ratnom stanju, protivno svojoj dužnosti, iako je moglo, ne obezbedi prihvat, raspored i smeštaj mobilizovanog ljudstva, stoke, prevoznih i drugih sredstava, ili ne obezbedi snabdevanje mobilisanih ljudi i stoke, ili u vezi sa mobilizacijom ne izvrši kakvu drugu dužnost, usled čega su nastupile ili su mogle da nastupe štetne posledice,

kazniće se strogim zatvorom do pet godina.

(2) Ako su usled dela iz stava 1 ovog člana nastupile teške posledice,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom najmanje jednu godinu ili smrtnom kaznom.

Protivzakonito oduzimanje stvari od ubijenih i ranjenih na bojištu

Član 361

(1) Ko naredi ili vrši protivzakonito oduzimanje stvari od ubijenih ili ranjenih na bojištu,

kazniće se zatvorom.

(2) Ako je delo iz stava 1 ovog člana učinjeno na svirep način,

učinilac će se kazniti strogim zatvorom do deset godina.

Odgovornost za krivično delo izvršeno po naređenju pretpostavljenog

Član 362

Neće se kazniti potčinjeni ako učini krivično delo po naređenju pretpostavljenog, a to se naređenje tiče službene dužnosti, osim ako je naređenje bilo upravljeno na izvršenje ratnog zločina ili kakvog drugog teškog krivičnog dela, ili ako je potčinjeni znao da izvršenjem takvog naređenja čini krivično delo.

D O D A T A K

IZVEŠTAJU ZAKONODAVNIH ODBORA VEĆA NARODA I SAVEZNOG VEĆA NARODNE SKUPŠTINE FNRJ O PREDLOGU KRIVIČNOG ZAKONIKA

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ
VEĆE NARODA

Zakonodavni odbor

Br. 56

26 februara 1951 god.

NARODNA SKUPŠTINA FNRJ
SAVEZNO VEĆE

Zakonodavni odbor

Br. 83

26 februara 1951 god.

Zakonodavni odbori su utvrdili da su se u štampanom izveštaju zakonodavnih odbora o Predlogu krivičnog zakonika i u štampanom prečišćenom tekstu Predloga krivičnog zakonika potkrale izvesne manje redakcijske i štamparske greške.

Zakonodavni odbori su ispravili ove greške u priloženom dodatku, tako da unete ispravke čine sastavni deo izveštaja i prečišćenog teksta Predloga krivičnog zakonika.

Pretsednik Zakonodavnog odbora
Veća naroda

Moša Pijade, s. r.

Pretsednik Zakonodavnog odbora
Saveznog veća.

dr Josip Hrnčević, s. r.

I. REDAKCIJSKE GREŠKE

1) U članu 11 stav 3 treba brisati reči »krivično je odgovoran ali ga sud«, a umesto toga treba staviti »sud ga«.

2) U članu 12 stav 3 treba brisati reči »krivično je odgovoran ali ga sud«, a umesto toga staviti »sud ga«.

3) U članu 92 iza »114—117,« staviti »118,«.

- 4) U članu 221 stav 3 brisati reči »ili smrtnom kaznom«.
- 5) U članu 230 u drugom redu brisati reč »ko«.
- 6) U članu 270 stav 2 umesto reči »Ko« staviti »ako je«, umesto reči »učini« staviti »učinjeno«, a umesto reči »kazniće se« staviti »učinilac će se kazniti«.
- 7) U članu 272 stav 2 umesto reči »Ko« staviti »Ako je«, umesto reči »učini« staviti »učinjeno«, a umesto reči »kazniće se« staviti »učinilac će se kazniti«.

II. ŠTAMPARSKJE GREŠKE

- 1) U podnaslovu GLAVE TREĆE ispred reči »NAČIN« umesto oznake »I.« (rimsko) staviti »1.« (arapsko).
- 2) U naslovu ispred člana 67 ispraviti grešku u reči »odgovornog«. U članu 67 reč »mlade« u zagradi ispraviti u »mladi«.
- 3) U članu 68 stav 1, prvi red, reč »koje« ispraviti u »koja«.
- 4) U članu 69, četvrti red, iza reči »učinjeno« brisati zapeu.
- 5) U članu 70, drugi red, ispraviti grešku u reči »potrebno«.
- 6) U članu 72 stav 1 umesto »(čl. 38)« staviti »(član 38)«.
- 7) U članu 93, u četvrtom redu, iza reči »zakonika« staviti zapeu.
- 8) U članu 125 u jedanaestom redu reč »bespristrasno« ispraviti u »nepristrasno«.
- 9) U članu 146 stav 2 umesto »od jedne godine do osam godina« treba da stoji »od jedne do osam godina«.
- 10) U članu 156 u prvom i trećem redu reč »brzobjav« zameniti u reč »telegram«.
- 11) U članu 167 u naslovu člana ispravno ispisati reč »tehničko-zaštitnih«. U tekstu ovog člana, u trećem redu, iza reči »pri radu« staviti zapeu.
- 12) U članu 177 stav 1 na kraju umesto »FNRJ« staviti »Federativne Narodne Republike Jugoslavije«.
- 13) U članu 212 stav 4, drugi red, iza »211 stav 2« brisati zapeu.
- 14) U članu 218 stav 3 iza reči »ovog člana« staviti zapeu.
- 15) U članu 230 šesti red umesto »isi« staviti »ili«.
- 16) U članu 245 stav 2 umesto »opasnost opstanka« staviti »opasnost za opstanak«.

17) U članu 250 stav 2 tač. 4 iza reči »od strane« staviti reč »lica«.

18) U članu 271 stav 3 umesto reči »dela« staviti »delo«.

19) U članu 337 stav 3 iza reči »šest meseci« a ispred reči »a« staviti zapeću.

20) U članu 340, stav 1, četvrti red, reč »drugoga« treba da glasi »drugog«.

21) U članu 347 u naslovu ispravno ispisati reč »poverenim«.

22) U članu 348 stav 3 iza reči »ratnom stanju« staviti zapeću.

23) U članu 105 stav 1 reč »dokumenta« u drugom i trećem redu treba da glasi »dokumente«.

P R E D L O G

UVODNOG ZAKONA ZA KRIVIČNI ZAKONIK

SVRHA UVODNOG ZAKONA

Član 1

Ovaj zakon ima za svrhu da sprovede u život Krivični zakonik, da uskladi sa njegovim odredbama krivično-pravne odredbe iz postojećih zakona i da obezbedi primenu blažeg zakona prema učiniocima krivičnih dela.

I STUPANJE NA SNAGU KRIVIČNOG ZAKONIKA

Član 2

Krivični zakonik od stupa na snagu 1 juna 1951 godine.

Član 3

Odredba člana 61 stav 3 Krivičnog zakonika važi od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 4

(1) Odredbe članova 64—79 Krivičnog zakonika važe od dana stupanja na snagu ovog zakona.

(2) Kazne koje su izrečene starijim i mladim maloletnicima do dana stupanja na snagu ovog zakona u trajanju dužem nego što bi se mogle izreći po odredbama Krivičnog zakonika ili u slučajevima u kojima se po tom zakoniku ne bi mogle izreći, smanjiće se odnosno zameniće se vaspitno-popravnim merama prema odredbama Krivičnog zakonika a do dana njegovog stupanja na snagu.

Član 5

Od dana stupanja na snagu Krivičnog zakonika odredbe članova 80 i 82 Krivičnog zakonika važe za zastarelost krivičnog

gonjenja odnosno izvršenja kazne i kad je krivično delo učinjeno ili je presuda izrečena pre stupanja na snagu Krivičnog zakonika, ukoliko već zastarelost nije nastupila.

Član 6

(1) Od dana stupanja na snagu Krivičnog zakonika odredbe članova 87—89 Krivičnog zakonika važe i u pogledu lica pravosnažno osuđenih pre stupanja na snagu Krivičnog zakonika, ukoliko već nije nastupila rehabilitacija.

(2) U pogledu rehabilitacije lica koja su pravosnažno osuđena pre stupanja na snagu Krivičnog zakonika na kaznu popravnog rada ili na kaznu konfiskacije imovine, gubitka građanskih prava, gubitka čina, zabrane bavljenja određenim zanimanjem, proterivanja i popravljanja štete, kao glavne kazne, primeniće se odredba člana 88 stav 2 Krivičnog zakonika.

(3) U pogledu rehabilitacije lica osuđenih po propisima donesenim pre 6 aprila 1941 primeniće se shodno odredbe članova 87—89 Krivičnog zakonika.

Član 7

Od dana stupanja na snagu ovog zakona ne mogu se više izricati ove kazne: popravni rad, gubitak državljanstva, gubitak prava na nošenje počasnog zvanja, ordena i odlikovanja, prava na državnu ili drugu javnu službu, prava na penziju i roditeljskog prava, gubitak čina, proterivanje iz mesta prebivanja i popravljanje štete.

Član 8

Od dana stupanja na snagu ovog zakona do dana stupanja na snagu Krivičnog zakonika sud će mesto kazne popravnog rada izricati kaznu lišenja slobode koja ne može biti veća od jedne trećine najviše propisane mere kazne popravnog rada.

Član 9

Od dana stupanja na snagu ovog zakona do dana stupanja na snagu Krivičnog zakonika kazna gubitka građanskih prava može se izricati samo uz kaznu lišenja slobode s prinudnim radom dužu od dve godine i obuhvata gubitak biračkog prava, prava na sticanje i vršenje izbornih funkcija u društvenim organizacijama i udruženjima i prava javnog istupanja.

Član 10

Od dana stupanja na snagu ovog zakona do dana stupanja na snagu Krivičnog zakonika kazna trajne zabrane bavljenja određenim zanimanjem može se izreći samo pri osudi na kaznu lišenja slobode s prinudnim radom i to ako ova nije manja od tri godine.

II ODREDBE O IZREČENIM KAZNAMA

Član 11

Danom stupanja na snagu Krivičnog zakonika pravosnažno izrečene kazna lišenja slobode s prinudnim radom postaje kazna strogog zatvora u istom trajanju, a kazna lišenja slobode postaje kazna zatvora u istom trajanju.

Član 12

Kazna popravnog rada koja je pravosnažno izrečena do dana stupanja na snagu ovog zakona ukoliko nije izdržana pretvara se u kaznu lišenja slobode i to tako da se jedan dan lišenja slobode računa za tri dana popravnog rada.

Član 13

(1) Danom stupanja na snagu Krivičnog zakonika pravosnažno izrečena kazna gubitka građanskih prava, koja obuhvata gubitak biračkog prava, prava na sticanje i vršenje funkcija u društvenim organizacijama i udruženjima i prava javnog istupanja, postaje kazna ograničenja građanskih prava.

(2) Lice osuđeno na gubitak prava na penziju ili gubitak roditeljskog prava može tražiti da mu se prizna pravo na penziju odnosno roditeljsko pravo, ako za to postoje uslovi po Zakonu o socijalnom osiguranju radnika i službenika i njihovih porodica, odnosno po Osnovnom zakonu o odnosima roditelja i dece. Postupak za priznanje ovih prava vodi se pred organom koji je nadležan da odlučuje o oduzimanju prava na penziju odnosno roditeljskog prava.

Član 14

Kazna trajne zabrane bavljenja određenim zanimanjem koja je pravosnažno izrečena pri osudi na kaznu lišenja slobode s prinudnim radom manju od tri godine ili neku blažu kaznu, zamenjuje se kaznom vremene zabrane bavljenja određenim zanimanjem u trajanju od pet godina.

Član 15

Kazna proterivanja iz mesta prebivanja koja je pravosnažno izrečena do dana stupanja na snagu ovog zakona, neće se više izvršavati.

Član 16

Kazne gubitka državljanstva, gubitka čina i popravljajanja štete, koje su do dana stupanja na snagu ovog zakona pravosnažno izrečene, izvršiće se.

III UKIDANJE POSTOJEĆIH KRIVIČNO-PRAVNIH PROPISA

Član 17

Stupanjem na snagu Krivičnog zakonika ukidaju se sledeći zakoni:

1) Krivični zakonik — Opšti deo od 4-XII-1947 («Službeni list FNRJ», br. 56/46);

2) Zakon o zabrani izazivanja nacionalne, rasne i verske mržnje i razdora od 11-VII-1946 («Službeni list FNRJ» br. 56/46);

3) Zakon o suzbijanju nedopuštene trgovine, nedopuštene špekulacije i privredne sabotaže od 11-VII-1946 («Službeni list FNRJ» br. 56/46);

4) Zakon o krivičnim delima protiv naroda i države od 16-VII-1946 («Službeni list FNRJ» br. 59/46); sa izmenama i dopunama od 4-XII-1947 («Službeni list FNRJ», br. 106/47), osim člana 3a);

5) Zakon o krivičnim delima protiv opštenarodne imovine i imovine zadružnih i drugih društvenih organizacija od 11-X-1948 («Službeni list FNRJ» br. 87/48);

6) Zakon o krivičnim delima protiv službene dužnosti od 12-X-1948 («Službeni list FNRJ» br. 88/48);

7) Zakon o vojnim krivičnim delima od 1-XII-1948 («Službeni list FNRJ» br. 107/48).

Član 18

Stupanjem na snagu Krivičnog zakonika ukidaju se sledeće krivično-pravne odredbe sadržane u pojedinim zakonima:

1) Članovi 36, 37 i 38 Zakona o vojnoj obavezi od 1-IV-1946 («Službeni list FNRJ» br. 28/46);

2) Član 46 Zakona o državnim matičnim knjigama od 1-IV-1946 («Službeni list FNRJ» br. 29/46) sa izmenama i dopunama od 5-I-1949 («Službeni list FNRJ», br. 4/49);

3) Članovi 87, 88 i 89 Osnovnog zakona o braku od 3-IV-1946 (»Službeni list FNRJ« br. 29/46);

4) Član 18 Zakona o zaštiti autorskog prava od 25-V-1946, a član 19 istog zakona samo ukoliko se odnosi na nadležnost suda za suđenje po krivičnom delu iz stava 1 člana 18 istog zakona (»Službeni list FNRJ« br. 45/46);

5) Članovi 27, 28 i 29 Zakona o udruženjima, zborovima i drugim javnim skupovima od 21-VI-1946 (»Službeni list FNRJ« br. 51/46);

6) Članovi 6 i 7 Zakona o izradi štambila, pečata i žigova od 5-VII-1946 (»Službeni list FNRJ« br. 55/46);

7) Član 19 Zakona o štampi od 8-VII-1946 (»Službeni list FNRJ« br. 56/46);

8) Član 26 Zakona o biračkim spiskovima od 17-VII-1946 (»Službeni list FNRJ« br. 58/46);

9) Član 34 i druga rečenica člana 36 Osnovnog zakona o zadrugama od 18-VII-1946 (»Službeni list FNRJ« br. 59/46);

10) Članovi 27, 28 i 29 Zakona o konfiskaciji imovine i o izvršenju konfiskacije od 27-VII-1946 (»Službeni list FNRJ« br. 61/46);

11) Član 32 stav 3 i 4 Osnovnog zakona o državnim privrednim preduzećima od 24-VII-1946 (»Službeni list FNRJ« br. 62/46);

12) Član 13 stav 3 i 4 i član 14 Zakona o postupanju s imovinom koju su sopstvenici morali napustiti u toku okupacije i imovinom koja im je oduzeta od strane okupatora i njegovih pomagača od 2-VIII-1946 (»Službeni list FNRJ« br. 64/46);

13) Članovi 13, 14, 15, 16 i 17 Zakona o taksama od 19-VIII-1946 (»Službeni list FNRJ« br. 68/46);

14) Članovi 9 i 10 Zakona o obaveznoj službi medicinskog osoblja od 9-X-1946 (»Službeni list FNRJ« br. 82/46);

15) Član 34 stav 2 Zakona o jednoobraznom računovodstvu od 20-XI-1946, a stav 1 člana 36 istog zakona samo ukoliko se odnosi na sudsku nadležnost (»Službeni list FNRJ« br. 94/46);

16) Članovi 66, 67 i 68 Zakona o advokaturi od 12-XII-1946 (»Službeni list FNRJ« br. 102/46);

17) Članovi 40 i 44 Zakona o porezima od 26-XII-1946 (»Službeni list FNRJ« br. 105/46);

18) Članovi 26 i 30 Opšteg zakona o zaštiti šuma od požara od 1-IV-1947 (»Službeni list FNRJ« br. 29/47);

19) Član 19 Opšteg zakona o lovu od 3-XII-1947 (»Službeni list FNRJ« br. 105/47);

20) Član 41 i stav 1 člana 44 Opšteg zakona o šumama od 3-XII-1947, a član 45 istog zakona samo ukoliko se odnosi na sudsku nadležnost (»Službeni list FNRJ« br. 106/47);

21) Član 25 stav 2 Opšteg zakona o suzbijanju i sprečavanju zaraznih bolesti od 30-IV-1948 (»Službeni list FNRJ« br. 37/48);

22) Članovi 97 i 98 Zakona o pronalascima i tehničkim usavršenjima od 1-VIII-1948 (»Službeni list FNRJ« br. 108/48);

23) Član 110—117 Osnovnog zakona o zemljoradničkim zadrugama od 6-VI-1949 (»Službeni list FNRJ« br. 49/49);

24) Članovi 82 i 84 o izboru narodnih poslanika za Narodnu skupštinu Federativne Narodne Republike Jugoslavije od 21-I-1950, a član 85 istog zakona samo ukoliko se odnosi na sudsku nadležnost (»Službeni list FNRJ« br. 6/50);

25) Članovi 126 i 127 Zakona o socijalnom osiguranju radnika i službenika i njihovih porodica od 21-I-1950 (»Službeni list FNRJ« br. 10/50);

26) Član 26 Opšteg zakona o morskome ribolovu od 23-I-1950 (»Službeni list FNRJ« br. 12/50);

27) Članovi 16, 17, 18 i 19 Zakona o opojnim drogama od 23-I-1950 (»Službeni list FNRJ« br. 16/50);

28) Član 36 Zakona o opozivu narodnih poslanika Narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije od 2-VII-1950, a član 38 istog zakona samo ukoliko se odnosi na sudsku nadležnost (»Službeni list FNRJ« br. 43/50).

Član 19

Danom stupanja na snagu Krivičnog zakonika ukidaju se u postojećim propisima sve odredbe kojima se određena dela predviđaju kao prekršaji, ako su takva dela određena kao krivična dela u Krivičnom zakoniku.

Član 20

(1) Danom stupanja na snagu Krivičnog zakonika krivično-pravne odredbe sadržane u zakonima narodnih republika ukidaju se ukoliko su u suprotnosti sa odredbama Krivičnog zakonika.

(2) Ostale krivično-pravne odredbe iz republičkih zakona uskladiće narodne skupštine narodnih republika sa odredbama Krivičnog zakonika.

IV IZMENE KRIVIČNO-PRAVNIH ODREDBA U POSTOJEĆIM ZAKONIMA

Član 21

(1) U krivično-pravnim odredbama sadržanim u pojedinim zakonima čine se ove izmene:

1) U Zakonu o državnim matičnim knjigama od 1 aprila 1946

(»Službeni list FNRJ« br. 29/46)

Član 50 menja se i glasi:

»Odgovorno lice koje ne čuva na propisan način poverene mu matične knjige iz člana 48 ovog zakona, ili koje odbije izdavanje izvoda iz njih, ili ih ne stavi državnom matičaru na raspoloženje, kazniće se novčanom kaznom do 10.000 dinara ili zatvorom do šest meseci.«

2) U Zakonu o štampi od 8 jula 1946

(»Službeni list FNRJ« br. 56/46)

Član 22 menja se i glasi:

»Za uvredu ili klevetu učinjenu putem štampe odgovorno lice kazniće se po članu 272 odnosno članu 270 Krivičnog zakonika. Tužilac ima pored toga pravo na naknadu štete.«

3) U Opštem zakonu o zaštiti spomenika, kulture i prirodnih retkosti od 4 oktobra 1946

(»Službeni list FNRJ« br. 81/46)

Član 18 menja se i glasi:

»Ko postupi protivno odredbama članova 5, 6, 7, 12 i 14 ovog zakona, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dve godine.«

4) U Zakonu o obaveznoj službi medicinskog osoblja od 9 oktobra 1946 i u Zakonu o izmenama i dopunama istog zakona od 5 januara 1949

(»Službeni list FNRJ« br. 82/46 i 3/49)

Član 8 menja se i glasi:

»Lice koje podleži obaveznoj službi po ovom zakonu kazniće se zatvorom do jedne godine:

- 1) ako se ne odazove pozivu na obaveznu službu;
- 2) ako preduzme kakvu radnju u cilju izbegavanja vršenja svoje obavezne službe;
- 3) ako bez odobrenja nadležnog starešine napusti dužnost ili ne ispunjava određenu dužnost.

5) U Zakonu o krivičnim delima protiv naroda i države od 16-VII-1946 (»Službeni list FNRJ« br. 59/46 sa izmenama i dopunama od 4-XII-1947)

(»Službeni list FNRJ«, br. 106/47)

Član 3a) menja se i glasi:

»Ko je do dana kapitulacije jugoslovenske vlade 1941 godine koristeći svoj rukovodeći položaj u državnom aparatu ili inače svoj uticajni položaj radi održavanja nenarodnog i protidemokratskog poretka ili širenja fašističkih ideja izvršio radnju koja je slabila odbranbenu snagu zemlje usled čega su bili ugroženi nezavisnost i nacionalna sloboda naroda Jugoslavije, kao i onaj ko je u istom cilju, služeći državnom aparatu kao službenik ili u drugom svojstvu, naređivao, sprovodio ili vršio ubistva, mučenja, zlostavljanja ili druga nasilja i progone građana,

kazniće se strogim zatvorom najmanje tri godine ili smrtnom kaznom.

Pri osudi na kaznu težu od-pet godina strogog zatvora sud može učinioca dela iz stava 1 ovog člana kazniti konfiskacijom imovine.«

6) U Zakonu o pronalascima i tehničkim usavršenjima od 1 decembra 1948

(»Službeni list FNRJ« br. 108/48)

Član 96 menja se i glasi:

»Pronalazač, novator ili racionalizator koji povredi tajnu pronalaska ili tehničkog usavršenja ako su pronalazak ili usavršenje proglašeni poverljivim ili ako po svojoj prirodi imaju poverljiv karakter,

kazniće se zatvorom najmanje tri meseca.

Državljanin Federativne Narodne Republike Jugoslavije koji u inostranstvu patentira ili ostvaruje pronalazak bez odobrenja nadležnog državnog organa Federativne Narodne Republike Jugoslavije,

kazniće se zatvorom najmanje šest meseci.«

**7) U Zakonu o izboru narodnih poslanika za Narodnu skupštinu
Federativne Narodne Republike Jugoslavije od 21 januara 1950**

(»Službeni list FNRJ« br. 6/50)

Član 81 menja se i glasi:

»Novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine kazniće se:

1) ko podmićivanjem utiče na birača da ne glasa ili da glasa po tuđoj volji ili da potpiše kandidaturu odnosno kandidatsku listu ili da odrekne potpis;

2) birač koji prilikom izbora više od jedanput glasa za izbor narodnog poslanika Saveznog veća odnosno Veća naroda, ili pokuša da glasa, ili na mesto drugog pod njegovim imenom glasa odnosno pokuša da glasa;

3) ko na bilo koji način povredi tajnost glasanja;

4) ko napadne birački odbor, izbornu komisiju, ili koga od njihovih članova ili predstavnika kandidata odnosno kandidatske liste ili bilo kojim drugim načinom ometa rad biračkog odbora ili izborne komisije;

5) ko na biralište dođe pod oružjem ili kakvim opasnim oruđem, kao i ko bez poziva predsednika biračkog odbora naredi da se dovede oružana sila na biralište ili je dovede bez njegove naredbe;

6) ko uništi, prikrije, ošteti ili odnese kakvu ispravu o izborima ili ma kakav predmet koji služi za izbore, ili promeni broj glasova dodavanjem, oduzimanjem ili na koji drugi način, ili neovlašćeno preinači kandidaturu odnosno kandidatsku listu pošto su je podnosioci već potpisali.«

8) U Opštem zakonu o državnim arhivama od 13 februara 1950

(»Službeni list FNRJ« br. 12/50)

Član 10 menja se i glasi:

»Ko uništi, prikriva ili učini neupotrebljivim istorisko-arhivski materijal, ili ga iznese u inostranstvo bez prethodnog odobrenja nadležnog državnog organa,

kazniće se zatvorom ili strogim zatvorom do tri godine.«

**9) U Zakonu o opozivu narodnih poslanika Narodne skupštine
Federativne Narodne Republike Jugoslavije od 2 jula 1950**

(»Službeni list FNRJ« br. 43/50)

Član 35 menja se i glasi:

»Novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine kazniće se:

1) ko podmićivanjem utiče na birača da glasa za opoziv odnosno protiv opoziva ili da potpiše predlog za opoziv odnosno da odrekne dati potpis;

2) birač koji više od jedanput glasa ili pokuša da glasa prilikom glasanja o opozivu nekog narodnog poslanika, ili ko mesto drugog birača ili pod njegovim imenom glasa odnosno pokuša da glasa;

3) ko na bilo koji način povredi tajnost glasanja;

4) ko napadne birački odbor, izbornu komisiju ili koga od njihovih članova, ili predstavnika narodnog poslanika o čijem se opozivu glasa, ili bilo kojim drugim načinom ometa rad biračkog odbora ili izborne komisije;

5) ko na biralište dode pod oružjem ili sa kakvim opasnim orudjem kao i ko bez poziva predsednika biračkog odbora naredi da se dovede oružana sila na biralište ili je dovede bez njegove naredbe;

6) ko uništi, prikrije, ošteti ili odnese kakvu ispravu o glasanju ili ma kakav predmet koji služi za glasanje, ili promeni broj glasova dodavanjem, oduzimanjem ili na drugi način, ili neovlašćeno preinači predlog za glasanje o opozivu ili kakvu drugu ispravu u vezi sa glasanjem o opozivu.«

(2) Odredbe st. 1 ovog člana važe od dana stupanja na snagu Krivičnog zakonika.

Član 22

(1) Krivična dela određena u pojedinim zakonima postaju prekršaji, tako da se odgovarajuće krivično-pravne odredbe menjaju, i to:

1) U Zakonu o »Partizanskoj spomenici 1941« od 25 maja 1946

(»Službeni list FNRJ« br. 43/46)

Član 8 menja se i glasi:

»Ko neovlašćeno nosi »Partizansku spomenicu 1941«, kazniće se novčanom kaznom do 5.000 dinara ili zatvorom do trideset dana.«

2) U Zakonu o udruženjima, zborovima i drugim javnim skupovima od 21 juna 1946

(»Službeni list FNRJ« br. 51/46)

Član 26 menja se i glasi:

»Ko protivno propisima ovog zakona ne prijavi osnivanje političke stranke ili udruženja ili ne prijavi održavanje zbora ili drugog javnog skupa, kao i ko učestvuje u radu udruženja čije osnivanje nije dozvoljeno,

kazniće se novčanom kaznom do 5.000 dinara ili zatvorom do trideset dana.«

3) U Zakonu o taksama od 19 avgusta 1946

(»Službeni list FNRJ« br. 68/46)

Član 21 menja se i glasi:

»Za prekršaje iz člana 18 nadležan je poverenik za finansije nadležnog sreskog, gradskog (rejonskog) narodnog odbora; za prekršaje iz člana 19 tač. 1 i 3 nadležan je neposredni starešina izvršioca dela, a za krivice iz člana 19 tač. 2 organ koji je naredio reviziju. Za prekršaje iz čl. 20 nadležan je poverenik za finansije nadležnog sreskog, gradskog (rejonskog) narodnog odbora na čijem je području isprava upotrebljena.«

4) U Zakonu o ordenima i medaljama Federativne Narodne Republike Jugoslavije od 30 oktobra 1946

(»Službeni list FNRJ« br. 88/46)

Član 19 menja se i glasi:

»Ko neovlašćeno nosi orden ili medalju Federativne Narodne Republike Jugoslavije,

kazniće se novčanom kaznom do 5.000 dinara ili zatvorom do trideset dana.«

5) U Zakonu o porezima od 26 decembra 1946

(»Službeni list FNRJ« br. 105/46)

Član 39 menja se i glasi:

»Kazniće se novčanom kaznom do 50.000 dinara:

1) lice koje robu čiji je promet oslobođen od plaćanja poreza ili na koji je porez plaćen po nižoj stopi, upotrebi u druge svrhe

a ne u svrhu zbog koje je promet oslobođen od poreza odnosno zbog koje je plaćen porez po nižoj stopi;

2) lice kod koga se nađe roba bez propisnog obeležja ili potvrde ako je propisano da obeležje ili potvrda služi kao dokaz o plaćenom porezu;

3) lice koje prilikom obavljanja prometa ne upotrebi poreske marke ili poreske hartije od vrednosti niti u gotovu plati porez u slučajevima u kojima je propisano da se porez plaća upotrebom poreskih maraka odnosno poreskih hartija od vrednosti.

Pored lica iz stava 1 ovog člana istom kaznom kazniće se i njihov zastupnik ako je sam učinio koje od dela navedenih u prethodnom stavu ili je učestvovao u njihovom izvršenju.

Ako dela iz stava 1 ovog člana izvrše zastupnici lica pod starateljstvom ili pod roditeljskom vlašću, kazniće se predviđenom kaznom jedino ti zastupnici.

U naročito teškim slučajevima za dela iz stava 1 ovog člana, učinilac će se kazniti novčanom kaznom do 200.000 dinara.«

6) U Opštem zakonu o zaštiti šuma od požara od 1 aprila 1947

(»Službeni list FNRJ« br. 29/47)

Član 29 menja se i glasi:

»Kazniće se novčanom kaznom do 5.000 dinara ili zatvorom do trideset dana:

1) ko u vremenu, kada je to radi jakih vetrova uopšte zabranjeno, loži otvorenu vatru u šumi ili je loži u zatvorenim prostorijama bez naročite opreznosti i nadzora nad vatrom (čl. 6);

2) ko u branjevinama loži ili u njih unosi vatru ili ko loži vatru u kladama, šupljim stablima i na panjevima;

3) ko u vremenu sušnog perioda, kada to ministar šumarstva narodne republike zabrani, loži i unosi vatru u šumu ili na određeno otstojanje od ivice šume (čl. 11).

Član 31 menja se i glasi:

Posednik šume koji ne postupi po propisima ovoga zakona kada mora da radi ili koji ne preduzme sve potrebne mere za zaštitu šume od požara,

kazniće se novčanom kaznom do 5.000 dinara ili zatvorom do trideset dana.

Član 32 menja se i glasi:

Kazne za dela iz člana 27, 28, 29 i 31 izriče poverenik unutrašnjih poslova teritorijalno nadležnog sreskog narodnog odbora, Postupak po delima iz ove glave je hitan.«

7) U opštem zakonu o lovu od 3 decembra 1947

(»Službeni list FNRJ« br. 105/47)

Član 18 menja se i glasi:

»Novčanom kaznom do 3.000 dinara ili zatvorom do petnaest dana kazniće se:

- 1) ko lovi bez dozvole za lov;
- 2) ko dozvolu za lov drugom ustupi;
- 3) ko lovi na državnom lovištu ili lovištu druge lovačke organizacije, ako za to nema dozvolu;
- 4) ko namerno ometa ispunjenje plana lova;
- 5) ko namerno podnosi netačne podatke o lovu i stanju divljači na lovištu.

Ako prekršaj određen u prednjem stavu ima težih posledica, može se protiv učinioca izreći i oduzimanje dozvole za lov za određeno vreme ili trajno.«

3) U Zakonu o socijalnom osiguranju radnika i službenika i njihovih porodica od 21 januara 1950

(»Službeni list FNRJ« br. 10/50)

Član 125 menja se i glasi:

»Novčanom kaznom do 5.000 dinara ili zatvorom do trideset dana kazniće se za prekršaj rukovodilac odnosno starešina preduzeća ili ustanove, lekar ili drugo odgovorno lice, odnosno privatni poslodavac, koji:

1) ne pruži hitnu medicinsku pomoć osiguraniku koji je pretrpeo nesreću na poslu ili ne preduzme mere za pružanje te pomoći, ili ne podnese u propisanom roku prijavu o nesrećnom slučaju na poslu;

2) ne ukazuje osiguraniku potrebnu medicinsku pomoć iako je mogao i bio dužan da to učini;

3) namerno proširuje pravo osiguranikovo ili omogućuje korišćenje prava licima kojima ona ne pripadaju;

4) zaključi ugovor čije su odredbe u suprotnosti s propisima o socijalnom osiguranju;

5) ne vodi ili neuredno vodi propisane evidencije o osiguranicima ili ne podnese u određenom roku ili neuredno podnese propisane prijave i podatke;

6) protivpravno uskrati organima nadležnim za poslove socijalnog osiguranja davanje potrebnih podataka ili daje netačne podatke i obaveštenja o osiguranicima ili spreči izviđaj na licu mesta ili pregled poslovnih knjiga ili evidencije ukoliko se odnose

na poslove u vezi sa socijalnim osiguranjem, ili namerno čini druge smetnje ili prepreke za pravilno funkcionisanje poslova socijalnog osiguranja.«

(2) Odredbe st. 1 ovog člana važe od dana stupanja na snagu Krivičnog zakonika.

V PRIVREMENE IZMENE U ZAKONU O KRIVIČNOM POSTUPKU

Član 23

(1) Do donošenja Zakona o izmenama i dopunama Zakona o krivičnom postupku u tom zakonu vrše se sledeće izmene:

1) Iza člana 17 dodaje se novi član 17a koji glasi:

U pogledu isključenja krivičnog gonjenja za lica koja uživaju pravo eksteritorijalnosti u Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji važe pravila međunarodnog prava.

U slučaju sumnje da li se radi o licima iz stava 1 ovog člana, obavezno objašnjenje daje Ministar pravosuda FNRJ.

2) Član 20 tač. 1 menja se i glasi:

Sreski sudovi nadležni su:

1) da u prvom stepenu sude za sva krivična dela za koja se po zakonu može izreći najviše pet godina strogog zatvora ili koja blaža kazna, ukoliko nije zakonom drukčije propisano.

3) Član 21 ukida se.

4) Član 22 tač. 1 menja se i glasi:

Okružni sudovi nadležni su:

1) da u prvom stepenu sude za sva krivična dela za koja se po zakonu može izreći teža kazna od pet godina strogog zatvora, ukoliko nije zakonom drukčije propisano.

3) Član 50 stav 2 menja se i glasi:

Okrivljeni mora uvek imati branioca kad mu sudi u prvom stepenu okružni sud. Kad u prvom stepenu sudi sreski sud, okrivljeni mora imati branioca ako je maloletan, nem, gluv ili teško bolestan ili postoje drugi razlozi zbog kojih po oceni suda nije u mogućnosti da se sam brani, kao i u slučaju člana 206 stav 1 ovog zakona.

6) Član 106 stav 2 menja se i glasi:

Ako je u pitanju krivično delo za koje je u zakonu propisana novčana kazna ili kazna zatvora do jedne

godine, javni tužilac može podneti optužni predlog i bez sprovođenja isleđenja ako ima dovoljno podataka o krivičnom delu i učiniocu.

- 7) Član 123 stav 2 menja se i glasi:

Za krivična dela za čije je suđenje nadležan sreski sud isleđenje se završava izvidajem.

- 8) U članu 165 stav 1 dodaje se nova tačka 4 koja glasi:

4) verski ispovednik o onome što mu je okrivljeni ispovedio.

- 9) Član 206 stav 2 menja se i glasi:

Za krivično delo za koje je u zakonu propisana novčana kazna ili kazna zatvora do jedne godine optuženom se može suditi u odsustvu ako je uredno pozvan, a sud nađe da njegovo prisustvo nije nužno za pravilno utvrđivanje stanja stvari.

(2) Odredbe stava 1 ovog člana važe od dana stupanja na snagu krivičnog zakonika.

Član 24

Do donošenja Zakona o izmenama i dopunama Zakona o vojnim sudovima od 2-XII-1947 («Službeni list FNRJ» br. 105/47), u članu 8 na kraju tačke 1 toga zakona umesto tačke i zapete stavlja se zapeta i dodaju reči:

»kao i za krivična dela koja učine lica na radu u vojnim ustanovama i vojnim preduzećima, ako to interesi narodne odbrane zahtevaju«.

Član 25

(1) Ako je prvostepeni sud izrekao presudu koja nije postala pravosnažna, stvarna nadležnost se određuje po dosadašnjim propisima. Ako je odlukom višeg suda presuda nižeg suda ukinuta, predmet će se uputiti na novi pretres sudu nadležnom po članu 23 ovog zakona.

(2) Ako je već podignuta optužnica pred sudom nadležnim po dosadašnjim propisima, ona će važiti i pred sudom nadležnim po članu 23 ovog zakona.

VI POSEBNE ODREDBE

Član 26

Od dana stupanja na snagu Krivičnog zakonika pravne posledice, koje su po postojećim propisima bile vezane za kaznu gubitka građanskih prava, vezuju se za kaznu ograničenja građanskih prava.

Član 27

S obzirom na odredbu člana 90 stav 2 Krivičnog zakonika, od dana stupanja na snagu ovog zakonika, za krivična dela učinjena posle 6 aprila 1941 za koja bi se imalo suditi na osnovu Zakona o nevažnosti pravnih propisa donetih pre 6 aprila 1941 i za vreme neprijateljske okupacije (»Službeni list FNRJ« br. 86/46), sudiće se po odredbama Krivičnog zakonika.

Član 28

U Zakonu o biračkim spiskovima od 17-VII-1946 (»Službeni list FNRJ« br. 58/46), član 4 menja se i glasi:

Nemaju biračko pravo:

1) lica koja su pravosnažnom sudskom presudom osuđena na gubitak građanskih prava, odnosno na ograničenje građanskih prava, dok ta kazna traje;

2) lica koja su pravosnažnom odlukom suda potpuno lišena poslovne sposobnosti.

Član 29

U Zakonu o davanju amnestije i pomilovanja od 2-XI-1946 (»Službeni list FNRJ« br. 89/46), u članu 2 dodaje se drugi stav koji glasi:

Postupak za pomilovanje kojim se daje oslobođenje od krivičnog gonjenja može se pokrenuti samo po službenoj dužnosti.

Član 30

U Osnovnom zakonu o odnosima roditelja i dece od 1-XII-1947 (»Službeni list FNRJ« br. 104/47), vrše se sledeće izmene:

1) Član 14 menja se i glasi:

Ako je jedan od roditelja umro ili nije poznat, ili je lišen roditeljskog prava, ili je lišen poslovne sposobnosti, roditeljsko pravo pripada drugom roditelju.

2) Član 32 stav 3 menja se i glasi:

Roditelj koji je lišen roditeljskog prava ne oslobađa se od dužnosti izdržavanja deteta.

Član 31

U Zakonu o državnim službenicima od 7-V-1948 (»Službeni list FNRJ« br. 44/48) sa izmenama i dopunama od 5-I-1949 (»Službeni list FNRJ« br. 4/49), vrše se sledeće izmene:

1) Član 42 tač. 3 menja se i glasi:

»3) po presudi disciplinskog suda.«

2) U članu 50 izostavlja se tač. 6.

3) Član 89 stav 1 menja se i glasi:

»Po presudi redovnog suda služba prestaje kad službenik bude osuđen na kaznu koja povlači gubitak državne službe.«

4) U članu 91, stav 4 rečenica prva menja se i glasi:

»Prestanak službe po presudi disciplinskog suda nastupa danom pravosnažnosti presude.«

U istom članu stav 5 rečenica druga menja se i glasi:

»U slučaju prestanka službe po presudi disciplinskog suda službenik se mora razrešiti odmah čim stigne obaveštenje o pravosnažnosti presude.«

5) U članu 91a) stav 2 red četvrti brišu se reči »redovnog ili«.

Član 32

U Zakonu o socijalnom osiguranju radnika i službenika i njihovih porodica od 21-I-1950 (»Službeni list FNRJ« br. 10/50) vrše se sledeće izmene:

1) Član 83 stav 2 briše se.

2) Član 87 stav 2, rečenica prva, menja se i glasi:

»Osiguraniku koji se nalazi na izdržavanju kazne strogog zatvora ili zatvora u trajanju dužem od šest meseci, obustavlja se za to vreme uživanje onih prava koja mu pripadaju na osnovu socijalnog osiguranja«.

VI ZAVRŠNE ODREDBE

Član 33

Ovlašćuje se Ministar pravosuđa FNRJ da donosi uputstva za sprovođenje ovog zakona.

Član 34

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana po objavljivanju u »Službenom listu FNRJ«.

OBRAZLOŽENJE

PREDLOGA UVODNOG ZAKONA ZA KRIVIČNI ZAKONIK

Opšta pravila o vremenskom važenju zakona vrede i za Krivični zakonik, što znači da će se Krivični zakonik primenjivati od dana njegovog stupanja na snagu pa dok ne bude ukinut ili izmenjen. Ovo pravilo u krivičnom pravu znači da će se odredbe novog zakona primeniti samo na one učinioce krivičnih dela koji izvrše krivična dela posle stupanja na snagu novog zakona. Kako je, međutim, poznato da se na dan stupanja jednog krivičnog zakona nalaze još uvek pred sudovima mnogi neraspravljeni krivični predmeti to se postavlja pitanje po kojim će se odredbama ti predmeti regulisati. Osim toga postoje i raspravljeni krivični predmeti ali gde učinioци još nisu izdržali kaznu ili gde još postoje pravne posledice osude, pa se i u ovim slučajevima postavlja pitanje primene novog zakona. Prema tome, kao i kod mnogih drugih zakona, i kod Krivičnog zakonika postavlja se pitanje regulisanja onih odnosa koji su nastali pre njegovog donošenja.

Pitanje regulisanja ovih odnosa obično se reguliše prelaznim odredbama, ali se ovo pitanje pri donošenju Krivičnog zakonika postavlja u mnogo složenijem obliku. Krivični zakonik je u odnosu na ostale krivično-pravne propise opšti zakon, tako da njegove odredbe uglavnom vrede i za posebno krivično zakonodavstvo. Otuda je zadatak Uvodnog zakona da reguliše i pitanja koja se odnose na one krivično-pravne propise koji su sadržani u pojedinim drugim zakonima. Najzad, Krivični zakonik ima odraza i na krivično-procesno pravo tako da njegovim donošenjem moraju biti učinjene izmene i u Zakonu o krivičnom postupku. Složenost problematike koju treba rešiti povodom donošenja Krivičnog zakonika zahteva da se ta problematika reši posebnim zakonom, zakonom kojim će se Krivični zakonik uvesti u život.

Osnovni problemi koje treba da reši Uvodni zakon tiču se, pre svega, stupanja na snagu Krivičnog zakonika, zatim njegovog retroaktivnog dejstva, usklađivanja pravosnažno izrečenih kazni, ukidanja ili izmene postojećih odredaba u našem zakonodavstvu, pitanja koja se krivična dela imaju smatrati kao prekršaji, izmena u Zakonu o krivičnom postupku i, najzad, neka druga posebna pitanja. S obzirom na ove probleme postavljena je i sistematika Predloga uvodnog zakona. Svi ovi problemi mogu se podeliti u šest grupa.

Prvu grupu čine pitanja koja se odnose na stupanje na snagu Krivičnog zakonika, drugu grupu čine pitanja koja se odnose na pravosnažno izrečene kazne, treću grupu čine pitanja koja se odnose na ukidanje krivično-pravnih propisa, četvrtu grupu čine odredbe koje se tiču izmena krivično-pravnih odredaba u postojećim zakonima, petu grupu čine pitanja koja se odnose na izmene u Zakonu o krivičnom postupku i, najзад, šestu grupu čine posebna pitanja.

Postavljajući potpuni sistem krivično-pravne zaštite, Krivični zakonik sadrži znatne izmene prema sistemu koji danas postoji u našoj zemlji. Mnogi instituti krivičnog prava u Opštem delu modificirani su, sistem kazne je takođe donekle izmenjen, a u Posebnom delu, iako ne suštinski, učinjeno je dosta izmena u vezi sa određivanjem bića pojedinih krivičnih dela koja su dosаda postojala u našem zakonodavstvu i, najзад, mnoga krivična dela koja dosаda nisu postojala u našem krivičnom zakonodavstvu sadržana su u Krivičnom zakoniku. Za pravilnu primenu Krivičnog zakonika biće potrebno da sudovi, javna tužilaštva i drugi organi koji će primenjivati Krivični zakonik, dobro upoznaju izmene koje su učinjene prema postojećem našem krivičnom zakonodavstvu, biće potrebno da savladaju nove institute, nov sistem kazni i da prouče bića novih krivičnih dela. Za ovaj rad potrebno je ostaviti duži razmak vremena, da bi se Krivični zakonik od početka pravilno primenjivao. Osim toga za sprovođenje Krivičnog zakonika potrebno je preduzeti i određene organizacione mere, naročito u vezi sa osnivanjem novih vaspitno-popravnih domova za maloletne učinioce krivičnih dela. Svi ovi razlozi govore da Krivični zakonik ne može stupiti odmah na snagu, već da se mora ostaviti relativno duži razmak koji je u predlogu određen.

Krivični zakonik u najvećem broju odredaba je blaži zakon u odnosu na krivično-pravne odredbe koje postoje u našem krivičnom zakonodavstvu. S obzirom na to postavlja se pitanje da li je potrebno neke od blažih odredaba predvideti da one stupe na snagu odmah. S druge strane, postavlja se pitanje da li bi nekima od tih blažih odredaba trebalo priznati i retroaktivno dejstvo. Uvodni zakon daje pozitivan odgovor na ova pitanja, smatrajući da je potrebno izdvojiti one odredbe Krivičnog zakonika čija bi primena bila nepravilna, jer bi položaj osuđenih učinilaca krivičnih dela bio daleko teži od onih koji su učinili krivična dela posle stupanja na snagu Krivičnog zakonika. U vezi s tim Predlog uvodnog zakona predviđa da i kazneni sistem koji danas

postoji treba što pre uskladiti sa kaznenim sistemom predviđenim u Krivičnom zakoniku.

Na ovim osnovama postavljena je Prva glava Uvodnog zakona koja govori o stupanju na snagu Krivičnog zakonika. Tako, pre svega, u ovoj glavi članovi 3 i 4 st. 1 kao blaži zakon primenjuju se od dana stupanja na snagu Uvodnog zakona, a ne od dana stupanja na snagu Krivičnog zakonika. Član 5 i 6 takode na osnovu principa primene blažeg zakona, predviđaju retroaktivno dejstvo članova 80—82 i 87—89 Krivičnog zakonika. Odredbe članova 7—10 predloga predstavljaju odredbe kojima se ide za tim da se uskadi kazneni sistem koji postoji u Krivičnom zakoniku i da se on u osnovi što pre sprovede. Zbog toga već od stupanja na snagu Uvodnog zakona neke kazne ne mogu se izricati. To su one kazne koje nisu predviđene u Krivičnom zakoniku. Druge neke kazne mogu se izricati samo pod uslovima koje predviđa Krivični zakonik. Od kazni koje ne poznaje kazneni sistem Krivičnog zakonika naročitu važnost ima kazna popravnog rada koja u postojećem zakonodavstvu ima dosta široku primenu. Ta kazna se nije mogla sasvim izostaviti, jer je pojedini zakoni predviđaju, ali je ona ipak uskladeni sa novim kaznenim sistemom na taj način što je zamenjena kaznom lišenja slobode koja odgovara novoj kazni zatvora i to u razmeri 1 prema 3.

Druga glava predloga, koja se odnosi na ranije izrečene kazne, rešava pitanje kako će se izvršavati pravosnažno izrečene kazne koje još nisu izdržane. Dosledno principu primene blažeg zakona i odredbama iz ove glave ide se za tim da se donekle izjednači položaj lica osuđenih pre stupanja na snagu Krivičnog zakonika sa licima koja budu osuđena posle stupanja na snagu tog zakona. Među odredbama ove glave vrlo važno mesto zauzima odredba člana 13 čija je sadržina da lica koja su osuđena ranije na kaznu gubitka prava na penziju ili gubitka roditeljskog prava mogu vratiti ta svoja prava, bez obzira što su im ta prava oduzeta sudskom presudom, ali, razume se, pod uslovima koje propisuje Zakon o socijalnom osiguranju radnika i službenika i njihovih porodica, odnosno Osnovni zakon o odnosima roditelja i dece. Jedino kazne gubitka državljanstva, gubitka čina i popravljivanja štete koje su ranije izrečene, a koje su ostale neizvršene, izvršiće se.

U glavi trećoj predloga govori se o ukidanju postojećih krivično-pravnih propisa. Krivično-pravni propisi delimično su sadržani u krivičnim zakonima, to jest zakonima koji sadrže samo krivično-pravne odredbe, a delimično ovi propisi sadržani

su i u zakonima koji regulišu druge odnose. Smisao je odredaba iz ove glave da se ukidaju svi propisi koji su u suprotnosti sa Krivičnim zakonikom, ali ovakvom uopštenom formulacijom nastao bi u praksi niz spornih pitanja o važnosti pojedinih krivično-pravnih propisa. Zbog toga predlog ide za tim da precizno utvrdi koji su krivično-pravni propisi ukinuti novim zakonom. Time je istovremeno izvršena revizija celokupnog našeg zakonodavstva, pregledani su svi propisi, svi zakoni koji sadrže krivično-pravne odredbe i utvrđeno je koji su od njih protivni krivičnom zakoniku i koji se prema tome moraju ukinuti. Predlog govori samo o krivično-pravnim propisima sadržanim u zakonima, a ne i o onim krivično-pravnim propisima koji su sadržani u drugim opštim propisima (uredbama, pravilnicima i dr.), jer krivična dela, ukoliko su bila predviđena drugim aktom, a ne zakonom, nisu se ni mogla smatrati krivičnim delima. Prema članu 28 stav 3 Ustava FNRJ, kao i prema članu 4 OKZ krivično delo može se odrediti samo zakonom.

Revizija krivično-pravnih propisa sprovedena je samo u pogledu saveznog zakonodavstva, dok u pogledu republičkog zakonodavstva postoji opšta odredba člana 20 koji predviđa ukidanje krivično-pravnih odredaba republičkog zakonodavstva, bez nabiranja zakona i krivično-pravnih odredaba u pojedinim zakonima iz republičkog zakonodavstva. Reviziju ovih propisa izvršiće narodne republike.

U vezi sa ukidanjem krivično-pravnih propisa trebalo je rešiti i pitanje onih odredaba koje prema postojećim propisima predstavljaju prekršaj, a koji su u Krivičnom zakoniku predviđeni kao krivična dela. U takvim slučajevima prema predlogu sve odredbe koje propisuju prekršaje, a koji se smatraju po Krivičnom zakoniku kao krivična dela ukidaju se danom stupanja na snagu Krivičnog zakonika.

Četvrta glava predloga sadrži izmene krivično-pravnih odredaba postojećih zakona. Značaj ovih odredaba je dvostruk. S jedne strane, njima se principijelno rešava pitanje odnosa između Krivičnog zakonika i sporednog krivičnog zakonodavstva, jer se načelno stoji na stanovištu da krivično-pravne odredbe mogu postojati i u nekim drugim zakonima a ne samo u krivičnim zakonima. Razgraničenje između opšteg i posebnog krivičnog zakonodavstva postavljeno je tako, da posebno krivično zakonodavstvo sadrži samo one krivično-pravne odredbe koje su tesno vezane sa zakonom gde one postoje i gde one imaju specifičan karakter.

Odredbe koje sadrži Četvrta glava Predloga krivičnog zakonika imaju i taj značaj da će u sadašnjem momentu Uvodni zakon zajedno sa Krivičnim zakonikom predstavljati potpunu kodifikaciju našeg krivičnog zakonodavstva.

Član 22 predloga izdvaja iz dosadašnjeg našeg zakonodavstva ona krivična dela koja po svom karakteru i značaju ne predstavljaju krivična dela, ali koja ne mogu ostati potpuno nekažnjena i koja se imaju kazniti kao prekršaj. Značaj ove odredbe je ne samo u tome što ona otklanja sumnje koje bi mogle nastati da li će se jedno delo smatrati kao prekršaj ili kao krivično delo, već ova odredba čini važne izmene u dosadašnjem sistemu kažnjavanja i znatno ublažuje kažnjivost kod pojedinih dela.

Zakon o krivičnom postupku donesen je u vreme kad nije postojao izgrađen sistem krivičnog zakonodavstva. Kao posledica toga u ovom zakonu nužno su morale biti izvesne odredbe neprecizno postavljene. Tako kod pitanja nadležnosti Zakon o krivičnom postupku nije mogao precizno odrediti stvarnu nadležnost sudova, jer nisu postojali potrebni elementi za određivanje ove nadležnosti. Tako isto u mnogim slučajevima Zakon o krivičnom postupku služi se izrazima »lakše krivično delo«, »teško krivično delo« i sl., jer se nije moglo precizirati koja su to krivična dela. Donošenjem Krivičnog zakonika nastaje potreba da se u Zakonu o krivičnom postupku učine potrebne izmene, ali već sada je nužno odmah rešiti pitanje nadležnosti i još neka druga pitanja. Prema tome, član 23 ima privremen karakter, u njemu se čine izmene u Zakonu o krivičnom postupku koje su najnužnije za sada, dok će temeljnija revizija ovog zakona uslediti docnije.

Specifična je odredba tačke 1 člana 23 koja se odnosi na isključenje krivičnog gonjenja za lica koja uživaju pravo eksteritorijalnosti. Slična odredba postojala je u OKZ, ali ona nije uнесена u Krivični zakonik zbog svoje procesualne prirode. Kako ovo pitanje ne može ostati nerešeno, dopunjen je Zakon o krivičnom postupku. Rešenje ovog pitanja postavljeno je tako da se ne nabrajaju lica koja uživaju pravo eksteritorijalnosti, već se prema pravilima međunarodnog prava određuje koja su to lica.

Odredba člana 24 ima prelazni karakter i rešava pitanje nadležnosti suda u onim slučajevima gde je prvostepeni sud izrekao presudu koja nije postala pravosnažna. Smisao je ovog propisa da danom stupanja na snagu Krivičnog zakonika vredi stvarna nadležnost predviđena u članu 23 predloga, ukoliko prvostepeni sud nije izrekao presudu. Izuzetak ovog pravila postoji samo ako je prvostepena presuda ukinuta.

Sesta glava predloga sadrži posebne odredbe koje se tiču ili izmena onih propisa koji su u vezi sa sprovođenjem Krivičnog zakonika ili koje rešavaju neka druga pitanja.

Principijelni značaj u ovoj glavi ima član 27 prema kojem se odredbe Krivičnog zakonika imaju smatrati kao blaže od odredaba koje su se primenjivale na krivična dela učinjena posle 6 aprila 1941 godine. Smisao je ovog propisa da se primena blažeg zakona u pogledu krivičnih dela učinjenih do 6 aprila 1941 godine ima ceniti prema odnosu između starog jugoslovenskog k. z. i Krivičnog zakonika, a za dela učinjena posle 6 aprila 1941 godine u pogledu kojih su se primenjivala pravna pravila iz zakona stare Jugoslavije i kazneni sistem predviđen u Opštem delu Krivičnog zakonika, vredi uvek novi zakonik kao blaži.

Principijelni značaj za naše izborno pravo ima i odredba člana 28 predloga iz koje proizilazi da se biračko pravo može izgubiti samo pravosnažnom sudskom presudom.

Ostale odredbe koje sadrži ova glava tiču se izmena u pojedinim zakonima u vezi sa kaznom gubitka građanskih prava, a naročito prava na gubitak penzije i gubitak roditeljskih prava. Tako je Zakon o socijalnom osiguranju radnika i službenika propisivao da osiguranik gubi pravo na penziju kad bude osuđen sudskom presudom. Međutim, kako danas više ne postoji ta kazna, potrebno je bilo u Zakonu o socijalnom osiguranju izvršiti izmene. To je isti slučaj i sa Zakonom o državnim službenicima i sa Osnovnim zakonom o odnosima roditelja i dece. Međutim, sve ove izmene nemaju karakter novih rešenja u ovim pitanjima, ali predstavljaju mestimično naprednija rešenja, tj. rešenja u korist prava građana.

Najzad, treba istaći da iako je Uvodni zakon poseban zakon da on ipak sa Krivičnim zakonikom predstavlja jednu celinu i da njegove odredbe, iako imaju delimično prelazan karakter, ipak rešavaju važna i principijelna pitanja i da one još više učvršćuju one principe koji su postavljeni u Krivičnom zakoniku.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА ВЕЋА НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПРЕДЛОГУ УВодног ЗАКОНА ЗА КРИВИЧНИ ЗАКОНИК

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

ВЕЋЕ НАРОДА

Законодавни одбор

Бр. 56

21 фебруара 1951 године

Београд

ВЕЋУ НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Законодавни одбор Већа народа Народне скупштине ФНРЈ на својим седницама од 20 и 21 фебруара 1951 године претресао је Предлог уводног закона за Кривични законик достављен му од Претседника Већа народа, а који је на основу чл. 63 Устава Влада ФНРЈ упутила Народној скупштини ФНРЈ на решавање.

Сагласно Пословнику Већа народа, а на основу претреса Предлога уводног закона за Кривични законик, Законодавни одбор подноси Већу народа следећи извештај.

I

Предлог уводног закона чини целину са Предлогом кривичног законика који је поднет Већу народа. Уводни закон треба да регулише ступање на снагу Кривичног законика, а посебно питања која се односе на правоснажно изречене казне, на укидање постојећих кривично-правних прописа и измена ових прописа у постојећим законима, као и питања која се односе на измене у Закону о кривичном поступку и још нека посебна питања. Сва ова питања нису се могла решити у самом Предлогу кривичног законика јер је њихова природа таква да са одредбама Кривичног законика сагласи низ одредаба које су садржане у посебним законима, да неке од њих измени и допуни а друге стави ван снаге, тако да се јединствено регулише целокупна кривично-правна материја у нашем законодавству. У овом смислу је Законодавни одбор у потпуности усвојио образложење које је Влада ФНРЈ дала уз Предлог уводног закона и које је раздељено народним посланицима.

На основу претреса сваког члана Предлога уводног закона за Кривични законик, а по постигнутој сагласности редакционе комисије оба одбора, Законодавни одбор предлаже Већу народа следеће измене и допуне у тексту наведеног законског предлога:

Чл. 1. У другом реду, после „законик“ додати „усвојен на Трећем редовном заседању Народне скупштине ФНРЈ (другог сазива) дана 27 фебруара 1951 године,”.

У насловима свих глава, после римске цифре ставити тачку.

Чл. 2. Брисати речцу „од“ а место „јуна“ ставити „јула”.

Чл. 3 остаје непромењен.

Чл. 4. У другом ставу, после „Кривичног законика”, претпоследњи ред, ставити тачку и брисати текст до краја а додати „Замена казни васпитно-поправним мерама спровешће се до дана ступања на снагу Кривичног законика.”

Чл. 7 постаје чл. 5. У првом реду, место „ступања на снагу овог закона” ставити „кад Народна скупштина ФНРЈ изгласа овај закон.”

Чл. 8 постаје чл. 6. У првом реду брисати „Од дана ступања на снагу овог закона до” а ставити „До”. На крају става место тачке ставити запету, па додати „ни мања од једног дана лишења слободе.”.

Чл. 9 постаје чл. 7. У првом реду брисати „Од дана ступања на снагу овог закона до” а ставити „До”.

Чл. 10 постаје чл. 8. У првом реду брисати „Од дана ступања на снагу овог закона до” а ставити „До”. У претпоследњем реду, после „радом” ставити запету.

Чл. 27 постаје чл. 9. У другом реду, после „дана” додати „његовог” а брисати „овог законика” а у трећем реду, после „1941” ставити запету.

Чл. 5 постаје чл. 10. У последњем реду, место „већ застарелост није” ставити „застарелост није већ”.

Чл. 6 постаје чл. 11. У последњем реду првог става, место „већ није наступила рехабилитација” ставити „рехабилитација није већ наступила”. У другом ставу, први ред, после „која су” брисати „правоснажно осуђена пре ступања на снагу Кривичног законика” а ставити „пре ступања на снагу Кривичног законика правоснажно осуђена”.

Чл. 11 постаје чл. 12. У другом реду, место „изречене” ставити „изречена” а у трећем реду, после речце „а” додати „правоснажно изречена”.

Чл. 12 постаје чл. 13. У другом реду, после „закона” и у трећем реду, после „слободе” ставити запету.

Чл. 13 постаје чл. 14. У другом ставу, претпоследњи ред, после „односно” додати „о лишавању”.

Чл. 14 постаје чл. 15.

Чл. 15 постаје чл. 16.

Чл. 16 постаје чл. 17.

Чл. 17 постаје чл. 18. У целом члану после сваког назива закона а пре датума односно пре речце „од” стављати запету.

У тач. 1) други ред, иза „ФНРЈ” брисати запету а место „56/46” ставити „106/47”. У четвртој тачци, други ред, иза граде брисати запету и у трећем реду иза „ФНРЈ” брисати запету.

Чл. 18 постаје чл. 19. И у овом члану свуда после сваког назива закона, а пре датума односно пре речце „од” стављати запету.

У тач. 1) после „обавези” ставити „држављана Федеративне Народне Републике Југославије”. У тач. 2), трећи ред, иза „ФНРЈ” брисати запету. У тач. 4), први ред, после „25-V-1946” брисати запету а додати „(„Службени лист ФНРЈ” бр. 45/46),” а у трећем реду, после „закона” ставити тачку и запету и брисати текст до краја тачке. У тач. 9) после „члан 34 и” место „друга реченица члана 36” ставити „члан 36 друга реченица”. Тач. 12) у првом реду, место „с” ставити „са”. Тач. 14) после „9” брисати „и”, ставити запету а на крају брисати тачку и запету и додати „са изменама и допунама од 5-I-1949 („Службени лист ФНРЈ” бр. 3/49);”. У тач. 15), други ред, после „1946” брисати запету а додати „(„Службени лист ФНРЈ” бр. 94/46),” а место „став 1 члана 36” ставити „члан 36 став 1”. У трећем реду, после „надлежност” ставити тачку и запету а брисати текст до краја тачке. Тач. 20), у првом реду, место „став 1 члана 44” ставити „члан 44 став 1” а у другом реду, после „1947” брисати запету а ставити „(„Службени лист ФНРЈ” бр. 106/47),”, у трећем реду, после „надлежност” ставити тачку и запету и брисати текст до краја тачке.

Тач. 21) место „сузбијању и спречавању” ставити „спречавању и сузбијању”. Тач. 22), други ред, место „VIII” ставити „XII”. Тач. 24), у првом реду, после „84” додати „Закона” а у другом реду, иза речи „Југославија” ставити „(Савезно веће и Веће народа),” после „1950” брисати запету а додати „(„Службени лист ФНРЈ” бр. 6/50),” а у четвртном реду, после „надлежност” ставити тачку и запету и брисати текст до краја тачке. Тач. 28), у другом реду, место исписано ставити скраћено „ФНРЈ”

и додати „(Савезног већа и Већа народа)”. Трећи ред, после „1950” брисати запету и ставити „(„Службени лист ФНРЈ” бр. 43/50)”, а у четвртом реду, после „надлежност” ставити тачку.

Чл. 19 постаје чл. 20.

Чл. 20 постаје чл. 21. Испред „Даном” брисати ознаку „(1)” а у другом реду, место „укидају се” ставити „престају важити”. Досадашњи став други брише се.

Чл. 21 постаје чл. 22. Тач. 1) у наслову, иза „књигама” ставити запету. У целом члану иза назива закона а пре датума односно пре речце „од” стављати запету. Тач. 2) место „увреду или клевету учињену” ставити „кривична дела против части и угледа учињена”, а место „272 односно члану 270” ставити „169—172”. Тач. 4) у наслову брисати „и у закону о” а ставити „са” а брисати „истог закона”. У тач. 5) у наслову, место „16-VII-1946 („Службени лист ФНРЈ” бр. 59/46)” ставити „16 јуна 1946”, брисати „изменама и” а место „4-XII-1947” ставити „4 децембра 1947”. Испод тога место („Службени лист ФНРЈ” бр. 106/47)”, ставити „(„Службени лист ФНРЈ” бр. 59/46 и 106/47)”, место „3а)” ставити „3а”. У тексту, шести ред, после „земље” ставити запету. Тач. 6) у тексту трећи ред, после „усавршења” и четврти ред, после „поверљивим” ставити запете. Тач. 7) у наслову иза „Југославије” ставити „(Савезно веће и Веће народа)”, у тексту у тач. 1), после „вољи” и после „листу” ставити запете. У тач. 2) трећи ред, после „гласа” брисати запету и текст до краја те тачке а ставити „више од једанпут;”. Додати нову тачку 3) која гласи: „3) бирач који приликом избора гласа или покуша да гласа на место другог под његовим именом;”. Досадашња тачка 3) у овом тексту постаје тачка 4) а тачка 4) постаје тачка 5). У трећем реду, после „листе” ставити запету; тачка 5) постаје тачка 6) и у трећем реду, после „биралишта” ставити запету. Тачка 6 постаје тачка 7).

У тач. 8) место „13 фебруара” ставити „23 јануара”. У тексту, трећи ред, место „материјал” ставити „материјал” а на крају место „три године” ставити „пет година”. Тач. 9) у наслову место исписано ставити скраћено „ФНРЈ” па додати „(Савезног већа и Већа народа)”. У тексту који почиње са „Члан 35 мења се и гласи...” у тач. 2), други ред, после „посланика” место запете ставити тачку и запету и брисати текст до краја ове тачке.

Додаје се нова тачка 3) која гласи: „3) бирач који приликом гласања о опозиву неког народног посланика гласа или покуша да гласа на место другог под његовим именом;”. Досадашња тачка 3) постаје тачка 4) а досадашња тачка 4) постаје тачка 5).

Досадашња тачка 5) постаје тачка 6) а досадашња тачка 6) постаје тачка 7). На крају у ставу 2) место „ст.” ставити „става”.

Чл. 22 постаје чл. 23. И овде у целом члану, после назива појединих закона а пре датума односно пре речце „од” стављати запете.

У ставу 1) тач. 2) у тексту, трећи ред, после „удружења” ставити запету. У тач. 3) у тексту скраћенице „тач.” писати „тачка” а скраћеницу „чл.” писати „члана”. У четвртом реду, место „кривице” ставити „прекршаје”. У тач. 5) (у тексту тач. 1) у трећем реду, после „пореза” ставити запету, (у тексту тач. 3) после речи „промета” у првом реду, ставити запету и додати „у случајевима у којима је прописано да се порез плаћа употребом пореских марака односно пореских хартија од вредности, не употреби пореске марке или пореске хартије од вредности, а не плати порез ни у готову.”, а брисати текст до краја ове тачке. Тачка 6) у тексту у тачци 1) први ред, после „ко у” брисати „времену” а ставити „шуми, у време” а у другом реду брисати „у шуми”. У трећем реду, место „чл.” ставити „члан”. У тач. 3) трећи ред, место „(чл. 11)” ставити „(члан 11)”, а реч „минастар” заменити са „министар”. После речи „Члан 31 мења се и гласи” ставити испред „поседник” знак навода и после „дана”, а после „Чл. 32 мења се и гласи:” ставити знак навода испред „Казне” а после „одбора” место запете ставити тачку. Тачка 7) на крају текста, претпоследњи ред, место „против учиниоца изрећи и одузимање дозволе” ставити „учиниоцу одузети дозвола”. Тачка 8) у тексту под тач. 6), у другом реду, после „података”, у трећем реду, после „осигураницима”, у четвртом реду, после „места” ставити запете а место речи „евденције” ставити „евиденције”. У другом ставу, место „ст.” ставити „става”.

Чл. 23 постаје чл. 24. У првом ставу, први ред, после „доношења” место „Закона” ставити „закона” а у другом реду, после „поступку” ставити запету. У тач. 1) испред „У погледу” и после „ФНРЈ” ставити знак навода. У тач. 2) место „20 тач. 1” ставити „20 тачка 1” а испред „Срески” и после „прописано.” ставити знак навода. У тач. 4) место „22 тач. 1” ставити „22 тачка 1” а испред „Окружни” и после „прописано.” ставити знак навода. У тач. 5) испред „Окривљени” и после „закона.” ставити знак навода а у четвртом реду, место „оквриљени” ставити „окривљени”. У тач. 6) испред „Ако” и после „учиниоцу.” ставити знак навода. У тач. 7) испред „за” и после извиђајем.” ставити знак навода. У тач. 8) испред „4)” и после „исповедно.” ставити знак навода. У тач. 9) испред „За” и после „ствари.” ставити знак

навода а у тексту, четврти ред, после „отсуству” ставити запету, а после „позван” брисати запету. У другом ставу овог члана, други ред, место „кривичног” ставити „Кривичног”.

Чл. 24 постаје чл. 25. У првом реду, после „доношења” место „Закона” ставити „закона” а у другом реду, после „судовима” ставити запету а брисати „од 2-XII-1947 („Службени лист ФНРЈ” бр. 105/47),” а у трећем реду, место „уместо” ставити „место”.

Чл. 25 постаје чл. 26. У петом реду првог реда и у трећем реду другог става, место „23” ставити „24”.

Чл. 26 постаје чл. 27. У другом реду, после „последнице” брисати запету.

У чл. 28 испред „члан 4” брисати запету а испред „Немају” и после „способности.” ставити знак навода.

У чл. 29, први ред, после „помиловања” ставити запету а испред „у члану” брисати запету. У четвртном реду, испред „Поступак” и у петом реду, после „дужности.” ставити знак навода.

У чл. 30, први ред, испред „од” ставити запету а у другом реду, испред „врше” брисати запету. У четвртном реду, испред „Ако” и у шестом реду, после „родитељу.” ставити знак навода. У осмом реду, испред „Родитељ” и у деветом реду, после „детета.” ставити знак навода.

У чл. 31, први ред, испред „од” ставити запету а у трећем реду, испред „врше” брисати запету. У четвртном реду, место „тач. 3” ставити „тачка 3”. У шестом реду, место „изоставља се тац.” ставити „брише се тачка”. У десетом реду, после „91” брисати запету. У тексту у претпоследњем реду, место „91а)” ставити „91а”.

У чл. 32, други ред, после „породица” ставити запету. У шестом реду, иза „који” ставити „је осуђен на казну строгог затвора или на казну затвора дужу од шест месеци обуставља се за време издржавања казне уживање оних права која му припадају на основу социјалног осигурања.”, а брисати текст до краја овог члана.

У наслову „ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ” место „VI” ставити „VII”

III

За известиоца одређен је Богдан Орешчанин.

Подносећи Већу народа овај извештај, Законодавни одбор предлага Већу да га изволи усвојити.

Секретар
Богдан Орешчанин, с. р.

Претседник
Законодавног одбора
Моша Пијаде, с. р.

Чланови:

Милош Царевић, с. р., Ида Сабо, с. р., Нинко Петровић, с. р.,
Радован Мијушковић, с. р., Сретен Вукосављевић, с. р., др Милош
Московљевић, с. р., Сулејман Филиповић, с. р., Ладислав Амбро-
жич, с. р., Јосип Рус, с. р., Димитрије Бајалица, с. р., др Јоже
Вилфан, с. р., Лео Матес, с. р., Тоде Ношпал, с. р., Слободан Мар-
јановић, с. р., Јоже Лампрет, с. р., Александар Шевић, с. р.,
Јосип Јерас, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА САВЕЗНОГ ВЕЋА НАРОДНЕ СКУП- ШТИНЕ ФНРЈ О ПРЕДЛОГУ УВодног ЗАКОНА ЗА КРИВИЧНИ ЗАКОНИК

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Законодавни одбор

Бр. 80

21 фебруара 1951 године

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Законодавни одбор Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ на својој седници од 20 фебруара 1951 године претресао је Предлог уводног закона за Кривични законик достављен му од Претседника Савезног већа, а који је на основу чл. 63 Устава Влада ФНРЈ упутила Народној скупштини ФНРЈ на решавање.

Сагласно Пословнику Савезног већа, а на основу претреса Предлога уводног закона за Кривични законик, Законодавни одбор подноси Савезном већу следећи извештај.

На основу претреса сваког члана Предлога уводног закона за Кривични законик, а по постигнутој сагласности редакционе комисије оба одбора, Законодавни одбор предлаже Савезном већу следеће измене и допуне у тексту наведеног законског предлога:

Чл. 1. У другом реду, после „законик“ додати „усвојен на Трећем редовном заседању Народне скупштине ФНРЈ (другог сазива) дана 27 фебруара 1951 године.”.

У насловима свих глава, после римске цифре ставити тачку.

Чл. 2. Брисати речцу „од” а место „јуна” ставити „јула”.

Чл. 3 остаје непромењен.

Чл. 4. У другом ставу, после „Кривичног законика”, претпоследњи ред, ставити тачку и брисати текст до краја а додати „Замена казни васпитно-поправним мерама спровешће се до дана ступања на снагу Кривичног законика.”

Чл. 7 постаје чл. 5. У првом реду, место „ступања на снагу овог закона” ставити „кад Народна скупштина ФНРЈ изгласа овај закон.”

Чл. 8 постаје чл. 6. У првом реду брисати „Од дана ступања на снагу овог закона до” а ставити „До”. На крају става место тачке ставити запету, па додати „ни мања од једног дана лишења слободе.”.

Чл. 9 постаје чл. 7. У првом реду брисати „Од дана ступања на снагу овог закона до” а ставити „До”.

Чл. 10 постаје чл. 8. У првом реду брисати „Од дана ступања на снагу овог закона до” а ставити „До”. У претпоследњем реду, после „радом” ставити запету.

Чл. 27 постаје чл. 9. У другом реду, после „дана” додати „његовог” а брисати „овог законика” а у трећем реду, после „1941” ставити запету.

Чл. 5 постаје чл. 10. У последњем реду, место „већ застарелост није” ставити „застарелост није већ”.

Чл. 6 постаје чл. 11. У последњем реду првог става, место „већ није наступила рехабилитација” ставити „рехабилитација није већ наступила”. У другом ставу, први ред, после „која су” брисати „правоснажно осуђена пре ступања на снагу Кривичног законика” а ставити „пре ступања на снагу Кривичног законика правоснажно осуђена”.

Чл. 11 постаје чл. 12. У другом реду, место „изречене” ставити „изречена” а у трећем реду, после речце „а” додати „правоснажно изречена”.

Чл. 12 постаје чл. 13. У другом реду, после „закона“ и у трећем реду, после „слободе“ ставити запету.

Чл. 13 постаје чл. 14. У другом ставу, претпоследњи ред, после „односно“ додати „о лишавању“.

Чл. 14 постаје чл. 15.

Чл. 15 постаје чл. 16.

Чл. 16 постаје чл. 17.

Чл. 17 постаје чл. 18. У целом члану после сваког назива закона о пре датума односно пре речце „од“ стављати запету.

У тач. 1) други ред, иза „ФНРЈ“ брисати запету а место „56/46“ ставити „106/47“. У четвртој тачци, други ред, иза заграде брисати запету и у трећем реду иза „ФНРЈ“ брисати запету.

Чл. 18 постаје чл. 19. И у овом члану свуда после сваког назива закона, а пре датума односно пре речце „од“ стављати запету.

У тач. 1) после „обавези“ ставити „држављана Федеративне Народне Републике Југославије“. У тач. 2), трећи ред, иза „ФНРЈ“ брисати запету. У тач. 4), први ред, после „25-V-1946“ брисати запету а додати „(„Службени лист ФНРЈ“ бр. 45/46),“ а у трећем реду, после „закона“ ставити тачку и запету и брисати текст до краја тачке. У тач. 9) после „члан 34 и“ место „друга реченица члана 36“ ставити „члан 36 друга реченица“. Тач. 12) у првом реду, место „с“ ставити „са“. Тач. 14) после „9“ брисати „и“, ставити запету а на крају брисати тачку и запету и додати „са изменама и допунама од 5-I-1949 („Службени лист ФНРЈ“ бр. 3/49);“. У тач. 15), други ред, после „1946“ брисати запету а додати „(„Службени лист ФНРЈ“ бр. 94/46),“ а место „став 1 члана 36“ ставити „члан 36 став 1“. У трећем реду, после „надлежност“ ставити тачку и запету а брисати текст до краја тачке. Тач. 20), у првом реду, место „став 1 члана 44“ ставити „члан 44 став 1“ а у другом реду, после „1947“ брисати запету а ставити „(„Службени лист ФНРЈ“ бр. 106/47),“, у трећем реду, после „надлежност“ ставити тачку и запету и брисати текст до краја тачке.

Тач. 21) место „сузбијању и спречавању“ ставити „спречавању и сузбијању“. Тач. 22), други ред, место „VIII“ ставити „XII“. Тач. 24) у првом реду, после „84“ додати „Закона“ а у другом реду, иза речи „Југославија“ ставити „(Савезно веће и Веће народа),“, после „1950“ брисати запету а додати „(„Службени лист ФНРЈ“ бр. 6/50),“ а у четвртном реду, после „надлежност“ ставити тачку и запету и брисати текст до краја тачке. Тач. 28), у другом реду, место исписано ставити скраћено „ФНРЈ“

и додати „(Савезног већа и Већа народа)”. Трећи ред, после „1950” брисати запету и ставити „(„Службени лист ФНРЈ” бр. 43/50),” а у четвртом реду, после „надлежност” ставити тачку.

Чл. 19 постаје чл. 20.

Чл. 20 постаје чл. 21. Испред „Даном” брисати ознаку „(1)” а у другом реду, место „укидају се” ставити „престају важити”. Досадашњи став други брише се.

Чл. 21 постаје чл. 22. Тач. 1) у наслову, иза „књигама” ставити запету. У целом члану иза назива закона а пре датума односно пре речце „од” стављати запету. Тач. 2) место „увреду или клевету учињену” ставити „кривична дела против части и угледа учињена”, а место „272 односно члану 270” ставити „169—172”. Тач. 4) у наслову брисати „и у закону о” а ставити „са” а брисати „истог закона”. У тач. 5) у наслову, место „16-VII-1946 („Службени лист ФНРЈ” бр. 59/46)” ставити „16 јула 1946”, брисати „изменама и” а место „4-XII-1947” ставити „4 децембра 1947”. Испод тога место („Службени лист ФНРЈ” бр. 106/47),” ставити „(„Службени лист ФНРЈ” бр. 59/46 и 106/47)”, место „За” ставити „За”. У тексту, шести ред, после „земље” ставити запету. Тач. 6) у тексту трећи ред, после „усавршења” и четврти ред, после „поверљивим” ставити запете. Тач. 7) у наслову иза „Југославије” ставити „(Савезно веће и Веће народа)”, у тексту у тач. 1), после „вољи” и после „листу” ставити запете. У тач. 2) трећи ред, после „гласа” брисати запету и текст до краја те тачке а ставити „више од једанпут;”. Додати нову тачку 3) која гласи: „3) бирач који приликом избора гласа или покуша да гласа на место другог под његовим именом;”. Досадашња тачка 3) у овом тексту постаје тачка 4) а тачка 4) постаје тачка 5). У трећем реду, после „листе” ставити запету; тачка 5) постаје тачка 6) и у трећем реду, после „биралишта” ставити запету. Тачка 6 постаје тачка 7).

У тач. 8) место „13 фебруара” ставити „23 јануара”. У тексту, трећи ред, место „материјал” ставити „материјал” а на крају место „три године” ставити „пет година”. Тач. 9) у наслову место исписано ставити скраћено „ФНРЈ” па додати „(Савезног већа и Већа народа)”. У тексту који почиње са „Члан 35 мења се и гласи...” у тач. 2) други ред, после „посланика” место запете ставити тачку и запету и брисати текст до краја ове тачке.

Додаје се нова тачка 3) која гласи: „3) бирач који приликом гласања о опозиву неког народног посланика гласа или покуша да гласа на место другог под његовим именом;”. Досадашња тачка 3) постаје тачка 4) а досадашња тачка 4) постаје тачка 5).

Досадашња тачка 5) постаје тачка 6) а досадашња тачка 6) постаје тачка 7). На крају у ставу 2) место „ст.“ ставити „става“.

Чл. 22 постаје чл. 23. И овде у целом члану, после назива појединих закона а пре датума односно пре речце „од“ стављати запете.

У ставу 1) тач. 2) у тексту, трећи ред, после „удружења“ ставити запету. У тач. 3) у тексту скраћенице „тач.“ писати „тачка“ а скраћеницу „чл.“ писати „члана“. У четвртом реду, место „кривице“ ставити „прекршаје“. У тач. 5) (у тексту тач. 1) у трећем реду, после „пореза“ ставити запету, (у тексту тач. 3) после речи „промета“ у првом реду, ставити запету и додати „у случајевима у којима је прописано да се порез плаћа употребом пореских марака односно пореских хартија од вредности, не употреби пореске марке или пореске хартије од вредности, а не плати порез ни у готову.“, а брисати текст до краја ове тачке. Тачка 6) у тексту у тачци 1) први ред, после „ко у“ брисати „времену“ а ставити „шуми, у време“ а у другом реду брисати „у шуми“. У трећем реду, место „чл.“ ставити „члан“. У тач. 3) трећи ред, место „(чл. 11)“ ставити „(члан 11)“, а реч „минастар“ заменити са „министар“. После речи „Члан 31 мења се и гласи“ ставити испред „поседник“ знак навода и после „дана“, а после „Чл. 32 мења се и гласи:“ ставити знак навода испред „Казне“ а после „одбора“ место запете ставити тачку. Тачка 7) на крају текста, претпоследњи ред, место „против учиниоца изрећи и одузимање дозволе“ ставити „учиниоцу одузети дозвола“. Тачка 8) у тексту под тач. 6), у другом реду, после „података“ у трећем реду, после „осигураницима“, у четвртом реду, после „места“ ставити запету а место речи „евденције“ ставити „евиденције“. У другом ставу, место „ст.“ ставити „става“.

Чл. 23 постаје чл. 24. У првом ставу, први ред, после „доношења“ место „Закона“ ставити „закона“ а у другом реду, после „поступку“ ставити запету. У тач. 1) испред „У погледу“ и после „ФНРЈ“ ставити знак навода. У тач. 2) место „20 тач. 1“ ставити „20 тачка 1“ а испред „Срески“ и после „прописано.“ ставити знак навода. У тач. 4) место „22 тач. 1“ ставити „22 тачка 1“ а испред „Окружни“ и после „прописано.“ ставити знак навода. У тач. 5) испред „Окривљени“ и после „закона.“ ставити знак навода а у четвртом реду, место „окривљени“ ставити „окривљени“. У тач. 6) испред „Ако“ и после „учиниоцу.“ ставити знак навода. У тач. 7) испред „за“ и после извиђајем.“ ставити знак навода. У тач. 8) испред „4)“ и после „исповедио.“ ставити знак навода. У тач. 9) испред „За“ и после „ствари.“ ставити знак

навода а у тексту, четврти ред, после „отсуству” ставити запету, а после „позван” брисати запету. У другом ставу овог члана, други ред, место „кривичног” ставити „Кривичног”.

Чл. 24 постаје чл. 25. У првом реду, после „доношења” место „Закона” ставити „закона” а у другом реду, после „судовима” ставити запету а брисати „од 2-XII-1947 („Службени лист ФНРЈ” бр. 105/47),” а у трећем реду, место „уместо” ставити „место”.

Чл. 25 постаје чл. 26. У петом реду првог става и у трећем реду другог става, место „23” ставити „24”.

Чл. 26 постаје чл. 27. У другом реду, после „последнице” брисати запету.

У чл. 28 испред „члан 4” брисати запету а испред „Немају” и после „способности.” ставити знак навода.

У чл. 29, први ред, после „помиловања” ставити запету а испред „у члану” брисати запету. У четвртном реду, испред „Поступак” и у петом реду, после „дужности.” ставити знак навода.

У чл. 30, први ред, испред „од” ставити запету а у другом реду, испред „врше” брисати запету. У четвртном реду, испред „Ако” и у шестом реду, после „родитељу.” ставити знак навода. У осмом реду, испред „Родитељ” и у деветом реду, после „детета.” ставити знак навода.

У чл. 31, први ред, испред „од” ставити запету а у трећем реду, испред „врше” брисати запету. У четвртном реду, место „тач. 3” ставити „тачка 3”. У шестом реду, место „изоставља се тац.” ставити „брише се тачка”. У десетом реду, после „91” брисати запету. У тексту у претпоследњем реду, место „91а)” ставити „91а”.

У чл. 32, други ред, после „породица” ставити запету. У шестом реду, иза „који” ставити „је осуђен на казну строгог затвора или на казну затвора дужу од шест месеци обуставља се за време издржавања казне уживање оних права која му припадају на основу социјалног осигурања.”, а брисати текст до краја овог члана.

У наслову „ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ” место „VI” ставити „VII.”

За известиоца Одбор је одредио др Макса Шнудерла.

Подносећи Савезном већу овај извештај, Законодавни одбор
предлаже Већу да га изволи усвојити.

Секретар
др Јерко Радмиловић, с. р.

Претседник
Законодавног одбора
др Јосип Хрнчевић, с. р.

Чланови:

Едхем Чамо, с. р., Мара Нацева, с. р., Живорад Љубичић, с. р.,
Милан Поповић, с. р., др Милорад Влајковић, с. р., Иса Јовано-
вић, с. р., Ђуро Салај, с. р., др Макс Шнудерл, с. р., Владимир
Симић, с. р., др Иво Сунарић, с. р., др Метод Микуж, с. р., Вели-
бор Љујић, с. р., Бошко Шилеговић, с. р.

ПРЕДЛОГ

ЗАКОНА О УКИДАЊУ ЗАКОНА О ДРЖАВНОЈ КОНТРОЛИ

Члан 1

Закон о државној контроли од 5 јануара 1949 године укида се.

Члан 2

Овај закон ступа на снагу даном објављивања у „Службеном листу Федеративне Народне Републике Југославије.”

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

ПРЕДЛОГА ЗАКОНА О УКИДАЊУ ЗАКОНА О ДРЖАВНОЈ КОНТРОЛИ

Закон о државној контроли од 5 јануара 1949 године донет је у време кад је привредни развој наше земље, а с тим у вези и развој нашег државног и друштвеног уређења, био у стадијуму коме је одговарао систем контроле путем посебних органа. Међутим, после реорганизације државне управе и по новом систему управљања привредом органи државне управе имају као један од основних задатака вршење контроле у привреди, па ради тога као и с обзиром на даље развијање контроле претставничких органа власти, а нарочито на развијање контроле непосредних произвођача и њихових органа, нема више потребе да се контрола врши и од стране посебних органа управе.

Сагласно томе, Влада ФНРЈ предложила је Президијуму Народне скупштине ФНРЈ да изда указ о укидању Комисије др-

жавне контроле ФНРЈ. Президијум је то и учинио, и, на основу овлашћења из чл. 74 ст. 1 тач. 15 Устава ФНРЈ, издао је Указ о укидању Комисије државне контроле ФНРЈ од 31 јануара 1951 године, а затим су президијуми народних скупштина народних република издали указе о укидању републичких комисија државне контроле.

С обзиром на све то, престао је виртуелно да важи Закон о државној контроли. Влада ФНРЈ сматра да под оваквим условима треба изричито утврдити да је овај закон престао да важи, а то може учинити једино Народна скупштина. Услед тога, Влада ФНРЈ предлаже Народној скупштини да донесе посебан закон о укидању Закона о државној контроли од 5 јануара 1949 године.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА ВЕЋА НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О УКИДАЊУ ЗАКОНА О ДРЖАВНОЈ КОНТРОЛИ

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

ВЕЋЕ НАРОДА

Законодавни одбор

Бр. 57

21 фебруара 1951 године

Београд

ВЕЋУ НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Законодавни одбор Већа народа Народне скупштине ФНРЈ, на својим седницама од 20 и 21 фебруара 1951 године, претресао је и једногласно усвојио Предлог закона о укидању Закона о државној контроли, достављен му од Претседника Већа народа, а који је на основу чл. 63 Устава Влада ФНРЈ упутила Народној скупштини ФНРЈ на решавање.

Сагласно Пословнику Већа народа, Законодавни одбор предлаже Већу да изволи усвојити овај законски предлог.

За известиоца Одбор је одредио Александра Шевића.

Секретар
Богдан Орешчанин, с. р.

Претседник
Законодавног одбора
Моша Пијаде, с. р.

Чланови:

Милош Царевић, с. р., Ида Сабо, с. р., Нинко Петровић, с. р.,
Радован Мијушковић, с. р., Сретен Вукосављевић, с. р., др Милош
Московљевић, с. р., Сулејман Филиповић, с. р., Ладислав Амбро-
жич, с. р., Јосип Рус, с. р., Димитрије Бајалица, с. р., др Јоже
Вилфан, с. р., Лео Матес, с. р., Тоде Ношпал, с. р., Слободан Мар-
јановић, с. р., Јоже Лампрет, с. р., Александар Шевић, с. р.,
Јосип Јерас, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА САВЕЗНОГ ВЕЋА НАРОДНЕ СКУП- ШТИНЕ ФНРЈ О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О УКИДАЊУ ЗАКОНА О ДРЖАВНОЈ КОНТРОЛИ

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Законодавни одбор

Бр. 81

21 фебруара 1951 године
Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Законодавни одбор Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ,
на својој седници од 20 фебруара 1951 године, претресао је Пре-
длог закона о укидању Закона о државној контроли, достављен
му од Претседника Савезног већа, а који је на основу чл. 63
Устава Влада ФНРЈ упутила Народној скупштини ФНРЈ на реша-
вање.

Сагласно Пословнику Савезног већа, а на основу претреса
Предлога закона о укидању Закона о државној контроли, Зако-
нодавни одбор подноси Савезном већу овај извештај:

Разматрајући овај законски предлог као и разлоге који су условили његово доношење, Законодавни одбор га је у целости прихватио и предлаже га Већу на усвајање.

Досадашње постојање Комисије државне контроле у знатној мери је допринело правилној организацији и раду органа државне управе на извршавању задатака Петогодишњег плана. Међутим, од доношења Закона о општој државној контроли па до данас у нашој земљи су на свим секторима државног, привредног и друштвеног живота извршене знатне промене. Брзи темпо нашег развика, стално јачање и развијање наше социјалистичке демократије тражи нове форме рада и према томе и нов начин контроле. Најновија реорганизација која је извршена у савезној и републичкој државној управи, као и нови систем управљања нашом привредом, те формирање савета и других органа државне управе којима је један од основних задатака и задатак вршења контроле над радом државних привредних предузећа и привредних удружења, говори о нужности укидања досадашњег Закона о државној контроли.

У чврстом уверењу да тиме доприносимо јачању и даљем развијању наше социјалистичке демократије, развијајући контролу претставничких органа власти и савета грађана над радом државне управе, те директно учешће у контроли самих произвођача, Законодавни одбор подноси овај свој извештај Савезном већу и моли да га у целини усвоји.

За известиоца Одбор је одредио Чамо Едхема.

Секретар
др Јерко Радмиловић, с. р.

Председник
Законодавног одбора
др Јосип Хрнчевић, с. р.

Чланови:

Едхем Чамо, с. р., Мара Нацева, с. р., Живорад Љубичић, с. р., Милан Поповић, с. р., др Милорад Влајковић, с. р., Иса Јовановић, с. р., Ђуро Салај, с. р., др Макс Шнудерл, с. р., Владимир Симић, с. р., др Иво Сунарић, с. р., др Метод Микуж, с. р., Велибор Љујић, с. р., Бошко Шиљековић, с. р.

ПРЕДЛОГ

ЗАКОНА О ПРЕЗИДИЈУМУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Основне одредбе

Члан 1

Президијум Народне скупштине ФНРЈ претставља Федеративну Народну Републику Југославију у међународним односима и врши Уставом и законима одређена права највишег органа државне власти.

Члан 2

Президијум Народне скупштине ФНРЈ се бира за време за које је изабрана Народна скупштина ФНРЈ.

У случају распуштања Народне скупштине Президијум врши дужност до избора новог Президијума.

Члан 3

Президијум Народне скупштине ФНРЈ бира се на заједничкој седници Савезног већа и Већа народа Народне скупштине ФНРЈ.

Члан 4

Президијум Народне скупштине ФНРЈ сачињавају председник, шест потпредседника, секретар и највише 30 чланова.

Члан 5

Президијум Народне скупштине одговара за свој рад Народној скупштини.

Народна скупштина ФНРЈ може опозвати Президијум и изабрати нов, као и разрешити дужности поједине чланове Президијума и изабрати нове, и пре истека времена за које су изабрани.

Надлежност Президијума

Члан 6

Президијум Народне скупштине ФНРЈ врши следећа права:

1. — претставља државни суверенитет ФНРЈ у међународним односима; поставља и опозива на предлог Владе ФНРЈ амбасадоре, изванредне посланике и опуномоћене ministre у страним државама; прима акредитиве и опозивна писма код њега акредитованих дипломатских претставника страних држава; ратификује и отказује међународне уговоре и важније конвенције и споразуме, уколико то не врши сама Народна скупштина ФНРЈ;

2. — сазива заседања Народне скупштине ФНРЈ; расписује изборе за Народну скупштину ФНРЈ; утврђује број народних посланика и изборне срезове за изборе народних посланика Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ; поставља Савезну изборну комисију за изборе Народне скупштине ФНРЈ; распушта Народну скупштину ФНРЈ у Уставом предвиђеном случају; расписује референдум у питањима из надлежности ФНРЈ на основу одлуке Народне скупштине ФНРЈ или на предлог Владе ФНРЈ;

3. — проглашује савезне законе и издаје указе; даје обавезна тумачења савезних закона; оцењује сагласност закона република са Уставом и законима ФНРЈ, уз накнадну потврду Народне скупштине ФНРЈ, а на захтев Владе ФНРЈ, президијума, народне скупштине народне републике, Врховног суда ФНРЈ, Јавног тужиоца ФНРЈ и по сопственој иницијативи; укида и поништава акта Владе ФНРЈ која нису сагласна са Уставом и законима;

4. — у времену између два заседања Народне скупштине ФНРЈ, поставља и разрешава Претседника и чланове Врховног суда ФНРЈ и Јавног тужиоца ФНРЈ и његове заменике, уз накнадну потврду Народне скупштине ФНРЈ; одобрава или одбацује захтев за покретање кривичног поступка против народних посланика Савезног већа и Већа народа Народне скупштине ФНРЈ или за њихово лишавање слободе, уз накнадну потврду Већа коме припадају;

5. — врши право помиловања по прописима закона; додељује одликовања и почасна звања ФНРЈ по прописима закона;

6. — проглашује општу мобилизацију и ратно стање у случају оружаног напада на ФНРЈ, или у случају потребе непосредног извршења међународних обавеза ФНРЈ према међународној организацији мира или некој савезничкој земљи; проглашује приправно стање у случају ратне опасности за ФНРЈ; издаје указе са законском снагом о мерама потребним за време приправног, мо-

билног и ратног стања; у мобилном и ратном стању може поједина овлашћења пренети на Владу ФНРЈ за време трајања ових стања;

7. — у времену између два заседања Народне скупштине ФНРЈ врши реконструкцију владе; поставља и разрешава на предлог Претседника Владе ФНРЈ поједине чланове Владе уз накнадну потврду Скупштине; одређује на предлог Претседника Владе који ће члан Владе замењивати члана Владе спреченог да врши своју дужност; поставља и разрешава на предлог Претседника Владе заменике министра, генералне директоре, претседнике комитета и друге руководиоце установа у саставу Владе ФНРЈ; мења, спаја, укида и образује нова министарства, савете, комитете и друге установе Владе на предлог Претседника Владе а уз накнадну потврду Скупштине; ставља на предлог Владе ФНРЈ привредна предузећа и установе из надлежности република и локалних органа под управу савезних органа;

8. — врши све остале послове који му се законом ставе у надлежност.

Члан 7

Ради остваривања својих права Президијум доноси указе, одлуке и решења.

Акти Президијума се објављују с потписом Претседника и Секретара заједно.

Организација и органи

Члан 8

Права која су му одређена Уставом и законима Президијум врши на седницама пленума или преко свог Претседништва.

Члан 9

Претседништво Президијума чине: Претседник, потпретседници и секретар.

Члан 10

Президијум Народне скупштине ФНРЈ може вршење појединих права из своје надлежности утврђене у чл. 6 овог закона пренети на своје Претседништво, осим распуштања Народне скупштине ФНРЈ, расписивања избора за њу, расписивања референдума, оцене сагласности републичких закона и аката владе на-

родне републике са Уставом и законима ФНРЈ односно актима Владе ФНРЈ, реконструкције Владе ФНРЈ, поништавања или укидања аката Владе ФНРЈ.

Ова ограничења не важе за случајеве из тач. 6 чл. 6 овог закона.

Члан 11

Претседништво Президијума решава о сазиву седница Президијума, руководи бироима, одељењима, комисијама и саветима и другим организационим јединицама у саставу Президијума и поставља руководеће службенике у Президијуму.

Члан 12

Претстављање државе према иностраним државама врше у име Президијума Претседник и Секретар Президијума заједно или Претседник сам.

Члан 13

Примање акредитивних и опозивних писама страних опуномоћених дипломатских претставника врше у име Президијума Претседник и Секретар.

Члан 14

У случају спречености Претседника замењују га потпретседници по реду.

Члан 15

Као посебни орган Президијума установљава се Врховна рачунска комисија ФНРЈ.

Врховна рачунска комисија вршиће рачунску контролу извршења општедржавног буџета и друга права која јој одреди Президијум.

Прописе о организацији и надлежности Врховне рачунске комисије доноси Президијум који именује и разрешава њене чланове.

Члан 16

У саставу Президијума образује се Правни савет као саветодавни стручни орган Президијума за правна питања. Претседник Правног савета је један од потпретседника Президијума.

У саставу Президијума образује се Биро за законодавне послове који је орган Президијума за припрему правних аката које Президијум доноси и за одржавање везе. Президијума са одборима и службама Народне скупштине ФНРЈ.

Рад Президијума на седницама

Члан 17

Седнице Президијума сазива Претседник на основу решења Претседништва или на захтев пет чланова Президијума.

Ако на захтев петорице чланова Претседник не сазове седницу Президијума, предлагачи могу сами сазвати седницу назначујући њен дневни ред.

Члан 18

Седницама Президијума руководи Претседник.

Седница је способна за рад ако је на њој присутна већина чланова Президијума.

Решења се доносе већином гласова присутних чланова.

Члан 19

Президијум доноси пословник о свом раду на седницама и правилнике за рад својих установа и одељења.

Члан 20

Президијум може на своје седнице позвати преко Претседника чланове Владе ФНРЈ, Претседника Врховног суда ФНРЈ. Јавног тужиоца ФНРЈ ради подношења реферата или појединих објашњења.

Члан 21

Седнице Президијума одржавају се јавно ако то закључи Президијум.

Чланови Владе ФНРЈ могу увек присуствовати седницама Президијума.

Завршне одредбе

Члан 22

Даном ступања на снагу овог закона престаје важити Закон о Президијуму од 18 јула 1946 године.

Члан 23

Овај закон ступа на снагу даном објављивања у „Службеном листу Федеративне Народне Републике Југославије”.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

ПРЕДЛОГА ЗАКОНА О ПРЕЗИДИЈУМУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Садашњи Закон о Президијуму Народне скупштине ФНРЈ донесен је у јулу 1946, пола године после Устава. Отада су извршене многе битне промене у организацији и раду савезних органа власти и управе. У пропесу изградње наше државе активно је учествовао и Президијум који је својим указима, одлукама и тумачењима обележавао важне етапе на путу стварања новог социјалистичког државног и правног поретка. Кроз тај рад и кроз искуства показало се да извесне одредбе садашњег Закона о Президијуму Народне скупштине ФНРЈ имају празнина и недостатака, да многа питања треба другачије поставити. То је нарочито дошло до изражаја после доношења Закона о управљању државним привредним предузећима и вишим привредним удружењима од стране радних колектива. Данас је потребан такав закон о Президијуму који ће омогућити спровођење новог система уз пуно учешће Президијума као највишег органа државне власти и дати могућност за оснивања нових његових органа преко којих ће вршити поједине своје функције. Зато је потребно прецизирати низ овлашћења Президијума, дати законску базу његовим установама и дати шире могућности за стварање нових организационих форми.

Предложени закон о Президијуму претставља, дакле, само даљу разраду постојећег закона. У њему је систематизована разна материја битна за рад Президијума, која је досада била разасута у разним прописима. Према томе, предлог закона претставља у извесном смислу кодификацију и сређивање прописа о Президијуму. Поред тога, закон садржи и неколико нових одредаба од којих су најзначајније ове:

1) Законом се установљава Врховна рачунска комисија као орган Президијума са задатком да контролише извршење опште-државног буџета. Само формирање ове комисије биће извршено кад ступи на снагу нови финансијски систем који припрема Влада ФНРЈ. Та комисија биће снажан орган претставничког тела за материјалну контролу рада државне управе.

2) Законом се установљава функција заменика министра и одређује се да ће заменике министра и руководиоце самосталних владиних установа и органа, као што су комитети, неке управе, затим генералне дирекције, постављати Президијум. Тиме ће се

ојачати одговорност и самосталност ових руководиоца који нису чланови владе и дати шира могућност за стварање самосталних владиних установа.

3) Закон прецизира разна овлашћења Президијума, као што су Уставом већ установљена права у случају мобилизације и рата, затим овлашћења у вези са посланичким имунитетом, реконструкцијом владе, постављењем министара, расписивањем избора итд.

4) Законом се на бази досадашњег искуства нешто друкчије постављају и прецизирају односи између Президијума и његовог Претседништва.

Према томе, предлог закона не садржи битне новине у досадашњим правима Президијума, већ у процесу саглашавања наших прописа са променама у начину управљања и уопштавајући досадашњу праксу у раду Президијума кодификује и употпуњује материју о Президијуму Народне скупштине ФНРЈ, проширујући ту и тамо, према конкретним потребама, постојећа овлашћења Президијума. Зато би било потребно да се овај закон донесе по прописима чл. 72 Устава ФНРЈ.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА ВЕЋА НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ПРЕЗИДИЈУМУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

ВЕЋЕ НАРОДА

Законодавни одбор

Бр. 58

26 фебруара 1951 године

Београд

ВЕЋУ НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Законодавни одбор Већа народа Народне скупштине ФНРЈ, на својој седници од 26 фебруара 1951 године, претресао је Предлог закона о Президијуму Народне скупштине ФНРЈ, а који је на основу чл. 58 Пословника Већа народа Народне скупштине

ФНРЈ упутио Президијум Народне скупштине ФНРЈ Народној скупштини ФНРЈ на решавање.

Сагласно Пословнику Већа народа а на основу претреса Предлога закона о Президијуму Народне скупштине ФНРЈ, Законодавни одбор подноси Већу народа следећи извештај.

На основу претреса сваког члана Предлога закона о Президијуму Народне скупштине ФНРЈ, а по постигнутој сагласности редакционе комисије оба одбора, Законодавни одбор предлаже Већу народа следеће измене и допуне у тексту наведеног законског предлога:

У наслову реч „ФНРЈ” исписати.

У чл. 2, први ред, место „се бира” ставити „бира се”.

У чл. 5, у првом и другом реду, иза речи „скупштине” односно „скупштини” додати „ФНРЈ”.

У чл. 6 под тач. 1), у првом реду, реч „ФНРЈ” исписати а у последњем реду додати речи „даје овлашћења Влади ФНРЈ за закључење зајмова у иностранству;”. У тач. 4), у другом и петом реду, реч „ФНРЈ” брисати. У тач. 5), у другом реду, реч „ФНРЈ” исписати. У тач. 6), у шестом реду, испред речи „у случају” ставити „земље”. У тач. 7), у другом реду, реч „ФНРЈ” брисати а место „влада” ставити „Влада ФНРЈ на предлог Претседника Владе”. У четвртном и у тринаестом реду, после речи „потврду” додати „Народне” а реч „Скупштине” писати малим словом „с”.

У чл. 7, у другом ставу, први ред, место „се објављују” ставити „објављују се”.

У поднаслову изнад члана 8, на крају, додати реч „Президијума”.

У чл. 8, у првом реду, место „законика” ставити „законима”.

У чл. 9, у другом реду, реч „секретар” писати великим словом „С”.

У чл. 10, у четвртном реду реч „ФНРЈ” брисати а у шестом реду, реч „ФНРЈ” исписати. У другом ставу, први ред, место „тач. 6 чл. 6” ставити „тачке 6 члана 6”.

У чл. 11, у четвртном реду место „у Президијуму” ставити „Президијума”.

У чл. 14 уместо речи „заменеју га потпретседници по реду.” ставити „заменеју га један од потпретседника по реду, а у случају спречености Секретара један од чланова Президијума кога одреди Претседништво.”.

У чл. 20 у првом реду, брисати речи „преко Претседника“.

За известиоца Одбор је одредио Александра Шевића.

Подносећи Већу народа овај извештај, Законодавни одбор предлаже Већу да га изволи усвојити.

Секретар
Богдан Орешчанин, с. р.

Претседник
Законодавног одбора
Моша Пијаде, с. р.

Чланови:

Нинко Петровић, с. р., Јоже Лампрет, с. р., Ладислав Амброжич, с. р., Димитрије Бајалица, с. р., Сулејман Филиповић, с. р., Гојко Гарчевић, с. р., Фадил Хоџа, с. р., Грга Јанкез, с. р., Слободан Марјановић, с. р., Тоде Ношпал, с. р., Јосип Рус, с. р., Ида Сабо, с. р., Сретен Вукосављевић, с. р., Александар Шевић, с. р., Јосип Јерас, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА САВЕЗНОГ ВЕЋА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ПРЕЗИДИЈУМУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Законодавни одбор

Бр. 86

27 фебруара 1951 године

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Београд

Законодавни одбор Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ на својој седници од 26 фебруара 1951 године претресао је Предлог закона о Президијуму Народне скупштине ФНРЈ, достављен му од Претседника Савезног већа, а који је на основу чл. 58 Пословника Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ упутно Президијум Народне скупштине ФНРЈ Савезном већу Народне скупштине ФНРЈ на решавање.

Сагласно Пословнику Савезног већа, а на основу претреса Предлога закона о Президијуму Народне скупштине ФНРЈ, Законодавни одбор подноси Савезном већу следећи извештај.

На основу претреса сваког члана Предлога закона о Президијуму Народне скупштине ФНРЈ, а по постигнутој сагласности редакционе комисије оба одбора, Законодавни одбор предлаже Савезном већу следеће измене и допуне у тексту наведеног законског предлога:

У наслову реч „ФНРЈ” исписати.

У чл. 2, први ред, место „се бира” ставити „бира се”.

У чл. 5, у првом и другом реду, иза речи „скупштине” односно „скупштини” додати „ФНРЈ”.

У чл. 6 под тач. 1), у првом реду, реч „ФНРЈ” исписати а у последњем реду додати речи „даје овлашћења Влади ФНРЈ за закључење зајмова у иностранству;”. У тач. 4), у другом и петом реду, реч „ФНРЈ” брисати. У тач. 5), у другом реду, реч „ФНРЈ” исписати. У тач. 6), у шестом реду, испред речи „у случају” ставити „земље”. У тач. 7), у другом реду, реч „ФНРЈ” брисати а место „влада” ставити „Влада ФНРЈ на предлог Претседника Владе”. У четвртном и у тринаестом реду, после речи „потврду” додати „Народне” а реч „Скупштине” писати малим словом „с”.

У чл. 7, у другом ставу, први ред, место „се објављују” ставити „објављују се”.

У поднаслову изнад члана 8, на крају, додати реч „Президијума”.

У чл. 8, у првом реду, место „законика” ставити „законима”.

У чл. 9, у другом реду, реч „секретар” писати великим словом „С”.

У чл. 10, у четвртном реду реч „ФНРЈ” брисати а у шестом реду, реч „ФНРЈ” исписати. У другом ставу, први ред, место „тач. 6 чл. 6” ставити „тачке 6 члана 6”.

У чл. 11, у четвртном реду, место „у Президијуму” ставити „Президијума”.

У чл. 14 место речи „заменењују га потпретседници по реду.” ставити „заменењује га један од потпретседника по реду, а у случају спречености Секретара један од чланова Президијума кога одреди Претседништво.”.

У чл. 20 у првом реду, брисати речи „преко Претседника”.

За известиоца Одбор је одредио др Милорада Влајковића.

Подносећи Савезном већу овај извештај, Законодавни одбор
предлаже Већу да га изволи усвојити.

Секретар
др Јерко Радмиловић, с. р.

Претседник
Законодавног одбора
др Јосип Хрнчевић, с. р.

Чланови:

Владимир Симић, с. р., Ванчо Бурзевски, с. р., Едхем Чамо, с. р.,
Иса Јовановић, с. р., Мара Нацева, с. р., Живорад Љубичић, с. р.,
Милан Поповић, с. р., Ђуро Салај, с. р., Душан Кведер, с. р.,
др Иво Сунарић, с. р., др Макс Шнудерл, с. р., др Метод Ми-
куж, с. р., др Милорад Влајковић, с. р., Вељко Зековић, с. р.

ВЕЋЕ НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

(ДРУГОГ САЗИВА)

ПРЕТСЕДНИШТВО ВЕЋА НАРОДА

Претседник

Јосип Видмар

Потпретседници:

Митра Митровић

Вељко Влаховић

Секретари:

Скендер Куленовић

Јожа Хорват

Крсте Марковски

СТАЛНИ ОДБОРИ ВЕЋА НАРОДА

ЗАКОНОДАВНИ ОДБОР

(Изабран на I седници Првог редовног заседања 26-IV-1950 г.)

Претседник

Моша Пијаде

Потпретседник

Нинко Петровић

Секретар

Богдан Орешчанин

Чланови:

Ладислав Амброжич, Димитрије Бајалица, Милош Царевић, Сулејман Филиповић, Гојко Гарчевић, Фадил Хоџа, Грга Јанкез, др Хинко Кризман, Лео Матес, Слободан Марјановић, Радован Мијушковић, др Милош Московљевић, Трде Ношпал, Јосип Рус, Ида Сабо, др Јожа Вилфан, Сретен Вукосављевић, Јоже Лампрет

Заменици:

Александар Шевић, Седат Вели, Анте Вркић, Јосип Јерас, Јован Тетковић

ОДБОР ЗА ПРИВРЕДНИ ПЛАН И ФИНАНСИЈЕ

(Изабран на I седници Првог редовног заседања 26-IV-1950 г.)

Претседник

Иван Гошњак

Потпретседник

Влајко Беговић

Секретар

Војислав Срзентић

Чланови:

Нисим Албахари, Анка Берус, Васил Ђоргов, Раде Хаџовић, Радивој Давидовић, Јосип Јерас, Бено Когник, Владимир Кривиц, Милосав Милосављевић, Кирил Миљовски, Милија Ковачевић, Радисав Недељковић, Миле Перунички, Драгутин Саили, Косан Павловић, Алекса Томић, Александар Шевић, Јосип Шестан

Заменици:

Радиврје Јовановић, Тоне Долиншек, др Фран Тућан, Јашар Аљић, Илија Матерић

МАНДАТНО-ИМУНИТЕТСКИ ОДБОР

(Изабран на I седници Првог редовног заседања 26-IV-1950 г.)

Претседник

Алекса Томић

Потпретседник

Антон Шуштершич

Секретар

Вуко Радовић

Чланови:

Драгутин Саили, Никола Мартиноски, Катарина Патрковић, Радивој Давидовић

Заменици:

Душан Половић, Боро Чаушев, Ибрахим Шатор

АДМИНИСТРАТИВНИ ОДБОР

(Изабран на I седници Првог редовног заседања 26-IV-1950 г.)

Претседник

Милан Смиљанић

Потпретседник

Пуниша Перовић

Секретар

Крсто Филиповић

Чланови:

Богдан Орешчанин, Никола Котле, Франц Ракеф, Муча Керима

Заменници:

др Светозар Ритиг, Блаже Конески, Владо Вујовић

ОДБОР ЗА МОЛБЕ И ЖАЛБЕ

(Изабран на I седници Првог редовног заседања 26-IV-1950 г.)

Претседник

Марко Вујачић

Потпретседник

Лука Мршић

Секретар

Радисав Недељковић

Чланови:

Грга Јанкез, др Павел Луначек, Ристо Мијатовић, Никола Пешев

Заменици:

Антун Аугустинчић, Ристо Џунов, Флоријан Сучић

НАРОДНИ ПОСЛАНИЦИ
ВЕЋА НАРОДА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ
(ДРУГОГ САЗИВА)

Ацева Вера	Дика Ирфан	Ивековић др Младен
Албахари Нисим	Долиншек Тоне	Јакац Божидар
Аљиљи Јашар	Драгашевић Вуко	Јакопич Алберт
Амброжич Ладислав	Драгић Кристина	Јаковљевић др Стеван
Андрић Иво	Ђаковић Спасоје	Јанкез Грга
Ангелковски Благоје	Ђерђа Јосип	Јелчић Јозо
Атанасовски Душко	Ђермановић Живота	Јерас Јосип
Аутустинчић Антун	Ђилас Милован	Јевремовић Бранко
Бабић Радомир	Ђурић Гоја	Јовановић Радивоје
Бачлија Марко		
Бајалица Димитрије	Џамбаз Даре	Капор Чедо
Бакић Митар	Џунов Ристо	Кардељ Едвард
Балан Жива		Кавчић Стане
Барјактари Мурат	Филиповић Крсто	Киш Вилмош
Библер др Алеш	Филиповић Сулејман	Коцбек Едвард
Беговић Влајко	Фрол Фране	Конески Блаже
Берус Анка		Косановић Сава
Бевк Франце	Галамбош Иштван	Котле Никола
Билановић Данило	Гарчевић Гојко	Котник Бено
Боричић Мило	Гершковић др Леон	Ковачевић Адем
Братић др Душан	Гиноски Лазар	Ковачевић Милија
Бринић Јованка	Гјоргов Васил	Ковачевић Никола
Брковић Саво	Гошњак Иван	Креачић Отмар
Будимир Фрањо	Грбић Чедо	Кривиц Владимир
	Грујоски Ташко	Кризман др Хинко
Царевић Милош	Груловић Никола	Кузеновић Скендер
		Купрешанин Милан
Ђетковић Јован	Хајрулан Кемал	Курт Хуснија
Ђопић Бранко	Хамовић Раде	
	Хамза Цевдет	Лампрет Ложе
Чапко Ђура	Херљевић Фрањо	Лендваи Клара
Чаушев Боро	Хочевар Јанез	Лешн Аћиф
Чубриловић др Васо	Хоџа Фадил	Лубеј Франце
Чурић Ахмед	Хорват Јожа	Луначек др Павел
	Хоти Шабан	
Дапчевић Пеко		Љатић Асим
Давидовић Радивој	Ицев Александар	
Дедијер Владимир	Илић Драгољуб	Мачек Иван

Мамут Рамадан
Мандић Глигорије
Манојловић Радмила
Марјановић Слободан
Марковски Крсте
Мартиноски Никола
Масларић Божидар
Матерић Илија
Матес Лео
Матић Петар
Медан Саво
Мелвингер др Иван
Мићуновић Вељко
Мијатовић Ристо
Мијушковић Радован
Миливојевић Јоза
Милосављевић Љубинка
Милосављевић Милосав
Миљковић Мито
Миљовски Кирил
Минић Милка
Митровић Гргур
Митровић Митра
Мојсов Лазар
Московљевић др Милош
Мршкић Лука
Муча Керима
Мугоша Андрија
Мустафа Садик

Настић Лазар
Назим Фируз
Недељковић Радисав
Николиш др Гојко
Ношпал Тоде

Ојданић Добрила
Олајош Михаљ
Орешчанин Богдан

Патрнogiћ Катарина
Павловић Косан

Павлезски Васил
Пехачек Радо
Пејновић Ката
Перовић Пуниша
Перуничкић Миле
Пешев Никола
Петровић Мато
Петровић Никола
Петровић Нинко
Пијаде Моша
Пилавцић Сенија
Полак Бојан
Поповић Душан
Поповић Горољуб
Поповић Јован
Поповић Милентије
Поповић Владимир
Прибићевић др Раде
Пуцар Ђуро

Радовић Вуко
Радуловић Милорад
Равекф Франц
Раутер Марија
Реџепагић Мустафа
Рехак Ласло
Рибникар Владислав
Ритиг др Светозар
Рукавина Иван
Рус Јосип

Сабо Ида
Санди Драгутин
Савић Павле
Симић Станоје
Симоновић Лакић
Смиљанић Милан

Спевак Јурај
Срзентић Војислав
Станковић др Синиша
Стилиновић Маријан
Стојнић Велимир

Сучић Флоријан
Сулејмани Хивзија
Сулејмани Шемси
Светек Франце

Џарки Ђамил
Шатор Ибрахим
Шћепановић Јевто
Шентјурц Лидија
Шестан Јосип
Шевић Александар
Шопов Ацо
Шукри Али
Шуштершич Антон

Тадих Ружа
Тавчар др Игор
Томић Алекса
Тућан др Фран

Улага Франц

Вели Седат
Веслиевски Наум
Видмар Јосип
Вилфан др Јоже
Влахов Димитар
Влаховић Вељко
Војводић Тодор
Врева Суљо
Вркљан Анте
Вујачић Марко
Вујовић Лука
Вујовић Владо
Вукмановић Светозар
Вукосављевић Сретен

Зихерл Борис

Жанко др Милош
Жижкић Живко

САВЕЗНО ВЕЋЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

(ДРУГОГ САЗИВА)

ПРЕТСЕДНИШТВО САВЕЗНОГ ВЕЋА

Претседник

Владимир Св. Симић

Потпретседници:

Франьо Гаџић

Крсто Ђупивода

Секретари:

Момчило Марковић

Вида Томић

Наум Наумовски

СТАЛНИ ОДБОРИ САВЕЗНОГ ВЕЋА

ЗАКОНОДАВНИ ОДБОР

(Изабран на I седишци Првог редовног заседања 26-IV-1950 г.)

Претседник

др Јосип Хричевић

Потпретседник

Владимир Симић

Секретар

др Јерко Радмиловић

Чланови:

Банчо Бурзевски, др Едхем Чамо, Душан Димитић, Мехмед Хоџа, Лајчо Јарамазовић, Иса Јовановић, Велибор Љујић, Мара Нацева, Живорад Љубичић, Милај Поповић, Ђуро Салај, Душан Кведер, др Иво Сунарић, Бошко Шилеговић, др Макс Шнудерл, др Метод Микуж, др Милорад Влајковић, Вељко Зековић

Заменици:

Милош Минић, Марин Цетињић, Круме Наумовски, Мишко Крањец, Душан Грк

ОДБОР ЗА ПРИВРЕДНИ ПЛАН И ФИНАНСИЈЕ

(Изабран на I седници Првог редовног заседања 26-IV-1950 г.)

Претседник

Јован Веселинов

Потпретседник

Марко Белинић

Секретар

Благоја Талески

Чланови:

Ристо Антуновић, Љубо Бабић, Душан Бркић, Хасан Бркић, Комнен Церовић, Душан Чалић, Љубодраг Ђурић, Тоне Фајфар, Јанез Хрибар, Авдо Хумо, Сергеј Крајгер, Филип Лакуш, Воја Лековић, Милош Минић, Никола Минчев, Ђока Пајковић, Пашко Ромац, Добросав Томашевић

Заменици:

Зоран Полич, Пашага Манџић, Страшо Христов, Томо Чиковић, Бранислав Стојановић

МАНДАТНО-ИМУНИТЕТСКИ ОДБОР

(Изабран на I седници Првог редовног заседања 26-IV-1950 г.)

Претседник

Петар Комадина

Потпретседник

Богоја Фотев

Секретар

Груја Новаковић

Чланови:

Божидар Томић, Радомир Медојевић, Франц Симонић, Саит Загрић

Заменици:

Вид Радиковић, Илија Тепавац, Борис Алексоски

АДМИНИСТРАТИВНИ ОДБОР

(Изабран на I седници Првог редовног заседања 26-IV-1950 г.)

Претседник
Станка Веселинов

Потпретседник
Шефкет Маглајлић

Секретар
Живорад Љубичић

Чланови:

Ивица Гретић, Јоже Борштнар, Спасоје Шарац, Борис Алексоски

Заменици:

Јосип Змаић, Славољуб Петровић, Живко Брајковски

ОДБОР ЗА МОЛБЕ И ЖАЛБЕ

(Изабран на I седници Првог редовног заседања 26-IV-1950 г.)

Претседник
Павле Јовићевић

Потпретседник
Анте Роје

Секретар
Велибор Љујић

Чланови:

Антон Загоришек, Кемал Сејфула, Светозар Госпић, Јожеф Нађ

Заменици:

Иван Шибл, Мара Нацева, Божидарка Дамњановић

НАРОДНИ ПОСЛАНИЦИ САВЕЗНОГ ВЕЋА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

(ДРУГОГ САЗИВА)

Абрамовић Анто	Брећел др Маријан	Дамњановић Божидарка
Агбаба Милка	Бркић Душан	Даниловић Угљеша
Ајтић Предраг	Бркић Хасан	Дебеляк Стјепан
Алексиевски Димитар	Бркић Звонко	Девеџић Душан
Алексоски Борис	Бричић Јосип	Дикић Бора
Антуновић Ристо	Броћић Раденко	Диминић Душан
Апостолски Михаило	Бровч Андреј	Дороњски Стеван
Арсов Љубчо	Броз Јосип Тито	Дошен Илија
Авбељ Виктор	Будовалчев Арса	Драушник Јурница
	Буљан Вице	Дудић Зорка
	Бурић Хасо	Дугоњић Рато
Бабић Антун	Бурзевски Ванчо	Дукић Милан
Бабић Љубо	Бутозан др Васо	Дулкан Станислав
Бабовић Спасенија		
Баће Максо	Цази Јосип	Баконовић Никола
Бајалски Ристо	Цегледи Мађаш	Ђорђевић Александар
Бакарић др Владимир	Церовић Комнен	Ђукић Пане
Бакрач Јозо	Цетинић Марин	Ђурашковић Милутин
Банина Анте	Црнобрња Богдан	Ђурђић Душан
Батановић Милован	Црвенковски Крсте	Ђурић Љубодраг
Бегић Драго	Цвејић Живорад	
Бегић Мухидин	Цветић Боса	
Белинић Марко	Цвјетић Никола	Фајфар Тоне
Беловуковић Милан		Фаркаш Нандор
Бељански Јован	Ђосић Добрица	Фијан Јакоб
Бенчић Драгомир	Ђурчић Живојин	Фрнџић Елизабета
Бибер Антун	Ђурувија Тоде	
Биједић Џемал		
Бјелица Рако	Чакић Бошко	Гаши Аљуш
Блашковић Славко	Чалнић Душан	Гажи Фрањо
Блажевић Јаков	Чамо др Едхем	Гигов Страхил
Бојанић Владан	Чавушевић Иван	Гиздић Драго
Борић Душан	Ченгић Есад	Голуб Мијо
Борчић Чедо	Черкез Ибрахим	Госпић Светолик
Борштар Јоже	Чиковић Томо	Гранђа Иван
Бошковић Добривоје	Чолак Петар	Грегорић др Павле
Бошковић Ђорђе	Чолаковић Родољуб	Гретић Ивица
Бошковић Радомир	Чомић Младен	Гргурић др Јаков
Божичевић Иван	Чворовић Витомир	Грк Душан
Брајковски Живко		Грујић Радован

Хасанагић Хилмија
 Хасани Синан
 Херцеговац Адем
 Хоџа Мехмед
 Хољевац Већеслав
 Хорват Иван
 Хотић Месуд
 Хрибар Јанез
 Христов Страшо
 Хричевић др Јосип
 Хукић Мехмедалија
 Хумо Авдо

Илић Павле
 Илић Радојко
 Илић Сава
 Илијевски Владо
 Ивић Стјепан
 Иковић Љубомир

Јадрешин Богде
 Јакшић Никола
 Јакшић Раде
 Јанић Владо
 Јанићијевић Милован
 Јанковић Драгољуб
 Јарамазовић Лајчо
 Јеленковић Војислав
 Јеркић Иво
 Јојкић Ђурица
 Јоксимовић Саво
 Јосиповић Србољуб
 Јовановић Блажо
 Јовановић Бранко
 Јовановић Драгољуб
 Јовановић Ђура
 Јовановић Иса
 Јовановић Петар
 Јовановић Радос
 Јовићевић Павле
 Јововић Десимир
 Јуринчић Нико

Капетановић Хајро
 Капор Момир
 Карабеговић Осман
 Караиванов Иван
 Караланџин Станко
 Кекић Данило
 Кирићански Драгољуб
 Кидрич Борис
 Киш Јан
 Клаусбергер Петар
 Кнежевић Ђура
 Коџо Димчо
 Кочевар Франц
 Кодра Џафер

Кохаровић др Александар
 Колак Руди
 Колишевски Лазар
 Комадина Петар
 Комар Славко
 Комленић Симо
 Косорић Перо
 Ковачевић Душанка
 Ковачевић Вељко
 Крајачић Иван
 Крајачић Сока
 Крајгер Борис
 Крајгер Сергеј
 Крањец Мишко
 Крпе Павло
 Крстић Бошко
 Крстић Ратко
 Крстуловић Видко
 Куфрин Милка
 Кундација Душан
 Кузмановски Боге
 Кведер Душан

Лакић Никола
 Лакуш Филип
 Лалић Ђуро
 Лекић Ђока
 Лековић Воја
 Лескошек Франц

Лошић Асим
 Лозо Павло
 Лукић Војин

Љубичић Живорад
 Љукић Велибор

Маглајлић Шефкет
 Малески Владо
 Малежич Матија
 Манџић Пашага
 Маринко Миха
 Марковић Милорад
 Марковић Момчило
 Марковић Стјепан
 Мартиновић Милан
 Масарото Ђусто
 Мاستиловић Новак
 Матић Ђорђе
 Медојевић Радомир
 Међо Томо
 Међугорац Миле
 Месић Милан
 Михаиловић Риста
 Михајловски Кирил
 Мијатовић Џвијетин
 Микуж др Метод
 Миладиновић Тимотије
 Милаковић Милош
 Милатовић Милорад
 Милојевић Јанко
 Милојевић Милоје
 Минчев Никола
 Миндеровић Чедомир
 Милић Милош
 Мирковић Ико
 Митевски Методи
 Митић Владимир
 Митровић Милорад
 Морача Милутин
 Мразовић Карло
 Мркоџић Марко
 Мугоша Душан

Мундрић Петар
Мустафа Ашим

Нацева Мара
Нађ Жежеф
Нађ Коста
Наранчић Душан
Наумовски Круме
Наумовски Наум
Недељковић Радисав
Нефат Фрањо
Неорчић Милијан
Нешковић др Благоје
Никезић Марко
Никодијевић Тихомир
Николић Драгомир

Николић Живојин
Никшић Ђорђе
Нимани Ђавит
Новак Франц
Новак Иван
Новаковић Грујо

Обад Томо
Оцвирк Иван
Олбина Дане
Опачић Станко-Ћаница
Остовић Адам

Пахић Лука
Пајковић Ђока
Пантић Милан
Папић Радован
Пауновић Светомир
Павелић Маријан
Павлачић Мика
Павлековић Мирко
Пенезић Слободан
Перичић Марко
Перкушић Иван
Петковић Чедомир
Петровић Душан
Петровић Славољуб

Петровски Станко
Почуча Миле
Полич Зоран
Половић Марко
Попит Франц
Поливода Крсто
Поповић Коча
Поповић Милан
Поповић Стево
Потрч др Јоже
Поздерац Хакија
Працаић Драгутин
Продановић Милан
Првчић Стјепан
Пувалић Стево

Рачки Никола
Радић Војислав
Радичевић Жарко
Радиковић Вид
Радосављевић Добривоје
Радмиловић др Јерко
Радојковић Живорад
Радовановић Милија
Ракицић Радослав
Ранковић Александар
Раос Анте
Рецовић Абдула
Регент Иван

Релић Петар
Рибар др Иван
Рикановић Илија
Ристић Душан
Родић Гојко
Роје Анте
Ромац Пашко
Ропрет Виктор
Рудолф Јанко
Румбак Иван

Салај Ђуро
Сејфула Кемал
Секулић Никола

Симеоновић Јанко
Симић Владимир
Симокич Франц
Сиротановић Алија
Скендер Максут
Скерловник Иво
Смилевски Видоје
Софијанић Ратко
Сремец др Златан
Стаколич Јоже
Стамболић Петар
Стаменковић Драги
Станић Миле
Станиловић Антон
Станковић Миодраг
Станојевић Светислав

Станте Петар
Стефановић Светислав
Стојанов Сима
Стојанов Божа
Стојановић Бранислав
Стојановић Лука
Стојановић Родољуб
Стојановић Сретен
Стојковић Миодраг
Стојковић Стојадин
Суцуковић Милан
Сунарић др Иво

Шачири Исмет
Шакири Реис
Шарац Спасоје
Шарац др Заим
Шегрт Владо
Шеховић Ахмет
Шибл Иван
Шиљеговић Бошко
Шимунов Јосип
Шкипић Милорад
Шнудерл др Макс
Шоти Пал
Шпиљак Мика
Шпрљан Гуште

Штруцл Петер
Штурм Антон

Тујић Матија
Турковић Иван

Вукасовић Милан

Талески Благоја
Темелкоски Борко
Тепавец Илија
Тиквицки Геза
Тодоровић Мијалко
Тодоровић Симо
Томашевић Добросав
Томић Божидар
Томшич Вида
Трајковић Александар
Трајковић Јосип
Тренески Љубе
Трифун Аурел
Трифунуовић Светислав
Трнавци Брахим
Тудман Јосип

Узуновски Цветко

Васиљевић Живан
Веселинов Јован
Веселинов Станка
Видић Добривоје
Випотник Јанез
Влајковић др Милорад
Влатковић Немања
Војиновић Петар
Војнојевић Никола
Врбанац Јосип
Врховац Милан
Вујасиновић Тодор
Вукадиновић Ђуро

Загоришек Антон
Зарић Аљуш
Затрић Сант
Зећири Адем
Зечевић Славко
Зечевић Владо
Зекић Милош
Зековић Вељко
Златић Дина
Змаић Јосип
Зорић Милорад

Жаки Јожеф
Жежељ Милан
Жигић Раде
Живановић Милосав

СТАЛНИ ОДБОРИ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

(ДРУГОГ САЗИВА)

ОДБОР ЗА ИНОСТРАНЕ ПОСЛОВЕ

(Изабран на другој заједничкој седници I редовног заседања 27 априла 1950 године а допуњен на петој заједничкој седници I ванредног заседања 27 јуна 1950 године)

Претседник

Петар Стамболић

Потпретседник

Димитар Влахов

Секретар

Владимир Дедијер

Чланови:

Из Савезног већа:

Максо Баће, др Владимир Бакарић, Богдан Црнобрња, др Јосип Хрнчевић, Мехмед Хоџа, Блажо Јовановић, Лазар Колишевски, Миха Маринко, Ђусто Масарато, Милијан Неоричић, Слободан Пенезић, Иван Регент, Ђуро Салај, Владимир Симић, Видое Смилевски, Добросав Томашевић, Вида Томшич, Авдо Хумо, Иван Караиванов, Стеван Дороњски, Марко Никезић, Славко Комар, Бошко Шилеговић, Кемал Сејфула, Владо Малески

Из Већа народа:

Иво Андрић, Митар Бакић, Франце Бевк, Милан Купрешанин, Отмар Креачић, Лео Матес, Љубинка Милосављевић, Лазар Мојсов, Ђуро Пуцар, Јосип Рус, Павле Савић, др Симиша Станковић, Лидија Шентјурц, Илија Матерић, Ацо Шопов, др Фран Тућан, Јосип Видмар, Вељко Влаховић, Милош Царевић, Бранко Јевремовић, Владислав Рибникар, др Гојко Николиш, Борис Зихерл, Велимир Стојнић

ОДБОР ЗА НАРОДНУ ОДБРАНУ

(Изабран на другој заједничкој седници Првог редовног заседања
27 априла 1950 године)

Претседник

Иван Гошњак

Потпретседник

Ристо Антуновић

Секретар

Радо Пехачек

Чланови:

Из Савезног већа:

Михаило Апостолски, Бошко Шиљековић, Угљеша Даниловић,
Фрањо Гажи, Мехмед Хоџа, Борко Темелкоски, Матија Малежич,
Коста Нађ, Душан Петровић, Коча Поповић, Анте Раос, Владо
Шегрт, Пал Шоти

Из Већа народа:

Пеко Дапчевић, Лазар Гиноски, Никола Груловић, Даре Џамбаз,
Раде Хамовић, Фадил Хоџа, Стане Кавчич, Чедо Капор, Иван
Мачек, Ристо Мијатовић, Љубинка Милосављевић, др Раде При-
бићевић, Алекса Томић

ОДБОР ЗА НАРОДНУ ВЛАСТ

(Изабран на другој заједничкој седници Првог редовног заседања
27 априла 1950 године)

Претседник

Велимир Стојнић

Потпретседник

Марко Никезић

Секретар

др Леон Гершковић

Чланови:

Из Савезног већа:

Виктор Авбељ, Драгомир Бенчич, др Маријан Брецељ, Звонко
Бркић, Илија Дошен, Ђура Јовановић, Хајро Капетановић, Боге

Кузмановски, Јован Веселинов, Радомир Медојевић, Ико Мирковић, Методи Митевски, Миле Почуча, Крсто Попивода, Исмет Шаџири, Добривоје Видић, Џафер Кодра, др Милорад Влајковић, Дина Златић, Џвијетин Мијатовић

Из Већа народа:

Вера Ацева, Мило Борићић, Ристо Џунов, Крсто Филиповић, Јанез Хочевар, Мамут Рамадан, Бранко Јевремовић, Адем Ковачевић, Франце Лубеј, др Иван Мелвингер, Слободан Марјановић, Јоза Миливојевић, Радивоје Јовановић, Андрија Мугоша, Миле Перуничић, Ласло Рехак, др Синиша Станковић, Алберт Јакопич, др Милош Жанко

КОМИСИЈЕ ЗА УТВРЂИВАЊЕ АУТЕНТИЧНИХ ТЕКСТОВА ЗАКОНА

(Изабране на другој заједничкој седници Савезног већа и Већа народа од 27 априла 1950 године)

Из Савезног већа:

Из Већа народа:

за српски језик

Владимир Симић
др Милорад Влајковић
Милош Минић

Моша Пијаде
др Синиша Станковић
Милош Царевић

за хрватски језик

др Јосип Хрнчевић
др Јерко Радмиловић
Ђуро Салај

др Леон Гершковић
Грга Јанкез
Лео Матес

за словеначки језик

др Макс Шнудерл
др Метод Микуж
Мишко Крањец

Франце Бевк
Јосип Јерас
Јоже Лампрет

за македонски језик

Никола Минчев
Ванчо Бурзевски
Владо Малески

Лазар Мојсов
Ацо Шопов
Кирил Миљовски

АНКЕТНИ ОДБОРИ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

(ДРУГОГ САЗИВА)

АНКЕТНИ ОДБОР ЗА ИСПИТИВАЊЕ СТАЊА СНАБДЕВАЊА У ФНРЈ

(Изабран на другој заједничкој седници Првог редовног заседања
27 априла 1950 године)

Претседник

Иван Божичевић (Хрватска)

Секретар

Данило Кекић (Војводина)

Чланови:

Из Савезног већа:

Десимир Јововић (Србија), Јанко Рудолф (Словенија), Симо
Комленић (Б. и Х.), Борис Алексоски (Македонија), Милан Вука-
совић (Црна Гора), Саит Затрић (Космет)

Из Већа народа:

Владислав Рибникар (Србија), Богдан Орешчанин (Хрватска),
Марија Раутер (Словенија), Франьо Будимир (Б. и Х.), Кирил
Миљовски (Македонија), Лука Вујовић (Црна Гора), Ружа Тадић
(Војводина), Милија Ковачевић (Космет)

АНКЕТНИ ОДБОР ЗА ИСПИТИВАЊЕ ОТКУПНОГ СИСТЕМА У ФНРЈ

(Изабран на другој заједничкој седници Првог редовног заседања
27 априла 1950 године)

Претседник

Момчило Марковић (Србија)

Секретар

Димитрије Бајалица (Б. и Х.)

Чланови:

Из Савезног већа:

Драгутин Працаић (Хрватска), Владо Шегрт (Б. и Х.), Виктор
Ропрет (Словенија), Ванчо Бурзевски (Македонија), Комнен Це-
ровић (Црна Гора), Иса Јовановић (Војводина), Павле Јовићевић
(Космет)

Из Већа народа:

Бранко Јевремовић (Србија), Јосип Шестан (Хрватска), Никола
Ковачевић (Црна Гора), Франц Улага (Словенија), Ристо Џунов
(Македонија), Лука Мркшић (Војводина), Горолуб Поповић
(Космет)

ПРЕЗИДИЈУМ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ
(ДРУГОГ САЗИВА)

Претседник
др Иван Рибар

Потпретседници:

Моша Пијаде
Филип Лакуш

Јосип Рус
Ђуро Пуцар

Димитар Влахов
Марко Вујачић

Секретар
Миле Перуничић

Чланови:

др Владимир Бакарић, Душан Бркић, Јосип Броз Тито, Родољуб
Чолаковић, Милован Ђилас, Фране Фрол, Иван Гошњак, Авдо
Хумо, Блажо Јовановић, Едвард Кардељ, Борис Кидрич, Руди
Колак, Лазар Колишевски, Сава Косановић, др Благоје Нешковић,
Џавид Нимани, Душан Петровић, Нинко Петровић, Александар
Ранковић, Иван Регент, др Златан Сремец, Петар Стамболић,
др Синиша Станковић, Владо Шегрт, Добросав Томашевић, Алекса
Томић, Цветко Узуновски

Врховни командант Југословенске армије
Маршал Југославије
Јосип Броз Тито

В Л А Д А

ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Претседник Владе и Министар народне одбране Маршал Југославије Јосип Броз Тито;

Потпретседник Владе, Министар иностраних послова и Претседник Савета за законодавство и изградњу народне власти Едвард Кардељ;

Потпретседник Владе и Министар унутрашњих послова Александар Ранковић;

Потпретседник Владе ФНРЈ др Благоје Нешковић;

Министар Владе ФНРЈ Милован Ђилас;

Министар Владе ФНРЈ Сава Косановић;

Министар Владе ФНРЈ — Претседник Савета за културу и науку Родољуб Чолаковић;

Министар правосуђа Фране Фрол;

Министар Владе ФНРЈ — Претседник Привредног савета Владе ФНРЈ и Претседник Савезне планске комисије Борис Кидрич;

Министар финансија Добривоје Радосављевић;

Министар спољне трговине инж. Милентије Поповић;

Министар Владе ФНРЈ — Претседник Савета за енергетику и екстрактивну индустрију Светозар Вукмановић;

Министар Владе ФНРЈ — Претседник Савета за машиноградњу Франц Лескошек;

Министар Владе ФНРЈ — Претседник Савета за пољопривреду и шумарство инж. Мијалко Тодоровић;

Министар Владе ФНРЈ — Претседник Савета за саобраћај и везе Божидар Масларић;

Министар Владе ФНРЈ — Претседник Савета за прерађивачку индустрију Рато Дугоњић;

Министар Владе ФНРЈ — Претседник Савета за грађевинарство и грађевинску индустрију Љубчо Арсов;

Министар Владе ФНРЈ — Претседник Савета за промет
робом Осман Карабеговић;

Министар рада и Министар за новоослобођене крајеве
Већеслав Хољевац;

Министар железница Тодор Вујасиновић;

Министар поморства Вицко Крстуловић;

Министар саобраћаја Влада Зечевић;

Министар пошта др Заим Шарац;

Министар Владе ФНРЈ — Претседник Комитета за за-
штиту народног здравља др Павле Грегорић;

Министар Владе ФНРЈ — Претседник Комитета за тури-
зам и угоститељство Станоје Симић;

Министар Владе ФНРЈ — Генерални директор машино-
градње инж. Никола Петровић;

Министар Владе ФНРЈ — Претседник Комитета за водо-
привреду др Васо Чубриловић;

Министар Владе ФНРЈ — Генерални директор црне
металургије Страхил Гигов;

Министар Владе ФНРЈ — Генерални директор металур-
гије Вељко Мићуновић;

Министар Владе ФНРЈ — Генерални директор за произ-
водњу и прераду нафте Милка Микић;

Министар Владе ФНРЈ — Генерални секретар Владе ФНРЈ
Љубодраг Ђурић.

ВРХОВНИ СУД ФНРЈ

Претседник

Витомир Петровић

Чланови:

**Петар Пирузе, Никола Станковић, др Маријан Деренчин, Милован
Крџић, Александар Тодоровић, др Иван Гргић**

ЈАВНО ТУЖИОШТВО ФНРЈ

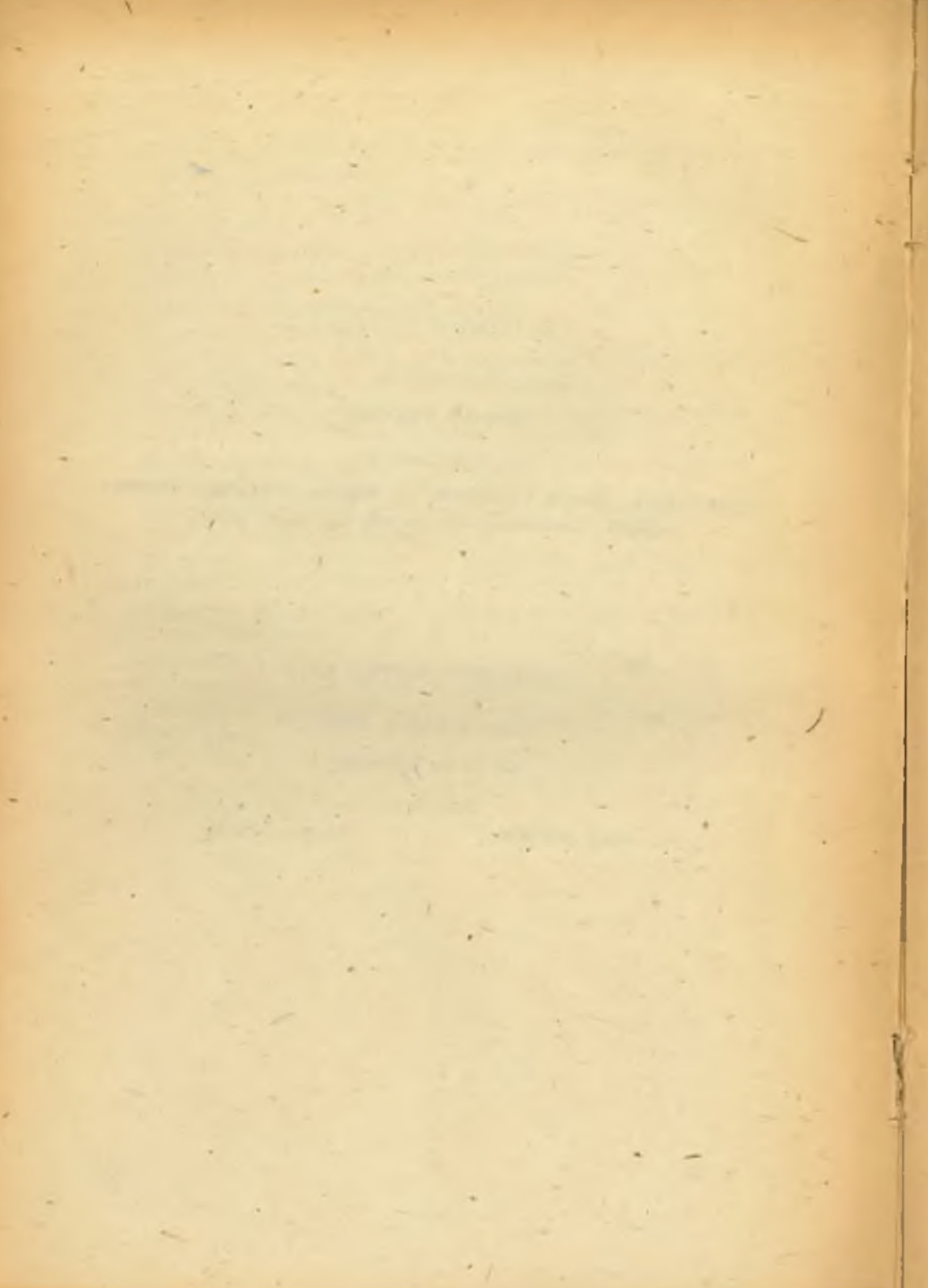
Јавни тужилац ФНРЈ

др Јосип Хричевић

Заменици:

Јосиф Маловић

Марјан Вивода

Садржај

ШЕСТА СЕДНИЦА ВЕЋА НАРОДА — 25 ФЕБРУАРА 1951

Пре дневног реда:

	Страна
1 — Читање Указа Президијума Народне скупштине ФНРЈ о сазивању Народне скупштине ФНРЈ за 25 фебруар 1951 године — — — — —	3
2 — Саопштење о поднетим законским предлозима — — —	4
3 — Саопштење о поднетим извештајима Законодавног одбора — — — — —	4
4 — Саопштење да је Влада ФНРЈ доставила на потврду уредбе донете у времену од 20 децембра 1950 до закључно 22 фебруара 1951 године — — — — —	4
5 — Саопштење да је Президијум Народне скупштине ФНРЈ доставио на потврду указе издате у времену између Другог и Трећег редовног заседања Народне скупштине ФНРЈ	4
6 — Отсуства народних посланика — — — — —	4

Дневни ред:

1 — Утврђивање дневног реда — — — — —	4
Прихватање предлога да се претрес Предлога кривичног законика и Предлога уводног закона за Кривични законик обави на заједничким седницама — — — — —	4—5
Саопштење да Министар Владе ФНРЈ — Председник Савета за промет робом жели да поднесе на заједничкој седници извештај о питањима садашњег система трговине — — — — —	5
Саопштење да су извесни народни посланици упутили неколико питања Министру спољне трговине и Министру иностраних послова — — — — —	5

ШЕСТА СЕДНИЦА САВЕЗНОГ ВЕЋА — 25 ФЕБРУАРА 1951

Пре дневног реда:

1 — Читање Указа Президијума Народне скупштине ФНРЈ о сазивању Народне скупштине ФНРЈ за 25 фебруар 1951 године — — — — —	6
---	---

	Страна
2 — Саопштење о поднетим законским предлозима — — — — —	7
3 — Саопштење о поднетим извештајима Законодавног одбора — — — — —	7
4 — Саопштење да је Влада ФНРЈ доставила на потврду уредбе донете у времену од 20 децембра 1950 до закључно 22 фебруара 1951 године — — — — —	7
5 — Саопштење да је Президијум Народне скупштине ФНРЈ доставио на потврду указе издате у времену између Другог и Трећег редовног заседања Народне скупштине ФНРЈ — — — — —	7
6 — Саопштење да Министар Владе ФНРЈ — Претседник Савета за промет робом жели да поднесе на заједничкој седници извештај о питањима садашњег система трговине — — — — —	7
7 — Отсуства народних посланика — — — — —	7

Дневни ред:

1 — Утврђивање дневног реда — — — — —	7—8
Прихватање предлога да се претрес Предлога кривичног законика и Предлога уводног закона за Кривични законик обави на заједничким седницама — — — — —	8

ОСМА ЗАЈЕДНИЧКА СЕДНИЦА — 26 ФЕБРУАРА 1951

Пре дневног реда:

1 — Прихватање предложеног дневног реда — — — — —	9
2 — Саопштење о питањима народних посланика: др Синише Станковића, Лазара Мојсова, Рака Бјелице, Велимира Стојнића, Владислава Рибникара и Милијана Неоричића — упућеним преко Одбора за иностране послове Министру иностраних послова и Министру спољне трговине — — — — —	9—10

Дневни ред:

1 — Претрес Предлога кривичног законика и Предлога уводног закона за Кривични законик — — — — —	10—11
Говорници: извештац Законодавног одбора Савезног већа др Јосип Хричевић — — — — —	11
извештац Законодавног одбора Већа народа Богдан Орешчанин — — — — —	20
извештац Законодавног одбора Савезног већа др Макс Шпудерл — — — — —	21
Министар правосудја Фране Фрол — — — — —	21
др Иво Сунарић — — — — —	23
др Владимир Бакарић — — — — —	27
др Јерко Радмиловић — — — — —	39

ДЕВЕТА ЗАЈЕДНИЧКА СЕДНИЦА — 27 ФЕБРУАРА 1951

Пре дневног реда:

1 — Читање и усвајање записника осме заједничке седнице — — — — —	52
---	----

Дневни ред:

1 — Наставак претреса Предлога кривичног законика и Предлога уводног закона за Кривични законик — — — — —	52—85
Говорници: др Јосип Брчић — — — — —	52
др Макс Шнудерл — — — — —	59
Владимир Симић — — — — —	67
Ружа Тадић — — — — —	73
генерал-лајтнант Бошко Шиљеговић — — — — —	76
Јоза Миливојевић — — — — —	79
Амандмани народног посланика др Павела Луначека уз чланове 138 и 140 Предлога кривичног законика — — — — —	85—94
Говорници: др Павел Луначек — — — — —	85
известилац Законодавног одбора Савезног већа др Јосип Хричевић — — — — —	87
известилац Законодавног одбора Већа народа Богдан Орешчанин — — — — —	89
Министар правосуђа Фране Фрол — — — — —	90
др Златан Сремец — — — — —	90
др Јоже Потрч — — — — —	91
Гласање о предложеним амандманима — — — — —	94
Наставак претреса Предлога кривичног законика и Предлога уводног закона за Кривични законик — — — — —	94—96
Говорници: Иван Перкушић — — — — —	94

СЕДМА СЕДНИЦА ВЕЋА НАРОДА — 27 ФЕБРУАРА 1951**Пре дневног реда:**

1 — Читање и усвајање записника шесте седнице Већа народа — — — — —	97
2 — Саопштење о поднетом Предлогу закона о Президијуму Народне скупштине ФНРЈ и одборском извештају — — — — —	97
3 — Допуна и измена дневног реда — — — — —	97
4 — Читање и усвајање извештаја Административног одбора — — — — —	97—98
Говорници: извешилац Крсто Филиповић — — — — —	97
5 — Отсуства народних посланика — — — — —	98

Дневни ред:

1 — Гласање и усвајање Предлога кривичног законика заједно са амандманом у погледу брисања става 4 члана 140 — — — — —	98—99
2 — Гласање и усвајање Предлога уводног закона за Кривични законик — — — — —	99
3 — Претрес и усвајање Предлога закона о укидању Закона о државној контроли — — — — —	99—100
Говорници: извешилац Александар Шевић — — — — —	99
4 — Претрес и усвајање Предлога закона о Президијуму Народне скупштине ФНРЈ — — — — —	100—101

	Страна
Говорници: известилац Александар Шевић — — — — —	100
5 — Потврда уредаба Владе ФНРЈ — — — — —	101—102
Саопштење о идентичности текстова изгласаних законских предлога — — — — —	102

СЕДМА СЕДНИЦА САВЕЗНОГ ВЕЋА — 27 ФЕБРУАРА 1951

Пре дневног реда:

1 — Читање и усвајање записника шесте седнице — —	103
2 — Саопштење о поднетом Предлогу закона о Президијуму Народне скупштине ФНРЈ и одборском извештају — —	103
3 — Допуна и измена дневног реда — — — — —	103—104
4 — Читање и усвајање извештаја Административног одбора — — — — —	104—105
Говорници: известилац Живорад Љубичић — — — — —	104
5 — Читање и усвајање извештаја Мандатно-имунитетског одбора о доласку за народног посланика Петровског Станка на место Фотева Богоја који је поднео оставку — —	105—106
Говорници: известилац Франц Симонич — — — — —	105
6 — Отсуства народних посланика — — — — —	106

Дневни ред:

1 — Гласање и усвајање Предлога кривичног законика заједно са амандманом у погледу брисања става 4 члана 140 — — — — —	106—107
2 — Гласање и усвајање Предлога уводног закона за Кривични законик — — — — —	107
3 — Претрес и усвајање Предлога закона о Президијуму Народне скупштине ФНРЈ — — — — —	107—108
Говорници: известилац др Милорад Влајковић — — — — —	107
4 — Претрес и усвајање Предлога закона о укидању Закона о државној контроли — — — — —	108—109
Говорници: известилац др Едхем Чамо — — — — —	108
5 — Потврда уредаба Владе ФНРЈ — — — — —	109
Саопштење о идентичности текстова изгласаних законских предлога — — — — —	110

ДЕСЕТА ЗАЈЕДНИЧКА СЕДНИЦА — 27 ФЕБРУАРА 1951

Пре дневног реда:

1 — Читање и усвајање записника девете заједничке седнице — — — — —	111
2 — Утврђивање дневног реда — — — — —	111—112

Дневни ред:

1 — Претрес и усвајање Одлуке о потврди одлуке и указа Президијума Народне скупштине ФНРЈ издатих у времену између Другог и Трећег редовног заседања — — — — —	112—114
--	---------

	Страна
2 — Извештај Министра Владе ФНРЈ — Претседника Савета за промет робом Османа Карабеговића о питањима у вези с новим системом трговине и дискусија о извештају — — —	114—146
Говорници: Министар Владе ФНРЈ — Претседник Савета за промет робом Осман Карабеговић — —	114
Џушан Димитић — — — — —	133
Хајро Капетановић — — — — —	138
Џемал Биједић — — — — —	142
Исправка председавајућег у погледу дневног реда — —	146
3 — Одговори Министра иностраних послова и Министра спољне трговине на питања која су им поставили народни посланици и дискусија о одговорима — — — — —	146—168
Говорници: Потпретседник Владе ФНРЈ и Министар иностраних послова Едвард Кардељ — — —	146
др Симиша Станковић — — — — —	158
др Златан Сремец — — — — —	160
Министар спољне трговине инж. Милентије Поповић — — — — —	161
Лазар Мојсов — — — — —	167
Рако Бјелица — — — — —	167
Милијан Неоричић — — — — —	168
Владислав Рибникар — — — — —	168
Велимир Стојинић — — — — —	168
Давање овлашћења председавајућем и секретару да могу потписати записник десете заједничке седнице — — — — —	168

СПИСАК ПРИЛОГА

	Страна
1 — Спроводно писмо Министра правосуђа Владе ФНРЈ уз Предлог кривичног законика ФНРЈ — — — — —	171
2 — Предлог кривичног законика ФНРЈ — — — — —	173
Опшги део	
Глава I — Уводне одредбе — — — — —	173
Глава II — Кривична одговорност — — — — —	174
Глава III — Извршење кривичног дела — — — — —	177
Глава IV — Казне — — — — —	179
Глава V — Мере безбедности — — — — —	192
Глава VI — Примена казни, васпитно-поправних мера и безбедности према малолетницима — — — — —	193
Глава VII — Гашење казне и рехабилитација — — — — —	197
Глава VIII — Важење кривичног закона — — — — —	201
Глава IX — Завршне одредбе — — — — —	204
Посебни део	
Глава X — Кривична дела против народа и државе — — — — —	206
Глава XI — Кривична дела против човечности и међународног права — — — — —	214
Глава XII — Кривична дела против поретка — — — — —	217
Глава XIII — Кривична дела против правосуђа — — — — —	223
Глава XIV — Кривична дела против службене дужности — — — — —	227
Глава XV — Кривична дела против народне привреде — — — — —	231
Глава XVI — Кривична дела против општеномних и задружних имовине, имовине друштвених организација и приватне имовине — — — — —	243
Глава XVII — Кривична дела против живота и тела — — — — —	249
Глава XVIII — Кривична дела против личне слободе и права грађана — — — — —	253
Глава XIX — Кривична дела против радних односа — — — — —	256
Глава XX — Кривична дела против части и угледа — — — — —	258
Глава XXI — Кривична дела против достојанства, личности и морала — — — — —	261
Глава XXII — Кривична дела против брака и породице — — — — —	264

	Страна
Глава XXIII — Кривична дела против здравља људи	266
Глава XXIV — Кривична дела против опште сигурности за људе и имовину — — — — —	270
Глава XXV — Кривична дела против оружаних снага	273
Образложење — — — — —	287
Извештај Законодавног одбора Већа народа — — — — —	312
Извештај Законодавног одбора Савезног већа — — — — —	351
3 — Предлог кривичног законика (пречишћен текст) — — — — —	357

Општи део

Глава I — Уводне одредбе — — — — —	357
Глава II — Кривично дело и кривична одговорност	358
Глава III — Извршење кривичног дела — — — — —	360
Глава IV — Казне — — — — —	363
Глава V — Мере безбедности — — — — —	374
Глава VI — Примена казни, васпитно-поправних мера и мера безбедности према малолетницима — — — — —	376
Глава VII — Гашење казне и рехабилитација — — — — —	380
Глава VIII — Важење кривичног закона — — — — —	383
Глава IX — Значење законских израза — — — — —	386

Посебни део

Глава X — Кривична дела против народа и државе	388
Глава XI — Кривична дела против човечности и међународног права — — — — —	396
Глава XII — Кривична дела против живота и тела	399
Глава XIII — Кривична дела против слободе и права грађана — — — — —	403
Глава XIV — Кривична дела против радних односа	408
Глава XV — Кривична дела против части и угледа	409
Глава XVI — Кривична дела против достојанства личности и морала — — — — —	412
Глава XVII — Кривична дела против брака и породице	415
Глава XVIII — Кривична дела против здравља људи	417
Глава XIX — Кривична дела против народне привреде	421
Глава XX — Кривична дела против друштвене и приватне имовине — — — — —	434
Глава XXI — Кривична дела против опште сигурности људи и имовине — — — — —	440
Глава XXII — Кривична дела против правосућа — — — — —	443
Глава XXIII — Кривична дела против јавног реда и приватног саобраћаја — — — — —	447
Глава XXIV — Кривична дела против службене дужности — — — — —	453
Глава XXV — Кривична дела против оружаних снага	458
4 — Додатак извештају законодавних одбора Већа народа и Савезног већа Народне скупштине ФНРЈ о Предлогу кривичног законика — — — — —	471
5 — Предлог уводног закона за Кривични законик — — — — —	474
Образложење — — — — —	491

	Страна
Извештај Законодавног одбора Већа народа — — — — —	497
Извештај Законодавног одбора Савезног већа — — — — —	503
6 — Предлог закона о укидању Закона о државној контроли — — — — —	510
Образложење — — — — —	510
Извештај Законодавног одбора Већа народа — — — — —	511
Извештај Законодавног одбора Савезног већа — — — — —	512
7 — Предлог закона о Президијуму Народне скупштине ФНРЈ — — — — —	514
Образложење — — — — —	514
Извештај Законодавног одбора Већа народа — — — — —	520
Извештај Законодавног одбора Савезног већа — — — — —	522
8 — Претседништво Већа народа — — — — —	525
Стални одбори Већа народа — — — — —	525
Народни посланици — — — — —	528
9 — Претседништво Савезног већа — — — — —	530
Стални одбори Савезног већа — — — — —	530
Народни посланици — — — — —	533
10 — Стални одбори Народне скупштине ФНРЈ — — — — —	537
11 — Комисије за утврђивање аутентичних текстова закона — — — — —	539
12 — Анкетни одбори Народне скупштине ФНРЈ — — — — —	540
13 — Президијум Народне скупштине ФНРЈ — — — — —	541
14 — Врховни командант Југословенске армије — — — — —	542
15 — Влада ФНРЈ — — — — —	543
16 — Врховни суд ФНРЈ — — — — —	545
17 — Јавно тужиштво ФНРЈ — — — — —	545

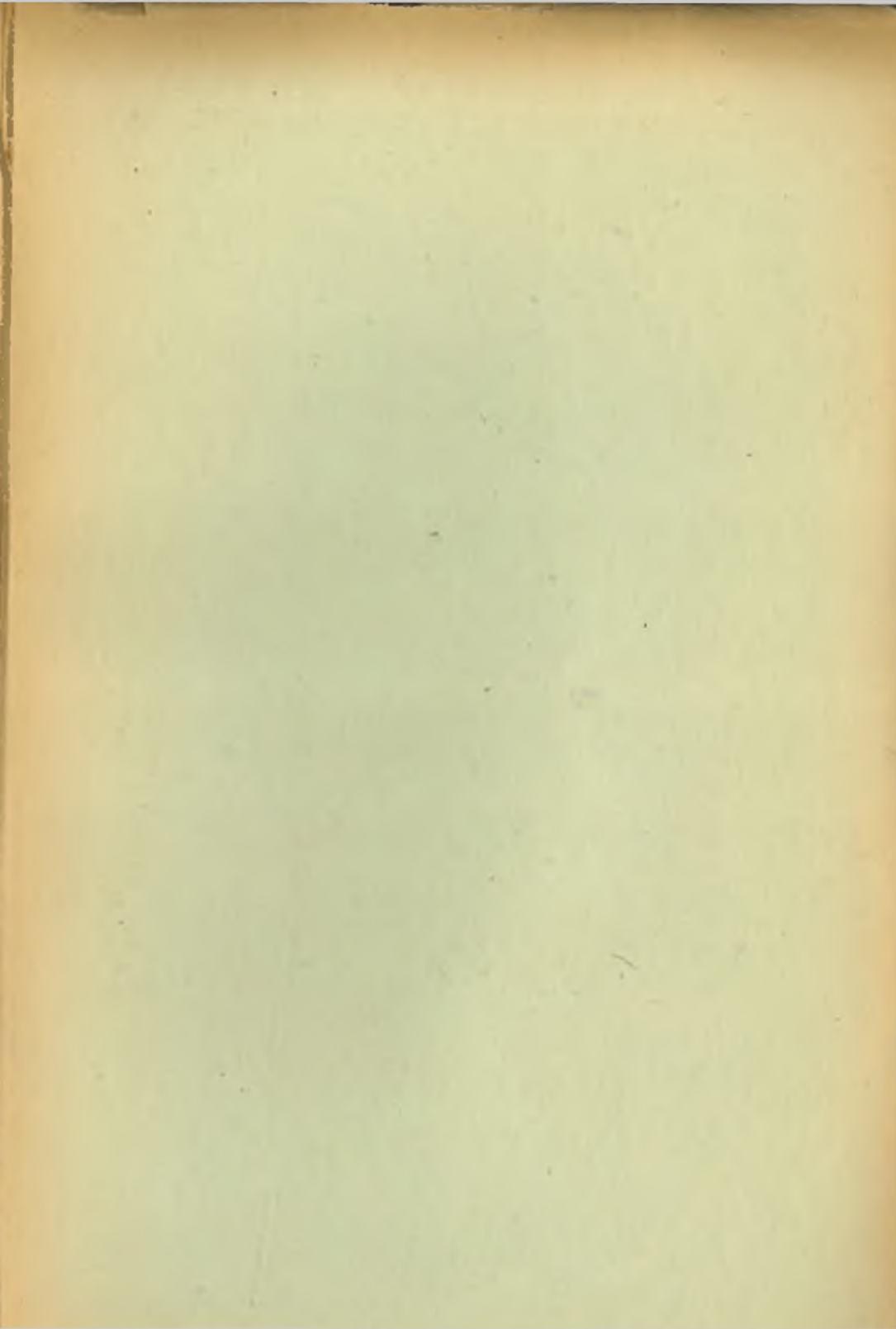
РЕГИСТАР ГОВОРНИКА

Бакарић др Владимир	27—39
Биједић Џемал	142—146
Бјелица Рако	167
Бричић др Јосип	52—59
Видмар Јосип	3—5, 52, 59, 67, 73, 76, 79, 85, 87, 89—91, 94, 96—102
Влајковић др Милорад	103, 107—108
Гаџи Фрањо	27, 39, 51
Дедијер Владимир	5
Диминић Душан	133—138
Калетановић Хајро	138—142
Карабеговић Осман	114—133
Кардељ Едвард	146—158
Куленовић Скендер	52
Луначек др Павел	85—87
Љубичић Живорад	104—105
Миливојевић Јоза	79—85
Мојсов Лазар	167
Наумовски Наум	111—113
Неоричић Милијан	168
Орешчанин Богдан	20, 89
Перкушић Иван	94—96
Пијаде Моша	5
Поповић инж. Милентије	161—167
Потрч др Јоже	91—94
Радмиловић др Јерко	39—51
Рибникар Владислав	168

Симић Владимир	6—10, 20, 21, 23, 27, 67—73, 103—114, 133, 138, 142, 146, 158, 160, 161, 167—168
Симонић Франц	105—106
Сремец др Златан	90—91, 160—161
Станковић др Синиша	158—160
Стојнић Велимир	168
Сунарић др Иво	23—27
Тадић Ружа	73—76
Филиповић Крсто	97—98
Фрол Фране	21—23, 90
Хорват Јожа	97, 101—102
Хрнчевић др Јосип	11—20, 87—89
Чамо др Едхем	108
Шевић Александар	99—101
Шиљековић Бошко	76—79
Шнудерл др Макс	21, 59—67

337.

Revue de la Société
de la Société

ЦЕНА 100.— ДИНАРА